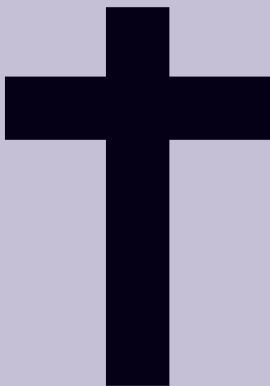

Biblia
Ching'hwele

The New Testament in Kwere

Biblia Ching'hwele

The New Testament in Kwere

copyright © 2014, 2019 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Kwere

Translation by: Pioneer Bible Translators and The Word for the World

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org or twftw.org

NT © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word of the World; OT © 2019 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

45889645-bcee-5a46-b79c-9beb4b49c6a0

Contents

Masayo	1
Maliki	70
Luka	113
Yohana	187
Sang'hano	239
Waloma	304
1 Wakolimso	335
2 Wakolimso	363
Wagalatiya	382
Waefeso	393
Wafilipi	404
Wakolosai	412
1 Wasesalonike	419
2 Wasesalonike	426
1 Timoseyo	430
2 Timoseyo	439
Tito	445
Filimoni	449
Waebulaniya	451
Yakobo	474
1 Petili	482
2 Petili	491
1 Yohana	497
2 Yohana	505
3 Yohana	507
Yuda	509
Lugubulo	512

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MASAYO Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo, ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambu kuwa vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Vitabu vino vose vine votangigwa “Mbuli Inogile.” Vitabu ivo vandikigwa viyadanganike Yesu. Vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Wasomi hawavimanyile haswa viya lusita Mbuli Inogile ya Masayo viyandikigwe, mbali yodahika mwaka 60 kwan-dusila viyelekigwe Yesu. Iviya hanhu hohandikiligwe ha-hamanyika, mbali wengi wogesa yandikiligwa muna isi ya Palesitina yodahika muna dibululu da Yelusalemu.

Mwandikaji ni Masayo, kakala msola kodi yang'ali Yesu hanamtanga kuwa mwanahina wake. Iviya kakala ka-manyika kwa zina da Lawi. Masayo kakala mwa iwaja watu-migwa longo na waidi na kandika kwa lungilo lwa wasomaji wa Chiyahudi. Ino yodahika kuwoneka funhula funhula kwa mabwelelo ya Lagano da Umwaka yoyofosa 60. Lungilo da Masayo ni kolagusa kuwa Yesu kakala Chilisito Mkom-bola yoyasaguligwe na Mulungu yoyakalile kaloteligwa. Iviya Masayo kandika mengi kusunhela Ufalume wa Mu-lungu. Wayahudi wahuwila kuwa Chilisito Mkombola yawe mfalume wa isi. Mbali Masayo kaiteganya ng'hani kulonga kusunhela ufalume wa Mulungu ni wa chimuhe.

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo ni chitabu chinogile cha kwandusa Lagano da Sambu kwaviya yose yana mabwelelo yake kulawa Lagano da Umwaka. Yolumbiliza Malagano mairi. Wasomi iviya wagesa kuwa Masayo yodahika kakala kogeza kwiga mwandiko wa vitabu vitano va Musa vovikwandusa Lagano da Umwaka. Mapetelo ya Yesu muna ulugongo viilagugigwa muna sula ya 5-7 yodahika kulinganyizigwa na Mulungu viyamwing'hile malag-ilizo Musa muna Dilagano da Umwaka.

Yeliumo

Masayo kokwandusa Mbuli Inogile kwa kusimulila kusunhela kwelekigwa kwa Yesu Chilisito na mwanduso wa sang'hano yake muna isula ya 1-4.

Kaidi Masayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo yake muna isula ya 5-25.

Kuuhelelo Masayo kogotola kusunhela usang'hano na ifa na uzilibuko wake Yesu muna isula ya 26-28.

Welesi wa Yesu Chilisito
(Luka 3:23-38)

¹ Chitabu cha welesi wa Yesu Chilisito, mzungu wa Daudi, mzungu wa Bulahimu.

² Bulahimu kamweleka Isaka, Isaka kamweleka Yakobo, Yakobo kamweleka Yuda, na wazungu zake. ³ Yuda kamweleka Pelesi na Zela, mami yawo yotangigwa Tamali, Pelesi kamweleka Esilomu, Esilomu kamweleka Alamu, ⁴ Alamu kamweleka Aminadabu, Aminadabu kamweleka Nashoni, Nashoni kamweleka Salimoni, ⁵ Salimoni kamweleka Boazi mami yake Boazi yotangigwa Lahabu, Boazi kamweleka Obedi mami yake Obedi yotangigwa Lusu, Obedi kamweleka Yese.

⁶ Yese kamweleka Mfalume Daudi, Mfalume Daudi kamweleka Solomoni, mami yake niyo yoyakalile muke wa Uliya. ⁷ Solomoni kamweleka Lehoboamu, Lehoboamu kamweleka Abiya, Abiya kamweleka Asa. ⁸ Asa kamweleka Yehoshafati, Yehoshafati kamweleka Yalamu, na Yalamu kamweleka Uzia, ⁹ Uzia kamweleka Yoshamu, Yoshamu kamweleka Ahazi, Ahazi kamweleka Hezekiya. ¹⁰ Hezekia kamweleka Manase, Manase kamweleka Amoni, Amoni kamweleka Yosia. ¹¹ Yosia kamweleka Yekoniya, na wawo wazungu zake viikalile uhami wa kugaligwa kwiisi itangigwe Babeli.

¹² Viumalile uhami wa Babeli, Yekonia kamweleka Shealiteli, Shealiteli kamweleka Zelubabeli. ¹³ Zelubabeli kamweleka Abihudi, Abihudi kamweleka Eliyakimu, Eliyakimu kamweleka Azoli, ¹⁴ Azoli kamweleka Sadoki, Sadoki kamweleka Akimu, Akimu kamweleka Eliudi. ¹⁵ Eliudi kamweleka Eliyazali, Eliyazali kamweleka Matani, Matani kamweleka Yakobo, ¹⁶ Yakobo kamweleka Yosefu, mhale wa Maliya, mami yake Yesu yoyatangigwe Chilisito Mkombola.

¹⁷ Zikala nyelesi longo na nne kulawa Bulahimu mbaka viifikile Daudi, welesi longo na nne kulawa Daudi mbaka uhami wa Babeli, na welesi longo na nne kulawa uhami wa Babeli mbaka viifikile kwelekigwa kwa Chilisito.

Kwelekigwa kwa Yesu Chilisito
(Luka 2:1-7)

¹⁸ Kwelekigwa kwake Yesu Chilisito Mulopozi kukala vino, Maliya mami yake viyakalile yafudikiligwe na Yosefu, wang'hali hawanaibandama, Maliya kawonigwa kana wimo kwa udahi wa Muhe Yelile. ¹⁹ Kwaviya Yosefu mwenyewe kakala munhu goya, mbali halondile bule kumwing'ha chinyala Maliya muumwingi, ivo kalamula kuubena ufudikilwa chinyelenyele. ²⁰ Viyakalile yogesa yayo, msenga wa

kuulanga wa Mndewa kamulawilila muna zinzози, kamulongela, “Weye Yosefu, welesi wa Daudi, sekeudumbe kumsola Maliya yawe muke wako, kwaviya kana wimo kwa Muhe Yelile, ²¹ nayo kezaibasula mwana wa chilume. Na weye kwizamtanga zina jake Yesu, kwaviya kezawalopola wanhu kulawa muna uuhasanyi.”

²² Yayo yose yalawilila yapate kufika yaja yalongigwe na Mndewa kufosela mulotezi wake kuwa kweli.

²³ “Lola, mhambe kezakuwa na wimo, nayo kezaibasula na mwana wa chilume, na mwana iyo kezatangigwa Imanueli,” fambulo jake, “Mulungu khamwe na cheye.”

²⁴ Yosefu viyalamuke muna zinhongo, kamsola Maliya fana viya msenga wa kuulanga wa Mndewa viyamulongele ya-tende. ²⁵ Mbali hawaibandame bule mbaka Maliya vyaiba-sule mwana wa chilume. Na Yosefu kamwing'ha zina Yesu.

2

Nyamiloto ubanzi wa ulawilo wa zuwa

¹ Yesu kavumbuka muna dibululu da Betelehemu muna isi ya Yudeya, chipindi Helode viyakalile mfalume. Lusita ulo nyamiloto wa nhondo wafika Yelusalemu kulawa ulawilo wa zuwa, ² wauza, “Kakulihi mwana wa chilume yelekwe yondayawe mfalume wa Wayahudi? Kwaviya chiiwona nhondo yake ima ubanzi wa ulawilo wa zuwa, na cheye chiza kumtosela.”

³ Mfalume Helode vayahulike ivo, kengilwa na luholoji hamwe na wanhu wose wa Yelusalemu. ⁴ Kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, kawauza, “Vino Chilisito Mkombola kezakwelekigwa kulihi?”

⁵ Wamwidika, “Betelehemu muna isi ya Yudeya. Kwaviya niivo viyandikigwe na mulotezi wa Mulungu.

⁶ “Weye Betelehemu uli muna isi ya Yudeya, huli mdodo bule muna iwalangulizi wa Yuda. Kwaviya kezalawa munhu yondayawadime wanhu wangu wa Isilaeli.”

⁷ Maabaho Helode kawatanga waja nyamiloto wa nhondo chinyelenyele waiting'hane, kalonda yavimanye siku nhondo ija viwalawilile. ⁸ Kawatuma Betelehemu, kawalongela, “Hiteni mukamzahile imwana vinogile. Muhamvika, izoni munilongele muladi na niye nimtosele.”

⁹ Nawo viwakomeleze kumtegeleza mfalume, wasegela, na nhondo yowaiwone ubanzi wa ulawilo wa zuwa iwalongolela mbaka viimile uchanyha ya hanhu hayelekigwe imwana ija. ¹⁰ Viwaiwone inhondo iyo, wadeng'helela ng'hani. ¹¹ Wengila mnyumba, wamuwona imwana hamwe

na mami yake Maliya, wamtumbalila mavindi na wamtosela. Wafungula ngama zawo muna ivibindo na wamwing'ha imwana ndolendole zawo, tunu na zahabu, na mavumba, hamwe na dawa inogile yoitangigwa manemane.

¹² Maabaho wabwela kuna isi iyo kwa nzila imwenga, kwaviya Mulungu kawazuma muna zinzosi sekewabwele kwa Helode.

Kukimbilila Misili

¹³ Viwasegele, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzosi, kamulongela, “Helode kololela kumkoma imwana. Ivo inuka na umsole imwana na mami yake mukimbilile muna isi ya Misili. Kaleni uko mbaka vondanimulongeleni musegele.”

¹⁴ Yosefu kalamuka na kamsola imwana na mami yake, kasegela ichilo icho, kahita Misili. ¹⁵ Kakala uko mbaka Helode viyadanganike. Itendeka fana viya imbuli yoyalongile Mndewa kwa kufosela mulotezi wake kuwa kweli, “Nimtanga mwanangu kulawa Misili.”

Kukomigwa kwa iwana

¹⁶ Helode viyavimanyile kuwa waja nyamiloto wa nhondo wowalawile ubanzi wa ulawilo wa zuwa wamvwizila, kengilwa na ludoko ng'hani. Ivo kalava lagilizo kuwa wana wose umo Betelehemu wakalile na miyaka midi na kubwela hasi wakomigwe, kulawa lusita luja waja nyamiloto wa nhondo viwalongile inhondo viiwoneke.

¹⁷ Ivo chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Yelemiya chitimiya, ¹⁸ “Dizi dihulikika uko Lama, zindilo na lusoyoyo ng'hani.

Laheli kowalilila wanage, nayo kolema kunyamazigwa, kwaviya wadanganika.”

Kubwela kulawa Misili

¹⁹ Helode viyadanganike, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzosi uko Misili. ²⁰ Kamulongela, “Lamka, umsole imwana na mami yake mubwele kuna isi ya Isilaeli, kwaviya waja wagezile kumkoma imwana wadanganika.” ²¹ Yosefu kalamka, kamsola imwana na mami yake wabwela muna isi ya Isilaeli.

²² Mbali Yosefu viyahulike kuwa Alikelao kamuhazi tati yake Helode mfalume wa Yudeya, kadumba kuhita uko kwaviya kazumigwa muna zinzosi. Kahita kuna umkowa wa Galilaya. ²³ Kahita na kukala muna dibululu ditangigwe Nazaleti. Ivo chiya chilongigwe na walotezi wa Mulungu chitimiya, “Kezatangigwa Mnazalayo.”

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Muna zisiku izo, Yohana Mbatizi keza muna dibwilingu da Yudeya, kandusa kuwapetela wanhu. ² Kalonga, “Leken i uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa kuulanga wahabehi!”

³ Yohana niiyo yaloteligwe na mulotezi wa Mulungu Isaya viyalongile,

“Dizi da munhu dotanga kudibwilingu,

‘Sasaleni nzila ya Mndewa,

mgoloseleni nzila yake yafose!’ ”

⁴ Viwalo viyawale Yohana vikala visonigwa na mazoya ya mnyama yotangigwa ngamiya, na mchigudi kayawala mkwiji wa mbende. Ndiya yake ikala nzige na uki wa mwiimbago. ⁵ Wanhu wamwizila Yohana kulawa Yelusalemu, na kulawa muna isi ya Yudeya, na kulawa muna iisi yili habehi na lwanda lwa Yolodani. ⁶ Watogola kuleka uhasanyi wawo, nayo Yohana kawabatiza muna ulwanda lwa Yolodani.

⁷ Yohana viyawawonile Mafalisayo na Masadukayo wengi wokwiza kumwake kubatizigwa, kawalongela, “Mweye mazoka! Yelihi yawalongele mwodaha kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza? ⁸ Mutende vinhu viya vilagusa kuwa muleka uhasanyi wenu. ⁹ Sekemugese kuwa mwodaha kuikimbila nhaguso kwa kulonga kuwa Bulahimu ni wasaho yenu. Nomulongelani kweli, Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe welesi wa Bulahimu!

¹⁰ Nhemu ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo chila mbiki uja hawima matunda yanogile wizakanhigwa na kwasigwa muumoto. ¹¹ Niye nowabatiza mweye kwa mazi kulagusa kuwa musamha uhasanyi wenu. Mbali munhu yokwiza kuchisogo changu kezawabatiza kwa Muhe Yelile na moto. Iyo ni mkulu kufosa niye. Niye sifaya bule hata kupapa vilatu vake. ¹² Kana lungu lwake lwa kubetela muna yamakono. Kezaduganya ngano na kuika muna mudidungu, mbali kezailunguza imhumba muna umoto hauzimika bule.”

Yesu kobatizigwa
(Maliki 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Siku izo Yesu kalawa kuna umkowa wa Galilaya na kuhita Yolodani kubatizigwa na Yohana. ¹⁴ Mbali Yohana kalonda kumulema Yesu, kamulongela, “Niye nolonda kubatizigwa na weye, vilihi weye kokwiza kumwangu nikubatize?”

¹⁵ Yesu kamulongela, “Ivino samb i nolonda utogole. Kwaviya niivo viilondeka kuyafikiza yaja yose yoyolonda Mulungu.” Maabaho Yohana katogola.

¹⁶ Bahobaho Yesu viyabatizigwe, kalawa muna yamazi. Maabaho ulanga umgubukila, kamuwona Muhe wa Mulungu kohulumuka fana nziwa, komwizila mchanyha yake. ¹⁷ Maabaho dizi dilonga kulawa kuulanga, “Ino niyo Mwanangu, inyachende wangu, ininogeligwe nayo.”

4

Yesu kogezigwa

(Maliki 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala muladi yagezigwe na Mwihi. ² Kafunga kuja zifika siku malongo mane, imisi na ichilo. Kuuhelelo, Yesu kawona nzala. ³ Maabaho Mwihi kamwizila Yesu, kamulongela, “One weye wahawa Mwana wa Mulungu, yalongele yamabwe yano yagaluke magate.”

⁴ Mbali Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Munhu hadaha kuwa ngima bule kwa gate muhala, mbali kwa chila mbuli yoilawa muna umulomo wa Mulungu.’ ”

⁵ Maabaho Mwihi kamsola Yesu, kamgala mbaka Yelusalemu, kuna dibululu jelile na kumwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu. ⁶ Kamulongela, “One weye ni Mwana wa Mulungu, ibwanhe hasi, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,

‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga, nawo wezakusola na makono yawo muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”

⁷ Yesu kamwidika, “Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”

⁸ Maabaho Mwihi kamsola Yesu wahita kuchanyha kuna ulugongo lutali kuna uludonho, kamulagusa falume zose muna isi na utunhizo wake wose. ⁹ Maabaho kamulongela, “Yano yose nizakwing’ha, one muhala uhanitumbalila mavindi na kunitosela.”

¹⁰ Yesu kamulongela, “Segela hano hamwangu, weye Lufyende! Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Umtosele Mndewa Mulungu wako, na umsang’hanile yeye muhala!’ ”

¹¹ Maabaho Mwihi kamuleka Yesu, kasegela, na wasenga wa kuulanga wa Mndewa weza na kumsang’hanila.

Yesu kokwandusa sang’hano yake kuna mkowa wa Galilaya
(Maliki 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Yesu viyahulike kuwa Yohana kagumigwa muna ichifungo, kasegela kahita kuna umkowa wa Galilaya ¹³ Hakalile

Nazaleti, mbali kahita kukala Kapelinaumu, isi yili mumg-wazogwazo mwa lamba da Galilaya, muna isi ya Zabuloni na Nafutali. ¹⁴ Chino chitendeka muladi chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Isaya chiwe kweli,

¹⁵ “Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali, inzila ya kuhitila kuna ibahali, kuna umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, Galilaya, isi ya wanhu weli siyo Wayahudi!

¹⁶ Wanhu wakalile muna diziza, wezawona bung’hulo, waja wokala muna isi ya ziza da ifa, bung’hulo dizawamwemwesela.”

¹⁷ Kulawa lusita ulo, Yesu kandusa kuwapetela wanhu usenga wake, “Leken i uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa Kuulanga wa habehi.”

*Yesu kowatanga wavula somba wane
(Maliki 1:16-20; Luka 5:1-11)*

¹⁸ Yesu viyakalile yogenda mumgwazogwazo mwa lamba da Galilaya, kawawona ndugu waidi wavula somba, Saimoni yotangigwa Petili na ndugu yake Andeleya. Ndugu wawo waidi wakala wovula somba kwa lwavu. ¹⁹ Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, nizawafundizani kuwavuwa wanhu.”

²⁰ Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamsondelela.

²¹ Viyagendelele kuulongozi chidogo, kawawona ndugu wamwenga, Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, wose wakala mgati mwiingalawa na tati yawo Zebedayo, wozi-tenda goya nyavu zawo. Yesu kawatanga. ²² Bahobaho waileka ingalawa na tati yawo, wamsondelela Yesu.

*Yesu kofunda, kopeta Mbuli Inogile, na kohonya
(Luka 6:17-19)*

²³ Yesu kazunguluka Galilaya yose, kafundiza muna zikaye zose za kutosela, kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu na kuwahonya wanhu wenye mitamu mbasakanyo na wolumwa. ²⁴ Mbuli za Yesu zenela muna isi yose ya Siliya, ivo wanhu wamgalila watamu wose, wougula utamu wowose, waja wogaya, weli na vinyamkela, weli na vichala na waja waholole, nayo kawahonya. ²⁵ Lung’husesa lukulu lwa wanhu lumuwinza Yesu kulawa isi ya Galilaya, zisi za Dekapoli, Yelusalemu, Yudeya na isi yili kuumwambu wa lwanda lwa Yolodani.

5

Yesu kowafundiza wanhu kuna ulugongo

¹ Yesu kaluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu na kakwela kuna ulugongo, uko kakala hasi. Wanahina wake wamuhitila, ² nayo kandusa kuwafundiza.

Deng'ho da kweli

(Luka 6:20-23)

³ “Wamweda waja ngayengaye wa muhe, kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!

⁴ Wamweda waja weli na usungu, kwaviya wezanyamazigwa.

⁵ Wamweda waja weli wahole, kwaviya Mulungu kezawatenda wawe wahazi wa isi.

⁶ Wamweda waja weli na nzala na ng'hilu ya kutenda yoy-omnogeza Mulungu, kwaviya Mulungu kezawegutiza.

⁷ Wamweda waja weli na ubazi, kwaviya Mulungu kezawawonela ubazi.

⁸ Wamweda waja weli na moyo unogile, kwaviya wawo wezamuwona Mulungu!

⁹ Wamweda waja woibenela vibiki, kwaviya wezatangigwa wana wa Mulungu!

¹⁰ Wamweda waja wogazigwa kwa ichimu cha yoyolonda Mulungu,

kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!

¹¹ Mumweda mweye wanhu wahamuligani na kungazani na kulongigwa vihile kwa usungu kwaviya mwawanahina wangu.

¹² Sekeleleni na mudeng'helele kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga, ivo niivo vowagazigwe walotezi wa umwaka fana mweye.

Munyu na bung'hulo

(Maliki 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mweye mulinga fana munyu wa isi, munyu wahagiza umunyu wake, kwizaguma choni mbaka ukolele kaidi? Haufaya chochose bule, ivo wokwasigwa kunze na wanhu woubojoga.

¹⁴ “Mweye mulinga fana bung'hulo da isi yose. Bululu di-hazengigwa kuna ulugongo hadidaha bule kuifisa. ¹⁵ Habule munhu yobwinha chitasa na kuchigubika na debe, mbali wochika hana ichingolobweda, nacho chowamwemwesa wanhu wose weli muna ichiheleto. ¹⁶ Iviya na mweye bung'hulo jenu dimuli najo haulongozi ha wanhu, nawo waziwone sang'hano zenu muladi wamwing'he ukulu Tati yenu yeli kuulanga.

Yesu kofundiza kusionhela Malagilizo

¹⁷ “Sekemugese kuwa niza kuyasegeza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hebu mbuli za Walotezi wa Mulungu. Sizile kuyasegeza bule, mbali niza kuyatimiza. ¹⁸ Nowalongela ukweli, mbaka ulanga na isi vondavisegele, habule hata mbuli ndodo ng'hani muna Malagilizo yondaisegezigwe, mbaka yose yatimiye. ¹⁹ Munhu wowose ija yodayabene lagilizo dimwe da yaja yamadodo, na kuwafundiza wanhu ivo, kezatangigwa mdodo ng'hani muna ufalume wa kuulanga, mbali yodayatende na kuzifunza, iyo kezatangigwa mkulu muna ufalume wa kuulanga. ²⁰ Nowalongelani kweli, one hamutogoligwe munoga haulongozi wa Mulungu kuwafosa wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, hamwizakwingila bule muna Ufalume wa kuulanga.

*Mafundizo kwa mbuli ya ludoko
(Luka 12:57-59)*

²¹ “Muwahulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe, ‘Seke-mukome, na munhu yodayakome kezakomigwa.’ ²² Mbali niye nowalongela, munhu wowose ija yodayamwihile ndugu yake, iyo yatagusigwe, iviya yodayamzehe ndugu yake yagaligwe kudilundo, na yodayamtange ndugu wa munhu ‘mbozi,’ kofaya yengile jehanamu ya moto. ²³ Ivo one wahamulavila Mulungu wako nhambiko hana ichilingo cha kutambikila na kuno kukumbuka kuwa ndugu yako kana mbuli na weye. ²⁴ Wiileke nhosa yako baho hana ichilingo na weye hita kwa ndugu yako yeli na mbuli na weye na mukailamule mbuli yenu, maabaho ubwele ukailave nhosa yako.

²⁵ “Wiilumbe na msitaki wako cha himahima, mung'hali muna inzila kuhita kuchitala. Bule ivo msitaka wako keza-kugala kwa msemi na msemi keza kugala kwa mkalizi, maabaho na weye kwizafungigwa muna ichifungo.

²⁶ “Nokulongela kweli, hwizalawa umo bule mbaka ulihe sente ya uhelelo.

Mafundizo yoyolemesa uzinzi

²⁷ “Muhulika wanhu viwalongiligwe, ‘Sekemuwe wagoni.’ ²⁸ Mbali niye nowalongela munhu yoyose ija yodayamu-lole muke, na kuno komulonda, iyo kagona nayo muumoyo wake. ²⁹ Ziso jako da ukulume dihakutenda utende uhasanyi, ding'ole na ujase kutali na weye, kwaviya muhavu kumwako weye kwagiza chinhu chochose chili mulukuli lwako, kufosa lukuli lose kwasigwa muumoto wa jehanamu. ³⁰ Mkono wako wa ukulume wahakutenda utende uhasanyi, ukanhe na uwase kutali, kumwako weye vinoga kwagiza chinhu

chimwe chili mulukuli lwako, sembuse lukuli lose, lwasigwe muna umoto wa jehanamu.

Mafundizo yoyolemesa kuyasa

(Masayo 19:9; Maliki 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ “Iviya muhulika wanhu viwalongeligwe, ‘Munhu wowose ija yodayamwase muke wake na yamwing’he chibuwa cha nyasa.’ ³² Mbali lelo niye nowalongela, munhu wowose yomwasa muke wake na yodayamwing’he chibuwa cha nyasa kwaviya muke iyo katenda uzinzi, munhu iyo komtenda imuke yawe mzinzi. Iviya mulume yodayamsole muke yeng’higwe chibuwa cha nyasa, iyo nayo kotenda uzinzi.

Mafundizo yoyolemesa kwiilaha

³³ “Iviya muhulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe, ‘Sekeubele viya viuilahile, yondeka ufikize kwiilaha kwako kwa Mndewa.’ ³⁴ Mbali niye nowalongela, ‘Sekemwiilaha kwa ulanga, kwaviya icho ni chigoda cha chifalume cha Mulungu,’ ³⁵ wala kwa isi, kwaviya baho ni hanhu ha Mulungu ha kwikila magulu yake, wala kwa Yelusalemu, kwaviya ijo ni bululu da Mfalume Mkulu. ³⁶ Wala sekemwiilaha kwa ditwi jako, kwaviya hudaha kulutenda hata luvili lumwe luwe luzelu hebu lutitu. ³⁷ Mwahalonga, ‘Wona,’ iwe ‘Wona’ na mwahalonga ‘Bule,’ iwe ‘Bule.’ Kwaviya yodayafose yayo yolawa kwa Mwihi.

Mafundizo yoyolemesa kuililiza yehile

(Luka 6:29-30)

³⁸ “Muhulika ilongigwa, ‘Ziso kwa ziso, na zino kwa zino.’ ³⁹ Mbali lelo niye nowalongela, sekemwiibwelezele na iyo munhu yehile. One munhu yahakutowa kanza da kulume, iviya mulekelele yakutowe kanza da kumoso. ⁴⁰ Na one munhu yahalonda kukugala kuna ichitala muladi yasole shati jako, iviya mulekele yasole na dikoti jako. ⁴¹ Na one munhu yahakulanguliza umgalile mzigo wake kwa utali wa maili imwe, ngalile utali wa maili mbili. ⁴² Na one munhu yoyose yahakupula chinhu, mwing’he, iviya munhu yolonda kukwazima chinhu chochose, sekeuleme kumwing’ha.

Kuwalonda wehi

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Muhulika kuwa ilongigwa, ‘Mulonde mkaya miyago, na umwihile mwihi wako.’ ⁴⁴ Mbali lelo niye nowalongela, walondeni wehi wenu na muwatosele waja wowabamanya mweye. ⁴⁵ Muhatenda vino, mwizakuwa wana wa Tati yenu yeli kuulanga. Kwaviya kowabung’hulila zuwa jake wanhu wehile na wanogile, na mvula yake kwa wanhu

wanogile na wanhu wehile. ⁴⁶ Kwaviya mwahawalonda wanhu waja womulondani muhala mweye, mwizahokela chinhu chilihi chinogile? Hata wasola kodi wotenda ivo! ⁴⁷ Iviya mwahawalamsa mbwiya zenu, hamtenda mbuli ya chilozo bule? Mbaka wanhu hawammanyile Mulungu wotenda ivo! ⁴⁸ Mgangamale fana viya Tati yenu wa kuulanga viyeli mtimilifu.

6

Mafundizo kwa mbuli ya kutenda yanogile

¹ “Muteganye sekemusang’hane yanogile haulongozi ha wanhu, muladi mudahe kutogoligwa na wawo. Muvi-manye mwahasang’hana mbuli zifanile izo, hamwizadaha kwing’higwa gweko na Tati yenu yeli kuulanga. ² Hamala baho vondamumwing’he yelibule chinhu, sekemutowe mhalati, fana viya wadelenya viwosang’hana muna zikaye za kutosela na muna zinzila, muladi wadahe kuhishimigwa na wanhu. Nowalongeleni kweli wawo wamala kuhokela gweko jawo. ³ Mbali weye one wahamwing’ha chinhu munhu yeli bule, hata mbwiya wako wa habehi sekeyavi-manye chiya chiutendile. ⁴ Ivo iyo izakuwa nhosa yako ya chinyele, na Tata yowona yafisike, kezakugweka.

Mafundizo kwa mbuli ya kutosa (Luka 11:2-4)

⁵ “Mwahatosa, sekemuwe fana viya wadelenya! Wawo wolonda kwima na kutosa muna zikaye za kutosela na muna zinzila mhanda muladi wanhu wawalole. Nowalongela kweli, wawo wahokela wamala gweko jawo. ⁶ Mbali wahatosa, ingila muna ichiheleto chako, hinda lwivi lwako na utose kwa Tati yako, hawoneka. Tati yako yowona chiya chiutenda chinyele, kezakugweka.

⁷ “Mwahatosa, muleke kulonga chakachaka fana viwotenda wanhu hawammanyile Mulungu, wowogesa kuwa milungu yawo yowahulika kwaviya nhambiko zawo nhali. ⁸ Sekemulinge fana wawo. Tati yenu kavimanya kamala yaja yomulonda mung’hali hamunampula. ⁹ Mbali mweye toseni vino, ‘Tati yetu wa kuulanga, zina jako ditunhizigwe, ¹⁰ Ufalume wako wize, jojose diulonda udisang’hane, hano hana iisi, fana viya viusang’hana uko kuulanga.

¹¹ Uching’he diyelo ndiya yetu. ¹² Uchilekelele ubananzi wetu uja uchitendile, fana cheye vichiwarekelele wamwenga wowachihisanye.

¹³ Sekeuchigume muna yamagezo, mbali uchikombole na ija mwihii,

kwaviya ufalume wako una ludabwa, na utunhizo wa siku zose.’

¹⁴ “Kwaviya one mwahawalekelela wamwenga uhasanyi wowamtendeleni, Tati yenu yeli kuulanga kezawalekela na mweye. ¹⁵ Mbali one hamuwalekele wanhu wihi wawo, iviya Tati yenu yeli kuulanga hezamulekeleleni uhasanyi womutendile.

Mafundizo kwa mbuli ya kufunga kuja

¹⁶ “Muhafunga, sekemuwe fana wadelenya wowokwesa ng’hombali zawo fana wana usungu muladi wawoneke kuwa wafunga. Nowalongela kweli wahokela gweko jawo wamala. ¹⁷ Mbali weye wahafunga kuja, ibobode mavuta mditwi jako na unawe chihanga chako. ¹⁸ Muladi wanhu wamwenga sekewavimanye kuwa weye kufunga kuja, Tati yako muhala yeli hawoneka kezavimanya. Na Tati yako yoyawona yaja youyatenda kwa chinyele, kezakugweka.

Ngama za kuulanga

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Sekemwike ngama zenu hano hana iisi, bule ivo sondo wezazibananga, na wabavi wobomola na kubawa. ²⁰ Mbali mweye mwiikile ngama kuulanga, uko sondo na ukanga havidaha bule kuzibananga, na wabavi hawadaha kubena na kubawa. ²¹ Kwaviya haili ngama yako baho heli moyo wako.

Bung’hulo da lukuli

(Luka 11:34-36)

²² “Bung’hulo da lukuli lwako ni ziso. One meso yako yahanoga, lukuli lwako lose luzakala muna dibung’hulo. ²³ Mbali ziso jako dihabanangika, lukuli lose lwizakuwa mudiziza. Ivo fana bung’hulo dili mgati mmwako da ziza, dizakuwa ziza kulu!.

Mulungu na vinhu

(Luka 16:13, 12:22-31)

²⁴ “Habule munhu yodaha kuwasang’hanila wenevale waidi, kwaviya kezamwihila ino na kumulonda ino, hebu kezailumba na ino na kumwehula imwenga, hamudaha bule kumsang’hanila Mulungu na vinhu.

²⁵ “Lekamana nowalongela, sekemuwe na hangaiko, viya vondamukale kuno molonga, moja choni na mong’wa choni na iviya ng’huli zenu muyawale choni, vino ugima ni kuja muhala? Na lukuli ni kuyawala muhala? Vino viwalo vinoga kufosa lukuli na lukuli kufosa viwalo? ²⁶ Waloleni ndege wa kuulanga, hawahanda wala hawagobola wala wabule gulu jojose, mbali Tati yenu wa kuulanga koweng’ha ndiya. Vino mogesa mweye hamulondeka kuwafosa wawo?

27 Vino yelihi vimuli kodaha kuigaiya muladi yongeze utali wa ugima wake?

28 “Lelo habali muna yungwayungwa kwa mbuli ya viwalo? Loleni maluwa ya kumbago, hayasang'hana wala hayaitendela viwalo vawo. 29 Niye nomulongelani, hata mfalume Solomoni muna utunhizo wake wose, hadahile kuyawazigwa vinogile fana dimwe muna yamaluwa yano. 30 Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago, diyelo yabaho, igolo yokwaswa muna umoto. Vino Mulungu hadaha bule kumuyawazani mweye? Wanhu muli na uhuwilo mdodo!

31 “Ivo sekemuwe na yungwayungwa, ‘Chizakuja choni? Hebu chizakung'wa choni? Hebu chizayawala choni?’ 32 Kwaviya wanhu weli siyo Wayahudi wokuwa na yungwayungwa da yano yose, na Tati yenu yeli kuulanga kovimanya kuwa molonda yano yose. 33 Teng'hu zahileni Ufalume wa Mulungu na yaja yoyolonda muyatende, maabaho Mulungu kezamwing'hani yayo yose. 34 Ivo sekemusang'hanile ya igolo, kwaviya ya igolo yezaisang'hanila yenyewo. Chila siku yoisang'hanila yenyewo.

7

Kuwatagusa wamwenga

(Luka 6:37-38, 41-42)

1 “Sekemuwataguse wamwenga muladi Mulungu sekeyamtaguseni na mweye, 2 kwaviya nhaguso yondamuwataguse wamwenga, na mweye iviya mwizatagusigwa ivo, na ningo yomuwalilingila wamwenga, Mulungu kezamulingilani na ningo iyo iyo. 3 Habali kochiwona chibanzi chili muna diziso da ndugu yako, kuno hudiwona bule bale dili muna diziso jako? 4 Vino kodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ima nikulave chibanzi chili muna diziso jako,’ kuno muna diziso jako kuna bale? 5 Weye kwamdelenya! Teng'hu lava bale dili muna diziso jako, maabaho kwizadaha kulava chibanzi chili muna diziso da ndugu yako.

6 “Sekemuwasile zimbwa vinhu velile, bule ivo weza-wahindukila na kuwaluma. Sekemuwasile nguluwe lulu zenu, bule ivo wezazibojoga na magulu yawo.

Pula na zahila na hodiza

(Luka 11:9-13)

7 “Puleni, na mweye mwizakwing'wigwa, zahileni, na mweye mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa ulwivi. 8 Kwaviya munhu yoyose yopula, kezahokela, na munhu yoyose yozahila, kezapata na yoyose yohodiza,

kezavuguliligwa. ⁹ Vino yelihi kumwenu, mwanage yahampula gate, komwing'ha dibwe? ¹⁰ Hebu yahampula somba, komwing'ha zoka? ¹¹ Fana mweye muli wehi movimanya kuweng'ha wanenu vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli kuulanga hezamwing'hani bule vinhu vimumpula wala vinogile!

¹² “Watendeleni wanhu wamwenga yaja yomulonda wawo wamtendeleni mweye, kwaviya ivo niivo viyalongile Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na mbuli za Walotezi wa Mulungu.

Lwivi lulisili na lwivi lugalamu
(Luka 13:24)

¹³ “Ingileni kwa kufosela lwivi lulisili, kwaviya lwivi lwa kwingilila kuna ukunangigwa ni lugalamu na wanhu wengi wokwingila kwa kufosela lwivi ulu. ¹⁴ Mbali lwivi lwa ugima ni lulisili na nzila yoigolose uko ni sisili iviya, na wanhu woiwona nzila iyo ni wadodo.

Mbiki na matunda yake
(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Muiteganye na walotezi wa uvwizi, wokwiza kwa kuwoneka fana ng'hondolo kwa kunze, mbali mgati yawo walinga fana mbwizi. ¹⁶ Mwizawamanya kwa sang'hano zawo. Vino wanhu wokwaha nzabibu muna imiwa, hebu wokwaha nhini muna zimbigili? ¹⁷ Iviya muvimanye chila mbiki unogile wokwima matunda yanogile, na chila mbiki wihile wokwima matunda yehile. ¹⁸ Na mbiki unogile haudaha kwima tunda dihile, na mbiki wihile haudaha kwima tunda dinogile. ¹⁹ Chila mbiki hawima tunda dinogile, wiza-kanhigwa na kwasigwa muna umoto. ²⁰ Ivo mwizawamanya walotezi wa uvwizi kwa sang'hano zawo.

Mweye siwamanyileni bule
(Luka 13:25-27)

²¹ “Siyo chila munhu yonitanga ‘Mndewa, Mndewa’ keza kwingila muna Ufalume wa kuulanga, mbali waja muhala wowotenda yaja Tati yangu wa kuulanga yoyolonda wayatende. ²² Muna isiku iyo ya nhaguso, wanhu wengi wezanilongela ‘Mndewa, Mndewa! Kwa zina jako chiwapetela wanhu usenga wa Mulungu, kwa zina jako chiwalava wanhu vinyamkela na chitenda mauzauza mengi!’ ²³ Maabaho nizawalongela, ‘Mweye siwamanyileni bule. Segeleni hamwangu, mweye wanhu mwihile!’

Wazenzi waidi
(Luka 6:47-49)

24 “Ivo munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuzitegeleza, iyo kalinga fana munhu yeli na ubala yazengile kaye yake uchanyha muna uluwe.”

25 Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija. Mbali haigwile kwaviya chandusilo chake chizengigwa uchanyha muna uluwe.

26 “Mbali munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuze-hula, iyo kalinga fana munhu mbozi yazengile kaye yake muna umsanga. 27 Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho dibuma na kuitowa kaye ija, nayo igwa kwa ludabwa kwaviya izengigwa muna umsanga.”

Udaho wa Yesu

28 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose, lung'husesa lwose lwa wanhu lukalile baho lwazanywa kwa mafundizo yake, 29 kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo viwofundiza ila kafundiza fana munhu yeli na udahi.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu

(Maliki 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu viyahumuluke kulawa kuna ulugongo, lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. 2 Maabaho munhu imwe yakalile na dikulu kamuhitila Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi wake na kumulongela, “Mndewa wahalonda kodaha kunisafya.”

3 Yesu kaugolosa mkono wake na kumdalisa munhu iyo. Kamulongela, “Nolonda safyika!” Bahobaho munhu ija kasafyika. 4 Maabaho Yesu kamulongela, “Tegeleza! Sekeumulongele munhu yoyose, mbali uhite ukailaguse kwa mkulu wa nhambiko kulagusa kuwa kuhona. Maabaho katambike kuna ikaye ya Mulungu fana Musa viyalagilize, na chila munhu kezavimanya kuwa kuhona.”

Yesu komuhonya msang'hani wa mkulu wa wakalizi wa isi ya Loma

(Luka 7:1-10)

5 Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu wa wakalizi wa isi ya Loma kamwizila na kamulamba yamtaze, 6 kalonga, “Mwenevale, msang'hani wangu kolumwa kagona muna dikomwa ukaye, kaholola na mtamu ng'hani.”

7 Yesu kamulongela, “Nizakwiza na komuhonya.”

8 Mkulu iyo wa Loma kamwidika, “Mwenevale niye sifaya weye wingile muna ikaye yangu, mbali longa mbuli muhala na msang'hani wangu kezahona. 9 Niye mweyewo ni munhu mwene udahi, na nina wakalizi hasi yangu. Nihamulongela ino, ‘Hita,’ nayo kohita, na imwenga, ‘Izo,’ nayo kokwiza.

Iviya nomulongela msang'hani wangu, 'Tenda chino,' nayo kotenda."

¹⁰ Yesu viyahulike ivo kazanywa ng'hani na kawalongela waja wowamuwinzile, "Nowalongela kweli, sinamuwona munhu yoyose muna isi ya Isilaeli yeli na uhuwilo mkulu fana uno. ¹¹ Nowalongela kweli, wanhu wengi wezakwiza kulawa ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo wa zuwa, nawo wezakala hamwe na Bulahimu, Isaka na Yakobo muna Ufalume wa kuulanga. ¹² Mbali waja wowolondigwa wawe muna Ufalume wa Mulungu wezakwasigwa kunze kuna ulwiza, uko wezalila na kudunda meno yawo." ¹³ Maabaho Yesu kamulongela mkulu ija wa Loma, "Hita ukaye, na chiya chiuhuwila chizatendeka."

Bahobaho msang'hani wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

(Maliki 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Yesu viyahitile kuna ikaye ya Petili, uko kamuwona mkoi wa chike wa Petili kagona muna dikomwa, kolumwa homa.

¹⁵ Yesu kamwamha mkono wake na homa dimulawa, nayo kenuka na kandusa kumsang'hanila.

¹⁶ Viifikile ichigulogulo, wanhu wamgalila Yesu wanhu wengi wowakalile na vinyamkela, Yesu kawalava vinyamkela kwa mbuli yake na kawahonya watamu wose.

¹⁷ Katenda ivo muladi yaja yoyalongigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya yatimie, "Yeye mwenyewo kasola mitamu yetu, na kachitenda chiwe wagima."

Wowolondeka kumsondelela Yesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸ Yesu viyaluwone lung'husesa lukulu lwa wanhu wamzunguluka, kawalongela wanahina wake walohe umwambu wa dilamba. ¹⁹ Maabaho mfundiza Malagilizo imwe kamuhitila Yesu na kumulongela, "Mfundiza, nizahita na weye kokose kondauhite."

²⁰ Yesu kamwidika, "Matukwa wana mina na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali Mwana wa Munhu kabule hanhu ha kugoneza ditwi jake."

²¹ Mwanahina imwenga kamulongela Yesu, "Mndewa, teng'hu nileke nihite nikamuwande tati yangu."

²² Mbali Yesu kamwidika, "Nisondelele, waleke wowadanganike wawawande wowadanganike wawo."

Yesu kodibwakila beho kulu

(Maliki 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Maabaho Yesu kengila muna ingalawa na wanahina wake wamsondelela. ²⁴ Bahobaho kulawilila beho kulu mudilamba, wimbi digubika ingalawa. Mbali Yesu kakala

yagonile. ²⁵ Wanahina wake wamuhitila na kumulamsa, wamulongela, “Mndewa, uchikombole chahabehi na kudanganika!”

²⁶ Yesu kawalongela, “Mweye muli na uhuwilo mdodo!” Habali mwodumba vino? Maabaho kenuka na kadibwakila dibeho ijo na mawimbi, na dilamba dikala zinziwa.

²⁷ Wanhu wose wazanywa na wauza, “Ino munhu waki? Mbaka beho na mawimbi vomuhulika!”

*Yesu kowahonya wanhu waidi weli na vinyamkela
(Maliki 5:1-20; Luka 8:26-39)*

²⁸ Yesu viyafikile umwambu wa dilamba, muna isi ya Wagelasi, kawating'hana wanhu waidi weli na vinyamkela wolawa kuna yamaleme. Wanhu wakala wowadumba ng'hani, na habule munhu yadahile kufosa nzila iyo. ²⁹ Bahobaho walandula madizi yawo, “Mwana wa Mulungu, kolonda kuchitenda choni? Kwiza kuchitagusa lusita lung'hali halunafika?”

³⁰ Habehi na hanhu baho hawemile hakala na nguluwe wengi wodimigwa. ³¹ Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uhachilava, uchilekele chikawengile nguluwe waja.”

³² Yesu kawalongela, “Hiteni!” Ivo wawalawa wanhu waja na wengila mwa nguluwe. Nguluwe wose wagidimila mudilamba na wadanganika muna yamazi.

³³ Wadimi wa zinguluwe wakimbila wahita kuna dibululu, uko wawalongela wanhu mbuli zose zozivalawilile wanhu waja wowakalile na vinyamkela. ³⁴ Chila munhu muna dibululu ijo kahita kuiting'hana na Yesu, na viwamuwone, wamulamba yasegele muna isi yawo.

9

*Yesu komuhonya munhu yaholole
(Maliki 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Yesu kengila muna ingalawa, kaloka umwambu wa dilamba na kahita kuna dibululu jake. ² Wanhu wamgalila munhu yaholole yoyatambalale muna dikomwa. Yesu viyawone uhuwilo wawo kamulongela munhu yaholole, “Mwanangu igangamize, kulekeleligwa uhasanyi wako.”

³ Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga wailongela, “Munhu ino komuliga Mulungu!”

⁴ Yesu kavimanya yaja yowakalile wogesa, ivo kalonga, “Habali mwogesa yehile muna imizoyo yenu? ⁵ Vino dilihi dibuhile? Kulonga, ‘Kulekeleligwa uhasanyi wako,’ hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’ ⁶ Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi wa kulekelela uhasanyi muna iisi.”

Maabaho kamulongela munhu yaholole, “Inuka, sola komwa jako uhite ukaye!”

⁷ Munhu iyo kenuka na kahita ukaye. ⁸ Lung'husesa lwa wanhu viwawonile ivo, wadumba na wamtunhiza Mulungu, yoyaweng'hile wanhu udahi uwo.

Yesu komtanga Masayo

(Maliki 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Yesu viyasegele baho hayakalile, kahita kuulongozi, viyakalile yofosa kamuwona munhu imwe yotangigwa Masayo, kakala howolihila kodi, kamulongela, “Nisondelele.”

Masayo kenuka na kamsondelela.

¹⁰ Yesu viyakalile koja ndiya ya ichilo muna ikaye ya Masayo, wasola kodi wengi weza na wahasanyi, waja hamwe nayo na wanahina wake. ¹¹ Mafalisayo wamwenga viwawonile ivo wawauza wanahina wake, “Habali mfundiza wenu koja na wanhu fana wawo?”

¹² Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima hawalonda mganga bule, mbali watamu muhala wawo wolonda mganga. ¹³ Mbali hiteni na mkafundize fambulo da mbuli ino yolongaze, ‘Nolonda ubazi, na siwo nhambiko bule.’ Kwaviya sizile kuwatanga wanhu wanogile bule mbali niza kuwatanga wahasanyi.”

Mbuli ya kufunga

(Maliki 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Maabaho wanahina wa Yohana Mbatizi wamuhitila Yesu na wamuza, “Habali cheye na Mafalisayo chofunga, mbali wanahina wako hawafunga bule?”

¹⁵ Yesu kawedika, “Vino yodahika wageni wowagonikigwe kuna didugila da sola kulila lusita imsola yang'hali nawo? Mbe! Haidahika bule, siku izakwiza imsola kezasegezigwa kumwawo. Baho wezafunga.

¹⁶ “Wanhu hawaguma chikupo cha walo da sambu muna imikoba ya mbende ya umwaka, kwaviya ichikupo icho chizadidega diwalo da umwaka, na haja hadegeke heza-kongezeka. ¹⁷ Iviya wanhu ni vidala kwika divai ya sambu muna imikoba ya mbende ya umwaka, na one wahatenda ivo, imikoba izatulika, na idivai izakwitika. Mbali divai ya sambu yogumigwa muna imikoba ya sambu, na vose vizakala goya.”

Mndele yoyadanganike na mwanamke mtamu yoyadalise walo da Yesu

(Maliki 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu viyakalile yolonga yayo, mkulu imwe wa Chiyahudi kamuhitila, kumtumbalila mavindi na kumulongela, “Mn-dele wangu kahabehi kudanganika, mbali wize wike makono yako mchanyha yake, nayo kezahona.”

19 Yesu na wanahina wake wenuka na kumsondelela.

20 Mama imwe yakalile na utamu wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi, kamsondelela Yesu hachisogo, kahita na kadalisa mhindo ya walo jake. 21 Mama iyo kailongela mwenyewo, “One nihadalisa walo jake, nizahona.”

22 Yesu kahinduka kamuwona mwanamke ija, kamu-longela, “Ing’he moyo, uhuwilo wako ukuhonya.” Na mwanamke ija kahona kusongela lusita luja.

23 Yesu viyengile mchiheleto mwa imkulu iyo. Kawawona wotowa vilongelongo na lung’husesa lwa wanhu wodunhula ndilo, 24 kawalongela wanhu wakalile baho, “Segeleni hano, mndeke ino hadanganike bule, kagona.” Mbali wanhu wandusa kumseka. 25 Lung’husesa lwa wanhu viwalawile kunze, Yesu kengila mchiheleto chiyakalile mndeke na kamwamha mkono wake, nayo kenuka. 26 Mbali izo zenela muna isi ija yose.

Yesu kowahonya vipofu waidi

27 Yesu kahasegela hanhu haja, wanhu waidi vipofu wamsondelela na kuno wolandula madizi yawo, “Mwana wa Daudi uchiwonele ubazi!”

28 Yesu viyengile mwikaye wanhu waidi vipofu wamsondelela, Yesu kawauza, “Vino mohuwila kuwa niye nodaha kuwahonya?”

Wamwidika, “Ona, Mwenevale!”

29 Maabaho Yesu kawadalisa meso yawo na kalonga, “Ilawilile fana vimuhuwila!” 30 Yameso yawo yafunguka. Yesu kawalagiliza, “Sekemumulongele munhu wowose ija mbuli zino!”

31 Mbali wasegela, na wapwililisa mbuli za Yesu muna isi ija yose.

Yesu komuhonya munhu hadaha kulonga

32 Wanhu waja viwakalile wohita, wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu yoyakalile hadaha kulonga kwaviya kakala na chinyamkela. 33 Na chinyamkela viyalavigwe, munhu ija kadaha kulonga. Lung’husesa lwa wanhu wakalile baho wazanywa na walonga. “Hachinawona chinhu chochose chifanile vino muna isi ya Isilaeli!”

34 Mbali Mafalisayo walonga, “Mwenembago iyo yamwing’hile Yesu udahi wa kuwina vinyamkela.”

Yesu kowawonela ubazi wanhu

³⁵ Yesu kahita kalaula mabululu yose na vibululu. Ka-fundiza muna zikaye zawo za kutosela, kapeta Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu, na kuwahonya vitamu vawo vose na unyonde nyonde wawo wose. ³⁶ Yesu viyaluwonile lung'husesa lwa wanhu, kawawonela ubazi kwaviya wakala walegele na kwiimwaga, fana viya ng'hondolo welibule mdimi. ³⁷ Maabaho kawalongela wanahina wake, mavuno ni mengi mbali wagobolaji ni wadodo. ³⁸ Mpuleni Mndewa wa mavuno, yagale wasang'hana muna umgunda wake wa ndiya.

10

Watumigwa longo na waidi

(Maliki 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesu kawatanga wanahina wake longo na waidi na kaweng'ha udahi wa kulava vinyamkela na kuhonya mitamu yoyose na unyondenonyonde wose. ² Yano ni mazina ya watumigwa longo na waidi, Saimoni Petili na ndugu yake Andeleya, Yakobo na ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo, ³ Filipo na Batulomayo, Tomasi na Masayo, ija msola kodi, Yakobo mwana wa Alufayo, na Tadei, ⁴ Saimoni Mkananayo mtowanila isi yake, na Yuda Isikaliyoti yoyambiduke Yesu.

Yesu kowatuma watumigwa longo na waidi

(Maliki 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Yesu kowatuma wawo longo na waidi na kawalagiliza vino, "Sekemuhite kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wala sekemwingile muna yamabululu ya Wasamaliya. ⁶ Ila hiteni kwa ng'hondolo wagile wa kaye ya Isilaeli. ⁷ Hiteni na peteni, 'Ufalume wa kuulanga wahabehi!' ⁸ Wahonyeni watamu, wazilibuleni wowadanganike, wahonyeni waja weli na dikulu na walaveni vinyamkela. Mwing'higwa bule laveni bule." ⁹ Muna ivibindo venu va miyanza, sekemusole chinhu hebu zahabu hebu hela ya shaba. ¹⁰ "Sekemusole chigelo cha mwanza wa kupulila, iviya sekemusole makoti maidi, vilatu hebu nghome. Msang'hani kolondeka yeng'higwe kulawa umo.

¹¹ "Muhengila muna dibululu jojose hebu chibululu, umo mzahileni munhu yolonda kuwahokela, na kukala na mweye umo mbaka vondamusegele hanhu baho. ¹² Vondamwingile muna ikaye, longeni, 'Kalen i kwa tindiwalo.' ¹³ Wanhu wa ikaye iyo wahamuhokelani, tindiwalo jenu dizakala na wawo, mbali one hawamuhokeleni, tindiwalo jenu dizasigala na mweye. ¹⁴ One munhu yoyose yahalema kumuhokelani hebu kumtegelezani, segeleni hanhu baho na kung'hunheni matimbwisi muna yamagulu yenu.

15 Nowalongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso bululu ijo dizapata nhaguso ng'hulu kufosa bululu da Sodoma na Gomola!"

*Kwiza kwa manhesa
(Maliki 13:9-13; Luka 21:12-17)*

16 "Tegelezeni! Nomtumani mweye fana ng'hondolo hagati ya mbwizi. Muwe na ubala fana zoka, na wahole fana nziwa.

17 Muiteganye na wanhu, kwaviya wezamalani kuichitala na kumulanhani mibalati muna zikaye zawo za kutosela.

18 Mwizagaligwa haulongozi ha watawala na wafalume kwa ichimu changu, kuwa mkalangama wa Mbuli Inogile na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. 19 Vondamugaligwe kuna ichitala, sekemdumbe mwizahita kulonga choni hebu mwizalongaze lusita lwahafika mwizakwing'higwa cha kulonga. 20 Kwaviya mbuli zondamulonge hazizakuwa zenu bule, zizalawa kwa Muhe wa Tati yenu kolonga kufosela mweye.

21 "Munhu kezambiduka ndugu yake muladi yakomigwe, tata kezambiduka mwanage, na wana wezambiduka tati yawo na mami yawo, na kuwakoma. 22 Wanhu wose wezamiwilani kwa ichimu cha zina jangu. Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, kezakomboligwa. 23 Wanhu wahamuwingani muna dibululu dimwe, kimbilileni bululu dimwenga. Nomulongelani kweli kuwa hamwizakomeleza sang'hano yenu muna yamabulu yose ya Isilaeli yang'hali Mwana wa Munhu hanakwiza.

24 "Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake, wala mtumwa yomfosa mwenevale wake. 25 Muhavu mwanahina yawe fana mfundiza wake, mtumwa yawe fana mwenevale wake. Fana mkulu wa kaye yotangigwa Mwenembago, vino wanhu wokala umo hawezatangigwa mazina yehile ng'hani?

*Yelihi wa kumdumba
(Luka 12:2-7)*

26 "Ivo sekemudumbe wanhu. Chochose chochigubikigwe, chizagubuligwa, na chochose chochifisigwe chizawoneka.

27 Chochose chinimulongelani muulwiza, chilongeni muna dibung'hulo, na chochose chomuchihulike chinyele chilon-

geni kwa kwima mchisuwili. 28 Sekemuwadumbe waja wowokoma lukuli mbali hawadaha bule kukoma muhe, ila mumdumbe Mulungu yodaha kubananga lukuli na muhe kuna ijehanamu. 29 Vino sholwe waidi hawadaha kuchu-

uzigwa kwa sente imwe bule? Mbali habule hata imwe yolagala hasi one Tati yenu halondile. 30 Mbali mweye, hata mvili zili muna yamatwi yenu zipetigwa zose. 31 Ivo sekemudumbe, mweye munoga kufosa sholwe wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisito
(Luka 12:8-9)

³² “Munhu yoyose yonitogola niye haulongozi ha wanhu, na niye nizamtogola haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga. ³³ Mbali munhu yoyose yondayanibele niye haulongozi ha wanhu, na niye nizambela haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga.

Sizile kugala tindiwalo, mbali zeze
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ “Sekemugese kuwa niza kugala tindiwalo muna isi. Mbe! Sizile kugala tindiwalo bule, mbali zeze. ³⁵ Niza kuwatenda waihasanye, wabwanga na tati zawo, wandeke na mami zawo, wandeke na wakoi zawo wa chike, ³⁶ Msede wa munhu ni munhu yolawa muna ikaye yake.

³⁷ “Munhu yoyose yomulonda tati yake na mami yake kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. Na munhu yoyose yomulonda mwanage kufosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. ³⁸ Munhu haupapa msalaba wake na kunisondelela, hanifaya bule. ³⁹ Munhu yoyose yozahila ugima wake kezawagiza, na munhu yoyose yowagiza ugima wake kwa ichimu changu kezauwona.

Gweko
(Maliki 9:41)

⁴⁰ “Munhu yoyose yondayamuhokeleni mweye, konihokela niye, na munhu yoyose yandayanihokele niye, kamuhokela ija yanhumile. ⁴¹ Munhu yoyose yondayamuhokele mulotezi wa Mulungu kwaviya ni mulotezi wa Mulungu, kezapata gweko da mulotezi. Munhu yoyose yandayamuhokele munhu yanogile kwaviya kanoga, kezapata gweko da munhu yanogile. ⁴² Nomulongelani kweli, munhu yoyose yondayamwing'he nhungo ya mazi ya mbeho imwe wa iwadodo wano kwaviya ni mwanahina wangu, hezaswela kupata gweko jake.”

11

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizi
(Luka 7:18-35)

¹ Yesu viyakomeleze kuwalagiliza wanahina longo na waidi, kahasegela baho na kahita kuwafundiza na kuwapetela muna yamabululu yeli habehi na baho.

² Yohana Mbatizi viyakalile kuchifungo kahulika mbuli ziya ziyakalile yotenda Chilisito, kawatuma wanahina wake wamwenga, ³ wamuuze Yesu, “Vino weye niija yoyalongile Yohana kuwa kokwiza, hebu chimgozele imwenga?”

⁴ Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele Yohana mbuli zino zomuzihulika na kuziwona ⁵ vipofu wodaha kuwona, mbetembete wogenda, weli na dikulu wosafyigwa, wasuwamagutwi magutwi wohulika, wanhu wowadanganike wozilibuligwa na ngayengaye wopeteligwa Mbuli Inogile. ⁶ Kamweda munhu ija yelibule mashaka na niye.”

⁷ Wanahina wa viwakalile wosegela, Yesu kalonga mbuli za Yohana, “Muhita kuzahila choni kudibwilingu? Uko kudibwilingu mulawa kulola choni? Lusanze lolutingisigwa na mbeho? ⁸ Lelo muhita kulola choni? Muhita kumulola munhu yoyaiyawale viwalo vinogile? Wanhu wowoiyawala viwalo vinogile wokala muizikaye za wafalume. ⁹ Nilongeleni, muhita kulola choni? Mulotezi? Ona, nowalongela, yeye ni mkulu kufosa mulotezi wa Mulungu. ¹⁰ Kwaviya Yohana niiyo yolongigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kalonga, Nizamtuma msenga wangu yakulongolele yasasale nzila yako.’ ¹¹ Nomulongelani kweli, viweli wana wa wanhu wose habule hata imwe yeli mkulu kufosa Yohana Mbatizi. Munhu mdodo ng’hani ni mkulu muna Ufalume wa Mulungu, ni mkulu kufosa Yohana. ¹² Kulawa siku ziya Yohana Mbatizi viyakalile kopetela mbaka kufika vino sambu, wanhu weli na ludabwa wageza kuusola Ufalume wa kuulanga kwa ludabwa. ¹³ Walotezi wa Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa mbaka chipindi cha Yohana walotela mbuli za Ufalume wa Mndewa. ¹⁴ Mweye mwahalonda kutogola usenga uwo, Yohana niiyo Eliya, yoyalongigwe kezakwiza. ¹⁵ Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike!

¹⁶ “Nodaha kuwalinganyiza na choni ngeleko ino? Walinga fana wana wakalile kuna digulilo, bumbila dimwe dawatanga wayawo, ¹⁷ ‘Chiwatowela nyila za sola, mbali hamuvinile bule, chiguta nyangi za ifa, mbali hamulilile bule!’ ¹⁸ Mbali Yohana keza, kafunga kuja na hang’wile bule divai, wanhu walonga, ‘Kana chinyamkela!’ ¹⁹ Mwana wa Munhu keza, koja na kong’wa na chila munhu kalonga, ‘Muloleni munhu ino! Mmelo na mkolwa, mbwiya wa wosola kodi na wahasanyi!’ Kwaviya ubala wa Mulungu wowoneka kwa kusang’hana yanogile. Mbali nzeweze zake zowoneka zinoga kwa sang’hano zake.”

Mabululu hayahuwila

(Luka 10:13-15)

²⁰ Muna yamabululu Yesu koyatendile mauzauza mengi wanhu hawasamhile uhasanyi wawo. Ivo Yesu kapata luholoji na kuyabwakila. ²¹ “Kwizagaya weye Kolazini! Kwizagaya weye Besisaida! Mauzauza yoyatendeke

kumwenu, one yatendeke Tilo na Sidoni, wanhu wahalekile uhasanyi wawo kusongela umwaka kwa kuyawala maguniya na kuibuga maivu, kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo. ²² Nomulongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso Mulungu kezawawonela ubazi wanhu wa Tilo na Sidoni kufosa mweye. ²³ Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda kuinula mwenyewo mbaka kuulanga? Kwizahulumusigwa mbaka kuzimu! One mauzauza yoyatendeke kumwako yahatendeke Sodoma, basi bululu ijo dihawile baho mbaka diyelo. ²⁴ Mbali nowalongela, muna Isiku ya Nhaguso, Mulungu kezawawonela ubazi wanhu wa Sodoma kufosa mweye!”

Izoni kumwangu muhumule

(Luka 10:13-15)

²⁵ Lusita ulo Yesu kalonga, “Nokutunhiza Tata, Mndewa wa isi na ulanga kwaviya mbuli zino kuwafisa weli na nzeweze na ubala na kuwafunulila wana wadodo. ²⁶ Ona, Tata, chino niicho chikunogeze weye.

²⁷ “Tati yangu kaning’ha vinhu vose. Na habule munhu yoyammanyile Mwana, mbali Tata yaidumwe, na habule munhu yoyammanyile Tata, mbali Mwana yaidumwe, na kwa waja wana woyolonda kuwafunulila.

²⁸ “Izoni kumwangu mweye wose womugaya na kumemelwa na mbahasha zizamile na niye nizawahumuza. ²⁹ Soleni nila yangu na mwiike mchanyha yenu, na mukaifunze kumwangu. Kwaviya niye namuhole na notegeleza izenu nowamanya kulawa muna umoyo wangu, mweye mwizapata laha muna imizoyo yenu. ³⁰ Kwaviya nila yangu haizamile, na mbahasha yangu ihuha.”

12

Mndewa wa Isiku ya Mhumulo

(Maliki 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu kakala yofosa muna imigunda ya uhemba, wanahina wake wakala na nzala, ivo wandusa kuhulula makumvi ya uhemba na waja. ² Mafalisayo viwawonile yayo, wamuuza Yesu, “Lola wanahina wako viwozumha malagilizo yetu muna Isiku ya Mhumulo.”

³ Yesu kawedika, “Vino mweye hamusomile bule chiya-tendile Daudi na wayage viwakalile na nzala? ⁴ Kengila muna ikaye ya Mulungu, yeye na wayage waja magate yoyalavigwe kwa Mulungu. Ivo Daudi na wayage haifanile bule kuja, mbali yalondeka yadigwe na wakulu wa nhambiko muhala. ⁵ Hebu mweye hamusomile bule muna Yamalagilizo ya Musa kuwa chila Isiku ya Mhumulo wakulu wa nhambiko

muna Ikaye ya Mulungu woibananga Isiku ya Mhumulo? Vino wabananga? ⁶ Nowalongela kuwa hano hana mkulu kufosa Kaye ya Mulungu. ⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, 'Niye nolonda ubazi, silonda nhosa bule.' One muvimanyile fambulo da mbuli zino sigambe muwataguse wanhu welibule uhasanyi, ⁸ kwaviya Mwana wa Munhu niiyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo."

Munhu yeli na mkono uholole

(Maliki 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesu kasegela hanhu haja na kahita kuna ikaye ya kutosela, ¹⁰ uko kukala na munhu yaholole umkono. Wanhu wamwenga wakalile haja wowalondile kumgeza Yesu muladi yabanange, ivo wamuuza, "Vino vinoga kumuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo."

¹¹ Yesu kawedika, mweye vimuli hano yelihi ng'hondolo wake yahagwa muna dikombo muna isiku ya Mhumulo na hezamulava kunze bule? ¹² Vimuwona mweye vino ng'hondolo kofaya kufosa munhu? Kwaviya vinoga kusang'hana yanogile muna Isiku ya Mhumulo. ¹³ Maabaho kamulongela munhu ija, "Golosa mkono wako." Nayoye kagolosa mkono wake, na uhona fana viya mkono wake we kaidi. ¹⁴ Mafalisayo wasegela na wahita kutenda mipango ya kumkoma Yesu.

Msang'hani yoyasaguligwe na Mulungu

¹⁵ Yesu viyavimanyile chiya chiwakalile wopanga, kasegela hanhu haja, na lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. Kawahonya wose wakalile watamu, ¹⁶ na kawalongela seke-wawalongele wanhu wamwenga mbuli zake. ¹⁷ Katenda ivo muladi chiya chiyalongile Mulungu kufosela mulotezi wake Isaya chitimiye,

¹⁸ "Ino ni msang'hani wangu, yonimsagule, yonimulonda, na ninogeligwa nayo.

Nizakwika Muhe wangu mchanyha yake, na kezagong'onda kwa haki muna zisi zose chila chinogile na chihile haulongozi wa Mulungu.

¹⁹ Hezadeta wala hezaguta ng'hondo bule, iviya dizi jake hadihulikika bule muna zinzila.

²⁰ Balati dikanhigwe hezadikenna, wala utambi ufuka mosi hezauzima bule, mbaka vondayatende nhaguso yoilondeka itawale,

²¹ na wanhu wose wezamulolela yeye."

Yesu na Mwenembago

(Maliki 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Maabaho wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu yoyakalile chipofu na hadaha kulonga kwaviya kakala na chinyamkela, Yesu kamuhonya, ivo kadaha kulonga na kuwona. ²³ Wanhu wose wazanywa na chiya chiyatendile Yesu, wauza, “Ino kodaha kuwa mwana wa Daudi?”

²⁴ Mbali Mafalisayo viwahulike ivo, wedika, “Kalava vinyamkela kwaviya Mwenembago kamwing'ha ludabwa lwa kulava.”

²⁵ Yesu kavimanya chiwakalile wogesa, ivo kawalongela, “Ufalume wowose wowigola wenyewo vibumbila vibumbila voviitowa venyewo kwa venyewo hawizadaha ng'hani bule. Na bululu jojose hebu lukolo lolose yoiigola yenyewo kwa yenyewo muna ivibumbila bumbila voviitowa venyewo kwa venyewo, vizakugwa. ²⁶ One Lufyende komulava Lufyende, iyo koitowa mwenyewo. Lelo ufalume wake wizakwimaze? ²⁷ Mweye molonga kuwa niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Mwenembago, wanenu nowalava vinyamkela kwa udahi wa yelihi? Muvimanye wawo ni wawo wondawawataguse mweye. ²⁸ Mbali one nolava vinyamkela kwa udahi wa Muhe wa Mulungu, kuvimanya Ufalume wa Mulungu uwafikila.

²⁹ “Yodahika vilihi munhu kwingila mgati mwa kaye ya munhu imwenga yeli na ludabwa hamala baho kusola vinhu vake, na sekeyanduse kumfunga munhu iyo yeli na ludabwa?”

³⁰ “Munhu yoyose ija yeli kumgwazo na niye, iyo konilema. Iviya munhu yoyose hazola na niye, munhu iyo kopwililisa. ³¹ Kwaviya niye nowalongela vino, uhasanyi wawo na maligo yawo yose kwa Mulungu, wezalekeliligwa, mbali yoyomuliga Muhe Yelile hezalekeleligwa. ³² Munhu wowose ija yondayamulige Mwana wa Munhu, kezalekeleligwa, na munhu yoyose yondayamulige Muhe Yelile, iyo hezalekeleligwa bule, sambu hebu hamwande.

Biki na matunda yake
(Luka 6:43-45)

³³ “Kupata matunda yanogile lazima uwe na mbiki unogile, na one uhawa na mbiki wihile kwizapata matunda yehile. Mbiki womanyika kwa matunda yake yokwima. ³⁴ Mweye ulakwa wa zoka! Vino mudahaze kulonga yanogile na mweye mwiha? Kwaviya munhu yoyose kolonga chiya chimemile muna umoyo wake. ³⁵ Munhu yanogile kolava vinhu vinogile muna ingama yake, na munhu yehile kolava vinhu vihile muna ingama yake.

³⁶ “Ivo muvimanye nowalongela, mbuli yoyose ija hainogile, yondailongigwe na wanhu, muna isiku ya nhaguso wezalondeka kwidika kwa mbuli iyo ihile ilongigwe. ³⁷ Kwa

mbuli zako kwizatogoligwa kuwa weye kwabule ihile, kwa mbuli zako kwizatagusigwa.”

Wanhu wolonda chilaguso
(Maliki 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga na Mafal-isayo wamulongela, “Mfundiza! Cholonda utende mauza-
uza.”

³⁹ Yesu kawedika, “Welesi wa siku zino!” Wihile na wazinzi wolonda chilaguso? Bule! Mbali wezakwing'higwa chilaguso cha mulotezi wa Mulungu Yona. ⁴⁰ Fana Yona viyakalile munda mwa somba mkulu siku nhatu imisi na ichilo, ivo Mwana wa Munhu niivo vondayakale siku nhatu imisi na ichilo muna umoyo wa isi. ⁴¹ Muna isiku ya nhaguso wanhu wa Ninawi wezawazugumizani mweye, kwaviya wasamha uhasanyi wawo viwamuhulike Yona kopetela. Nowalongela hano hana mkulu kumfosa Yona. ⁴² Siku iyo ya nhaguso, nyang'ongwe kulawa Sheba kezakwima na kuwata-gusa wanhu wa welesi uno, kwaviya kalawa isi ya kutali na keza kutegeleza mafundizo yeli na ubala ya mfalume Solomoni. Nowalongela kweli, hano kuna mkulu kumfosa Solomoni!

Kubwela kwa chinyamkela
(Luka 11:24-26)

⁴³ “Chinyamkela yahamulawa munhu, kozunguluka ku-londa hanhu hanyalile helibule mazi muladi yahumule, na one hapatile, ⁴⁴kolonga mwenyewo, ‘Nizabwela ukaye yangu kunilawile.’ Ivo kezahita na kezafika kaye yabule chinhu, ifyagiligwa na ihambigwa. ⁴⁵ Maabaho kasegela na kuwasola vinyamkela wamwenga saba wehile ng'hani kumfosa yeye kwa ivo wose wokwiza kumwingila munhu ija na kukala umo. Ugima wa munhu iyo wokwiha kufosa ichanduso. Niivo vondailawilile kwa wanhu wehile wa siku zino.”

Mami yake na ndugu zake Yesu
(Maliki 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesu viyakalile yang'hali kolonga na wanhu, mami yake na ndugu zake wafika. Wema kunze, wapula kulonga nayo. ⁴⁷ Munhu imwe kamulongela Yesu, mami yako na ndugu zako wauko kunze wema na wolonda kulonga na weye. ⁴⁸ Yesu kamwidika, “Mami yangu yelihi? Ndugu zangu wal-
ihi?” ⁴⁹ Maabaho kawagolosela mkono wanahina wake na kalonga, “Wano wawo mami yangu na wawo ndugu zangu! ⁵⁰ Munhu yoyose yondayasang'hane yaja Tati yangu wa kuu-
langa yoyomulonda yayasang'hane, iyo niyo sekulu wangu, lumbu jangu na mami yangu.”

13

Simwe da muhandi
(Maliki 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Siku ija Yesu kasegela mwiikaye na kahita kakala mumg-wazogwazo wa dilamba, uko kakala hasi na kufundiza.

² Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzunguluka. Yesu kak-wela mwiingalawa na kakala umo. Wanhu wose wema mumgwazogwazo wa dilamba. ³ Yesu kawalongela mbuli nyingi kwa masimwe.

“Kukala na muhandi yoyahitile kuhanda mbeyu. ⁴ Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila habehi na inzila, na ndege weza wazidomola ⁵ Mbeyu zimwenga zilagalila hana uluwe, hohakalile na ulongo chidogo. Zimbeyu zota himahima, kwaviya ulongo haugendelele hasi bule. ⁶ Mbali zuwa vidilawile, zimbeyu zilungula kwaviya mizizi yake haitile hasi ng'hani, na zuwa vidilawile inyala na ifa. ⁷ Mbeyu zimwenga zilagalila muna imiwa na miwa ikula na iibana. ⁸ Mbali mbeyu zimwenga zilagalila muna ichisangamhanya na zilela imwe gana na imwenga malongo sita na imwenga malongo matatu.”

⁹ Yesu kakomelezela kulonga, “Yeli na magutwi ya kuhulika nayahulike.”

Lungilo da masimwe
(Maliki 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Wanahina wake wamuhitila na wamuuzza, “Habali kolang na wanhu kwa masimwe?”

¹¹ Yesu kawedika, “Mweye mumweda kuvimanya sili za Ufalume wa kuulanga, wawo hawamwedile bule. ¹² Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu, kezakongezigwa, na ija yelibule kezahokigwa mbaka chiya chidodo chiyeli nacho. ¹³ Lekamana nolong na nawo kwa masimwe, kwaviya wolola mbali hawawona, na iviya wotegeleza mbali hawahulika na hawavimanya. ¹⁴ Ivo mbuli ya mulotezi wa Mulungu Isaya itimiya kumwawo,

‘Wanhu wano wezategeleza na kutegeleza, mbali hawezavi-manya,

Wezalola na kulola mbali hawezawona,

¹⁵ kwaviya mizoyo ya wanhu wano iwa midala, na magutwi yawo hawahulika vinogile bule, na meso yawo wafinyiliza.

Muladi sekewawone kwa meso yawo, na sekewahulike kwa magutwi yawo na kwa mizoyo yawo. Maabaho wezanihindukila, na niye nizawahonya, kolonga Mndewa.’

¹⁶ “Mbali mweye mumweda kwaviya meso yenu yowona na magutwi yenu yohulika. ¹⁷ Nowalongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na wanhu wengi wa Mulungu walonda kuyawona yomuwona mweye, mbali hawayawonile na walonda kuyahulika yaja yomuhulika mweye, mbali hawayahulike.

Yesu kofambula simwe da muhandi

(Maliki 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Mweye tegelezeni na muifunze kulawa muna disimwe da muhandi. ¹⁹ Munhu yoyose yohulika mbuli ya Ufalume wa Mulungu bila ya kuvimanya kalinga fana mbeyu ziya zilagalile mwiinzila na ija Imwihi kokwiza na kogandula chihandigwe muumoyo wake. ²⁰ Na mbeyu ihandigwe hana uluwe, ni simwe da munhu yohulika mbuli iyo na koi-hokela kwa deng’ho. ²¹ Mbali haiwengila muna imizoyo yawo na haikala bule, ivo manhesa yaheza kwa ichimu cha usenga uwo wohinduka na kuileka baho. ²² Mbeyu ilagale muna imiwa simwe jake ni munhu yohanda, yohulika mbuli iyo, mbali kudumba dumba kwa isi ino na kulonda utajili wa vinhu wosondelela mbuli iyo, nayo hawalela matunda. ²³ Ija ihandigwe muna udongo unogile, simwe jake niija munhu yohulika mbuli na kuvimanya, iyo kolela matunda, imwe gana na imwenga malongo sita na imwenga malongo matatu.”

Simwe da savu

²⁴ Yesu kawalavila simwe dimwenga kawalongela, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yahandile mbeyu zinogile muna umgunda wake. ²⁵ Chilo chimwe, wanhu viwagonile munhu yehile kumwake kahanda savu muna uhemba, maabaho kahita. ²⁶ Ivo uhemba uwo viukulile na kwandusa kukung’hunha, na savu jandusa kuwoneka. ²⁷ Wasang’hana wa mwene ikaye wamuhitila na wamulongela, ‘Mwenevale, huhandile mbeyu zinogile bule muna umgunda wako? Ijo disavu dilawa kulihi?’ ²⁸ Kawedika, iyo yehile niiyo yasang’hane mbuli iyo. Na watumigwa wamulongela kondachihite chikayang’ole? ²⁹ ‘Sekemusang’hane ivo, bule ivo mwizang’ola disavu ijo hamwe na uhemba. ³⁰ Vose umo muvileke vikule hamwe mbaka siku za kugobola, vondazifike siku za kugobola niza walongela wagobolaji wangu, yanduseni kuduganya masavu na muyafunge ng’hinza ng’hiza, hamala baho muyasome moto, mbali uhemba muugwagule na mukaike muna digulu jangu.’ ”

Simwe da mbeyu ndodo yoitangigwa haladali

(Maliki 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Yesu kawalongela simwe dimwenga kalonga, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yosola mbeyu ya haladali na kuihanda kuna umgunda wake. ³² Mbeyu iyo ndodo kufosa mbeyu zimwenga zose zili umo mumgunda, mbali ihakula yokuwa mbiki mkulu, na ndege wa kuulanga wokwiza kuzenga mvulu zawo muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Luka 13:20-21)

³³ Yesu kawalongela simwe dimwenga, “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana lusu muke yosola lusu na kuditibwiliza muna usage madebe maida na nusu na usage wose uongomoka.”

Yesu kosang'hanila masimwe
(Maliki 4:33-34)

³⁴ Yesu kawalongela mbuli izo zose kwa masimwe na hawalongele wanhu mbuli yoyose bila ya masimwe. ³⁵ Katenda ivo muladi mbuli yolongigwe na mulotezi wa Mulungu itimiye, “Nizalonga nawo kwa masimwe, nizawalongela mbuli hazimanyiike kulawa kulumbigwa kwa isi yose.”

Yesu kofambula simwe da masavu

³⁶ Yesu viyaulekile lung'husesa na kwingila muichiheleto, wanahina wake wamuhitila na walonga, “Chilongele fambulo da simwe da masavu muna umgunda.”

³⁷ Yesu kawedika, “Munhu yohanda zimbeyu zinogile niiyo Mwana wa Munhu. ³⁸ Umgunda ni isi yose, na ziya zimbeyu zinogile ni wanhu waja weli na ufalume wa Mulungu, masavu ni wanhu wa Msede. ³⁹ Msede yahandile misavu niiyo Mwihi kugozela uhelelo wa isi na waja wogobola ni wasenga wa kuulanga. ⁴⁰ Fana viya masavu viyozoligwa na kwasigwa muna umoto, niivo vondaiwe uko kuuhelelo wa isi yose. ⁴¹ Mwana wa Munhu kezawatuma wasenga wake wa kuulanga wawaduganye wanhu kulawa kuna uufalume wake, waja wose wowatenda wanhu watende uhasanyi na waja wose wotenda yehile, ⁴² na wasenga wa kuulanga wezawasa wanhu wawo muna ditanuli da moto, umo wezalila na kudunda meno. ⁴³ Maabaho wanhu wa Mulungu wezakwiva yauyau muna ufalume wa Tati yawo. Yeli na magutwi ya kuhulika nayahulike!

Simwe da ngama ifisigwe

⁴⁴ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yolawilila kuzahila ngama ifisigwe mumgunda. Munhu imwenga kaifuma na kaifisa kaidi na kadeng'helela ng'hani

na kahita kuuza goya yaja yose yoyakalile nayo na kaugula mgunda uja.

Simwe da lulu

⁴⁵ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yozahila lulu inogile. ⁴⁶ Viyapatile, kahita na kachuuza vinhu vose vayeli navo, muladi yagule lulu iyo.

Simwe da lwavu

⁴⁷ “Kaidi Ufalume wa kuulanga ulinga fana mvuwaji yategile lwavu utegigwe muna ibahali na uzola somba wa chila mbasakanyo. ⁴⁸ Lwavu vilumemile, walukwega na wakala hasi. Maabaho wasola somba wanogile waweka muna ivipipa na somba wehile wawasa. ⁴⁹ Ivo niivo vondaiwe muna isiku iyo ya uhelelo wa isi yose, wasenga wa kuulanga wezalawilila na kuwaduganya wanhu wehile hagati ha wanhu wanogile. ⁵⁰ Wanhu wihile wezakwasigwa muna ditanuli da moto, na uko wezalila na kuduna meno.”

Simwe da ngama ya sambu na ya umwaka

⁵¹ Yesu kawauza, “Vino mbuli zino zose muzimanya?”

Wamwidika, “Ona chizimanya.”

⁵² Kowalongela, “Ino yofambula vino, chila mfundiza Malagilizo yondayawe mwanahina muna Ufalume wa kuulanga, kolinga fana mwene kaye yoyolava vinhu va sambu na vinhu va umwaka kulawa muna ingama yake.”

Yesu kolemigwa uko Nazaleti

(Maliki 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu viyakomeleze kulonga yamasimwe yano yose, kasegela hanhu baho. ⁵⁴ Kabwela ukaye yake. Kafundiza muna ikaye ya kutosela, na wanhu wose wowamuhulike wazanywa, waiuza, “Vino kaupata kulihi ubala uno na mauzauza yano?” ⁵⁵ Vino iyo siiyo mwanage ija imsongola vinhu na iviya mami yake niiyo yotangigwa Maliya na ndugu zake niwawo wotangigwa Yakobo na Yosefu na wamwenga wotangigwa Saimoni na Yuda? ⁵⁶ Walumbu zake hawakala hano bule? Lelo kayapata kulihi yano yose? ⁵⁷ Na ivo wamulema.

Yesu kawalongela, “Mulotezi kohishimigwa chila hanhu, mbali kuna ikaye yake mwenyewo hahishimigwa bule.” ⁵⁸ Kwaviya wakala wabule uhuwilo, hatendile mauzauza mengi.

14

Ifa ya Yohana Mbatizi

(Maliki 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Lusita ulo mtawala Helode kahulika nhogolwa za Yesu. Ivo kawalongela wasang'hani wake, “Ino niiyo Yohana Mbatizi kazilibuka, leka maana ludabwa wake wosang'hana sang'hano mgati yake.” ² Kawalongela watumigwa wake, “Ino niiyo Yohana Mbatizi kazilibuka, lekamana kana ludabwa lwa kusang'hana mauzauza.”

³ Kwaviya Helode niiyo yalagilize Yohana yagwiligwe, yafungigwe minyololo na yekigwe muna ichifungo, ka-tenda ivo kwa ichimu cha Helodiya muke wa sekulu wake yotangigwa Filipino. ⁴ Kwaviya Yohana viyamulongelaga Helode, “Havinogile bule weye kumsola Helodiya.” ⁵ Helode kakala kalonda kumkoma Yohana mbali chimpotwile Helode kutenda ivo kawadumba wanhu, kwaviya wanhu kumwao wantoma kuwa Yohana ni mulotezi wa Mulungu.

⁶ Viifikile siku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode, Mndele wa Helodiya kavina hana iwanhu na Helode kanogelwa ng'hani, ⁷ mbaka keka chilagano kuwa, “Noilaha kumwing'ha chochose chodayanpule!”

⁸ Kuno Helodiya kokong'hiligwa na mami yake, kalonga, “Nig'he sambu ditwi da Yohana Mbatizi muna ichano.”

⁹ Mbali Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani, mbali kwa ichimu cha kwiilaha na kwa ichimu cha waja iwa-
geni wowakalile haja hana didugila, kalagiliza yeng'higwe.
¹⁰ Ivo kamtuma munhu muna ichifungo na kumkanha id-
itwi Yohana. ¹¹ Ditwi da Yohana digaligwa muna ichano
na wamwing'ha imwanage wa ichike, nayo kamgalila mami
yake. ¹² Wanahina wa Yohana weza na wausola umtufi wa
Yohana na wahita kuuwanda. Maabaho wahita kumulongela
Yesu yayo yalawilile.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi

(Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

¹³ Yesu viyahulike mbuli za Yohana, kasegela uko kwa ngalawa na kahita hanhu haholile na halibule wanhu, wanhu viwahulike wamsondelela kuno wogenda kwa magulu kulawa muna yamabululu yawo. ¹⁴ Yesu viyahumuluke muna ingalawa kalola na kawona lung'husesa lukulu lwa wanhu, kawawonela ubazi na kawahonya waja wakalile watamu.

¹⁵ Viifikile ichigulogulo, wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Zuwa dihonga, na hanhu hano hachili ni chiwala muhala, walage wanhu wahite kuna yamabululu wakagule ndiya.” ¹⁶ Yesu kawedika, “Wano wabule ulazima wa kuhita, mbali mweye wenyewo weng'heni ndiya.”

¹⁷ Wamwidika, “Hano hochili chinayo magate matano muhala na somba waidi.”

18 Yesu Kalonga, “Nigalileni niye hano.” 19 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi hana yamasavu, maabaho kaya-sola yaja yamagate matano, na somba waidi maabaho kalola kuulanga kamwing’ha hewela Mulungu. Kayamogola yamagate na kuweng’ha wanahina wake, na wanahina waweng’ha wanhu. 20 Wanhu wose wowakalile baho waja na weguta. Maabaho wanahina wadondola yaja yamasi-gavu na wamemeza vigelo longo na vidi. 21 Wadile wakala walume magana malongo matano, mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Maliki 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Maabaho Yesu kawashulutiza wanahina wakwele mwiingalawa walongole kuhita umwambu wa dilamba yeye kakala yowalaga ulung’husesa lwa wanhu. 23 Nayo viyakomeleze kuwalaga, kahita mchanya mulugongo yaidumwe kutosa. Viifikile ichigulogulo, Yesu kakala baho yaidumwe. 24 Mbali lusita luno ngalawa ikala ifika hana uludonho lwa dilamba, beho diitowa na mawimbi iisung’hasung’ha uko na uko.

25 Ivo ikala ichilo chili behi na kukunguzuka, Yesu kawahi-tila wanahina kuno kogenda na magulu mchanyha ya mazi. 26 Wanahina viwamuwone kogenda mchanyha ya mazi, wadumba na walonga, “Uno mzimu!” Waguta nyangi kwa kudumba.

27 Lusita ulo Yesu kawalongela, “Ing’heni moyo! Ni niye. Sekemudumbe!”

28 Maabaho Petili kalonga, “One wahawa weye Mndewa, nilongele nigende mmazi nize kumwako.”

29 Yesu kamwidika, “Izo!” Petili kahumuluka kulawa muna ingalawa na kandusa kugenda mchanyha ya mazi komuwinza Yesu. 30 Mbali viyawonile beho, kadumba na kandusa kudidimila na kalila, “Mndewa, nikombole.”

31 Bahobaho Yesu kagolosa mkono wake, kamwamha, kamulongela, “Weye mwene uhuwilo ndodo, habali muna mashaka?” 32 Maabaho wose waidi wakwela mwiingalawa na beho dima hupi. 33 Wose wakalile muna ingalawa, wamtumbalila mavindi na walonga, “Kweli weye kwa Mwana wa Mulungu?”

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Maliki 6:53-56)

34 Viwalokile dilamba wafika isi ya Genesaleti, 35 wanhu wa uko viwammanyile Yesu kauko. Wapwililisa mbuli zake muna ziisi zose zili mumgwazogwazo na iviya wamgalila wanhu wose wowakalile watamu. 36 Na wamulamba

yawatogolele watamu wose muhavu wadalise mhindo ya walo jake, na wose wowadalise wahona.

15

*Mafundizo ya wasaho
(Maliki 7:1-13)*

¹ Maabaho Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalawile Yelusalemu wamuhitila Yesu, wamuuzi, ² “Habali wanahina wako hawamha bule malagilizo ya wasaho zetu? Wahaja hawanawa bule makono yawo vilondeka!”

³ Yesu kawedika, “Habali na mweye hamwamha Malagilizo ya Mulungu, mbali mosondelela vihendo venu wenyewo?”

⁴ Kwaviya Mulungu kalonga, ‘Muhulike tati yako na mami yako, na ija yomuliga tati yake hebu mami yake, keza-komigwa’. ⁵ Mbali mweye mowafundiza wanhu hambwe munhu yahawa na chinhu choyolonda kumwing’ha tati yake hebu mami yake, maabaho kolonga, ‘Chinhu chino nimulavila Mulungu’, ⁶ munhu ino halondeka kaidi kumtegeleza tati yake hebu mami yake. Niivo vumuibasakanya mbuli ya Mulungu kwa mafundizo ya chaumwaka ya vihendo venu.

⁷ Mweye wadelenya! Mulotezi wa Mulungu Isaya kalotela kweli viyalongile,

⁸ ‘Wanhu wano wonitunhiza kwa milomo muhala, mbali mizoyo yawo yakutali na niye.

⁹ Wawo wonitosela bule, kwaviya wofundiza malagilizo ya wanhu, wolonga ni Malagilizo yangu!’ ”

*Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Maliki 7:14-23)*

¹⁰ Yesu kalutanga lung’husesa lwa wanhu kumwake, kawalongela, “Tegelezeni na muvimanye! ¹¹ Chinhu chimtenda munhu yambule mwiko siwo chiya chimwingila mmulomo, mbali chiya chilawa mmulomo wake, niicho chimtenda munhu yambule mwiko.”

¹² Maabaho wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Kovimanya kuwa Mafalisayo viwahulike mbuli iyo wengilwa na ludoko?”

¹³ Yesu kawedika, “Chila mbiki haihandigwe na Tati yangu wa kuulanga izang’oligwa. ¹⁴ Walekeni! Wawo ni wanalugulizi vipofu wowalanguliza vipofu. One munhu chipofu yahamulanguliza chipofu imwenga, wose wezakugwa muna dikolongo.”

¹⁵ Petili kamulongela, “Chifambulile ulonzi uwo.”

¹⁶ Yesu kawalongela, “Vino hata mweye iviya mung'hali hamuvimanyile bule. ¹⁷ Mweye mung'hali hamuvimanyile bule! Chochose chimwingile munhu muna umulomo, chohita mmunda, hamala baho chokwasigwa kunze ya lukuli. ¹⁸ Mbali viya vilawa mmulomo, volawa muna umoyo, na ivo vovimtenda munhu yambule mwiko. ¹⁹ Kwaviya muumoyo wake molawa magesa yehile, kukoma na ugoni na ubavi na ukalangama wa uvwizi na maligo. ²⁰ Yayo ni yayo yomtenda munhu yambule mwiko, mbali kuja bila ya kunawa makono voilondeka hakumtenda munhu yambule mwiko.”

*Uhuwilo wa mwanamke
(Maliki 7:24-30)*

²¹ Yesu kasegela hanhu haja na kahita muna isi yili habehi na Tilo na Sidoni. ²² Mwanamke imwe Mkanaani yoyokala isi ija kamuhitila Yesu, kalila kwa dizi kulu, “Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi, Mwenevale! Mndele wangu kana chinyamkela na kogaya ng'hani.”

²³ Maabaho Yesu hedike mbuli bule. Wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Muleke yahite kwaviya kochisondelela na kuno koguta nyangi kuchisogo chetu!”

²⁴ Yesu kedika, “Niye nitumigwa kwa wanhu wa Isilaeli muhala. Walinga fana ng'hondolo wagile.”

²⁵ Mwanamke iyo keza na kagwa chingubingubi hana yamagulu ya Yesu, kalonga, “Mwenevale! Nitaze.”

²⁶ Yesu kamwidika, “Havinogile bule kusola ndiya ya wana na kuwasila zimbwa.”

²⁷ Mwanamke iyo kedika, “Wona Mndewa, mbali hata zimbwa woja masigavu yolagala kulawa mwiimeza ya wenevale wawo.”

²⁸ Yesu kamwidika, “Mama, uhuwilo wako ni mkulu, ivo choulonda kwizatendeligwa.” Lusita lujaluja mndele wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

²⁹ Yesu kasegela haja na kahita mumgwazogwazo wa dilamba da Galilaya. Na kakwela kuulugongo na kakala hasi. ³⁰ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuhitila na wamgalila vilema, mbetembete na vipofu na mabubu na wamwenga wengi waweka hana imigulu ya Yesu, nayo kawahonya. ³¹ Lung'husesa luja lwa wanhu wazanywa ng'hani viwawone mabubu wolonga, mbetembete wogenda na vipofu wowona. Ivo wamtunhiza Mulungu wa Isilaeli.

*Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Maliki 8:1-10)*

³² Yesu kawatanga wanahina wake, kawalongela, “Nowa-wonela ubazi wanhu wano, vino lelo zifika siku nhatu wang’hali na niye na wabule ndiya. Silonda bule kuwalaga wahite muzimwawo bila ya kuja, sekeweze wasinduke nzila kwa nzala.”

³³ Wanahina wake wamuuzwa, “Kulihi kondachipate ndiya ya kufaya wanhu wose wano hano hana dibwilingu?”

³⁴ Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi?”

Wamwidika, “Magate saba na somba wadodo.”

³⁵ Yesu kawalongela wanhu wakale hasi. ³⁶ Maabaho kaya-sola yaja yamagate saba na waja iwasomba, kamwing’ha hewela Mulungu, kayamogola, kaweng’ha wanahina wake. Wanahina nawo waweng’ha wanhu. ³⁷ Wanhu wose waja na weguta. Maabaho wanahina wayadondoleza yamasigavu na wamemeza vigelo saba. ³⁸ Wanhu wowadile wapetigwe wakala walume magana malongo mane, mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.

³⁹ Yesu kawaleka wanhu na kakwela muna ingalawa, kahita muna ibanzi ya iisi ya Magadani.

16

Wanhu wolonda vilaguso

(Maliki 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Mafalisayo wamwenga na Masadukayo wamuhitila Yesu muladi wangeze, ivo wamulongela yawalaguse chilaguso kulawa kuulanga, kulagusa kuwa kweli Mulungu kamsagula.

² Yesu kawedika, “Zua dahaswa, molonga, ‘Diyelo kwizakuwa kunoga kwaviya ulanga uwa ndung’hu.’ ³ Na imitootondo ng’hani molonga, ‘Diyelo kwizakuwa na mvula, kwaviya ulanga mdung’hu na ziza.’ Vino mweye modaha kuvimanya siku iyo vondaiwe kwa kulola kuulanga, mbali hamudaha bule kulola chilaguso cha lusita luno! ⁴ Welesi uno wihile wa uzinzi wolonda chilaguso! Chizakwing’higwa chilaguso bule mbali chilaguso cha Yona.”

Yesu kawaleka, kasegela.

Lusu da Mafalisayo na Masadukayo

(Maliki 8:14-21)

⁵ Wanahina viwalokile dilamba, wazimiza kusola magate.

⁶ Yesu kawalongela, “Mwiiteganye mwiikalize na lusu da Mafalisayo na Masadukayo.”

⁷ Wandusa kuilongela wenyewo, “Vino ino kolonga yano kwaviya hachisolile magate.”

⁸ Yesu kavimanya chiya chowakalile wolonga, kawauza, “Habali molongelela mweye kwa mweye, kwaviya mwabule magate? Mbona muna uhuwilo ndodo! ⁹ Vino mweye

mung'hali hamunavimanya bule? Vino hamkumbuka bule viya vinimogole magate matano kwa wanhu magana malongo matano? Vino mumemeza vigelo vingahi va masigavu? ¹⁰ Na iviya kwa yaja magate saba na kwa wanhu magana malongo mane, vino mumemeza vigelo vingahi va masigavu? ¹¹ Vino hamuvimanyile bule kuwa sikalile nolonga mbuli ya magate? Muiteganye na lusu da Mafalisayo na Masadukayo."

¹² Maabaho wanahina wavimanya kuwa Yesu hawalongele kuiteganya na lusu da magate, mbali waiteganye na mafundizo ya Mafalisayo na Masadukayo.

Petili kotogola Yesu ni Chilisito
(Maliki 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu kahita muna isi yili habehi na Kaisaliya Filipi, kawauza wanahina wake, "Wanhu wolonga Mwana wa Munhu yelihi?"

¹⁴ Wamwidika, "Wamwenga wolonga, Yohana Mbatizi na wamwenga Eliya, iviya wamwenga wolonga Yelemya hebu imwe wa walotezi wa Mulungu."

¹⁵ Yesu kawauza, "Na mweye molongaze, mwolonga niye niiyo yelihi?"

¹⁶ Saimoni Petili kamwidika, "Weye niiyo Chilisito Mkom-bola, Mwana wa Mulungu yeli ngima."

¹⁷ Yesu kedika, "Vinoga, Saimoni mwana wa Yohana, kwaviya yano youlongile siwo ya chiunhu, mbali yakwizila siku zose kulawa kwa Tati yangu wa kuulanga. ¹⁸ Niye noku-longela, Petili, weye kwaluwe, na mchanyha ya luwe luno nizazenga kanisa jangu na hata nguvu za kuzimu hazizadaha kudihuma bule. ¹⁹ Nizakwing'ha luvugulo lwa ufalume wa kuulanga. Jojose dondaufunge mwii isi dizakuwa difungigwa kuulanga, na jojose dondaufugule muna isi na kuulanga dizavuguligwa."

²⁰ Maabaho Yesu kawazuma wanahina sekewamulongele munhu yoyose kuwa yeye kakala Chilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya ifa na manhesa yake
(Maliki 8:31, 9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Kulawa chipindi icho, Yesu kandusa kuwalongela wanahina wake, "Nolondeka nihite Yelusalemu. Uko walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wezanigaza kwa vinhu vingi. Wezanikoma, mbali siku yeketatu nizazilibuka."

²² Petili kamsola Yesu hamgwazo, kandusa kumbwakila, "Siivo bule Mndewa! Yayo hayezakulawilila weye bule!"

²³ Yesu kamuhindikila Petili, kamulongela, "Segela kumwangu, weye Lufyende! Weye kwa ching'waso

kumwangu, kwaviya huyagesa yeli ya Mulungu bule, mbali yeli ya chiunhu.”

²⁴ Lusita ulo Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu yoyose yolonda kwiza kumwangu, yaizume mwenyewo, yaupape msalaba wake yanisondelele. ²⁵ Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima wake mwenyewo, kezawagiza, mbali munhu yoyose yondayawagize ugima wake kwa ichimu changu, kezaupata. ²⁶ Vino munhu kezamweda choni yahapata isi yose mbali kagiza ugima wake, hebu munhu kezalava choni kwasakanya na ugima wake? ²⁷ Kwaviya Mwana wa Munhu kezakwiza muna utunhizo wa Tati yake hamwe na wasenga wake wa kuulanga. Baho kezamuliha chila munhu kwa chiya chiyatendile. ²⁸ Nowalongela kweli, hana wanhu wowemile hano hawezadanganika mbaka vondawamuwone Mwana wa Munhu kokwiza yahawa Mfalume.”

17

Chihanga cha Yesu chogaluka

(Maliki 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili na ndugu waidi, ndugu wawo ni Yakobo na Yohana. Kawagala mchanyha kuna ulugongo waidumwe. ² Uko Yesu kagaluka haulongozi hawo, ichihanga chake chiwa fana viya zuwa na viwalo vake viwa vizelu chwee fana bung'hulo. ³ Maabaho wanahina waja watatu wamuwona Musa na Eliya wolonga na Yesu. ⁴ Petili kamulongela Yesu, “Mndewa, vinoga cheye kukala hano! One uhalonda, nizazenga vizewe vitatu hano, chimwe chako weye na chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya.”

⁵ Viyakalile yolonga yayo, wingu zelu diwagubika, dizi dilawa muna diwingu ijo dilonga, “Ino niiyo Mwanangu, nyachende wangu yonimulonda. Mumtegeleze yeye!”

⁶ Wanahina viwahulike dizi ijo, wadumba ng'hani, wagwa hasi chingubingubi. ⁷ Yesu kawezila, kawadalisa, kawalongela, “Inukeni, Sekemudumbel!” ⁸ Ivo wenuka na wabenzula yameso yawo, mbali hawamuwonile munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.

⁹ Viwakalile wohumuluka kuna ulugongo, Yesu kawalagiliza, kawalongela, “Sekemumulongele munhu wowose yomuyawonile mbaka Mwana wa Munhu vondayazilibuke.”

¹⁰ Maabaho wanahina wake wamuza, “Habali wafundiza Malagilizo wolonga Eliya kolondeka yanduse kwiza?”

¹¹ Yesu kedika, “Kweli Eliya kokwandusa kwiza, nayo keza-kwika goya chila chinhu. ¹² Mbali nowalongela, Eliya keza

kamala, mbali wanhu hawammanyile bule na wamtendela viwalondile wawo. Ivo ivo wezamgaza Mwana wa Munhu.”

¹³ Maabaho wanahina wavimanya kuwa kakala kolonga nawo mbuli za Yohana Mbatizi.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na chinyamkela
(Maliki 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Viyalubwelele lung'husesa lwa wanhu, munhu imwe kamuhitila Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi hake, ¹⁵ kalonga, “Mwenevale, muwonele ubazi mbwanga wangu, kogaya ng'hani, kana chisango. Miyanza mingi kombwanha muna umoto hebu muna yamazi. ¹⁶ Ningala kwa wanahina wako, mbali hawadahile bule kumuhonya.”

¹⁷ Yesu kawedika, “Mweye wanhu mwilibule uhuwilo na mwagile! Nizakala na mweye mbaka zuwaki? Nizawafunyla umoyo mbaka zuwaki? Mgaleni iyo imbwanga hano hamwangu!” ¹⁸ Yesu kambwakila chinyamkela, chinyamkela kamulawa imbwanga ija, bahobaho mbwanga ija kahona.

¹⁹ Maabaho wanahina wamuhitila Yesu chinyele, wamuuzza, “Habali cheye hachidahile bule kumulava chinyamkela?”

²⁰ Yesu kawedika, “Kwaviya mweye muhungukilwa na uhuwilo, nowalongela kweli, one muwile na uhuwilo ndodo fana mbeyu ya mbiki wa haladali, muhadahile kutenda jo-jose. Hata one iwile kuulongela lugongo, ‘Segela hano uhite kuja’ nawo uhawategeleze. ²¹ Dino hadidahika bule mbali kwa kutosa na kufunga.”

Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Maliki 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Wanahina wose viwafikile kuna umkowa wa Galilaya, Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kohita kutuligwa muna yamakono ya wanhu, ²³ wezamkoma, mbali zihafosa siku nhatu hamwande, kezazilibuka.”

Wanahina wengilwa na usungu ng'hani.

Kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu

²⁴ Yesu na wanahina wake viwafikile Kapelinaumu, wasola kodi ya Kaye ya Mulungu weza kwa Petili, wamuuzza, “Vino mfundiza wenu kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu?”

²⁵ Petili kawedika, “Ona, kuliha.”

Petili viyengile mgati, Yesu kandusa kumulongela, “Kowonaze Saimoni? Vino wafalume wa isi wosola kodi na usulu kwa wanhu welihi? Kwa wanhu wa isi yawo hebu kwa wageni?”

²⁶ Petili kamwidika, “Kwa wageni.”

Yesu kalonga, “Vinoga. Ivo wakaya hawalondeka kuliha kodi bule. ²⁷ Mbali hachilonda kuwadesa wanhu wawo bule. Ivo hita kuna dilamba ukalowe somba kwa ndwano. Somba wa mwanduso yondaunpate, muna umulomo wake kwizawona sente yoifaya kulihila kodi yangu na yako. Sola ukalihe kodi yetu.”

18

Yelihi yeli mkulu?

(Maliki 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Lusita ulu ulu wanahina wamuhitila Yesu, wamuuza, “Yelihi yeli mkulu muna Ufalume wa kuulanga?”

² Yesu kamtanga mwana ndodo, kamwimiza haulongozi wawo, ³ kalonga, “Nowalongela kweli, one hamugaluke na kuwa fana wana wadodo, hamwizakwingila bule muna Ufalume wa kuulanga. ⁴ Munhu yoyose yotenda fana mwana ino, niiyo mkulu muna Ufalume wa kuulanga. ⁵ Yoyose yon-dayamuhokele mwana fana ino kwa zina jangu, konihokela niye.

Vinhu vovimtenda munhu yatende uhasanyi

(Maliki 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ “Mbali munhu wowose yomuhasanya imwe wa wanhu wano wadodo wowonihuwila, yomfaya yafungiligwe mwi-isingo dibwe kulu da kudundila na kudumbwikizwa muna uludonho lwa bahali. ⁷ Isi yose izagaya kwa ichimu cha mbuli zoziwatenda wanhu watende uhasanyi. Mbuli zino zakuwatenda wanhu watende uhasanyi zolodeka zize, mbali kezagaya ng’hani munhu ija yowatenda wanhu watende uhasanyi!

⁸ “One mkono wako hebu mgulu wako wahakutenda wag-ize uhuwilo wako, ukanhe ukawase kutali na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa siku zose kuno kuhungukilwa na mkono hebu mgulu, sembuse kuwa na makono maida hebu migulu midi na kwasigwa muna umoto wa siku zose. ⁹ One ziso jako dahakutenda wagize uhuwilo, ding’ole na ukajase kutali na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa siku zose kuno kuna gele sembuse kuwa na meso maida, na kwasigwa muna jehanamu ya moto.

Simwe da ng’hondolo yagile

(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Loleni, sekemumbeze imwe wa wadodo wano! Kwaviya nowalongela kuwa wasenga wawo kuulanga wakuulongozi wa Tati yangu wa kuulanga. ¹¹ Kwaviya Mwana wa Munhu keza kukombola chiya chagile.

12 “Mogesaze? Munhu yahawa na ng'hondolo gana, na imwe mwa iwawo kokwaga, vino hawaleka waja malongo kenda na kenda, na kuhita kulugongo na kunzahila ija ng'hondolo yagile? 13 Nomulongelani kweli, one yahanpata iyo, kodeng'helela ng'hani, kufosa waja ng'hondolo malongo kenda na kenda hawagile. 14 Iviya Tati yenu wa kuulanga halonda bule wadodo wano wage.

Ndugu weli na uhasanyi

15 “One ndugu yako yahakubananga, hita ukamulamule weye na yeye mwiidumwe. One yahakuhulika, kumpata ndugu yako. 16 Mbali one yahalema kukutegelezae, umsole munhu imwe hebu wanhu wamwenga weli hamwe na weye, muladi ‘chochose chilongigwa na wakalangama waidi hebu watatu chitogoligwe,’ fana Maandiko Yelile viyolonga. 17 One yahalema kumtegelezani, dilongele bumbila da wahuwila wa Chilisito na one yahalema kuwategeleza wahuwila, muleke kumwako yawe fana munhu hammanyile Mulungu hebu msola kodi.

18 “Nomulongelani kweli, chochose chondamufunge muna isi, chizafungigwa kuulanga, na chochose chondamufungule muna isi, chizafunguligwa kuulanga.

19 “Kaidi nowalongela kweli, wanhu waidi vimwili wahaitogolela mbuli yoyose ya kutosa hano hana isi, Tati yangu wa kuulanga kezawatendela mbuli iyo. 20 Kwaviya hanhu hohose howoiting'hana wanhu waidi hebu watatu kwa zina jangu, na niye nahagati yawo.”

Simwe da msang'hani halekelela

21 Maabaho Petili kamuhitila Yesu na kamuuza, “Mndewa, vino ndugu yangu yanibanange miyanza mingahi na niye nimulekelele? Hata yahanibananga miyanza saba?”

22 Yesu kamwidika, “Nokulongela, siyo miyanza saba muhala, mbali saba miyanza malongo saba. 23 Kwaviya Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana mfalume imwe yoyalondile kuwapeta watumigwa wake. 24 Viyakalile kopeta, kagaliligwa msang'hani wake imwe yakalile kodaigwa deni da hela miliyoni nyingi. 25 Nayo viyapuwile cha kumuliha, mwenevale wake kalonga yachuuzigwe yeye na mke wake na wanage na vinhu vose viyeli navo, muladi dikalihigwe dideni diya. 26 Msang'hani ija kumtumbalila mavindi mfalume, kalonga, ‘Mwenevale, nolamba unifunyle umoyo na niye nizakuliha chila chinhu!’ 27 Mwenevale kamuwonela ubazi, kamfungula, kamulekelela dideni na kamuleka yahite.

28 “Mbali msang'hani ija viyasegele, kamuwona msang'hani miyage yoyakalile yondai hela ndodo. Kangwila, kamkabula dimelo jake na kamulongela, ‘Unilihe chila chinikudai.’ 29 Msang'hani miyage kumtumbalila mavindi, kamulamba, ‘Nilekele, nizakuliha yose iviya.’ 30 Mbali kalema, kasegela na kumwika miyage mchifungo, mbaka vondayalihe dideni diya. 31 Wasang'hani wayage viwayawonile yaja yoyalawilile, wehilwa ng'hani, wahita kumulongela mwenevale chila chinhu chochilawilile. 32 Hamala baho, mwenevale wake kamtanga ija imsang'hani, kamulongela, ‘Weye kwa msang'hani yehile! Niye nikulekela deni diya jose kwaviya kunilamba nikulekele. 33 Vino na weye hulondeke kamuwonela ubazi msang'hani miyago fana viya niye vinikuwonele ubazi?’ 34 Mwenevale ija kehilwa ng'hani na kangala msang'hani ija kuna ichifungo. Uko kezagazigwa mbaka vondayalihe deni yose.”

35 Yesu kakomelezela kulonga, “Ivo niivo vondaiwe Tati yangu wa kuulanga vondayawatende mweye, one mweye hamuwalekele ndugu zenu kulawa muna imizoyo yenu.”

19

Chibuwa cha nyasa (Maliki 10:1-12)

1 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo, kasegela isi ya Galilaya na kahita kuna zibanzi za Yudeya, umwambu wa ulwanda lwa Yolodani. 2 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, nayo kawahonya.

3 Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu kwa kungeza, walonga, “Vino muna Yamalagilizo yetu munhu kodaha kumwasa mke wake kwa mbuli yoyose?”

4 Yesu kawedika, “Vino hamusomile bule Yamaandiko Yelile yoyolonga kuwa, kulawa mwanduso Mulungu kawalumba mulume na muke? 5 Maabaho Mulungu kalonga, ‘Kwa ichimu chino, munhu kezamuleka tati yake na mami yake, kezailumba na mke wake, nawo waidi wezakuwa lukuli lumwe.’ 6 Ivo siyo waidi kaidi, mbali lukuli lumwe. Ivochiya choyachilumbilize Mulungu, munhu sekeyachigole.”

7 Mafalisayo wamuza, “Lelo habali Musa kaching'ha Lagilizo da kumuleka muke kwa kumwing'ha chibuwa cha nyasa?”

8 Yesu kawedika, “Musa kawalekelela muwase wake zenu kwa mbuli ya udala wa mizoyo yenu. Mbali kwandusila Mulungu viyalumbile isi haiwile ivo bule. 9 Nowalongela,

one mke wako hatendile ugoni bule, hulondeka kumwasa na kusola imwenga. One uhatenda ivo, kotenda ugoni.”

¹⁰ Wanahina wake wamulongela, “One mbuli za munhu na mke wake zahawa ivo, muhavu kuleka kusola.”

¹¹ Yesu kawedika, “Siyo wose wowodaha kuhokela mbuli ino, mbali ni waja muhala wowajaliigwe na Mulungu.

¹² Kuna vinhu vili mbasakanyo vimtendeza mulume sekeya-sole, wamwenga welekigwa ivo kulawa muna izinda za mami zawo, wamwenga watendigwa na wanhu kuwa ivo, na wamwenga hawasola kwa kuuzahila Ufalume wa kuulanga. Yoyodaha kwiihokela mbuli ino nayaihokele.”

*Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Maliki 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Wanhu wamgalila Yesu wana wadoododo muladi yawekile makono na yawatosele. Mbali wanahina wake wawabwakila wanhu wawagalile wana wawo. ¹⁴ Yesu kalonga, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwalemese. Kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wa wanhu fana wawo.” ¹⁵ Kawekila makono, maabaho kasegela hanhu baho.

*Mbwanga tajili
(Maliki 10:17-31; Luka 18:18-30)*

¹⁶ Munhu imwe kamuhitila Yesu na kamuuza, “Mfundiza! Nitende chinhu chilihi chinogile muladi nihokele ugima wa siku zose?”

¹⁷ Yesu kamwidika, “Habali koniuzwa mbuli ya vinhu vinogile? Yanogile ni imwe muhala. Mbali one wahalonda kwingila muna ugima wa siku zose, yamhilila malagilizo.”

¹⁸ Kamuuza, “Malagilizo yelihi?”

Yesu kamwidika, “Sekeukome, sekeuzini, sekeubawe na sekeulonge uwizi, ¹⁹ wategeleze tati yako na mami yako, na umulonde mkaya miyago fana viuilonda weye mwenyewo.”

²⁰ Mbwanga ija kamwidika, “Malagilizo yose niyamhisa. Lelo nihungukilwa na choni kaidi?”

²¹ Yesu kamulongela, “One wahalonda uwe goya muna ichila chinhu, hita ukachuuze vinhu vose viuli navo, maabaho weng’he hela ngayengaye, na kwizakuwa na ngama kuulanga. Maabaho wize unisondelele.”

²² Mbwanga ija viyahulike ivo, kahita kwa usungu kwaviya kakala tajili ng’hani.

²³ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Nowa-longelakweli, izakuwa vidala ng’hani kwa matajili kwingila muna Ufalume wa kuulanga. ²⁴ Kaidi nowalongelani kweli, izakuwa vibuha kwa mnyama yotangigwa ngamiya kwingila

muna ichizonzo cha sanziya sembuse munhu tajili kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁵ Wanahina viwahulike ivo, wazanywa ng'hani na wamuza, “Lelo yelihi basi yondayakomboligwe?”

²⁶ Yesu kawalola, kawedika, “Kwa munhu haidahika bule, mbali kwa Mulungu chila chinhu chodahika.”

²⁷ Petili kedika, “Lola, cheye chileka chila chinhu na chiku-sondelela weye! Lelo chizapata choni?”

²⁸ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muna isi ya sambu, Mwana wa Munhu vondayakale hana ichigoda cha chifalume chake, mweye womunisondelele niye iviya mwizakala muna ivigoda longo na vidi, kuyatagusa makabila longo na maidi ya Isilaeli. ²⁹ Chila munhu yoyalekile kaye hebu ndugu wa chilume hebu wa chike hebu tata hebu mama hebu wana hebu migunda kwa ichimu cha zina jangu, keza-hokela miyanza gana, na kezakwing'higwa ugima wa siku zose. ³⁰ Mbali wengi weli wa mwanduso, wezakuwa wa kuuhelelo, na wengi weli wa kuuhelelo sambu, wezakuwa wa mwanduso.

20

Watumigwa muna umgunda wa mizabibu

¹ “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na munhu yoyaidawile imitondo ng'hani, kahita kuzahila wasang'hana muladi yawagale muna umgunda wake. ² Nayo viyaitogolele nawo kuwaliha yombe da siku dimwe, kawagala kusang'hana kuna umgunda wake. ³ Saa nhatu kahita kuna digulilo, kawafika wanhu wakala, wabule usang'hano wowose. ⁴ Nawo iviya kawalongela, ‘Hiteni na mweye kuna umgunda wangu. Nizawaliha vilondeka.’ ⁵ Ivo wanhu waja wahita.

“Munhu ija kalawa kaidi saa sita imisi na saa kenda, na katenda ivo ivo. ⁶ Viikalile habehi kufika saa longo na imwe, kalawa kaidi, kawafika wanhu wamwenga wema zugaga. Kawauza, ‘Vilihi vino vimwimile hano zugaga imisi yose bila sang'hano?’ ⁷ Wamulongela, ‘Kwaviya habule munhu yoyaching'hile sang'hano.’ Kawalongela, ‘Vinoga, lelo na mweye hiteni kuna umgunda.’

⁸ “Vidiswile, ija mwene mgunda kamulongela imwimilizi wake, ‘Watange walimi uwalihe mayombe yawo, waha-songela waja wa uhelelo mbaka wa mwanduso.’ ⁹ Waja wanhu wanduse kusang'hana saa longo na imwe viwezile, wahokela chila munhu yombe da siku dimwe. ¹⁰ Ivo waja wanduse kusang'hana viwezile, wagesa wezahokela hela nyingi ng'hani, mbali nawo weng'higwa yombe da siku

dimwe. ¹¹ Viwahokele hela zawo, wandusa kulongelela kwa ija mwene mgunda, ¹² walonga, ‘Cheye chisang’hana usang’hano siku yose, kai muna dizuwa, na wano wa kuuhelelo wasang’hana saa dimwe muhala. Lelo kochiliha chose sawa!’

¹³ “Mbali mwene mgunda kawedika, ‘Tegelezeni mbwiya zangu, simbunzileni bule. Vino hachiitogolele mweye musang’hane usang’hano wa siku yose kwa maliho ya yombe da siku dimwe?’ ¹⁴ Sola iyo yili yako na uhite ukaye. Nolonda kumwing’ha ino wa kuuhelelo fana vinikwing’hile weye. ¹⁵ Vino havinogile bule niye kutenda chiya chili changu vonilonda niye mwenyewo? Hebu muna migongo kwaviya niye nina moyo unogile?”

¹⁶ Yesu kakomelezela kwa kulonga, “Waja weli wa uhelelo wezakuwa wa mwanduso, na waja weli wa umwanduso wezakuwa wa uhelelo.”

Yesu kolonga mwanza wa katatu mbuli ya ifa yake
(Maliki 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Yesu viyakalile yohita Yelusalemu, kawasola waja wanahina longo na waidi waidumwe, kawalongela, ¹⁸ “Tegelezeni, chohita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu kezatuligwa muna yamakono ya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, nawo wezamtagusa yadanganike. ¹⁹ Maabaho wezangala kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wawo wezamkeweza na wezamuwanha mibalati na wezamuwamba mumsalaba, mbali siku deketatu hamwande kezazilibuka kuwadanganike.”

Mapulo ya mama imwe
(Maliki 10:35-45)

²⁰ Maabaho mke wa Zebedayo na wanage waidi wa chilume wamwizila Yesu. Imama iyo kumtumbalila Yesu mavindi na kalonda yatendiligwe choyolonda.

²¹ Yesu kamuuza, “Kolonda choni?”

Imama ija kamwidika, “Nikile chilagano kuwa wano wanangu waidi wezakala ubanzi wako wa kumoso na ubanzi wako kulume muna Ufalume wako.”

²² Yesu kedika, “Hamuchimanyile bule chiya chimupula. Vino modaha kumgwila nhungo yoning’wila niye?”

Wamwidika, “Chodaha.”

²³ Yesu kawalongela, “Kweli mwizakung’wila nhungo yangu, mbali kukala ubanzi wangu wa kumoso na ubanzi wangu wa kulume, niye nabule udahi wa kuweng’ha. Mbali wokwing’higwa waja wasasaliligwe na Tati yangu.”

²⁴ Waja wanahina longo dimwe viwahulike ivo, wawehila waja iwandugu waidi. ²⁵ Yesu kawatanga wose hamwe na kawalongela, “Muvimanya kuwa watawala wa wanhu

weli siyo Wayahudi wotawala kwa nguvu, na weli na ukulu wowatumikisha. ²⁶ Mbali haizakuwa ivo bule kumwenu. Munhu yoyose yolonda yawe mkulu kumwenu, kolondeka yawe msang'hani wenu. ²⁷ One munhu yoyose yolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe mtumwa wenu, ²⁸ fana viya Mwana wa Munhu hezile kusang'haniligwa bule, mbali kusang'hanila na kulava ugima wake kwa ichimu cha kukombola wanhu wengi.”

Yesu kowahonya vipofu waidi
(Maliki 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ Yesu na wanahina wake viwakalile wolawa Yeliko, lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela. ³⁰ Wanhu waidi vipofu wakala wakalile mumgwazogwazo ya inzila. Viwahulike Yesu kofosa, wandusa kuguta, “Mndewa! Mwana wa Daudi, uchiwonele ubazi.”

³¹ Lung'husesa luwabwakila, wawalongela wanyamale. Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, “Mndewa! Mwana wa Daudi! Uchiwonele ubazi!”

³² Yesu kema na kawatanga, kawauza, “Molonda nimtendeleni choni?”

³³ Wamwidika, “Mndewa, cholonda kuwona!”

³⁴ Yesu kawawonela ubazi na kawadalisa meso yawo. Bahobaho wadaha kuwona, nawo wamsondelela.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Yesu na wanahina wake viwakalile habehi na Yelusalemu, wafika Besifage kuna ulugongo lwa Mizaituni. Uko Yesu kawatuma wanahina wake waidi wamulongolele.

² Kawalongela, “Hiteni mbaka chibululu chiya chili kuulongozi wenu. Baho mwizamfika chihongwe na mwanage wafungigwa, wafunguleni muwagale hano. ³ Munhu yahamulongelani mbuli yoyose, longeni, ‘Mndewa kowalonda na kezawabweleza.’ ”

⁴ Yano yose yalawila muladi yaja yose yalongigwe na mulotezi wa Mulungu yatimie, ⁵ “Dilongele bululu da Sayuni, ‘Lola mfalume wako kokwiza, muhole na kakwela chihongwe, mwana chihongwe.’ ”

⁶ Wanahina waja wahita, watenda fana Yesu viyawalagilize kutenda. ⁷ Wamgalila Yesu chihongwe ija na mwana chihongwe, wanzanza viwalo mchanyha yake na Yesu kakwela kungongo wake. ⁸ Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila na wanhu wamwenga wakanha matambi ya ming'andi ya mitende, wayazanza mwiinzila. ⁹ Lung'husesa

lukulu lwa wanhu lulongole na waja wowasondelele walandula madizi yawo, walonga,

“Nhogolwa, Mwana wa Daudi,

Mulungu yomtemela mate yokwiza kwa zina da Mndewa!

Nhogolwa kwa yeli mchanya ng'hani kuulanga.”

¹⁰ Yesu viyengile Yelusalemu, bululu jose dingila tivitivi da wanhu. Wanhu wauza, “Ino iyo yelihi?”

¹¹ Lung'husesa lwa wanhu lwidika, “Ino ni Yesu, Mulotezi wa Mulungu kulawa Nazaleti yili uko Galilaya.”

Yesu kohita kuna Ikaye ya Mulungu

(Maliki 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹² Maabaho Yesu kengila mwi Ikaye ya Mulungu. Kawawinga wanhu wose wowakalile wogula na kuchuza vinhu umo mwi Ikaye ya Mulungu. Maabaho kahindula meza za wavunja hela na kahindula vigoda va wachuza nziwa. ¹³ Kawalongela, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, Mulungu kalonga, ‘Kaye yangu izatangigwa kaye ya nhambiko.’ Mbali mweye muitenda kuwa mina ya wabavi.”

¹⁴ Vipofu na mbetembete wamuhitila umo mwi Ikaye ya Mulungu, nayo kawahonya. ¹⁵ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wehilwa ng'hani viwawone mauza-za yoyatendile Yesu, na wana viwalandule madizi yawo mwi Ikaye ya Mulungu viwalongile, “Nhogolwa Mwana wa Daudi!” ¹⁶ Wamuza Yesu, “Vino kuwahulika wano chiwolonge?”

Yesu kawedika, “Wona, nihulika. Vino hamusomile bule muna Yamaandiko Yelile, ‘Muwafundiza wana wadoododo na ving'hele kulava nhogolwa inogile.’ ”

¹⁷ Maabaho Yesu kawaleka, kahita kunze ya bululu da Besaniya, uko kagona.

Yesu koubwakila mbiki wa mtini

(Maliki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Imitondo ng'hani Yesu viyakalile kobwela kudibulu jake, kakala na nzala. ¹⁹ Kauwona mbiki wa mtini mumgwazo ya inzila, kauhitila mbali hawonile chochose, ila kawona mayani muhala. Ivo kaulongela mbiki uwo, “Whizakwima matunda kaidi ng'o!” Bahobaho mbiki uwo unyala.

²⁰ Wanahina wake viwawonile ivo, wazanywa ng'hani, waiuza, “Vino, habali mtini uno unyala chihima hima?”

²¹ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muhahuwila bila kwika shaka, hamwizatenda ijo dilawilile kwa mtini muhala, mbali hata muhaulongela lugongo luno, ‘Ng'oka ukayase mwenyewo mwiibahali,’ nawo wizatenda ivo. ²² One muhahuwila, mwizahokela chochose chondamupule muna inhambiko.”

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Maliki 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu kengila muna Ikaye ya Mulungu. Viyakalile kofundiza, wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, wamuuzwa, “Vino weye kotenda mbuli izo kwa udahi wa yelihi? Yelihi yakwing'hile udahi uno?”

²⁴ Yesu kawedika, “Nomuuzani mbuli imwe, one muhanidika, nizamulongelani kuwa notenda yano kwa udahi wa yelihi. ²⁵ Vino ubatizo wa Yohana ulawa kulihi? Ulawa kuulanga hebu ulawa kwa wanhu?”

Mbali wawo wandusa kuiuzagiza, “Chihalonga, ‘Ulawa kulanga,’ kezachiuza, ‘Habali hachimtogole Yohana?’ ²⁶ One chihalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ chodumba lung'husesa kwaviya wose wotogola kuwa Yohana mulotezi wa Mulungu.” ²⁷ Ivo wamwidika, “Hachivimanyile bule.”

Yesu kawalongela, “Na niye iviya simulongelani kuwa notenda yano kwa udahi wa yelihi.

Simwe da wabwanga waidi

²⁸ “Vino mweye mogesa choni? Kukala na munhu kana wana waidi. Kamuhitila ija wa mwanduso, kamulongela, ‘Mwanangu, hita diyelo ukasang'hane usang'hano muna umgunda.’ ²⁹ Mwana ija kedika, ‘Ndema,’ mbali hamwande katogola na kahita kusang'hana usang'hano. ³⁰ Maabaho tata ija kamuhitila mwana imwenga, kamulongela viyaviya, nayo kamwidika, ‘Ona mwenevale,’ mbali haitile bule. ³¹ Vino yelihi hagati ya wano katenda yanogile kwa tati yake?”

Wamwidika, “Mwana ija wa mwanduso.”

Ivo Yesu kawalongela, “Nowalongela, wasola kodi na wagoni wezamalungolelani kwingila muna Ufalume wa Mulungu. ³² Yohana Mbatizi keza kumwenu kamulagusani nzila inogile, na mweye hamumtogole bule. Mbali wasola kodi na wagoni wamtogola. Iviya hata vimuwonile yayo, hamusamhile na hamumtogole bule.”

Simwe da mgunda wa zabibu na walimi
(Maliki 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu kawalongela, “Tegelezeni simwe dimwenga. Kukala na munhu imwe mwene mgunda, kahanda zabibu. Kazungulusa wako, kahimba kombo da kukamila divai na kazenga lingo, maabaho kaweka walimi. Viyakomeleze ivo kasegela kahita isi ya kutali. ³⁴ Siku za kwaha zabibu viyafikile, kawatuma watumigwa wake kwa waja iwalimi muladi wakasole zabibu. ³⁵ Mbali walimi wawagwila watumigwa waja, imwe wamtowa, na imwenga wamkoma, na imwenga wamkoma kwa mabwe. ³⁶ Kawatuma kaidi

watumigwa wamwenga wengi kufosa waja wa mwanduso, mbali walimi wawatendela viyaviya. ³⁷ Kuuhelelo, kamtuma mwanage kuno kolonga, 'Mwanangu wezamtegeleza.' ³⁸ Mbali walimi waja viwamuwone mwanage, wailongela wawo kwa wawo, 'Ino iyo muhazi, chimkome muladi chisole uhazi wake.' ³⁹ Wamgwila na wamwasa kunze ya umgunda wa mizabibu, wamkoma."

⁴⁰ Maabaho Yesu kawauza, "Vino mwene mgunda wa mizabibu vondayeze, kezawatenda choni walimi wawo?"

⁴¹ Wawo wamwidika, "Kezawakoma wanhu wawo wehile, nayo kezaweng'ha walimi wamwenga umgunda wake, wawo wezamwing'ha matunda kwa siku zake."

⁴² Yesu kawalongela, "Vino hamunasoma muna Yamaandiko Yelile viyolonga?

'Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela, diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.

Mndewa kachitenda chinhu chino, na chiwa chinhu cha mwaznyo n'hani kumwetu.'

⁴³ "Ukweli nowalongela, Ufalume wa Mulungu wizasegezigwa kumwenu na kwing'higwa wanhu wamwenga wokweleka matunda yake, wawo ni waja wowotenda viyolonda Mulungu. ⁴⁴ Munhu yoyose yondayagwiligwe na mhanda iyo, kezabenekabeneka, na munhu yoyose yondaingwile, izandunda tipitipi."

⁴⁵ Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo viwahulike masimwe yayo, wavimanya kuwa kakala kowalonga wawo.

⁴⁶ Ivo wakala wozahila zila ya kumgwila, mbali wakala wodumba wanhu, kwaviya wanhu wamuwona kuwa Yesu ni mulotezi wa Mulungu.

22

Simwe da dugila da zengele

(Luka 14:15-24)

¹ Yesu kalonga nawo kaidi kwa masimwe. ² "Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na mfalume yaweng'hile mwanage dugila da zengele. ³ Maabaho kawatuma wasang'hani wake wawatange waja wowagonikigwe kunaisola, mbali wowagonikigwe walema kwiza.

⁴ Kawatuma kaidi wasang'hani wamwenga, kawalongela wakawalongele, 'Dugila jangu disasaligwa dimala, ng'ombe lume na dang'ang'a wanenehe wachinjigwa wamala, na chila chinhu chikigwa goya chimala. Izeni kuna didugila!'

⁵ Mbali wawo wowagonekigwe hawagesile, wahita imwe kumgunda wake na imwenga kuna ibiashala yake, ⁶ na wamwenga wawamha wasang'hani waja, wawaliga na

kuwakoma. ⁷ Mfalume ija kapata ludoko, kawatuma wakalizi wake wahite kuwakoma wakomaji wawo na kusoma bululu jawo. ⁸ Maabaho kawalongela wasang'hani wake, 'Ndiya ya zengele isasaligwa imala, mbali waja wowagonikigwe hawafaya bule. ⁹ Ivo hiteni kudikulugumbi, na wose wondamuwawone watangeni kuna isola.' ¹⁰ Watumigwa waja wahita kuna zinzila mhanda, wawagala wanhu wose wowawaonile, wehile na wanogile, dugila da zengele dikala dimemile wageni.

¹¹ "Mfalume kengila mnyumba kuwalola wageni, kamuwona munhu hayawale walo da zengele. ¹² Kamuuza, 'Mbwiyanu kwingilaze muno na weye kwabule chiwalo cha zengele?' Mbali munhu ija kakala hupi. ¹³ Baho mfalume kawalongela wasang'hani, 'Mumfunge migulu na makono, maabaho mumwase kunze kudiziza, uko kezalila na kudunda meno.' "

¹⁴ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, "Watangigwe wengi mbali wasaguligwe wadodo."

*Mbuza kusunhela kuliha kodi kwa mfalume wa Loma
(Maliki 12:13-17; Luka 20:20-26)*

¹⁵ Maabaho Mafalisayo wahita kunze kutenda usaguzi muladi wadahe kumtega Yesu kwa mbuli zake. ¹⁶ Wawatuma wanahina wawo kumwake na wanahina wa chibumbila cha Helodi. Walonga, "Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu mkweli, na iviya kofundiza nzila ya Mulungu chiukweli. Humdumba munhu yoyose, na iviya hulola ukulu wa munhu. ¹⁷ Lelo chilongele, kogesaze? Vinoga kumwing'ha kodi mfalume wa Loma hebu havinogile?"

¹⁸ Mbali Yesu kavimanya wihi wawo, kawalongela, "Mweye mwawadelenya! Mbona monigeza? ¹⁹ Nilaguseni hela yoisang'haniligwa kuliha kodi!"

Wamgalila sente. ²⁰ Yesu kawauza, "Chihanga chino na zina dino va yelihi?"

²¹ Wamwidika, "Va mfalume wa Loma."

Yesu kawalongela, "Mwing'heni mfalume wa Loma vili va mfalume wa Loma na mwing'heni Mulungu vili va Mulungu."

²² Viwahulike ivo wazanywa, wamuleka na wasegela.

*Mbuza kusunhela uzilibuko
(Maliki 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Siku iyo Masadukayo wamwenga, wanhu wowolonga kuwa wanhu wowadanganike hawadaha kuzilibuka, wamuhitila Yesu, ²⁴ wamuuza, "Mfundiza, Musa kalonga munhu yahadanganika bila kuleka wana, ndugu yake yamsole mgane iyo muladi yanpatile wana ndugu yake

yoyadanganike. ²⁵ Lelo kukala na ndugu saba, wa mwanduso kasola, maabaho kadanganika bila kupata wana, kamulekela ndugu yake muke iyo. ²⁶ Ndugu wekaidi ikala ivo ivo, na wekatatu, mbaka wose saba. ²⁷ Kuuhelelo mama ija nayo kadanganika. ²⁸ Lelo muna isiku ya kuzilibuka, mama iyo kezakuwa muke wa yelihi? Ndugu wose saba wamsola.”

²⁹ Yesu kawedika, “Mweye mokwaga kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu. ³⁰ Kwaviya wanhu wowadanganike vondawazilibuke, hawezasola wala kusoligwa, mbali wezakuwa fana msenga wa kuulanga. ³¹ Na kwa mbuli ya kuzilibuka, vino hamusomile bule muna ichitabu Mulungu viyalongile, ³² ‘Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ Sili Mulungu wa wanhu wowadanganike, mbali Mulungu wa wanhu weli wagima.”

³³ Lung’husesa viwahulike ivo, wazanywa ng’hani na mafundizo yake.

Lagilizo kulu

(Maliki 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Mafalisayo viwahulike kuwa Yesu kowatenda Masadukayo wanyamale, waiduganya hamwe. ³⁵ Imwe wawo, yoyakalile mfundiza Malagilizo kamuuzwa Yesu kwa kungeza. ³⁶ “Mfundiza, Lagilizo dilihi dili kulu kufosa yose?”

³⁷ Yesu kamwidika, “ ‘Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, na kwa muhe wako wose, na kwa nzeweze zako zose.’ ³⁸ Dino ijo lagilizo dili kulu na da mwanduso. ³⁹ Na lagilizo dekaidi ijo dino, ‘Mulonde mkaya miyago fana viuilonda mwenyewo.’ ⁴⁰ Malagilizo yose ya Musa na maandiko yose ya walotezi wa Mulungu vohuwila malagilizo yano maida.”

Mbuza kusunhela Chilisito?

(Maliki 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Mafalisayo viwaiduganye hamwe, Yesu kawauza, ⁴² “Mweye mogesa choni kwa mbuli ya Chilisito Mkombola? Vino mwelekwa wa yelihi?”

Wawo wamwidika, “Mwelekwa wa Daudi.”

⁴³ Yesu kawauza, “Lelo habali Daudi kamtanga Mndewa kwa udahi wa Muhe Yelile? Kwaviya Daudi kalonga,

⁴⁴ ‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,

Kala hano ubanzi wangu wa kulume, mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.’

⁴⁵ One Daudi komtanga iyo ‘Mndewa,’ Chilisito kokuwaze mwelekwa wa Daudi?”

⁴⁶ Habule munhu yoyose yoyadahile kumwidika Yesu, na kusongela siku ija habule munhu yoyose yoyagezile kumuza Yesu kaidi.

23

*Yesu kowazuma wafundiza Malagilizo na Mafalisayo
(Maliki 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)*

¹ Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa lwa wanhu na wanahina wake. ² “Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wakala muna ichigoda cha Musa. ³ Ivo yamheni na mutende yaja yose yowomulongelani, mbali sekemuhige viya viwotenda wawo, wawo hawasang'hana yaja yowoyalonga. ⁴ Wowatwika wanhu mbahasha zizamile na wawo wenyewo hawalonda bule kugolosa hata kwa chidole wadahe kupapa. ⁵ Wotenda chila chinhu muladi wawonigwe na wanhu, kwaviya woala mulamulo wandikigwe Malagilizo muna ivihanga vawo na muna yamakono yawo, na wopanula vibwaya va viwalo vawo. ⁶ Wolonda kukala kuna ivigoda va kuulongozi kuna yamadugila, na kukala kuchisogo kuna zikaye za kutosela. ⁷ Wolonda kulamsigwa na wanhu muna yamagulilo, na wolonda kutangigwa ‘Mfundiza’. ⁸ Mbali mweye sekemtangigwe ‘mfundiza’, kwaviya mfundiza wenu ni imwe muhala, na mweye wose mwandugu ⁹ Na hano mwiisi sekemumtange yoyose, ‘Tata,’ kwaviya muna Tata imwe muhala wa kuulanga. ¹⁰ Wala sekemutangigwe ‘Wanangulizi’ kwaviya mulangulizi wenu ni imwe muhala, nayo ni Chilisito. ¹¹ Na mkulu kumwenu kolondeka yawe msang'hani wenu, ¹² Na munhu yoyose yondayaitende mwenyewo mkulu, kezahulumusigwa, na munhu yoyose yondayaitende mwenyewo ndodo kezakwezigwa.

*Yesu kobwakila udelenya wawo
(Maliki 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; Luka 20:47)*

¹³ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mowahindila wanhu Ufalume wa kuulanga mweye wenyewo hamwingila, na iviya hamuwalekela wowolonda kwingila wengile. ¹⁴ Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, Wadelenya! Kwaviya moja muna zikaye za wagane, na kwa udelenya motambika nhambiko nhali. Kwa ichimu icho nhaguso yenu izakuwa ng'hulu ng'hani.

¹⁵ “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mogenda mwiibahali na mwiisi inyalile muladi muwapate wanhu wasondelele nzila ya kumsondelela Mulungu iyenu, na muhawapata mowatenda wawe wana wa jehanamu, miyanza midi kufosa mweye wenyewo.

16 “Mwizagaya mweye walangulizi vipofu. Mofundiza, ‘Munhu yoyose yahailaha kwa kaye ya Mulungu siyo chinhu, mbali kodaha kuilaha kwa zahabu ya Kaye ya Mulungu kai-funga.’ 17 Mweye wabozi na vipofu! Ilihi yili ng’hulu, zahabu hebu Kaye ya Mulungu yoiitenda zahabu yele. 18 Iviya mofundiza, ‘Munhu yoyose yahailaha kwa chilingo siyo chinhu, mbali munhu yodayailahe kwa nhambiko yili muna imaz-abahu, ulaho uwo womwamha.’ 19 Mweye vipofu! Ilihi yili ng’hulu nhambiko hebu chilingo yoyiheleza inhambi? 20 Ivo munhu yoilaha kwa chilingo kailaha kwa chilingo icho, na chochose chochikigwe mchanyha yake. 21 Na munhu yoyose yoilaha kwa Kaye ya Mulungu koilaha kwa Kaye ya Mulungu, na Mulungu yokala mgati yake. 22 Na munhu yoyose yoilaha kwa ulanga, koilaha kwa chigoda cha chifalume cha Mulungu, na kwa yeye yoyokala mchanyha yake.

23 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mosola zaka za wanhu, hata za mayani yeli na mnung’ho unogile, manjano, na kuno moleka mbuli za mana za malagilizo fana viya kumnogeza Mulungu, ubazi na uhuwilo. Yano hasa yayo yomulondeka kuyamhilila bila kuyaleka yaja yamwenga. 24 Mweye walangulizi vipofu! Mogemula ng’honzi muna yamazi, mbali momela mnyama yotangigwa ngamiya!

25 “Mwizagaya wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mosunha nhungo na machano kwa kunze mbali mgati mumema vinhu vomuvipatile kwa kukwapula na ugila. 26 Weye Mfalisayo chipofu! Yandusa kusunha nhungo mgati, na kunze kwizakwela iviya!

27 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mulinga fana maleme yoyahakigwe langi nzelu, yowoneka yanoga kwa kunze, mbali mgati yamema mivuha ya wanhu wowadanganike na chila chinhu chifilile. 28 Na mweye iviya mowoneka na wanhu kwa kunze kuwa munoga, mbali kwa mgati mumema uhasanyi na udelenya.

Yesu kolonga nhaguso yawo

(Luka 11:47-51)

29 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mozenga maleme ya walotezi wa Mulungu na kuyahamba maleme ya wanhu wanogile. 30 Molonga cheye one chikalile uko miyaka iyo ya wasaho zetu, sigambe chitende chiya chiwatendile na kuwakoma walotezi wa Mulungu. 31 Mbali motogola wenyewo kuwa mweye mwawana wa wanhu wawakomile walotezi wa Mulungu. 32 Maabaho mukomelezela usang’hano wousang’hanigwe na wasaho zenu. 33 Mweye mazoka,

na wana wa mazoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya jehanamu? ³⁴ Maabaho nizatuma walotezi wa Mulungu kumwenu wanhu wabala na wafundiza, mbali wamwenga mwizawakoma na wamwenga mwizawawamba mumsalaba, na wamwenga mwizawalanha mibalati muna zikaye zenu za kutosela na kuwawinga kulawa bululu mbaka bululu. ³⁵ Ivo damu yose ya wanhu wanogile ize mchanyha yenu ilililigwe mwiisi kusongela kuitiligwe damu ya Abeli ija yanogile mbaka kakala damu ya Zakaliya mwana wa Balakiya yomumkomile muna Ikaye ya Mulungu hagati ya hanogile na chilingo. ³⁶ Nomulongelani kweli, mbuli zino zose zokwiza mchanyha ya wanhu wa ulelwa uno.

*Ulondo wa Yesu kwa bululu da Yelusalemu
(Luka 13:34-35)*

³⁷ “Yelusalemu! Yelusalemu! Kuwakoma walotezi wa Mulungu na kuwatowa kwa mabwe waja wasenga woyawatumile Mulungu kumwenu! Miyanza mingahi nimkunzagizani hamwe kumwangu fana viya kolo da nguku vodikunzagiza vanage hasi ya mabawa yake, mbali hamulondile bule! ³⁸ Na sambu loleni Kaye yenu ya Mulungu izakuwa hame. ³⁹ Kwandusila sambu nomulongelani, hamwizaniwona kaidi! Mbaka vondamulonge, ‘Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

24

Yesu kolonga mbuli ya kusionhela kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu

(Maliki 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu kasegela na kalawa kunze ya Kaye ya Mulungu, na viyakalile kohita, wanahina wake wamuhitila muladi wamulaguse yamazengo ya Kaye ya Mulungu. ² Yesu kawedika, “Moyawona yano yose? Nowalongela kweli, habule hata dibwe dimwe dondadisigale mchanyha ya dimwenga, chila dibwe dizalagazigwa hasi.”

*Uzidilwa na manhesa
(Masayo 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ Yesu viyakalile muna ulugongo lwa mizaituni, wanahina wake wamuhitila waidumwe wamulongela, “Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki na chilaguso chaki chondachilaguse kwiza kwako na uhelelo wa isi yose.”

⁴ Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu yoyose sekeyamvwizileni. ⁵ Kwaviya wanhu wengi wezakwiza kwa zina jangu na wezalonga kuwa wawo ni Chilisito Mkombola, na wezawavwizila wanhu wengi. ⁶ Na mweye mwizahulika ndwagi na luvumo lwa ndwagi, loleni sekendumbizwe,

yayo yolondeka yalawilile kwaviya uhelelo ung'hali haunalawilila. ⁷ Isi izaitowa na isi imwenga, ufalume wizaitowa na ufalume umwenga. Kwizakuwa na nzala na gudemeko da isi chila hanhu. ⁸ Yayo yose yalinga fana mwanduso wa usungu wa kuibasula mwana.

⁹ “Mwizagwiligwa na kutuligwa muladi mutagusigwe na mwizakomigwa. Wanhu wa zisi zose wezamwihilani kwa ichimu changu. ¹⁰ Wanhu wengi wezaikwala na kuulema uhuwilo wawo, na wezainunila, na wezaibiduka wenyewo kwa wenyewo. ¹¹ Maabaho wezalawilila walotezi wa uvwizi wengi muladi wawavwizila wanhu wengi. ¹² Kwa ichimu cha kongezeka kwa yehile, na ulondo wa wanhu wengi wizahola. ¹³ Mbali ija yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, keza-komboligwa. ¹⁴ Na Mbuli ino Inogile ya Ufalume izapetigwa muna isi yose fana ukalangama kwa zisi zose, na maabaho uhelelo wizakwiza.

Wihi wa ubananzi

(Maliki 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “Mwizawona, ‘Wihi wa ubananzi,’ woulongigwe na mulotezi wa Mulungu Daniyeli. Dizakwima hanhu helile, ija yosoma yavimanye. ¹⁶ Maabaho waja weli muna isi ya Yudeya, wakimbilila kuna ulugongo. ¹⁷ Ija yeli kuna ichisuwili, sekeyahumuluke kuvisola vinhu vili muna ikaye yake. ¹⁸ Munhu yeli kumgunda sekeyabwele kuchisogo kusola walo jake. ¹⁹ Wezagaya china mama weli na wimo na wokong'heza muna zisiku izo. ²⁰ Toseni kwa Mulungu muladi kukimbila kwenu sekekuwe muna zisiku za chihuhwe hebu siku za Mhumulo! ²¹ Kwaviya lusita ulo, kwizalawilila magayo makulu, na iyo hinalawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi mbaka diyelo na haizalawilila kaidi. ²² Siku izo one sigambe zihunguzigwe, habule munhu yoyose yahakomboke, mbali Mulungu kezahunguza siku izo kwa ichimu cha woyawasaguligwe na Mulungu.

²³ “Siku izo yoyose yondayawalongele mweye, ‘Loleni Chilisito Mkombola kahano!’ Hebu ‘kahaja!’ Sekemtogole. ²⁴ Kwaviya wezalawilila Machilisito wa uvwizi na walotezi wa uvwizi, nawo wezatenda mauzauza makulu na mawewedeko, muladi one ihadahika wadahe kuwavwizila mbaka wanhu wowasaguligwe.

²⁵ “Tegelezeni! Nomulongelani mbuli ino lung'hali lusita halunafika.

²⁶ “Hebu munhu yoyose yahakulongela, ‘Lola, ka kuna dibwilingu!’ Sekemuhite, hebu ‘Koifisa hano,’ sekemutogole. ²⁷ Kwaviya lumuli vilulawa ulawilo wa zuwa mbaka uswelo wa zuwa, ivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa Munhu.

²⁸ “Hohose heli na mtufi, vilele woiting'hana.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Maliki 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ “Vondauwe uzidilwa wa siku izo, zuwa dizagumigwa ziza, na mwezi hawizalava mulenge wake, na nhondo zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga zizatingisigwa. ³⁰ Maabaho chilaguso cha Mwana wa Munhu chizawoneka kuulanga, wanhu wa makabila yose muna isi wezalila vondawamuwone Mwana wa Munhu kokwiza kulawa kuna yamawingu ya kuulanga kwa udahi na utunhizo mkulu. ³¹ Nayo kezawatuma wasenga wa kuulanga hamwe na dizi kulu da mhalati, nayo kezawating'hana wanyachende wake kulawa chila ubanzi wa isi, kulawa uhelelo uno wa kuulanga mbaka umwenga.

Simwe da mbiki wa mtini
(Maliki 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² “Kwa mbiki wa mtini muifunze simwe, matambi yake yokwandusa kutombola na kulava mayani, muvimanye mvula yahabehi. ³³ Iviya na mweye vimuyawona yano yose viyotendeka, muvimanye kuwa siku zahabehi ng'hani. ³⁴ Nowalongela kweli, mbuli zino zose zizalawilila wang'hali wanhu wokala sambu hawanadanganika. ³⁵ Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa bule!

Habule yamanyile saa wala siku
(Maliki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Habule munhu yamanyile siku iyo wala saa, hata wasenga wa kuulanga wala Mwana, ila Tata muhala. ³⁷ Kwiza kwa Mwana wa Munhu kwizakuwa fana yaja yoyalawilile siku za Nuhu ³⁸ Zisiku izo ing'hali hainalawilila gombo, wanhu wakala woja na kungwa, wosola na kusoligwa mbaka Nuhu viyengile mwiisafina. ³⁹ Wakala hawavimanyile chochilawilile mbaka gombo diwasola wose. Ivo niivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa Munhu. ⁴⁰ Siku izo wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa. ⁴¹ Wanaake waidi wezakuwa wodunda ndiya, imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa.

⁴² “Ivo, kaleni meso, kwaviya hamuvimanyile siku yondayeze Mndewa wenu. ⁴³ Mbali muvimanye mbuli ino, Mwenekaye one yavimanyile lusita luyokwiza mbavi, yahakalile meso, sigambe yaileke kaye yake ibenigwe. ⁴⁴ Kwa ichimu icho na mweye muisasale kwaviya Mwana wa Munhu kokwiza muna isiku hamuilolele.

Msang'hani mwaminika na msang'hani heli mwaminika
(Luka 12:41-48)

45 “Yelihi yeli msang'hani mwaminika mwene nzewele, mwenevale wake yamwike hachanyha ya wamwenga, yaweng'he ndiya kwa lusita lwake. 46 Izakuwa vinoga kwa msang'hani ija mwenevale wake yaheza komfika katenda ivo. 47 Nowalongelani kweli, mwenevale kezamwika msang'hani iyo mchanyha ya vinhu vake vose. 48 Mbali msang'hani yehile kolonga mwenyewo kuwa mwenevale wake kokalama kubwela, 49 Maabaho kandusa kuwatowa wasang'hani wayage na kuja na kung'wa hamwe na walevi. 50 Maabaho mwenevale wa msang'hani ija kezakwiza siku hamuilolele na saa haimanyile. 51 Mwenevale kezamkanha vihande, na kumwika hamwe na bumbila da wadelenya, uko kwizakuwa na ndilo na kudunda meno.

25

Simwe da wali longo

1 “Chipindi icho, ufalume wa kuulanga wizakuwa fana vino. Kukala na wali longo wowasolile mawenge yawo, maabaho wahita kungozela msolaji. 2 Watano wawo wakala wabozi, na watano wakala wabala. 3 Waja iwabozi wasola mawenge yawo mbali hawasolile ngama ya mavuta ya moto. 4 Mbali waja iwabala wasola mavuta mwiizinyhupa zawo hamwe na mawenge yawo. 5 Msola viyakalame kwiza, wose wandusa kukukila na wagona nhongo.

6 “Chilo chikulu, nyangi zigutigwa kunze, ‘Izoni msolaji kafika! Laweni muhite mukamuhokele!’ 7 Wali wose longo walamka na wasola mawenge yawo. 8 Waja iwabozi wawalongela iwabala, ‘Ching'heni mavuta yenu chidogo kwaviya mawenge yetu yazimika.’ 9 Waja iwabala wawedika, ‘Haidahika bule kwaviya yano yeli muno hayafaya mweye na cheye. Vinogile muhite kwa wachuuza mavuta mukagule mavuta yenu wenyewo.’ 10 Ivo waja wali iwabozi wahita kugula mavuta. Viwakalile wang'hali mwiinzila, msolaji kafika, wali wikalile waisasala wamala wengila nayo mwiikaye ya sola, na wahinda ulwivi.

11 “Hamwande waja wali iwabozi weza, wandusa kutanga, ‘Mwenevale! Mwenevale! Chivugulile ulwivi.’ 12 Mbali mwenevale kawedika, ‘Nowalongela kweli, mweye simmanyileni bule.’ ”

13 Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, “Kalenii meso, kwa ichimu hamvimanyile siku wala saa.

Simwe da wasang'hani watatu

(Luka 19:11-27)

14 “Kaidi ufalume wa kuulanga wizakuwa fana vino. Kukala na munhu imwe kalonda kuhita mwanza, kawatanga

wasang'hani wake na kuwalongela wakalize vinhu vake. ¹⁵ Kamwing'ha imwe masanduku matano ya hela, imwenga masanduku maida ya hela, na imwenga sanduku dimwe da hela, chila munhu fana viyadahile. Maabaho kasegela, kahita mwanza wake. ¹⁶ Msang'hani ija yoyeng'higwe masanduku matano ya hela, kahita kazisang'hanila, kapata faida masanduku matano yamwenga ya hela. ¹⁷ Iviya ija yoyeng'higwe masanduku maida kasang'hanila kapata faida masanduku maida yamwenga. ¹⁸ Mbali ija msang'hani yoyeng'higwe sanduku dimwe, kahita, kahimba hasi na kaifisa hela ya mwenevale wake.

¹⁹ "Vilufosile lusita lutali, mwenevale wa watumigwa waja kabwela na kandusa kupeta hela ziyaweng'hile watumigwa wake. ²⁰ Msang'hani wa mwanduso yoyeng'higwe masanduku matano, kagala masanduku yamwenga matano, kamulongela mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha masanduku matano, na hano hana masanduku yamwenga matano ya hela faida yonipatile.' ²¹ Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga msang'hani unogile na wa kwaminika! Kwaminika kwa madodo, nizakwika mchanyha ya mengi. Ingila umo mwa kudeng'helela mwa mwenevale wako.'

²² "Maabaho msang'hani yoyeng'higwe masanduku maida keza, kamulongela mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha masanduku maida, lola masanduku maida ya hela yamwenga faida yonipatile.' ²³ Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga mtumigwa unogile. Kukala kunoga kwa madodo nizakwika mchanyha ya mengi. Izo udeng'helele hamwe na mwenevale wako.'

²⁴ "Maabaho ija yahokele sanduku dimwe da hela imwe keza kalonga, 'Mwenevale, nivimanya kuwa weye kwa munhu ndala. Kogobola hanhu huhahandile, na koduganya hanhu huhamizile mbeyu. ²⁵ Nidumba, ivo nihita nidifisa sanduku da hela muna umsanga. Lola hela yako aino.'

²⁶ "Mwenevale wake kamwidika kamulongela, 'Weye mtumigwa wihile na mbwa! Kovimanya kuwa niye nogobola hanhu sihandile na noduganya hanhu sihamizile mbeyu. ²⁷ Viilondeka weye wiike hela yangu kwa iwaja wolava limangwe, na niye niheza nisoile iyangu na kuhokela yoileligwe. ²⁸ Muhokeni hela iyo iyeli nayo, mwing'heni ija yeli na masanduku longo ya hela. ²⁹ Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu kokongeziligwa, mbali ija yeli bule kezahokigwa mbaka chiya ichidodo chiyeli nacho. ³⁰ Na mtumwa ija yelibule faida mwaseni kutali kunze kuna diziza, uko kezalila na kudunda meno.

Nhaguso ya kuuhelelo

31 “Mwana wa Munhu vondayeze muna utunhizo wake hamwe na wasenga wa kuulanga, kezakala mwiichigoda cha chifalume chake, 32 na wanhu wa zisi zose wezaiting’hana haulongozi wake, nayo kezawagola fana viya ndima viyowagola ng’hondolo na luti. 33 Kezaweka ng’hondolo ubanzi wa kulume na luti ubanzi wa kumoso. 34 Maabaho Mfalume kezawalongela waja weli ubanzi wake wa kulume, ‘Izoni mweye womutemiligwe mate na Tati yangu, hoke leni ufalume unifunganyiligwe kwandusila isi viilumbigwe. 35 Nikala na nzala, muning’ha ndiya, nikala na ng’hilu, muning’ha mazi ya kung’wa, nikala mgeni, munihoekela muna ikaye yenu, 36 nikala nabule chiwalo, muning’ha chiwalo, nikala mtamu, mwiza kunisang’hanila, nikala mchifungo, mwiza kunilaula.’

37 “Maabaho wanhu wanogile wezamwidika, ‘Mndewa, zuwaki chikuwona kwa nzala chikwing’ha ndiya? Hebu zuwaki chikuwona kuna ng’hilu chikwing’ha mazi? 38 Hebu zuwaki viukalile mgeni chikuhokela muna ikaye yetu? Hebu zuwaki viukalile kwabule chiwalo chikuyawaza? 39 Hebu zuwaki chikuwona kwamtamu hebu kwa mchifungo chiza kukulaula?’

40 “Mfalume kezawedika, ‘Nowalongeleni kweli, fana vimuwatendela ndugu zangu wawo wadodo, munitendela niye!’

41 “Maabaho kezawalongela waja weli ubanzi wake wa kumoso, ‘Segeleni kumwangu, mweye womuduwigwe na Mulungu, muhite kuna umoto wa siku zose uyekiligwe Mwihi na wasenga wa kuulanga wake! 42 Kwaviya nikala na nzala hamuning’hile ndiya, nikala na ng’hilu hamuning’hile mazi ya kung’wa, 43 nikala mgeni, hamunihocele muzikaye zenu, nikala nabule chiwalo hamuniyawaze bule, nikala mtamu na mwiichibano hamwizile kunilaula.’

44 “Wawo wezakwidika wezalonga, ‘Mndewa zuwaki chikuwona kwa nzala, hebu kuna ng’hilu, hebu kwa mgeni, hebu kwabule chiwalo, hebu kwa mtamu, hebu kwa mchifungo, sekechikutaze?’ 45 Mfalume kezawedika, ‘Ukweli nowalongela, chochose chiya hamuwatendele wadodo wawo, hamunitendele niye bule.’ 46 Wawo wezahita kwingila magayo ya siku zose, na wanogile wezahita kuna ugima wa siku zose.”

26

Mpango wa kumkoma Yesu

(Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Yesu viyakomeleze kufundiza mbuli zino zose, kawalongela wanahina wake, ² “Fana vimumanyile zihafosa siku

mbili, izakuwa dugila da Pasaka, na Mwana wa Munhu kezalavigwa muladi yawambigwe mumsalaba.”

³ Siku ziya wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna imhongono ya mkulu wa nhambiko, zina jake Kayafa,⁴ wazahila nzila ya kumgwila Yesu chinyelenyele muladi wamkome. ⁵ Walonga, “Mbali sekeiwe siku za dugila, sekeilawilile ndwagi mwa wanhu.”

Yesu kogidiligwa mavuta ya hela ng'hulu ng'hani uko Betaniya

(Maliki 14:3-9; Yohana 12:1-8)

⁶ Yesu viyakalile Besaniya, mwiikaye ya munhu yotangigwa Saimoni yoyaugule utamu wa dikulu. ⁷ Yesu viyakalile koja, mwanamke imwe kamwizila na nyhupa ya alabasita inogile ng'hani yili na mavuta ya hela nyingi ng'hani, kangidila muna iditwi jake. ⁸ Mbali wanahina viwawone ivo, wehilwa ng'hani, wauza, “Wachoni unanzi uno? ⁹ Mavuta yano ya sente nyingi ng'hani yahachuuzigwa kwa sente nyingi, na sente zino wogoliligwa ngayengaye.” ¹⁰ Yesu kamanya chiwakalile wolonga, kawalongela, “Habali mongaza mama ino? Kanitendela chinhu chinogile. ¹¹ Siku zose munawo ngayengaye, mbali hamwizakuwa na niye siku zose. ¹² Viyanigidile mavuta ya hela ng'hulu ng'hani muna ulukuli lwangu, kafunganya kuwandigwa kwangu. ¹³ Ivo nowalongela ukweli, hohose hondahapetigwe Mbali Inogile mwiisi yose, chino chiyatendile mwanamke ino, chizalongigwa kwa kumbukumbu ya mwanamke iyo.”

Yuda kotogola kumbiduka Yesu

(Maliki 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja wanahina longo na waidi kahita kwa wakulu wa nhambiko,¹⁵ kawauza, “Mwizaning'ha choni one nihangala Yesu kumwenu?” Wampetela hela malongo matatu. ¹⁶ Kulawa baho, Yuda kakala kozahila nzila ya kumuhinduka Yesu.

Yesu koja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wake

(Maliki 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30)

¹⁷ Siku ya mwanduso ya Dugila da Magate Hayanagumigwa Lusu, wanahina wa Yesu wamuhitila, wamuza, “Halihi houlonda chikufunganyile ndiya ya Pasaka?”

¹⁸ Yesu kawedika, “Hiteni uko kudibululu, mwizafika munhu mulongeleni, ‘Mfundiza kolonga, siku yangu yahaguhi. Nizakuja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wangu kumwako.’ ”

19 Wanahina watenda fana Yesu viyawalongela, wafunganya ndiya ya Pasaka.

20 Viifikile ichigulogulo, Yesu na wanahina wake longo na waidi wakala hasi woja. 21 Viwakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli, imwe wenu kezanibiduka.”

22 Wanahina wawona usungu, wandusa kumuza, imwe imwe, “Mndewa, ni niye?”

23 Yesu kawedika, “Munhu yoyose yovabika gate hamwe na niye muna ichiziga, iyo yondayanihinduke. 24 Mwana wa Munhu kohita kumwake fana Maandiko Yelile viyolonga. Mbali lwake munhu ija yombiduka Mwana wa Munhu. Yahawile vinoga munhu iyo sigambe yelekigwe bule.”

25 Yuda, iyo yondayambiduke Yesu, kamuza, “Ni niye mfundiza?”

Yesu kamwidika, “Mndewa, ni niye?.”

Ndiya ya Mndewa

(Maliki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

26 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho kamogola na kaweng'ha wanahina wake, kalonga, “Hineni muje wose, luno ulo lukuli lwangu.”

27 Maabaho kasola nhungu, kamwing'ha hewela Mulungu, kalonga, “Hineni mung'we wose kwa nhungu ino.” 28 “Ino iyo damu yangu ya lagano, yoikwitika kwa wanhu wengi kwa ichimu cha kulekelela uhasanyi. 29 Mbali nowalongela, sizakung'wa kaidi divai ya mzabibu mbaka vondaning'we ya sambu hamwe na mweye muna Ufalume wa Tati yangu.”

30 Maabaho wemba wila, wasegela wahita kuna ulugongo lwa Mizaituni.

Yesu kolotela kuwa Petili kezambela

(Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Maabaho Yesu kawalongela, “Mweye wose ichilo chino mwizanileka, kwaviya Yamandiko Yelile yolonga, ‘Mulungu kezamkoma mdimi, na bumbila da ng'hondolo wezaimwaga.’ 32 Mbali hamwande vondanizilibuke, nizawalongolela kuhita mkowa wa Galilaya.”

33 Petili kedika, “Hata one wose wahakuleka, niye siza-kuleka bule!”

34 Yesu kamulongela Petili, “Nokulongela ukweli, yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile.”

35 Petili kedika, “Hata nihalondeka kudanganika hamwe na weye, sizakubela bule!”

Na wanahina wamwenga walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane

(Maliki 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Maabaho Yesu kahita na wanahina wake hanhu hotangigwa Gesisemane, kawalongela, “Niye vonihita haja kutosa, mweye kaleni hano.” ³⁷ Kawasola Petili na wana waidi wa Zebedayo, kandusa kuwa na giyogiyo na kusafagila. ³⁸ Kawalongela, “Moyo wangu wosafagila ng’hani habehi na kudanganika. Kaleni hano, mukale meso hamwe na niye.”

³⁹ Maabaho kahita hatali chidogo, kagwa chingubi ngubi katosa, kalonga, “Tati yangu, one ihadahika, unyepule na nhungo ino ya manhesa muladi sekeinifike. Mbali siyo fana vinilonda niye, mbali fana viulonda weye.”

⁴⁰ Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu, mbali kawafika wagona. Kamulongela Petili, “Iwaze hamudahile kukala meso na niye hata kwa saa dimwe? ⁴¹ Kaleni meso na mutose muladi sekemugezigwe. Moyo wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule nguvu.”

⁴² Bahobaho kahita kutosa mwanza wekaidi. Kalonga, “Tati yangu, one haizadahika nhungo ino ya manhesa isegele one siing’wile, lelo diya doulonda ditendeke.” ⁴³ Kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wagona kwaviya meso yawo yakala na vuwovuwo.

⁴⁴ Yesu kawaleka kaidi mwanza weketatu, kahita kutosa mbuli iyo iyo. ⁴⁵ Maabaho kawezila wanahina wake, kawalongela, “Mung’hali mugona na kuhumula? Loleni, lusita lufika Mwana wa Munhu kutuligwa mmakono ya wahasanyi. ⁴⁶ Lamkeni chihite. Loleni, munhu yondayanibiduke kokwiza!”

Yesu kogwiligwa

(Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Yesu viyakalile yang’hali kogendelela kulonga nawo, lusita uloulo Yuda, imwe wa wanahina longo na waidi, keza hamwe na wanhu wengi wene mizele na malungu. Wanhu wawo watumigwa na wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. ⁴⁸ Yuda kaweng’ha chilaguso kamala kuwalongela, “Ija yondanimnonele iyo iyo, mumgwile.”

⁴⁹ Yuda kahita siku zose mbaka kuyeli Yesu, kalonga, “Mfundiza, nokulamsa!” Maabaho kamnonela.

⁵⁰ Yesu kamulongela, “Mbwiya, tenda hima diya dikugalile.”

Maabaho wanhu wawo weza na wamgwila Yesu, wamtataliza. ⁵¹ Imwe wa waja wakalile hamwe na Yesu kagolosa mkono wake, kasomola zeze jake, kamkanha mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko digogogo digutwi da kulume. ⁵² Baho Yesu kamulongela, “Bweleza zeze jako hanhu houdipatile, kwaviya wanhu wose wowokwamha

zele wezadanganika kwa zele. ⁵³ Mweye hamuvimanyile kuwa ni hadahile kumtanga Tati yangu lusita ulo yahamgalile mvunyo wa majeshi kufosa longo na maida ya wasenga wa kuulanga. ⁵⁴ Mbali yano one hayalawilile, Yamaandiko Yelile yoyolonga kuwa yano yolondeka yalawilile yezakuwaze kweli?"

⁵⁵ Maabaho Yesu kawalongela lung'husesa lwa wanhu, "Mwiza kunyamha kwa mazele na malungu fana viya niye nambavi? Siku zose nikala hasi na kufundiza muna Ikaye ya Mulungu, na hamunigwilile bule. ⁵⁶ Yano yose yolondeka yalawilile muladi Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu yatimie."

Maabaho wanahina wose wamuleka, wakimbila.

Yesu haulongozi wa ichitala

(Maliki 14:53-65; Luka 22:54-55; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Wanhu waja wamgwilile Yesu wamgala kwikaye ya Mkulu wa nhambiko digogogo Kayafa, kuwakalile wait-ing'hana walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wafundiza Malagilizo. ⁵⁸ Petili kamsondelela kwa kutali mbaka kuluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko, kengila mgati, kakala hamwe na wakalizi muladi yadahe kulola yose yondalayawilile. ⁵⁹ Wakulu wa nhambiko na chitala chose wazahila ukalangama wa uvwizi, wadahe kumkoma Yesu. ⁶⁰ Mbali hawawonile ukalangama wowose, mbali wanhu wengi wema kulava ukalangama wa uvwizi. Hamwande weza wakangama waidi. ⁶¹ Walonga, "Munhu ino kalonga, 'Nodaha kuibomola Kaye ya Mulungu na kuizenga kaidi kwa siku nhatu.' "

⁶² Maabaho Mkulu wa nhambiko digogogokenuka, kamulongela Yesu, "Whidika mbuli? Vino wanhu wano wokulavila ukalangama waki?" ⁶³ Mbali Yesu kanyamala. Mkulu wa nhambiko kamuuza kaidi, "Ilahe kwa zina da Mulungu yeli ngima, chilongele one weye iyo Chilisito Mwana wa Mulungu."

⁶⁴ Yesu kamwidika, "Ivo, fana voulonga. Mbali nowalongela, kusongela sambi mwizamuwona Mwana wa Munhu kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu yeli na Udaho, kokwiza mchanyha mmawingu."

⁶⁵ Baho mkulu wa Nhambiko kadega viwalo vake, kalonga, "Kaliga! Hachilonda wakangama kaidi! Sambu muhulika viyaligile. ⁶⁶ Mweye mogesaze?"

Wamwidika, "Kolondeka yakomigwe!"

⁶⁷ Maabaho wamtemela mate mchihanga na wamtowa magwang'wali, na wamwenga wamtowa mang'huwa. ⁶⁸ Walonga, "Weye Chilisito, lotela yelihi yakutowile!"

*Petili kombela Yesu**(Maliki 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Petili kakala yakalile kunze kuluhelengo. Msang'hani imwe wa Mkulu wa nhambiko digogogo muke kamuhitila, kamulongela, “Nawe iviya kukala hamwe na Yesu wa Galilaya?”

⁷⁰ Mbali Petili kabela haulongozi ha wose, kedika, “Sivi-
manya kuwa kolonga choni.” ⁷¹ Viyakalile kolawa kunze ya
ulwivi, kaiting'hana na msang'hani imwe wa chike. Mtu-
migwa iyo kawalongela wanhu wakalile wema hanhu haja,
“Ino kakala hamwe na Yesu wa Nazaleti.”

⁷² Mbali Petili kambela kaidi kwa kuilaha, “Simmanyile
bule munhu iyo!”

⁷³ Hamwande chidogo wanhu wakalile baho wamuhitila
Petili wamulongela, “Weye kwa imwe wa wawo, ulonzi wako
wochilagusa.”

⁷⁴ Baho Petili kandusa kuiduwila na kuilaha, kalonga,
one nolonga uvwizi Mulungu yanitaguse, “Simmanyile bule
munhu iyo!”

Bahobaho nzogolo keka. ⁷⁵ Petili kakumbuka mbuli ziya-
longiligwe na Yesu, “Yang'hali nzogolo hanakwika, kwiz-
anibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule.” Kalawa
kunze, kandusa kulila kwa usungu.

27*Yesu kogaligwa kwa Pilato**(Maliki 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)*

¹ Imitootondo ng'hani wakulu wa nhambiko na walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito watenda
mpango muladi wadahe kumkoma Yesu. ² Wandaza nzabi,
maabaho wamsola na wangala kwa Pilato yakalile mtawala
wa Loma.

*Ifa ya Yuda**(Sang'hano 1:18-19)*

³ Yuda ija yoyambiduke Yesu, viyawone kuwa womta-
gusa, kawona ubazi, ivo kawabwelezela hela zawo malongo
matatu wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bum-
bila da wahuwila wa Chilisito. ⁴ Kalonga, “Niye nibananga
kwa kumbiduka munhu yelibule uhasanyi yakomigwe.”

Wawo wamwidika, “Yayo cheye hayachisonhela manye
mwenyewo.”

⁵ Yuda kazasa zihela muna Ikaye ya Mulungu, maabaho
kasegela, kahita kuikoma mwenyewo kwa luzabi.

⁶ Wakulu wa nhambiko gogo wazisola hela izo na
walonga, “Muna yamalagilizo yetu hachilondeka bule

kuzika mwiingama ya nhambiko, kwaviya ni hela za damu.”

⁷ Wazitagusa hamwe hela izo na wazisang'hanila kugulila Mgunda wa Chilongo, uwe hanhu ha kuwandila wageni.

⁸ Lekamana mbaka diyelo mgunda uwo wotangigwa, “Mgunda wa damu.”

⁹ Ivo mbuli za mulotezi wa Mulungu Yelemiya zitimia, “Wasola hela malongo matatu, ziwatogole kumuliha wanhu wa Isilaeli, ¹⁰ na wazisang'hanila sente izo kugulila mgunda wa chilongo fana Mndewa viyanilagilize.”

Pilato komuuzza Yesu

(Maliki 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

¹¹ Yesu kema haulongozi ha mtawala wa Loma, iyo kamuuza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kamwidika, “Voulonga ivo yili.” ¹² Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwakalile womtagusa, hedike mbuli yoyose.

¹³ Ivo Pilato kamulongela, “Vino huhulika bule mbuli zino zose zowokulonga?”

¹⁴ Mbali Yesu hedike mbuli yoyose, na mkulu iyo kazanywa ng'hani.

Yesu kotagusigwa ifa

(Maliki 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

¹⁵ Chila dugila da Pasaka mkulu wa Loma komulekelela mfungwa imwe yoyalondigwe na lung'husesa. ¹⁶ Siku izo kukala na mfungwa imwe yamanyike ng'hani yoyatangigwe Balaba. ¹⁷ Maabaho wanhu viwaiting'hane, Pilato kawauza, “Molonda nimulekelele yelihi, Balaba hebu Yesu yotangigwa Chilisito?” ¹⁸ Pilato kavimanya kuwa walangulizi wa Wayahudi wangala Yesu kumwake kwaviya wamuwonela migongo.

¹⁹ Pilato viyakalile mwiichigoda cha nhaguso, mke wake kamgalila usenga, “Sekeuwe na mbuli yoyose na iyo munhu mwene unovu, kwaviya chilo chifosile nigazigwa ng'hani muzinzosi kwa ichimu chake.” ²⁰ Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, wawasongeza lung'husesa, wamulonde Balaba na kumkoma Yesu. ²¹ Mbali Pilato kaluuzza lung'husesa, “Yelihi mwa wano waidi molonda nimulekeleleni?”

Wamwidika, “Balaba!”

²² Pilato kawauza, “Maabaho Yesu yotangigwa Chilisito nimtende choni?”

Wamwidika, “Muwambe mumsalaba!”

²³ Mbali Pilato kawauza, “Katenda ilihile?”

Mbali wawo waiyoha kulandula madizi yawo, “Muwambe mumsalaba!”

²⁴ Pilato viyawonile kuwa haifaya chochose ila tibwilitib-wili jandusa, kasola mazi kanawa makono yake haulongozi ha lung'husesa, kalonga, "Niye nabule kwihiligwa kwa damu ya munhu ino! Ivo manye wenyewo!"

²⁵ Lung'husesa lose wedika, "Damu yake iwe mchanyha yetu na mchanyha ya wanetu!"

²⁶ Maabaho Pilato kamfungulila Balaba, kalagiliza Yesu yalanhigwe mibalati, maabaho kamulava yawambigwe mumsalaba.

*Wakalizi womkeweza Yesu
(Maliki 15:16-20; Yohana 19:2-3)*

²⁷ Maabaho wakalizi wa Pilato wamwingiza Yesu muna ichiheleto cha mtawala, waiting'hana chibumbila chose. ²⁸ Wamvula viwalo vake na wamuyawaza chiwalo chidung'hu. ²⁹ Wabota kombelo da miwa na wadika mchanyha ya ditwi jake na balati kuna umkono wake wa kulume, wanzeha na wamtowa mang'huwa haulongozi wake, walonga, "Ndamsa Mfalume wa Wayahudi!" ³⁰ Maabaho wamtemela mate, wasola diya dibalati na wamtowa najo muna iditwi. ³¹ Viwakomeleze kumzeha, wadivula walo diya na wamuyawaza viwalo vake mwenyewo. Maabaho wangala yawambigwe mumsalaba.

*Yesu kowambigwa mumsalaba
(Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)*

³² Viwakalile wolawa, waiting'hana na munhu kulawa Chilene Saimoni, na wakalizi wamuwangiliza yausole msalaba wa Yesu. ³³ Wafika hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake "Bombwe da Ditwi".

³⁴ Uko wamwing'ha Yesu divai itibwilizigwe na chinhu cha usungu, mbali Yesu viyalanzile kalema kung'wa.

³⁵ Wamuwamba mumsalaba na maabaho waigolela viwalo vake kwa kuvitowela mhiya. ³⁶ Viwakomeleze kutenda ivo wakala hasi kuno womkaliza. ³⁷ Hachanyha ya ditwi jake wandika vino, "Ino iyo Yesu, Mfalume wa Wayahudi." ³⁸ Maabaho wabananzi waidi wakala wawambigwa mumsalaba hamwe na Yesu, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso.

³⁹ Wanhu wakalile wofosa hanhu baho wamuliga Yesu kuno wotingisa matwi yawo kwa kunzeha, ⁴⁰ wolonga, "Weye mwene kuibomola Kaye ya Mulungu na kuizenga kaidi kwa siku nhatu! Ikombole mwenyewo, one uhawa Mwana wa Mulungu, humuluka mumsalaba!"

⁴¹ Ivo ivo na wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wamkeweza, walonga, ⁴² "Kawakombola wamwenga, mbali kuikombola

mwenyewo hadaha bule! Vino yeye siyo Mfalume wa Isilaeli! One yahahulumuka mumsalaba, chizamuhuwila! ⁴³ Komuhuwila Mulungu na kalonga, 'Niye ni Mwana wa Mulungu.' Mbali leka chilole one Mulungu komulonda!"

⁴⁴ Hata waja wabananzi wowakalile wawambigwa hamwe nayo wamkeweza ivo ivo.

Ifa ya Yesu

(Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

⁴⁵ Kulawa saa sita mbaka saa kenda, isi yose igubikigwa na ziza. ⁴⁶ Na zuwa da kenda Yesu kalandula dizi jake kalila kwa nguvu kalonga, "Helo! helo! Lama saba chitani?" Fambulo jake, "Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?" ⁴⁷ Wanhu wamwenga wemile haja wamuhulika na walonga, "Komtanga Eliya." ⁴⁸ Bahobaho imwe wawo kakimbila, kasola dodoki, kadivabika muna idivai igwaduke, maabaho kadika muna ulumango na kamwing'ha Yesu yang'we. ⁴⁹ Mbali wamwenga walonga, "Leka chilole fana Eliya kezakwiza kumkombola!" ⁵⁰ Yesu viyalongile kaidi kwa dizi kulu, kadanganika.

⁵¹ Bahobaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande vidi kulawa uchanyha mbaka hasi, isi igudemeka na miluwe itulika. ⁵² Maleme yagubuka na ng'huli za wanhu welile wowagonile zizilibuka. ⁵³ Wasegela muna yamaleme, na hamwande Yesu viyazilibuke, wengila kuna dibululu jelile, uko wanhu wengi wawawona.

⁵⁴ Mkulu wa wakalizi na waja wakalile hamwe nayo womkaliza Yesu, viwadiwone gudemeko da isi na mbuli zoziten-deke, wadumba ng'hani, walonga, "Kweli ino kakala Mwana wa Mulungu!"

⁵⁵ Haja hakala na wanaake wengi wolola kwa kutali, wawo wowamsondelele Yesu kulawa mkowa wa Galilaya na kumtaza. ⁵⁶ Viwakalile, kakala umo Maliya Magidalena, na Maliya mami yake Yakobo na Yosefu, na mke wa Zebedayo.

Uzisi wa Yesu

(Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁵⁷ Viifikile ichigulogulo keza munhu tajili wa Alimasaya, zina jake Yosefu, nayo kakala mwanahina wa Yesu. ⁵⁸ Kahita kwa Pilato na kumpula lukuli lwa Yesu. Baho Pilato kalagiliza yeng'higwe. ⁵⁹ Ivo Yosefu kauhulumusa lukuli lwa Yesu na kauzingiliza muna ichikanda chizelu cha sambu, ⁶⁰ kawika muna dileme da sambu dodikalile hana ihanhu hake ha kuwandila doyakalile kadisongola muna uluwe, keka dibwe kulu haumulomo wa dileme, maabaho kasegela. ⁶¹ Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi wakala habehi na dileme.

Ukalizi kudileme

⁶² Na siku isondelele, dikala Isiku ya Mhumulo, wakulu wa nhambiko na Mafalisayo waiting'hana na Pilato, ⁶³ walonga, “Mwenevale, chokumbuka kuwa viyakalile ngima kalonga, ‘Zahafosa siku nhatu nizazilibuka.’ ⁶⁴ Ivo ulagilize leme jake dikalizigwe goya mbaka muna isiku ya tatu. Muladi wanahina wake sekewadahe kuhita na kuubawa lukuli lwake na kuwalongela wanhu kuwa kazilibuka. Uvwizi wa uhelelo wizaufosa uja wa mwanduso.”

⁶⁵ Pilato kawalongela, “Soleni wakashizi, hiteni muhakikishe kuwa leme dokalizigwa fana vomulonda.”

⁶⁶ Ivo wasegela wahita kudikaliza dileme kwa kwika chilaguso muna idibwe.

28*Yesu kozilibuka*

(*Maliki 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10*)

¹ Viimalile Isiku ya Mhumulo, siku ya mwanduso ya juma, vikukunguzuke, Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi, wahita kudilola dileme. ² Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, kwaviya msenga wa kuulanga kahulumuka kadibimbilisa dibwe diya na kadikalila. ³ Na chihanga chake chikala fana lumwemwe, na mawalo yake yakala mazelu chwee! ⁴ Wakalizi wazanywa ng'hani, wagudemeka wawa fana wanhu wadanganike.

⁵ Msenga wa kuulanga kawalongela wanaake waja, “Sekemwanywe, kwaviya novimanya kuwa monzahila Yesu yoyawambigwe mumsalaba. ⁶ Hano kahabule, kazilibuka fana viyalongile. Izeni muhalole hanhu hoyagonizigwe. ⁷ Lelo hiteni himahima, na mukawalongele wanahina wake vino, ‘Yesu kazilibuka, nayo kezamulongolelani kuhita mkowa wa Galilaya, uko mwizamuwona!’ Kumbukeni viya viyamulongeleni.”

⁸ Ivo wanaake waja wasegela kudileme himahima, kwa kudumba na deng'ho kulu, na wakimbila kuwalongela wanahina wake.

⁹ Bahobaho Yesu kaiting'hana nawo, kawalongela, “Kaleni kwa tindiwalo.” Wamkwenhukila, wamwamha magulu yake na wantambikila. ¹⁰ Maabaho Yesu kawalongela, “Seke-mudumbe. Hiteni mukawalongela ndugu zangu wahite mkowa wa Galilaya, uko wezaniwona.”

Mbuli ya wakashizi

¹¹ Wanaake vikalile wang'hali mwi inzila wohita, wakashizi wamwenga wahita kuna dibululu na kuwalongela wakulu wa nhambiko chila chinhu chilawilile. ¹² Wakulu wa nhambiko viwaiting'hane na walala wapanga mbuli zawo,

waweng'ha sente nyingi waja iwakalizi ¹³ na wawalongela, “Longeni kuwa ichilo vichikalile chigona nhongo wanahina wake weza na wabawa lukuli lwa Yesu.” ¹⁴ One mtawala yahahulika mbuli ino, cheye chizalonga nayo, na mweye hamwizadumba bule.

¹⁵ Wakalizi wazisola hela ziya watenda fana viwafunzigwe. Na mbuli iyo yenela kwa Wayahudi mbaka diyelo.

Yesu kowalawila wanahina wake
(Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

¹⁶ Maabaho wanahina longo na imwe wahita mkowa wa Galilaya kuna ulugongo, uko Yesu kuyawalongele wahite. ¹⁷ Na viwamuwone, wamtumbalila mavindi, mbali wamwenga wakala wodumba. ¹⁸ Yesu kawakwenhukila habehi na kawalongela, “Ning'higwa udahi wose kuulanga na mwi isi. ¹⁹ Ivo hiteni kwa wanhu wa zisi zose mukawatende wawe wanahina wangu, na muwabatize kwa zina da Tata na Mwana na Muhe Yelile, ²⁰ na muwafundize kuyamha yose yonimulongeleni mweye. Na niye nizakuwa hamwe na mweye siku zose mbaka kuuhelelo wa isi.”

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MALIKI Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambu na ivo vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa “Mbuli Inogile.” Navo vandikigwa viyadanganike Yesu, navo vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni nguhi kufosa vitabu vimwenga vitatu. Na iviya yodahika Maliki chikala chitabu cha mwanduso muna Zimbuli Zinogile zose, yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 65-70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wasomi wengi waitogolela kuwa chandikiligwa kuna isi ya Loma kwa lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wowakalile uko kuna isi ya Loma.

Maliki iviya kamanyika fana Yohana Maliki, kakala mbwiya wa Mtumigwa Paulo na Balinaba, mbali nhogolwa yake ihunguka lusita viyawalekile mumwanza wawo wa chimisiwonali muna ichitabu cha Sang’hano za Watumigwa 13:13. Kumwande Maliki kahita kaidi na Balinaba muna Sang’hano za Watumigwa 15:37-39. Maliko iviya kakala kamanyika fana viya mbwiya wa haguhi wa Petili muna ichitabu cha 1 Petili 5:13. Ingawa Maliki hakalile msindila wa ugima wa Yesu, wasomi waitogolela kuwa Maliki kandika usindila wa Petili na uwo usindila umtaza kwandika Mbuli yake Inogile. Mbuli Inogile ya Maliki yotoma muna uwanahina na mafundizo ya Yesu kusionhela lusita lwa kuhelele.

Yeliumo

Maliki kokitambulisa chitabu chake muna 1:1-13.

Kaidi Maliki kosimulila sang’hano ya Yesu lusita viyakalile Galilaya muna 1:14-8:21.

Maabaho kosimulila mwanza wa Yesu kuhita Yelusalemu muna 8:22-10:52.

Kuuhelole Maliki kogotola kwa kwandika kusionhela lusita lwa Yesu uko Yelusalemu, lusita viyadanganike na viyazilibuke muna 11:1-16:8.

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu

(Masayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Mwanduso wa Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito, Mwana wa Mulungu. ² Fana viyandikile mulotezi wa Mulungu Isaya, “Mulungu kalonga, ‘Nizamtuma msang’hani wangu kuulongozi wako, iyo kezaitanda nzila yako.’

³ Dizi da munhu dotanga muichuwala,
 ‘Muitande nzila ya Mndewa,
 muhagolose hanhu honda yafose.’ ”

⁴ Ivo Yohana kalawilila muichuwala, kopetela na koba-tiza. Kawalongela wanhu, “Lekeni uhasanyi wenu na mu-batizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu.”

⁵ Wanhu wengi walawa mwiisi ya Yudeya na bululu da Yelusalemu wahita kumtegeleza Yohana. Watogola kuleka uhasanyi wawo, na Yohana kawabatiza mu ulwanda wa Yolodani.

⁶ Yohana kayawala chiwalo chitendigwe kwa mazoya ya ngamiya na mkwiji wa mbende mchigudi chake, na kakala koja nzige na uki wa mwiimbago. ⁷ Kawapetela, “Kuchisogo changu kezakwiza munhu yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.

⁸ Niye nowabatiza kwa mazi, mbali yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile.”

Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu

(Masayo 3:13, 4:11; Luka 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Siku izo, Yesu keza kulawa mudibululu da Nazaleti, mwiisi ya Galilaya, na kabatizigwa na Yohana muna ulwanda wa Yolodani. ¹⁰ Bahobaho viyalawile muna yamazi, kawona kuulanga kuvuguka na Muhe wa Mulungu kamuhulumukila fana nziwa. ¹¹ Na dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, “Weye niyo mwanangu nyachende wangu, ninogiligwe na weye.”

¹² Bahobaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala, ¹³ na kakala uko kwa siku malongo mane kogezigwa na Lufyende. Na wanyama wa muna imbago wakala haja, mbali Wasenga wa Kuulanga wa Mndewa weza na kumsang'hanila.

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso

(Masayo 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Yohana vayekigwe mwiichifungo, Yesu kahita kuna umkowa wa Galilaya kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Mulungu. ¹⁵ Kalonga, “Lusita lufika, Ufalume wa Mulungu wa habehi. Lekeni uhasanyi wenu na kuitogola Mbuli Inogile!”

¹⁶ Yesu viyakalile yofosa mumgwazogwazo mwa dilamba da Galilaya, kawaona wavula waidi, Saimoni na Andeleya ndugu yake. Wakala wovula somba kwa lwavu. ¹⁷ Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, na niye nizawafundizani kuwavuwa wanhu.” ¹⁸ Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamson-delela.

¹⁹ Viyagendelele haulongozi chidogo, kawaona Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo. Wakala mwiingalawa, wozi-tenda goya nyavu zawo. ²⁰ Bahobaho Yesu viyawaonile, kawatanga. Na wawo wamuleka Zebedayo tati yawo hamwe na wanhu wa kusang'hana mwiingalawa, wamsondelela.

Yesu komuwinga chinyamkela
(Luka 4:31-37)

²¹ Yesu na wanahina wake wahita mudibululu da Kapelin-aumu. Isiku ya Mhumulo* viifikile, Yesu kengila mwii Kaye ya kutosela, kandusa kufundiza. ²² Wanhu wamtegeleze wazanywa ng'hani kwa mafundizo yake, kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo, mbali kakala yofundiza fana munhu yana udahi.

²³ Bahobaho munhu yoyakalile na chinyamkela kengila mwii kaye ya kutosela na kaguta kwa dizi kulu, ²⁴ “Kolonda uchitende choni, weye Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza kuchikomeleza? Nokumanya weye iyo Yelile wa Mulungu!”

²⁵ Yesu kambwakila chinyamkela ija, “Nyamala! Lawa kwa munhu ino!”

²⁶ Chinyamkela kangela chisango munhu ija, kalila kwa dizi kulu, na kumulawa. ²⁷ Wanhu wazanywa ng'hani na waiuza wenyewo, “Chinhu gani chino? Yano mafundizo ya sambu? Munhu ino kana udaha wa kulava vinyamkela, nawo womuhulika!”

²⁸ Na ivo mbuli za Yesu zenela himahima chila hanhu mwiisi ya Galilaya.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Bahobaho viwalawile mwii Kaye ya kutosela, Yesu hamwe na Yakobo na Yohana wahita kwikaye kwa Saimoni na Andeleya. ³⁰ Mkozi wa Saimoni kakala yagonile mudikomwa, kolumwa. Bahobaho Yesu viyafikile wamulongela mbuli za mtamu iyo. ³¹ Kamuhitila, kamwamha mkono na kumwinula. Utamu umulawa, naye kandusa kuwasang'hanila.

³² Ichigulogulo vichifikile, wanhu wamgalila Yesu watamu wawo na wose wowakalile na vinyamkela. ³³ Na wanhu wose wa dibululu waiting'hana hana ulwivi lwa ikaye. ³⁴ Na Yesu kawahonya wanhu wengi wowakalile na mitamu mbasakanyo. Viya viya kawalava vinyamkela wengi, na haweng'hile nyafasi ya kulonga kwaviya wammanya yeye yalihi.

* **1:21** Isiku ya Mhumulo hebu Isiku ya Sabato, fambulo jake isiku ya mhumulo.

*Yesu kowapetela wanhu mwiisi ya Galilaya
(Luka 4:42-44)*

³⁵ Siku isondelele imitootondo ng'hani, Yesu kalamka na kusegela ukaye. Kalawa hanze mudibululu, kahita hanhu halibule wanhu, uko katosi. ³⁶ Mbali Saimoni na iwayage wahita kumulonda. ³⁷ Na vawamuwonile, wamulongela, "Wanhu wose wokuzahila weye."

³⁸ Mbali Yesu kawalongela, "Chihite mwii vibululu vimwenga vili mmabehi na hano. Uko nako nolondeka kuwapetela wanhu Mbali Inogile, kwaviya icho niicho chinizile."

³⁹ Ivo Yesu kahita chila hanhu mwiisi ya Galilaya, kawapetela wanhu Mbali Inogile muna zikaye za kutosela na kuwanga vinyamkela.

*Yesu komuhonya munhu yoyakalile na dikulu
(Masayo 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Munhu imwe yeli na dikulu kamwizila, kumtumbalila mavindi na kumpula. Kalonga, "Wahalonda, kwodaha kuni-honya."†

⁴¹ Yesu kamuwonela ubazi, kaugolosa umkono wake, kam-dalisa na kumulongela, "Nolonda kukutaza, hona!" ⁴² Na bahobaho dikulu dilawa, kahona.

⁴³ Yesu kamulongela yahite na kumgomesa ng'hani, ⁴⁴ "Tegeleza, sekeumulongele munhu yoyose mbuli ino, mbali wite ukailaguse kwa mulava nhambiko. Maabaho, kalave nhosa fana Musa vayalagilize kwa kuhona kwako, muladi kuwalagusa wanhu wose kuwa kuhona."

⁴⁵ Mbali munhu iyo kalawa, kandusa kuwapetela wanhu mbuli izo, mbaka Yesu hadahile kwingila mudibululu kwa uwazi. Ivo, kakala kunze, hanhu halibule wanhu. Hata ivo wanhu wamuhitila kulawa chila hanhu.

2

*Yesu komuhonya munhu yahololile
(Masayo 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ Vizifosile siku chidogo, Yesu kabwela kaidi Kapelin-aumu, na wanhu wahulika kuwa ka ukaye. ² Wanhu wengi waiting'hana hamwe mbaka kukala habule hanhu hasigale hana ulwivi, wamema mbaka haluhelengo. Yesu kakala kowapetela mbuli. ³ Weza wanhu wane, wampapa munhu yahololile, wamgala kwa Yesu. ⁴ Kwa chimu kukala na

† **1:40** Dikulu dikala ditamu dinikimilila munhu kumtosela Mulungu kwaviya kakala kafila.

wanhu wengi, hawadahile kuwa habehi na Yesu. Ivo wato-bola kuchisuwili, kulinga haja hayakalile Yesu. Baho, wamuhulumusa munhu ija yahololile muidilili. ⁵ Yesu viya-wonile uhuwilo wawo, kamulongela munhu ija yahololile, “Mwanangu, kusegezigwa uhasanyi wako.”

⁶ Wafundiza Malagilizo wamwenga wakalile baho wandusa kuyiuzwa wenyewo, ⁷ “Hambwe vino ni chinhu chilihi chochimtenda yalonge ivo? Ino komuliga Mulugu! Mulungu yaidumwe yodaha kusegeza uhasanyi!”

⁸ Bahobaho Yesu kavimanya yaja yawakalile wogesa mwi imyoyo yawo. Ivo kawalongela, “Habali mwogesa ivo mwi imizoyo yenu? ⁹ Dilihi dibuhile, kumulongela munhu yahololile, ‘Uhasanyi wako usegezigwa, hebu kulonga, inuka, papa dilili jako wite?’ ¹⁰ Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi wa kusegeza uhasanyi mwiisi.” Maabaho kamulongela munhu yahololile, ¹¹ “Nokulongela, inuka, upape lili jako na wite ukaye!”

¹² Nayo kenuka, kapapa lili jake na kulawa kunze wanhu wose womulola. Wose wazanywa na wamtunhiza Mulungu, walonga, “Hachina chiwona chinhu chino!”

Yesu komtanga Lawi

(Masayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu kahita kaidi mumgwazogwazo wa bahali. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumwizila, naye kandusa kuwafundiza. ¹⁴ Viyakalile kofosa, kamuwona Lawi, mwanage Alufayo kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, “Nisondelele.” Lawi kenuka na kumsondelela.

¹⁵ Yesu viyakalile yoja ndiya mwiikaye ya Lawi, wasola kodi wengi na “weli na uhasanyi” wakala hamwe nayo na wanahina wake, kwaviya wanhu wengi wakala womsondelele. ¹⁶ Wafundiza Malagilizo wamwenga wakalile Mafalisayo viwamuwonile koja na “weli na uhasanyi” na wasola kodi, wawauza wanahina wake, “Habali koja na wanhu fana wano?”

¹⁷ Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima hawamulonda mganga mbali watamu womulonda. Sizile kuwatanga wanhu wanogile, mbali weli na uhasanyi.”

Mbuza ya kusonhela kufunga kuja

(Masayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Wanahina wa Yohana Mbatizi na wanahina wa Mafalisayo wakala wofunga kuja. Wanhu wamwenga wamwitila Yesu na kumuuzwa, “Habali wanahina wa Yohana na wanahina wa Mafalisayo wofunga kuja, mbali wanahina wako hawafunga kuja?”

¹⁹ Yesu kawedika, “Vino wanhu wagonekigwe kudidugila da kusola wodaha kufunga kuja chipindi munhu yoyosola kahamwe nawo? Hawadaha kufunga kuja. ²⁰ Mbali chipindi chizakwiza munhu yoyosola vondagasegezigwe kumwawo. Baho wezafunga kuja.

²¹ “Habule munhu yoyokanha chikupo cha walo da sambu na kuchika mwii chiwalo cha umwaka. Kwaviya yaha-tenda ivo, chikupo cha sambu chizachibananga chiwalo cha umwaka, na hanhu hadegeke hezakongezekela. ²² Na habule munhu yoguma divai ya sambu mwii mifuko ya mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai ya sambu izaitula mbende, na divai izakwitika na mifuko izabanangika. Mbali divai ya sambu igumigwa mwii mbende ya sambu.”

Mbuzi kusunhela Isiku ya Mhumulo

(Masayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu hamwe na wanahina wake wakala wofosa muna imigunda ya uhemba. Viwakalile wofosa, wanahina wake wandusa kuhulula uhemba. ²⁴ Mafalisayo wamulongela, “Lola! Habali wanahina wako wotenda chinhu hachilondeka kutendigwa mwii Isiku ya Mhumulo?”

²⁵ Yesu kawedika, “Hamusomile chiya Daudi chayatendile na wayage vawakalile na nzala? ²⁶ Muna siku za mkulu wa nhambiko Abiyasali, Daudi kengila mwii Kaye ya Mulungu na kuyaja yamagate yoyalavigwe kwa Mulungu. Yamagate yayo yalondeka kudigwa na walava nhambiko muhala. Mbali Daudi kayaja na maabaho kaweng’ha wayage.”

²⁷ Maabaho Yesu kawalongela, “Isiku ya Mhumulo ikigwa kwa wanhu, na siyo wanhu kwa Isiku ya Kuumula. ²⁸ Mwana wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo.”

3

Yesu komuhonya munhu yahololile mkono

(Masayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Yesu kengila kaidi mwii Kaye ya Kutosela. Baho kukala na munhu yahololile mkono. ² Wanhu wamwenga wakala wolonda chimu cha kumgwila Yesu. Ivo wamulola fana kezamuhonya mwii Isiku ya Mhumulo. ³ Yesu kamulongela munhu yahololile mkono, “Izo hano haulongozi.” ⁴ Maabaho Yesu kawauza wanhu waja, “Chilihi chinogile kutendigwa muna Isiku ya Mhumulo, kutenda yanogile hebu kutenda yehile? Kuukombola ugima wa munhu hebu kuukoma?”

Mbali hawalongile chinhu. ⁵ Yesu kawalola waja wanhu kwa ludoko, na kawona usungu muumoyo wake kwa chimu cha udala wa mizoyo yawo. Maabaho kamulongela munhu

yahololile, “Golosa umkono wako.” Nayo kaugolosa, bahobaho umkono wake uhona. ⁶Maabaho Mafalisayo walawa kunze ya kaye ya Mulungu, waiting’hana na wanhu wa chigwena cha Helode, na wandusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu.

Lung’husesa lwa wanhu lwomsondelela Yesu

⁷ Yesu na wanahina wake wabaguka muulwanda lwa Galilaya, wanhu wamsondelela. Walawa mwi izisi za Galilaya, Yudeya, ⁸ Yelusalemu, na Idumeya, na umwambu wa Yolodani, na banzi za Tilo na Sidoni. Wose wawo weza kwa Yesu kwaviya wahulika mbuli zayatendile Yesu. ⁹ Kwa ichimu wanhu wakala wengi, Yesu kawalongela wanahina wake wamtandile ngalawa muladi wanhu sekwamsung’hesung’he. ¹⁰ Kwa ichimu kawahonya wengi, ivo wanhu wose wakalile wogaya wakala woisung’hasung’ha wadahe kumwamha. ¹¹ Na wanhu wakalile na vinyamkela chila vawamuonile Yesu, wagwa haulongozi hake, na walila kwa dizi kulu, “Weye iyo Mwana wa Mulungu!”

¹² Mbali Yesu kawagomesa kumulongela munhu yoyose kuwa yeye yalihi.

*Yesu kowasagula watumigwa longo dimwe na waidi
(Masayo 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Yesu kakwela hanhu henuke na kuwalanga wanhu woyawalondile mwenyewo, na wawo wamsondelela. ¹⁴ Nayo kawasagula wanhu longo dimwe na waidi, kawalanga watumigwa. Kawalongela, “Niwasagula mweye mukale na niye. Maabaho nizawatuma mkawapetele wanhu. ¹⁵ Na mweye mwizadaha kulava vinyamkela.”

¹⁶ Na wano wawo woyawasagule, Saimoni, Yesu kamwing’ha zina Petili, ¹⁷ Yakobo na ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo, wano kaweng’ha zina Boanelige, fambulo jake “Wanhu wa Ng’huwa,” ¹⁸ Andeleya, Filipino, Batulomayo, Masayo, Tomasi, Yakobo mwana wa Alufayo, Tadeyi, Saimoni Mkananayo, ¹⁹ na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhinduke Yesu.

*Yesu na Mwenembago
(Masayo 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10)*

²⁰ Maabaho Yesu kabwela ukaye. Lung’husesa lukulu lwa wanhu luiting’hana kaidi mbaka Yesu na wanahina wake hawadahile kuja. ²¹ Ndugu zake vawahulike, wahita kumsola kwaviya wanhu wakala wolonga, “Kokwingililwa!”

²² Na wafundiza Malagilizo walawile Yelusalemu walonga, “Kana Mwenembago! Na imkulu wa vinyamkela iyo yomtaza kuwalava vinyamkela.”

²³ Yesu kawalanga, kawalongela simwe, “Vino Lufyende kodaha kumulava Setani? ²⁴ Fana ufalume wahaigola wenyewo, ufalume uwo uzagwa. ²⁵ Na ikaye yahaigolagola yenyewo, ikaye iyo izagwa. ²⁶ Ivo fana ufalume wa Lufyende wahaigola wenyewo, uzagwa na kufika hauhelelo.

²⁷ “Habule munhu yodaha kwingila mwiikaye ya munhu yeli na nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yanduse kumfunga munhu iyo yali na nguvu. Maabaho kezadaha kusola vinhu vake.

²⁸ “Nowalongela ukweli, wanhu wezasegezeligwa uhasanyi wawo na maligo yao yose kwa Mulungu. ²⁹ Mbali yoyose yondayamulige Muhe Yelile hezasegezeligwa ng'o, kwaviya katenda uhasanyi wa siku zose.”

³⁰ Yesu kalonga ivo kwa ichimu wanhu wakala wolonga, “Kana chinyamkela.”

*Mami yake Yesu na iwandugu zake
(Masayo 12:46-50; Luka 8:19-21)*

³¹ Maabaho mami yake Yesu na wandugu zake weza Wema hanze, wamtuma munhu yakamtange Yesu. ³² Wanhu wengi wakala wamzunguluka. Nawo wamulongela, “Mami yake yako na wandugu zako wakunze wokuzahila.”

³³ Yesu kawedika, “Mami yangu yalihi? Na wandugu zangu walihi?” ³⁴ Maabaho kawalola wanhu wamzunguluke na kulonga, “Mami yangu na wandugu zangu iwano wabahano! ³⁵ Munhu yoyose yotenda yaja yomnogeza Mulungu, iyo ndugu yangu na lumbu jangu na mami yangu.”

4

*Simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:1-9; Luka 8:4-8)*

¹ Yesu kandusa kufundiza kaidi mumgwazogwazo mwa lamba da Galilaya. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzunguluka mbaka kengila mwiingalawa na kukala umo. Wanhu wose wakala mumgwazogwazo mwa lamba. ² Kawafundiza vinhu vingi kwa masimwe. Muna yamafundizo yake kawalongela,

³ “Mnhegeleze, Hakala na munhu yoyohanda kahita kumiza mbeyu. ⁴ Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila mwiinzila, na ndege weza wazija. ⁵ Zimwenga zilagalila muna uluwe hali na ulongo chidogo. Zota hima hima kwaviya ulongo ukala chidogo. ⁶ Mbali zuwa vidilawile, diisoma minoga, na kwaviya haikalile na mizizi, inyala. ⁷ Zimwenga zilagalila hanhu hana imiwa. Imiwa ikula na kuibananga minoga hata ipotwa kulela. ⁸ Mbali zimwenga zilagalila hanhu hana udongo unogile. Minoga yota, ikula

na kulela, zimwenga zilela malongo matatu, zimwenga zilela malongo masita, na zimwenga zilela gana.”

⁹ Maabaho Yesu kalonga, “Munhu yeli na magutwi, yahu-like!”

Lungilo da masimwe

(Masayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Yesu viyakalile yaidumwe, wanahina wake longo dimwe na waidi wamuhitila na kumulongela yawafambulile masimwe yayo. ¹¹ Yesu kawedika, “Mweye mwing'higwa kuzimanya mbuli zifisigwe za Ufalume wa Mulungu. Mbali waja weli kunze wozihulika mbuli izo kwa masimwe, ¹² muladi,

Walole, mbali sekewawone,
wahulike, mbali sekewavimanye,

Kwaviya wahavimanya

wodaha kumbwelela Mulungu,

naye kezadaha kuwasegezela uhasanyi wawo.”

Yesu kofambula simwe da munhu yohanda

(Masayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Hamudi-manyile simwe dino? Lelo muzamanyaze simwe dimwenga jojose? ¹⁴ Mbeyu yoihandigwe na muhandi ni mbuli ya Mulungu. ¹⁵ Wanhu wamwenga walinga mbeyu zilagale mnzila. Vawahulika mbuli, Lufyende kokwiza na kusola mbuli ihandigwe mgati mmwawo. ¹⁶ Wamwenga walinga fana mbeyu zihandigwe muna yamabwe. Wahahulika mbuli, bahobaho woihokela kwa deng'ho. ¹⁷ Mbali kwaviya wabule mizizi mgati mmwawo, wokala chipindi chidogo. Wahapata magayo hebu manhesa kwa chimu cha mbuli, bahobaho wabwela kuchisogo. ¹⁸ Wanhu wamwenga walinga mbeyu zihandigwe muna imiwa. Wohulika mbuli, ¹⁹ mbali begete da ugima uno, uvwizi wa vinhu, na kulonda mbuli zimwenga, voyibebenyeka mbuli mbaka ipotwe kulela. ²⁰ Mbali wanhu wamwenga walinga fana mbeyu ihandigwe muna udongo unogile. Wohulika mbuli, woitogola na wolela, wamwenga malongo matatu, wamwenga malongo masita, na wamwenga gana dimwe.”

Wenge digubikigwe

(Luka 8:16-18)

²¹ Yesu kagendelela kulonga, “Vino munhu kodaha kwingiza chitasa mnyumba maabaho kudigubika na mhishi hebu kudika muuvungu wa dikomwa? Haidahika hata chidogo. Mbali munhu kokwika chitasa hana ichingolobweda, muladi chimwemwese kose. ²² Kwaviya

chinhu chochose chochifisigwe chizawoneka, na chinhu chochose chochigubikigwe chizagubuligwa. ²³ Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike.”

²⁴ Na kawalongela, “Iteganyeni na yaja yomuyahulika! Ndagilizi zomusang’hanila kuwatagusila wamwenga, Mulungu kezazisang’hanila ndagilizi izo kuwatagusa mweye, maabaho mwizakongezeligwa. ²⁵ Munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu yelibule chinhu welibule chinhu, kezahokigwa hata chiya chidodo chiyeli nacho.”

Simwe da mbeyu ikota

²⁶ Yesu kagendelela kulonga, “Ufalume wa Mulungu ulinga munhu yahandile mbeyu mumunda wake. ²⁷ Ichilo kogona, imisi kolamka. Mbeyu zokota na kukula, mbali yeye havimanya bule vitendeka. ²⁸ Udongo wenyewo wozitenda mbeyu kukula goya na kwima matunda, teng’hu diyani maabaho mada, na kuuhelelo uhemba wokung’hunha. ²⁹ Mbeyu yahakangala, munhu iyo kosola sengo na kokwandusa kusenga, kwa ichimu siku za kukangala ndiya zifika.”

Simwe da mbeyu ndodo ng’hani kufosa zose (Masayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

³⁰ Yesu kalonga kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu chilinganyize na choni? Simwe dilihi donda nisang’hanile kuufambula? ³¹ Ulinga na mbeyu ya haladali yili ndodo kufosa mbeyu zose zili mwiisi. ³² Mbali yahahandigwa, yokula na kuwa biki kulu kufosa mibiki yose. Dokwika matambi makulu ng’hani, mbaka ndege weli kuulanga wodaha kuzenga mvulu zawo muna yamatambi yake.”

³³ Yesu kawapetela wanhu mbuli yake kwa masimwe yamwenga fana ino, kawalongela viya viwodaha kuvi-manya. ³⁴ Kawalongela vose kwa masimwe mbali kakala yaidumwe na wanahina kawalongela chila chinhu funhu-funhu.

Yesu konyamaliza beho kulu

³⁵ Ichigulogulo cha siku ija, Yesu kawalongela wanahina wake, “Chikanhe lwanda chihite umwambu.” ³⁶ Wawaleka wanhu wose weli haja, wanahina wengila mwiingalawa iyengile Yesu na wandusa kusegela. Kukala ngalawa zimwenga. ³⁷ Beho kulu dilawilila na kutibula mazi, mawimbi yandusa kwingila mwiingalawa na mbaka ilonda kumema mazi. ³⁸ Yesu kakala kuchisogo mwiingalawa, kag-ona na kadika ditwi jake mumto. Wanahina wamulamusa, wamulongela, “Mfundiza, hugesa cheye vichidanganika?”

³⁹ Yesu kalamuka, kadibwakila beho na kayalongela mawimbi, “Nyamala!” Maabaho beho dikala hupi na kukala zinziwa. ⁴⁰ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Habali modumba? Mwabule uhuwilo mbaka sambu?”

⁴¹ Wanahina wadumba ng'hani, waiuzagiza, “Ino munhu waki? Hata mbeho na mawimbi vose vimtegeleza!”

5

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Yesu na wanahina wake wafika umwambu wa dilamba da Galilaya mwiisi ya Wagelasi. ² Lusita ulo ulo Yesu viyahulumuke mwiingalawa, kaiting'ha na munhu yeli na chinyamkela yoyalawile kuna ivileme kowawandigwa wanhu.

³ Ukazi wa munhu iyo ukala kuna ivileme, na habule munhu yadahile kumfunga kaidi, hata kwa minyololo. ⁴ Lusita lwingi wageza kumzingiliza, mbali kaidumula minyololo viwamzingilizaga muna yamakono yake na kuvibenaga-benaga vizuma viwamzingilizaga muna yamagulu yake. Habule munhu yoyadahile kumgwila. ⁵ Ichilo na imisi kakala kuna yamaleme na imigongo koguta nyangi na kuikanhakanha na mabwe.

⁶ Viyamuwonile Yesu kwa kutali, kamkimbilila na maabaho kumtumbalila mavindi. ⁷ Kaguta nyangi kwa dizi kulu, “Yesu Mwana wa Mulungu yeli Kuchanyha Ng'hani! Choni chiulonda kumwangu? Ilahe kwa zina da Mulungu kuwa hwizanhesa!” ⁸ Kalonga ivo kwaviya Yesu kamulongela, “Chinyamkela mulawe munhu ino!”

⁹ Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”

Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa, kwaviya chawengi!” ¹⁰ Kamulamba ng'hani Yesu sekeyawawinge kunze mwa isi ija.

¹¹ Kukala lung'husesa lukulu lwa nguluwe wodimigwa muna umulima. ¹² Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uchigale kuzinguluwe, na uchilekelele chiwengile wawo.” ¹³ Yesu kawatogolela, ivo vinyamkela wamulawa munhu ija na wengila mwiizinguluwe. Lung'husesa lose lwa nguluwe malongo magana maida wakimbilila mudilamba, na wadumbukila muna yamazi wadanganika.

¹⁴ Wadimi wa zinguluwe wakimbila na kuzipwililisa mbuli izo muyamabululu na mwiimigunda. Wanhu wahita kulola yalawilile. ¹⁵ Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yoyakalile na lung'husesa lwa vinyamkela kakala hasi, kayawala viwalo goya na hakili zake zimbwelela. Wanhu

wose wadumba. ¹⁶ Wanhu wowawonile dilawilile, wawalongela wamwenga yaja yampatile munhu ija yoyakalile na vinyamkela na mbuli za nguluwe.

¹⁷ Maabaho wanhu wamulamba Yesu yasegele mwiisi yawo.

¹⁸ Yesu viyakalile kokwela mwiingalawa, munhu ija yoyakalile na vinyamkela kamulamba wahite wose.

¹⁹ Mbali Yesu kalemela, kamulongela, “Hita ukaye kwa ndugu zako ukawalongele yaja yose Mndewa yoyakutendele na viyakuwonele ubazi.”

²⁰ Ivo munhu iyo kasegela na kuhita uko Dekapoli, kawalongela yaja yose Yesu yoyamtendele. Wanhu wose wowahu-like wazanywa.

Mndele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu (Masayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Yesu kabwela umwambu wa dilamba. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lummemela mumgwazogwazo mwa dilamba. ²² Maabaho keza munhu imwe mkulu wa kaye ya kutosela zina jake Yailo. Viyamuwonile Yesu, kaibwanha hasi muyamagulu yake, ²³ kampula, “Mndele wangu ni mtamu ng'hani. Nokulamba wize ukamwikile makono yapate kuhona.”

²⁴ Maabaho Yesu kahita hamwe na Yailo. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela na kumsung'ha-sung'ha.

²⁵ Baho kukala na mwanamke imwe yoyakalile na utamu wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi. ²⁶ Mwanamke iyo kagaya ng'hani kuwahitila waganga wengi na kasang'hanila vinhu vake vose, hapatile muhavu mbali hali yake igendelela kwiha. ²⁷ Viyahulike mbuli za Yesu, kafosa mgati muulung'husesa, kamsondelela Yesu kuchisogo na kudalisa walo jake, ²⁸ kailongela mwenyewo, “Nihadalisa walo jake muhala, nizahona.”

²⁹ Viyamhile walo da Yesu, bahobaho damu ileka kumulawa, nayo kaihulika kuwa kahona. ³⁰ Bahobaho Yesu kavimanya kuwa udahi umulawa. Basi kaluhindukila lung'husesa lwa wanhu na kuluuza, “Yelihi yoyadalise walo jangu?”

³¹ Wanahina wake wamwidika, “Kowona wanhu viwokusung'ha-sung'ha, maabaho weye kouza yelihi yoyakudalise?”

³² Mbali Yesu kalola banzi zose muladi yamuwone yoyatendile ivo. ³³ Mwanamke ija kachimanya chinhu chochimulawilile, ivo kamuhitila Yesu kuno kodumba na kugudemeka. Kamtumbalila mavindi na kamulongela ukweli wose. ³⁴ Yesu

kamulongela, “Mwanangu, uhuwilo wako ukuhonyeza. Hita kwa tindiwalo, na utamu wako uhona.”

³⁵ Lusita ulu Yesu viyakalile kolonga, wanhu wamwenga weza kulawa ukaye kwa Yailo, ija mkulu wa kaye ya kutosela na wamulongela, “Mndeke wako kadanganika. Habali kogen-delela kumgaza mfundiza?”

³⁶ Yesu viyahulike mbuli zilongigwe na wanhu wawo, kazeza, kamulongela mkulu wa kaye ya kutosela, “Sekeudumbe, togola tu.”

³⁷ Maabaho Yesu halondile munhu yoyose yamsondelele, ila Petili na Yakobo na Yohana, ndugu yake Yakobo.

³⁸ Viwafikile mwiikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela yatangigwe Yailo, Yesu kawona tibwilitibwili na kahulika nyangi na ndilo. ³⁹ Yesu kengila mnyumba na kuwalongela, “Habali motenda tibwilitibwili na kulila? Mndeke hadanganike bule, kagona tu!”

⁴⁰ Mbali wamseka, ivo Yesu kawasegeza wose kunze, kamsola tati yake ija imwana na mami yake na waja wanahina watatu, wengila mumsana muyatambalisigwe imndeke. ⁴¹ Kamwamha mkono na kumulongela, “Talita, koumu!” Fambulo jake, “Mndeke, nokulongela lamka!”

⁴² Bahobaho mndeke ija kenuka na kandusa kugenda. Mndeke iyo kakala na miyaka longo na midi. Chinhu icho vichilawilile, wanhu wazanywa ng’hani. ⁴³ Mbali Yesu kawagomesa ng’hani sekewamulongele munhu yoyose mbuli ija, maabaho kawalongela, “Mwing’heni ndiya mndeke ino.”

6

Yesu kolemigwa Nazaleti

(Masayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Yesu kasegela baho, kahita kudibululu jake na wanahina wake wamsondelele. ² Isiku ya Mhumulo viifikile, kandusa kufundiza mwiikaye ya kutosela. Wanhu wowamuhulike wazanywa. Wauza, “Vino kazipatahi mbuli zino?” Viya ubala waki woyeng’higwe ino mbaka yatende mauzauza yano? ³ Viya ino siyo ija msongola vinhu? Mwana wa Maliya, ndugu yawo Yakobo na Yose na Yuda na Saimoni. Vino walumbu zake si wokala baha hamwetu? Ivo hawamtogole bule.

⁴ Yesu kawalongela, “Mulotezi wa Mulungu kohishimigwa chila hanhu, kasolo mwiisi yake mwenyewo, na kwa ndugu zake na kwa wanhu wa ulukolo lwake mwenyewo.”

⁵ Yesu hadahile kutenda mauzauza yoyose, ila kawekila makono watamu wadodo na kuwahonyeza. ⁶ Kazanywa ng’hani kwaviya wanhu wakala wabule uhuwilo.

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi

(Masayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Amalabaho Yesu kahita mwi ivibululu vili habehi, kafundiza wanhu. ⁷ Yesu kawatanga wanahina longo na waidi, kawatuma waidiwaidi, kaweng'ha udahi wa kuwinda vinyamkela. ⁸ Kawalongela, "Mwahahita, sekemusole chinhu, kasolo mhome muhala. Sekemusole gate na chigelo na hela mwichibindo. ⁹ Valeni vilatu, mbali sekemusole viwalo vimwenga. ¹⁰ Hanhu hohose honda muhokelwe, mukale umo mbaka vondamusegele. ¹¹ Na hanhu hohose hawamuhokeleni hebu kuwategeleza, segeleni hanhu baho, na kung'huneni matimbwisi yeli muna yamagulu yenu, kulagusa chilaguso cha kuwakanya."

¹² Ivo wasegela na kuwapetela wanhu waleke uhasanyi wawo. ¹³ Wawalava vinyamkela wengi, na wawaboboda mavuta wanhu wengi wowakalile watamu na kuwahonyeza.

Ifa ya Yohana Mbatizi

(Masayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Mfalume Helode kahulika zimbuli izo, chimu nhogolwa za Yesu zenela chila hanhu. Wanhu wakala wolonga, "Yohana Mbatizi kazilibuka! Icho ichimu lekamana kana ludabwa lwa kusang'hana mauzauza."

¹⁵ Wamwenga walonga, "Iyo ni Eliya."

Na wamwenga walonga, "Iyo ni mulotezi wa Mulungu yalingane na walagula wa umwaka."

¹⁶ Mbali Helode viyahulike ivo, kalonga, "Ino niiyo Yohana Mbatizi inimkanhile iditwi kazilibuka kulawa mwiifa!"

¹⁷ Kwaviya Helode mwenyewo kakala kalagiliza Yohana yagwiligwe na yekigwe mwiichifungo. Katenda ivo kwaviya kamsola Helodiya, yoyakalile mke wa Filipo, sekulu wa Helode. ¹⁸ Yohana Mbatizi kakala komulongela Helode, Malagilizo yolonga, "Havilondeka bule weye kumsola mke wa sekulu wako."

¹⁹ Ivo Helodiya kakala komwihila Yohana, na kakala kalonda kumkoma. Mbali hadahile bule kwa ichimu cha Helode. ²⁰ Helode kakala komdumba Yohana kwaviya kavi-manyi Yohana kakala munhu yanogile na yelile, ivo kakala komkaliza. Kakala konogelwa kumtegeleza, ingawa kakala konyululuka ng'hani chila viyamalile kumtegeleza.

²¹ Siku dimwe, nyafasi ipatigwa viikalile mwiisiku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode. Helode kakala kawatendela dugila kulu wakulu wa bululu na wakulu wa wakalizi na walangulizi wa Galilaya. ²² Mndeke wa Helodiya viyengile kuvina, kawanogeza ng'hani Helode na wageni wake. Ivo Helode kamulongela mndeke ija, "Nipule chinhu chochose chiulonda, nizakwing'ha." ²³ Kalonga kwa kuilaha,

“Noilaha, chochose chonda unipule nizakwing'ha, hata nusu ya ufalume wangu!”

²⁴ Ivo mndeke ija kahita kumuuza mamiyake yake, “Nipule choni?”

Mamiyake kamwidika, “Pula ditwi da Yohana Mbatizi.”

²⁵ Bahobaho mndeke ija kakimbila mbaka kwa mfalume na kumulongela, “Ning'he sambu baha ditwi da Yohana Mbatizi muna ichano!”

²⁶ Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani, mbali kwaviya kailaha haulongozi ha wageni wake hana didugila, hadahile kumulemela bule. ²⁷ Lusita ulu ulu, mfalume kamulagiliza mkalizi kudigala ditwi da Yohana. Mkalizi kahita kuna ichi-fungo na kumkanha Yohana iditwi. ²⁸ Maabaho keka ditwi ijo muna ichano, kamgalila mndeke ija, nayo kamwing'ha mami yake. ²⁹ Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli iyo, wahita kuusola mtufi wa Yohana, wauwanda.

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo matano (Masayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

³⁰ Watumigwa wabwela, waiting'hana na Yesu na kumulongela yaja yose yowatendile na kufundiza. ³¹ Kukala na wanhu wengi wowakalile wokwiza na kusegela, mbaka Yesu na wanahina wake hawapatile bule nyafasi ya kuja ndiya. Ivo kawalongela, “Chiteni chiidumwe hanhu helibule wanhu muladi mukahumule chidogo.” ³² Ivo wasegela waidumwe kwa ngalawa, wahita hanhu helibule wanhu.

³³ Mbali wanhu wowaonile viwakalile wosegela, wavi-manyi. Ivo wahita kulawa mabululu yose, wakimbila na wawalongolela kufika Yesu na wanahina wake. ³⁴ Yesu viyahulumuke kulawa mwiingalawa, kaluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu. Kawaonela ubazi kwaviya wakala fana ng'hondolo welibule wadimi. Ivo kandusa kuwafundiza vinhu vingi.

³⁵ Viifikile chigulogulo, wanahina wake wamuhitila na wamulongela, “Hanhu hano hochili ni chuwala muhala, na sambu diswa. ³⁶ Walekelele wanhu wahite muna imigunda na muna yamabululu yeli habehi muladi wakagule ndiya waje.”

³⁷ Yesu kawedika, “Mweye weng'heni ndiya waje.”

Wamuuza, “Vino chihite chikagule magate ya hela nyingi ng'hani chiweng'he waje?”

³⁸ Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi? Hiteni mkalole.”

Viwavimanyile, wamulongela. “Kuna magate matano na somba waidi.”

³⁹ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake wawalongele wanhu wose waigole mwiivibumbila-bumbila, wakale

hasi hana yamasavu mabisi. ⁴⁰ Ivo wakala mwiivibumbila va wanhu gana-gana na va wanhu malongo matano-matano. ⁴¹ Maabaho Yesu kayasola yaja yamagate matano na somba waidi, kalola kuchanyha kuulanga na kumwing'ha Mulungu hewela. Maabaho kayamogola yamagate yaja, kaweng'ha wanahina wake wawagolele wanhu. Viyaviya kawagolela wose waja somba waidi. ⁴² Wanhu wose waja na weguta. ⁴³ Wanahina wake wadondola yaja yamasigavu ya magate na somba na kumemeza vigelo longo na vidi. ⁴⁴ Walume muhala wadile wakala magana malongo matano.

*Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)*

⁴⁵ Bahobaho Yesu kawalagiliza wanahina wake wakele mwiingalawa wahite Besisaida. Yeye kakala kolu-laga lung'husesa lwa wanhu wasegele. ⁴⁶ Viyakomeleze kuwalaga wanhu, kahita kumulima kutosa. ⁴⁷ Viifikile chigulogulo, ngalawa ikala mgati mudilamba, mbali Yesu kakala yaidumwe mwiisi inyalile. ⁴⁸ Kawawona wanahina wake wogayagaya kutowa zing'hafi, kwaviya beho kulu dikala dowabweleza kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu kawahitila kuno kogenda mchanyha ya mazi. Kalonda kuwafosa, ⁴⁹ mbali viwamuwonile kogenda mchanyha ya mazi, wagesa mzimu. Waguta ng'hondo. ⁵⁰ Wose viwamuwone wadumba ng'hani.

Bahobaho Yesu kawalongela, "Ing'heni moyo! Ni niye! Sekemdumbe." ⁵¹ Maabaho kakwela mwiingalawa muweli wanahina wake, na beho dinyamala hupi. Wanahina wazanywa ng'hani, ⁵² kwaviya hawavimanyile bule imbuli ya kwing'higwa ndiya lung'husesa lukulu lwa wanhu, mizoyo yawo ikala midala kuvimanya.

*Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Masayo 14:34-36)*

⁵³ Viwamalile kukanha dilamba, wafika isi ya Genesaleti, baho waimiza ngalawa yawo. ⁵⁴ Bahobaho viwalawile mwiingalawa, wanhu wammanya Yesu. ⁵⁵ Ivo wanhu wapwililisa mwiisi ija yose, wandusa kuwasola watamu muna yamakomwa na kuwagala hohose howahulike Yesu kabaho. ⁵⁶ Hanhu hohose haja Yesu hayahitile, muimigunda hebu muna yamabululu hebu mwiiziisi, wanhu waweka watamu muna yamagulilo. Wamulamba yawalekelele wadalise hata muna imhindo ya walo jake. Wose wowadidalise wahona.

7

Mafundizo ya wahenga
(Masayo 15:1-9)

¹ Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo walawa Yelusalemu, waiting'hana haulongozi ha Yesu. ² Wawawona wanahina wake wamwenga woja ndiya kuno makono hayanawigwe, hawanawile makono fana Mafalisayo viwolonda wanhu wanawe.

³ Mafalisayo na Wayahudi wose wakala wamhilila malagilizo ya wasaho zawo. Wakala hawaja chinhu wang'hali hawana nawa makono mbaka muiching'ho. ⁴ Kaidi hawaja chinhu chilawile kudisoko mbaka wachisunhe teng'hu. Iviya yauko mafundizo yamwenga wayahokela kulawa umwaka fana viya kusunha nhungo na ziga na viyaa va shaba.

⁵ Ivo waja Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo wamuza Yesu, "Habali wanahina wako hawawinza mafundizo yochihokele kwa wasaho zetu? Habali woja ndiya kwa makono hayasunhigwe?"

⁶ Yesu kawedika, "Mweye wadelenya! Mulagula Isaya kalagula vinogile kumwenu vayalongile, 'Wanhu wano wonhogoza kwa milomo yawo, mbali mizoyo yawo yakutali na niye.

⁷ Wonitambikila bule kwaviya wofundiza Malagilizo ya wanhu fana viya ni malagilizo ya Mulungu!"

⁸ "Mweye moleka malagilizo ya Mulungu, mowinza mafundizo ya wanhu."

⁹ Yesu kagendelela kuwalongela, "Moyalema malagilizo ya Mulungu muladi muwinze mafundizo ya wanhu. ¹⁰ Musa kalagiliza, 'Wategeleze tati yako na mamiyake yako.' Iviya kalagiliza, 'Munhu yoyose yonda yamulige tati yake hebu mamiyake yake yakomigwe.' ¹¹ Mbali mweye mofundiza vino, fana munhu kana chinhu cha kumwing'ha tati yake hebu mami yake, mbali kalonga, 'Chino ni Kolibani,' fambulolo jake, chinhu chino ni cha kumwing'ha Mulungu, ¹² maabaho molonga munhu iyo halondigwa kumwing'ha tati yake hebu mami yake. ¹³ Ivo vimuibena mbuli ya Mulungu kwa mafundizo yomuihokeleza. Iviya motenda vinhu vingi vifanile na ivo."

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Masayo 15:10-20)

¹⁴ Maabaho Yesu kalutanga kaidi ulung'husesa lwa wanhu na kalulongela, "Nhegelezeni mose na muvimanye. ¹⁵ Habule chinhu chochimwingila munhu kulawa kunze chichidaha kumtenda yambule mwiko. Mbali chiya chochilawa mgati

mwa munhu niicho chichidaha kumtenda yambule mwiko.”
¹⁶ Munhu yahawa na magutwi nayahulike.

¹⁷ Viyalulekile ulung'husesa lwa wanhu, kengila mnyumba, wanahina wake wamulongela yawafambulile simwe diya. ¹⁸ Yesu kawalongela, “Vino mweye iviya mwabule hakili? Hamuvimanyile bule? Habule chinhu chochimwingila munhu kulawa kunze chochimtenda yambule mwiko. ¹⁹ Kwaviya hachingila muumoyo mbali chokwingila mmunda, maabaho cholawa kunze ya lukuli.” Viyalongile ivo, Yesu kazitogola ndiya zose kudigwa.

²⁰ Kagendelela kulonga, “Chiya chochilawa muumoyo wa munhu, icho chimtenda munhu yambule mwiko. ²¹ Kwaviya muumoyo wa munhu molawa magesa yehile na ugoni na ubavi na kukoma na kuigona na wihi ²² na ugoni na uvwizi na uziya na kulola vinhu chiwihi na maligo na magoda na ubozi. ²³ Vino vose vihile volawa mgati muumoyo wa munhu, navo niivo mwambula mwiko munhu.”

*Uhuwilo wa mwanamke
 (Masayo 15:21-28)*

²⁴ Maabaho Yesu kasegela, baho kahita mwiisi yili habehi na dibulu da Tilo. Uko kengila mnyumba na halondile munhu yoyose yavimanye kuwa kahaja, mbali hadahile bule kuifisa. ²⁵ Mwanamke imwe yoyakalile na mwana mndeke yeli na chinyamkela kahulika mbuli za Yesu. Ivo bahobaho kamuhitila na kaibwanha muna yamagulu yake. ²⁶ Mwanamke iyo kakala Muyunani, yalekigwe mudibululu da Silofoinike uko Siliya. Kampula Yesu yamulave mndeke wake chinyamkela. ²⁷ Yesu kamulongela, “Waleke wana teng’hu weguta. Kwaviya havinogile bule kusola ndiya ya wana na kuzasila zimbwa.”

²⁸ Mwanamke ija kedika, “Mndewa, mbali hata zimbwa zozikalile hasi ha imeza zoja ndiya za wana zozisigale!”

²⁹ Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kwa ivo vowidike, hita ukaye, na kwizamfika chinyamkela kamulawa mndeke wako!”

³⁰ Ivo kahita ukaye kumwake, kamfika mwanage katambalala mudikomwa, chinyamkela kakala kamulawa.

Yesu kamuhonya munhu yoyakalile chinziwi bubu

³¹ Maabaho Yesu kasegela isi ya Tilo na kahita mudilamba da Galilaya kufosela Sidoni na mwiisi ya Dekapoli. ³² Wanhu wamwenga wamgalila munhu yoyakalile chinziwi na yeli na ludanha, wamulamba Yesu yamwikile makono munhu iyo. ³³ Ivo Yesu kamsola munhu iyo hamgwazo helibule wanhu. Kaguma vidole vake muna yamagutwi ya munhu iyo. Maabaho katema yamate na kumdalisa lulimi.

³⁴ Maabaho Yesu kalola kuulanga, kabweleza umuhe na kumulongelesa munhu iyo, “Efata!” Fambulo jake, “Vuguka!”

³⁵ Bahobaho munhu iyo kandusa kuhulika na ludanha lwa lulimi lwake lulegela, kandusa kulonga goya. ³⁶ Maabaho Yesu kawagomesa kumulongela munhu yoyose mbuli ino. Mbali vayagendelele kuwagomesa, niivo vawagendelele kuipwililisa mbuli iyo. ³⁷ Wanhu wazanywa ng'hani, walonga, “Katenda yose vinogile. Kawatenda vinziwi wahulike na mabubu walonge!”

8

*Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo mane
(Masayo 15:32-39)*

¹ Siku dimwe lung'husesa lumwenga lukulu lwa wanhu luiting'hana kaidi. Wanhu viwakalile wabule ndiya, Yesu kawatanga wanahina wake na kuwalongela, ² “Nowaonela ubazi wanhu wano, ichimu wakala na niye siku nhatu, na sambu wabule ndiya. ³ Na niye nahawalaga wahite ukaye kumwawo wahawa na nzala, wezasinduka mwiinzila, kwaviya wamwenga wawo walawa kutali.”

⁴ Wanahina wake wamuza, “Hano chamwiichuwala, iza-patika kulihi ndiya ya kuwegutiza wanhu wano wose?”

⁵ Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi?”

Wamwidika, “Chinayo saba.”

⁶ Yesu kawalongela wanhu wakale hasi. Kayasola yaja yamagate saba, kamwing'ha Mulungu hewela. Maabaho kayamogola yamagate yaja na kuweng'ha wanahina wake waweng'he wanhu, na wawo watenda ivo. ⁷ Iviya wakala na visomba vidodo. Yesu kamwing'ha Mulungu hewela, kawalongela wanahina wake wawagolele wanhu iviya. ⁸ Wanhu waja weguta. Amalabaho wanahina wadondoleza masigavu na wamemeza vigelo saba. ⁹ Na wanhu wadile wakala wafosa magana malongo mane. Yesu kawalaga wanhu. ¹⁰ Bahobaho kakwela mwiingalawa na wanahina wake, kahita mwiisi ya Dalimanuta.

*Mafalisayo wolonda mauza uza kulawa kwa Mulungu
(Masayo 12:38-42, 16:1-4)*

¹¹ Mafalisayo wamwenga weza kwa Yesu, wandusa kuibishila na Yesu. Wakala wolonda kumgeza, ivo wamulonda yatende chilaguso cha mauzauza kulawa kwa Mulungu. ¹² Yesu kapata usungu muumoyo, kalonga, “Mbona wanhu wa ulelwa uno wolonda vilaguso? Nowalongelani kweli, habule chilaguso chonda weng'higwe.”

¹³ Maabaho kawaleka, kakwela mwiingalawa na kukanha umwambu wa dilamba.

Lusu da Mafalisayo na da Helode
(Masayo 16:5-12)

¹⁴ Wanahina wakala wazimiza kusola yamagate, wakala na gate dimwe muhala mwiingalawa. ¹⁵ Yesu kawalamula, kawalongela, “Mwiilole! Muyiteganye na lusu da Mafalisayo na da Helode!”

¹⁶ Wanahina wandusa kuiuzagiza wenyewo, “Kalonga vino kwaviya chabule magate.”

¹⁷ Yesu kayamanya yowakalile woiuzagiza. Kawalongela, “Mbona moiuzagiza wenyewo kwaviya mwabule yamagate? Mng'hali hamnalola wala hamnavimanya? Vino mizoyo yenu ing'hali midala? ¹⁸ Meso munayo mbali hamuwona? Magutwi munayo mbali hamuhulika? Wala hamukumbuka? ¹⁹ Siku ija vinimogole yamagate matano na kuweng'ha wanhu magana malongo matano, vino mudondola vigelo vingahi va masigavu?”

Wamwidika, “Chimemeza vigelo longo na vidi.”

²⁰ Kawauza kaidi, “Na vinimogole yaja yamagate saba na kuweng'ha wanhu magana malongo mane, mudondola vigelo vingahi va masigavu?”

Wamwidika, “Chidondola vigelo saba.”

²¹ Yesu kawauza, “Mung'hali hamunavimanya?”

Yesu komuhonya chipofu uko Besisaida

²² Wafika mudibululu da Besisaida, wanhu wemwenga wamgalila Yesu munhu chipofu na wamulamba yandalise. ²³ Yesu kamwamha mkono munhu ija chipofu, kanigala kunze ya dibululu. Maabaho kamtemela mate muna yameso, kamwikila makono yake na kumuza, “Vino kodaha kulola chinhu?”

²⁴ Munhu ija kalola kuchanyha, kalonga, “Ona! Nowona wanhu, mbali walinga mibiki yogenda.”

²⁵ Yesu kamwikila kaidi makono muna yameso. Maabaho meso yake yavuguka, nayo kawa mgima, na kawona vinhu vose funhufunhu. ²⁶ Yesu kamulagiliza chipofu yahite ukaye kumwake na kamgomesa sekeyabwele mudibululu diya.

Petili kamtogola Yesu iyo Chilisito, Mulopozi
(Masayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Maabaho Yesu na wanahina wake wahita muna yamabululu ya Kaisaliya Filipi. Mwiinzila Yesu kawauza, “Nilongeleni, wanhu wolonga niye iyo yelihi?”

²⁸ Wamwidika, “Wamwenga wolonga weye ni Yohana Mbatizi, wamwenga wolonga ni Eliya na wamwenga wolonga ni imwe wa walotezi wa Mulungu.”

²⁹ Yesu kawauza, “Na mweye mwolonga niye ni yelihi?”

Petili kamwidika, “Weye ni Chilisito.”*

³⁰ Maabaho Yesu kawalamula, “Sekemumulongele munhu yoyose mbuli ino.”

*Yesu kolonga mbuli ya manhesa na ifa yake
(Masayo 16:21-28; Luka 9:22-27)*

³¹ Yesu kandusa kuwafundiza wanahina wake, “Mwana wa Munhu kolondeka yagazigwe ng’hani na kulemigwa na walala, na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali zihafosa siku nhatu, kezazilibuka.”

³² Yesu kakala kolonga mbuli iyo funhufunhu. Petili kam-sola kumgwazo na kandusa kun’bwakila. ³³ Mbali Yesu kahinduka, kawalola wanahina wake na kumbwakila Petili, “Segela kuchisogo changu, Lufyende! Kwaviya magesa yako siyo ya Mulungu, ila ya chiunhu!”

³⁴ Maabaho Yesu kalutanga lung’husesa lwa wanhu na wanahina, kawalongela, “Munhu yoyose yolonda kunisondelela, yaileme mwenyewo, yaitwike msalaba wake yanisondelele.” ³⁵ Kwa ichimu munhu yolonda kukombola ugima wake mwenyewo kezawagiza, mbali munhu yowagiza ugima wake kwa sama yangu, na kwa sama ya Mbali Inogile, munhu iyo kezaukombola. ³⁶ Vino munhu kobweda choni kuipata isi yose mbali kowagiza ugima wake? ³⁷ Habule chinhu munhu choyodaha kulava kuupata ugima wake kaidi. ³⁸ Fana munhu yahambonela chinyala niye na mbuli zangu muna ulelwa uno wa uzinzi na uhasanyi, niye, Mwana wa Munhu nizamuwonela chinyala munhu iyo vondanize muna utunhizo wa Tati yangu, hamwe na wasenga wa kuulanga welile.

9

¹ Iviya Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, wanhu wamwenga weli hano hawezadanganika mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu wokwiza kwa ludabwa.”

*Utunhizo wa Yesu wowoneka
(Masayo 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili, Yakobo na Yohana, kahita nawo hachanyha muumulima mtali waidumwe. Baho lukuli lwa Yesu lugaluka haulongozi hawo.

³ Viwalo vake vikala vomelemeta chwee, habule munhu mwiisi yoyodaha kufuwa viwalo kuwa fana ivo. ⁴ Maabaho wanahina waja watatu wawaona Musa na Eliya wolonga na Yesu. ⁵ Petili kamulongela Yesu, “Mfundiza, vinoga cheye kukala bahano. Leka chizenge vizewe vitatu, chimwe chako

* **8:29** Chilisito: Zina Chilisito kwa Chigiliki fambulo jake ni Mulopozi yoyasag-uligwe na Mulungu yawe Mfalume. Kwa Chiyebulaniya zina dino ni Maseya.

na chimwenga cha Musa na chimwenga cha Eliya.” ⁶ Petili hachimanyile cha kulonga kwaviya yeye na wayage wakala wodumba ng'hani.

⁷ Maabaho dilawilila wingu diwagubika, na dizi dilawa mudiwingu kulonga, “Ino niiyo mwanangu, nyachende wangu, mumtegeleze!” ⁸ Lusita ulo ulo wanahina walola kuno na kuno, hawamuwone munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.

⁹ Viwakalile wohulumuka muumulima, Yesu kawalongela, “Sekemumulongele munhu yoyose yomuyawone mbaka niye, Mwana wa Munhu vondanizilibuke kulawa kuiifa.”

¹⁰ Wamhisa mbuli ija, mbali waiuzagiza wawo kwa wawo, “Kuzilibuka kulawa kuiifa fambulu jake choni?” ¹¹ Wamuuza Yesu, “Mbona wafundiza Malagilizo wolonga Eliya kolon-deka kwiza teng'hu?”

¹² Yesu kawedika, “Kweli Eliya kezakwiza teng'hu na kusasala chila chinhu goya. Mbali, habali yandikigwa Mwana wa Munhu kezagazigwa ng'hani na kulemigwa? ¹³ Mbali nowalongela, Eliya keza kamala, na wanhu wamten-dela vowalondile, fana vayandikiligwe muna yamaandiko.”

*Yesu komuhonya mwana yeli na chinyamkela
(Masayo 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Hata viwawafikile waja wanahina wamwenga, waluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu luwazunguluka, na wafundiza Malagilizo wamwenga wakala woibishila nawo.

¹⁵ Lusita ulo ulo ulung'husesa lwa wanhu viwamuwonile Yesu, wazanywa ng'hani na wamkimbilila kumulamsa.

¹⁶ Yesu kawauza wanahina wake, “Moibishila choni na wawo?”

¹⁷ Munhu imwe muja muulung'husesa lwa wanhu kamwidika, “Mfundiza, nikugalila mwanangu, kana chinyamkela yamtendile kuwa bubu. ¹⁸ Yahamwizila, kombwanha hasi na kumtenda mwana yalawigwe na hovu muumulomo, kogegeka meno na kunyala ulukuli wose. Niwalongela wanahina wako wamulave chinyamkela iyo, mbali hawadahile bule.”

¹⁹ Yesu kawedika, “Mweye ulelwa ulibule uhuwilo! Ng'hale na mweye mbaka zuwaki? Mgaleni kumwangu.” ²⁰ Wamgala kwa Yesu.

Chinyamkela viyamuwone Yesu, bahobaho kamguma chisango mwana ija, mwana ija kagwa hasi koibimbilisa kuno kolava hovu muumulomo. ²¹ Yesu kamuza tata wa mwana ija, “Mwana ino kawa vino kusongela zuwaki?”

Kamwidika, “Kusongela kuudodo wake. ²² Miyanza mingi chinyamkela kageza kungwisa muumoto hebu munayamazi

muladi yamkome. One uhadaha, uchiwonele ubazi na uchi-taze!”

²³ Yesu kamulongela, “Habali kolonga uhadaha! Niye nokulongela, yose yodahika kumwake yoyohuwila.”

²⁴ Bahobaho tata wa mwana ija kalonga kwa dizi kulu, “Nohuwila mbali uhuwilo wangu mdodo. Nitaze niwe na uhuwilo mkulu!”

²⁵ Yesu viyaonile lung’husesa lwa wanhu wokongezeka kuulongozi kumwake, kambwakila chinyamkela ija, “Weye chinyamkela wa ububu na unziwi, nokulongela mulawe imwana ino, sekeumwingile kaidi!”

²⁶ Chinyamkela kaguta kwa dizi kulu, kamgwisa mwana iyo hasi, maabaho kamulawa. Imwana kawoneka fana kadanganika, ivo wanhu wamwenga walonga, “Kadanganika!” ²⁷ Mbali Yesu kamwamha mkono imwana ija, kamtaza kwinuka, nayo kenuka.

²⁸ Yesu viyengile mnyumba, wanahina wake wamuuza viyakalile yaidumwe, “Habali cheye hachidahile bule kumulava chinyamkela?” ²⁹ Nayo kawedika, “Chinyamkela fana ino hadaha kulawa ila kwa kutosa muhala.”

*Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Luka 9:43-45)*

³⁰ Yesu na wanahina wake wasegela hanhu haja kufosela Galilaya. Halondile munhu yavimanye kuyeli, ³¹ kwaviya kakala kowafundiza wanahina wake. Kawalongela, “Niye, Mwana wa Munhu nizageligwa muna yamakono ya wanhu, nawo wezanikoma. Mbali zihafosa siku nhatu, nizazilibuka.”

³² Wanahina wake hawavimanyile bule mbuli iyo, mbali wadumba kumuuza.

*Yelihi yeli mkulu?
(Masayo 18:1-5; Luka 9:46-48)*

³³ Viwafikile Kapelinaumu, wengila mnyumba. Yesu kawauza, “Mukala mwiibishila choni muinzila?”

³⁴ Mbali wawo hawamwidike kwaviya muinzila wakala woibishila yelihi yeli mkulu mgati yawo.

³⁵ Yesu kakala hasi, kawalanga waja wanahina wake longo na waidi na kuwalongela, “Munhu yoyose yoyolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe wa kuuhelele, na yawe mtumwa wa wose.” ³⁶ Kamsola imwana mdodo, kamwimiza hagati yawo. Maabaho kamuhagatila na kuwalongela, ³⁷ “Munhu yoyose yonda yamuhokele imwana fanile ino kwa zina jangu, konihokela niye. Na munhu yoyonihokela niye, hanihokela niye niidumwe, ila komuhokela na ija yoyanhu-mile iviya.”

*Munhu yoyochitogola ka ubanzi wetu
(Luka 9:49-50)*

³⁸ Yohana kamulongela Yesu, “Mfundiza, chimuwona munhu imwe kolava chinyamkela kwa zina jako. Cheye ching'oma kwaviya siyo miyetu vichili.”

³⁹ Yesu kawalongela, “Sekemungome. Habule munhu yotenda mauzauza kwa zina jangu na kuno konilonga vihile. ⁴⁰ Kwaviya munhu yoyose haiswela na cheye, ni miyetu vichili. ⁴¹ Nowalongela kweli, munhu yoyose yonda yaweng'he nhungo ya mazi ya kung'wa kwaviya mweye mwa wanhu wa Chilisito, kezahokela gweko jake.

*Kugezigwa muna uhasanyi
(Masayo 18:6-9; Luka 17:1-2)*

⁴² “Munhu yoyose yonda yamtende imwe wa wadodo wano wowonihuwila yatende uhasanyi, muhavu munhu iyo ya-fungiligwe dibwe kulu da kudundila muna isingo yake na kwasigwa mwiibahali. ⁴³ One mkono wako uhakutenda utende yehile, ukanhe. Muhavu wingile muna ugima wa siku zose na mkono umwe muhala, kufosa kwingila na makono maidi jehanamu. Uko moto wake hauzimika bule.* ⁴⁵ Iviya one umgulu wako uhakutenda utende yehile, ukanhe. Muhavu wingile muna ugima na umgulu umwe, kufosa kuwa na migulu midi na kwasigwa jehanamu. ⁴⁷ Na one ziso jako dahakutenda utende vihile, ding'ole. Muhavu kwingila muna Ufalume wa Mulungu na ziso dimwe, kufosa kuwa na meso maidi na kwasiga jehanamu. ⁴⁸ ‘Uko mhembele wake hawafa bule, na moto wake haufa bule.’

⁴⁹ “Chila munhu kezahungigwa kwa umoto, fana nyama viigumigwa munyu.

⁵⁰ “Munyu unoga, mbali one wahagiza umunyu wake, wiz-agumigwa choni mbaka ukolele?

“Muwe na umunyu wa umbwiya mgati yenu, mukale kwa tindiwalo.”

10

*Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Masayo 19:1-12; Luka 16:18)*

¹ Maabaho Yesu kasegela hanhu haja na kwita Yudeya, na kukanha lwanda lwa Yolodani. Lung'husesa lwa wanhu lumwitila, nayo kawafundiza fana vayatendaga.

² Mafalisayo wamwenga wamwitila Yesu na kumgeza, wamuza, “Chilongele, vino vinoga mulume kumuleka muke wake?”

* **9:43** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza misitali ya 44 na 46, “Umo funza wake hawafa na moto wake hauzimika bule.”

³ Yesu kawauza, “Musa kawalagiliza vilihi?”

⁴ Wawo wamwidika “Musa kachilongela kuwa mulume kodaha kumwing’ha chibuwa cha nyasa na kumuleka muke wake.”

⁵ Yesu kawalongela, “Musa kawandikila lagilizo ijo kwaviya mizoyo yenu midala. ⁶ Mbali maandiko yolonga, kulawa kwandusigwa kulumbwa isi, Mulungu kawalumba mulume na muke. ⁷ ‘Kwa ichimu icho mulume keza muleka tati yake na mami yake, nayo kezailumba na muke wake, ⁸ nawo wezakuwa lukuli lumwe.’ Ivo wawo si waidi kaidi, ila lukuli lumwe. ⁹ Ivo chiya chayalumbilize Mulungu, munhu sekeyachigole.”

¹⁰ Vawabwelile mnyumba, wanahina wake wamuuza Yesu mbuli iyo. ¹¹ Yesu kawalongela, “Munhu yoyose yomwasa muke wake na kusola muke imwenga, iyo komtendela uzinzi muke wake wa mwanduso. ¹² Viyaviya muke yomuleka mulumake na kusoligwa na mulume imwenga, komtendela uzinzi mulumake.”

*Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Luka 18:15-17)*

¹³ Wanhu wamwenga wamgalila Yesu wana wadoododo yawekile makono yake, mbali wanahina wawabwakila wanhu waja. ¹⁴ Yesu viyaonile ivo, kehilwa, kawalongela wanahina wake, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwagome kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana wana wano. ¹⁵ Nowalongela kweli, munhu yoyose yoyolema kuuhokela Ufalume wa Mulungu fana mwana mdodo, hadaha kwingila mu Ufalume uwo bule.” ¹⁶ Maabaho kawahagatila wana waja, kawekila makono yake na kuwatemela mate.

*Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Luka 18:18-30)*

¹⁷ Yesu viyanduse kusegela, munhu imwe kamkimbilila, kamtumbalila mavindi na kumuuza, “Mfundiza unogile, nitendeze niye niupate ugima wa siku zose?”

¹⁸ Yesu kamuuzi, “Habali konhanga niye ninoga?” Habule yanogile ila Mulungu yaiduwe. ¹⁹ Kuyamanya malagilizo, sekeukome na sekeutende uzinzi na sekeubawe na sekeubunze na sekeuvwize na uwategeleze tati yako na mami yako. ²⁰ Munhu ija kalonga, “Mfundiza! Nizamha ndagilizi zose kwandusila udodo wangu.” ²¹ Yesu kamulola kamulonda na kamulongela kuhungukilwa na mbuli imwe. Hita ukagule vose vuuli navo, uweng’he hela ngayengaye, na weye kwizakuwa na ngama uko kuulanga. Maabaho wize unisondelele. ²² Munhu ija viyahulike ivo, kakwesa

ng'hombali, kasegela kwa luholozi kwaviya kakala na vinhu vingi.

²³ Yesu kalola banzi zose na kuwalongela wanahina wake, “Izakuwa vidala ng'hani wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu!”

²⁴ Wanahina wazanywa viwahulike mbuli iyo. Mbali Yesu kawalongela kaidi, “Wanangu, vidala ng'hani kwingila muna Ufalume wa Mulungu! ²⁵ Vidala ng'hani kwa munhu yeli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu, kufosa ngamiya kwingila muna ichizonzo cha sanzia.”

²⁶ Wanahina wazanywa ng'hani, wandusa kwiiuza, “Vino yelihi yonda yadahe kulopoligwa?”

²⁷ Yesu kawalola, kalonga, “Kwa munhu haidahika bule, ila kwa Mulungu haili ivo, yose yodahika kwa Mulungu.”

²⁸ Petili kamulongela Yesu, “Cheye chileka vose na chiku-sondelela weye!”

²⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yalekile kaye yake hebu ndugu zake hebu lumbu zake hebu mami yake hebu tati yake hebu wanage hebu migunda kwa ichimu cha niye na mbuli inogile, ³⁰ kezahokela miyanza mingi, muna lusita luno lwa sambi. Kezahokela miyanza gana, kaye, wandugu, walumbu, mama, wana na migunda na viyaviya kudununzwa. Na muna ulusita lukwiza, kezahokela ugima wa siku zose. ³¹ Mbali waja wenevale wezakuwa wohawapetigwa, na waja wohawapetigwa wezakuwa wenevale.”

*Yesu kolonga deketatu mbuli ya ifa yake
(Masayo 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Yesu na wanahina wake wakala mwiinzila, woita Yelusalemu. Yesu kakala kawalongolela, wanahina wake wazanyigwa, na wanhu wasondelele wengilwa na ludumbo. Yesu kawasola kaidi kumgwazo waja wanahina longo na waidi, kandusa kuwalongela yaja yonda yamulawilile.

³³ Kawalongela, “Mnhegeleze, choita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu kezatuligwa kwa wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Nawo wezamtahasa ifa, na maabaho wezamtula kwa wanhu weli siyo Wayahudi.

³⁴ Na wawo wezanizeha kuno wonitemela mate kuno wonitowa mibalati, maabaho wezanikoma. Mbali siku ya tatu nizazilibuka.”

*Pulo da Yakobo na Yohana
(Masayo 20:20-28)*

³⁵ Maabaho Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo wamwizila Yesu na wamulongela, “Mfundiza, kuna chinhu cholonda uchitendele.”

36 Yesu kawauza, “Chinhu gani?”

37 Wamwidika, “Vondaukale muna ichigoda chako cha Ufalume muna utunhizo wako, cholonda chikale na weye, imwe ubanzi wako wa kulume na imwenga ubanzi wako wa kumoso.”

38 Yesu kawalongela, “Hachimanya chimpula. Vino mwodaha kung'wila nhungo ya manhesa ining'wila niye hebu kubatizigwa ubatizo unibatizigwa niye?”

39 Wamwidika, “Chodaha.”

Yesu kawalongela, “Mwizaing'wila nhungo ining'wila niye na kubatizigwa ubatizo unibatizigwe niye. 40 Mbali niye sidaha kusagula yelihi yakale ubanzi wangu wa kulume hebu wa kumoso. Hanhu baho wezakala waja wasaguligwe na Mulungu.”

41 Waja wanahina longo viwahulike chiya chiwapulile Yakobo na Yohana, wawawonela ludoko. 42 Yesu kawalanga hamwe na kuwalongela, “Muvimanya waja wowoneka kuwa watawala wa wanhu weli siyo Wayahudi wotawala kwa nguvu, na walangulizi wawo wana udahi mkulu kwa wanhu. 43 Mbali si ivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa mkulu kumwenu, kolondeka yawe msang'hani wenu, 44 na yoyose kumwenu yolonda kuwa wa mwanduso, kolondeka yawe mtumwa wa wose. 45 Kwaviya Mwana wa Munhu hezile kusang'hanilwa bule, ila kuwasang'hanila wanhu na kuulava ugima wake kuwakombola wanhu wengi.”

*Yesu komuhonya chipofu Batulome
(Masayo 20:29-34; Luka 18:35-43)*

46 Maabaho wafika Yeliko. Yesu na wanahina wake hamwe na lung'husesa lukulu lwa wanhu vawakalile wosegela mudibululu ijo, chipofu imwe yoyatangigwe Batulome mwana wa Timayo kakala yakalile mumgwazogwazo mwa inzila, kopula. 47 Viyahulike Yesu Mnazaleti kofosa baho, kandusa kutanga kwa dizi kulu, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi!”

48 Wanhu wengi wambwakila na wamulongela yanyamale. Mbali yeye kagendelela kutanga kwa dizi kulu, “Mwana wa Daudi, niwonele ubazi!”

49 Yesu katimalala na kulonga, “Mulongeleni yeze.”

Ivo wamtanga ija chipofu, wamulongela, “Igangamize! Ima, kokutanga!”

50 Kawasa ngolole wake, kazumha na kumwitila Yesu.

51 Yesu kamuuza, “Nikutendele choni?”

Chipofu iyo kamwidika, “Mfundiza, nolonda kuwona.”

52 Yesu kamulongela, “Hita, kuhuwila kwako kukuhonya.”

Lusita ulo chipofu kadaha kuwona, kamsondelela Yesu mzila.

11

*Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Viwafikile habehi na Yelusalemu, habehi na mabululu ya Besifage na Besaniya, kuna umulima wa Mizaituni, Yesu kawatuma wanahina wake waidi walongole. ² Kawalongela, “Hiteni kuchibululu chili kuulongozi. Vondamwingile, mwiza muwona mwana chihongwe kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mumgale hano. ³ One munhu yahawauza, ‘Mbona motenda ivo?’ Mulongeleni, Mndewa komulonda na keza mbweleza hano sambi.”

⁴ Wanahina waja wahita na kumuwona mwana chihongwe kafungigwa hana ulwivi wa kaye. Vawakalile womfungula, ⁵ wanhu wamwenga wakalile wemile baho wawauza, “Motenda choni? Habali momfungula iyo chihongwe?”

⁶ Nawo wawalongela fana Yesu vayawalongele, na wanhu waja wawaleka wahite. ⁷ Wamgala mwana chihongwe iyo kwa Yesu, wavitandika viwalo vawo mchanyha yake, na Yesu kakala mchanyha ya mwana chihongwe iyo. ⁸ Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila, na wamwenga wakanha matambi ya mibiki mumigunda na kuyananza mwiinzila. ⁹ Wanhu walongole na waja wamsondelele walandula madizi yawo, waguta, “Mwing'heni nhogolwa Mulungu, Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa! ¹⁰ Utemeligwe mate ufalume woukwiza wa wasaho yetu Daudi. Nhogolwa Mulungu yeli Kuchanyha ng'hani kuulanga!”

¹¹ Yesu kengila Yelusalemu na kahita mwii Kaye ya Mulungu. Kalola chila chinhu ugaluga, mbali kwaviya zuwa dikala diswile, kahita Besaniya hamwe na wanahina wake longo na waidi.

*Yesu kouduwila mbiki wa nhini
(Masayo 21:18-19)*

¹² Siku isondelele vawakalile wolawa Besaniya, Yesu kakala na nzala. ¹³ Kauwona mbiki wa mtini kwa kutali uli na mayani mengi. Kaugendela yawone fana kodaha kupata nhini. Mbali viyafikile, hawonile tini, ila mayani muhala, kwaviya haukalile msimu wa nhini. ¹⁴ Maabaho kaulongela mbiki uja, “Kusongela sambi na kugendelela, habule munhu yonda yaje kaidi matunda yako ng'o!”

Na wanahina wake wahulika vayalongile ivo.

*Yesu koita mwii Kaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)*

¹⁵ Wafika Yelusalemu, Yesu kengila mwii Kaye ya Mulungu. Maabaho kandusa kuwawinga wanhu wakalile wochuza na kugula vinhu umo. Kavihindula ivilingo va wanhu wakalile wovunja hela, na vigoda va wanhu wakalile wochuza nziwa. ¹⁶ Kawalemesa kulawa na chinhu chochose mwii dikonhi da Kaye ya Mulungu. ¹⁷ Maabaho kawafundiza, “Muna yamaandiko Mulungu kolonga, ‘Kaye yangu izatangwa kaye ya nhambiko, kwa wanhu wa ziisi zose.’ Mbali mweye muitenda kuwa mina ya wabavi!”

¹⁸ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo vawahu-like yayo, wandusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu. Mbali wakala wamdumba kwaviya lung'husesa lose lukanganyika kwa mafundizo yake. ¹⁹ Viikalile ichigulogulo, Yesu na wanahina wake wasegela mudibululu ijo.

*Fundizo dichipata kulawa kwa mtini unyalile
(Masayo 21:20-22)*

²⁰ Siku isondelele imitondo, vawakalile wofosa wauwona mbiki wa mtini unyala kusongela muna yamazizi mbaka kwinhembeti. ²¹ Petili kakumbuka chayalongile Yesu, kamulongela, “Mfundiza, lola! Uja mbiki wa mtini wouduwile unyala!”

²² Yesu kawedika, “Muhuwile Mulungu. ²³ Nowalongela kweli, one munhu yahaulongela lugongo luno, ‘Hita ukayase muibahali,’ one hawile na begeta mumoyo wake, ila kohuwila kuwa chayalongile chizalawilila, chizatendeka kumwake. ²⁴ Ivo nowalongela, vimtosa na kupula chinhu chochose, muhuwile kuwa muhokela, navo vizakuwa venu. ²⁵ Vomtosa, mulekelele chila munhu yoyawahasanye chochose chiya, muladi Tati yenu yeli kuulanga nayo yawalekelele uhasanyi wenu.” ²⁶ Mbali fana mweye hamuwalekelela wayenu, nayo Tati yenu yeli kuulanga hezawalekelela bule uhasanyi wenu.

*Mbuza kusionhela udahi wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Wafika kaidi Yelusalemu. Yesu viyakalile yoita mwii Kaye ya Mulungu, wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo na walala wamwitila. ²⁸ Wamuuza, “Weye ko-tenda vinhu vino kwa udahi gani? Yelihi yakwing'hile udahi wa kutenda yayo?”

²⁹ Mbali Yesu kawedika, “Na niye nizawauza mbuli imwe, mwahanidika, na niye iviya nizawalongela kwa udahi wa yelihi noyatenda yano. ³⁰ Yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza? Mulungu hebu wanhu? Nilongeleni.”

³¹ Waiuza wenyewo na kulonga, “One chahalonga, ‘Ulawu kwa Mulungu,’ kezachiuza, ‘Lelo habali hamumuhwile?’”
³² Na hachidaha kulonga ‘Ulawu kwa munhu.’ ”
 Wawadumba wanhu kwaviya wanhu wose wavimanya kuwa Yohana kakala mulotezi wa Mulungu. ³³ Ivo wamwidika Yesu, “Cheye hachivimanya.”

Yesu kawalongela, “Na niye iviya siwalongela bule kwa udahi wa yelihi notenda yano yose.”

12

Simwe da walimi na mgunda wa mizabibu
(Masayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Yesu kandusa kulonga nawo kwa masimwe. “Munhu imwe kahanda mizabibu mumgunda. Amalabaho kazungulusila wako, kahimba hanhu ha kubojojela nzabibu, na kazenga lingo. Keka mkalizi, maabaho kahita isi ya kutali.
² Msimu wa kwaha nzabibu viufikile, kamtuma msang’hani wake kwa waja walimi, muladi wamwing’he nzabibu.
³ Mbali walimi wamgwila, wamtowa na kumwilinga bila kumwing’ha chinhu. ⁴ Maabaho kamtuma kaidi mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa muna iditwi na kumtendela vihile. ⁵ Kamtuma mtumwa imwenga, iyo wamkoma. Kawatuma watumwa wamwenga wengi, wamwenga wawatowa, na wamwenga wawakoma. ⁶ Kasigala na munhu imwe wa kumtuma, nayo kakala mwanage nyachende. Kalonga, ‘Ino wa uhelelo wezamtegeleza, kwaviya ni mwanangu.’ ⁷ Mbali walimi waja wailongela, ‘Ino iyo muhazi. Leka chinkome na uhazi wizakuwa wetu.’ ” ⁸ Ivo wamgwila na kumkoma, maabaho wamwasa kunze mwa mgunda uwo.

⁹ Maabaho Yesu kauza, “Vino munhu mwene mgunda kezatendaze?” “Kezakwiza na kuwakoma walimi waja, na kuweng’ha wanhu wamwenga mgunda uja wa mizabibu.

¹⁰ Hamsomile andiko jelile vodilonga.

‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela, diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.

¹¹ Mndewa kachitenda chinhu chino, na chiwa chinhu cha mwazanyo ng’hani kumwetu.’ ”

¹² Walangulizi wa Wayahudi walonda kumgwila Yesu, kwaviya wavimanya kalonga simwe ijo kuwalonga wawo. Mbali wawadumba wanhu, kwa ivo wamuleka, wahita.

Mbuli ya kuliha kodi
(Masayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Hamwande Mafalisayo wamwenga na wanhu wamwenga wa chibumbila cha mfalume Helode watumigwa

kwa Yesu muladi wamtege kwa mbuli zake. ¹⁴ Wamwitila na kulonga, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu ulonga ukweli, na humdumba munhu yoyose, kwaviya hulola ukulu wa munhu, mbali muna ukweli muhala kofundiza nzila ya Mulungu. Ivo uchilongele, vino vinoga hebu havinogile kuliha kodi kwa Kaisali? Chimwing'he hebu sekechimwing'he?”

¹⁵ Mbali Yesu kaumanya udelenya wawo. Kawauza, “Mbona mwonigeza? Ngalileni hela niilole.”

¹⁶ Wamgalila. Nayo kawauza, “Chihanga chino na zina dino va yelihi?”

Wamwidika, “Va Kaisali.”

¹⁷ Ivo Yesu kalonga, “Vinhu va Kaisali mwing'heni Kaisali, vinhu va Mulungu mwing'heni Mulungu.”

Nawo wamwazanya ng'hani.

Mbuli ya kuzilibuka

(Masayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Maabaho wanhu wamwenga muna ichibumbila cha Masadukayo, wanhu wolonga kuwa habule kuzilibuka, wamwitila Yesu, wamuza, ¹⁹ “Mfundiza, Musa kachandikila lagilizo dino, ‘Fana munhu yahadanganika na kuleka muke mgane yelibule mwana, ndugu wa munhu yafile kolondeka yamsole mgane iyo, muladi yamulelele ndugu yake wana.’

²⁰ Kukala na ndugu saba. Mkulu wawo kasola muke na kadanganika halekile mwana. ²¹ We kaidi kamsola mgane iyo, nayo kadanganika iviya halekile mwana. Ilawilila ivo ivo kwa ndugu we ketatu. ²² Ndugu wose saba wamsola muke iyo mbali hawalekile wana bule. Kuuhelelo, muke ija iviya kadanganika. ²³ Lelo wanhu vondawazilibuke kulawa mwi ifa, muke iyo kezakuwa muke wa yelihi? Kwaviya ndugu wose saba wakala wamsola.”

²⁴ Yesu kawedika, “Mweye mwahasanya kwaviya hamuyamanyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu.

²⁵ Wanhu iwadanganike vondawazilibuke, hawezasola wala kusoligwa, wezakuwa fana wasenga wa kuulanga.

²⁶ Kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu iwadanganike, vino hamusomile bule muchitabu cha Musa mbuli ya ichibago chikwaka moto? Mulungu vayamulongele Musa, ‘Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ ²⁷ Yeye siyo Mulungu wa wanhu iwadanganike, ila wa wanhu wagima. Ivo mweye mwahasanya ng'hani!”

Lagilizo kulu

(Masayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Imwe wa wafundiza Malagilizo kafika na kuhulika Yesu koisosokanya na Masadukayo. Viyaonile Yesu kawedika

goya, kamuuza, “Muna yamalagilizo yose, lagilizo dilihi dikulu kufosa yose?”

²⁹ Yesu kamwidika, “Lagilizo kulu ijo dino. ‘Tegelezeni, mweye wanhu wa Isilaeli! Mndewa Mulungu wetu iyo Mndewa yaidumwe. ³⁰ Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose, na kwa muhe wako wose, na kwa hakili zako zose, na kwa nguvu zako zose.’ ³¹ Na dilagizo da kaidi kwa ukulu ijo dino, ‘Mulonde miyago fana vowiilonda mwenyewo.’ Habule lagilizo kulu kufosa yano maidi.”

³² Ija mfundiza Malagilizo kamulongela Yesu, “Mfundiza, kwidika goya vuulongile Mndewa yaidumwe iyo Mulungu, na habule mulungu imwenga ila yeye. ³³ Iviya umulonde Mulungu kwa moyo wako wose na kwa hakili zako zose na kwa nguvu zako zose, na kumulonda miyago fana vouwilonda mwenyewo vinoga kufosa kumulavila zabihu Mulungu.”

³⁴ Yesu viyaonile kamwidika kwa ubala, kamulongela, “Huli kutali na Ufalume wa Mulungu.”

Kulawa baho, habule munhu yoyamuuzile Yesu chinhu chochose kaidi.

Chilisito iyo yelihi?

(Masayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Yesu viyakalile kofundiza mwii Kaye ya Mulungu, kawauza, “Habali wafundiza Malagilizo wolonga Chilisito ni mwana wa Daudi? ³⁶ Muhe Yelile kamulanguliza Daudi, nayo kalonga.

‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Ukale ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehi wako
hasi ya magulu yako.’

³⁷ Daudi mwenyewo komtanga Chilisito ‘Mndewa.’ Lelo Chilisito kodahaze kuwa mwana wa Daudi?”

Yesu kowalamula wanhu wayilole na wafundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Lung'husesa lwa wanhu lukala lumtegeleza Yesu kwa deng'ho. ³⁸ Viyakalile kofundiza, kawalongela, “Mwiilole na wafundiza Malagilizo! Wolonda kuyawala viwalo vitali na kuita mmasoko muladi walamsigwe kwa nhunya. ³⁹ Iviya wosagula vigoda va kuulongozi mwii zikaye za kutosela, na kukala hanhu hanogile kuna yamadugila. ⁴⁰ Wowabamanya na kusola kaye za wagane. Kuyilagusa kuwa wanoga, wotosa nhosa nhali. Wanhu wawo wezatagusigwa nhaguso ng'hulu!”

Sadaka ya mgane

(Luka 21:1-4)

⁴¹ Yesu kakala mwii Kaye ng'hulu ya Mulungu habehi na chitanda cha sadaka, kawalola wanhu vawakalile wolava sadaka. Matajili wengi walava hela nyingi. ⁴² Maabaho keza mwanamke mgane na ngayengaye, kalava sente mbili. ⁴³ Yesu kawalanga wanahina wake na kuwalongela, "Nowa-longela kweli, mgane ino keka nyingi mwiichitanda cha sente kufosa wose. ⁴⁴ Kwaviya wose walava zawasigaze, mbali mgane ino kalava vose vayalinavo."

13

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Kaye ya Mulungu

(Masayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu viyakalile kolawa mwii Kaye ya Mulungu, mwanahina wake imwe kamulongela, "Mfundiza, lola mabwe na mazengo yano viyanogile!"

² Yesu kamwidika, "Koyawona mazengo yayo makulu? Hadizalekigwa dibwe mchanya ya dibwe dimwenga, chila dibwe dizakwasigwa hasi."

Magayo na manhesa

(Masayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Yesu viyakalile muna Ulugongo lwa Mizaituni, umwambo wa Kaye ya Mulungu. Petili na Yakobo na Yohana na Andeleya wamuuza viwakalile waidumwe. ⁴ "Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki, yayo yose yezalawilila zuwaki? Na vilaguso vilihi vondavilaguse kuwa yayo yose ya mmabehi kulawilila?"

⁵ Yesu kawalongela, muilole, munhu sekeyeze yawavwizile. ⁶ Wanhu wengi wezakwiza na kulonga, niye niiyo! Na wezawavwizila wengi. ⁷ Na mweye vondamuhulike ng'hondo na mbuli za ng'hondo, sekemudumbe. Yayo yolondeka kulawilila, mbali uhelelo ung'hali kufika. ⁸ Isi izayitowa na isi imwenga, na ufalume wizayitowa na ufalume umwenga. Chila hanhu hezakuwa na migudemeko ya isi, na kwizakuwa na nzala. Yano yose yezakuwa fana mwanduso wa usungu wa kuibasula mwana.

⁹ "Na mweye muyilole. Mwizagwiligwa na kugaligwa kwi-ichitala. Mwizatowigwa mwii zikaye za kutosela. Mwizagaligwa haulongozi ha watawala na wafalume kwa ichimu changu, muladi muwalongele Mbuli Inogile. ¹⁰ Na ung'hali uhelelo haunafika, Mbuli Inogile yolondeka kupetigwa kwa ziisi zose. ¹¹ Vondawawagwile mweye na kuwagala kwi-ichitala, sekemugese chonda mulonge. Lusita vondalufike, longeni chochose chila chonda mwing'higwe, kwaviya siyo mweye mulonga ila Muhe Yelile. ¹² Ndugu kezamuhinduka

ndugu yake yakomigwe, na tata kezamuhinduka mwanage yakomigwe. Wana wezawalema na kuwakoma tati zawo na mami zawo. ¹³ Wanhu wose wezawehila kwa ichimu changu. Mbali yoyose yonda yafunye umoyo mbaka kuuhelelo keza-komboligwa.

Magayo makulu

(Masayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “Vondamuwone ‘Wihi wa ubananzi’ wima hanhu si hake (munhu yosoma yavimanye), waja weli mwii isi ya Yudeya wakimbilile kumilima. ¹⁵ Yeli kuchisuwili sekeyahulumuke hasi, hebu kwingila mnyumba kusola chinhu chochose. ¹⁶ Na yeli kumgunda sekeyabwele ukaye kusola viwalo vake. ¹⁷ Wezagaya ng’hani wanaake weli na ziwimo na waja wokong’heza muna zisiku izo! ¹⁸ Toseni ng’hani yayo sekeyalawilile muna zisiku za chihuhwe! ¹⁹ Kwaviya muna zisiku izo kwizakuwa magayo makulu ng’hani, yayo yang’hali kulawilila kusongela mwanduso Mulungu viyalumbile isi yose mbaka sambi, na hayezalawilila kaidi! ²⁰ One Mndewa sigambe yahunguze siku izo, habule munhu yonda yahone. Mbali kwa ichimu cha wanhu waja Mndewa woyawasagule, kayahunguza zisiku izo.

²¹ “Muna zisiku izo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Loleni, Chilisito Mkombola,’ hebu ‘Lola, kakuja!’ Sekemumtogle. ²² Kwaviya wezalawilila Machilisito wa uvwizi na walotezi wa uvwizi. Wezatenda unzonza na vilaguso muladi wawavwizile hata waja Mulungu oyawasagule, one ihadahika. ²³ “Tegelezeni! Nomulongelani chila chinhu chonda chilawilile.”

Kwiza kwa Mwana wa Munhu

(Masayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Siku izo za magayo makulu zihafosa, zuwa dizagumigwa ziza, na umwezi hawizalava mulenge wake. ²⁵ Nhondo zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga wizatingisigwa. ²⁶ Maabaho wanhu wezaniona niye, Mwana wa Munhu naheza mmawingu kwa udahi mkulu na utunhizo. ²⁷ Na niye nizawatuma wasenga wangu wa kuulanga kuwasola waja woniwasagule mwii isi yose, kulawa ubanzi umwe mbaka ubanzi umwenga.

Fundizo da mbiki wa mtini

(Masayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Mbiki wa mtini uwafundize mbuli ino, vondamuwone matambi yake yokuwa mateke na mayani yosuka, mwovimanya kuwa msimu wa mvula wammabehi. ²⁹ Iviya, vondamuwone yose yayo yolawilila, mvimanye Mwana wa Munhu kammabehi ng’hani kwiza. ³⁰ Nowalongeleni kweli,

wanhu wa ulelwa uno hawezafosa bule mbaka yayo yose yalawilile. ³¹ Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa bule.

Habule munhu yavimanyile siku wala saa
(Masayo 24:36-44)

³² “Habule munhu yavimanyile siku ija wala saa ija. Hata wasenga wa kuulanga wala Mwana hawavimanyile, ila Tata yaidumwe iyo yavimanyile. ³³ Muyilole, mkale meso kwa ichimu hamvimanya bule, izakuwa zuwaki. ³⁴ Izakuwa fana munhu yohita mwanza na kuwalekela watumwa wake ulangulizi, chila imwe na usang’hano wake. Amalabaho kamulongela mkalizi wa lwivi yawe meso. ³⁵ Ivo mkale meso, kwaviya hamuvimanyile bule mwene kaye kokwiza zuwaki, kodaha kwiza ichigulogulo, hebu ichilo chikulu, hebu nzo-golo zikwika, hebu imitondo. ³⁶ Fana yaheza kwa kuwasin-husa, sekeyawafike mugona nhongo. ³⁷ Chino chiniwalongela mweye, nowalongela wanhu wose, ‘Mkale meso!’ ”

14

Lungilo da kumkoma Yesu
(Masayo 2:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Zisigala siku mbili kufika dugila da Pasaka na dugila da magate hayanagumigwa hamila. Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wakala wozahila kumgwila Yesu chihupihupi na kumkoma. ² Walonga, “Sekechimgwile mwi-iisiku ya didugila da Pasaka, bule wanhu wezatenda fujo.”

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

³ Yesu kakala uko Besaniya mwii kaye ya Saimoni, munhu yoyakalile na dikulu umwaka. Na viyakalile koja, mwanamke imwe yakalile na nyhupa ya mavuta yonung’hila ya bei ng’hulu ng’hani keza. Kaifungula na kangidila Yesu mavuta yayo nditwi. ⁴ Wanhu wamwenga wakalile baho wehilwa na wayilongela, “Habali koyabananga vino mavuta yano ya bei ng’hulu ng’hani? ⁵ Mavuta yano yahadahike kuguligwa kwa hela nyingi ng’hani, na hela izo waheng’higwe ngaengae!” Ivo wambwakila muke iyo.

⁶ Mbali Yesu kalonga, “Mulekeni. Mbona mwondesa? Kanhendela chinhu chinogile. ⁷ Munawo ngaengae siku zose, na mwodaha kuwataza lusita lolose lumulonda. Mbali hamwizakuwa hamwe na niye siku zose. ⁸ Mwanamke ino katenda chiya chayadahile. Kalongola kuluboboda lukuli lwangu mavuta yonung’hila kulusasala kwa mazisi. ⁹ Nowalongela kweli, hohose haja mbuli inogile honda ipetigwe mwii iisi

yose, chino chayatendile mwanamke ino chizalongigwa kwa kumkumbuka yeye.”

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu

(Masayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja longo na waidi, kahita kwa wakulu wa nhambiko muladi yamuhinduke Yesu kumwawo. ¹¹ Nawo viwahulike Yuda chayawalongele, wadeng'helela, wamulongela kuwa wezamwing'ha hela. Ivo Yuda kandusa kuzahila nzila ya kumuhinduka.

Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina wake

(Masayo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

¹² Mwiisiku ya mwanduso ya dugila da Magate hayanagu-migwa hamila, isiku ya kumchinja mwana ng'hondolo wa Pasaka, wanahina wake wamuuzwa, “Kolonda chihite kulihi kukusasalila ndiya ya Pasaka?”

¹³ Yesu katuma wanahina wake waidi, kawalongela, “Hiteni mudibululu, umo mwizayiting'hana na mulume kayitwika nongo ya mazi. Msondeleleni ¹⁴ mbaka mwii kaye yonda yengile, na mumulongele mwene kaye, mfundiza kolonga, ‘Chilihi chiheleto cha wageni muladi nije ndiya ya Pasaka na wanahina wangu?’ ¹⁵ Nayo kezawalagusila chiheleto chikulu chili uchanyha chimalile kutandigwa. Umo mnisasalile.”

¹⁶ Wanahina wasegela, wahita kudibululu, na wawona chila chinhu fana Yesu vayawalongele. Ivo wasasala ndiya ya Pasaka.

¹⁷ Viifikile ichigulogulo, Yesu keza na nawanahina longo na waidi. ¹⁸ Vawakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli, imwe vumwili, yoja hamwe na niye, kezamhinduka.”

¹⁹ Wanahina wanyunyuwala, wamuuzwa imwe imwe, “Vino iyo niye?”

²⁰ Yesu kawedika, “Imwe vumwili longo na waidi, iyeye yotoweza gate hamwe na niye mwiichiziga. ²¹ Mwana wa Munhu kezadanganika fana Maandiko vayandikigwe. Mbali kezagaya ng'hani munhu ija yomuhinduka Mwana wa Munhu. Ihawile muhavu fana munhu iyo sigambe yelekigwe!”

Ndiya ya Mndewa

(Masayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

²² Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamulongela Mulungu, “Hewela.” Maabaho kadimogola na kuweng'ha wanahina wake, kawalongela, “Soleni, luno ulo lukuli lwangu.”

²³ Maabaho kasola nhungo ya divai, kamulongela Mulungu, “Hewela.” Kaweng’ha, na wose wang’wa mwiinhungo iyo. ²⁴ Kawalongela, “Ino iyo damu yangu ya lagano ikwitika kwa ichimu cha wanhu wengi. ²⁵ Nowalongela kweli, sizakung’wa kaidi divai ya nzabibu mbaka siku ija vondaniing’we divai ya sambu muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁶ Maabaho viwakomeleze kwimba wila, wahita kumulima wa Mizaituni.

Yesu kolagula kuwa Petili kezambela

(Masayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

²⁷ Yesu kawalongela, “Mweye wose mwizakimbila na kundedeka, fana Maandiko Yelile viyolonga, ‘Nizamtowa imdimi, na ng’hondolo wezapwililika.’ ²⁸ Mbali hamwande ya kuzilibuka kwangu, nizawalongolela kwita Galilaya.”

²⁹ Petili kamulongela Yesu, “Hata wose wahakuleka, niye sizakuleka ng’o!”

³⁰ Yesu kamulongela, “Nokulongela kweli, ichilo cha diyelo, yang’hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela miyanza mitatu.”

³¹ Mbali Petili kakanhamiza kulonga, “Hata ihalondeka chidanganike hamwe na weye, sizakubela.”

Na wanahina wamwenga wose walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane

(Masayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Wafika hanhu hotangigwa Gesisemane. Yesu kawalongela wanahina wake, “Lusita niye lunita kutosa, mweye kaleni hano.” ³³ Kawasola Petili na Yakobo na Yohana. Nayo kandusa kuwona usungu na umoyo womsafagiza ng’hani.

³⁴ Kawalongela, “Usungu uli muna umoyo wangu ni mkulu ng’hani, wodaha kunikoma. Kaleni hano na kaleni meso.”

³⁵ Kahita kuulongozi chidogo, kayibwanha hasi na katosa, one ihadahika sekeyafosele lusita luja lwa manhesa.

³⁶ Katosa, “Tata, Tati yangu! Yose yodahika kumwako. Unisegezele nhungo ino ya manhesa kumwangu. Mbali si fana vinilonda niye, ila viulonda weye.”

³⁷ Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu, kawafika wagona. Kamuuza Petili, “Saimoni, kugona? Hudahile kukala meso hata kwa zuwa dimwe muhala?”

³⁸ Kawalongela, “Kalenii meso na mtose sekemwize kugezigwa. Muhe wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule ludabwa.”

³⁹ Kahita kutosa mwanza wa kaidi, na kalonga mbuli ziya ziya. ⁴⁰ Maabaho kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wagona, meso yawo yakala vuwevuwe. Nawo hawavimanyile bule da kumulongela.

⁴¹ Yesu viyawabwelele lwakatatu, kawalongela, “Mng'hali mwogona na kuhumula? Basi! Lusita lufika, niye, Mwana wa Munhu sambu nogeligwa mmakono mwa wahasanyi. ⁴² Mwinuke, chihite! Loleni ija yonihinduka kammabehi!”

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴³ Yesu viyakalile yogendelela kulonga, Yuda, imwe wa waja wanahina longo na waidi, kafika. Keza hamwe na lung'husesa lwa wanhu weli na mizele na vilungu. Wakala watumigwa na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo na walala. ⁴⁴ Yuda ija imuhinduka, kakala kalwing'ha chilaguso lung'huse ulwo kuwa, “Ija yondanimnonele iyo iyo mgwileni, mumgale na mumkalize sekeyasulupuke.”

⁴⁵ Yuda viyafikile, bahobaho kangendela Yesu na kulonga, “Mfundiza!” Maabaho kamnonela. ⁴⁶ Ivo wanhu wawo wamgwila na kumdaza Yesu. ⁴⁷ Mbali munhu imwe mwa iwaja wemile haja kalava mwele wake, kamtowa mtumwa wa mkulu wa nhambiko na kumkanha gutwi jake. ⁴⁸ Yesu kawalongela, “Mbona mwokwiza na mazele na malungu kunigwila niye, fana niye mbavi? ⁴⁹ Chila siku nikala hamwe na mweye, nikala nofundiza mwii Kaye ya Mulungu, hamnigwilile. Mbali leka Maandiko Yelile yatimie.”

⁵⁰ Maabaho wanahina wose wamuleka na kukimbila.

⁵¹ Mbwanga imwe yoyakalile kayawala ngolole kakala yomsondelela Yesu. Viwalondile kumgwila, ⁵² kauleka ngolole wake, kakimbila mwazi.

Yesu mudilundo da walala wa Wayahudi

(Masayo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵³ Maabaho wamgala Yesu kwii kaye ya mkulu wa nhambiko. Baho wakulu wa nhambiko, na walala na wafundiza Malagilizo wose wakala waiting'hana hamwe. ⁵⁴ Petili kakala komsondelela Yesu kwa kutali, kengila muluhelengo lwa kaye ya mkulu wa nhambiko. Kakala hamwe na wakalizi, kokotela moto. ⁵⁵ Wakulu wa nhambiko na wanhu wose mudilundo da Wayahudi walonda mbuli wadahe kumkoma Yesu, mbali hawawonile. ⁵⁶ Wanhu wengi walava usindila wa uvwizi, mbali usindila wawo hauwilinganye bule.

⁵⁷ Mbali wanhu wamwenga wenuka, walava usindila wa uvwizi, walonga, ⁵⁸ “Chimuhulika munhu ino kolonga, ‘Niza-ibananga Kaye ino ya Mulungu izengigwe kwa makono ya wanhu, na siku ya tatu, nizazenga imwenga honda izengigwe bule kwa makono ya wanhu.’ ” ⁵⁹ Hata ivo usindila wawo hauwilinganye bule.

⁶⁰ Mkulu wa nhambiko kema haulongozi ha wanhu na kamuuza Yesu, “Vino kwabule cha kwidika kwa ushahidi uno owoulava kumwako?”

⁶¹ Mbali Yesu kanyamala hupi, halongile mbuli yoyose. Mkulu wa nhambiko kamuuza kaidi, “Vino weye iyo Chilisito, Mwana wa Mulungu yotemiligwa mate?”

⁶² Yesu kedika, “Iyo niye. Na mweye wose mwizaniwona niye, Mwana wa Munhu nikala ubanzi wa kulume wa Mndewa mwene Ludabwa, na nokwiza mwii yamawingu ya kuulanga!”

⁶³ Mkulu wa nhambiko kadega diwalo jake, kalonga, “Vino cholonda usindila umwenga? ⁶⁴ Mumuhulika vayamuligile Mulungu! Mweye mwonaze?”

Wose wamtagusa yakomigwe.

⁶⁵ Wamwenga wandusa kumtemela mate, wamgubika yameso, na wamtowa na kumulongela, “Lagula, yelihi yakutowile!” Iviya wakalizi wamsola na kumtowa mang'huwa.

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Petili viyakalile yang'hali muluhelengo, mwanamke imwe yakalile msang'hani wa mkulu wa nhambiko keza.

⁶⁷ Viyamuwonile Petili kokotela moto, kambunhulila meso na kamulongela, “Hata weye kukala hamwe na Yesu Mnazaleti.”

⁶⁸ Mbali Petili kabela, “Simmanyile bule wala sichimanya chiulonga.” Maabaho kalawa mbaka kuluhelengo, bahobaho nzogolo keka.

⁶⁹ Msang'hani ija mwanamke kamuwona kaidi Petili haja. Kandusa kaidi kuwalongela wanhu wakalile wema haja, “Munhu ino ni imwe wa wawo!” ⁷⁰ Mbali Petili kabela kaidi.

Hamwande chidogo wanhu wakalile wema haja wamulongela Petili kaidi, “Weye ni imwe wa wawo kweli, kwa ichimu weye iviya kwa Mgalilaya.”

⁷¹ Petili kandusa kuyiduila na kuyilaha, “Niye simmanyile munhu ino imulonga mbuli zake!”

⁷² Bahobaho nzogolo keka kwa umwanza we kaidi. Petili kakumbuka viya Yesu vayamulonge, “Ichilo cha diyelo, yang'hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela miyanza mitatu.” Kandusa kulila.

15

Yesu kuchitala cha Pilato

(Masayo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Chilochilo, wakulu wa nhambiko waiting'hana na walala na wafundiza Malagilizo na balaza jose, waitogolela kumgala Yesu kwa Pilato. Ivo wandaza wangala na kumwing'ha

Pilato. ² Pilato kamuuza Yesu, “Hambwe weye iyo mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kedika, “Ona, fana weye voulongile.”

³ Wakulu wa nhambiko wamsitaka Yesu kwa mbuli nyingi. ⁴ Ivo Pilato kamuuza Yesu kaidi, “Hwidika chochose? Tegeleza masitaka yose yayo yawakusitaka weye!”

⁵ Mbali Yesu hedike mbuli, Pilato kazanywa.

Yesu kotagusigwa ifa

(Masayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

⁶ Chila dugila da Pasaka, Pilato kakala na ichihendo cha kumulekelela munhu imwe yeli mchifungo wanhu wowamulondile. ⁷ Chipindi icho, kukala na munhu yotangigwa Balaba. Iyo kakala kafungigwa hamwe na wanhu wamwega kwa kutenda usonga magida na kuwakoma wanhu vikukalile na magodogodo. ⁸ Lung'husesa lwa wanhu lumwitila Pilato na kumpula yawalekelele mfungwa imwenga fana viyotendaga. ⁹ Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimulekele mfalume wa Wayahudi?” ¹⁰ Pilato kalonga ivo kwaviya kavimanya kuwa wakulu wa nhambiko wakala wamgalile Yesu kumwake kwa kumuwonela migongo.

¹¹ Mbali wakulu wa nhambiko walusongeza lung'husesa lwa wanhu wampule Pilato yamulekelele Balaba badala ya Yesu. ¹² Pilato kaluwuza kaidi lung'husesa ulo, “Molonda nimtende choni ino imumtanga, Mfalume wa Wayahudi?”

¹³ Walandula yamadizi, “Muwambe mumsalaba!”

¹⁴ Pilato kawauza, “Vino katenda chinhu gani chihile?”

Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, “Muwambe mu msalaba!”

¹⁵ Maabaho Pilato kahalonda kuwanogeza wanhu, ivo kamulekela Balaba kulawa mchifungo. Maabaho kalagiliza Yesu yatowigwe mibalati na yawambigwe mu msalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu

(Masayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

¹⁶ Wakalizi wamwingiza Yesu mgati mwa mhongono ya kaye ya Pilato, mkulu wa isi, maabaho wawalanga wayawo wose. ¹⁷ Wamuyawala chiwalo cha langi ya zambalau, na waluka kombelo da mfalume dodilukigwe na miwa, wadika muna iditwi da Yesu. ¹⁸ Maabaho wandusa kumulamusa, “Mwinyi, Mfalume wa Wayahudi!” ¹⁹ Wagendelela kumtowa na balati muna iditwi jake na kumtemela mate. Maabaho wamtumbalila mavindi na kumwinamila. ²⁰ Viwamalile kumkeweza, wamvula viwalo va langi ya zambalau, wamuyawala viwalo vake. Amalabaho wamulava kunze muladi wamuwambe mu msalaba.

Yesu kowambigwa mu msalaba

(Masayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

²¹ Viwakalile mwiinzila, waiting'hana na munhu imwe yatangigwe Saimoni, munhu wa isi ya Chilene, tati yawo Alekizanda na Lufo. Munhu iyo kakala kolawa kumgunda koita kudibululu. Wakalizi wamshulutiza yausole msalaba wa Yesu. ²² Wamgala hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake "Hanhu ha Bombwe." ²³ Wamwing'ha divai itibwilizigwe na chiwope cha manemane, mbali Yesu kalema kuing'wa. ²⁴ Maabaho wamuwamba mu msalaba na wayigolela viwalo vake kwa kutowa mhiya kulamula yelihi yapate chilihi. ²⁵ Dikala zuwa da tatu imitondo viwamwambile mu msalaba. ²⁶ Wandika vitala vake vino, "Mfalume wa Wayahudi". ²⁷ Maabaho wamuwamba Yesu hamwe na wabavi mu misalaba, imwe ubanzi wake wa kulume na imwe ubanzi wake wa kumoso.*

²⁹ Wanhu wakalile ofosa mwiinzila watingisa matwi yawo na kumuliga Yesu, walonga, "Mwee! Weye mwene kuibena Kaye ya Mulungu na kuizenga kwa siku nhatu! ³⁰ Lelo hulumuka mu msalaba na uwihonye mwenyewo!"

³¹ Viyaviya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wamkeweza Yesu, wayilongela, "Kawahonya wamwenga, mbali hadaha kuyihonya mwenyewo! ³² Goza chimulole iyo Chilisito, Mfalume wa Isilaeli! Yahulumuke sambu mu msalaba, na cheye chizamuhuwila!"

Na hata waja wanhu waidi wawambigwe mu misalaba hamwe nayo wamuliga.

Yesu kodanganika mu msalaba

(Masayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Viikalile zuwa da sita imisi, isi yose ikala igubikigwe na ziza mbaka viifikile zuwa da kenda imisi. ³⁴ Na mudizuwa da kenda imisi, Yesu kalila kwa dizi kulu, "Eloi, Eloi, lama sabakitani?" Fambulo jake ni, "Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?"

³⁵ Wanhu wamwenga wakalile wema haja viwahulike ivo, walonga, "Tegeleza, komutanga Eliya!" ³⁶ Munhu imwe kakimbila, kavabika dodoki mwiidivai yoigwadu na kudika muna ulumango. Maabaho kumwikila Yesu mulomo na kulonga, "Goza chilole fana Eliya kezakwiza kumuhulumusa mu msalaba!"

³⁷ Yesu kalava dizi kulu, maabaho kadanganika.

³⁸ Panzia dikalile mwii Kaye ya Mulungu didegeka vihande vidi kulawa kuchanyha mbaka hasi. ³⁹ Na mkulu wa wakalizi

* **15:27** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali wa 28, "Ivo, Maandiko yatimia yalongile, 'Kekigwa hamwe na lung'husesa lwa wanhu wehile.'"

yakalile kema haulongozi ha msalaba kawona Yesu vayadanganike. Kalonga, “Kweli munhu ino kakala Mwana wa Mulungu.”

⁴⁰ Wanaake wamwega wakala wolola kwa kutali. Wamwenga wawo wakala Maliya Magidalena, na Maliya mamiyake yawo Yakobo ndodo na Yosefu, hamwe na Salome. ⁴¹ Yesu viyakalile Galilaya, wanaake wano wamuwinza na kumsang'hanila. Wanaake wamwenga wengi wowezele Yelusalemu hamwe nayo iviya wakala haja.

Yesu kowandigwa

(Masayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² Ikala ichigulogulo ya Isiku ya Kuyisasala kwa Isiku ing'hali ya Mhumulo. ⁴³ Yosefu mkaya wa Alimasaya, munhu wa chitala cha Wayahudi, na yotegelezigwa ng'hani, kafika. Munhu iyo kakala kogozele kwiza kwa Ufalume wa Mulungu. Kamwitila Pilato bila kudumba, kampula yamwing'he lukuli lwa Yesu. ⁴⁴ Pilato kazanywa kuhulika kuwa Yesu kamala kudanganika. Kamtanga mkulu wa wakalizi na kamuuza fana Yesu kadanganika mwaka. ⁴⁵ Pilato viyalongiligwe na ija mkulu wa wakalizi kuwa Yesu kamala kudanganika, kamulekela Yosefu yalusole lukuli lwa Yesu. ⁴⁶ Yosefu kagula sanda, kaluhulumusa lukuli lwa Yesu, kaluzingiliza sanda na kalwika mwiidileme dikalile dodisongoligwe muuluwe. Amalabaho kabimbilisa dibwe kulu hamulomo ha dileme. ⁴⁷ Maliya Magidalena na Maliya mamiyake yake Yosefu wahawona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu.

16

Kuzilibuka kwa Yesu

(Masayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Isiku ya Mhumulo vidimalile, Maliya Magidalena, na Maliya mamiyake yake Yakobo, na Salome wagula mavuta ya kunung'hila muladi wakalubobode lukuli lwa Yesu.

² Ivo Jumapili* imitondo zuwa vijanduse kulawa, wahita kudileme. ³ Viwakalile mwiinzila, wayilongela, “Yelihi yonda yachibimbilisile dibwe diya hamulomo ha dileme?”

⁴ Mbali viwalolile, wawona dibwe diya kulu dibimbilisigwa mwaka. ⁵ Ivo waingila mwiidileme, wamuwona mbwanga yaiyawalile chiwalo chizelu chwee kakala ubanzi wa kulume. Wazanywa.

⁶ Mbwanga iyo kawalongela, wanaake waja “Sekemwanywe. Mwomzahila Yesu Mnazaleti yoyawambigwe mu msalaba. Kahabule hano, kazilibuka!

* **16:2** Jumapili: Muna Chigiliki ditangigwa siku ya mwanduso ya juma.

Loleni hanhu hawamwikile. ⁷ Lelo hiteni mukawalongele wanahina wake hamwe na Petili kuwa, ‘Yesu kawalongolela Galilaya, uko mwizamuwona fana vayawalongele.’ ”

⁸ Ivo waanake waja wasegela kudileme, wakimbila kuno wogudemeka na kwazanywa. Hawamulongele munhu yoyose mbuli iyo kwaviya wadumba ng’hani.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena

(Masayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

⁹ Yesu viyazilibuke Jumapili imitootondo, mosi kamulawilila Maliya Magidalena, ija Yesu yoyamulavile vinyamkela saba. ¹⁰ Mwanamke ija kahita kuwalongela waja wowakalile hamwe na Yesu, nawo wang’hali mwiinhanga na kulila. ¹¹ Viwahulike kuwa Yesu kazilibuka na mwanamke ija kamuwona, hawamtogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina waidi

(Luka 24:13-35)

¹² Hamwande Yesu kawalawilila wanahina wake waidi muna dilumbo dimwenga. Wanahina wawo wakala wohita kuvibululu. ¹³ Nawo wabwela na wawalongela wowamsondelele Yesu, mbali nawo iviya hawatogole bule.

Yesu kowalawilila wanahina longo na imwe

(Masayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang’hano 1:6-8)

¹⁴ Hamwande Yesu kawalawilila wanahina longo na imwe viwakalile woja. Kawabwakila kwaviya wakala wabule uhuwilo, na kwaviya wakala wadala kuwatogola wanhu waja wowamuonile viyamalile ya kuzilibuka. ¹⁵ Kawalongela, “Hiteni mwiisi yose mkapetele Mbuli Inogile kwa wanhu wose. ¹⁶ Munhu yoyose yonda yatogole na kubatizigwa kezakomboligwa, mbali yonda yaleme kutogola kezatagusigwa. ¹⁷ Na vilaguso vino vizayisondelela na wawo ohuwila, kwa zina jangu wezalava vinyamkela na wezalanga kwa luka yasambi. ¹⁸ Wezakwamha mazoka, na hata wahang’wa madaka hayezawatenda vihile bule. Wezawekila watamu makono yawo, nawo wezahona.”

Yesu kosoligwa kuulanga

(Luka 24:50-53; Masayo 1:9-11)

¹⁹ Mndewa Yesu viyakomeleze kulonga na wanahina wake, kasoligwa kuulanga, na kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu. ²⁰ Maabaho wanahina wahita chila hanhu kupetela Mbuli Inogile. Mndewa kasang’hana nawo na kalagusa mapetelo yawo ni ya kweli kwa vilaguso vovilawilile.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA LUKA Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ni chimwe mwa vitabu vine va Lagano da Sambi vovisimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa “Mbuli Inogile.” Masayo na Maliki na iviya Yohana, ivo vose vandikigwa viyadanganike Yesu. Luka handike simo ya ugima wa Yesu muhala mbali iviya kandika chiya chiwattendile wanahina wa Yesu viifosile udanganiko wa Yesu na uzilibuko wake, chitabu icho chotangigwa Sang'hano za Watumigwa. Habule munhu yoyose yovimanya zuwaki na kulihi Mbuli Inogile ya Luka kuyandikiligwe, mbali wasomi wengi woitogolela kuwa yodahika yandikigwa mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Yoyandike ni Luka yoyakalile mganga. Ugenzi wake wa kwandika ni kusang'hanila ulonzi woulagusa kuwa kakala munhu msomi. Luka kakala kolonda kwandika vinogile kwa kusimulila ugima wa Yesu, kwa kuwalongela yaja yoyalawilile kwa kuisondelela na wamwenga muladi wamwede kwa kusoma chitabu cha Luka muna 1:1-3. Chovimanya Luka hawile Muyahudi bule chahasoma chitabu cha Wakolosayi 4:10-14. Kandika ivo muladi wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kuvimanya kwa kufambula vihendo va Wayahudi muna Luka 1:8.

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka viilinga ng'hani na vitabu va Masayo na Maliki, kwaviya vosimulila chinhu chimwe na kwa ugenzi umwe. Muna ivitabu vino vitatu, Luka muhala iyo yandike ng'hani kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi. Iviya Luka kokanhamiza kulekelelwa muna 3:3 na 11:4 17:3-4 na 23:34 na iviya 24:47 na iviya kokanhamiza nhambiko muna 3:21 na 5:16 na 6:12 na 11:1-12 na iviya 22:32.

Yeliumo

Luka kokwandusa chitabu chake na kolonga chimu cha kwandika muna 1:1-4.

Kaidi Luka kosimulila kwelekigwa kwa Yesu na viya viyaisasale kwa sang'hano yake muna 1:5-13.

Maabaho kwa hanhu hakulu ha Mbuli Inogile yoyandikigwe na Luka kosimulila viya sang'hano ija yoyaitendile Yesu haswa mauzauza na vinhu viyafundize muna 4:14-21:38.

Kuuhelelo, Luka kogotola muna zisula mbili za kulukomelezo 23-24, kosimulila viya Yesu viyadanganike na kawandigwa na kazilibuka.

¹ Mwenevale Seyofilo,

“Wanhu wengi waiyoha fana viwadahile kwandika vinhu vovilawilile kumwetu. ² Wandika vinhu vichilongiligwe na waja waviwonile kwa meso yawo na wasang'hani wa mbuli ija kulawa mwanduso na kupeta Mbuli Inogile.” ³ Ivo Mwenevale, kwaviya na niye nyhunguza vinogile vinhu ivo vose kulawa mwanduso, nilola vinogile na niye nikwandikile goya viya vilawilile. ⁴ Nosang'hana ivo muladi weye udahe kuumanya ukweli wose wa vinhu viya viufundizigwe.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi kwolagusigwa

⁵ Siku ziya Helode viyakalile mfalume wa Yudeya, kukala na Mkulu wa nhambiko digogogo imwe, zina jake Zakaliya, wa chibumbila cha Abiya. Mke wake katangigwa Elizabeti, nayo kalawa muna ulukolo lwa Haluni. ⁶ Wose waidi wakala wanoga haulongozi ha Mulungu, kuno wokwamha malagilizo yose ya Mndewa. ⁷ Hawakalile na mwana bule, kwaviya Elizabeti kakala halela. Na wose waidi wakala walala ng'hani.

⁸ Siku dimwe Zakaliya kakala mwii Kaye ya Mulungu kotentenda sang'hano yake ya kulava nhambiko fana viyatendaga mwii zamu yake. ⁹ Kulawa muna ichihendo cha wakulu wa nhambiko, mhiya imsagula Zakaliya kuhita kufukiza ubani mgati mwa Kaye ya Mndewa. ¹⁰ Lusita lwa kufukiza ubani vilufikile, lung'husesa lwa wanhu lukala hanze lwotosa.

¹¹ Maabaho Msenga wa Mndewa kulawa Kuulanga kamulawilila Zakaliya, kema ubanzi wa kulume wa chilingo cha kufukizila ubani. ¹² Zakaliya viyamuwone, kasinhuka, kakala kogudema kuno kodumba. ¹³ Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Sekeudumbe, Zakaliya! Mulungu kahulika nhosa yako. Mke wako kezakwelekela mwana wa chilume, na weye kwizamtanga Yohana. ¹⁴ Kwizasekelela ng'hani na kudeng'helela, na wanhu wengi wezasekelela kwa kwelekigwa kwake. ¹⁵ Kezakuwa mkulu ha ulongozi ha Mndewa. Hezakung'wa bule upele wala chinhu chochose chogela ukoligwa. Kezamemezigwa Muhe Yelile kusongela mmunda mwa mami yake. ¹⁶ Kezawabweleza wanhu wengi wa Isilaeli kwa Mndewa Mulungu wawo. ¹⁷ Kezamulongolela Mndewa, kezakuwa na ludabwa fana lwa Eliya mulotezi wa Mulungu kuwatenda china tata wawagese iwana wawo. Kezawahindula wanhu wohawamuhulika Mulungu wagese

magesa ya wanhu wanogile, kuwatenda wanhu waisasale kumuhokela Mndewa.”

¹⁸ Zakaliya kamuuza msenga wa kuulanga ija, “Vino nizavimanyaze kuwa mbuli iyo izakuwa kweli? Niye na mulala na mke wangu iviya mulala.”

¹⁹ Msenga wa kuulanga ija kamwidika, “Niye na Gabuliyeli. Nokwima hanhu ha Mulungu. Iyo ni iyo yoyanitumile ni-longe na weye na kukugalila mbuli ino inogile. ²⁰ Mbali huhuwile mbuli yangu yondailawilile kwa lusita lwake, ivo hwizadaha kulonga mbaka siku ijo mbuli zonikulongele vondazilawilile.”

²¹ Wanhu wowakalile womgozela Zakaliya wazanywa kwaviya viyakalame muna Ikaye ya Mulungu. ²² Viyalawile kunze, hadahile kulonga nawo, ivo wavimanya kuwa kawona malaguso Mwiikaye ya Mulungu. Kwaviya hadahile kulonga, kasang'hanila vilaguso kwa makono yake kulonga nawo.

²³ Zamu yake ya usang'hano viimalile, Zakaliya kabwela ukaye. ²⁴ Siku za hamwande chidogo, mke wake kapata wimo, na kwa lusita lwa miyezi mitano halawile ukaye yake. Kalonga, ²⁵ “Mndewa kanitendela yano. Sambi kanilagusa ubazi wake. Kanisegezela chinyala chonikalile nacho haulongozi ha wanhu!”

Kwelekigwa kwa Yesu kwolagusigwa

²⁶ Muna umwezi wa sita wa wimo wa Elizabeti, Mulungu kamtuma msenga wa kuulanga yoyatangigwe Gabuliyeli yahite kudibululu doditangigwa Nazaleti muna iisi ya Galilaya. ²⁷ Keza na usenga kwa mwali imwe mhambe yoyatangigwe Maliya. Imwali iyo kalondeka kufudikiligwa na mbwanga imwe yoyatangigwe Yosefu wa lukolo lwa Mfalume Daudi. ²⁸ Msenga wa kuulanga kamuhitila na kumulongela, “Nokulamsa! Mndewa kahamwe na weye, nayo kakutemela mate g'hani!”

²⁹ Maliya viyahulike usenga uwo wa msenga wa kuulanga, kapata fondogolo ng'hani muumoyo wake, iviya kazanywa mbuli iyo ina fambulo jaki. ³⁰ Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Maliya, sekeudumbe! Mana Mulungu kakulagusa unovu wake. ³¹ Kwizapata wimo, na kwizakweleka mwana wa chilume, nayo kwizamtanga Yesu. ³² Nayo kezakuwa mkulu, kezatangigwa Mwana wa yeli Uchanyha Ng'hani. Na Mndewa Mulungu kezamtenda yawe Mfalume, fana Daudi wasaho yake viyakalile. ³³ Kezakuwa Mfalume wa lukolo lwa Yakobo siku zose, ufalume wake hawizakuwa na uhelelo bule!”

³⁴ Maliya kamuuza msenga wa kuulanga ija, “Niye namhambe. Lelo yano yezadahikaze?”

³⁵ Msenga wa kuulanga ija kamwidika, “Muhe Yelile keza-kuhulumukila, na udahi wa Mulungu yeli Uchanyha Ng’hani lwa Mulungu lwizakugubika. Kwa ichimu chino Mwana Yelile yondayelekwe kezatangigwa Mwana wa Mulungu. ³⁶ Mkumbuke ndugu yako Elizabeti. Ilongigwa hadaha kulela bule, mbali sambi kana wimo wa miyezi sita hamwe na ulala wake. ³⁷ Kwaviya habule chinhu hachidahika kwa Mulungu!”

³⁸ Maliya kalonga, “Niye na msang’hani wa Mndewa, nhendiligwe ivo viulongile.” Maabaho msenga wa kuulanga ija kasegela.

Maliya komulaula Elizabeti

³⁹ Siku chidogo hamwande, Maliya kahita hima hima mbaka bululu dili muimilima ya Yudeya. ⁴⁰ Uko kengila muna ikaye ya Zakaliya, kamulamsa Elizabeti. ⁴¹ Elizabeti viyahulike ndamsa ya Maliya, mwana ching’hele kakwesa mwiinda yake. Elizabeti kamemezigwa Muhe Yelile ⁴² nayo kalandula dizi, kalonga, “Mulungu kakutemela mate kufosa wanaake wose, nayo mwana yondaumweleke katemeligwa mate! ⁴³ Vilihi mbuli zino ng’hulu zinilawilila niye mbaka mama wa Mndewa wangu yanilaule? ⁴⁴ Vinihulike ndamsa yako, mwana ching’hele muinda yangu kakwesa kwa deng’ho. ⁴⁵ Kudeng’helela ng’hani weye yuutogole mbuli ya Mndewa, kwaviya izakuwa kweli kumwako.”

Wila wa nhogolwa wa Maliya

⁴⁶ Maliya kalonga,
 “Moyo wangu womtunhiza Mndewa,
⁴⁷ na muhe wangu wodeng’helela
 kwa ichimu cha Mulungu Mulopozi wangu,
⁴⁸ kwaviya kanikumbuka, msang’hani wake mnyen-
 danyenda!
 Kusongela sambi na kugendelela
 wanhu wose wezanitanga nili na heli
⁴⁹ kwa vinhu vikulu Mulungu yeli na Ludabwa voyanhen-
 dele.
 Zina da Mulungu jela.
⁵⁰ Kusongela ulelwa uno na kugendelela
 kowalagusa ubazi waja wowondumba.
⁵¹ Katenda vinhu vikulu kwa mkono wake.
 Kawapwililisa weli na magoda munaimizoyo yawo.
⁵² Kawahulumusa wafalume weli na ludabwa kulawa kuna
 ivigoda va chifalume vawo,
 na kawenula wanyendanyenda.
⁵³ Weli na nzala kawegutiza yanogile,
 na kawasegeza matajili makono muhala.

⁵⁴ Kamtaza Isilaeli msang'hani wake,
kakumbuka kulagusa ubazi wake
⁵⁵ kwa Bulahimu na lukolo lwake
siku zose!”

⁵⁶ Maliya kakala na Elizabeti kwa lusita lwa miyezi mitatu,
maabaho kabwela ukaye yake.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi

⁵⁷ Lusita lwa Elizabeti kuibasula vilufikile, kaibasula mwana wa chilume. ⁵⁸ Wakaya wayage na ndugu zake viwahulike vinhu vinogile Mndewa viyamtendele, wadeng'helela hamwe nayo.

⁵⁹ Maabaho vidifikile siku da nane, weza kumwingiza ulungwana imwana. Walonda kumtanga Zakaliya, zina da tati yake. ⁶⁰ Mbali mami yake kalonga, “Siivo! Zina jake kezatangigwa Yohana.”

⁶¹ Wamulongela, “Mbona mulukolo wenu habule munhu yeli na zina ijo?” ⁶² Maabaho wamuuza tati yake kwa chilaguso, wavimanye kolonda yamtange mwanage zina dilihi.

⁶³ Zakaliya kapula chibawo cha kwandikila, maabaho kandika vino, “Zina jake Yohana.” Wose wazanywa!

⁶⁴ Bahobaho Zakaliya kadaha kulonga kaidi, nayo kandusa kumwing'ha nhogolwa Mulungu. ⁶⁵ Wakaya wayage wafikigwa na lugano, na mbuli zino zenela muna imilima ya isi ya Yudeya. ⁶⁶ Chila munhu yoyahulike mbuli izo kaiuza-giza muna umoyo wake, “Mwana ino kezakuwa mwana waki?” Ioneka kweli ludabwa lwa Mndewa yahamwe nayo.

Ulaguzi wa Zakaliya

⁶⁷ Zakaliya tati yake Yohana kamemezigwa Muhe Yelile, nayo kalonga ulaguzi uno kulawa kwa Mulungu,

⁶⁸ “Yeng'higwe nhogolwa Mndewa, Mulungu wa Isilaeli! Kwaviya keza kuwataza wanhu wake na kuwakombola.

⁶⁹ Kaching'ha cheye Mulopozi yeli na ludabwa, mzukulu wa Daudi msang'hani wake.

⁷⁰ Kalonga kufosela kwa walotezi wa Mulungu wake welile kusongela umwaka

⁷¹ kuwa kezachikombola kulawa kwa wehi wetu, na kulawa muna uludabwa lwa wanhu wose wowochihila.

⁷² Kalonga kezawawonela ubazi wasaho zetu, na kezakumbuka lagano jake jelile.

⁷³ Kamulahila Bulahimu wasaho yetu

⁷⁴ kezachikombola kulawa muna yamakono ya wehi wetu.

Na kezachitenda chidahe kumsang'hanila bila ya lugano,

⁷⁵ kwa kwela na kuwoneka munoga haulongozi hake, siku zose ya ugima wetu.

76 “Na weye mwanangu, kwizatangigwa mulotezi wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani.

Kwizamulongolela Mndewa, kumsasalila nzila yake.

77 Kwizawalongela wanhu wake kuwa wezakomboligwa, kwa kusegeziligwa uhasanyi wawo.

78 Mulungu wetu ni kana ubazi na moyo unogile.

Kezachimwemwesela mwemweso da ukombola kulawa kuchanyha

79 kwizawamwemwesela wose wowokala muna diziza na sisila da ifa,

yalangulize hatuwa zetu muna inzila ya tindiwalo.”

80 Mwana kakula lukuli na muhe. Kakala mudibwilingu mbaka siku viyawalawilile wanhu muumwingi wa Isilaeli.

2

Kwelekigwa kwa Yesu

(Masayo 1:18-25)

1 Siku ziya, Agusito, Mfalume wa Loma keka lagilizo da kuwalonda wanhu wose wa ufalume wa Loma wapetigwe.

2 Uwo ukala mwanza wa mwanduso kwa wanhu kupetigwa, Chileniyo viyakalile mkulu wa isi ya Siliya. 3 Ivo chila munhu kahita muna dibululu jake kwandikigwa zina jake.

4 Yosefu kalawa bululu da Nazaleti muna iisi ya Galilaya, kahita bululu da Betelehemu muna iisi ya Yudeya, hanhu hoyelekigwe Mfalume Daudi. Yosefu kahita haja kwaviya kalawa muna ulukolo lwa Daudi. 5 Kahita kupetigwa hamwe na mhambe wake Maliya, yoyakalile na wimo. 6 Viwakalile Betelehemu, siku ya Maliya kuibasula ifika. 7 Nayo kaibasula mwanage chaudele, mwana wa chilume, kamuyawaza vibwende. Maabaho kamtambalisa hanhu ha kudila ng'ombe muna dizizi da ng'ombe, kwaviya hawapatile bule hanhu ha kukala muna ikaye ya wageni.

Wadimi wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

8 Kuichuwala habehi na Betelehemu kukala na wadimi wowakalile wokaliza bumbila da mifugo yawo ichilo.

9 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kulawa kuulanga kawalawila, na utunhizo wa Mndewa uwamwemwesela, nawo wadumba ng'hani. 10 Mbali msenga wa kuulanga iyo kawalongela, “Sekemudumbe! Niwagalila Mbuli Inogile yondaiwadeng'heleze wanhu wose. 11 Kwaviya diyelo muna dibululu da Daudi kelekigwa Mulopozi wenu, iyo Chilisito, Mndewa! 12 Chino chizakuwa chilaguso kumwenu, mwizamuwona mwana ching'hele, kayawazigwa vibwende katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama.”

¹³ Hajahaja, bumbila kulu da wasenga wa kuulanga diiting'hana na mtumigwa ija wa kuulanga, wamwimbila Mulungu na kulonga,

¹⁴ “Utunhizo kwa Mulungu yeli uchanya ng'hani kuulanga, na tindiwalo kwa wanhu weli muna isi yose woyanogeligwe nawo.”

¹⁵ Wasenga wa kuulanga wawo viwabwelile kuulanga, wadimi wailongela, “Chihite Betelehemu chikawone icho chochilawilile, choyachilongele Mndewa.”

¹⁶ Ivo wakimbila hima hima, wawafika Maliya na Yosefu, na wamuwona ija imwana ching'hele katambalisigwa hanhu ha kudila iwanyama. ¹⁷ Wadimi wawo viwamuwone imwana ija, wawalongela mbuli zowalongeligwe na msenga wa kuulanga kumsonhela imwana ija. ¹⁸ Wose wowahulike yayo, wazanywa na mbuli ziwalongile wadimi. ¹⁹ Mbali Maliya kazika mbuli izo zose muna umoyo wake na kuzigesana ng'hani. ²⁰ Wadimi waja wabwela muichuwala, wahamtunhiza na wamwimbila Mulungu kwa yose yowayahulike na yowayawone, yose yalawilila fana viya viwalongeligwe na msenga wa kuulanga.

Imwana kokwing'higwa zina

²¹ Muna isiku ya nane, siku da kumwingiza ulungwana imwana vidifikile, katangigwa zina jake Yesu. Zina ijo keng'higwa na msenga wa kuulanga chipindi chiya mami yake yang'hali hanapata wimo.

Yesu kolavigwa kwa Mndewa Mwiikaye ya Mulungu

²² Siku viyafikile ya Yosefu na Maliya kutenda ichihendo cha kusafyizigwa vino niivo viwalondigwe na lagilizo da Musa. Ivo wamsola imwana, wahita nayo muna dibululu da Yelusalemu wamwike haulongozi ha Mndewa, ²³ viya viyandikigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, “Chila mwana chaudele wa chilume kolondeka yawe kela haulongozi ha Mndewa.” ²⁴ Iviya wahita kulava nhosa iviya viilongigwe muna yamalagilizo ya Mndewa, “Tetele waidi hebu makinda ya nziwa maida.”

²⁵ Chipindi chiya, muna dibululu da Yelusalemu kukala na munhu imwe zina jake Saimoni. Munhu iyo kakala kanoga na komdumba Mulungu. Iyo kakala kogoze kwiza kwa ukombola wa Isilaeli, nayo kakala na Muhe Yelile. ²⁶ Muhe wa Mulungu kamulongela kuwa hezadanganika mbaka yamuwone Chilisito. Mulopozi yoyasaguligwe na Mndewa. ²⁷ Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Saimoni kengila muna Ikaye ya Mulungu. Maabaho Maliya na Yosefu wangala imwana Yesu muna Ikaye ya Mulungu wantendele fana viilondeke munaichihendo cha Malagilizo ya Mulungu

yoyamwing'hile Musa. ²⁸ Semiyoni kamsola imwana Yesu muna yamakono yake, maabaho kamwing'ha nhogolwa Mulungu, kalonga,

²⁹ “Sambi Mndewa, mulekelele mtumigwa wako, yahite kwa tindiwalo, kwaviya kutenda viya viulongile.

³⁰ Kwa meso yangu yauwona ukombola wako,

³¹ wouutendile uwoneke kwa wanhu wose.

³² Bung'hula dino dolagusa vuulonda weye kwa manyam-benyambe,

na dizagala utunhizo kwa wanhu wako wa Isilaeli.”

³³ Tati yake na mami yake Yesu wazanywa na mbuli ziyalongile Saimoni kumsonhela imwana. ³⁴ Saimoni kawatemela mate, kamulongela Maliya, mami yake Yesu, “Imwana ino kasaguligwa na Mulungu kwa kusegeza uhasanyi na kuwazilibula wanhu wengi muna Isilaeli. Maabaho kezakuwa chilaguso kwa Mulungu, na wanhu wengi wezamulema. ³⁵ Maabaho magesa muna imizoyo ya wanhu wengi yezagubuligwa wazi. Na weye mwenyewo, usungu fana viya mwele ukanha wizauhoma moyo wako.”

³⁶ Kukala na mulotezi wa chike imwe, kakala mulala ng'hani, zina jake Ana, mwanage Fanueli, wa kabila da Asheli. Mwanamke iyo kakala na mulume wake kwa miyaka saba kusongela kusoligwa kwake. ³⁷ Maabaho kakala mgane mbaka ichipindi chiya kakala mulala wa miyaka malongo manane na mine. Na chipindi icho chose kakala muna ikaye ya Mulungu, kotambika ichilo na imisi kwa kufunga kuja na kutosa. ³⁸ Saa ija ija muke iyo kalawilila, kamwing'ha hewela Mulungu, na kalonga mbuli ya imwana ija kwa iwanhu wose wowakalile wougozela ukombola wa Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

³⁹ Yosefu na Maliya viwakomeleze yose yowalondeke kutenda na Malagilizo ya Mndewa, wabwela ukaye kumwawo Nazaleti, muna dibululu da Galilaya. ⁴⁰ Imwana kakula, kagendelela kupata ludabwa, kamema ubala, na unovu wa Mulungu ukala hamwe nayo.

Mbwanga Yesu muna Ikaye ya Mulungu

⁴¹ Chila mwaka tati yake na mami yake Yesu wakala na chihendo cha kuhita Yelusalemu muulusita lwa dugila da Pasaka. ⁴² Mbwanga Yesu viyakalile na miyaka longo na midi, wose wahita kunadidugila ijo viwalondeke na chihendo. ⁴³ Viwakomeleze dugila, wandusa kubwela ukaye kumwawo, mbali mbwanga Yesu kakala Yelusalemu, tati yake na mami yake hawavimanyile bule. ⁴⁴ Walinga kakala hamwe na lung'husesa lwa wanhu, wahita mbaka zuwa diswa. Maabaho wandusa kumzahila kwa wandugu na wambwiya

zawo. ⁴⁵ Hawamuwonile bule, ivo wabwela Yelusalemu kumzahila. ⁴⁶ Muna isiku ya kusatu, wamfika muna Ikaye ya Mulungu mgati mwa wafundiza wa Chiyahudi, kowategeleza na kowauza mbuza. ⁴⁷ Wose wowahulike mbuli zake wazanywa kwa ubala wake na kwaviya viyawedike. ⁴⁸ Mami yake na tati yake viwamuwonile wazanywa ng'hani. Mami yake kamuuzi, "Mwana weye! Habali kuchitendela vino? Niye na tati yako chikala chokuzahila kwa kugaya."

⁴⁹ Yesu kawedika, "Habali munizahila? Hamuvimanyile kuwa niye nilondeka nikale muna ikaye ya Tati yangu?"

⁵⁰ Mbali wawo hawavimanyile fambulo da mbuli yoyawalongele.

⁵¹ Maabaho, kabwela nawo mbaka Nazaleti, nayo kakala kowategeleza. Mami yake kagendelela kukumbuka vinhu vose muna umoyo wake. ⁵² Na Yesu kakula muna ubala na ichimo, na kumnogeza Mulungu na kuwanogeza wanhu iviya.

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu

(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Yohana 1:19-28)

¹ Mwaka longo na tano wa ufalume wa Loma Tibeliyo, Pilato kakala mkulu wa isi ya Yudeya, Helode kakala mkulu wa Galilaya, na ndugu yake Filipo kakala mkulu wa Ituleya na isi ya Tilakoniti, na Lusaniya kakala mkulu wa Abilene.

² Anasi na Kayafa wakala wakulu wa nhambiko. Lusita ulwo ulwo, mbuli ya Mulungu imwizila Yohana, mwana wa Zakaliya kuja kudibwilingu. ³ Ivo Yohana kahita chila hanhu habehi na lwanda lwa Yolodani. Kawapetela wanhu, "Lekeni uhasanyi wenu, mubatizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu."

⁴ Vino ivo viyandikigwe muna ichitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu,

"Munhu kotanga kulawa kuna dibwilingu,

'Muitande nzila ya Mndewa.

Muhagolose hanhu hondayafose.

⁵ Chila bonde dimemezigwe,

na chila mulima na chilima visesigwe,

nzila zohazigoloke zigoswe,

na nzila zihile zikigwe goya.

⁶ Wanhu wose weli na ng'huli wezauwona ulopozi wa Mulungu!"

⁷ Yohana kowalongela wanhu wowamuhitile wabatizigwe, "Mweye ulelwa wa zoka! Yelihi yoyawalongele mwodaha kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza?" ⁸ Tendeni vinhu

vovilagusa kuwa muleka uhasanyi wenu. Leken i kuilongela, 'Bulahimu wasaho yenu!' Nowalongela, Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe welesi wa Bulahimu! ⁹ Nhemu ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo chila mbiki uja hawima matunda yanogile wiza-kanhigwa na kwasigwa muumoto."

¹⁰ Lung'husesa lwa wanhu lumuza, "Lelo chitende choni?"

¹¹ Yohana kawedika, "Yeli na viwalo vidi yamwing'he yelibule chiwalo, na yeli na ndiya na yatende ivo ivo."

¹² Wasola kodi nawo weza kubatizigwa. Wamuza, "Mfundiza, na cheye chitende choni?"

¹³ Yohana kawalongela, "Sekemsole vinhu kufosa vimulondeka kusola."

¹⁴ Nawo wakalizi wamuza, "Na cheye chitende choni?"

Nayo kawedika, "Sekemsole vinhu va munhu yoyose kwa ludabwa, na sekemumshitaki munhu yoyose kwa uvwizi. Mulizike na maliho yenu."

¹⁵ Wanhu wakala wololela kwiza kwa Mulopozi, ivo wandusa kuiuzagiza mwiimizoyo yawo, "Manye Yohana iyo Chilisito?" ¹⁶ Yohana kawalongela wose, "Niye nowabatiza mweye kwa mazi, mbali kezakwiza yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake. Yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile na kwa moto. ¹⁷ Kamha lungu lwa kubetela. Kezaduganya ngano na kuika mudidungu, mbali kezailunguza imhumba muna umoto hauzimika bule."

¹⁸ Ivo kwa mbuli nyingi Yohana kawapetela wanhu Mbuli Inogile, na kawalamula wasakanye ugenzi wawo. ¹⁹ Mbali Yohana kambwakila Mfalume Helode, kwaviya kamuhoka Helodiya muke wa ndugu yake, na kwa ichimu cha vinhu vingi vihile Helode voyavitendile. ²⁰ Maabaho Helode kongeza wihi wake kwa kumguma Yohana muichifungo.

Yesu kobatizigwa

(Masayo 3:13-17; Maliki 1:9-11)

²¹ Wanhu wose viwamalile kubatizigwa, maabaho Yesu nayo kabatizigwa. Viyakalile kotosa, ulanga uvuguka, ²² Muhe Yelile kamuhulumukila muna ulukuli fana lwa nziwa. Dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, "Weye iyo mwanangu, nyachende wangu. Ninogeligwe na weye."

Ulelwa wa Yesu Chilisito

(Masayo 1:1-17)

²³ Yesu viyanduse usang'hano wake, kakala na miyaka malongo matatu. Wanhu wagesa yeye kakala mwana wa Yosefu, mwana wa Heli. ²⁴ Heli kakala mwana wa Matati,

yoyakalile mwana wa Lawi, mwana wa Meliki, mwana wa Yana, mwana wa Yosefu, ²⁵ yoyakalile mwana wa Matatiya, mwana wa Amosi, mwana wa Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa Nagayi, ²⁶ yoyakalile mwana wa Maati, mwana wa Matatiya, mwana wa Semeyi, mwana wa Yosefu, mwana wa Yuda, ²⁷ yoyakalile mwana wa Yoana, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli, mwana wa Shealiteli, mwana wa Neli, ²⁸ mwana wa Meliki, mwana wa Adi, mwana wa Kosamu, mwana wa Elimadamu mwana wa Eli, ²⁹ yoyakalile mwana wa Yoshuwa, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa Matati, mwana wa Lawi, ³⁰ yoyakalile mwana wa Semiono, mwana wa Yuda, mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliyakimu, ³¹ yoyakalile mwana wa Melaya, mwana wa Mena, mwana wa Matata, mwana wa Natani mwana wa Daudi, ³² yoyakalile mwana wa Yese, mwana wa Obedi mwana wa Bowazi, mwana wa Salimoni, mwana wa Nashoni, ³³ yoyakalile mwana wa Aminadabu, mwana wa Alamu, mwana wa Heziloni, mwana wa Pelesi, mwana wa Yuda, ³⁴ yoyakalile mwana wa Yakobo, mwana wa Isaka, mwana wa Bulahimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi, ³⁵ yoyakalile mwana wa Selugi, mwana wa Leyu, mwana wa Pelegi mwana wa Ebeli, mwana wa Sala, ³⁶ yoyakalile mwana wa Kenani, mwana wa Alifakisadi, mwana wa Shemu, mwana wa Nuhu, mwana wa Lameki, ³⁷ yoyakalile mwana wa Mesusela, mwana wa Henoko, mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani, ³⁸ yoyakalile mwana wa Enoshi, mwana wa Seti, mwana wa Adamu yoyakalile mwana wa Mulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu

(Masayo 4:1-11; Maliki 1:12-13)

¹ Yesu kalawa muulwanda lwa Yolodani kamema Muhe Yelile, na Muhe iyo kamulongoza mbaka kuna ichuwala.

² Uko kagezigwa na Mwihi kwa lusita lwa siku malongo mane. Lusita ulo lose, hadile chinhu chochose bule, na vizifosile siku izo, kaihulika nzala.

³ Mwihi kamulongela, “Fana weye iyo Mwana wa Mulungu, dilongele dibwe dino digaluke kuwa gate.”

⁴ Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Munhu hadaha kuwa mgima kwa kuja gate muhala.’ ”

⁵ Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka hanhu heli uchanyha ng’hani, bahobaho kamulagusa falume zose zili muna iisi yose. ⁶ Maabaho Mwihi kamulongela Yesu, “Nizakwing’ha ufalume na utunhizo wa vinhu vose vino, kwaviya vose ning’higwa niye, na niye nodaha kumwing’ha

munhu yoyose yonimulonda. ⁷ Ivo vinhu vose vino vizakuwa vako weye one uhanidumbalila mavindi.”

⁸ Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mtosele Mndewa, Mulungu wako na umsang’hanile yeye muhala!’ ”

⁹ Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka kuna dibululu da Yelusalemu, kamwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu. Kamulongela, “One weye Mwana wa Mulungu, ibwanhe hasi. ¹⁰ Kwaviya yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga wakukalize. ¹¹ Kaidi yandikigwa, wezakusola muna yamakono yawo, muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”

¹² Mbali Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”

¹³ Mwihi viyakomeleze kumgeza Yesu kwa chila nzila, kamuleka kwa lusita.

*Yesu kokwandusa usang’hano wake uko Galilaya
(Masayo 4:12-17; Maliki 1:14-15)*

¹⁴ Maabaho Yesu kabwela muna umkowa wa Galilaya, kakala kamema ludabwa lwa Muhe Yelile. Mbuli zake zenela Galilaya na muna iziisi zose za mmabehi. ¹⁵ Nayo kakala kowafundiza wanhu muna zikaye zawo za kutosela, na kakala kotunhizigwa na wose.

*Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Maliki 6:1-6)*

¹⁶ Maabaho Yesu kahita Nazaleti, hanhu hayakulile. Muna Isiku ya Mhumulo, kengila muna ikaye ya kutosela fana vichiwiile chihendo chake. Kema muladi yasome Maandiko Yelile. ¹⁷ Keng’higwa chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. Kachigubula na kusoma hanhu handikigwe vino, ¹⁸ “Muhe wa Mndewa wa hachanyha yangu.

Kwaviya kanisagula niye kuwagalila ngayengaye mbuli inogile.

Kanituma niwagong’ondele wowafungigwe kuwa wezalekelelwa,
na vipofu wezawona,
na kuwakombola wawoneligwe.

¹⁹ Na kugong’onda kuwa lusita lufika
lwa Mndewa kuwakombola wanhu wake.”

²⁰ Maabaho Yesu kachigubika chitabu, kamwing’ha msang’hani, maabaho kakala hasi. Wanhu wose wowakalile mwiikaye ya kutosela wambung’hulila meso. ²¹ Nayo kandusa kuwalongela, “Yoyandikigwe muna Yamaandiko Yelile diyelo yalawilila kumwetu.”

²² Wanhu wose wamtogola na wazanywa na mbuli za un-ovu zayalongile. Walonga, “Vino ino heli mwana wa Yosefu bule?”

²³ Nayo kawalongela, “Nivimanya mwizani longela ulonzi uno, ‘Mganga ihonye mwenyewo! Yose yochiyahulike kuwa kuyatenda Kapelinaumu, yatende iviya hano ha ikaye yako.’”

²⁴ Kagendelela kulonga, “Nowalongeleni kweli, mulotezi wa Mulungu hatogoligwa bule na wanhu wa isi yake.

²⁵ “Mbali tegelezeni, kweli kukala na wagane wengi muna isi ya Isilaeli chipindi cha Eliya. Chipindi icho, mvula haitonyile kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita, ivo kukala na nzala ng’hulu muna iisi yose. ²⁶ Hata ivo Eliya hatumigwe kwa mgane yoyose Isilaeli, mbali katumigwa kwa mgane yoyakalile Seleputa muna iisi ya Sidoni. ²⁷ Iviya muna ichipindi cha Elisha, mulotezi wa Mulungu kukala na wanhu wengi weli na dikulu muna iisi ya Isilaeli. Habule munhu yoyose yahonyigwe mbali Namani muhala, munhu wa isi ya Siliya.”

²⁸ Wanhu wose wowakalile muja mwiikaye ya kutosela viwahulike yayo, wehilwa ng’hani. ²⁹ Wema, wamulava Yesu hanze ya chibululu chawo na kumgala mchisuwili cha ichilima hodizengigwe bululu jawo. Walonda kumwasa hasi, ³⁰ mbali Yesu kafosa hagati ya lung’husesa, kahita kumwake.

Munhu yeli na chinyamkela

(Maliki 1:21-28)

³¹ Maabaho Yesu kahita mbaka Kapelinaumu, bululu da Galilaya. Muna Isiku ya Mhumulo, kakala kofundiza wanhu.

³² Wazanywa na mafundizo yake, kwaviya kakala kofundiza kwa udahi. ³³ Mwiikaye ya kutosela, kukala na munhu yeli na chinyamkela. Kaguta nyangi, ³⁴ “Yee! Kolonda kuchitenda choni, Yesu wa Nazaleti? Vino kwiza kuchikoma? Nikumanya weye kwa yelihi, weye ni Mtumigwa Yelile wa Mulungu!”

³⁵ Yesu kachibwakila icho chinyamkela, “Nyamala! Mulawe munhu ino!” Maabaho chinyamkela icho chingwisa hasi munhu iyo haulongozi hawo na kulawa bila kumulumiza.

³⁶ Wanhu wose wazanywa ng’hani na wakala woilongela, “Vino zino ni mbuli zaki? Munhu ino kana udahi na ludabwa lwa kubwakila vinyamkela, navo vomuhulika!” ³⁷ Ivo mbuli za Yesu zenela chila hanhu muna isi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi

(Masayo 8:14-17; Maliki 1:29-34)

³⁸ Yesu kalawa mwiikaye ya kutosela, kahita mwiikaye ya Saimoni. Mama mkoyi wa Saimoni kakala mtamu, kolumwa

homa kali, ivo wanpula Yesu yamuhonye. ³⁹ Yesu keza na kwima habehi na mwanamke ija, kaibwakila ija ihoma imuleke. Ihoma imuleka, na bahobaho mwanamke ija kenuka na kandusa kuwasang'hanila.

⁴⁰ Zuwa vidikalile doswa, wanhu wamgalila Yesu watamu wose weli na mitamu mbasakanyo, nayo keka makono yake mchanyha mwa chila imwe, na kawahoneza wose.

⁴¹ Vinyamkela viwalawa wanhu wengi, viguta nyangi na kulonga, “Weye kwa Mwana wa Mulungu!”

Mbali Yesu kavibwakila, wala havilekele kulonga kwaviya wavimanya kuwa yeye ni Chilisito.

Yesu kopetela mwiiikaye za kutosela

(Maliki 1:35-39)

⁴² Siku isondelele imitondo, Yesu kasegela kahita hanhu hahupike helibule wanhu. Wanhu wandusa kumulonda, na viwamuwone, walonda kungoma sekeyasegele. ⁴³ Mbali yeye kawalongela, “Nolondeka kuwapetela wanhu Mbali Inogile ya Ufalume wa Mulungu muna yamabululu yamwenga iviya, kwaviya icho niicho Mulungu choyanhumile kuchi-tenda.”

⁴⁴ Ivo kagendelela kuwapetela wanhu muna zikaye za kutosela za isi ya Yudeya.

5

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso

(Masayo 4:18-22; Maliki 1:16-20)

¹ Siku dimwe Yesu kakala kema hamgwazo ya dilamba da Genesaleti, na wanhu wengi wakala wammemela na kuisung'ha-sung'ha kutegeleza mbuli ya Mulungu.

² Kaziwona ngalawa mbili mumgwazo mwa dilamba zozilekigwe na wavulaji wowakalile wosunha nyavu zawo.

³ Yesu kengila mwiingalawa imwe ya Saimoni, kamulongela yaikwese hatali chidogo kulawa hamgwazo ha dilamba mbaka mmazi. Maabaho kakala umo mwingalawa na kufundiza lung'husesa lwa wanhu.

⁴ Viyakomeleze kulonga, kamulongela Saimoni, “Igale ingalawa mbaka hana yamazi mengi, maabaho mwase nyavu zenu mmazi muvule somba.”

⁵ Saimoni kamwidika, “Mndewa, Chiyyoha kuvula somba ichilo chigima mbali hachipatile chinhu. Mbali kwaviya weye kulonga, nizakwasa nyavu!” ⁶ Wasa nyavu, wavula somba wengi mbaka nyavu zawo zandusa kudegeka.

⁷ Wawatanga wayawo wowakalile muna ingalawa imwenga weze kuwataza. Weza na wazimemeza ngalawa zose mbili somba, mbaka zandusa kuzama. ⁸ Saimoni Petili viyawonile

yayo yoyalawilile, katumbala mavindi haulongozi ha Yesu kalonga, “Mndewa, sekewize habehi na niye! Niye ni munhu nili na uhasanyi!”

⁹ Saimoni hamwe na wayage wose wazanywa kwa kupata somba wengi viya. ¹⁰ Iviya wayage Saimoni, Yakobo na Yohana wana wa Zebedayo, nawo wazanywa. Yesu kamulongela Saimoni, “Sekeudumbe, kwandusila sambi na kugendelela kwizakuwa mvulaji wa wanhu.”

¹¹ Wazimiza mhwani ngalawa zawo, waleka chila chinhu, wamuwinza Yesu.

*Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Masayo 8:1-4; Maliki 1:40-45)*

¹² Yesu viyakalile muna dibululu dimwe, munhu imwe yeli yolumwa dikulu lukuli lwose keza. Viyamuwone Yesu, kaibwanha hasi chingubingubi na kumulamba, “Mndewa, wahalonda, kodaha kunihonyo!” *

¹³ Yesu kaugolosa mkono wake, kandalisa na kulonga, “Nolonda, Hona!” Bahobaho munhu ija utamu umulawa. ¹⁴ Yesu kamulongela, “Sekeumulongele munhu yoyose. Mbali hita ukailaguse kwa mkulu wa nhambiko, na ukalave nhosa kwa ichimu cha kuhonyigwa kwako, Musa viyalagilize, muladi wanhu wose wavimanye kuwa kuhona.”

¹⁵ Mbali mbuli za Yesu zenela chila hanhu, na wanhu wengi weza kumtegeleza na kuhonyezigwa mitamu yawo. ¹⁶ Mbali Yesu kakala kohita hanhu halibule wanhu na kutosa.

*Yesu komuhonya munhu yaholole
(Masayo 9:1-8; Maliki 2:2-12)*

¹⁷ Siku dimwe Yesu kakala kofundiza. Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalawile chila bululu da Galilaya, Yudeya na Yelusalemu wakala baho. Udaho wa Mndewa ukala haja yadahe kuhonya watamu.

¹⁸ Wanhu wamwenga weza, wampapa muna dikomwa munhu imwe yaholole, wageza kumwingiza mgati wamwike haulongozi wa Yesu. ¹⁹ Mbali wapotwa kwingila mgati kwaviya wanhu wakala wengi. Ivo wamkweza iyo yaholole kuichisuwili, watobola zongo, maabaho wamuhulumusa muna dikomwa jake na kumwika hagati ha lung’husesa lwa wanhu, haulongozi wa Yesu. ²⁰ Yesu viyawone uhuwilo wowakalile nawo, kamulongela munhu iyo yaholole, “Mbwiyanu, kulekeleligwa uhasanyi wako.”

²¹ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wandusa kuiwuzagiza, “Ino yelihi yoyomuliga Mulungu! Vino kuna munhu

* **5:12** Dikulu ukala utamu wowomtenda munhu sekeyamtambikile Mulungu kwaviya kawoneka kambula mwiko haulongozi ha Mulungu.

yoyodaha kulekelela uhasanyi? Mulungu yaidumwe iyo yodaha kulekelela uhasanyi!”

²² Yesu kavimanya magesa yawo, kawauza, “Habali mwogesa mbuli izo muna imizoyo yenu? ²³ Dilihi dibuhile, kulonga, ‘Kulekeliligwa uhasanyi wako’ hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’ ²⁴ Mbali muvimanye kuwa, Mwana wa Munhu kanawo udahi wa kulekelela uhasanyi muna iisi yose.” Baho kamulongela ija yaholole, “Nokulongela, inuka wiitwike komwa jako, uhite ukaye yako!”

²⁵ Bahobaho munhu ija yoyakalile kaholola kema haulongozi wawo, kaitwika dikomwa doyakalile kagonela, kahita ukaye yake yahamtunhiza Mulungu. ²⁶ Wanhu wose wazanywa ng’hani! Wamema lugano na wamtunhiza Mulungu kuno wolonga, “Diyelo chiwona vinhu va mauzauza!”

Yesu komtanga Lawi

(Masayo 9:9-13; Maliki 2:13-17)

²⁷ Hamwande, Yesu kalawa kunze, kamuwona msola kodi imwe yotangigwa Lawi kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, “Nisondelele.” ²⁸ Lawi kenuka, kaleka chila chinhu, kamsondelele.

²⁹ Maabaho Lawi kamtendela Yesu dugila kulu ukaye yake, na bumbila kulu da wasola kodi na wanhu wamwenga wakala baho. ³⁰ Mbali Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo wawalongela wanahina wa Yesu, “Habali mwoja na kung’wa hamwe na wasola kodi na ‘wahasanyi?’”

³¹ Yesu kawedika, “Wanhu wagima hawamulonda bule mganga, mbali weli watamu wawo womulonda. ³² Sizile bule kuwatanga wanhu wanogile, ila niza kuwatanga waja weli na uhasanyi wapate kusamha.”

Yesu kouzigwa mbuli ya kufunga kuja

(Masayo 9:14-17; Maliki 2:18-22)

³³ Wanhu wengi wamulongela Yesu, “Miyanza mingi wanahina wa Yohana Mbatizi wofunga kuja na wotosa, na wanahina wa Mafalisayo wotenda ivo ivo, mbali wanahina wako woja na kung’wa!”

³⁴ Yesu kawedika, “Vino wanhu wagonikigwe muna isola wodaha kufunga kuja lusita ija yosola kahamwe nawo? Aka! Haidahika bule. ³⁵ Mbali lusita luzafika ija yosola vondayasegezigwe mwa iwawo, baho wezafunga kuja.”

³⁶ Yesu kawalongela simwe dino, “Habule munhu yokanha chikupo cha walo da sambu na kuchigela muna diwalo da umwaka. Fana yahatenda ivo, kezadidega walo da sambu, na chikupo chochilawa muna diwalo da sambu hachizailinga na

walo da umwaka. ³⁷ Wala habule munhu yoguma divai ya sambu mwii mifuko ya mbende ya umwaka. Kwaviya yaha-tenda ivo, divai ya sambu izaitula mifuko iyo, divai izakwitika na mifuko izatulika. ³⁸ Divai ya sambu yogumigwa muna mifuko ya mbende ya sambu! ³⁹ Habule munhu yong'wa divai ya umwaka na maabaho yalonde kung'wa divai ya sambu. Kwaviya kolonga, 'Divai ya umwaka inoga.' ”

6

Mbuzi ya Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Maliki 2:23-28)

¹ Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu na wanahina wake wakala wogenda kufosela muna imigunda ya uhemba. Wanahina wake wandusa kuhulula uhemba, waufigisa kwa makono yawo, maabaho wauja. ² Mafalisayo wamwenga wamuza, “Habali motenda chinhu chochilemezigwe kutendigwa muisiku ya Mhumulo?”

³ Yesu kawedika kawalongela, “Vino hamsomile bule chiya chiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala? ⁴ Yeye kengila muna ikaye ya Mulungu, kasola magate yovilavigwe kwa Mulungu, kaja na kuweng'ha wayage. Malagilizo yowagoma wanhu wamwenga kuja magate yayo, ila wakulu wa nhambiko muhala.”

⁵ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, “Mwana wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo.”

Munhu yaholole umkono
(Masayo 12:9-14; Maliki 3:1-6)

⁶ Muna Isiku ya Mhumulo dimwenga, Yesu kahita kufundiza wanhu mwiikaye ya kutosela. Muja mgati mwiikaye ya kutosela mukala na munhu yakalile kaholola mkono wa kulume. ⁷ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamwenga wakala wolonda chimu cha kumshitaka Yesu. Ivo wakala wogozela walole fana kezamuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo. ⁸ Mbali Yesu kavimanya magesa yawo, kamulongela ija yeli na umkono uholole, “Inuka, wize wime hano.” Munhu ija kenuka na kwima haja. ⁹ Maabaho Yesu kawalongela, “Nowauza mweye, Vino Malagilizo yetu yochilonda chitende choni muna Isiku ya Mhumulo? Kutenda yanogile hebu yehile? Kuhonya ugima wa munhu hebu kuukoma?” ¹⁰ Kawalola wanhu wose wowakalile haja, maabaho kamulongela ija yaholole umkono, “Golosa umkono wako.” Nayo katenda ivo na umkono wake uhona kaidi.

¹¹ Mbali wanhu wehilwa ng'hani na wandusa kuilongela wenyewo chinhu chaki chowodaha kumtendela Yesu.

*Yesu kowasagula watumigwa longo na waidi
(Masayo 10:1-4; Maliki 3:13-19)*

¹² Siku ziya Yesu kahita kumulima, uko kakala meso ichilo chose kotosa kwa Mulungu. ¹³ Siku isondelele imitondo viifikile, kawatanga wanahina wake, kawasagula longo na waidi kulawa muna dibumbila jawo, wawo kawatanga watumigwa. ¹⁴ Wawo ni Saimoni, iyo Yesu kamwing'ha zina da Petili na Andeleya ndugu yake na Yakobo na Yohana na Filipo na Batulomayo. ¹⁵ Masayo na Tomasi, Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni yoyatangigwe mkaya mtowanila isi ya Isilaeli, ¹⁶ Yuda mwana wa Yakobo na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhinduke Yesu.

*Yesu kofundiza na kuhonya wanhu
(Masayo 4:23-25)*

¹⁷ Yesu viyahumuluke kulugongo hamwe na watumigwa wake, kema hanhu hohakalile hagoloke hamwe na bum-bila kulu da wanahina wake. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lukala haja kulawa Yudeya na Yelusalemu, na kulawa mhwani ya Tilo na Sidoni. ¹⁸ Wanhu wawo weza kumtegeleza Yesu na kuhonyigwa mitamu yawo. Viyaviya wanhu wowakalile wogazigwa na vinyamkela weza na wahonyigwa. ¹⁹ Wanhu wose walonda kumdalisa Yesu, kwaviya udahi ukala womulawa na kuwahonya wose.

*Deng'ho na luholozizi
(Masayo 5:1-12)*

²⁰ Yesu kawalola wanahina wake, kalonga,
“Mumweda mweye ngayengaye,
kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wenu!

²¹ Mumweda mweye muli na nzala sambi,
kwaviya mwizakwiguta!
Mumweda mweye womulila sambi,
kwaviya mwizasekelela!

²² “Mumweda mweye one wanhu wahamwihilani,
wahawabagula na kuwaliga
na kulonga mweye mwa wehi, kwa ichimu cha Mwana wa Munhu!

²³ Deng'heleleni na kuvina yayo vondalayalawilile,
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga.
Ivo niivo wasaho zenu vowatendele walotezi wa Mulungu.

²⁴ Mbali mwizagaya mweye matajili,
kwaviya ndeng'helelo yenu izamala sambi!

²⁵ Mwizagaya mweye mwigutile sambi,
kwaviya hamwande mwizawona nzala!
Mwizagaya mwene womusekelela sambi,

kwaviya mwizaomboleza na kulila!

²⁶ “Mwizagaya fana wanhu wose wezaweng’heni nhogolwa, kwaviya wasaho zawo wawatendela ivo ivo walotezi wa uvwizi.

Kuwalonda wehi
(Masayo 5:38-48, 7:12)

²⁷ “Mbali nowalongela mwene womunitegeleza, walondeni wehi wenu, watendeleni yanogile waja wowomwihi-lani mweye. ²⁸ Watemeleni mate waja wowaduwi-lani mweye, watoseleni waja wowomuwonelani mweye. ²⁹ One munhu yahakutowa kanza dimwe, muleke yakutowe kanza dimwenga. Na one munhu yoyose yahakuhoka koti jako, muleke yasole na ng’hanzu yako. ³⁰ Mwing’he chila munhu choyokupula, na one munhu yoyose yahakuhoka chinhu chako, sekeumulongele yakubwelezele. ³¹ Watendeleni wanhu fana viya vimulonda wanhu wawatendele mwene.

³² “One mwowalonda wanhu waja muhala womulondani mweye, vino mwizahokela unovu ulihi? Kwaviya hata ‘wene uhasanyi’ wowalonda waja wowowalonda wawo! ³³ One mweye mwowatendela yanogile wanhu waja muhala wowomtendelani yanogile, vino mwizahokela unovu ulihi? Kwaviya hata ‘wene uhasanyi’ wotenda ivo! ³⁴ Na one mwowakwazima wanhu waja muhala womuhuwila wezawaliheni, vino mwizahokela unovu ulihi? Hata ‘weli na uhasanyi’ wowakwazima wayawo wahalolela kubweleziligwa viyaviya. ³⁵ Mbali mweye walondeni wehi wenu na kuwatendela yanogile, wakwazimeni wanhu bila kulolela kubweleziligwa. Maabaho gweko jenu dizakuwa kulu, na mweye mwizakuwa wana wa Mulungu yeli Uchanya Ng’hani. Kwaviya yeye kanoga kwa wanhu welibule hewela na wehi. ³⁶ Muwe na ubazi, fana Tati yenu viyeli na ubazi.

Kuwatagusa wamwenga
(Masayo 7:1-5)

³⁷ “Sekemuwataguse wamwenga, Mulungu hezamtagusani mweye bule. Sekemuwalongele vihile wamwenga, na Mulungu hezamalangani mweye vihile. Walekeleleni wamwenga, na Mulungu kezawalekeleleni mweye. ³⁸ One mwahaweng’ha wanhu wamwenga, Mulungu nayo kezamwing’hani mweye. Mwizahokela ningo imemile ng’hani na kukandiligwa mmakono yenu. Kwaviya ningo ija ija yomuwalilingila wamwenga, Mulungu kezaisang’hanila kuwalingila mweye.”

³⁹ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Chipofu hadaha kumulongoza chipofu miyage. One yahatenda

ivo, wose waidi wezakwingila mudikombo. ⁴⁰ Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake. Mbali chila mwanahina yahakomeleza mafundizo, kokuwa fana mfundiza wake.

⁴¹ “Habali kwochiwona chibanzi chili muidiziso da miyago mbali hudiwona bale dili muna diziso jako? ⁴² Hebu kwodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ndugu yangu, goza nisegeze chibanzi muidiziso jako,’ na kuno weye hudiwona bale dili muidiziso jako. Kwa ndelenya weye! Teng’hu lava bale dili muidiziso jako, maabaho kwizadaha kulava chibanzi chili mudiziso da ndugu yako.

Mbiki na matunda yake

(Masayo 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ “Habule mbiki unogile woukwima matuda yehile bule, iviya habule mbiki wihile woukwima matunda yanogile bule. ⁴⁴ Chila mbiki womanyika kwa matunda yake. Wanhu hawaha machungwa muna imiwa, wala hawaha nhini muna imiwa ya mmbago. ⁴⁵ Munhu yanogile kolava yanogile muna ingama yake inogile yili muumoyo wake, na munhu yehile kolava yehile muumoyo uwake. Kwaviya munhu kolonga yoyamemile muumoyo wake.

Wazenzi waidi

(Masayo 7:24-27)

⁴⁶ “Habali mwonitanga, ‘Mndewa, Mndewa’ mbali hamutenda bule yonimulongelani muyatende? ⁴⁷ Niza walagusa munhu yoyose yokwiza kumwangu na kunitegeleza na kunihulika ⁴⁸ iyo kalinga fana munhu yoyazengile kaye kwa kuhimba chandusilo muuluwe na kuzenga kaye yake baho. Mvula ng’hulu viitonyile, mazi mengi yaitowa kaye ija, mbali haitingisike kwaviya ikala izengigwe vinogile. ⁴⁹ Mbali munhu yoyose yoyohulika mbuli zangu sekeyatende fana voyolondeka kutenda, iyo kalinga munhu yoyazengile kaye yake muna umsanga bila kuhimba chandusilo. Mvula ng’hulu viitonyile, mazi yaitowa kaye ija, itingisika na kugwa! Na kaye yose ibanangika ng’hani.”

7

Yesu komuhonya mtumwa wa mkulu wa wakalizi gana dimwe wa Loma

(Masayo 8:5-13)

¹ Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose kwa wanhu, kahita Kapelinaumu. ² Mtumwa wa mkulu imwe wa wakalizi gana dimwe wa Loma kakala mtamu, habehi na kudanganika. Mkulu iyo kakala komulonda ng’hani mtumwa ija.

³ Mkulu iyo viyahulike mbuli za Yesu, kawatuma walala

wamwenga wa Chiyahudi kumulamba Yesu yeze yamuhonya mtumwa wake. ⁴ Viwafikile kwa Yesu, wamulamba ng'hani, walonga, "Munhu ino kofaya umtaze, ⁵ kwaviya kowalonda wanhu, iviya kachizengela kaye ya kutosela."

⁶ Ivo Yesu kahita hamwe na wawo. Viyakalile habehi kufika mwiikaye ya mkulu ija, mkulu ija kawatuma mbwiya zake wakamulongele Yesu, "Mndewa, sekewigaze kwiza kuno, kwaviya niye sifaya weye wingile mwiikaye yangu. ⁷ Iviya niwona sifaya lekamana sizile kumwako. Mbali longa mbuli muhala, msang'hani wangu kezahona. ⁸ Kwaviya na niye ni munhu nili na udahi, na ninawo wakalizi hasi yangu. Nahamulongela imwe, 'Hita,' nayo kohita, na nahamulongela imwenga, 'Izo,' nayo kokwiza, na nahamulongela mtumwa wangu, 'Tenda chino,' nayo kochitenda."

⁹ Yesu viyahulike yayo, kazanywa, kauhindukila luja ulung'husesa wa wanhu woukalile womuinza, kalonga, nowalongelani, "Sinawona munhu yeli na uhuwilo mkulu fana uno hata munaiisi ya Isilaeli!"

¹⁰ Wanhu waja wowatumigwe viwabwelile ukaye kwa mkulu ija, wamfika mtumwa ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mama mgane

¹¹ Hamwande chidogo, Yesu na wanahina wake wahita muna dibululu dimwe ditangigwa Naini. Lung'husesa lukulu lwa wanhu luwasondelela. ¹² Viwakalile wahabehi na lwivi lukulu lwa bululu, wanhu wowakalile wapapa mtufi wa mbwanga wakala wolawa. Mbwanga iyo yaoyadanganike kakala mwana yelekigwe yaidumwe wa mama mgane, na wanhu wengi wa bululu diya wakala hamwe na mama iyo. ¹³ Mndewa viyamuwone mama iyo, kamuwonela ubazi, kamulongela, "Sekeulile." ¹⁴ Maabaho kahita na kudidalisa diya dikomwa diwaugoneze ulukuli wa mbwanga ija. Wanhu waitwikile dikomwa diya wema. Yesu kalonga, "Mbwanga, nokulongela, lamka!" ¹⁵ Mbwanga ija kalamka na kandusa kulonga. Maabaho Yesu kamwing'ha mami yake mbwanga ija.

¹⁶ Wanhu wose wafikwa na lugano, wawa womwing'ha nhogolwa Mulungu. Walonga, "Mulotezi wa Mulungu mkulu kalawilila kumwetu! Mulungu keza kuwataza wanhu wake!"

¹⁷ Mbali zino za Yesu zenela kose muna isi yose ya Yudeya na muna ziisi za mmabehi.

Wasenga watumigwe na Yohana Mbatizi (Masayo 11:2-19)

¹⁸ Wanahina wa Yohana Mbatizi wamulongela Yohana mbuli izo zose. Nayo kawatanga wanahina wake waidi

¹⁹ kawatuma wahite kwa Mndewa wamuuze, “Vino weye iyo ija yokwiza hebu chingozele imwenga?”

²⁰ Waja iwanhu viwamfikile Yesu, wamulongela, “Yohana Mbatizi kachituma chikuuze, ‘Vino weye niiyo ija yoyalongile Yohana kezakwiza, hebu chingozele munhu imwenga?’ ”

²¹ Muna zisiku izo, Yesu kakala kowahonya wanhu wengi wowakalile watamu na wowakalile na magayo na kalava vinyamkela na vipofu wengi kawadahiza kuwona. ²² Yesu kawedika wanahina wa Yohana, kalonga, “Hiteni mukamulongele Yohana yaja yomuyawone na kuyahulika. Vipofu wowona na mbetembete wogenda, wene dikulu wosafyigwa, wasuwa magutwi wohulika, wadanganike wozilibuligwa na Mbuli Inogile yopetigwa kwa ngayengaye. ²³ Kamweda munhu ija hanilema niye kwa yajaniyatenda!”

²⁴ Wasenga wa Yohana viwasegele, Yesu kandusa kuwalongela wanhu kumsonhela Yohana. “Vimuhitile kumulola Yohana kudibwilingu, vino mugesha kezakuwa fana munhu waki? Vino mugesha yeye kalinga sanze vidihembelusigwa na mbeho? ²⁵ Vino muhita kulola choni? Vino mugesha keza munhu yoyaiyawale mawalo yanogile? Bule! Wanhu woiyawala mawalo yanogile na wene ugima unogile wokala mwiizikaye za wafalume! ²⁶ Nilongeleni, vino muhita kulola choni? Muhita kumulola mulotezi wa Mulungu? Ona, mbali muwona mengi kufosa mulotezi wa Mulungu. ²⁷ Kwaviya Yohana niiyo iyo yolongigwa muna Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kalonga, nizamtuma msenga wangu yakulongolele, iyo kezaisasala nzila yako.’ ” ²⁸ Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, “Habule yeli mkulu kufosa Yohana muna iwanhu wose wa isi ino yose. Mbali munhu ija yeli mdodo ng’hani muna ufalume wa Mulungu ni mkulu kufosa Yohana.”

²⁹ Wanhu wose, na hata wasola kodi viwahulike yayo, watogola malagilizo yelile ya Mulungu kwaviya wakala wabatizigwa na Yohana. ³⁰ Mbali Mafalisayo na wafundiza malagilizo walema kumuhulika Mulungu kwaviya walema kubatizigwa na Yohana.

³¹ Iviya Yesu kagendelele kulonga, “Vino niwalinganyize na choni wanhu wa ulelwa uno? Ni wanhu walingile vilihi? ³² Walinga fana wana wakalile kudigulilo. Bumbila dimwe dodigutila bumbila dimwenga, ‘Chiwatoweleni chilonge-longe, mbali hamuvinile, chimba wila wa ndilo, mbali hamulilile!’ ³³ Yohana Mbatizi keza, wala hadile na hang’wile divai, mbali mweye mulonga, ‘Kana chinyamkela!’ ³⁴ Mwana wa Munhu keza, koja na kung’wa na mweye mulonga, ‘Munhu ino mmelo na mulevi, mbwiya wa wasola kodi

na weli na uhasanyi!’ ³⁵ Mbali ubala wa Mulungu ulagusigwa kuwa kweli kwa waja wose woutogola.”

Yesu mwiikaye ya Saimoni Mfalisayo

³⁶ Mfalisayo imwe kamgoneka Yesu kuja ndiya ya ichilo hamwe nayo. Ivo Yesu kahita kuikaye ya Mfalisayo iyo, kakala na kuja ndiya. ³⁷ Muna dibululu diya, kukala na mama imwe yeli na uhasanyi. Viyahulike kuwa Yesu koja mwiikaye ya Mfalisayo iyo, keza na nyhupa ya alibasta imemile mafuta yonung'hila goya ng'hani. ³⁸ Kema habehi na magulu ya Yesu, kalila na masozi yake yalagalila mmagulu ya Yesu. Maabaho mwanamke iyo kayahangusa magulu ya Yesu kwa mvili zake, maabaho kayanonela na kuyaboboda mavuta yaja. ³⁹ Mfalisayo ija yoyamgoneke Yesu viyawone yayo, kailongela muna umoyo wake, “Munhu ino one yawile mulotezi wa Mulungu, yahavimanyile kuwa mwanamke ino yoyondalisa ni mwene uhasanyi!”

⁴⁰ Yesu kamulongela Mfalisayo iyo, “Saimoni, nolonda nikulongele chinhu.”

Saimoni kalonga, “Ona Mfundiza, nilongele.”

⁴¹ Yesu kandusa kulonga, “Kukala na wanhu waidi wowakwazime hela kwa munhu yoyokwazimisha hela. Imwe kakwazima magana matano, na imwenga malongo matano. ⁴² Wose waidi wapotwa kuliha madeni yawo, ivo munhu ija yoyawakwazimishe kawalekela wose. Vino yelihi viweli yondayamulonde ng'hani munhu ija yoyawakwazimishe?”

⁴³ Saimoni kamwidika, “Nogesa ni ija yalekeligwe hela nyingi.”

Yesu kamulongela, “Kwidika goya.” ⁴⁴ Maabaho Yesu kamuhindukila mwanamke ija na kumulongela Saimoni, “Komuwona mwanamke ino? Ningila mwiikaye yako, huning'hile bule mazi ya kunawa magulu yangu, mbali mwanamke ino kayanava magulu yangu kwa masozi yake, na kayahangusa kwa mvili zake. ⁴⁵ Hunihokele kwa kuninonela, mbali kusongela viningile, mwanamke ino halekile kuyanonela magulu yangu. ⁴⁶ Hudibobode ditwi jangu mavuta, mbali mwanamke ino kayaboboda magulu yangu mavuta yonung'hila goya ng'hani. ⁴⁷ Nokulongela, mwanamke ino konilonda ng'hani kwaviya uhasanyi wake mwingi ulekeleligwa, ivo nayo konilonda ng'hani. Mbali munhu yoyalekeleligwe chidogo kolonda chidogo.”

⁴⁸ Maabaho Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kulekeleligwa uhasanyi wako.”

⁴⁹ Wanhu wamwenga wowakalile haja wandusa kuiuzagiza, “Vino ino ni munhu waki yoyodaha kulekelela wanhu uhasanyi?”

⁵⁰ Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kunihuwila kwako kukukombola. Hita kwa tindiwalo.”

8

Wanaake wowaisondelele na Yesu

¹ Hamwande, Yesu kahita munayamabululu na vibululu, kogong'onda Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu. Wanahina longo na waidi wahita hamwe nayo. ² Wanaake wamwenga wowakalile walavigwa vinyamkela na kuho nyigwa mitamu yawo na Yesu iviya wawasondelele. Wawo wakala china Maliya, yatangigwe Magidalena, ija yoyalavigwe vinyamkela saba, ³ na Yoana mke wa Kuza, yoyakalile mkulu mwiidilundo da kwa Helode. Iviya wakala Suzana na wanaake wamwenga wengi. Wanaake wawo wakala womtaza Yesu na wanahina wake kwa vinhu vawo.

Simwe da muhandi

(Masayo 13:1-9; Maliki 4:1-9)

⁴ Lung'husesa lukulu lwa wanhu wakala womwizila Yesu kulawa chila bululu. Lung'husesa lwa wanhu viluiting'hane hamwe, Yesu kawalongela simwe dino,

⁵ “Muhandi kahita kumiza mbeyu. Viyakalile komiza mbeyu mumgunda, zimwenga zilagalila nzila, wanhu wofosa nzila wazibojoga na ndege wazija. ⁶ Zimwenga zilagalila hana ulongo uli muuluwe, na vizotile, zinyala kwaviya hakukalile na mazi muulongo. ⁷ Zimwenga zilagalila muna imiwa, zikula hamwe na miwa na miwa ija iziminya. ⁸ Zimwenga zilagalila muna ulongo unogile. Zikula na kulela, chila imwe miyanza gana.”

Yesu viyalongile yayo, kalandula dizi na kulonga, “Munhu yeli na magutwi ya kuhulika, na yahulike!”

Lungilo da masimwe

(Masayo 13:10-17; Maliki 4:10-12)

⁹ Wanahina wake wamuuza Yesu, “Simwe dino fambulo jake choni?” ¹⁰ Nayo kawedika, “Niwatenda mweye muzimanye Mbuli za Ufalume wa Mulungu. Mbali kwa wanhu wamwenga, nowalongela kwa masimwe, muladi, ‘walole mbali sekewawone, na wahulike mbali sekewavimanye.’

Yesu kofambula simwe da muhandi

(Masayo 13:18-23; Maliki 4:13-20)

¹¹ “Dino ijo fambulo da simwe dino, Mbeyu zolagusa mbuli ya Mulungu. ¹² Mbeyu ziya zozilagalile nzila zolagusa wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali Mwihi kokwiza na kuisola Mbuli iyo mwiimizoyo yawo muladi sekewatogole

na kukomboligwa. ¹³ Mbeyu zozilagalile muulongo uli muuluwe zolagusa wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu na kuihokela kwa deng'ho, mbali wabule mizizi haiwengila ng'hani bule muimizoyo yawo. Woitogola kwa lusita luguhi muhala, mbali wahagezigwa woileka. ¹⁴ Mbeyu zozilagalile munaimiwa zolagusa wanhu waja wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali viwogendelela, Mbuli iyo ya Mulungu yominyigwa-minyigwa na tabu na deng'ho na vinhu va isi. Wanhu wawo hawalela matunda yoyose. ¹⁵ Na mbeyu zozilagalile udongo unogile zolagusa wanhu kutogola Mbuli ya Mulungu, woihokela na kuitegeleza kwa mizoyo yawo yose, na wofunya umoyo mbaka walela matunda.

*Chitasa chigubikwe na nongo
(Maliki 4:21-25)*

¹⁶ “Wanhu hawawasha chitasa na kuchigubika na nongo hebu kuchika muuvungu, mbali wochika ha ichingolobweda muladi wanhu wahengila mnyumba wawone bung'hulo jake.

¹⁷ “Chochose chochifisigwe chizakuwa wazi, na chochose chochigubikigwe, chizagubuligwa na kugaligwa kuna dibung'hulo.

¹⁸ “Muiteganye kwa yaja yomuhulika, kwaviya munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu yelibule chinhu mbali kagesa kana chinhu, kezhokigwa hata chiya chidodo choyogesa kuwa kanacho.”

*Mami yake na ndugu zake Yesu
(Masayo 12:16-50; Maliki 3:31-35)*

¹⁹ Baho mami yake na ndugu zake Yesu wamuhitila, mbali hawadahile kumkwenhukila habehi kwaviya lung'husesa lwa wanhu lukala lukulu. ²⁰ Munhu imwe kamulongela Yesu, “Mami yako na ndugu zako wakunze, wolonda kukuwona.”

²¹ Yesu kawedika wanhu wose, “Mami yangu na ndugu zangu ni waja woihulika mbuli ya Mulungu na kuitogola.”

*Yesu kodibwakila beho kulu
(Masayo 8:23-27; Maliki 4:35-41)*

²² Siku dimwe Yesu kakwela ngalawa hamwe na wanahina wake, kawalongela, “Chikanhe lamba mbaka umwambu.” Baho wandusa mwanza. ²³ Viwakalile muumwanza, Yesu kagona nhongo. Bahobaho, beho kulu ng'hani diza mudilamba, ngalawa yandusa kumema mazi, wose wakala wogaya ng'hani. ²⁴ Wanahina wamuhitila Yesu, wamulamasa na kumulongela, “Mndewa, Mndewa! Chodanganika!”

Yesu kalamka, kadibwakila beho diya na mawimbi ya mazi, navo vihupika hupii, kuwa zinziwa. ²⁵ Maabaho Yesu kawalongela, “Uhuwilo wenu wakulihi?”

Mbali wawo wazanywa na kudumba, wailongela wenyewo, “Ino iyo yelihi? Kobwakila beho kulu na mawimbi, navo vomuhulika!”

*Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Maliki 5:1-20)*

²⁶ Yesu na wanahina wake wagendelela na mwanza. Wafika mhwani ya isi ya Wagelasi yili umwambu wa dilamba da Galilaya. ²⁷ Viyakalile yolawa mwiingalawa, kaiting'hana na munhu imwe wa bululu diya yeli na vinyamkela. Munhu iyo havalile walo kwa lusita mwingi, wala hakalile ukaye, mbali kuna yamaleme. ²⁸ Viyamuwone Yesu, kalila kwa dizi kulu, kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kalandula dizi na kulonga, “Yesu, Mwana wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani! Vino kolonda kunitenda choni? Nokulamba, seke-unigaze!” ²⁹ Munhu iyo kalonga ivo kwaviya Yesu kavibwakila vinyamkela vimulawe. Miyanza mingi vinyamkela ivo vikala vomwizila munhu iyo. Ingawa wanhu wakala wamzingiliza makono yake kwa vizuma na magulu yake kwa mbingu na kumwika muukalizi, mbali kadaha kubena vizuma na mbingu vowamzingilizile, na vinyamkela vingala mbaka kudibwilingu.

³⁰ Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”

Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa.” Kedika ivo kwaviya kakala na vinyamkela vingi. ³¹ Vinyamkela viya vimulamba Yesu sekeyavigume mudikombo ditali dilibule uhelelo.

³² Habehi na hanhu haja hakala na bumbila da nguluwe wowakalile woja mmulima. Ivo vinyamkela wamulamba Yesu yavilekelele vikawengile nguluwe wawo, nayo Yesu kavitogolela. ³³ Vinyamkela vimulawa munhu iyo na vi-hita mzinguluwe. Bumbila jose da zinguluwe dikimbila kuingema ya dilamba da Galilaya, wengila mudilamba na wadanganika mmazi.

³⁴ Wadimi wa zinguluwe viwawonile chiya chochilawilile, wakimbila, wapwilisa mbuli izo muna yamabululu na muna ivibululu. ³⁵ Wanhu wahita kuwona chiya chochilawilile. Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yalawigwe na chinyamkela kakala muna yamagulu ya Yesu, kayawala vi-walo, na nzeweze zake zimbwelela. Wanhu wose wadumba. ³⁶ Na waja wawonile yalawilile wamuwona wawasimulila viya munhu ija yakumbigwe na chinyamkela viyahonyigwe. ³⁷ Maabaho wanhu wose wa isi ya Wagelasi wamulamba Yesu

yasegele kumwawo kwaviya wakala wodumba ng'hani. Ivo Yesu kakwela muingalawa, kahita. ³⁸ Munhu ija yalawigwe na vinyamkela kamulamba Yesu yahita hamwe nayo.

Mbali Yesu kamulaga na kamulongela, ³⁹ “Bwela ukaye ukamulongele chila munhu yose Mulungu yoyakutendele.”

Ivo munhu ija kahita chila hanhu muna dibululu jose, kawalongela wanhu mbuli zose ziyatendiligwe na Yesu.

*Mndeke wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu
(Masayo 9:18-26; Maliki 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu viyabwelile ubanzi umwenga wa dilamba, wanhu wamuhokela kwa deng'ho kwaviya wose wakala wongozela.

⁴¹ Maabaho keza munhu imwe yoyatangigwe Yailo yakalile mkulu wa Kaye ya kutosela. Kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kamulamba yahite ukaye yake ⁴² kwaviya mndeke wake yoyelekigwe yaidumwe kakala habehi kudanganika. Mndeke iyo kakala na miyaka longo na midi.

Yesu viyakalile kohita, wanhu wakala womsung'ha-sung'ha chila ubanzi mwiinzila. ⁴³ Muna dibumbila diya dodi mmemele Yesu kukala na mwanamke yoyakalile na utamu wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi. Kakala kasang'hanila vinhu vake vose kwa waganga, mbali habule yoyadahile kumuhonya. ⁴⁴ Mwanamke iyo kamsondelela Yesu hachisogo, maabaho kadalisa mhindo ya walo da Yesu. Bahobaho damu ileka kumulawa. ⁴⁵ Yesu kauza, “Yelihi yoyanidalise?”

Wanhu wose wabela. Mbali Petili kamulongela, “Mndewa, wanhu wakuzunguluka na kukusung'ha-sung'ha!”

⁴⁶ Mbali Yesu kalonga, “Kuna munhu kanidalisa, kwaviya niwona ludabwa lwa uhonyaji lunilawa.” ⁴⁷ Mwanamke ija viyawone kuwa hadaha kuifisa bule, keza kogudemeka, kaibwanha muyamagulu ya Yesu. Maabaho kamulongela Yesu haiwanhu wose chimu cha kumdalisa Yesu, na viya viyahonyigwe bahobaho. ⁴⁸ Yesu kamulongela, “Mndeke wangu, kunihuwila niye kukuhonya. Hita kwa tindiwalo.”

⁴⁹ Yesu viyakalile kolonga yayo, keza munhu kulawa kuikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela. Kamulongela Yailo, “Mndeke wako kamala kudanganika. Sekeungaze Mfundiza.”

⁵⁰ Mbali Yesu viyahulike yayo, kamulongela Yailo, “Sekeudumbe, huwila muhala na mndeke wako kezahona.”

⁵¹ Viyafikile kuikaye ya Yailo, halondile munhu kwingila hamwe nayo, mbali Petili, Yohana, Yakobo, tati yake na mami yake mndeke ija. ⁵² Wanhu wose wakala wolila na kwimba wila wa usungu kwa ichimu cha mwana yoyadanganike. Yesu kawalongela, “Sekemulile kwaviya mwana hadanganike bule, kagona nhongo muhala.”

⁵³ Wanhu wamseka Yesu kwaviya wavimanya kuwa mnde-
dele ija kadanganika kamala. ⁵⁴ Mbali Yesu kamwamha
mkono, kamulongela, “Mwanangu, lamka!” ⁵⁵ Ugima umb-
welela mndekele ija, na bahobaho kalamka. Maabaho Yesu
kawalagiliza wamwing’he ndiya. ⁵⁶ Tati yake na mami yake
wazanywa ng’hani, mbali Yesu kawalongela sekewamulon-
gele munhu yoyose dodilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi
(Masayo 10:5-15; Maliki 6:7-13)

¹ Yesu kawatanga hamwe wanahina wake longo na waidi
na kaweng’ha ludabwa na udahi wa kulava vinyamkela
na kuhonya watamu. ² Maabaho kawatuma wahite
kupetela mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kuhonya
watamu. ³ Kawalongela, “Sekemusole chinhu chochose
munaumwanza wenu. Sekemusole mhome, wala ndiya,
wala hela, wala viwalo vidi. ⁴ Na kaye yoyose yondamwingile
na kuhokeligwa, kaleni umo mbaka vondamulawe
mudibululu ijo. ⁵ Na wanhu wahalema kumuhokelani,
segeleni bululu ijo na kung’huneni matimbwisi ya magulu
yenu kuwa ukalangama kumwawo kuwa wawalema.”

⁶ Wanahina wasegela na wahita muna ivibululu vose, wa-
hapetela Mbali Inogile na kuwahonya watamu chila hanhu.

Mfalume Helode kodumba
(Masayo 14:1-12; Maliki 6:14-29)

⁷ Sambu mtawala Helode kahulika mbuli zose
zozisang’anigwe, ivo kakala na mwazanyo kwa viya wakala
wolongu, “Yohana Mbatizi kazilibuka.” ⁸ Wamwenga
walonga Eliya kalawilila, wamwenga walonga imwe wa
walotezi wa Mulungu wa umwaka kazilibuka. ⁹ Mbali Helode
kalonga, “Yohana nimkanha iditwi. Vino ino yonihulika
mbuli zake iyo yelihi?” Kagendelela kugeza kumuwona
Yesu.

Yesu kaweng’ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Yohana 6:1-14)

¹⁰ Watumigwa viwabwelile, wamulongela Yesu chila
chinhu chiwatendile. Yesu kawasola waidumwe, kahita
nawo mbaka bululu ditangigwe Besisaida. ¹¹ Mbali wanhu
viwamanyile, wamsondelela. Yesu kawahokela, kalonga
nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu na kawahonya wanhu
wakalile wolonda kuhonyigwa.

¹² Zuwa vidikalile doswa, wanahina longo na waidi wa-
muhitila na wamulongela, “Walage wanhu wahite muna
ivibululu na muna imigunda ili mmabehi muladi wapate

ndiya na hanhu ha kugona, kwaviya hano hachili ni chuwala muhala.”

¹³ Mbali Yesu kawedika, “Weng’heni mweye ndiya waje.”

Wawo wamwidika, “Cheye chinayo magate matano na somba waidi muhala. Kolonda chihite chikawagulile ndiya wanhu wose wawo?” ¹⁴ Wanaalume muhala wakala magana malongo matano.

Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu wakale muna ivibumbila va wanhu malongo matano-matano.”

¹⁵ Baho wanahina watenda ivo, na wanhu wose wakala hasi. ¹⁶ Yesu kayasola yaja magate matano na somba waidi, kalola kuulanga, kamwing’ha hewela Mulungu. Maabaho kayamogola yamagate na somba, kaweng’ha wanahina wake wawagolele wanhu. ¹⁷ Wanhu wose waja na weguta. Wanahina wadondola vigelo longo na vidi va masigavu.

Petili kotogola kuwa Yesu iyo Mulopozi

(Masayo 16:13-19; Maliki 8:27-29)

¹⁸ Siku dimwe Yesu kakala kotambika yaidumwe. Wanahina wamwizila, nayo kawauza, “Vino wanhu wolonga niye yelihi?”

¹⁹ Nawo wamwidika, “Wamwenga wolonga Yohana Mbatizi, wamwenga wolonga weye Eliya, na wamwenga wolonga kwa imwe wa walotezi wa umwaka yoyazilibuke.”

²⁰ Nayo kawauza, “Na mweye molonga niye yelihi?”

Petili kedika, “Weye Chilisito, Mulopozi usaguligwe na Mulungu.” ²¹ Maabaho Yesu kawagoma ng’hani sekewamulon-gele munhu yoyose chinhu chino.

Yesu kolonga mbuli ya manhesa yake na ifa

(Masayo 16:20-28)

²² Iviya Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kolondeka kugazigwa ng’hani na kulemigwa na walala na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali siku deketatu hamwande kezazilibuka.”

²³ Maabaho kawalongela wanhu wose, “Munhu yoyose yolonda kunisondelela nayaileme mwenyewo na yaitwike msalaba wake, maabaho yanisondelele. ²⁴ Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima wake kezawagiza, mbali yoyose yodayawagize ugima wake mwenyewo kwa kuniwinza niye kezaukombola. ²⁵ Vino munhu yahapata chila chinhu muna iisi yose, mbali kawagiza ugima wake, munhu iyo kapata choni chinogile? ²⁶ Munhu yoyose yoyoniwonela chinyala niye na mafundizo yangu, Mwana wa Munhu keza-muwonela chinyala vodayeze muna utunhizo wake, na muna utunhizo wa Tati yake, na wasenga wa kuulanga welile

wa kuulanga. ²⁷ Nomulongelani kweli, wabahano wanhu haweza danganika mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu.”

*Lukuli lwa Yesu logaluka
(Masayo 17:1-8; Maliki 9:2-8)*

²⁸ Siku nane kulawa viyalongile mbuli zino, Yesu kawasola Petili na Yohana na Yakobo, kahita nawo kuumulima kutosa. ²⁹ Yesu viyakalile kotosa, chihanga chake chigaluka na walo jake diwa zelu chwee! ³⁰ Bahobaho wanhu waidi wakala wolonga nayo. Wanhu wawo wakala Musa na Eliya, ³¹ wawoneka muna utunhizo wa kuulanga, na walonga na Yesu mbuli za ifa yake yonda itendeke Yelusalemu. ³² Petili na wayage wakala wokuluza, mbali viwalamke wauwona utunhizo wa Yesu na wanhu waidi wakalile wema hamwe nayo. ³³ Wanhu waja viwamulekile Yesu, Petili kamulongela Yesu, “Mwenevale, vinoga cheye chikale hano. Leka chizenge vizewe vitatu, chimwe chako, na chimwe cha Musa, na chimwe cha Eliya.” Petili kakala havimanyile bule chiyounga.

³⁴ Petili viyakalile kogendelela kulonga, wingu dilawilila, diwagubika na kungugu jake, na wanahina wadumba ng’hani viwagubikigwe na wingu ijo. ³⁵ Dizi dilonga kulawa kudiwingu, “Ino iyo Mwanangu yonimsagule, mtegelezeni yeye!”

³⁶ Dizi vidihupike, Yesu kawoneka yaidumwe. Wanahina wanyamala na hawamulonge munhu yoyose mbuli izo zowaziwone kwa lusita luja.

*Yesu komuhonya mbwanga yeli na vinyamkela
(Masayo 17:14-18; Maliki 9:14-27)*

³⁷ Siku dekaidi Yesu na waja wanahina watatu wahulumuka kulawa kuumulima, na lung’husesa lukulu lwa wanhu luiting’hana na Yesu. ³⁸ Na munhu imwe munaulung’husesa luja lwa wanhu kalandula dizi jake, “Mfundiza! Nokulamba umulole mwanangu, ni mwanangu yaidumwe. ³⁹ Chinyamkela chinzenzeula na kumtenda yagute nyangi, kaidi chonguma chisango na hovu domulawa muumulomo, na hachimuleka hima! ⁴⁰ Niwalamba wanahina wako wamulave chinyamkela iyo, mbali wapotigwa.”

⁴¹ Yesu kawedika, “Vino mweye wanhu wa ulelo uno ulibule uhuwilo na uli na uhasanyi! Vino nizakala na mweye mbaka lini?” Maabaho kamulongela munhu ija, “Mgale imwana wako hano.”

⁴² Mbwanga ija viyezile, chinyamkela chimbwanha hasi na chinguma chisango. Yesu kachibwakila chinyamkela na

kumuhonya mwana ija, maabaho kambweleza kwa tati yake.
⁴³ Wanhu wose wazanywa kwa udahi mkulu wa Mulungu.

*Yesu kolonga mwanza wekaidi mbuli ya ifa yake
 (Masayo 17:22-23; Maliki 9:30-32)*

Wanhu viwakalile wang'hali wokwazanywa na vinhu viya-tendile Yesu, kawalongela wanahina wake, ⁴⁴ "Sekemuzimize chino chonimulongeleni! Mwana wa Munhu kezatuligwa mmakono ya wanhu." ⁴⁵ Mbali wanahina hawavimanyile bule fambulu da mbuli iyo, kwaviya difisigwa hawadahile kuvimanya bule, nawo wadumba kumuuza Yesu.

*Yelihi yeli mkulu
 (Masayo 18:1-5; Maliki 9:33-37)*

⁴⁶ Wanahina wa Yesu wasonga kuiuzagiza wenyewo kwa wenyewo yelihi yondayawe mkulu viweli. ⁴⁷ Yesu kamanya magesa yawo, kamsola mwana mdoododo, kamwika habehi nayo. ⁴⁸ Maabaho kawalongela, "Munhu yoyose yoyomuhokela mwana ino kwa zina jangu, konihokela niye, na yoyose yoyonihokela niye, komuhokela yoyanitungile. Kwaviya munhu yeli mdodo vimwili, iyo mkulu kufosa wose."

*Munhu yoyose hamtogolani mweye heli ubanzi wenu
 (Maliki 9:38-40)*

⁴⁹ Yohana kamulongela Yesu, "Mndewa, chimuwona munhu kolava vinyamkela kwa zina jako. Chingomesa kutenda ivo kwaviya heli mwiichibumbila chetu bule."

⁵⁰ Yesu kamulongela Yohana na wanahina wamwenga, "Sekemungomese, kwaviya wanhu wowose wowomtogolani mweye wahamwe na mweye."

Wanhu wa Samaliya wolema kumuhokela Yesu

⁵¹ Siku za kusoligwa kwa Yesu kuulanga viyakalile habehi, Yesu kalonda kuhita Yelusalemu. ⁵² Kawatuma wasenga wamulongolele, wahite kunachibululu mwiisi ya Samaliya kumsasalila chila chinhu. ⁵³ Mbali wanhu wa Samaliya hawamuhokele bule kwaviya wavimanya kuwa kohita Yelusalemu. ⁵⁴ Wanahina wake, Yakobo na Yohana viwawone ivo, wamuuza Yesu, "Mndewa, vino kolonda chitungange moto uhulumuke kulawa kuulanga uwalunguze wose?"

⁵⁵ Yesu kawahindukila kawabwakila. Kawalongela, "Hamuvimanyile bule muhe waki umulinawo, kwaviya Mwana wa Munhu hezile bule kuubananga ugima wa wanhu, mbali kuwalopola." ⁵⁶ Maabaho Yesu na wanahina wake wahita kunaichibululu chimwenga.

*Wowolondoka kuwa wanahina wa Yesu
(Masayo 8:19-22)*

⁵⁷ Viwakalile nzila, munhu imwe kamulongela Yesu, “Nizakusondelela kokose kondauhite.”

⁵⁸ Yesu kamulongela, “Matukwa wana mina, na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali Niye, Mwana wa Munhu nabule hanhu ha kugoneza ditwi jangu na kuhumula.”

⁵⁹ Yesu kamulongela munhu imwenga, “Nisondelele.”

Mbali munhu ija kalonga, “Mndewa, nileke teng’hu nika-muwande tati yangu.”

⁶⁰ Yesu kamwidika, “Waleke wadanganike wawawande wadanganike wawo, mbali weye hita ukaugong’onde Ufalume wa Mulungu.”

⁶¹ Munhu imwenga kalonga, “Mndewa, nizakusondelela, mbali teng’hu leka nikawalage ndugu zangu.”

⁶² Yesu kamulongela, “Munhu yoyose yasongile kulima maabaho kolola kuchisogo, hafaya kusang’hana usang’hano muna Ufalume wa Mulungu.”

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na waidi

¹ Maabaho Mndewa kawasagula wanhu wamwenga malongo saba na waidi, kawatuma waidi waidi wamulongelele kuhita chila hanhu na chila bululu hoyalondile kuhita. ² Kawalongela, “Mavuno ni mengi, mbali wagobolaji ni wadodo. Ivo mpuleni Mndewa wa mavuno yagale wasang’hani wake muna mavuno yake. ³ Hiteni! Nomtumani mweye fana ng’hondolo mgati ya mbwizi. ⁴ Sekemusole mfuko, wala chigelo, wala vilatu. Na sekemwime na kumlamsa munhu yoyose nzila. ⁵ Kaye yoyose yondamwingile, mwanduse kulonga, ‘Tindiwalo diwe mwiikaye ino’ ⁶ Na yahawa umo munhu wa tindiwalo, ndamsa zenu za tindiwalo zizasigala na yeye. One kamwabule, tindiwalo jenu dizabwela kumwenu. ⁷ Kaleni mwiikaye iyo iyo, diyeni na ing’weni chochose chondawamwing’heni, kwaviya msang’hani kolondoka yapate yombe jake. Sekemuhame hame kulawa kaye imwe kuhita kaye imwenga. ⁸ Fana muhengila munadibululu na wanhu wahamuhokelani, diyeni chiya chondamwing’higwe. ⁹ Muwahonye watamu weli munadibululu ijo na muwalongele, ‘Ufalume wa Mulungu wa habehi na mweye.’ ¹⁰ Mbali fana muhengila mudibululu na wanhu walema kumuhokelani, foseni muna zinzila zawo na mulongwe, ¹¹ ‘Hata matimbwisi ya dibululu jenu yeli mmagulu yetu choyakung’hunha yawe chilaguso kumwenu. Mbali

molondeka muvimanye kuwa mbuli ino ya Ufalume wa Mulungu wa habehi na mweye!’ ¹² Nomulongelani kweli, munaisiku ya nhaguso, Mulungu kezawawonela ubazi mkulu kwa Sodoma kufosa bululu ijo!”

Mabululu hayahuwila
(Masayo 11:20-24)

¹³ “Kwizagaya weye Kolazini kwizagaya! Weye Besisaida kwizagaya! Kwaviya fana mauzauza yoyatendeke hano yahatendeke Tilo na Sidoni, wanhu wake wahayawale viwalo va maguniya na kuihaka maivu kulagusa kuwa waleka uhasanyi wawo! ¹⁴ Munaisiku ya nhaguso Mulungu kewanonela ubazi kwa Tilo na Sidoni kufosa kumwako. ¹⁵ Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda kwiinula mbaka kuulanga? Bule! Kwizahumulugwa mbaka kuzimu!”

¹⁶ Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu yoyose yoyomtegelezani mweye, konitegeleza niye, na yoyose yoyomulemani mweye, konilema niye. Na munhu yoyose yoyonilema niye, komulema ija yanitumile!”

Wanhu malongo saba na waidi wobwela

¹⁷ Hamwande wanhu waja malongo saba na waidi wabwela wodeng’helela, walonga, “Mndewa, hata vinyamkela vochihulika kwa zina jako!”

¹⁸ Yesu kawedika, “Nimuwona Lufyende, kahulumuka kulawa kuulanga fana lumwemwe. ¹⁹ Tegelezeni! Nimwing’hani udahi mweye, ivo mwizabojoga zoka na inge, mwizakuwa na udahi kwa wehi wenu wose. Habule chinhu chonda chiwalumizeni. ²⁰ Mbali sekemudeng’helele kwaviya vinyamkela vomuhulikani, mbali deng’heleleni kwaviya mazina yenu yandikigwa kuulanga.”

Yesu kodeng’helela
(Masayo 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Lusita lujaluja Yesu kadeng’helela kwa udahi wa Muhe wa Mulungu. Maabaho kalonga, “Tata, Mndewa wa ulanga na isi, nokwing’ha hewela kwaviya kuvifisa vinhu vino kwa wanhu wene nzewe na ubala, na kuvilagusa kwa wana wadoododo! Ona, Tata, ivo niivo voikunogeza.

²² “Tati yangu kaning’ha vinhu vose. Na habule yammanyile Mwana ila Tata, na habule yammanyile Tata mbali Mwana na yoyose Mwana yoyolonda kungubulila.”

²³ Maabaho Yesu kawahindukila wanahina wake na kalonga nawo waidumwe, “Wamweda wanhu waja wowoviwona vinhu vomuviwona mweye! ²⁴ Nomulongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na wafalume wengi walonda kuwona chino chomuwona mweye, mbali hawadahile bule,

na walonda kuhulika chino chomuhulika mweye, mbali hawadaha bule.”

Simwe da Msamaliya yanogile

²⁵ Hamwande mfundiza Malagilizo keza kwa Yesu muladi yamgeze, kamuuza, “Mfundiza, vino nitende choni niupate ugima wa siku zose?”

²⁶ Yesu kamwidika, “Vino malagilizo yolongaze? Weye koyamanyaze?”

²⁷ Munhu ija kamwidika, “Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose na kwa muhe wako wose na kwa ludabwa lwawo lose, na kwa nzeweze zako zose. Mulonde mkaya miyago fana vouilonda mwenyewo.”

²⁸ Yesu kamwidika, “Kwidika goya. Tenda ivo na weye kwizakuwa mgima.”

²⁹ Mbali munhu ija kalonda kulagusa kanoga, ivo kamuuza Yesu, “Mkaya miyangu iyo yelihi?”

³⁰ Yesu kamwidika, “Kukala na munhu imwe yoyalawile Yelusalemu kuhita Yeliko. Wabavi wamgwila, wambawila vinhu vake, wamtowa na wamuleka habehi na kudanganika.

³¹ Baho kalawilila mkulu wa nhambiko kofosa muna inzila ija, mbali viyamuwone munhu ija yoyatowigwe, kagwaza.

³² Iviya na Mulawi viyafosile haja na kumuwona munhu yoyatowigwe, nayo kagwaza. ³³ Mbali Msamaliya imwe yoyakalile kofosa nzila ija kamfika munhu ija. Viyamuwone, kamuwonela ubazi. ³⁴ Kamkwenhukila habehi, kamfunga malonda yake na kuyaguma mavuta na divai. Maabaho kamkweza mchanyha ya chihogwe wake, kamgala mbaka kwiikaye ya wageni na kamwimiliza. ³⁵ Siku disondelele Msamaliya ija kamwing'ha dinali mbili mkulu wa mwene kaye ya wageni. Maabaho kamulongela, 'Mkalize munhu ino. Hondanibwele nizakuliha chochose chousang'hanile.' ”

³⁶ Maabaho Yesu kamuuza munhu ija, “Vino mwa iwanhu waja iwatatu, yelihi yakalile mkaya miyage ija yatowigwe na wabavi?”

³⁷ Nayo kedika, “Ni ija yoyamuwonele ubazi.”

Yesu kamulongela, “Hita, na ukatende ivo ivo.”

Yesu kowalaula Masa na Maliya

³⁸ Yesu na wanahina wake viwakalile mwiinzila, kengila mwiichibululu. Mwanamke imwe yatangigwe Masa kamuhokela mwiikaye yake. ³⁹ Mwanamke ija kakala na ndugu yake yotangigwa Maliya, yoyakalile muyamagulu ya Mndewa. Nayo kakala kotegeleza mafundizo ya Yesu. ⁴⁰ Mbali Masa kakala kohunganika kwa sang'hano nyingi. Kamuhitila Yesu na kamuuza, “Mndewa! Vino huwona ndugu yangu

kanilekela sang'hano zose niidumwe?" Mulongele yeze yanitaze!

⁴¹ Mndewa kamwidika, "Masa, Masa! Kohunganika na kugaya kwa vinhu vingi, ⁴² mbali chochilondeka ni chimwe muhala. Maliya kasagula chinhu chinogile, na hachiza-segezigwa kumwake."

11

Yesu kofundiza viilondeka kutosa

(Masayo 6:9-13, 7:7-11)

¹ Siku dimwe Yesu kakala hanhu hamwe kotosa. Viyakomeleze, wanahina wake imwe kamulongela, "Mndewa, chifundize kutosa, fana Yohana Mbatizi viyawafundize wanahina wake."

² Yesu kawalongela, "Muhatosa, longeni vino,

'Tata, * Zina jako ditunhizigwe,

Ufalume wako wize. †

³ Uching'he diyelo ndiya yetu ya siku zose.

⁴ Chilekelele uhasanyi wetu,

fana cheye vochiwalekelela wowachitendele yehile.

Sekeuchingize muna yamagezo.' "

⁵ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, "Chitende imwe wenu kahita kuikaye ya mbwiyake ichilo na kulonga, 'Mbwiyangu, nyazime ndiya ⁶ kwaviya mbwiyangu yeli muumwanza keza ukaye yangu, na niye nabule ndiya cha kumwing'ha!' ⁷ Na chitende ija mbwiyako yeli mnyumba kokwidika, 'Nileke nihumule! Lwivi luhindigwa lumala, na niye na wanangu chigona. Sidaha bule kwinuka na kukwing'ha chinhu chochose!' ⁸ Nomulongelani, hata fana heza-segela kukwing'ha kwaviya ni mbwiyake, mbali kwaviya vohuwona chinyala kugendelela kumpula, kezakwinuka na kukwing'ha chiulonda.

⁹ "Ivo nowalongelani, puleni na mweye mwizakwing'higwa, zahileni na mweye mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa. ¹⁰ Kwaviya chila munhu yondayapule kezakwing'higwa, na chila munhu yondayazahile kezapata, na chila munhu yondayahodize kezavuguliligwa. ¹¹ Vino tata yelihi vimwili yondayapuligwe somba na mwanage kezamwing'ha zoka? ¹² Hebu yelihi yoyodaha kumwing'ha mwanage inge yahapula finga? ¹³ Fana mweye muli wehi muvimanya kuweng'ha wanenu vinhu vinogile, vino Tati

* **11:2** Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza, "Tati yetu uli kuulanga." † **11:2** Tata: Maandiko yamwenga ya umwaka yakongeza, "Youlonda yatendeke, mwiisi fana uko kuulanga."

yenu yeli kuulanga hezaweng'ha Muhe Yelile wanhu waja wowonpula?"

Yesu na Mwenembago

(Masayo 12:22-30; Maliki 3:20-27)

¹⁴ Siku dimwe Yesu kakala kolava chinyamkela chochim-tendile munhu imwe yawe bubu. Chinyamkela vichimulawile, munhu ija kandusa kulonga. Lung'husesa lwa wanhu lwazanywa ng'hani. ¹⁵ Mbali wanhu wamwenga walonga, "Iyo kolava vinyamkela kwa udahi wa mwenembago, mkulu wa vinyamkela!"

¹⁶ Wanhu wamwenga walonda kumgeza Yesu, ivo wamulonda yatende mauzauza kulagusa kuwa kalawa kuulanga. ¹⁷ Mbali Yesu kayamanya yowakalile woyagesa mwiimizoyo yawo, ivo kawalongela, "Ufalume wowose uhaigola wenyewo na kuitowa wenyewo kwa wenyewo haudaha kugendelela. Na kaye yahaigola yenyewo kwa wenyewo izakugwa. ¹⁸ Fana Lufyende yahaigola mwenyewo, vino ufalume wake wizakwimaze? Mweye mwolonga kuwa niye nolava vinyamkela kwa udahi wa Mwenembago. ¹⁹ Fana miye nosang'hanila ludabwa lwa Mwenembago kulava vinyamkela, lelo wanhu wenu wolava vinyamkela kwa udahi wa yelihi? Wanhu wenu wawo wondawamtaguseni. ²⁰ Mbali fana nosang'hanila udahi wa Mulungu kulava vinyamkela, Ufalume wa Mulungu umwizilani umala.

²¹ "Munhu mwene ludabwa yoyoikaliza kaye yake kwa silaha, vinhu vake havizabawigwa. ²² Mbali munhu mwene ludabwa kumfosa yeye yaheza kumtowa, kezamuhoka silaha zake zose zoyakalile kozihuwila, na kusola vinhu vake.

²³ "Munhu yoyose heli na niye bule, kanilema. Na munhu yoyose yohayakunzagiza na niye, kopwililisa.

Kubwela kwa chinyamkela mwa munhu

(Masayo 12:43-45)

²⁴ "Chinyamkela yahamulawa munhu, chohita hanhu helibule mazi, chahazahila hanhu ha kuhumula. One hachipatile hanhu ha kuhumula, choilongela, 'Nizaibwelela kaye yangu yoniilawile.' ²⁵ Chihabwela na kuifika kaye yake ifyagiligwa na kuhambigwa, ²⁶ Kohita kusola vinyamkela vimwenga saba vili na ludabwa kufosa yeye. Navo vokwiza na kukala mwa munhu iyo. Baho hali ya munhu iyo iha kufosa ija ya umwaka."

Deng'ho da kweli

²⁷ Yesu viyakalile kolonga mbuli izo, mwanamke imwe munaulung'husesa kalandula dizi jake kumulongela Yesu, "Kamweda mwanamke yoyakweleke na yoyakulelile!"

²⁸ Mbali Yesu kamwidika, "Wamweda waja wose wowoi-hulika mbuli ya Mulungu na kutenda viya voiwalonda ku-tenda."

Wanhu wolonda kuwona mauzauza
(Masayo 12:38-42)

²⁹ Lung'husesa vilukalile lwoisung'ha-sung'ha kumzungu-luka Yesu, Yesu kagendelela kulonga, "Welesi uno wihile wolonda chilaguso! Habule munhu yonda yaweng'he chila-guso mbali chilaguso cha Yona. ³⁰ Kwaviya fanaviya Yona viyakalile chilaguso kwa wanhu wa Ninawi, ivo ivo Mwana wa Munhu kezakuwa chilaguso kwa wanhu wa ulelo uno. ³¹ Muna isiku ya nhaguso, malikiya wa Sheba kezakwima na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya kalawa isi yake na kuhita kutegeleza mafundizo ya ubala ya Mfalume Solomoni, na lelo munhu mkulu kumfosa Solomoni kaba-hano. ³² Muna isiku ya nhaguso, wanhu wa Ninawi wezak-wima na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya wawo wasamha uhasanyi wawo viwahulike mapetelo ya Yona. Nowalongela ukweli, hano hana munhu mkulu kumfosa Yona!

Bung'hulo da lukuli
(Masayo 5:15, 6:22-23)

³³ "Habule munhu yowasha chitasa na kuchifisa hebu kuchigubika kwa nongo. Mbali chitasa chokwikigwa haichingolobweda muladi wanhu wokwingila wawone bung'hulo. ³⁴ Meso yako ni chitasa cha lukuli lwako. Fana meso yako yowona, lukuli lwako lwose luna bung'hulo, mbali fana meso yako hayawona, iviya lukuli lwako lwose luna lwiza. ³⁵ Mwolondeka kuvimanya kuwa chitasa chili mgati mmwenu sekechiwe lwiza. ³⁶ Ivo fana kuna bung'hulo, na habule hanhu heli na lwiza, maabaho bung'hulo dizakuwa chila hanhu, fana viya chitasa vochikumwemwesela na bung'hulo jake."

Yesu kowalonga vihile Mafalisayo na wafundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

³⁷ Yesu viyamalile kulonga, Mfalisayo imwe kampula yahite kumwake yakaje ndiya hamwe nayo. Ivo Yesu kahita na kakala hasi, kandusa kuja. ³⁸ Mfalisayo iyo kazanywa ng'hani viyamuwone Yesu koja bila ya kunawa makono yake. ³⁹ Mndewa kamulongela, "Mweye Mafal-isayo mwosunha nhungo na chano kwa kunze, mbali mgati mmwenu mumema uhokaji na wihi. ⁴⁰ Wabozi mweye!

Vino siyo Mulungu yoyaumbile kunze, siyo ija ija yoyaumbile mgati? ⁴¹ Mbali muweng'he ngaye-ngaye vimwili navo, na Mulungu kezadeng'helela chila chinhu chomuchitenda.

⁴² “Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolava zaka za viungo na mboga fana bwasi na mnavu na chila mboga zimwenga za mayani, mbali mwoleka kutenda yanogile kwa wanhu na kumulonda Mulungu. Mulondeka teng'hu muwe wanhu wene kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, na wowomulonda Mulungu, bila kuleka kulava zaka.

⁴³ “Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolonda kukala kuna ivigoda va haulongozi muna zikaye za kutosela, na kulamsigwa munayamagulilo. ⁴⁴ Mwizagaya kwaviya mulinga fana maleme yelibule vilaguso, na wanhu wofosa mchanyha yake bila kuvimanya.”

⁴⁵ Imwe wa wafundiza Malagilizo kamulongela, “Mfundiza, viulonga ivo kochiliga cheye!”

⁴⁶ Yesu kamwidika, “Na mweye wafundiza Malagilizo mwizagaya! Kwaviya mwowatwika wanhu mbahasha zizamile ng'hani, wala mweye wenyewo hamuwataza hata kwa chidole muhala. ⁴⁷ Mwizagaya! Mwozenga maleme ya walotezi wa Mulungu wowakomigwe na wasaho zenu.

⁴⁸ Na mweye sambu mwawakalangama na chiya chowatendile wasaho zenu, wawakoma walotezi wa Mulungu, na mweye mwowazengela maleme. ⁴⁹ Maabaho iviya Ubala wa Mulungu ulonga, ‘Nizawatuma walotezi wa Mulungu na watumigwa, mwizawakoma wamwenga na kuwawinga wamwenga.’ ⁵⁰ Ivo wanhu wa ulelo uno wolondeka kutagusigwa kwa damu ya walotezi wa Mulungu wose kusongela kulumbigwa kwa isi yose, ⁵¹ kusongela kukomigwa kwa Abeli mbaka kukomigwa kwa Zakaliya, yoyakomigwe hagati ya chilingo na hanhu helile. Ona, nowalongela lukolo luno luzatagusigwa kwa kuwakoma wawo wose.

⁵² “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo! Kwaviya muifisa mvugulilo ya lwivi lwa kaye ya kuvimanyila. Mweye wenyewo hamwingila, na muwalema hata waja wowolonda kwingila!”

⁵³ Yesu viyasegele hanhu haja, Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kumulonga vihile na wamuza mbuli nyingi, ⁵⁴ wageza kumsepasepa muladi wangwile kwa mbuli zihile zondayadahe kulonga.

12

*Yesu kolemesa udelenya
(Masayo 10:26-27)*

¹ Lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana mbaka wanhu wakala woibojoga. Yesu kandusa kuwalongela wanahina wake teng'hu, "Iteganyeni na lusu da Mafalisayo da udelenya. ² Chinhu chochose chigubikigwe chizagubuligwa, na chochifisigwe chizamanyika. ³ Yoyose yamulongile muulwiza yezahulikigwa imisi, na yoyose yamuyalongile kwa kunyong'onya mwiidumwe yezagong'ondwa kuichisuwili.

*Yelihi wa kudumbigwa
(Masayo 10:28-31)*

⁴ "Nomulongelani wambwiya zangu, sekemuwadumbe wanhu wawo wowolukoma lukuli, maabaho hawadaha bule kutenda chinhu chochose chihile. ⁵ Nizamulagusani wa kumdumba. Mdumbeni Mulungu, yahamala kumkoma munhu kodaha kumwasa jehanamu. Nomulongelani, mdumbeni yeye!

⁶ "Vino videge vitano haviuzigwa kwa sente mbili? Mbali vivili, habule chochizimizigwa na Mulungu. ⁷ Hata nyele za mmatwi yenu zipetigwa zose. Ivo sekemdumbe kwaviya mweye munoga ng'hani kufosa shole wengi!

*Kumtogola na kumulema Chilisito Mkombola
(Masayo 10:32-33, 12:32, 10:19-20)*

⁸ "Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyonitogola haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamtogola haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu. ⁹ Mbali munhu yoyose yonda yanileme haulongozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamulema haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu.

¹⁰ "Munhu yoyose yonda yalonge mbuli ihile kwa Mwana wa Munhu kezalekeleligwa, mbali munhu yoyose yonda yamulige Muhe Yelile hezalekeleligwa bule.

¹¹ "Vondawamgaleni haulongozi ha kaye za kutosela na watawala na walangulizi, sekemuwe na lugano kuwa mwizalonga choni na mwizakwidika choni. ¹² Kwaviya Muhe Yelile keza mfundizani lusita luja luja yomulondigwa kuyalonga."

Simwe da tajili mbozi

¹³ Munhu imwe munaulung'husesa luja kamulongela Yesu, "Mfundiza, mulongele ndugu yangu chiigolele uhazi wetu."

¹⁴ Yesu kamwidika, "Mbwiyanu, vino yelihi yoyanikile niye kuwa msemi hebu mgolaji wa vinhu venu?" ¹⁵ Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa, "Iteganyeni na ugila, kwaviya ugima wa munhu hauli muna ivinhu viyeli navo!"

¹⁶ Maabaho Yesu kawalongela simwe, "Kukala na tajili imwe yoyakalile na mgunda woumulele ng'hani. ¹⁷ Tajili

iyoy kagesa muumoyo wake, 'Lelo nizatendaze? Nabule hanhu ha kwika mavuno yangu.' ¹⁸ Maabaho kailongela, 'Nizatenda vino, nizabomola madungu yangu na kuzenga makulu ng'hani. Umo nizakwika nafaka na vinhu vangu vose vinogile. ¹⁹ Maabaho nizaulongela moyo wangu, Lelo kunavo vinhu vinogile vingi vowiikile ngama ya kusang'hanila kwa miyaka mingi. Ivo humula uje na ung'we na udeng'helele!' ²⁰ Mbali Mulungu kamulongela munhu ija, 'Mbozi weye! Chilo cha diyelo nolonda ugima wako! Vino vinhu vouvikile mwenyewo vizakuwa va yelihi?' "

²¹ Yesu kakomelezela kwa kulonga, "Vino ivo vondaiwe kwa munhu yoyoimemezela vinhu kwa ichimu chake mwenyewo, mbali havika vinhu vake kwa Mulungu."

Muhuwile Mulungu
(Masayo 6:25-34)

²² Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, "Seke-muwe na lugano kwa ichimu cha ndiya chomulonda muladi kuwa wagima, wala viwalo vomulonda kwa ichimu cha ng'huli zenu. ²³ Kwaviya ugima ni bola kufosa ndiya na lukuli ni bola kufosa viwalo. ²⁴ Loleni mahowe, hawahanda na hawagobola na wabule dungu, mbali Mulungu kowalisa. Mweye munoga ng'hani kufosa ndege! ²⁵ Yelihi hagati yenu kwa kuigaza kodaha kongeza hata fana dimwe muna ugima wake? * ²⁶ Lelo fana hamudaha kutenda chinhu chidodo fana icho, habali mugaiye vinhu vimwenga? ²⁷ Loleni maluwa ya kumbago viyonogeza, hayasang'hana usang'hano wala hayaitendela viwalo. Mbali nomulongelani, hata Mfalume Solomoni mwenyewo na ukulu wake wose hanawahi kuiyawala walo dinogile fana luwa dimwe muna yamaluwa yayo. ²⁸ Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago, yaja diyelo yauko na igolo yokwasigwa muumoto, vino hezamtendelani mweye mengi ng'hani? Vil-ih i mweye wanhu muli na uhuwilo mdodo!

²⁹ "Ivo sekemuwe na lugano kuwa mwizakuja choni hebu mwizakung'wa choni. ³⁰ Kwaviya wanhu wohawammanyile Mulungu wogaiya vinhu ivo. Tati yenu kavimanya kuwa mohitaji vinhu ivo. ³¹ Mbali teng'hu uzahileni Ufalume wa Mulungu, na vinhu ivo vose mwizakwing'higwa.

Utajili kuulanga
(Masayo 6:19-21)

³² "Sekemudumbe, mweye bumbila dodo, kwaviya Mulungu wenu kawasagulani kumwing'hani mweye ufalume.

* **12:25** Kongeza hata fana dimwe muna ugima wake, hebu kuitenda yawe mtali.

³³ Chuuzeni vinhu venu vose na zihela mukaweng'he ngaye-ngaye. Itendeleni mifuko yohaisakala na kuikila ngama yenu kuulanga, uko haizahunguka. Uko wabavi hawadaha kuubawa, wala sondu hawadaha kuubananga. ³⁴ Kwaviya haja haili ngama yako, baho hondauwe moyo wako iviya.

Kaleni meso

³⁵ “Isasaleni kwa jojose dondadize, fungeni mkwiji muna ivigudi venu na vitasa venu viwe vokwaka. ³⁶ Muwe fana wanhu wowogozela mwenevale wawo, vondagabwele kulawa kunaisola. Vondagaze na kuhodiza, wadaha kumvugulila bahobaho. ³⁷ Wezadeng'helela ng'hani watumigwa waja mwenevale wawo vondagabwele kowafika wameso! Nomulongelani kweli, mwenevale iyo kezai-funga mkwiji mwiichigudi, kezakala nawo mwiimeza na kuwasang'hanila. ³⁸ Wezadeng'helela ng'hani hata fana yeheza ichilo chikulu hebu imitootondo kezawafika waisasala. ³⁹ Mbali muimanye mbuli ino, fana mwene kaye yahavimanyile fana yonda yeze mbavi, yahakalile meso. Wala sigambe yaileke kaye yake ibenigwe na mbavi. ⁴⁰ Na mweye iviya muisasale, kwaviya Mwana wa Munhu kezakwiza fana hamuimanyile bule.”

Msang'hani mwaminika na heli mwaminika (Masayo 24:45-51)

⁴¹ Petili kamuuzi, “Mndewa, vino simwe ijo kuchilongela cheye muhala, hebu wanhu wose?”

⁴² Mndewa kamwidika, “Vino yelihi msang'hani mwaminika na yeli na ubala, ija mwenevale wake yonda yamwike mchanyha ya wasang'hani wamwenga, na kuweng'ha wanhu yombe kwa lusita lwake?

⁴³ Kezadeng'helela mtumwa ija fana mwenevale wake yaheza kezamfika kotenda ivo. ⁴⁴ Nowalongela kweli, mwenevale kezamwika msang'hani iyo uchanyha ya vinhu vake vose. ⁴⁵ Mbali msang'hani ija yahalonga muumoyo wake, ‘Mwenevale wangu kezakalama kubwela.’ Maabaho kasonga kuwatowa watumwa wamwenga walume na wanaake, maabaho kaja na kung'wa mbaka kakolwa. ⁴⁶ Mwenevale wa mtumwa ija kezakwiza muna dizuwa mtumwa ija dohadigesile na muna fana yohaimanyile bule. Nayo kezamkanha mtumwa ija vihande vihande, na kumwika hamwe na hawatogole kuhuwila.

⁴⁷ “Na mtumwa ija yavimanyile viyolonda mwenevale wake, mbali haisasale wala kutenda viyalondeke na mwenevale wake, mtumwa iyo kezatowigwa ng'hani.

⁴⁸ Mbali mtumwa yohavimanyile viyolonda mwenevale

wake yavitende, nayo katenda vihile, mtumwa iyo kezatoigwa chidogo. Munhu yoyose yoyeng'higwe vinhu vingi, kumwake vizalondeka vinhu vingi, na munhu yoyose yoyeng'higwe vinhu vingi ng'hani, kumwake vizalondeka vinhu vingi ng'hani.

*Yesu kowatenda wanhu waibagule
(Masayo 10:34-36)*

⁴⁹ “Niza kubwinha moto mwiisi, na nilonda uwile waka umala! ⁵⁰ Ninawo ubatizo wonilondigwa niuhokele, na niye nogaya mbaka umale! ⁵¹ Vino mogesa kuwa niza kungalilani tindiwalo munaiisi? Hata chidogo! Sizile kugala tindiwalo mbali kuwabagula wanhu. ⁵² Kwaviya kusongela sambi, wanhu watano wa kaye imwe wezaihasanya, watatu kwa waidi na waidi kwa watatu. ⁵³ China tata wezaihasanya na wana wawo, na wana wezaihasanya na tati zawo. China mama wezaihasanya na wandeke zawo na wandeke wezaihasanya na mami zawo. Wakoi wa chike wezaihasanya na wakoi zawo, na wakoi wezaihasanya na wakoi wa chike.”

*Kuvimanya cha kutenda
(Masayo 16:2-3)*

⁵⁴ Yesu kawalongela wanhu, “Vimuwona mawingu yokwiza ubanzi wa ushwelo wa zuwa, baho molonga, ‘Mvula izatonya,’ na kweli yotonya. ⁵⁵ Na Vimuwona vulavumbi dolawa ubanzi wa kusi, molonga, ‘Kwizakuwa na vuke,’ na yokuwa ivo. ⁵⁶ Mweye wadelanya! Modaha kuvimanya chihanga cha isi na ulanga, iwaze kuwa hamuvimanyile lusita luno?

*Ilumbe na mwihi wako
(Masayo 5:25-26)*

⁵⁷ “Habali hamudaha kuilamulila wenyewo mbuli zinogile za kusang'hana? ⁵⁸ Kwaviya one mshitaka wako kokugala kwiichitala, iyohe uilumbe nayo muhawa mung'hali muna inzila. Fana si ivo msemi kezakugala kwa wakulu, nawo wezakwika mchifungo. ⁵⁹ Nokulongela, hwizalawa uko ng'o mbaka ulihe sente ya uhelelo.”

13

Samheni uhasanyi wenu hebu mwizadanganika

¹ Na lusita ulo ulo, wanhu wamwenga wamulongela Yesu mbuli za Wagalilaya wowakomigwe na Pilato viwakalile womulavila nhosa Mulungu. ² Yesu kawedika, “Vino mweye mwogesa Wagalilaya wawo wakala wahasanyi kufosa Wagalilaya wamwenga kwaviya wagaya ng'hani? ³ Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya hamusamha uhasanyi

wenu, na mweye wose mwizadanganika fana wawo. ⁴ Hebu mwogesa waja wanhu longo na wanane wowadanganike kwa kulagaliligwa na lingo uko Siloamu wakala na uhasanyi kufosa wanhu wose wakalile Yelusalemu? ⁵ Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya hamusamha uhasanyi wenu, na mweye wose mwizadanganika fana wawo.”

Simwe da mkuyu hawima

⁶ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Kukala na munhu yoyakalile na mtini kumgunda wake. Munhu ino kahita kulonda nhini, mbali hapatile bule. ⁷ Ivo kamulongela mwimilizi wa mgunda, ‘Miyaka mitatu nikala nokwiza kulonda matunda muna umbiki uno wa mtini mbali sipatile chochose bule. Ukanhe! Habali ugendelele kuubananga?’ ⁸ Mbali mwimilizi kamwidika, ‘Mwenevale, uleke mwaka uno muhala, na niye nizauhalilila, na kuugumila mboleya. ⁹ One uhema, vinoga! Mbali one hawimile, kwizaukanha.’ ”

Yesu komuhonya mwanamke muna Isiku ya Mhumulo

¹⁰ Muna Isiku ya Mhumulo, Yesu kakala kofundiza mwiikaye ya kutosela. ¹¹ Na baho hakala na mwanamke imwe yoyakalile na chinyamkela chochamtendile yawe mtamu kwa miyaka longo na minane. Kakala kaveduka na hadahile bule kugoloka. ¹² Yesu viyamuwonile, kamtanga, kamu-longela, “Mama, kuhonyigwa utamu wako!” ¹³ Maabaho Yesu kamwikila makono mwanamke iyo, na bahobaho mwanamke iyo kagoloka, kamtunhiza Mulungu.

¹⁴ Mkulu wa kaye ya kutosela kehiligwa kwaviya Yesu kamuhonya munhu muisiku ya Mhumulo. Ivo kawalongela wanhu, “Kuna siku sita zozifaya kusang’hana usang’hano. Muna zisiku izo, izoni muhonyigwe, mbali sekemwize muna isiku ya Mhumulo!”

¹⁵ Mndewa kedika, “Mweye wadelenya! Vino yelihi vimwili hamfungula ng’ombe wake hebu chihongwe wake kulawa hanhu ha kudila na kumgala kung’wa mazi muna Isiku ya Mhumulo? ¹⁶ Mwanamke ino ni mwana wa Bula-himu, nayo kafungigwa na Lufyende miyaka longo na minane ino. Vino hailondeke yafunguliligwe munaisiku ya Mhumulo” ¹⁷ Yesu viyamalile kulonga ivo, wehi wake wawona chinyala, mbali wanhu wadeng’helela kwa mauzauza yoyatendile Yesu.

Simwe da mbeyu ndodo kufosa zose

¹⁸ Yesu kalonga, “Vino ufalume wa Mulungu ulinga choni? Vino nodaha kuulinganyiza na choni? ¹⁹ Ulinga fana chiya chochilawilila munhu viyohanda mbeyu ya haladali muna

umgunda. Mbeyu ija yokula na kuwa biki kulu, na ndege wozenga mvulu muna yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Masayo 13:33)

²⁰ Yesu kawauza kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu ni-ulinganyize na choni? ²¹ Ulinga fana lusu dodisiligwe na mwanamke na kudihanganya na mhishi nhatu za usage na usage wose ugongomoka.”

Lwivi lusingili
(Masayo 7:13-14, 21-23)

²² Maabaho Yesu kagendelela na mwanza kuhita Yerusalemu. Viyakalile nzila, kafosela munayamabululu na mwiivibululu kuwapetela wanhu. ²³ Munhu imwe kamuuza, “Mndewa, vino wanhu wadodo wawo wondawakomboligwe?”

Yesu kawedika, ²⁴ “Muiyohe kwingila munaulwivi lusingili, kwaviya nomulongelani kuwa wanhu wamwenga wezageza kwingila, mbali wezapotigwa. ²⁵ Mwene kaye kezakwima na kuhinda lwivi, na mweye mwizakwima kunze na kuhodiza muhalonga, ‘Mwenevale, chivugulile ulwivi.’ Mbali yeye kezawedika, ‘Simmanyileni mweye wala komulawa!’ ²⁶ Na mweye mwizalonga, ‘Chija na kung’wa hamwe na weye, na kufundiza muna ya mabululu yetu!’ ²⁷ Mbali kezalonga kaidi, ‘Nomulongelani simmanyileni mulawa kulihi. Sege- leni kumwangu mweye mose motenda yehile!’ ²⁸ Muzalila na kugaya ng’hani vondamumu wone Bulahimu, Isaka, Yakobo na walotezi wa Mulungu wose wamuna Ufalume wa Mu- lungu, mbali mweye wenyewo mwasigwa kunze. ²⁹ Wanhu wezakwiza kulawa ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo, na kulawa ubanzi wa kasikazini na ubanzi wa kusi, na wezakala na kuja muna Ufalume wa Mulungu. ³⁰ Maabaho wanhu waja haweli wenevale sambili wezakuwa wa wenevale, na wanhu waja wenevale sambili wezakuwa haweli wenevale.”

Yesu koionela ubazi Yerusalemu
(Masayo 23:37-39)

³¹ Lusita luja luja Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu na kumulongela, “Segela hano uhite hanhu hamwenga, kwaviya Helode kolonda kukukoma.”

³² Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele ija tukwa, ‘Diyelo na igolo nolava vinyamkela na kuhonya watamu, na muna siku deketatu nizakomeleza usang’hano wangu.’ ³³ Hata ivo, nolondeka diyelo, igolo na chisindo nyamhe nzila yangu, kwaviya hailondeka mulotezi wa Mulungu yadan- ganike kunze ya Yerusalemu!

34 “Weye Yelusalemu! Weye Yelusalemu! Kowakoma walotezi wa Mulungu na kuwatowa na mabwe watumigwa wa Mulungu wowatumigwe kumwako! Miyanza mingahi nilonda kuwakunzanya wanago fana viya kolo da nguku vodikunzagiza vifalanga vake hasi ya mabawa yake, mbali haulondile bule! 35 Loleni, mulekeligwa kaye yenu ya Mulungu! Na niye nowalongela, hamwizaniwona kaidi ng’o mbaka vondamulonge, ‘Katemiligwa mate yokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

1 Siku imwe ya Mhumulo, Yesu kengila kuja mwiikaye ya mkulu wa Mafalisayo. Wanhu wakala womsepasepa Yesu. 2 Munhu imwe yoyakalile na safula keza kwa Yesu. 3 Yesu kawauza wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, “Vino Malagilizo yetu yotogola kumuhonya munhu munaisiku ya Mhumulo hebu hayatogola bule?”

4 Mbali wawo hawalongile chochose. Yesu kamwamha munhu ija na kamuhonya, maabaho kamuleka yahite. 5 Maabaho kawedika, “Yelihi vimwili ihawa mwanage hebu ng’ombe wake kadumbukila mwiichisima munaisiku ya Mhumulo hadaha kumulava?”

6 Mbali hawadahile kumwidika bule.

Unyendanyenda na ukalimu

7 Yesu viyawawonile wowagonikigwe wengi wasagula vigoda va kuulongozi, kawalongela wose simwe dino, 8 “Uhagonikigwa na munhu kunaisola, sekeukale vigoda va kulongozi. Kwaviya munhu imwenga mkulu kukufosa weye kodaha kwiza, 9 na munhu yoyawagonikeni wose kokwiza kumwako na kukulongela, ‘Inege yakale ino.’ Baho kwizawona chinyala na kuhita kukala kuna ivigoda va kuchisogo. 10 Mbali weye uhagonikigwa utende vino, uhafika kuna didugila, hita ukakale kuna ivigoda va kuchisogo, muladi munhu ija yoyakugoneke yahakwizila, yakulonge, ‘Mbwiyanu, inuka wize ukakale kuna ivigoda va kuulongozi.’ Baho kwizatunhizigwa na wanhu wose wowakalile hamwe na weye. 11 Kwaviya munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa mdodo kezatendigwa kuwa mkulu.”

¹² Maabaho Yesu kamulongela ija yoyakugoneke, “Uhatenda ndiya cha imisi hebu cha ichilo, sekeuwagoneke mbiwiya zako hebu ndugu zako hebu wakaya wayago weli matajili. Kwaviya uhatenda ivo, wawo nawo wezakugoneka mwiizikaye zawo, na ivo wezakuliha yaja youwatendele. ¹³ Mbali uhatenda dugila, wagoneke ngayengaye, vilema, mbetembete, na vipofu, ¹⁴ na weye kwizatemiligwa mate. Kwaviya wawo hawadaha kukuliha, Mulungu kezakuliha munaisiku ya kuzilibuligwa wanhu wanogile.”

Simwe da dugila kulu

(Masayo 22:1-10)

¹⁵ Imwe wa wanhu waja wowagonekigwe viyahulike mbuli izo, kamulongela Yesu, “Kezamweda munhu ija yondayaje ndiya ya didugila kuna Ufalume wa Mulungu!”

¹⁶ Yesu kamulongela, “Munhu imwe katenda dugila da zengele na kawagoneka wanhu wengi. ¹⁷ Vilufikile lusita lwa kuja, kawatuma wasang'hani wake yakawalongele wageni, 'Izoni, kwaviya sambu chila chinhu chisasaligwa chimala!’ ¹⁸ Mbali wawo wagonekigwe hawagesile, kwaviya chila imwe kakala na usang'hano wake. Munhu wa mwanduso kamulongela mtumwa ija, 'Nigula mgunda, ivo nolondeka nikaulole. Nokulamba unilekelele.’ ¹⁹ Munhu imwenga kalonga, 'Nigula ng'ombe longo dimwe, sambu nohita kuwageza. Nokulamba unilekelele.’ ²⁰ Munhu imwenga nayo kalonga, 'Nisola mke sambu, na kwa ichimu icho sidaha kwiza.’

²¹ “Msang'hani ija kahita, kamulongela mwenevale wake mbuli izo. Mwenevale viyahulike ivo, kehilwa, kamulongela mtumwa wake, 'Lawa hima hima uhite kudikulugumbi na vichocholo va mabululu, uwalongelele ngaye-ngaye na vilema na vipofu na mbetembete weze.’ ²² Mtumwa ija kalonga, 'Mwenevale, yayo younilagilize yatendeka yamala, mbali hata sambu nyafasi yabaho.’ ²³ Ivo mwenevale kamulongela mtumwa wake, 'Lawa kunze uhite kuzinzila na kuzimhaka, uwalongele wanhu weze muladi kaye yangu imeme. ²⁴ Kwaviya nomulongelani kuwa, munaiwaja wowagonikigwe, habule hata imwe yonda yalanze ndiya ya dugila jangu!’ ”

Kugaya kwa ichimu cha kuwa mwanahina

(Masayo 10:37-38)

²⁵ Baho lung'husesa lwa wanhu vilukalile lomsondelela Yesu, Yesu kawahindukila, kawalongela, ²⁶ “Munhu yoyose yoyonisondelela mbali hamwihila tati yake na mami yake, muke wake na wanage, ndugu zake na walumbu zake, na one haihile yeye mwenyewo, hadaha bule kuwa mwanahina

wangu. ²⁷ Munhu yoyose yohaupapa msalaba wake na kunisondelela, hadaha bule kuwa mwanahina wangu.

²⁸ “Yelihi vimwili mweye yahalonda kuzenga lingo, hakala teng’hu na kupeta galama, kulola kuwa kanazo hela za kuukomelezela usang’hano wake? ²⁹ Kwaviya fana yahan-dusa kuhimba chandusilo, hadaha kuukomeleza, wanhu wose wowowona chiyatendile wezamseka. ³⁰ Maabaho wezalonga, ‘Munhu ino kandusa kuzenga, mbali hadahile kukomeleza usang’hano!’

³¹ “Hebu kuna Mfalume yelihi yahalonda kuhita kuitowa na Mfalume imwenga, hakala hasi teng’hu na kugesha kuwa yeye na wanhu magana longo kezadaha kuitowa na Mfalume mwene wanhu magana malongo maidi? ³² Fana yahawona hadaha, kowatuma wasenga wake wahite kwa Mfalume iyo yang’hali kutali wamulambe kuwe na tindiwalo. ³³ Iviya one munhu hadaha kuleka chila chiyeli nacho, hadaha kuwa mwanahina wangu.

Munyu ulibule umunyu
(Masayo 5:13; Maliki 9:50)

³⁴ “Munyu unoga, mbali munyu wahagiza umunyu wake, ugumigwe choni mbaka uwe na umunyu kaidi? ³⁵ Haifaya bule kwikigwa muna umgunda wala kuhanganya na mboleya, yokwasigwa kunze. Mwene magutwi ya kuhulika, nayahulike!”

15

Simwe da ng’hondolo yagile
(Masayo 18:12-14)

¹ Siku dimwe wasola kodi na wamt wene uhasanyi weza kumtegeleza Yesu. ² Mbali Mafalisayo na wafundiza Malag-ilizo wandusa kuilongela, “Munhu ino kawahokela wene uhasanyi na koja hamwe nawo!” ³ Yesu kawalongela simwe dino,

⁴ “Vino munhu yelihi kumwenu mwene ng’hondolo gana, ng’hondolo imwe yahaga, hawaleka waja malongo kenda na kenda hanhu ha kudimila, na kuhita kunzahila ija yoyagile mbaka yamuwone? ⁵ Na yahamuwona kezadeng’helela na kumwika mmayega yake, ⁶ na kumgala ukaye. Maabaho kezawatanga mambwiya zake na wakaya wayage na kuwalongela, ‘Deng’heleleni hamwe na niye, kwaviya nimuwona ng’hondolo wangu yagile.’ ⁷ Iviya nowalongelani, kwizakuwa na deng’ho kulu kuulanga kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha kufosa wanhu malongo kenda na kenda wanogile wohawalonda kusamha.”

Simwe da sente yagile

⁸ “Hebu fana mwanamke imwe yoyakalile na sente longo na kagiza sente imwe, kezatendaze? Kezawasha chitasa na kufyagila kaye yake, na kuizahila chila hanhu mbaka yaiwone. ⁹ Na yahaiwona sente ija, kezawatanga mamb-wiya zake na wakaya wayage na kuwalongela, ‘Deng’heleleni hamwe na niye kwaviya niwona sente yangu yagile!’ ¹⁰ Iviya nowalongelani, wasenga wa kuulanga wa Mulungu wana deng’ho kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha.”

Simwe da mbwanga yagile

¹¹ Yesu kagendelela kuwalongela, “Kukala na munhu imwe yoyakalile na wana waidi wa chilume. ¹² Mbwanga im-dodo kamulongela tati yake, ‘Tata, ning’he vinhu vangu va uhazi sambu.’ Ivo tata ija kawagolela vinhu vake sawa sawa wabwanga waja waidi. ¹³ Viyafosile siku ndodo, mb-wanga imdodo kagula vinhu vake. Maabaho kahita isi ya kutali, uko kadanganya hela zake kwa kusang’hanila chakachaka. ¹⁴ Viyakomeleze kudanganya chila chinhu, kulawilila nzala ng’hulu mwiisi ija, nayo kakala kabule chinhu chochose. ¹⁵ Ivo kahita kusang’hana usang’hano kwa munhu imwe yoyakalile mkaya wa isi ija, nayo kam-gala kumgunda yakawadime nguluwe. ¹⁶ Kalonda kuja makang’ha yowakalile woja nguluwe, mbali habule munhu yamwing’hile chinhu ndiya. ¹⁷ Mbali nzelele zake vizimb-welele, kailongela mwenyewo, ‘Vino ni watumigwa wengahi wa tati yangu woja na kusigaza, na niye hano nofa na nzala?’ ¹⁸ Nizasegela na kuhita kwa tati yangu na kumulongela, Tata, nimbananga Mulungu wangu na nikubananga na weye iviya. ¹⁹ Sifaya kutangigwa mwanago kaidi, nitende fana imwe wa watumigwa wako.’ ²⁰ Ivo kasegela, kahita kwa tati yake.

“Mbali viyakalile yang’hali kutali, tati yake kamuwona, kamuwonela ubazi, kamkimbila, kamuhagatila, na kam-nonela. ²¹ Mbali mwana ija kalonga, ‘Tata, nimbananga Mulungu wa kuulanga na weye iviya. Sifaya kutangigwa mwanago.’ ²² Mbali tata kawatanga watumwa wake, kawa-longela, ‘Himahima! Galeni walo dinogile mumuyawaze. Mvazeni na mhethe mchidole na vilatu mmagulu. ²³ Maabaho hiteni mkagale dang’ang’a dinenehe na mudichinje, chije na chideng’helele! ²⁴ Kwaviya ino mwanangu kakala kadan-ganika, lelo kazilibuka, kakala kaga mbali sambu kawoneka.’ Ivo wandusa kudeng’helela.

25 “Dugila vidikalile dogendelela, ija mbwanga mkulu kakala kumgunda. Viyakalile habehi na ikaye, kahulika, nyila na wanhu wovina. 26 Ivo kamtanga imwe wa wasang'hani, kamuuza, ‘Vino kuna choni?’ 27 Msang'hani ija kamwidika, ‘Mdodo wako kabwela ukaye na tati yako kamchinjila dang'ang'a dinenehe kwaviya kampata yang'hali ngima!’

28 “Mbwanga ija imkulu kehiligwa ng'hani, kalema kwingila mnyumba. Tati yake kalawa kunze, kamulamba yengile mnyumba. 29 Mbali kamwidika tati yake, ‘Lola, miyaka ino yose nikusang'hanila fana mtumwa, na silemile bule kukutegeleza ndagilizi yako. Kuning'ha choni niye? Huning'hile hata luti nitende dugila na mambwiya zangu! 30 Mbali ino mwanago kadanganya vinhu vako na malaya, na viyabwelile ukaye kumchinjila dang'ang'a dinenehe!’ 31 Tati yake kamwidika, ‘Mwanangu, lusita lwose kukala na niye, na chila chinhu chinili nacho ni chako. 32 Mbali chitende dugila na chideng'helela, kwaviya mdodo wako kakala kadanganika mbali sambi ngima, kakala kaga mbali sambi kawoneka!’ ”

16

Simwe da mulolezi mbala

1 Yesu kawalongela wanahina wake, “Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile na mulolezi wa vinhu vake. Tajili ino kalongeligwa kuwa mulolezi wake kakala kodanganya vinhu vake. 2 Ivo kamtanga mnyumba, kamulongela, ‘Vino ni mbuli yaki ino yonihulika kumwako weye? Nipetele vinhu vangu vose viuhokele na viulavile kwaviya hudaha bule kuwa ndolezi wangu kaidi.’ 3 Mulolezi ija kailongela mwenyewo, ‘Mwenevale wangu kezanilekeza usang'hano, nitende choni? Kulima sidaha, na kupula nowona chinyala. 4 Novimanya cha kutenda muladi vondanilavigwe muna usang'hano wangu, wanhu wanihokele ukaye yawo.’

5 “Ivo kawatanga wanhu wose wowolondeka kumuliha mwenevale wake. Maabaho kamuuza yanduse kwiza, ‘Vino kolondeka kumuliha mwenevale wangu hela nyingahi?’

6 Kamwidika, ‘Vipimo gana va mavuta ya zaituni.’ Mulolezi ija kamulongela, ‘Sola cheti chako, kala hasi hima, yandika ningo malongo matano.’ 7 Maabaho kamuuza imwenga, ‘Na weye kolondeka ulihe choni?’ Nayo kedika, ‘Maguniya magana longo ya uhemba.’ Mulolezi kamulongela, ‘Sola cheti chako na yandika, maguniya malongo manane.’

8 “Mwenevale kamtogoza mulangulizi ija mvwizi kwa kutenda vinhu kwa ubala. Kwaviya wanhu wa isi ino yose wana ubala muna ukutenda mbuli zawo kufosa wana weli mudibung'hulo.”

9 Yesu kagendelela kulonga, “Nomulongelani, sang’hanileni vinhu venu kuipatila wambwiya, muladi vondazimale, wamuhokeleni muna ikaye ya siku zose. 10 Munhu yoyose yoyotogoligwa muna chinhu chidodo ng’hani, kezatogoligwa muna chinhu chikulu, na munhu yoyose yahatogoligwa muna chinhu chidodo, iviya hezatogoligwa muna chinhu chikulu. 11 Ivo mweye one hamutogoliligwe kwika vinhu vili mwiisi, yelihi yonda yawatogolele kwika vinhu va kweli? 12 Na one hamudahile bule kwika vinhu va munhu imwenga vinogile, yelihi yonda yaweng’he vinhu venu wenyewo?

13 “Habule mtumwa yoyodaha kuwasang’hanila wenevale waidi. Kwaviya kezamwihila imwe na kumulonda imwenga, hebu kezamwamhilila imwe na kunzeka imwenga. Hamudaha kumsang’hanila Mulungu kuno mosang’hanila hela.”

Mbuli zimwenga za Yesu

(Masayo 11:12-13, 5:31-32; Maliki 10:11-12)

14 Mafalisayo wowolonda hela viwahulike ivo, wanzeka Yesu. 15 Yesu kawalongela, “Mweye iyo womuilagusa munoga kwa wanhu, mbali Mulungu kammayani mizoyo yenu. Kwaviya chinhu chochiwoneka chinoga haulongozi ha wanhu, kwa Mulungu chiwoneka chiha.

16 “Malagilizo ya Musa na mbuli za walotezi wa Mulungu vipetigwa mbaka muna ichipindi cha Yohana Mbatizi. Kusongela chipindi icho, Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu yopetigwa, na chila munhu koiyoha kwingila kwa ludabwa. 17 Mbali vibuha ng’hani kwa ulanga na isi kusegela, kufosa kuhunguka hata chinhu chidodo munayamalagilizo.

18 “Mulume yoyose yomwasa muke wake na kusola muke imwenga kotenda uzinzi, na mulume yoyomsola muke yoyasigwe kotenda uzinzi.

Munhu tajili na Lazalo

19 “Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile koyawala viwalo va chitani inogile ng’hani, na chila siku kakala kotenda dugila koja ndiya zinogile ng’hani. 20 Haulongozi ha lwivi lwake ulukulu, kekigwa ngaye-ngaye imwe, zina jake Lazalo yoyakalile na vilonda vingi. 21 Ngaye-ngaye iyo kakala kolonda kuja masigavu yalagale munaima ya tajili ija. Na zimbwa zikala zokwiza kumulambita vilonda vake.

22 “Hamwande, Lazalo kadanganika na kasoligwa na wasenga wa kuulanga mbaka mwiimhambaga ya Bulahimu. Tajili ija nayo kadanganika na kawandigwa. 23 Kuja kuzimu, munhu ija yakalile na vinhu vingi kakala kogaya ng’hani, kenula meso yake, kamuwona Bulahimu kwa kutali hamwe

na Lazalo mwiimhambaga yake. ²⁴ Katanga kwa dizi kulu, 'Tata Bulahimu, niwonele ubazi! Mtume Lazalo yavabike nhonga ya chidole chake munayamazi, yaluhoe lulimi lwangu, kwaviya nogaya ng'hani munaumoto uno!'

²⁵ "Mbali Bulahimu kamwidika, 'Mwanangu, kumbuka weye kuhokela vinhu vinogile munaugima wako, mbali Lazalo kahokela vihile. Sambi Lazalo kahano kodeng'helela, na weye kwolumizigwa. ²⁶ Iviya hagati yetu cheye na mweye hekigwa kombo kulu muladi wanhu wolonda kulawa kuno kwiza kumwenu wapotigwe, na wanhu wa kumwenu sekewadahe kwiza kumwetu!' ²⁷ Munhu tajili kalonga, 'Basi nokulamba tata Bulahimu, mtume Lazalo kuikaye ya tati yangu. ²⁸ Kwaviya ninawo ndugu watano. Mulekelele yahite yakawalongele waleke kutenda yehile muladi na wawo sekeweze hanhu hano ha magayo.'

²⁹ "Bulahimu kalonga, 'Wandugu zako wanayo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na walotezi wa Mulungu, wawategeleze wawo chiwolonge.' ³⁰ Tajili ija kamwidika, 'Bule tata Bulahimu. Fana munhu yoyazilibuke yahawahitila, wezaleka uhasanyi wawo.' ³¹ Mbali Bulahimu kamulongela, 'Fana hawawahulike Musa na walotezi wa Mulungu, hawezamuhulika hata munhu yahazilibuka.' "

17

Uhasanyi

(Masayo 18:6-7; Maliki 9:42)

¹ Yesu kawalongela wanahina wake, "Vizalawilila vinhu vondaviwatende wanhu watende uhasanyi, mbali kezagaya ng'hani munhu ija yovitenda vilawilile. ² Muhavu munhu iyo yafungigwe dibwe kulu da kudundila mwiisingo na yakasigwe mwiibahali, kufosa kumtenda imwe wa wadodo wano yatende uhasanyi. ³ Iteganyeni!

"Fana ndugu yako yahakubananga, mulamule, yahasamha mulekelele. ⁴ Na fana yahakubananga miyanza saba muna isiku imwe, na kubwela kumwako miyanza saba na kukulongela, 'Nisamha,' mulekelele."

Uhuwilo

⁵ Watumigwa wamulongela Mndewa, "Uchongezele uhuwilo wetu."

⁶ Mndewa kawedika, "Fana muwile na uhuwilo mdodo fana mbeyu ya haladali, muhaulongele mbiki wa mkuyu, 'Ng'oka, ukaihande mwiibahali.' Nawo uhawahulike.

Sang'hano ya mtumwa

⁷ “Chitende imwe wenu kana mtumwa yoyolima kumgunda hebu yoyodima ng'ombe. Vino mtumwa iyo viyobwela kulawa kumgunda, yelihi kezamulongela, ‘Izo teng’hu, kala hasi uje ndiya.’ ⁸ Vino hezamulongela, ‘Nisasalile ndiya nije, maabaho unisang’hanile mbaka nikomeleze kuja na kung’wa, maabaho na weye uje na kung’wa?” ⁹ Vino kezamulongela hewela mtumwa ija kwaviya kayatenda yoyalagilizigwe kuyatenda? ¹⁰ Na mweye ivo ivo, muhakomeleza kutenda yose yomulondeke kuyatenda, longeni, ‘Cheye cha watumwa muhala, na chitenda yayo yochilondeke kuyatenda.’ ”

Yesu kowahonya wanhu longo wene dikulu

¹¹ Yesu viyakalile mwiinzila kuhita Yelusalemu, kafosela Samaliya na Galilaya. ¹² Viyakalile kokwingila munaichibululu chimwe, kaiting’hana na wanhu longo wene dikulu wema kutali. ¹³ Waguta kwa dizi kulu kuno wolonga, “Yesu, Mndewa, uchiwonele ubazi!”

¹⁴ Yesu kawalola, kawalongela, “Hiteni mukailaguse kwa wakulu wenu wa nhambiko.”

Viwakalile mwiinzila, wasafyika. ¹⁵ Imwe wawo viyawonile kuwa kahonyigwa, kabwela, kamtunhiza Mulungu kwa dizi kulu. ¹⁶ Kaibwanha mmagulu ya Yesu na kumwing’ha hewela. Munhu iyo kakala Msamaliya. ¹⁷ Yesu kalonga, “Vino hawahonyigwe bule wanhu longo? Lelo waja kenda wakulihi? ¹⁸ Vino habwelile hata imwe kumwing’ha utunhizo Mulungu ila mgeni ino muhala?” ¹⁹ Maabaho Yesu kamulongela munhu ija, “Ima na uhite, uhuwilo wako ukuhonya.”

*Kwiza kwa Ufalume wa Mulungu
(Masayo 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Mafalisayo wamwenga wamuuzwa Yesu, “Ufalume wa Mulungu wizakwiza zuwaki?”

Yesu kawedika, “Ufalume wa Mulungu hawiza kwa kuwoneka kwa meso bule. ²¹ Habule munhu yonda yalonge, ‘Lola, auno,’ hebu ‘Auja,’ kwaviya Ufalume wa Mulungu wa mgati mmwenu.”

²² Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Siku yokwiza vondamulonde kuwona siku dimwe muna zisiku za Mwana wa Munhu, mbali sekemudiwone bule. ²³ Wanhu vondawawalongele, ‘Loleni, kakuja,’ hebu, ‘Loleni, kakuno!’ Mweye sekemuwawinze. ²⁴ Kwaviya fana viya lumwemwe volumweka kulawa kuulanga na kumwemwesa ubanzi umwe mbaka ubanzi umwenga, ivo vodayawe Mwana wa Munhu muna isiku yake. ²⁵ Mbali teng’hu kezagaya ng’hani na kezalemigwa na wanhu wa ulelo uno. ²⁶ Na

fana viiwile munazisiku za Nuhu, viya viya izakuwa ivo munazisiku za Mwana wa Munhu. ²⁷ Chila munhu kakala koja na kung'wa, kusola na kusoligwa mbaka siku ija Nuhu viyengile mwiisafina. Baho gombo diza na kuwakoma wanhu wose. ²⁸ Izakuwa fana viulawilile muna zisiku za Lutu. Wanhu wakala woja na kung'wa, wakala wogula na kuchuuza, wakala wohanda na kuzenga. ²⁹ Mbali siku ija Lutu viyasegele Sodoma, kuwashigwa moto wa chibiliti kulawa kuulanga na kuwalunguza wose. ³⁰ Vino ivo vondaiwe siku ija Mwana wa Munhu vondagubuligwe.

³¹ "Muna isiku iyo, munhu yeli mchisuwili na vinhu vake va mnyumba, sekeyahulumuke kuhita mwiiikaye kuvisola, na munhu yeli kumgunda iviya sekeyabwele kuchisogo kusola chochose. ³² Mkumbukeni muke wa Lutu. ³³ Munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mweyewo, keza-wagiza, na yoyose yowagiza ugima wake, kezaulopola. ³⁴ Nomulongelani, ichilo cha siku iyo, wanhu waidi wezag-ona muna dikomwa dimwe, imwe kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa. ³⁵ Wanaake waidi wezakuwa hamwe wodunda, imwe kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa." 17:35. Wanaake waidi, kezalekigwa. Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali ³⁶. Wanhu waidi weza-kuwa kumgunda, imwe kezasoligwa na imwenga keza-lekigwa. ³⁶ Wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe keza-ganduligwa, imwenga kezalekigwa.

³⁷ Maabaho wanahina wake wamuuzwa, "Kulihi Mndewa?"

Yesu kawedika, "Hohose heli na kiga, baho honda wait- ing'hane vilele."

18

Simwe da mgane na msemi

¹ Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake simwe kuwafundiza kuwa wolondeka kutosa siku zose na sekewafe moyo. ² Kalonga, "Muna idibululu dimwe kukala na msemi imwe yoyakalile hamdumba Mulungu wala hawagesa wanhu bule. ³ Na kuna dibululu ijo kukala na mwanamke mgane yoyakalile komuhitila msemi iyo bila kufamoyo na kumulamba, 'Nitaze nipate yonilondeka kupata kwa mwihi wangu.' ⁴ Kwa lusita lutali msemi iyo kalema kumtaza mgane ija. Mbali hamwande kailongela mwenyewo, 'Hata fana niye simdumba Mulungu wala siwagesa wanhu, ⁵ mbali kwaviya mgane ino konigaza, nizamwing'ha chiyolondeka kupata muladi sekeyeze chila siku na kunilegeza.' "

⁶ Maabaho Mndewa kagendelele kulonga, "Tegelezeni viyalongile ija msemi yehile. ⁷ Vino Mulungu hezawata-gusa waja woyawasagule womulilila imisi na ichilo? Vino

kezakalama kuwataza? ⁸ Nowalongelani kezawezilani hima hima! Mbali Mwana wa Munhu vondayeze, vino kezawona uhuwilo mwiisi yose?”

Simwe da Mfalisayo na msola kodi

⁹ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino wanhu waja wowoiwona wanoga na kuwazeha wamwenga. ¹⁰ Na kalonga, “Kukala na wanhu waidi wowahitile kutambika Mwiikaye ya Mulungu. Imwe kakala Falisayo na imwenga kakala msola kodi. ¹¹ Mfalisayo ija kema yaidumwe, katosa vino muumoyo wake, ‘Weye Mulungu, nokwing’ha hewela kwaviya niye silingile fana wanhu wamwenga, wahokaji na wowotenda yehile na wazinzi, na wala silingile fana msola kodi ino. ¹² Niye nofunga kuja miyanza midi muna zisiku saba, na nolava zaka muna ichila chinhu chonichipata.’

¹³ “Mbali msola kodi ija kema kutali, wala hagezile bule hata kwinula meso yake kuulanga. Mbali kaitowa mhambaga yake kwa usungu na kulonga, ‘Weye Mulungu, niwonele ubazi, niye mwene uhasanyi.’ ¹⁴ Yesu kawalongela, msola kodi ino kahita ukaye yake kanoga haulongozi ha Mulungu kumfosa ija Mfalisayo. Kwaviya munhu yoyose yoyoitenda mwenyewo mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoyoitenda mwenyewo mdodo keza tendigwa kuwa mkulu.”

*Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Maliki 10:13-16)*

¹⁵ Wanhu wamwenga wawagala wana wawo wadoododo kwa Yesu muladi yawekile makono. Wanahina viwawawone ivo, wawabwakila wanhu waja. ¹⁶ Mbali Yesu kawatanga wana wadoododo na kalonga, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwagome. Kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana wano. ¹⁷ Nomulongelani ukweli, munhu yoyose yohauhokela Ufalume wa Mulungu fana mwana mdoododo, hezakwingila muna ufalume uwo ng’o!”

*Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Maliki 10:17-31)*

¹⁸ Mkulu imwe wa Chiyahudi kamuuza Yesu, “Mfundiza unogile, nitende choni nidahe kupata ugima wa siku zose?”

¹⁹ Yesu kamuuza, “Habali konitanga niye yanogile? Habule munhu yanogile ila Mulungu muhala. ²⁰ Koyamanya Malagilizo, ‘Sekeukome, sekeuwe mgoni, sekeubawe, sekeulonge uvwizi, wahulike tati yako na mami yako.’ ”

²¹ Munhu ija kedika, “Yayo yose niyatenda kusongela udodo wangu.”

²² Yesu viyahulike ivo, kamulongela, “Kuhungukiligwa na chinhu chimwe. Chuuza vose viuli navo ukaweng’he ngaye-ngaye hela, na weye kwizakuwa na ngama kuulanga, maabaho izo unisondelele.” ²³ Mbali munhu ija viyahulike ivo, kapata luholoji kwaviya kakala na vinhu vingi.

²⁴ Yesu viyamuwone kuwa kana chiholoji, kamulongela, “Ni vidala ng’hani kwa wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu! ²⁵ Vibuha ngamiya kwingila munaichizonzo cha sanziya kufosa tajili kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”

²⁶ Wanhu wowamuhulike, wamuuzza, “Lelo yelihi yondayadahe kukomboligwa?”

²⁷ Yesu kawedika, “Chinhu hachidahika kwa wanhu, kwa Mulungu chodahika.”

²⁸ Maabaho Petili kalonga, “Lola! Cheye chileka vinhu vetu vose na kukuwinza weye.”

²⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yoyalekile kaye yake, hebu muke wake, hebu ndugu, hebu tati yake na mami yake, hebu wana, kwa ichimu cha Ufalume wa Mulungu, ³⁰ kezahokela vingi miyanza mingi ng’hani muna zisiku zino za sambu na ugima wa siku zose muna ulusita lukwiza.”

Yesu kolonga lweketatu mbuli ya ifa yake na kuzilibuka kwake

(Masayo 20:17-19; Maliki 10:32-34)

³¹ Yesu kawasola waja wanahina wake longo na waidi, kawalongela, “Tegelezeni! Chohita Yelusalemu, na chila chinhu chochandikigwe na walotezi wa Mulungu kwa mbuli ya Mwana wa Munhu chizalawilila. ³² Kwaviya kezakwikigwa mmakono ya wanhu weli siyo Wayahudi, nawo wezamzaha na wezambuliga na wezambwajulila mate, ³³ wezاملانها mibalati, maabaho wezambkoma. Mbali siku nhatu hamwande, kezazilibuka.”

³⁴ Mbali wanahina hawavimanyile chinhu icho kwaviya fambulo da mbuli iyo dikala difisigwa kumwawo, na hawayamanyile yalongigwe.

Yesu komuhonya chipofu

(Masayo 20:29-34; Maliki 10:46-52)

³⁵ Yesu viyakalile habehi kufika Yeliko, munhu imwe chipofu kakala mumgwazo ya inzila kopula. ³⁶ Viyahulike lung’husesa lwa wanhu lwofosa, kauza, “Kuna choni?”

³⁷ Wamulongela, “Yesu wa Nazaleti kofosa.”

³⁸ Nayo kalandula dizi, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele ubazi!”

³⁹ Wanhu wowalongole wambwakila na kumulongela yanyamale, mbali yeye kaiyoha kulandula dizi, “Mwana wa Daudi, niwonele ubazi!”

⁴⁰ Yesu kema, kawalongela wanhu wamgale kumwake. Chipofu ija viyafikile habehi, Yesu kamuuza, ⁴¹ “Kolonda nikutendele choni?”

Kamwidika, “Mndewa, nolonda kuwona.”

⁴² Yesu kamulongela, “Lola! Kunihuwila kwako kukuho-nya.”

⁴³ Bahobaho chipofu ija kadaha kuwona, kamsondelela Yesu kuno komwing’ha hewela Mulungu. Wanhu viwa-wonile ivo, ivia wamtunhiza Mulungu.

19

Yesu na Zakayo

¹ Yesu kahita bululu da Yeliko na kakala kofosa umo. ² Uko kukala na mkulu wa wasola kodi yoyatangigwe Zakayo, nayo kakala tajili. ³ Munhu iyo kalonda kumuwona Yesu ni munhu wa vilihi, mbali kapotigwa kwa ichimu cha lung’husesa lwa wanhu, na kwaviya yeye kakala nguhi. ⁴ Ivo kakim-bila kuulongozi, kakwela mchanya mumbiki wa mkuyu muladi yamuwone Yesu, kwaviya Yesu kezafosela nzila ija. ⁵ Yesu viyafikile hanhu haja, kalola uchanya, kamulongela Zakayo, “Zakayo, hulumuka hasi hima, kwaviya nizakala kuikaye yako diyelo.”

⁶ Ivo Zakayo kahulumuka hasi hima hima na kamuhokela Yesu kwa deng’ho kulu. ⁷ Wanhu wose wowawonile ivo, wandusa kulongelela, “Kohita kukala na ‘muhasanyi!’ ”

⁸ Mbali Zakayo kema, kamulongela Yesu, “Mndewa, lola! Nizaweng’ha ngayengaye nusu ya vinhu vangu, na ya-hawa nimuhoka munhu yoyose chinhu, nizamuliha miyanza mine.”

⁹ Yesu kamulongela, “Diyelo ukombola ufika mwiikaye ino, kwaviya ino nayo ni lukolo lwa Bulahimu. ¹⁰ Kwaviya Mwana wa Munhu keza kuzahila na kukombola wanhu wowagile.”

Simwe da watumwa longo (Masayo 25:14-30)

¹¹ Wanhu wakala wogendelela kumtegeleza Yesu. Kwaviya kakala habehi na Yelusalem, na kwaviya wanhu wagesa kuwa Ufalume wa Mulungu wizawoneka chipindi chiya chiya, kawalongela simwe. ¹² Kawalongela, “Kukala na munhu imwe wa lukolo lwa chifalume, kafunga mwanza kuhita isi ya kutali muladi yakwezigwe kuwa Mfalume, maabaho yabwele ukaye. ¹³ Yang’hali kusegela, kawatanga

watumwa wake longo, kamwing'ha chila imwe hela, ilingile ya mshahala miyezi mitatu, kawalongela, 'Ichuluzileni mbaka vondanibwele.' ¹⁴ Mbali wanhu wa bululu jake wamwihila, ivo wawalongela wanhu wahite wakamuluvye, 'Hachimulonda ino yachilangulize.'

¹⁵ "Vilofosile lusita lutali mfalume, kabwela. Maabaho kawalongela watumwa woyaweng'hile hela watangigwe haulongozi wake muladi yavimanye faida yoyapatile. ¹⁶ Msang'hani wa mwanduso keza, kalonga, 'Mwenevale, hela yako igala faida ya mafungu longo.' ¹⁷ Nayo kamulongela, 'Kutenda goya, msang'hani unogile! Kwaviya kukala mwaminika muna ichinhu chidodo, nizakwika uwe mulangulizi muna yamabululu longo.' ¹⁸ Msang'hani wekaidi keza, kamulongela 'Mwenevale, hela yako igala mafungu matano ya yaja youning'hile.' ¹⁹ Mwenevale wake kamulongela, 'Weye nawe kwizakuwa mkulu munayamabululu matano.'

²⁰ "Mtumwa imwenga keza, kalonga, 'Mwenevale, ino iyo hela yako, niifisa muna ichibindo. ²¹ Nikudumba kwaviya weye kwa munhu mkali. Kosola vinhu vohuvikile bule, na kogobola vohuvihandile bule.' ²² Mwenevale kamulongela, 'Weye mtumwa wihile! Nizakutagusa kwa mbuli yako mwenyewo. Kunimanya kuwa niye namunhu ndala, yonisola vinhu vosivikile bule, na kugobola vosihandile bule. ²³ Habali huikile hela yangu kuingama, muladi vondanibwele nisole hamwe na faida?'

²⁴ "Maabaho kawalongela waja wowemile habehi, 'Muho-keni hela izo mukamwing'he ija mwene mafungu longo.' ²⁵ Nawo wamulongela, 'Mwenevale, mbali yeye kanayo mafungu longo!' ²⁶ Naye kawedika, 'Nowalongela kweli, ija yeli na chinhu kezakongeziligwa, na ija yelibule chinhu, keza-hokigwa hata chiya chidodo chiyelinacho. ²⁷ Na sambi waja wehi wangu, waja hawanilonda niwe mfalume, wagaleni hano muwakome haulongozi wangu!' "

*Yesu kokwingila Yelusalemu kwa kudeng'heleligwa
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Yohana 12:12-19)*

²⁸ Yesu viyamalile kulonga yano, kawalongolela kuhita Yelusalemu. ²⁹ Viyakalile habehi kufika Besaniya na Besifage, munaumulima woutangigwa Mizaituni, kawatuma wanahina wake waidi walongole, ³⁰ kawalongela, "Hiteni kunaichibululu chili haulongozi wenu. Vondamwingile munaichibululu icho, mwizamfika mwana chihongwe kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na munhu. Mfunguleni mungale hano. ³¹ Munhu yoyose yahamuuzani, 'Habali momfungula?' Mumulongele, 'Mndewa komulonda.' "

³² Na watumigwa waja wowatumigwe wahita na wawona fana Yesu viyawalongele. ³³ Viwakalile womfungula mwana chihongwe, wenyewo wawauza, “Vino habali mwomfungula mwana chihongwe?”

³⁴ Nawo wedika, “Mndewa komulonda.” ³⁵ Wamgala kwa Yesu, wanzanza viwalo vawo mchanyha ya mwana chihongwe na wamkweza Yesu uchanyha yake. ³⁶ Na viyakalile muumwanza, wanhu wanzanza viwalo vawo mwiinzila.

³⁷ Viyakalile habehi na kufika Yelusalemu, kuna umuhulumuko wa mulima wa Mizaituni, lung'husesa lukulu lwa wanahina wake lwandusa kutowa lukenze na kumtunhiza Mulungu kwa dizi kulu, kwa ichimu cha sang'hano zose za udahi zowaziwonile. ³⁸ Walonga, “Mulungu kamtemela mate mfalume yokwiza kwa zina da Mndewa!

Mulungu kachipatila tindiwalo kuulanga, na ukulu kuchanyha ng'hani kuulanga!”

³⁹ Mafalisayo wamwenga wowakalile muna lung'husesa luja wamulongela Yesu, “Mfundiza, wazume wanahina wako wanyamale!”

⁴⁰ Yesu kawedika, “Nomulongelani, wahanyamala wano, mabwe yezakwandusa kuguta.”

Yesu kodililila bululu da Yelusalemu

⁴¹ Yesu viyafikile habehi na kudiwona bululu da Yelusalemu, kadililila, ⁴² kalonga, “One uvimanyile chinhu chochilondeka kukugalila tindiwalo! Mbali lelo chifisigwa mmeso yako. ⁴³ Kwaviya siku yozakwiza, wehi wako vondawakuzengele mhongono, wezakuzunguluka na kukuminyamina banzi zose. ⁴⁴ Wezakuphanda weye na wanhu weli mgati mmwako. Hawezakulekela hata dibwe hachanyha ya dimwenga kwaviya haimanyile siku iyokwiza Mulungu kukukombola!”

Yesu kokwingila Mwiikaye ya Mulungu

(Masayo 21:12-17; Maliki 11:15-19; Yohana 2:13-22)

⁴⁵ Maabaho Yesu kengila Mwiikaye ya Mulungu, kandusa kuwawinga kunze wanhu wowakalile wochuza vinhu.

⁴⁶ Kawalongela, “Yandikigwa, ‘Kaye yangu izakuwa kaye ya nhambiko.’ Mbali mweye moitenda kuwa mwina wa wabavi!”

⁴⁷ Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu. Wakulu wa Nhambiko na wafundiza Malagilizo na wakulu wa wanhu, wakala wozahila nzila ya kumkoma, ⁴⁸ mbali wapuwa cha kutenda kwaviya wanhu wose wakala wolonda ng'hani kumtegeleza.

20

Mbuli ya udahi wa Yesu

(Masayo 21:23-27; Maliki 11:27-33)

¹ Siku dimwe Yesu kakala Mwiikaye ya Mulungu kofundiza wanhu na kupetela Mbuli Inogile. Wakulu wa nham-biko na wafundiza Malagilizo hamwe na walala wamwizila, ² wamuuzwa, “Chilongele, kotenda mbuli zino kwa udahi wa yelihi? Vino yelihi yakwing'hile udahi uno?”

³ Yesu kawedika, “Na niye nizawauza mbuli imwe, nilongeleni, ⁴ yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza, vino Mulungu hebu wanhu?”

⁵ Wandusa kuiuzagiza wenyewo, “Chilongele choni? Fana chihalonga ‘Ulawa kuulanga,’ kezalonga, ‘Lelo habali hamu-muhuwile Yohana?’ ⁶ Na chihalonga, ‘Ni wanhu,’ wanhu wose wezachitowa na mabwe kwaviya wose wotogola kuwa Yohana kakala mulotezi wa Mulungu.” ⁷ Ivo wamwidika, “Hachivimanyile bule yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza.”

⁸ Yesu kawalongela, “Na niye siwalongelani kuwa notenda mbuli zino kwa udahi wa yelihi.”

Simwe da walimi wa mgunda wa mizabibu.

(Masayo 21:33-46; Maliki 12:1-12)

⁹ Yesu kawalongela wanhu simwe dino, “Munhu imwe kalima mgunda wa mizabibu. Keka walimi, maabaho kahita kunaiisi imwenga kakala siku mengi. ¹⁰ Na chipindi cha kwaha nzabibu vichifikile, kamtuma mtumwa imwe yahite kwa walimi waja muladi wamwing'he nzabibu. Mbali walimi waja wamtowa mtumwa ija na wamuwinga makono muhala. ¹¹ Ivo kamtuma mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa iviya na wamtendela mbuli zihile na wamuwinga makono muhala. ¹² Kamtuma kaidi mtumwa weketatu. Ino nayo wamguma mabanha, wamwasa kunze. ¹³ Maabaho munhu ija mwene mgunda kaiuza mwenyewo, ‘Nitende choni? Nizamtuma mwanangu yonimulonda ng'hani, langi yeye wezamtegeleza!’ ¹⁴ Mbali walimi viwamuwone iyo, wailongela wenyewo, ‘Ino iyo muhazi. Chimkome na uhazi wizakuwa wetu!’ ¹⁵ Ivo wamulava kunze ya mgunda wa mizabibu, wamkoma.”

Maabaho Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda keza-watenda choni walimi wawo? ¹⁶ Kezakwiza na keza-wakoma walimi wose, na kezaweng'ha mgunda uja wanhu wamwenga.”

Wanhu viwahulike yayo, walonga, “Mbe! Sekeiwe ivo!”

¹⁷ Mbali Yesu kawalola, maabaho kawauza, “Mbuli ino fambulo jake choni,

‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela’?

¹⁸ Chila munhu yodayagwe munzengo uwo kezabenek-abeneka, na yoyose yondaungwile uzamsaganha.”

Mbuli ya kuliha kodi kwa Kaisali

(Masayo 22:15-22; Maliki 12:13-17)

¹⁹ Wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko walonda wangwile Yesu bahobaho, kwaviya wavimanya kuwa Yesu kalonga simwe diya kuwalonga wawo. Mbali wakala wowadumba wanhu. ²⁰ Ivo wakala wozahila nzila. Wawatuma wanhu wowaitendile wanoga, muladi wangwile Yesu kwa mbuli zake, wadahe kungala kwa mkulu wa ufalume wa Loma. ²¹ Wanhu wawo wamuuzwa, “Mfundiza chovimanya kuwa weye kolonga na kufundiza vinhu vinogile. Chovimanya hulola ukulu wa munhu, mbali kofundiza viya Mulungu viyolonda wanhu watende kwa ukweli. ²² Chilongele, vino vinoga kuliha kodi kwa Kaisali, hebu havinogile bule?”

²³ Mbali Yesu kavimanya kuwa wakala walonda kungeza, ivo kawalongela, ²⁴ “Nilagusileni sente. Vino ina chihanga na zina va yelihi?”

Wamwidika, “Va Kaisali.”

²⁵ Ivo Yesu kawalongela, “Mwing’heni Kaisali vili va Kaisali, na mwing’heni Mulungu vili va Mulungu.”

²⁶ Ivo hawadahile bule kumgwila kwa mbuli zake haulongozi ha wanhu. Wazanywa kwaviya viyedike, wanyamala hupi.

Mbuza kusunhela uzilibuko

(Masayo 22:23-33; Maliki 12:18-27)

²⁷ Maabaho Masadukayo wamwenga, wanhu wowolonga kuwa kwabule uzilibulo, wamuhitila Yesu, wamuuzwa, ²⁸ “Mfundiza, Musa kachandikila. ‘Munhu yahadanganikiligwa na ndugu yake mwene muke, mbali ndugu yoyadanganike kabule mwana, munhu iyo kolondeka yamsola mgane iyo muladi yanpatile ndugu yake wana.’

²⁹ Lelo kukala na ndugu saba. Wa mwanduso kasola muke, kadanganika helekile wana. ³⁰ Na wekaidi kamsola muke iyo, nayo kadanganika bila kweleka wana. ³¹ Maabaho weketatu kamsola, na iviya wose saba wamsola, mbali wose wadanganika hawelekile wana. ³² Kuuhelelo, muke ija nayo kadanganika. ³³ Hambwe munaisiku ya uzilibuko muke iyo kezakuwa wa yelihi? Kwaviya wose saba wamsola.”

³⁴ Yesu kawedika, “Wanhu wa siku zino wosola na kusoligwa. ³⁵ Mbali waja wowasaguligwe kuzilibuka na kupata ugima wa siku zose, hawezasola wala

kusoligwa. ³⁶ Wezakuwa fana wasenga wa kuulanga na hawezadanganika bule. Wawo ni wana wa Mulungu kwaviya wazilibuka. ³⁷ Mbali kwa mbuli ya wanhu wowadanganike kuzilibuka, hata Musa kalagusa ivo muna imbuli ya chibago chochikwaka, baho viyamtangile Mndewa kuwa ni ‘Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.’ ³⁸ Nayo siyo Mulungu wa wowadanganike mbali ni Mulungu wa wagima, kwaviya wose wokala kumwake wana ugima.”

³⁹ Wafundiza Malagilizo wamwenga walonga, “Mfundiza, kulonga goya!” ⁴⁰ Wala habule munhu yamgezile kumuza mbuli zimwenga kaidi.

Swali kusunhela Masiya

(Masayo 22:41-46; Maliki 12:35-37)

⁴¹ Maabaho Yesu kawauza, “Habali wanhu wolonga kuwa Chilisito kezakuwa Mwana wa Daudi? ⁴² Kwaviya Daudi mwenyewo kolonga munaichitabu cha Zabuli, ‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu, Ukale ubanzi wangu wa kulume.

⁴³ Mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.’

⁴⁴ Daudi mwenyewo komtanga Chilisito, ‘Mndewa.’ Vilihi lelo yadahe kuwa mwanage?”

Yesu kowazuma wafundiza wa Malagilizo ya Mulungu yoy-amwing’hile Musa

(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

⁴⁵ Na wanhu wose viwakalile womtegeleza, Yesu kawalongela wanahina wake, ⁴⁶ “Muiteganye na wafundiza Malagilizo. Wawo wolonda kugenda wayawala viwalo vitali na kulamsigwa muna yamagulilo kwa nhunya. Iviya wolonda kukala vigoda va kuulongozi muna zikaye za kutosela na muna yamadugila. ⁴⁷ Wowabamanya wagane na kwa ude-lenya wotosa nhosa nhali. Wawo wezatagusigwa ng’hani.”

21

Nhosa ya mgane

(Maliki 12:41-44)

¹ Yesu kalola kose, kawawona matajili woguma sadaka zawo muna ichitanda cha nhosa. ² Iviya kamuwona mgane imwe ngayengaye koguma sente mbili ndodo. ³ Kalonga, “Nowalongela vino, mgane ino kalava nyingi kufosa wose. ⁴ Kwaviya wanhu wano wose walava vinhu vovisigale muna ivinhu vawo, mbali ino muna ungayengaye wake kalava vose viyelinavo.”

*Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Masayo 24:1-2; Maliki 13:1-2)*

⁵ Wanahina wamwenga wakala wolonga mbuli ya Kaye ya Mulungu voihambigwe kwa mabwe yanogile, na nhosa za wanhu zozilavigwe kwa Mulungu. Yesu kalonga, ⁶ “Moyawona mabwe yano? Siku yokwiza, hadizasigala dibwe mchanyha ya dibwe dimwenga, chila dibwe dizakwasigwa hasi.”

Magayo na manhesa

(Masayo 24:3-14; Maliki 13:3-13)

⁷ Wanhu wamuuza Yesu, “Mfundiza, chilongele mbuli zino zizalawilila zuwaki vino vinhu ivo vizalawilila zuwaki? Na chilaguso chaki chondachilawilile kulagusa kuwa mbuli zino zahabehi kwiza?”

⁸ Yesu kawalongela, “Muiteganye, sekemwize kuvwiziligwa. Kwaviya wengi wezakwiza kwa zina jangu na kulonga, ‘Niye ni Chilisito,’ na ‘Lusita lufika!’ Mbali mweye sekemuwawinze. ⁹ Muhahulika mbuli za ng’hondo na migomo, sekemudumbe, kwaviya vinhu ivo vizalawilila teng’hu, mbali uhelelo hawili habehi bule.”

¹⁰ Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Wanhu wa isi imwe wezaitowa na wanhu wa isi imwenga, na ufalume wizaitowa na ufalume. ¹¹ Kwizakuwa na migudemeko mikulu ya isi na nzala na mitamu chila hanhu. Na kwizakuwa na vinhu va kudumbigwa na vilaguso vikulu vya kuulanga. ¹² Mbali yang’hali kulawilila yayo yose, wezangwilani na kumdununzani. Wezangalani muna zikaye za kutosela, na muna ivifungo, na wezawagalani haulongozi ha wafalume na watawala kwaviya munihuwila. ¹³ Chino chizakuwa chipindi chenu chinogile cha ukalangama wa Mbuli Inogile. ¹⁴ Mbali muvimanye munaimizoyo yenu, sekemugese-gese vondamwidike. ¹⁵ Kwaviya niye nizamwing’hani mbuli za kulonga hamwe na ubala, na wehi wenu wose hawezadaha kuihuma nayo na kuilema. ¹⁶ Na mweye mwiza mwizabidukigwa na tati zenu, na mami zenu, na ndugu zenu, na wakaya wayenu, na mambwiya zenu. Nawo wezawakoma wamwenga wenu. ¹⁷ Wanhu wose wezawihilani kwa ichimu cha kuniwinza niye. ¹⁸ Mbali hata mvili umwe muna yamatwi yenu hawizakwaga. ¹⁹ Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuhelelo kezakuwa mgima.

*Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Yelusalemu
(Masayo 24:15-21; Maliki 13:14-19)*

²⁰ “Vondamuwone bululu da Yelusalemu digubikigwa na wakalizi, muvimanye kuwa siku za kubomoligwa kwake zahabehi. ²¹ Baho waja weli muna iisi ya Yudeya

wakimbilile kuimilima, na weli mgati ya mabululu walawe kunze, na wose weli mmigunda sekewengile munadibululu.
²² Kwaviya yayo yezakuwa siku za nhaguso muladi yaja yose yandikigwe yalawilile. ²³ Wezagaya wene wimo na wokong'heza siku izo! Kwaviya kwizakuwa na manhesa mengi muna iisi, na Mulungu kezawatagusa wanhu wa isi ino. ²⁴ Wezacomigwa kwa mizele, na wezasoligwa fana wafungwa mwiizisi zose. Bululu da Yelusalemu dizabojogigwa na wanhu weli siyo Wayahudi, mbaka chipindi chawo ngayengaye vondachifike.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Maliki 13:24-27)

²⁵ “Kwizakuwa na vilaguso lusita ulwo, zuwa dizakumigwa ziza muna mwezi hawizalava mulenge wake na nhondo zizalagala kulawa kuulanga. Wanhu mwii isi wezagaya kwa ichimu cha kudumba uvumi wa bahali na msung'hem-sung'he wake. ²⁶ Wanhu wezasinduka kwa kudumba, na kulolela mbuli yondailawilile munaiisi yose, kwaviya ludabwa wa kuulanga wizatingisika. ²⁷ Maabaho wezamuwona Mwana wa Munhu kokwiza mmawingu kwa ludabwa na utunhizo mkulu. ²⁸ Na baho vinhu ivo vondavanduse kulawilila, msangalale. Mwime, mwinule matwi yenu kwaviya ukombola wenu wahabehi.”

Fundizo da mbiki wa mkuyu
(Masayo 24:32-35; Maliki 13:28-31)

²⁹ Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Loleni mbiki wa mtini na mibiki imwenga yose. ³⁰ Muhawona mayani yake yokwandusa kusuka, movimanya kuwa vuli dahabehi. ³¹ Na mweye iviya muhawona vinhu ivo volawilila, muvi-manye kuwa Ufalume wa Mulungu wa habehi.

³² “Nowalongelani kweli, wanhu wa ulelo uno hawezafosa bule mbaka vinhu ivo vilawilile. ³³ Isi na ulanga vizasegela, mbali mbuli zangu hazizasegela ng'o.

Mukale meso

³⁴ “Muiteganye! Mizoyo yenu sekeisoligwe na ndiya na umelo, kupatika na kugaiya ugima uno, muvimanye kuwa siku ija izakwiza kwa kuwedukiza. ³⁵ Kwaviya ivo vondagawezile wanhu wose wowokala chila hanhu muna isi yose. ³⁶ Ivo kaleni meso siku zose, mutambike mudahe kukomboka muna iyayo yose yonda yalawilile, na kwima haulongozi ha Mwana wa Munhu.”

³⁷ Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu, na ichilo kohita kuumulima wa Mizaituni na kukala uko. ³⁸ Na wanhu wose wakala wolamka imitootondo na wahita kuna Ikaye ya Mulungu muladi wamtegeleza.

22

Mpango wa kumkoma Yesu

(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Dugila da magate hayanagumigwa lusu doditangigwe Dugila da Pasaka dikala habehi. ² Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wakala wozahila nzila ya kumkoma Yesu chinyele, mbali wakala wowadumba wanhu.

Yuda kotogola kumkoma Yesu

(Masayo 26:14-16; Maliki 14:10-11)

³ Maabaho Lufyende kamwingila Yuda yoyatangigwe Isikaliyoti, imwe wa iwaja wanahina longo na waidi. ⁴ Ivo kahita kwa wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye ya Mulungu, kalonga nawo viya vondayamuhinduke Yesu. ⁵ Nawo wadeng'helela na watogola kumwing'ha hela. ⁶ Yuda katogola na kandusa kuzahila nzila ya kumuhinduka Yesu bila wanhu kuvimanya.

Yesu koisasala kuja ndi ya Pasaka

(Masayo 26:17-25; Maliki 14:12-21; Yohana 13:21-30)

⁷ Siku ya magate hayanagumigwa lusu ifika. Iviya ikala siku yoilondeka kuchinja wana ng'hondolo wa dugila da Pasaka. ⁸ Ivo Yesu kawatuma Petili na Yohana, kawalongela, "Hiteni mkachisasalile Pasaka chije."

⁹ Nawo wamuuzi, "Kolonda chikisasale kulihi?"

¹⁰ Kawedika, "Vondamuhite kudibululu, mwizaiting'hana na mulume kaitwika nongo ya mazi. Mumsondelele mbaka muna ikaye yonda yengile, ¹¹ mulongeleni mwene kaye, 'Mfundiza kokuuza, chakulihi chiheleto cha wageni, nije Pasaka hamwe na wanahina wangu?' ¹² Nayo kezawalagusani chiheleto chikulu chili uchanyha chochikigwe goya. Na mweye sasaleni umo."

¹³ Wahita na wafika chila chinhu fana Yesu viyawalongele, nawo wasasala ndi ya Pasaka.

Ndi ya Mndewa ya ichigulogulo

(Masayo 26:26-30; Maliki 14:22-26; 1 Wakolimso 11:23-25)

¹⁴ Saa viifikile, Yesu kawasola watumigwa wake na kukala nawo mwiimeza. ¹⁵ Kawalongela, "Nolonda ng'hani kuja ndi ya iyo ya Pasaka hamwe na mweye ning'hali sinagazigwa! ¹⁶ Kwaviya nowalongelani, Ino iyo Pasaka ya uhelelo noja na mweye mbaka honda ikamilike muna Ufalume wa Mulungu."

¹⁷ Maabaho Yesu kasola nhungo, kamwing'ha hewela Mulungu, maabaho kalonga, "Soloni muig'we wose. ¹⁸ Nowalongelani, kusongela sambu sizakung'wa bule divai ya mzabibu mbaka Ufalume wa Mulungu vondawize."

¹⁹ Maabaho kasola gate, kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola na kaweng'ha wanahina wake, kalonga, “Luno ulo lukuli lwangu woulavigwa kwa ichimu chenu. Tendeni vino kwa kunikumbuka niye.” ²⁰ Iviya viyakomeleze kuja, kaweng'ha inhungo na kulonga, “Nhungo ino ni lagano da sambu da Mulungu dodigubikigwe na damu yangu yoik-witika kwa ichimu chenu.

²¹ “Mbali loleni! Munhu ija yonda yanihinduke kabahano koja hamwe na niye! ²² Mwana wa Munhu kezadanganika fana Mulungu vialondile, mbali kezagaya ng'hani munhu ija yoyomuhinduka!”

²³ Wandusa kuiuzagiza wenyewo yelihi viweli kezatenda chinhu icho.

Yelihi yeli mkulu

²⁴ Iviya wandusa kuibishila yelihi kezakuwa mkulu mwa iwawo wose. ²⁵ Yesu kawalongela, “Wafalume wa wanhu weli siyo Wayahudi wowatawala wanhu kwa ludabwa, na waja wene udahi kumwawo wotangigwa ‘Mbwiya wa wanhu.’ ²⁶ Mbali kumwenu mweye si ivo bule. Ija yeli mkulu nayawe fana mdodo kuwafosa wose, na mulangulizi yawe fana mtumigwa. ²⁷ Kwaviya yelihi yeli mkulu? Ija yokala hasi yoja, hebu ija yosasala ndiya? Ni ija yokala hasi yoja. Mbali niye ni munhu yoyosang'hanila mgati yenu.

²⁸ “Na mweye iyo womukalile na niye munaukugezigwa kwangu. ²⁹ Na niye nomwing'hani mweye ufalume, fana Tati yangu viyaning'hile niye. ³⁰ Mwizakuja na kung'wa mwi-meza yangu muna ufalume wangu, na kukala muna ivigoda va chifalume na kuwatagusa makabila longo na maidi ya Isilaeli.

Yesu kolonga kuwa Petili kezambela

(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Yohana 13:36-38)

³¹ “Saimoni, Saimoni! Nitegeleze! Lufyende kawalonda yapate kuwagola wanogile na wehile fana mulimi viyobeta uhemba. ³² Mbali nikutambikila weye, Saimoni, muladi uhuwilo wako sekeuhunguke, na weye vondaubwele kaidi wagangamize ndugu zako.”

³³ Petili kamulongela, “Mndewa, niye natayali kugenda na weye mwiichifungo, na hata kudanganika na weye!”

³⁴ Yesu kamulongela, “Nokulongela Petili, diyelo nzogolo yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule.”

Muisasale kwa chipindi cha magayo

³⁵ Maabaho Yesu kawauza wanahina wake, “Baho vinimtumileni mweye mwabule mfuko hebu mkoba hebu vilatu, muhungukiligwa na chinhu chochose?”

Wamwidika, “Hachihungukiligwe na chinhu bule.”

³⁶ Yesu kawalongela, “Mbali sambi yoyose yeli na mfuko nayausole, na umkoba iviya. Na yoyose yelibule zeze, nayachuuze koti jake yakagule zeze. ³⁷ Nowalongela maandiko yoyolonga, ‘Nayo kezapetigwa hamwe na wanhu wabananzi,’ yezakuwa kweli. Kwaviya yose yandikigwe kwa ichimu changu yolondeka kulawilila.”

³⁸ Wanahina walonga, “Mndewa, lola, hano hana mazele maida!”

Kawalongela, “Ifaya.”

Yesu kotosa kulugongo lwa Mizaituni

(Masayo 26:36-46; Maliki 14:32-42)

³⁹ Yesu kahita kunaumulima wa Mizaituni fana viyazowele, wanahina wake nawo wamsondelela. ⁴⁰ Viyafikile uko, kawalongela, “Toseni muladi sekemugezigwe.”

⁴¹ Maabaho kawaleka, kahita hanhu hatali chidogo ha munhu kwasa dibwe. Katumbala mavindi, katosi, ⁴² “Tata, ihadahika, unisegezele nhungo ino ya manhesa. Mbali siyo fana vonilonda niye, mbali youlonda weye yaten-deke.” ⁴³ Baho mtumigwa kulawa kuulanga kamulawilila na kumwing’ha ludabwa. ⁴⁴ Nayo kwaviya viyakalile muna uzidilwa, kaiyoha ng’hani kutosa. Fuguti jake diwa fana viya madondo ya damu yoyolagala hasi.

⁴⁵ Viyakomeleze kutosa, kawahitila wanahina wake. Kawafika wagona nhongo, wakala na usungu.

⁴⁶ Kawalongela, “Habali mogona? Lamkeni toseni muladi sekemugezigwe.”

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Yohana 18:3-11)

⁴⁷ Yesu viyakalile kogendelela kulonga, lung’husesa lwa wanhu weza na munhu imwe yotangigwa Yuda, imwe wa wanahina longo na waidi kawalongolela. Kamkwenhukila Yesu kamulamsa kwa kamnonela. ⁴⁸ Mbali Yesu kamu-longela, “Yuda, kombiduka Mwana wa Munhu kwa kum-nonela?”

⁴⁹ Na wanahina wowakalile hamwe na Yesu viwawone yoyalawilile, wauza, “Mndewa, chiwatowe na mipanga?” ⁵⁰ Imwe wawo kamtowa mbande mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko, kamkanha gutwi da kulume.

⁵¹ Mbali Yesu kalonga, “Sekemutende ivo kaidi!” Kamwamha gutwi na kumuhonya.

⁵² Maabaho Yesu kawalongela wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye ya Mulungu na walala wowezile kumgwila, “Vino mwiza na mapanga na malungu fana niye nambavi?”
⁵³ Chila siku nikala hamwe na mweye mwi Ikaye ya Mulungu, hamunigwilile bule. Mbali ino iyo saa yenu, ludabwa lwa ziza lotawala.”

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:57-58, 69-75; Maliki 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Wamgwila Yesu na wamsola, wahita nayo kwiikaye ya mkulu wa nhambiko. Petili kawasondelela kwa kutali.
⁵⁵ Wakong'ha moto hagati ya luhelengo, wakala hamwe. Nayo Petili kakala nawo. ⁵⁶ Msang'hani imwe mwanamke viyamuwone kakala baho kokotela moto, kambunhulila meso, kalonga, “Munhu ino kakala hamwe na Yesu!”

⁵⁷ Mbali Petili kabela mbuli iyo, “Mwanamke weye, simanyile bule iyo youmulonga!”

⁵⁸ Hamwande chidogo munhu imwenga kamuwona Petili na kalonga, “Weye nayo iviya kwa imwe wawo!”

Mbali Petili kedika, “Aweye, siyo niye bule!”

⁵⁹ Maabaho hamwande chidogo, munhu imwenga chidogo kamkanhamiza kulonga, “Ukweli munhu ino kakala hamwe na Yesu kwaviya yeye nayo ni Ng'alilaya!”

⁶⁰ Mbali Petili kedika, “Aweye munhu weye, sichimanyile bule choulonga!”

Bahobaho viyakalile kolonga, nzogolo keka. ⁶¹ Mndewa kahinduka kamulola Petili. Petili kakumbuka mbuli ija iyalongeligwe na Mndewa, “Diyelo nzogolo yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule!” ⁶² Petili kalawa kunze na kalila kwa usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa

(Masayo 26:67-68; Maliki 14:65)

⁶³ Wanhu waja wowakalile womkaliza Yesu, wakala wonzeha na kumtowa. ⁶⁴ Wamgubika yameso na kumuuzwa, “Lotela! Yelihi yakutowile?” ⁶⁵ Na walonga vinhu vingi va kumuliga.

Yesu mwiidilundo da wakulu wa isi wa Chiyahudi

(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Yohana 18:19-24)

⁶⁶ Siku isondelele imitondo, walala walangulizi wa bum-bila da wahuwila wa Chilisito waiting'hana, wakala wakulu wa nhambiko magogogo na wafundiza Malagilizo ya Musa yoyamwing'hile Mulungu. Yesu kagaligwa haulongozi wa

chitala. ⁶⁷ Walonga, “Chilongele, weye iyo Chilisito, Mulopozi?”

Yesu kawedika, “Fana nahamulongelani, hamwizanitogola bule, ⁶⁸ iviya nahawauza, hamwiza kwidika. ⁶⁹ Mbali kusongela sambi na kugendelela, Mwana wa Munhu kezakala ubanzi wa kulume Mulungu yeli na Ludabwa.”

⁷⁰ Wose wamuuza, “Vino, weye kwa Mwana wa Mulungu?”

Nayo kawedika, “Mweye molonga. Iyo niye.”

⁷¹ Walonga, “Lelo hachilonda wakalangama kaidi? Ch-eye wenyewo chihulika chiyalongile kwa mulomo wake mwenyewo!”

23

Yesu kogaligwa haulongozi ha Pilato

(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Maabaho wanhu wose wenuka, wangala Yesu kwa Pilato.

² Wandusa kumshitaka, walonga, “Chimuwona munhu ino kowagiza wanhu wetu. Kawagoma kuliha kodi kwa Mfalume wa Loma na kulonga yeye ni iyo Chilisito, Mndewa.”

³ Pilato kamuuza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”

Yesu kedika, “Ona, ivo viulonga.”

⁴ Maabaho Pilato kawalongela wakulu wa nhambiko na uja ulung’husesa lwa wanhu, “Siwona bule chimu cha kumtagusa munhu ino.”

⁵ Mbali wawo wagangamala kulonga, “Kowakong’hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma kwa mafundizo yake kusongela iisi yose ya Yudeya, kandusila Galilaya mbaka kuno.”

Yesu kogaligwa kwa Helode

⁶ Pilato viyahulike yayo kauza fana kweli ni munhu wa Galilaya. ⁷ Na viyavimanyile kuwa Yesu kahasi ya utawala wa Helode, kamgala kwa Helode kwaviya yeye nayo kakala Yelusalemu chipindi icho. ⁸ Helode viyamuwone Yesu, kadeng’helela kwaviya kakala kolonda kumuwona kwa siku nyingi. Kahulika mbuli zake, na kahuwila kumuwona viyotenda mauzauza. ⁹ Ivo kamuuza Yesu mbuli nyingi, mbali Yesu hedike chochose bule. ¹⁰ Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, wema wamshitaka Yesu kwa ludabwa. ¹¹ Helode na wakalizi wake wamtendela Yesu mbuli zihile na kunzaha, wamuyawaza walo da chifalume, maabaho wambeweza kwa Pilato. ¹² Siku ija Helode na Pilato wailumba kwa umbwiya, baho umwaka wakala waihile.

Yesu kotagusigwa kudanganika

(Masayo 27:15-26; Maliki 15:6-15)

¹³ Pilato kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na walala na wanhu, ¹⁴ maabaho kawalongela, “Mungala munhu ino kumwangu kwaviya kowakong'hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma. Niye nilamula mbuli zake haulongozi wenu, mbali siwonile bule chochose chiya-banange munazimbuli izo zomumulongeleze. ¹⁵ Helode iviya kambweleza munhu ino kumwetu kwaviya hawonile chiyabanange. Ivo munhu iyo hatendile chochose chochimulonda yakomigwe. ¹⁶ Kwaivo nizamulanha mibalati na niza-mulekela.” ¹⁷ Chila Dugila da Pasaka Pilato komulekelela mfungwa imwe.

¹⁸ Maabaho lung'husesa lose lwa wanhu walandula yamadizi, “Mkome munhu iyo na uchilekele Balaba!” ¹⁹ Balaba kakala munhu yekigwe mchifungo kwa kutenda fujo muna isi na kuwakoma wanhu.

²⁰ Pilato kalonda kumulekelela Yesu, ivo kalonga nawo mwanza we kaidi. ²¹ Mbali wawo walandula madizi yawo, walonga, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”

²² Pilato kawalongela mwanza we ketatu, “Habali? Ino katenda dilihi dihile? Siwonile bule chinhu chochose chihile chochimulonda yakomigwe. Ivo keزالanhigwa mibalati na niza mulekelela.”

²³ Mbali walandula madizi yawo kwa ludabwa, walonda Yesu yawambigwe munausalaba. Kwa madizi yawo wahuma. ²⁴ Maabaho Pilato kalamula kumtagusa Yesu muladi chiwolonda chitendeke. ²⁵ Kamulekela yowamulondile, ija yekigwe mchifungo kwaviya kowakong'hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma, kamulava Yesu yakomigwe fana viwalondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Yohana 19:17-27)

²⁶ Wakalizi viwakalile womsegeza Yesu, waiting'hana na munhu imwe yatangigwe Saimoni munhu wa Chilene yakalile kolawa kumgunda. Wamgwila na wamtwika msalaba yausole kuichisogo cha Yesu.

²⁷ Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, na wanaake wowakalile womulilila na kumuombolezela. ²⁸ Yesu kawahindikila, na kuwalongela, “Mweye wanaake wa Yelusalemu, sekemunililile niye, mbali ililileni wenyewo na wanenu. ²⁹ Kwaviya siku zizakwiza wezalonga, ‘Wamweda wanaake weli mbasa, zinda hazinakweleka, matombo hayanakong'heza bule!’ ³⁰ Baho wezailongela milima, ‘Chilagalileni,’ na vilima, ‘Chigubikeni.’ ³¹ Kwaviya fana wanhu wahatenda vino kwa mbiki mbisi, izakuwaze kwa mbiki unyalile?”

³² Wanhu waidi wabananzi iviya wagaligwa muladi wakomigwe hamwe na Yesu. ³³ Viwafikile hanhu hotangigwa, “Bombwe da Ditwi,” baho wamuwamba Yesu mumsalaba hamwe na waja wabananzi, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso. ³⁴ Yesu kalonga, “Tata, uwawonele ubazi kwaviya hawavimanyile bule chiwotenda.”

Wagola viwalo vake kwa kutowa mhiya. ³⁵ Wanhu wemile haja wolola. Wakulu wa Chiyahudi nawo wakala wonzaha, walonga, “Kawakombola wanhu wamwenga, leka yaikombole mwenyewo fana yeye Chilisito, Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu!”

³⁶ Wakalizi iviya wanzeha. Wamuhitila na kumwing'ha siki, ³⁷ walonga, “Ikombole mwenyewo fana weye Mfalume wa Wayahudi.”

³⁸ Mchanyha yake wandika vino, “Ino iyo Mfalume wa Wayahudi.”

³⁹ Imwe wa waja wabananzi wakalile wawambigwa hamwe na Yesu kamuliga Yesu, kalonga, “Vino weye siyo Chilisito bule? Ikombole mwenyewo na cheye.”

⁴⁰ Mbali ija mbananzi imwenga kambwakila miyage, kalonga, “Weye humdumba hata Mulungu bule? Weye nawe kwa muna inhaguso iyo iyo. ⁴¹ Cheye chotagusigwa vilondeka, ivo chohokela maliho yochilondeka kwa ubananzi wetu. Mbali munhu ino hatendile bule chochose chihile.”

⁴² Maabaho kamulongela Yesu, “Yesu, nikumbuke viwonda wize na Ufalume wako!”

⁴³ Yesu kamulongela, “Ukweli nokulongela, diyelo kwizakuwa na niye Paladiso.”

Ifa ya Yesu

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ikala fana sita imisi, ziza ditanda mwiisi yose, mbaka fana kenda ⁴⁵ kwaviya zuwa dihunguka bung'hulo jake. Maabaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande vidi. ⁴⁶ Yesu kalila kwa dizi kulu, kalonga, “Tata! Muna yamakono yako nowika muhe wangu.” Maabaho kadanganika.

⁴⁷ Ija mkulu wa wakalizi gana wa Loma viyawone yoyalawilile, kamtunhiza Mulungu kalonga, “Ukweli munhu ino kakala munhu ino kakala yanogile haulongozi wa Mulungu!”

⁴⁸ Na wanhu wakalile waiting'hana kulola mbuli izo viyawone yoyalawilile, wahita kumwawo kuno woiwota zihambaga kwa usungu. ⁴⁹ Mbali wose wowammanyile Yesu na waja wanaake wowamsondelele kulawa Galilaya, wema kwa kutali wolola vinhu ivo.

*Yesu kowandigwa**(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Yohana 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Kukala na munhu imwe zina jake Yosefu mkaya wa Yudeya muna ichibululu chitangigwa Alimasaya. Munhu iyo kakala kanoga, nayo kakala kogozele kwiza kwa Ufalume wa Mulungu. Ingawa kakala imwe wa iwakulu wa chitala cha Wayahudi mbali hachitogole bule chiya chowatendile wayage. ⁵² Kahita kwa Pilato, kapula yeng'higwe mtufi wa Yesu. ⁵³ Kauhulumusa lukuli lwa Yesu, kaufumba sanda ya chitani, kawika hagati ya dileme disongoligwe muluwe, na dilibule mtufi mgati. ⁵⁴ Ikala ijumaa, ikala siku ya Kuisasala kwa Isiku ya Mhumulo, na Siku ya Mhumulo ikala habehi kwandusa.

⁵⁵ Wanaake waja wowakalile womsondelela Yesu kulawa Galilaya, wahita na Yosefu, wahawona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu. ⁵⁶ Maabaho wabwela ukaye, wasasala mavuta ya kunung'hila na malihamu.

Muna Isiku ya Mhumulo wahumula fana Malagilizo viyolonda.

24*Yesu kozilibuka**(Masayo 28:1-10; Maliki 16:1-8; Yohana 20:1-10)*

¹ Jumapili imitootondo ng'hani, wanaake wasola mavuta ya kunung'hila yowayasasale, wahita kudileme. ² Wafika dibwe diya diwagubike muna dileme dibimbilisigwa hatali na mulomo wa dileme. ³ Wengila muna dileme, mbali hawawone mtufi wa Mndewa Yesu. ⁴ Viwakalile wazanywa kwa chinhu icho, bahobaho wanhu waidi wowaiyawale viwalo vizelu chwee wema habehi nawo. ⁵ Wanaake waja wazanywa ng'hani na kuidulika hasi, mbali iwanhu waja wawalongela, "Habali mwonzahila munhu ngima muna iwanhu wadanganike? ⁶ Yesu helibaha bule, kazilibuka! Kumbukeni viyawalongele viyakalile muna iisi ya Galilaya, ⁷ 'Mwana wa Munhu kolondeka kugeligwa mmakono ya wahasanyi, nawo wezamuwamba mumsalaba, mbali siku yeketatu hamwande kezazilibuka.' "

⁸ Maabaho wanaake waja wakumbuka mbuli ija iyawalongele. ⁹ Wasegela kudileme, wawalongela mbuli ija waja watumigwa longo na imwe wa Yesu na wahu wamwenga. ¹⁰ Wanaake wowalongile mbuli izo kwa watumigwa wakala Maliya Magidalena na Yoana na Maliya mami yake Yakobo na wanaake wamwenga wowakalile hamwe nawo. ¹¹ Mbali watumigwa wa Yesu wawona mbuli izo ziwalongile wanaake wawo ni za ubozi, ivo hawatogole bule. ¹² Mbali Petili

kalawa na kakimbila mbaka kudileme. Viyafikile, kainama na kusungulila mgati, baho kawona sanda muhala. Maabaho kabwela ukaye kokwazanywa kwa icho chochilawilile.

Kuhita Emawu
(Maliki 16:12-13)

¹³ Muna isiku ija ija, wanhu waidi wowakalile womuwinza Yesu wakala wohita muna ichibululu chochitangigwa Emawu, utali wa ugenzi wa mafana maida kulawa Yelusalemu. ¹⁴ Wakala woilongela mbuli za vinhu vose vovilawilile. ¹⁵ Viwakalile woilongela na kuiwuzwa, Yesu mwenyewo kalawilila na kuilongoza nawo. ¹⁶ Wamuwona, mbali hawamanyile bule. ¹⁷ Yesu kawauza, “Ni mbuli zaki zino zimulonga vimugenda?”

Wema chidogo wahuzunika. ¹⁸ Munhu imwe mwa iwawo yoyatangigwe Kileopasi kamuuza, “Vino weye kwa mgeni muna dibululu da Yelusalemu mbaka huzimanyile mbuli zozilawilile kuja siku zino?”

¹⁹ Kawauza, “Mbuli zaki?”

Nawo wamwidika, “Vinhu vovimulawilile Yesu wa Nazaleti. Munhu iyo kakala mulotezi wa Mulungu yoyodaha kutenda na kulanguliza haulongozi ha Mulungu na wanhu wose. ²⁰ Wakulu wa nhambiko na wakulu wetu wamtula kwa wakulu wa Chilumi yatagusigwe ifa, maabaho kawambigwa mumsalaba, ²¹ Chilolela kuwa yeye iyo yonda yaikombole isi ya Isilaeli. Mbali lelo ni siku yeketatu kusongela vovilawilile vinhu ivo, ²² Iviya, wanaake wamwenga wa chibumbila chetu imitootondo ng'hani wahita kulidileme. Wachazanya ng'hani kwa kuchilongela ²³ hawaufikile bule mtufi wake. Wabwela na kuchilongela walawililigwa na msenga wa kuulanga yoyawalongele kuwa Yesu kakala ngima. ²⁴ Maabaho wanhu wamwenga wa chibumbila chetu wahita kudileme, nawo wafika fana wanaake waja viwalongile. Mbali hawamuwonile Yesu bule.”

²⁵ Maabaho Yesu kawalongela, “Mbona mweye wabozi vino! Na mizoyo yenu midala kuhuwiwa yose yoyalongigwe na walotezi wa Mulungu! ²⁶ Vino hailondeke bule Chilisito Mulopozi kugazigwa vilingile vino, na hamwande kwingila muna utunhizo wake?” ²⁷ Na Yesu kasonga kulonga viya viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, kasongela chitabu cha Musa mbaka maandiko ya walotezi wose wa Mulungu.

²⁸ Viwakalile habehi na chibululu chiwakalile wohita, Yesu katenda fana kolonda kugendelela kumwande. ²⁹ Mbali wamulamba, “Ukale hamwe na cheye, kwaviya dizuwa diswa, na lwiza lotanda” Ivo, kengila na kukala nawo. ³⁰ Viyakalile hasi na kuja ndiya hamwe nawo, kasola gate, kamwing'ha

hewela Mulungu, kadimogola na kuweng'ha. ³¹ Bahobaho meso yawo yagubuligwa nawo wammanya, nayo hawoneke kaidi mmeso yawo. ³² Waiuzagiza wenyewo, "Vino mizoyo yetu hayakile bule mgati mmwetu viyakalile kolonga na cheye mwiinzila na kuchilongela goya Maandiko Yelile?"

³³ Bahobaho wasegela na kubwela Yelusalemu. Kuja wawafika watumigwa longo na imwe waiduganya hamwe na wanhu wamwenga, ³⁴ walonga, "Mndewa kazilibuka kweli! Kamulawilila Saimoni!"

³⁵ Maabaho waja wanahina waidi wawalongela chiya chochiwalawilile mwiinzila, na viya Yesu viyailaguse viyakalile komogola gate.

Yesu kowalawilila wanahina wake

(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

³⁶ Viwakalile wowalongela mbuli izo, bahobaho Yesu mwenyewo kema hamwe nawo, kawalamsa, "Tindiwalo na diwe kumwenu."

³⁷ Wasinhuka na kudumba, wagesa wawona mzimu.

³⁸ Mbali kawalongela, "Mbona modumba? Habali muna mkangagile mwiimizoyo yenu? ³⁹ Loleni makono na magulu yangu mmanye iyo niye. Nyamheni muwone, kwaviya mzimu wabule lukuli wala mavuha fana vomuniwona."

⁴⁰ Viyalongile ivo, kawalagusa makono na magulu yake.

⁴¹ Wakala wang'hali hawanatogola bule. Wadeng'helela na kwazanywa ng'hani. Yesu kawauza, "Muna ndiya yoyose hano?" ⁴² Wamwing'ha chihande cha somba yokigwe.

⁴³ Kachisola, kachija wose womulola.

⁴⁴ Maabaho kawalongela, "Ino iyo mbuli iniwalongele vinikalile ning'hali hamwe na mweye. Ilondeka vitendeke vose vovandikigwe kusionhela niye muna yamalagilizo ya Musa na munaivitabu va walotezi wa Mulungu na Zabuli."

⁴⁵ Ivo Yesu kawagubulila nzeweze zawo wapate kuyamanya Maandiko Yelile. ⁴⁶ Kawalongela, "Yandikigwa vino, Chilisito Mulopozi kezagazigwa na zuwa deketatu hamwande kezazilibuka. ⁴⁷ Maabaho wanhu wose weli muna iisi yose, kwandusila Yelusalemu na wolondigwa wapeteligwe kwa zina jake waleke uhasanyi. Mulungu nayo kezawalekelela uhanyi wawo. ⁴⁸ Na mweye iyo wakalangama wa mbuli zino. ⁴⁹ Niye mwenyewo nizawagalila ija yoyawalaganile Tati yangu kuwa kezamtuma. Mbali mweye gozeleni muna dibwilingu mbaka vondamwing'higwe ludabwa kulawa kuulanga."

Yesu kosoligwa kuhita ku ulanga

(Maliki 16:19-20; Sang'hano 1:9-11)

⁵⁰ Maabaho kawalongoza kunze ya bululu yawatemele mate kuhita Besaniya, nayo kenula makono yake uchanyha na kawatemela mate. ⁵¹ Viyakalile kowatemela mate, kawaleka na kasoligwa kuhita kuchanyha kuulanga. ⁵² Nawo wantosela, maabaho wabwela Yelusalemu kwa deng'ho kulu. ⁵³ Wagendelela kukala muna Ikaye ya Mulungu lusita lose na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA YOHANA Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambu vovisumulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa ivitabu vine vino chotangigwa “Mbuli Inogile.” Masayo na Maliki na Luka na Yohana vandikigwa viyadanganike Yesu. Mbuli Inogile ya Yohana yandikigwa na Mtumigwa Yohana, iviya yodahika yandikigwa mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Viiwoneka chitabu hachilagusa bule kuwa Yohana niyo yandike, ila ugenzi wa kwandika wiilinga na 1 Yohana na 2 Yohana na iviya 3 Yohana. Wandikaji wamwenga wakalile uko lusita ulo walonga kuwa Yohana kakala bululu da Efeso, kwa ivo yodahika kuwa chitabu chino chandikigwa muna dibululu da Efeso.

Yohana kolonga funhula funhula malungilo ya chitabu ni kuwataza wanhu kutogola kuwa Yesu Mkombola na Mwana wa Mulungu yeli mgima 20:31. Kwa kuhuwila dino chidahe kuwa na ugima kwa zina jake. Chitabu chandikigwa kwa chimu cha wasomaji wose, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli Inogile ya Yohana yoibasakanya chidogo na Mbuli Zinogile zimwenga nhatu. Mbuli Inogile ya Yohana itoma mauzauza yoyasang'hane Yesu na iviya handike ng'hani kusunhela masimwe yake. Na iviya handike mbuli za mana fana viya ubatizo wa Yesu na kugezigwa kuna dibwilingu.

Yeliumo

Yohana kokwandusa Mbuli Inogile muna 1:1-18.

Kaidi kokwandika kusunhela mauzauza yamwenga yoyasang'hane Yesu muna 1:19-12:50.

Maabaho kolonga mengi yoyalawilile muna uugima wa Yesu na kokongeza kudanganika kwa Yesu na uzilibuko wake muna 13:1-20:31.

Kuuhelelo, Yohana kogotola Mbuli Inogile muna isula ya 21 yolongwa kusunhela lusita Yesu viyawalawilile kwa wanhu viifosile kuzilibuka kwake na maabaho kolonga lungilo da kwandika chitabu.

Mbuli ya Ugima

¹ Baho mwanduso vinhu vose ving'hali havinalumbigwa kukala na imwe yatangigwe Mbuli. Mbuli iyo kakala kwa Mulungu, nayo kakala Mulungu. ² Kusongela mwanduso Mbuli kakala na Mulungu. ³ Kufosela yeye, Mulungu kalumba

vinhu vose, habule chinhu chilumbigwe bila yeye. ⁴ Mbuli iyo kakala chandusilo cha ugima, na ugima uwo ukala bung'hulo kwa wanhu, ⁵ bung'hulo ijo domwemwesa mudiziza, na ziza hadidahile bule kudisegeza.

⁶ Mulungu kamtuma msenga wake, munhu iyo zina jake Yohana. ⁷ Yohana keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo, muladi wanhu wose waihulike na kuihuwila. ⁸ Yeye mwenyewo hakalile bung'hulo bule, mbali keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo ijo. ⁹ Dino dikala bung'hulo da kweli, bung'hulo dodikalile dokwiza muna iisi yose na kuwamwemwesela wanhu wose.

¹⁰ Mbuli kakala mwiisi, na ingawa Mulungu kalumba isi kufosela yeye, mbali habule munhu muna iisi yammanyile bule. ¹¹ Keza kumwake mwenyewo, mbali wanhu wake hawamuhokele bule. ¹² Mbali wanhu wose wowamuhokele na wowamuhuwile, kaweng'ha udahi wa kuwa wana wa Mulungu. ¹³ Wana wowelekigwe siyo kwa udahi wa wanhu hebu kwa lukuli hebu kwa udahi wa munhu mbali kwa udahi wa Mulungu.

¹⁴ Ija yoyatangigwe Mbuli kawa munhu, nayo kakala hamwe na cheye. Na cheye chiuwona utunhizo wake, utunhizo wa Mwana Nyachende yoyezile kulawa kwa Tata, kamema utunhizo na ukweli.

¹⁵ Yohana kawalongela wanhu mbuli za munhu iyo. Kalandula dizi, "Ino iyo yoniwalongele, 'Iyo yokwiza kuchisogo changu ni mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye ning'hali sinakwelekigwa.' "

¹⁶ Kwa mvunyo yake ya ubazi, cheye chose chihokela unovu umwe mchanyha ya unovu. ¹⁷ Mulungu kaching'ha Malagilizo kufosela Musa, mbali unovu na kweli viza kufosela Yesu Chilisito. ¹⁸ Habule munhu yoyose yoyamuwonile Mulungu. Mbali Mwana Nyachende muhala yeli Mulungu kweli, yeli habehi na Tata, iyo niiyo yoyachitendeze chimanye Mulungu viyeli.

Usenga wa Yohana Mbatizi

(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Uno uwo ukalangama wa Yohana, baho walangulizi wa Wayahudi kulawa isi ya Yelusalemu viwawatumile wakulu wa nhoselo na Walawi kuhita kwa Yohana, kumuuzza kuwa yeye kakala yelihi.

²⁰ Yohana halemile bule, mbali katogola gubulagubula, "Niye sili Chilisito bule yoyasaguligwe na Mulungu kuwakombola wanhu."

²¹ Wamuuza, "Humbe weye kwa yelihi? Weye kwa Eliya?"

Yohana kawedika, "Mbe, si niye bule."

Wamuuza kaidi, “Vino weye kwa mulotezi wa Mulungu yoyalongigwe kokwiza?”

Kawedika, “Si niye bule.”

²² Maabaho wamuuza, “Vino weye mwenyewo koilongaze? Lelo chilongele chikawalongele waja wowachitumile kukuza. Vino weye mwenyewo koilongaze?”

²³ Yohana kedika kwa kulonga chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Isaya, “Niye na dizi da munhu dotanga kudibwilingu, ‘Igoloseni nzila ya Mndewa!’ ”

²⁴ Maabaho wasenga wowatumigwe na Mafalisayo, ²⁵ wamuuza Yohana, “One weye huli Chilisito wala Eliya wala mulotezi wa Mulungu, lelo habali kobatiza?”

²⁶ Yohana kawedika, “Niye nobatiza kwa mazi, mbali mgati mmwenu kaumo imwe hamummanyile bule. ²⁷ Iyo niiyo yokwiza hachisogo changu. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.”

²⁸ Yano yose yalawilila uko Besaniya, umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, Yohana hoyakalile kobatiza.

Mwanang'hondolo wa Mulungu

²⁹ Siku isondelele Yohana kamuwona Yesu komwizila, kalonga, “Loleni! Mwanang'hondolo wa Mulungu yoyosegeza uhasanyi wa isi! ³⁰ Ino iyo yonilongile mbuli zake vinilongile, ‘Kokwiza munhu kuchisogo changu yeli mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye ning'hali sina vumbuka.’ ³¹ Niye mwenyewo nikala simmanyile bule, mbali niza kubatiza kwa mazi muladi wanhu wa Isilaeli wammanyey.”

³² Maabaho Yohana kalava ukalangama uno, “Nimuwona Muhe kohulumuka kulawa kuulanga fana nziwa na kakala uchanyha yake. ³³ Niye nikala simmanyile bule, mbali ija yanitumile kubatiza kwa mazi kanilongela, ‘Munhu yondau-muwone Muhe komuhulumukila na kukala mchanyha yake, iyo niiyo yondayabatize kwa Muhe Yelile.’ ³⁴ Niye nichiwona chinhu icho, na niye nowalongela kweli, ino iyo Mwana wa Mulungu.”

Yesu kosagula wanahina wa mwanduso

³⁵ Siku isondelele Yohana kakala haja kaidi hamwe na wanahina wake waidi. ³⁶ Viyamuwone Yesu kofosa, kalonga, “Loleni! Mwanang'hondolo wa Mulungu!”

³⁷ Waja wanahina waidi viwamuhulike Yohana kolonga ivo, wamuwinza Yesu. ³⁸ Yesu kahinduka, kawona womuwinza, kawauza, “Vino mwozahila choni?”

Wamwidika, “Labi, vino weye kokala kulihi?” Labi fambulu jake mfundiza.

³⁹ Kawedika, “Izoni mwizawona.” Ivo wahita na wawona hanhu hayakalile kokala Yesu. Ikala yofika saa longo ichigugulo. Nawo wakala na Yesu chigugulo yose.

⁴⁰ Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili kakala imwe wa wanhu waidi wowahulike chiya chiyalongile Yohana na kumuwinza Yesu. ⁴¹ Bahobaho Andeleya kamuwona Saimoni ndugu yake, kamulongela, “Chimuwona Mulopozi yoyasagiligwe na Mulungu kuwakombola wanhu.” Munhu iyo niiyo Chilisiko Mulopozi. ⁴² Maabaho Andeleya kamsola Saimoni kamgala kwa Yesu.

Yesu kamulola Saimoni, maabaho kalonga, “Weye kwa Saimoni mwana wa Yohana, mbali kwizatangigwa Kefa.” Kefa fambulo jake Petili, Petili fambulo jake luwe.

Yesu kowatanga Filipino na Nasanaeli

⁴³ Siku isondelele Yesu kailunga kuhita Galilaya. Kamuwona Filipino, kamulongela, “Niwinze!” ⁴⁴ Filipino kakala mkaya wa Besisaida, bululu diwakalile wokala Andeleya na Petili. ⁴⁵ Filipino kamuwona Nasanayeli, kamulongela, “Chimuwona ija mbuli zake zandikigwe na Musa muna ichitabu cha Malagilizo, na walotezi wa Mulungu iviya wandika mbuli zake. Niiyo Yesu wa Nazaleti, mwana wa Yosefu.”

⁴⁶ Nasanayeli kauza, “Vino yodahika chinhu chochose chinogile chilawe Nazaleti?”

Filipo kamwidika, “Izo ulole.”

⁴⁷ Yesu viyamuwone Nasanayeli komwizila, kalonga, “Iyo ni Muisilaeli kweli, mgati mmwake mwabule uvwizi.”

⁴⁸ Nasanayeli kamuuzi, “Vino weye kunimanyaze?”

Yesu kamwidika, “Nikuwona viukalile hasi ya mbiki wa mtini Filipino yang'hali hanakutanga.”

⁴⁹ Nasanayeli kedika kalonga, “Mfundiza, weye kwa Mwana wa Mulungu! Weye kwa Mfalume wa Isilaeli!”

⁵⁰ Maabaho Yesu kalonga, “Kuhuwila kwaviya nikulongela kuwa nikuwona hasi hana umbiki wa mtini? Kwizawona vinhu vikulu kufosa vino!” ⁵¹ Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela kweli, mwizawona ulanga wogubuka na wasenga wa kuulanga wokwela na kuhulumuka mchanyha mwa Mwana wa Munhu.”

2

Dugila da sola uko Kana

¹ Vizifosile siku nhatu, kukala na dugila da sola mudibululu da Kana, mwiisi ya Galilaya. Mami yake Yesu kakala uko.

² Yesu na wanahina wake iviya wakala wagonikigwa kuna didugila ijo. ³ Divai viimalile, mami yake Yesu kamulongela, “Wabule divai.”

⁴ Yesu kamwidika, “Mama, sekeunilongele cha kutenda. Lusita lwangu lung'hali halunafika bule.”

⁵ Mami yake Yesu kawalongela wasang'hani, “Tendeni cho-chose chondayamulongeleni.”

⁶ Baho hakala miziga sita ya mabwe ikigwa mazi kwa ichimu cha chihendo cha Wayahudi cha kunawa nhende. Chila ziga dodaha kumema nongo nne mbaka tano. ⁷ Yesu kawalongela wasang'hani, “Memezeni mazi muna imiziga.” Nawo waimemeza neemhu. ⁸ Maabaho kawalongela, “Lelo deheni yamazi na mumgalile mkulu wa didugila.” Wasang'hani watenda ivo fana viyawalongele. ⁹ Mkulu wa didugila kayalanza yamazi, nayo yagaluke divai. Havimanyile bule kuilawile divai ija, mbali wasang'hani wowadehile yamazi wavimanya. Maabaho mkulu ija kamtanga munhu ija yosola hamgwazo, ¹⁰ kamulongela, “Chila munhu teng'hu kolava divai inogile maabaho wageni wahamala kung'wa ng'hani, baho kolava divai ihile. Mbali weye kuika divai inogile mbaka sambi.”

¹¹ Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza cha mwan-duso uko Kana, muna iisi ya Galilaya. Uko kalagusa utunhizo wake na wanahina wake wamtogola.

¹² Viyamalile yayo, Yesu na mami yake hamwe na ndugu zake na wanahina wake wahita Kapelinaumu. Wakala uko kwa siku ndodo.

Yesu kohita Mwiikaye ya Mulungu

(Masayo 21:12-13; Maliki 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi, Yesu kahita Yelusalemu. ¹⁴ Kawafika wanhu Mwiikaye ya Mulungu wochuuzwa ng'ombe na ng'hondolo na nziwa na wanhu wamwenga wakala muna ivigoda vawo wokwasakanya hela. ¹⁵ Ivo kabota kwangwa da luzabi, kawawinga wose mwiikaye ya Mulungu, hamwe na ng'hondolo na ng'ombe. Iviya kavihindula vipango va wokwasakanya hela na kuzipwililisa hela zawo. ¹⁶ Maabaho kawalongela waja wakalile wochuuzwa nziwa, “Segezeni vinhu vino hano! Habali moitenda kaye ya Tati yangu kuwa gulilo?”

¹⁷ Wanahina wake wakumbuka kuwa yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, “Mulungu Ulondo wangu kwa kaye yako wonikoma muumoyo wangu.”

¹⁸ Maabaho wakulu wa Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino kodaha kutenda chilaguso chaki cha mauzauza kuchilagusa kuwa kunawo udahi wa kutenda yano yose?”

¹⁹ Yesu kawedika, “Tbomoleni Kaye ino ya Mulungu, na niye nizaizenga kaidi kwa siku nhatu!”

²⁰ Wayahudi wamuuza, “Kaye ino ya Mulungu izengigwa kwa miyaka malongo mane na sita! Weye kwizaizenga kwa siku nhatu?”

²¹ Mbali kaye ya Mulungu iyakalile koilonga Yesu ikala lukuli lwake. ²² Ivo viyazilibuke, wanahina wake wakumbuka chila chiyalongile. Maabaho wayatogola Maandiko Yelile na watogola mbuli ziya ziyalongile Yesu.

Yesu kaumanya unhu wawo

²³ Yesu viyakalile Yelusalemu muna didugila da Pasaka, wanhu wengi wamtogola kwaviya wawona mauzauza yoyatendile. ²⁴ Mbali Yesu hawiye na uhuwilo nawo bule, kwaviya kawamanya wanhu wose. ²⁵ Iviya halondile bule munhu yoyose yamulonge mbuli za munhu, kwaviya kavimanya yaja yeli mwiimizoyo.

3

Yesu na Nikodemo

¹ Kukala na mkulu imwe wa Wayahudi yoyatangigwe Nikodemo, yoyakalile mwiichibumbila cha Mafalisayo.

² Chilo chimwe, kamuhitila Yesu, kamulongela, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa mfundiza youtumigwe na Mulungu. Habule munhu yoyose yoyodaha kutenda mauzauza youtenda one Mulungu heli hamwe nayo bule.”

³ Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu yoyodaha kuuwona ufalume wa Mulungu one helekigwe mwanza wekaidi.”

⁴ Nikodemo kamuuza, “Vino munhu mulala kodahaze kwelekigwa kaidi? Vino kodaha kwingila kaidi mwiinda ya mami yake na kwelekigwa?”

⁵ Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu yoyodaha kwingila muna Uufalume wa Mulungu bila kwelekigwa kwa mazi na kwa Muhe. ⁶ Chochelekigwa na lukuli ni lukuli na chochelekigwa na Muhe ni muhe.

⁷ Sekewazanywe kwaviya nokulongela kuwa wose mwolondeka mwelekigwe mwanza wekaidi. ⁸ Beho dohita ubanzi wowose dodilonda. Kotegeleza dizi jake mbali hudimanya kodilawile wala kodihita. Vino ivoili kwa chila munhu yelekigwe na Muhe.”

⁹ Nikodemo kamuuza, “Vino mbuli zino zodahikaze?”

¹⁰ Yesu kamwidika, “Weye kwa mfundiza mwiisi ya Isilaeli na huzimanyile bule mbuli zino? ¹¹ Nokulongela kweli, cholonge vinhu vochivimanyile, iviya cholonge ukalangama wa vinhu vochiviwone, mbali mung'hali mwolema ukalangama wetu. ¹² Vinimulongeleni mbuli za vinhu va isi hamutogole bule, vino mwizatogolaze nihawalongelani mbuli za vinhu

va kuulanga?” ¹³ Habule munhu yahitile kuulanga mbali Mwana wa Munhu, yoyezile kulawa kuulanga.

¹⁴ Fana viya Musa viyachinule chiya chinyago cha zoka da shaba kwa lubiki kuja kudibwilingu, iviya Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe ¹⁵ muladi chila munhu yoyomtogola yawe na ugima wa siku zose. ¹⁶ Kwaviya Mulungu kawalonda wanhu wa isi yose mbaka kamulava Mwanage nyachende, muladi chila munhu yoyomtogola sekeyadanganike, mbali yawe na ugima wa siku zose. ¹⁷ Mulungu hamtumile Mwanage mwiisi yawataguse wanhu muna isi, mbali kamtuma yawakombole.

¹⁸ Munhu yoyose yoyomtogola hatagusigwa bule, mbali munhu yoyose yoyolema kumtogola iyo katagusigwa kamala, kwaviya hamtogole Mwana nyachende wa Mulungu. ¹⁹ Vino ivo vondamutagusigwe, bung'hulo diza muna iisi, mbali wanhu walonda ziza kufosa bung'hulo, kwaviya sang'hano zawo ziha. ²⁰ Wanhu wose wowotenda yehile wodihila bung'hulo na haweza kwiza mudibung'hulo, kwaviya hawalonda sang'hano zawo zilagusigwe. ²¹ Mbali munhu yoyokala na kutenda yanogile kokwiza kudibung'hulo, muladi sang'hano zake ziwoneke kuwa zisang'hanigwa kwa kumuhulika Mulungu.

Yesu na Yohana Mbatizi

²² Hamwande Yesu na wanahina wake wahita muna iisi ya Yudeya, uko kakala nawo na kabatiza. ²³ Yohana iviya kakala kobatiza wanhu uko Ainoni habehi na Salimu, kwaviya uko kukala na mazi mengi. Wanhu wamuhitila, nayo kawabatiza. ²⁴ Siku izo Yohana kakala hanakwikigwa mchifungo.

²⁵ Wanahina wamwenga wa Yohana wandusa kwiihasanya na Muyahudi imwe kwa mbuli ya kuisafya. ²⁶ Wanahina waja wamuhitila Yohana, wamulongela, “Mfundiza, komkumbuka ija munhu yoyakalile na weye umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, ija youchilongele mbuli zake? Lelo kobatiza na wanhu wose womuhitila!”

²⁷ Yohana kawedika, “Habule munhu yoyodaha kuwa na chinhu one heng'higwe kulawa kuulanga. ²⁸ Mweye wenyewo mwa wakalangama viniwalongele, ‘Niye sili Chilisito, mbali nitumigwa nimulongolele.’ ²⁹ Yeli na msoligwa niiyo msola. Mbwiya wa mulume yosola yokwima na kugozela, nayo kodeng'helela ng'hani yahahulika dizi da mulume yosola. Sambu na niye nodeng'helela, na ndeng'helelo yangu itimia. ³⁰ Yeye kolondeka yawe mkulu, niye nolondeka kuwa mdodo.”

Yoyolawa kuulanga ni mkulu kufosa wose

³¹ Munhu yokwiza kulawa kuulanga mkulu kufosa wose. Munhu wa isi ni wa chiisiisi, nayo kolonga mbuli za isi. Mbali munhu yalawile kuulanga mkulu kufosa vose. ³² Yeye kolonga yaja yaawone na yaahulike, mbali habule munhu yoyatogole mbuli ziyalongile. ³³ Munhu yoyose yotogola usenga wake, kothibitisha kuwa Mulungu iyo kweli. ³⁴ Yoyatumigwe na Mulungu kolonga mbuli za Mulungu, kwaviya Mulungu kammemeza Muhe wake. ³⁵ Tata kamulonda Mwanage na kamwing'ha chila chinhu mmakono yake. ³⁶ Munhu yoyose yoyomtogola Mwana kana ugima wa siku zose, mbali yoyose yoyomulema Mwana hezawona ugima bule, kwaviya ludoko lwa Mulungu lwizakuwa kwa munhu iyo.

4

Yesu na mwanamke Msamaliya

¹ Kwa ivo Mndewa viyahulike Mafalisayo wahulika kuwa Yesu kopata wanahina wengi na kubatiza kumfosa Yohana. ² Hata ivo Yesu mwenyewo habatize wanhu bule mbali wanahina wake muhala. ³ Yesu viyahulike ivo, kasegela Yudeya na kabwela kaidi Galilaya. ⁴ Muna umwanza wake kalondeka yafosele Samaliya.

⁵ Kafika muna dibululu da Samaliya, hanhu hatangigwe Sikali, habehi na mgunda wa Yakobo uyamwing'hile Yosefu mwanage. ⁶ Hanhu haja hakala na chisima cha Yakobo. Ivo Yesu kakala hasi habehi na chisima icho kwaviya kakala kalegela kwa umwanza. Lusita uwo ikala saa sita imisi.

⁷ Mwanamke imwe wa Chisamaliya keza kudeha mazi. Yesu kamulongela, “Uning'he mazi ning'we!” ⁸ Wanahina wake wakala wahita kudibululu kugula ndiya.

⁹ Mwanamke ija kamwidika, “Weye kwa Muyahudi na niye na Msamaliya. Vilihi konipula mazi ya kung'wa?” Kwaviya Wayahudi hawaihanganya hamwe bule na Wasamaliya.

¹⁰ Yesu kamwidika, “One uvimanyile chinhu choyolava Mulungu, na one iviya uvimanyile yelihi yokupula mazi ya kung'wa, uhampulile yeye, nayo yahakwing'hile mazi ya Ugima.”

¹¹ Mwanamke ija kalonga, “Mwenevale, weye kwabule doo da kudehela, na chisima chingila. Lelo kulihi kondaupate mazi ya Ugima? ¹² Vino weye kwa mkulu kufosa tati yetu Yakobo? Yeye mwenyewo na wanage hamwe na wanyama wake wang'wa mazi ya chisima chino!”

¹³ Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yong'wa mazi yano kezawona ng'hilu kaidi. ¹⁴ Mbali munhu yoyose yonda yang'we mazi yonimwing'ha niye, hezawona ng'hilu kaidi bule. Kwaviya mazi yonimwing'ha niye yezakuwa nzasa

yoilava mazi ya Ugima mgati mmwake, na yezamwing'ha ugima wa siku zose.”

¹⁵ Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, ning'he mazi yayo muladi sekeniwone ng'hilu na wala sekenize hano kudeha mazi.”

¹⁶ Yesu kamulongela, “Hita kamtange mulumako wize nayo hano.”

¹⁷ Mwanamke ija kamwidika, “Nabule mulume.”

Yesu kamulongela, “Kulonga goya viulongile kwabule mulume. ¹⁸ Kwaviya kusoligwa na walume watano, na mulume yuuli nayo sambi si mulumako bule. Kunilongela kweli.”

¹⁹ Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, nowona weye kwa mulotezi wa Mulungu. ²⁰ Wasaho zetu wamtosela Mulungu muna ulugongo luno, mbali mweye Wayahudi mwolonga chiondeka kumtosela Mulungu uko Yelusalemu.”

²¹ Yesu kamulongela, “Mama nitogole, lusita lwokwiza wanhu hawezamtosela Tata muna ulugongo luno wala uko Yelusalemu. ²² Mweye Wasamaliya mwotosela chiya hamchimanyile, mbali cheye Wayahudi chomtosela Mulungu yochimmanyile, na kwa cheye Wayahudi, Mulungu kawakombola wanhu wose muna iisi. ²³ Mbali chipindi chokwiza, na sambi chifika wanhu wowotosa muna ikweli wezamtosela Tata muna Umuhe na kweli, kwaviya wanhu wawo niyo wawo Tata yoowazahila. ²⁴ Mulungu ni Muhe, wanhu wake wowomtosela wolondeka kumtosela kwa Muhe na kweli.”

²⁵ Mwanamke ija kamulongela, “Novimanya Chilisito Mulozoki kokwiza, na vondayeze kezachiondeka chila chinhu.”

²⁶ Yesu kamulongela, “Niye yonilonga na weye niyo.”

²⁷ Wanahina wake wabwela na wazanywa ng'hani kumfika Yesu kolonga na mwanamke. Mbali habule munhu yamuuzile kuwa mwanamke ija kolonda choni, hebu kumuza Yesu habali kolonga na mwanamke.

²⁸ Maabaho mwanamke kaileka nongo yake ya mazi, kawela kudibululu, kawalongela wanhu, ²⁹ “Izoni mumuwone munhu yoyanilongele vinhu vose vinitendile. Vini ino kodaha kuwa Chilisito?” ³⁰ Ivo wanhu walawa kudibululu, wamuhitila Yesu.

³¹ Lusita luja luja wanahina wake wamulamba Yesu, “Mfundiza, teng'hu diya!”

³² Mbali Yesu kawedika, “Niye ninayo ndiya yohamuimanyile bule.”

³³ Maabaho wanahina wake wandusa kwiiuzagiza wenyewe, “Vini kuna munhu wowose yoyamgalile ndiya?”

³⁴ Yesu kawalongela, “Ndiya yangu iyo ino, kutenda viy-olonda Mulungu na kukomeleza sang'hano yake yoyan-ing'hile kuitenda. ³⁵ Vino mweye hamulonga, ‘Ing’hali miyezi mine mbaka chipindi cha kugobola chifike?’ Nowalongela, inuleni yameso yenu mulole migunda! Ndiya zikangala na zolondeka kugoboligwa. ³⁶ Munhu yogobola ndiya kum-gunda kezalihigwa, na kokwika hamwe ndiya kwa ugima wa siku zose. Maabaho munhu yohanda na munhu yogobola wezadeng’helela hamwe. ³⁷ Ivo ulonzi ulonga kweli, ‘Imwe kohanda mbeyu, na imwenga kogobola ndiya.’ ³⁸ Nimumani kugobola ndiya hamuzihandile bule. Wanhu wamwenga wasang’hana, na mweye momweda kwa sang’hano yawo.”

³⁹ Wasamaliya wengi wa dibululu diya wamuhwila Yesu kwaviya mwanamke ija kalonga, “Kanilongela vinhu vose vonitendile.” ⁴⁰ Ivo Wasamaliya viwamuhitile Yesu wamulamba yakale nawo, Yesu kakala nawo siku mbili.

⁴¹ Wanhu wengi wamuhwila Yesu kwa ichimu cha mbuli yake. ⁴² Wamulongela mwanamke ija, “Sambi chohuwila, si kwa chila chiulongile weye. Cheye wenyewo chimtegeleza, na chovimanya munhu ino kweli ni Mulopozi wa isi.”

Yesu komuhonya mwana wa mkulu

⁴³ Vizifosile siku mbili, Yesu kahita Galilaya. ⁴⁴ Kwaviya Yesu mwenyewo kalonga mulotezi wa Mulungu hatogoligwa bule muna iisi yake. ⁴⁵ Wanhu wa Galilaya wakala wahita mudidugila da Pasaka uko Yelusalemu, na wawona yose yatendigwe na Yesu muna didugila ijo. Ivo Yesu viyafikile Galilaya, wanhu wa Galilaya wamuhokela.

⁴⁶ Maabaho Yesu kahita kaidi Kana muna isi ya Galilaya, hanhu hayagaluse mazi kuwa divai. Baho hakala mkulu imwe yeli na mwana mtamu uko Kapelinaumu. ⁴⁷ Mkulu iyo viyahulike Yesu kafika muna iisi ya Galilaya kulawa Yudeya, kamulamba Yesu yahite Kapelinaumu yakamuhonye mwan-age yoyakalile habehi kudanganika. ⁴⁸ Yesu kamulongela, “Kumwenu habule munhu yoyodaha kutogola mbaka yawone vilaguso na mauzauza.”

⁴⁹ Mkulu ija kamwidika, “Mwenevale, chihite sambi mwanangu yang’hali hanadanganika.”

⁵⁰ Yesu kamulongela, “Hita, mwanago kezahona.”

Mkulu ija kahuwila mbuli za Yesu, ivo kahita. ⁵¹ Viyakalile mwiinzila, kaiting’hana na watumwa wake, wamulongela, “Mwanago kahona!”

⁵² Nayo kawauza lusita luyahonile mwanage, watumigwa wamwidika, “Utamu umulawa igolo ifosile saa saba imisi.”

⁵³ Maabaho tata iyo kakumbuka lukala lusita luja luja Yesu

viyamulongele, “Mwanago kezahona.” Ivo yeye hamwe na kaye yake yose wamuhuwila Yesu.

⁵⁴ Chino chikala chilaguso cha mauzauza chekaidi chiya-tendile Yesu viyalawile Yudeya kuhita Galilaya.

5

Yesu komuhonya munhu

¹ Hamwande Yesu kahita Yelusalemu kuna didugila da Wayahudi. ² Uko Yelusalemu, habehi na ulwivi lukulu lwa ng'hondolo kukala na lamba doditangigwa kwa Chiyebulaniya Betisaza, najo dikala na vihelengo vitano. ³ Wanhu wengi wowakalile watamu wakala watambalala muvihelengo ivo. Vipofu na mbetembete na wanhu wowaholole. Wakala wogozela yamazi yatibuligwe. ⁴ Kwaviya lusita lumwenga msenga wa kuulanga kohulumuka na kwingila muna dilamba na kuyatibula yamazi. Mtamu yokwandusa kwingila munayamazi viyatibuke, kakala kohonyigwa utamu wowose uyakalile nawo. ⁵ Haja hakala na munhu yakalile kolumwa kwa lusita lwa miyaka malongo matatu na nane. ⁶ Yesu viyamuwone mtamu ija katambalala haja, kavimanya kuwa kakala mtamu kwa siku nyingi. Ivo kamuuzwa, “Vino weye kolonda kuhona?”

⁷ Mtamu ija kamwidika, “Mwenevale, nabule munhu wa kunika muna dilamba lusita yahatibuligwa. Chila honilonda kwingila, munhu imwenga konilongolela.”

⁸ Maabaho Yesu kamulongela, “Inuka! Sola lili jako uhite.”

⁹ Bahobaho mtamu ija kahonyigwa, kasola lili jake, kahita.

Chinhu icho chilawilila muna Isiku ya Mhumulo, ¹⁰ ivo walangulizi wa Wayahudi wamulongela munhu ija yoyahonyigwe, “Diyelo ni Isiku ya Mhumulo. Malagilizo yetu yolema munhu yoyose kupapa lili muna dizuwa dino.”

¹¹ Mbali munhu iyo kawedika, “Munhu yoyanihonyile kanilongela, ‘Sola lili jako uhite.’ ”

¹² Wamuuzwa kaidi, “Yelihi yoyakulongele usole lili jako uhite?”

¹³ Mbali hammanyile bule munhu yoyamuhonyile kakala yelihi, kwaviya wanhu wakala wengi, na Yesu kakala yasegele.

¹⁴ Hamwande Yesu kahita muna ikaye ya kumpulila Mulungu, kamuwona munhu ija, kamulongela, “Tegeleza, sambi kuhona. Leka kutenda uhasanyi hebu chinhu chihile ng'hani chizakupata.”

¹⁵ Maabaho munhu ija kasegela na kawalongela walongulizi wa Wayahudi kuwa yoyamuhonyile kakala Yesu. ¹⁶ Ivo kwaviya Yesu katenda chinhu icho muna Isiku ya Mhumulo,

Wayahudi wandusa kumwihila. ¹⁷ Yesu kawalongela, “Tati yangu kosanana usang’hano lusita lwose, iviya niye nolondeka nisanane.”

¹⁸ Wayahudi walonda wamkome Yesu kwaviya kahasanya Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo, na kwaviya kamtanga Mulungu Tati yake, ivo kaitenda kalinga Mulungu.

Udaho wa Mwana wa Munhu

¹⁹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, Mwana wa Mulungu hadaha kutenda chinhu chochose yaidumwe. Kodaha kutenda chiya muhala chiyamuwonile Tati yake kochitenda, kwaviya chochose chiyotenda Tata, iviya Mwana kochitenda.

²⁰ Kwaviya Tata komulonda Mwana na komulagusa yose yoyoyatenda. Kezumulagusa vinhu vikulu kufosa vino, na mweye wose mwizakwazanywa. ²¹ Saviya Tata viyowazlilibula wanhu wowadanganike na kuwena ugima, iviya Mwana kowena ugima wanhu woyowalonda. ²² Tata hamtagusa munhu yoyose bule, mbali kamwing’ha Mwanage udahi wa kutagusa, ²³ ivo wanhu wose wamuhulike Mwana fana viwomuhulika Tata. Munhu yoyose yoyolema kumuhulika Mwana, komulema Tata yoyamtumile.

²⁴ “Nowalongela kweli, munhu yoyose yohulika mbuli yangu na kumuhuwila ija yoyanitumile, kana ugima wa siku zose. Heztagusigwa kwaviya kafosa muna iifa na kwingila muna uugima. ²⁵ Nowalongela kweli, lusita lokwiza, na sambu lufika wanhu wowadanganike vondawahulike dizi da Mwana wa Mulungu, na waja wose wondawadihulike wezakuwa wagima. ²⁶ Fana Tata mwenyewo viyeli mwan-duso wa ugima, iviya kamtenda Mwana kuwa mwan-duso wa ugima. ²⁷ Kamwing’ha Mwana udahi wa kutagusa kwaviya ni Mwana wa Munhu. ²⁸ Sekemwazanywe na chino, lusita lokwiza wanhu wowadanganike wezahulika dizi jake. ²⁹ Nawo wezalawa muna yamaleme yawo, waja watendile yanogile wezazilibuligwa na kukala wagima, mbali waja watendile yehile wezazilibuligwa na kutagusigwa.

Ukalangama wa Yesu

³⁰ “Niye mwenyewo sidaha bule kutenda chinhu chochose, ila notagusa fana Mulungu viyanilongele, ivo nhaguso yangu ni ya haki. Sitenda viya vinilonda niye, mbali notenda viya viyolonda ija yoyanhumile.

³¹ “One nihalonga mbuli zangu mwenyewo, ukalangama wangu wa uvwizi. ³² Kauko imwenga yoyolonga mbuli zangu, na niye novimanya chila chinhu chiyolonga ni cha kweli. ³³ Mweye muwatuma wanhu kwa Yohana, nayo kawalongela mbuli za kweli. ³⁴ Niye silonda ukalangama wa munhu, mbali nolongwa vino muladi mweye mukomboligwe.

³⁵ Yohana kakala fana chitasa chikalile chikwaka na kulava bung'hulo, na mweye musagula lusita ludodo kudenelela bung'hulo jake. ³⁶ Mbali niye nina ukalangama mkulu ku-fosa ukalangama uyalavile Yohana. Kwaviya usang'hano uyaninile Tata niukomeleze, usang'hano woniutenda wola-gusa kuwa Tata kanituma. ³⁷ Tata mwenyewo, iyo yanhu-mile kolonga mbuli zangu. Hamunawahi bule kuhulika dizi jake wala kuwona chihanga chake lusita lwolwose. ³⁸ Iviya hamuhuwila mbuli yake bule kwaviya hamuhuwile bule ija yoyamtumile. ³⁹ Moyasoma yamandiko kwaviya mogesa muna iyayo mwizapata ugima wa siku zose. Maandiko Yelile yayo yolongi mbuli zangu, ⁴⁰ mbali mung'hali molema kwiza kumwangu na kuwa na ugima!

⁴¹ “Silonda bule wanhu wanitunhize, ⁴² mbali nowamanya. Nomanya kuwa mwabule ulondo wa Mulungu muna imizoyo yenu. ⁴³ Niza kwa udahi wa Tati yangu, hamunihokele bule, mbali munhu imwenga yaheza kwa udahi wake, mwizamuhokela. ⁴⁴ Molonda kuitunhiza wenyewo, wala hamuzahila bule kutunhizigwa na Mulungu yaidumwe! Vino mwizadahaze kunihuwila? ⁴⁵ Sekemgesa kuwa niye nizamulon-gelezani kwa Tata. Musa, iyo mweye mumulolela iyo yon-dayamulongelezeni. ⁴⁶ One momuhuwila Musa, muhanihuwile na niye, kwaviya yeye kazandika mbuli zangu. ⁴⁷ Mbali one hamuhuwila chiya choyandike Musa, mwizadahaze kuhuwila chiya chinilonga niye?”

6

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi

(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Hamwande Yesu kahita umwambu wa lamba da Galilaya, hebu lamba ditangigwa da Tibeliya. ² Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela kwaviya wawona vilaguso viyatendile va kuwahonya watamu. ³ Maabaho Yesu kakwela mchanyha kuna ulugongo, kakala hamwe na wanahina wake. ⁴ Dugila da Pasaka ya Wayahudi dikala habehi. ⁵ Yesu viyawonile lung'husesa lukulu lwa wanhu longendela, kamuuza Filipo, “Chigule kulihi ndiya ya kuja wanhu wano wose?” ⁶ Yesu kalonga ivo kwa kungeza Filipo kwaviya kavimanya chiya chondayatende.

⁷ Filipo kamwidika Yesu, “Magate ya hela magana maidi hazifaya bule hata ihawa chila imwe yahapata chihande chidodo muhala!”

⁸ Mwanahina imwe wa Yesu yoyatangigwe Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili kamulongela Yesu, ⁹ “Kabahano

mbwanga kanavo vigate vitano va uhemba na visomba vidi. Mbali icho choni kwa wanhu wengi fana wano!”

¹⁰ Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu wakale hasi.” Hanhu haja hakala na savu dimema. Ivo wanhu wose wakala hasi. Walume muhala wowakalile muna ulung’husesa luja peta yawo ikala magana malongo matano. ¹¹ Maabaho Yesu kavisola vigate viya, kamwing’ha nhogolwa Mulungu na kaweng’ha wanhu wowakalile hasi. Iviya katenda viya viya kwa ivisomba. ¹² Wanhu wose viwegute, Yesu kawalongela wanahina wake, “Soleni masigavu muladi sekechage chinhu chochose.” ¹³ Ivo wanahina wadondola na kumemeza vigelo longo na vidi va masigavu ya vigate va uhemba vovisigazigwe na wanhu wadile.

¹⁴ Wanhu viwawonile mauza yoyatendigwe na Yesu, wandusa kulonga, “Kweli ino iyo mulotezi wa Mulungu yokwiza muna isi.” ¹⁵ Yesu kavimanya wanhu wailungila kwiza wantende mfalume kwa nguvu, kawabanga, kahita kuna ulugongo yaidumwe.

*Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Maliki 6:45-52)*

¹⁶ Zua vidishwile, wanahina wake wahulumuka mbaka kuidilamba. ¹⁷ Wakwela mwiingalawa wadahe kuloka dilamba kuhita Kapelinaumu. Lwiza lukala lutanda, na Yesu kakala yang’hali kuwafikila. ¹⁸ Beho kulu dikala dobuma na mazi yatibuka. ¹⁹ Wanahina viwakalile wahita fana ugenzi wa saa dimwe, wamuwona Yesu kogenda mchanyha ya mazi, kokwiza habehi na ingalawa. Wanahina wadumba nani. ²⁰ Mbali Yesu kawalongela, “Ni niye! Sekemudumbe!” ²¹ Maabaho walonda kumwingiza Yesu muna ingalawa, bahobaho ngalawa ifika hanhu hana iisi inyalile.

Wanhu womzahila Yesu

²² Siku isondelele, lung’husesa lwa wanhu wowakalile umwambu wa dilamba wavimanya kuja kukala na ngalawa imwe muhala. Iviya wavimanya kuwa Yesu hengile bule muna ingalawa hamwe na wanahina wake, mbali wanahina wasegela waidumwe. ²³ Maabaho ngalawa zimwenga zilawile Tibeliya zifika habehi na hanhu haja wanhu howadile magate Mndewa viyakomeleze kumwing’a hewela Mulungu. ²⁴ Viwawonile kuwa Yesu na wanahina wake wakala wasegela, wakwela ngalawa na kuhita Kapelinaumu kunzahila Yesu.

Yesu ndi ya ugima

²⁵ Wanhu viwamuwonile Yesu umwambu wa dilamba, wamuza, “Mfundiza, vino kufika zuwaki hano?”

²⁶ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, mweye moniza-hila siyo kwaviya muwona chilaguso, mbali kwaviya muja magate na mwiguta. ²⁷ Sekemugaiye ndiya yoiwola, mbali gaiyeni ndiya yoikala siku zose. Ndiya ino iyo Mwana wa Munhu kezawena, kwaviya Mulungu kamtoglela kutenda ivo.”

²⁸ Maabaho wamuuza Yesu, “Vino chitende choni muladi chitende chiya Mulungu choyochilonda chitende?”

²⁹ Yesu kawedika, “Chino icho choyolonda Mulungu muchitende, mumuhuwile ija yoyamtumile.”

³⁰ Wamuuza, “Vino chilaguso chilihi choudaha kuchitenda muladi chikuhuwile? Vino kwizatendaze? ³¹ Wasaho zetu waja mana uko kudibwilingu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko, ‘Kaweng’ha gate dodilawile kuulanga waje.’ ”

³² Yesu kawalongela, “Nowalongelani kweli, siyo Musa yawinileni ndiya ija ya kuulanga. Tati yangu iyo yamwinileni ndiya ya kweli yoilawile kuulanga. ³³ Kwaviya ndiya yoyochina Mulungu ni munhu ija yokwiza kulawa kuulanga na kuwea ugima wanhu weli muisi.”

³⁴ Wamulongela, “Mwenevale, uchine ndiya ino siku zose.”

³⁵ Maabaho Yesu kawalongela, “Niye na ndiya ya ugima. Wanhu wowokwiza kumwangu hawezawona nzala bule, na wanhu wowonihwila hawezawona nilu bule. ³⁶ Mbali fana vinimulongeleni, muniwona mbali hamunihuwile bule. ³⁷ Wose wowonina Tata, wezakwiza kumwangu, na yoyose yokwiza kumwangu, sizamwasa kunze bule. ³⁸ Kwaviya niye niza kulawa kuulanga siyo kutenda vinilonda niye, mbali kutenda viyolonda ija yoyanhumile. ³⁹ Nayo yoyanatumile kolonda vino, ndeke kumwagiza munhu yoyose muna iwanhu waja woyaninile, mbali niwazilibule wose muna isiku ya uhelelo. ⁴⁰ Kwaviya choyolonda Tati yangu icho chino, chila munhu yoyomulola Mwana na kumuhwila yawe na ugima wa siku zose, na niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo.”

⁴¹ Wayahudi wandusa kulongelela kwaviya Yesu kalonga, “Niye iyo ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga.” ⁴² Walonga, “Vino ino siyo Yesu mwanage Yosefu bule? Vino tati yake na mami yake hachiwamanyile bule? Lelo kodahaze kulonga, ‘Nihumuluka kulawa kuulanga?’ ”

⁴³ Yesu kawalongela, “Lekeni kulongelela. ⁴⁴ Habule munhu yoyodaha kwiza kumwangu one Tata yoyanatumile hamtendile yalonde kwiza kumwangu. Nayo yoyokwiza, nizanzilibula muna isiku ya uhelelo. ⁴⁵ Walotezi wa Mulungu wandika, ‘Wanhu wose wezafundizigwa na Mulungu.’ Na yoyose yoyomuhulika Tata na kuifunza kumwake kezakwiza kumwangu. ⁴⁶ Habule munhu yoyamuwonile Tata mbali

imwe yoyalawile kwa Mulungu, yeye yaidumwe iyo yamuwonile Tata. ⁴⁷ Nowalongela kweli, munhu yoyose yoni-huwila niye kanawo ugima wa siku zose. ⁴⁸ Niye ni ndiya ya ugima. ⁴⁹ Wasaho zenu waja mana kuja kudibwilingu, mbali wadanganika. ⁵⁰ Mbali ino ni ndiya yoihulumuka kulawa kuulanga, munhu yoyose yondyaije sekeyadanganike. ⁵¹ Niye nandiya ya ugima yoihulumuka kulawa kuulanga. One munhu yoyose yahaja ndiya ino, kezakuwa ngima siku zose. Ndiya ino ni lukuli lwangu lunilulava kwa sama ya ugima wa wanhu wa isi yose.”

⁵² Baho Wayahudi wandusa kuiuzagiza kwa ludoko, “Vino munhu ino kodahaze kuchigha lukuli lwake chije?”

⁵³ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, one hamudile lukuli lwa Mwana wa Munhu na kuing'wa damu yake, hamwizakuwa na ugima mgati mmwenu. ⁵⁴ Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu, iyo kanawo ugima wa siku zose, na niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo. ⁵⁵ Kwaviya lukuli lwangu ni ndiya ya kweli na damu yangu ni ching'waji cha kweli. ⁵⁶ Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing'wa damu yangu, iyo kokala mgati mmwangu na niye nokala mgati mmwake. ⁵⁷ Fana viya Tata yeli mgima viyanitumile, na niye nina ugima kwa sama ya Tata. Ivo munhu yoyose yoja lukuli lwangu kezakala ngima kwa sama ya niye. ⁵⁸ Ino ni ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga siyo fana imana iwadile wasaho zenu, maabaho wadanganika. Mbali munhu yoyose yoja ndiya ino kana ugima wa siku zose.”

⁵⁹ Yesu kalonga ivo viyakalile kofundiza muna ikaye ya kutosela uko Kapelinaumu.

Mbuli za ugima wa siku zose

⁶⁰ Wengi mwa iwanahina wake viwahulike, walonga, “Mafundizo yano madala. Vino yelihi yoyodaha kuyamanya?”

⁶¹ Yesu kavimanya bila ya kulongiligwa na munhu kuwa wanahina wake wakala wolongelela. Ivo kawauza, “Mafundizo yano yowatenda muwe na mkangagile? ⁶² Izakuwaze one mwizamuwona Mwana wa Munhu kobwela kuulanga hanhu hayakalile mwanduso? ⁶³ Muhe wa Mulungu kolava ugima, lukuli lwa munhu haludaha chinhu bule. Mbuli zoni-walongele ni mbuli za Muhe wa Mulungu yowagalila ugima. ⁶⁴ Mbali wamwenga wenu mung'hali mwolema kunitogola.” Yesu kalonga vino kwaviya kavimanya kusongela mwanduso welihi mwa iwawo wolema kutogola na munhu yelihi yondayambiduke. ⁶⁵ Yesu kagendelela kulonga, “Lekamana niwalongela habule munhu yoyodaha kwiza kumwangu mbaka Tata yamtende yadahe kwiza.”

⁶⁶ Kusongela siku ijo, wanahina wake wengi wabwela kuchisogo na hawamsondelele bule. ⁶⁷ Maabaho Yesu kawauza waja wanahina wake longo na waidi, “Vino na mweye iviya mwolonda kusegela?”

⁶⁸ Saimoni Petili kamwidika, “Mndewa, chihite kwa yelihi? Weye kunazo mbuli za ugima wa siku zose. ⁶⁹ Chohuwila na chovimanya weye kwa Yelile ulawile kwa Mulungu.”

⁷⁰ Yesu kawedika, “Vino simsaguleni mweye longo na waidi? Mbali imwe wenu mwihi!” ⁷¹ Yesu kakala kolonga kumsonhela Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti, imwe wa wanahina longo na waidi. Hamwande Yuda iyo yoyam-biduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

¹ Hamwende Yesu kahita Galilaya. Halondile kuhita Yudeya kwaviya walangulizi wa Wayahudi wakala wolonda kumkoma. ² Lusita lwa dugila da Vizewe da Wayahudi dikala habehi. ³ Ndugu zake wamulongela, “Kwolondeka usegele hano uhite Yudeya muladi wanahina wako wawone mauzauza youtenda. ⁴ Habule munhu yotenda mbuli kwa kuifisa one kolonda yamanyike kwa wanhu. Ivo kwaviya na weye kotenda vinhu vino, ilaguse kwa wanhu weli muisi.” ⁵ Kwaviya mbaka ndugu zake Yesu hawamtogole bule.

⁶ Yesu kawalongela, “Lusita lwangu lufaya lung’hali halunafika bule, mbali kumwenu mweye chila lusita lufaya. ⁷ Wanhu weli muna isi yose hawamwihilani, mbali wonihila niye kwaviya nogendelela kuwalongela kuwa wotenda mbuli zihile. ⁸ Mweye hiteni kudidugila. Niye sihita bule kudidugila kwaviya lusita lwangu lufaya halunafika bule.” ⁹ Yesu kalonga ivo, maabaho kasigala Galilaya.

Yesu kuna didugila da vizewe

¹⁰ Ndugu zake viwahitile kudidugila, Yesu nayo kahita, mbali hahitile chiumwingi, kahita chinyelenyele. ¹¹ Walangulizi wa Wayahudi wakala wonzahila kuna didugila ijo. Ivo wauza, “Vino kakulihi munhu ija?”

¹² Kukala na minyong’onyo muna ulung’husesa lwa wanhu. Wanhu wamwenga wakala wolonga, “Munhu ino kanoga.”

Wamwenga walonga, “Mbe! Kowagiza wanhu.” ¹³ Mbali habule munhu yoyadahile kulonga mbuli zake muumwingi, kwaviya wakala wawadumba walangulizi wa Chiyahudi.

¹⁴ Dugila ijo vidifikile haludonho, Yesu nayo kahita Mwiikaye ya Mulungu na kandusa kufundiza. ¹⁵ Walangulizi wa

Wayahudi wazanywa, wauza, “Vino munhu ino kayamaze yano yose nayo hasomile bule kuishule?”

¹⁶ Yesu kawedika, “Mafundizo yonifundiza siyo yangu bule mbali yolawa kwa ija yanitumile. ¹⁷ Munhu yoyose yolonda kutenda yaja yoyolonda Mulungu, kezavimanya fana mafundizo yangu yalawa kwa Mulungu hebu nolongwa kwa udahi wangu mwenyewo. ¹⁸ Munhu yolonga mbuli zake mwenyewo kolonda utunhizo wake. Mbali munhu yolonda ukulu kwa ija yoyamtumile, iyo ni mwaminifu, na kabule wihi mgati mmwake. ¹⁹ Vino Musa hamwinileni malagilizo bule? Mbali habule hata imwe wenu yoyokwamha. Lelo habali molonda kunikoma?”

²⁰ Lung’husesa lwa wanhu lumulongela, “Weye kuna chinyamkela! Yelihi yoyolonda kukukoma?”

²¹ Yesu kawalongela, “Nitenda mauzauza, mweye wose mukala mwazanywa. ²² Musa kawalagiliza mweye mutende chihendo cha kuwengiza ulungwana wanenu wa chilume, ingawa si Musa bule, mbali wasaho zenu wawo wanduse. Ivo na mweye momwingiza ulungwana mwana wa chilume hata muna Isiku ya Mhumulo. ²³ One mumwingiza ulungwana mwana muna Isiku ya Mhumulo muladi sekembene Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa, habali monihila kwaviya nimuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo? ²⁴ Sekemutaguse kwa kulola kwa kunze muhala, mbali taguseni viilondeka.”

Vino ino iyo Chilisito?

²⁵ Wanhu wamwenga wa Yelusalemu wandusa kuiuzagiza, “Vino munhu wowomzahila wamkome siyo ino? ²⁶ Lola lelo! Kabahano, kolonga muumwingi na habule munhu yoyomulongela chinhu chochose. Vino walangulizi wovimanya kuwa kweli iyo ni Chilisito? ²⁷ Mbali chovimanya munhu ino kolawa kulihi. Chilisito vondayeze habule munhu yoyose yondayamanye koyolawa.”

²⁸ Yesu viyakalile kofundiza mwiikaye ya Mulungu, kalandula dizi, “Mwonimanya na mwomanya kunhu kunilawa. Sizile kwa udahi wangu mwenyewo. Ija yoyanitumile ni wa kweli. Mbali mweye hamummanyile bule. ²⁹ Niye nomanya kwaviya nilawa kumwake, nayo iyo yoyanhumile.”

³⁰ Maabaho wanhu walonda kumgwila, mbali habule munhu yoyose yagezile kumgwila kwaviya lusita lwake lukala halunafika. ³¹ Mbali wanhu wengi muna ulung’husesa wamuhuwila, walonga, “Vino Chilisito vondayeze kezatenda mauzauza mengi kufosa munhu ino?”

Wakalizi watumigwa kumgwila Yesu

³² Mafalisayo wahulika lung'husesa wonyong'onya mbuli za Yesu. Ivo wawo na wakulu wa nhambiko wawatuma wakalizi wa kaye ya Kutosela wangwile Yesu. ³³ Yesu kawalongela, "Ning'hali na mweye kwa lusita ludodo, maabaho nizahita kwa ija yoyanitumile. ³⁴ Mwizanzahila mbali hamwizaniwona bule, kwaviya hamwizadaha bule kwiza hanhu hanili."

³⁵ Walangulizi wa Wayahudi wailongela, "Vino munhu ino kezahita kulihi mbaka cheye sekechimuwone? Vino kezahita muna yamabululu ya Wagiliki yowokala wanhu wetu na kuwafundiza Wagiliki? ³⁶ Kalonga kuwa, chizanzahila mbali hachizamuwona, na iviya hachidaha bule kuhita hanhu hayeli. Vino mbuli zino fambulo jake choni?"

Lwanda lwa mazi ya Ugima

³⁷ Siku ya uhelelo ya dugila ijo dodikalile siku ng'hulu ya dugila, Yesu kema, kalandula dizi, "Munhu yoyose yeli na nilu, nayeze kumwangu yang'we! ³⁸ Munhu yoyose yoyoni-huwila niye, Maandiko Yelile yolonga, 'Nyanda za mazi ya Ugima zizakilima kulawa mgati yake.' " ³⁹ Yesu viyakalile kolonga ivo, kakala kolonga mbuli za Muhe wa Mulungu, ija wanhu wowakalile womuhuwila wezamuhokela. Mbaka siku ija, wanhu wakala wang'hali hawanakwing'higwa Muhe wa Mulungu kwaviya Yesu kakala yang'hali kutunhizigwa bule.

Wanhu viweli woibagula

⁴⁰ Wanhu wamwenga muna ulung'husesa viwamuhulike kolonga ivo, walonga, "Munhu ino kweli ni ija imulotezi wa Mulungu."

⁴¹ Wanhu wamwenga walonga, "Ino iyo Chilisito!"

Mbali wanhu wamwenga walonga, "Vino Chilisito koda-haze kulawa Galilaya? ⁴² Maandiko Yelile yolonga kuwa Chilisito kezalawilila mulukolo lwa Daudi na kwelekigwa uko Betelehemu, muna dibululu dayakalile Daudi." ⁴³ Ivo wanhu muna ulung'husesa waibagula kwaajili ya Yesu. ⁴⁴ Wanhu wamwenga walonda wangwile, mbali habule munhu yoyagolose mkono wake kumgwila.

Walangulizi wa Wayahudi wolema kumtogola Yesu

⁴⁵ Wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwabwelile, wakulu wa nhambiko na Mafalisayo wawauza, "Habali hamumgalile?"

⁴⁶ Wakalizi wawedika, "Habule munhu yoyose yoyalongile fana viyolonga munhu ino!"

⁴⁷ Mafalisayo wawauza, “Vino na mweye iviya kamvwizilani? ⁴⁸ Vino mumuwona mulangulizi yoyose hebu Mfalisisayo yoyose yoyomuhuwila? ⁴⁹ Wanhu wano hawamanyile bule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, ivo waduwigwa na Mulungu!”

⁵⁰ Nikodemo, imwe wa Mafalisayo, munhu ija yoyamuhi tile Yesu baho umwaka kauza, ⁵¹ “Vino Malagilizo yetu yochilongela chimtaguse munhu ching'hali hachinamtegeleza teng'hu na kumanya chiyotenda?”

⁵² Mbali wawo wamwidika, “Vino na weye iviya kolawa Galilaya? Lola muna Yamaandiko Yelile kwizavimanya kuwa habule mulotezi wa Mulungu yolawilila Galilaya bule.”

⁵³ Maabaho chila munhu kahita ukaye yake.

8

Mwanamke yoyagwiligwe ugoni

¹ Mbali Yesu kahita kuna ulugongo lwa Mizaituni. ² Siku isondelele imitootondo nani, Yesu kahita kaidi muna ikaye ya Mulungu. Wanhu wose wamuhitila, nayo kakala hasi, kandusa kuwafundiza. ³ Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamgala mwanamke yoyagwiligwe ugoni. Maabaho wamwika mwanamke iyo hagati. ⁴ Wamulongela Yesu, “Mfundiza, mwanamke ino kagwiligwa ugoni. ⁵ Muna Yamalagilizo, Musa kachilongela kuwa mwanamke fana ino kolondeka yatowigwe na mabwe mbaka yadanganike. Lelo weye kwolongaze?” ⁶ Wauza vino muladi wangeze Yesu muladi wapate chimu cha kumshitaka. Mbali Yesu kaidulika hasi, kandika muna ditimbwisi kwa chidole chake.

⁷ Nawo viwagendelele kumuza, kenuka, kawalongela, “Munhu yoyose yelibule uhasanyi vimwili na yawe wa mwanduso kumtowa dibwe.” ⁸ Maabaho kaidulika hasi kaidi, kandika muna ditimbwisi. ⁹ Wanhu waja viwahulike ivo, wasegela imwe-imwe, kwandusila walala. Yesu kasigala, na mwanamke ija kakala kema haja haja. ¹⁰ Yesu kenuka, kamuuza mwanamke ija, “Wakulihi wanhu waja wowakugwilile? Habule hata imwe yoyakutaguse?”

¹¹ Mwanamke ija kamwidika, “Mndewa, habule munhu yoyanitaguse.”

Yesu kamulongela, “Niye iviya sikutagusa bule. Hita na sekeukatende uhasanyi kaidi.”

Yesu bung'hulo da isi

¹² Yesu kawalongela kaidi Mafalisayo, “Niye ni bung'hulo da isi. Munhu yoyose yoyonisondelela niye kezakuwa na bung'hulo na hezagenda muna ulwiza.”

13 Mafalisayo wamulongela, “Weye kwoilavila ukalangama wako mwenyewo, kwa ivo chiulonga siyo kweli.”

14 Yesu kawedika, “Hata one nihailavila ukalangama mwenyewo, ukalangama wangu ni wa kweli, kwaviya ni-manya kunilawile na kunihita. Mbali mweye hamumany-ile kunilawile hebu kunihita. 15 Mwotagusa fana wanhu viwotagusa. Niye simtagusa munhu yoyose. 16 Mbali na-hatagusa, notagusa viilondeka, kwaviya sitagusa niidumwe. Tata yanhumile kahamwe na niye. 17 Yandikigwa muna Yamalagilizo yenu kuwa, ukalangama wa wanhu waidi ni wa kweli. 18 Niye noilavila ukalangama mwenyewo, na Tata yoyanitumile iviya konilavila ukalangama.”

19 Maabaho wamuuzza, “Tati yako kakulihi?”

Yesu kawedika, “Hamunimanyile niye wala Tati yangu. One muhanimanyile niye, na Tati yangu muhammanyile iviya.”

20 Yesu kalonga mbuli zino zose viyakalile kofundiza mwi-ikaye ya Mulungu, muna ichiheleto cha ngama. Wala habule munhu yangwilile, kwaviya lusita lwake lukala lung'hali halunafika.

Hamudaha kuhita hanhu honihita

21 Yesu kawalongela kaidi, “Niye nohita, na mweye mwizanzahila, na mwizadanganika muna uhasanyi wenu. Hamudaha kuhita hanhu honihita.”

22 Walangulizi wa Wayahudi walonga, “Kalonga kuwa hachidaha kuhita hanhu hoyohita. Vino kolonda yaikome mwenyewo?”

23 Mbali Yesu kawedika, “Mweye mwa wanhu wa isi ino yili hasi, mbali niye nilawa uchanyha. Mweye ni wa isi ino mbali niye siyo wa isi ino. 24 Nimulongelani kuwa mwizadanganika muna uhasanyi wenu. One hamutogole kuwa ‘Niye Niiyo’ mwizadanganika muna uhasanyi wenu.”

25 Wamuuzza, “Weye iyo yelihi?”

Yesu kawedika, “Niye ni ija yoniwalongele kusongela mwanduso. 26 Ninayo mengi ya kulonga kusionhela mweye na kuwatagusa. Mbali ija yoyanhumile ni kweli, na niye nowalongela wanhu wa isi ino yaja yoniyahulike kumwake muhala.”

27 Hawamanyile kuwa Yesu kakala kowalongela mbuli za Tati yake. 28 Ivo Yesu kawalongela, “Vondamumwinule Mwana wa Munhu mumsalaba, baho mwizavimanya kuwa Niye Niiyo. Iviya mwizamanya kuwa niye sitenda chochose kwa udahi wangu, mbali nolonga chiyanifundize Tati yangu. 29 Nayo yoyanhumile kahamwe na niye, hanilekile niidumwe bule kwaviya siku zose notenda yaja yoyomnogeza yeye.”

³⁰ Wanhu wengi wowamuhulike Yesu viyolonga yayo, wamtogola.

Ukweli wizawiken i wanhu kwiilegeha

³¹ Yesu kawalongela Wayahudi wowamtogole “One muhayamha mafundizo yangu, mwizakuwa wanahina wangu kweli. ³² Maabaho mwizaumanya ukweli, na ukweli wizamwikani mwiilegehe.”

³³ Wamwidika, “Cheye ni wazukulu wa Bulahimu. Hachinawahi kuwa watumwa kwa munhu yoyose. Vilihi kwochilongela chizailegeha?”

³⁴ Yesu kawalongela, “Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyotenda uhasanyi ni mtumwa wa uhasanyi. ³⁵ Mtumwa si munhu wa mwiikaye siku zose, mbali mwana ni munhu wa mwiikaye siku zose. ³⁶ One Mwana yahamtendani mwiilegehe, mwizailegeha kweli kweli. ³⁷ Novimanya mweye mwa wazukulu wa Bulahimu. Mbali mwolonda kunikoma kwaviya hamtogola mafundizo yangu. ³⁸ Nowalongela chiya Tati yangu choyanilaguse, mbali mweye mwotenda chiya tati yenu chayawalonge.”

³⁹ Wamwidika, “Tati yetu ni Bulahimu.”

Yesu kawalongela, “One muwile wana wa Bulahimu, muhatendile fana Bulahimu viyatendile. ⁴⁰ Niye nimulongelani kweli yonihulike kwa Mulungu, mbali lelo mwolonda kunikoma. Bulahimu hatendile ivo bule. ⁴¹ Mbali mweye mwotenda vinhu ivitendigwe na tati yenu.”

Wamulongela, “Mulungu yaidumwe tati yetu chilinayo. Cheye cha wanage kweli.”

⁴² Yesu kawalongela, “One Mulungu yawile Tati yenu, muhanilondile niye kwaviya nilawa kwa Mulungu, na sambini hano. Sizile kwa udahi wangu mbali yeye iyo yanitumile. ⁴³ Habali hamuvimanya yano yonilonga? Kwaviya mweye hamudaha kutegeleza mbuli zangu. ⁴⁴ Mweye mwa wana wa tati yenu Mwihi, kwa ivo mwolonda kutenda wihi fana tati yenu. Kusongela mwanduso yeye kakala mkomaji, wala hailumba na kweli, kwaviya mwabule kweli mgati mmwake. Viyovwiza koilagusa kuwa yeye ni mvwizi na ni tata wa uvwizi. ⁴⁵ Niye kwaviya nowalongelani kweli, hamunitogola. ⁴⁶ Vino kuna munhu yoyose yoyodaha kulava ukalangama kuwa niye nina uhasanyi? One nihawalongela kweli, habali mweye hamunitogola bule? ⁴⁷ Munhu yeli wa Mulungu kohulika chiya choyolonga Mulungu. Mweye hamumuhulika bule kwaviya siyo wa Mulungu.”

⁴⁸ Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino hachilongile goya ku-longa weye ni msamaliya na kuna chinyamkela?”

⁴⁹ Yesu kawedika, “Niye nabule chinyamkela. Nomtunhiza Tati yangu, mbali mweye hamunitunhiza bule. ⁵⁰ Niye siiza-hilila utunhizo mwenyewo. Kauko yoyouzahila, nayo niiyo msemi. ⁵¹ Nowalongela kweli, munhu yoyose yokwamha mafundizo yangu, hezadanganika ng'o!”

⁵² Maabaho Wayahudi wamulongela Yesu, “Lelo chovi-manyi kuwa weye kuna chinyamkela! Bulahimu kadan-ganika na iviya walotezi wadanganika, mbali weye koolonga munhu yokwamha mafundizo yako hezadanganika ng'o! ⁵³ Weye vino koitenda kwa mkulu kufosa tati yetu Bulahimu? Yeye na walotezi wa Mulungu wadanganika. Vino weye koitenda kwa yelihi?”

⁵⁴ Yesu kawedika, “Nahaitogoza mwenyewo, ukulu wangu siyo chinhu bule. Tati yangu, iyo yomulonga ni Mulungu wenu, iyo yonitunhiza. ⁵⁵ Mweye hamummanyile bule, mbali niye nimmanyi. One nihalonga simmanyile bule, nokuwa mvwizi fana mweye. Mbali niye nimmanyi na iviya noyamha mbuli yake. ⁵⁶ Tati yenu Bulahimu kadenelela yaniwone, nayo kaniwona, kadeng'helela.”

⁵⁷ Wayahudi wamulongela Yesu, “Weye ung'hali kufikiza miyaka malongo matano, vino kumuwona Bulahimu?”

⁵⁸ Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, Bulahimu yang'hali hanakwelekwa, niye nabaha.”

⁵⁹ Baho wadondola mabwe, walonda wamtowe Yesu. Mbali Yesu kaifisa na kalawa hanze ya Mwiikaye ya Mulungu.

9

Yesu komuhonya munhu yoyelekigwe chipofu

¹ Yesu viyakalile kofosa, kamuwona munhu imwe chipofu kusongela kwelekigwa kwake. ² Wanahina wake wamuuza, “Mfundiza, yelihi yoyatendile uhasanyi hata munhu ino yelekigwe chipofu? Vino ni yeye mweneywo hebu tati yake na mami yake?”

³ Yesu kawedika, “Dino hadilawilile bule kwa sama ya uhasanyi wa munhu ino wala wa tati yake na mami yake. Munhu ino kelekigwa chipofu muladi nguvu ya Mulungu ilagusigwe muna ugima wake. ⁴ Cholondeka kumsang'hanila ija yanhumile kung'hali imisi. Kwaviya chilo chokwiza, hab-ule munhu yoyose yodayadahe kusanana. ⁵ Vinili ning'hali muna iisi, Niye niijo bung'hulo da isi.”

⁶ Viyamalile kuyalonga yayo, katema mate hasi, maabaho katenda nhope na kamuhaka ija ichipofu mmeso. ⁷ Maabaho kamulongela, “Hita ukanawe muna dilamba da Siloamu.”

Siloamu fambulu jake “Yoyatumigwe”. Baho iyo chipofu kahita, kanawa chihanga chake, maabaho kabwela ukaye kuno kowona.

⁸ Wakaya wayage na wanhu wose wowamuwonile viyakalile kopula, waiuzagiza, “Vino ino siyo munhu ija yoyakalile kopula?”

⁹ Wanhu wamwenga walonga, “Ino iyo yeye.” Mbali wamwenga walonga, “Si yeye bule.”

Ivo munhu ija mwenyewo kalonga, “Niye niiyo iyo.”

¹⁰ Wamuuza, “Vino meso yako yagubukaze?”

¹¹ Kawedika, “Munhu ija yotangigwa Yesu katenda nhope, kanihaka mmeso. Maabaho kanilongela nihite Siloamu nikanawe chihanga changu. Nihita, na vininawile, bahobaho nidaha kuwona.”

¹² Wanahina wamuuza munhu yoyahonyigwe, “Munhu iyo kakulihi?”

Kawedika, “Manye.”

Mafalisayo wompeleleza chipofu yahonile

¹³ Maabaho wanhu wangala munhu ija yoyakalile chipofu kwa Mafalisayo. ¹⁴ Siku ija Yesu viyatendile nhope na kumuhonya munhu chipofu dikala Isiku ya Mhumulo.

¹⁵ Maabaho Mafalisayo wamuuza kaidi munhu ija viya viyadahile kuwona. Nayo kawedika, “Kanihaka nhope mmeso, maabaho ninawa, na sambu nowona.” Ivo waigola wawo kwa wawo.

¹⁶ Walangulizi wa Mafalisayo wamwenga walonga, “Munhu iyo yoyatendile ivo halawile kwa Mulungu, kwaviya hamha bule Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo.”

Mbali wamwenga walonga, “Munhu mwene uhasanyi kodahaze kutenda vilaguso vino va mauzauza?”

¹⁷ Maabaho wamuuza kaidi munhu ija, “Kulonga munhu iyo kakuhonya meso yako. Lelo weye kwolongaze kumsonhela munhu iyo?”

Kawedika, “Munhu iyo ni mulotezi wa Mulungu.”

¹⁸ Wayahudi wakala hawanatogola bule kuwa munhu ija kakala chipofu, maabaho kadaha kuwona. Ivo wawatanga tati yake na mami yake, ¹⁹ wawauza, “Vino ino mwanenu? Mulonga kelekgwa chipofu, lelo kadahaze kuwona?”

²⁰ Tati yake na mami yake wawedika, “Cheye chivimanya ino niiyo mwanetu, na iviya kelekwa chipofu. ²¹ Mbali viya viyadahile kuwona, hebu yelihi yoyangubule yameso hachivimanyile bule. Muuzeni mwenyewo. Yeye mkulu ngima, ivo kodaha kwidika mwenyewo!” ²² Tati yake na mami yake walonga ivo kwaviya wakala wowadumba walangulizi wa Wayahudi. Walangulizi wawo walonga

munhu yoyose yondayalonge kuwa Yesu niiyo Chilisito keza-wingigwa mwiikaye ya Kutosela. ²³ Lekamana tati yake na mami yake walonga, “Muuzeni mwenyewo. Yeye ni munhu mkulu ngima!”

²⁴ Wayahudi wamtanga kaidi munhu ija yoyakalile chipofu, wamulongela, “Wilahe kwa Mulungu one kwolonga ukweli. Cheye chovimanya munhu iyo yoyakuhonyile kana uhasanyi.”

²⁵ Munhu ija kawedika, “One kana uhasanyi, niye sivi-manya bule. Chinhu chimwe muhala chonimanyile, nikala nitulika yameso, sambi nowona!”

²⁶ Maabaho wamuuza kaidi, “Vino katenda choni? Katen-daze kukuhonya yameso yako?”

²⁷ Nayo kawedika, “Niwalongela, mbali hamulondile kutegeleza. Lelo mwolonda kuhulika mbuli ino kaidi? Hebu na mweye mwolonda muwe wanahina wake?”

²⁸ Maabaho wamuliga na wamulongela, “Weye kwa mwanahina wake! Cheye cha wanahina wa Musa! ²⁹ Chivimanya Mulungu kalonga na Musa, mbali munhu ija hachimanyile bule koyolawa.”

³⁰ Munhu ija yoyakalile chipofu kawalongela, “Mwonyazanya! Mweye hamuvimanyile koyolawa, mbali kanihonya meso yangu! ³¹ Chovimanya Mulungu hawategeleza bule wanhu weli na uhasanyi, mbali komtegeleza munhu yoyose yomuhuwila na yoyotenda chiya chiyomulondile yatende. ³² Kwandusila isi viilumbigwe, habule munhu yoyahulike kuwa munhu yoyose kamuhonya munhu yoyelekigwe chipofu. ³³ One munhu ino halawile kwa Mulungu bule, sigambe yadahe kutenda chinhu chochose.”

³⁴ Wamulongela, “Lola weye kweleka muna uhasanyi. Lelo weye kwodahaze kuchifundiza cheye?” Baho wamuwinga mwi ikaye ya Kutosela.

Upofu wa chimuhe

³⁵ Yesu kahulika kuwa munhu ija yoyamuhonyile kawingigwa mwiikaye ya Kutosela. Ivo viyamuwonile kamuuza, “Vino weye komuhuwila Mwana wa Munhu?”

³⁶ Munhu ija kamulongela, “Mwenevale, vino munhu iyo yelihi? Nilongele muladi na niye nimuhuwile!”

³⁷ Yesu kamulongela, “Kumuwona kumala, munhu iyo you-longa nayo sambi ni iyo!”

³⁸ Maabaho munhu ija kamulongela, “Mndewa, nohuwila.” Maabaho kumtumbalila mavindi Yesu.

³⁹ Yesu kamulongela, “Niza mwiisi ino kutagusa, vipofu wawone, na wanhu wowona wawe vipofu.”

⁴⁰ Mafalisayo wamwenga wowakalile hamwe na wawo wahulika mbuli izo, wamuiza, “Vino na cheye iviya cha vipofu?”

⁴¹ Yesu kawedika, “One muwile vipofu, sigambemuwe na uhasanyi. Mbali sambi mwolonga mwowona, ivo mung'hali na uhasanyi.”

10

Simwe da mdimi

¹ Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose one hengile bule muna ichikwama cha ng'hondolo kufosela muulwivi, mbali kaibebenyeka na kwingila kwa nzila zimwenga, iyo mbavi na muhokaji. ² Munhu yokwingila kwa kufosela muulwivi iyo niyo ndimi wa ng'hondolo. ³ Mkalizi wa lwivi komfungulila munhu iyo, ng'hondolo wohulika dizi jake. Nayo kowatanga ng'hondolo wake kwa mazina yawo, maabaho kowagala kunze. ⁴ Yahawalava kunze ng'hondolo wake, kowalongolela, nawo wamuinza kwaviya wadimanya dizi jake. ⁵ Hawamuinza munhu imwenga bule, mbali weza-mulema kwaviya hawadimanyile dizi da munhu imwenga.”

⁶ Yesu kawalongela simwe dino, mbali wawo hawavimanyile chiya chayalongile.

Yesu ni mdimi yanogile

⁷ Maabaho Yesu kawalongela kaidi, “Nowalongela kweli, niye ni ulwivi wa ng'hondolo. ⁸ Wanhu wose wowanilongolele niye wawo wabavi na iviya wahokaji, na ng'hondolo hawawahulike bule. ⁹ Niye ni lwivi. Munhu yoyose yoyokwingila kufosela niye kezakomboligwa. Kezakwingila na kulawa kuzahila ndiya. ¹⁰ Mbavi kokwiza kwa lungilo da kubawa, kukoma na kubananga. Niye niza kwa lungilo da kuwatenda muwe na ugima, na iviya sekemuhungukiligwe na chinhu chochose muna ugima wenu.

¹¹ “Niye ni ndimi ninogile. Ndimi yanogile kolava ugima wake kwa ng'hondolo wake. ¹² Munhu yoyolihigwa kwa kuwadima ng'hondolo, na si mwene ng'hondolo, yahamuwona mbwizi kokwiza, kowaleka ng'hondolo na kokimbila. Ivo mbwizi kowagwila na kuwapwililisa ng'hondolo. ¹³ Kokimbila kwaviya ni munhu wa kulihigwa muhala, na hawagesa ng'hondolo bule. ¹⁴ Niye ni ndimi ninogile. Nowamanya ng'hondolo wangu, na ng'hondolo wangu wonimanya niye. ¹⁵ Fana Tata viyonimanya na niye nommanya Tata, na noulava ugima wangu kwa ichimu cha ng'hondolo. ¹⁶ Iviya ninawo ng'hondolo wamwenga, wawo siyo wa chikwama chino. Wawo nawo nolondeka niwagale hano iviya.

Wezadihulika dizi jangu, na kwizakuwa bumbila dimwe da ng'hondolo na mdimi imwe.

¹⁷ “Tati yangu konilonda kwaviya noulava ugima wangu muladi niuhokele kaidi. ¹⁸ Habule munhu yonihoka ugima wangu. Noulava kwa kulonda mwenyewo. Nina udahi wa kuulava, na nina udahi wa kuusola kaidi ugima wangu. Vino ivo Tata viyanilagilize nitende.”

¹⁹ Mbali zino za Yesu ziwatenda Wayahudi waibagule kaidi. ²⁰ Wanhu wengi walonga, “Ino kana chinyamkela na iviya kana chipecu. Vino habali mwomtegeleza?”

²¹ Mbali wamwenga walonga, “Munhu mwene chinyamkela kodahaze kulonga vino? Vino chinyamkela kodaha kumuhonya munhu chipofu?”

Wayahudi womulema Yesu

²² Uko Yelusalemu kukala na Dugila da kuika wakifu Kaye ya Mulungu, iviya ukala msimu wa chihuhwe. ²³ Yesu kakala muna Ikaye ya Mulungu, kogenda muna uluhelengo lwa Solomoni. ²⁴ Wayahudi wamzunguluka, wamuuzi, “Vino kwizachileka muna umkangagile mbaka lini? Chilongele funhu funhu fana weye kwa Chilisito.”

²⁵ Yesu kawedika, “Nimulongelani, mbali hamuhuwile bule. Mauzauza yonitenda kwa zina da Tati yangu yoniyalagusa, ²⁶ mbali mweye hamtogola kwaviya mweye siyo ng'hondolo wangu. ²⁷ Ng'hondolo wangu wodihulika dizi jangu, nowamanyana nawo woniwinza. ²⁸ Nowena ugima wa siku zose, nawo hawezadanganika bule. Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono yangu. ²⁹ Tati yangu yoyaninile wawo, ka mkulu kufosa wose. Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono ya Tati yangu. ³⁰ Niye na Tata cha wamwe.”

³¹ Wayahudi wadondola mabwe kaidi muladi wamtowe Yesu. ³² Yesu kawalongela, “Nimulagusani mauzauza mengi kulawa kwa Tata. Vino uzauza dilihi dodimtendani munitowe na mabwe?”

³³ Wayahudi wamwidika, “Hachikutowa na mabwe kwaviya kutenda mauzauza, mbali chikutowa kwaviya kumuliga Mulungu! Weye kwa munhu, mbali kwolonga kwa Mulungu.”

³⁴ Yesu kawedika, “Vino hayandikigwe bule muna Yamalagilizo yenu Mulungu kalonga, ‘Mweye mwa milungu’?”

³⁵ Mulungu kawatanga ‘milungu’ waja wenigwe usenga wake, na cheye chivimanya Yamaandiko Yelile yolonga kweli siku zose. ³⁶ Tata kanisagula na kunituma niye muna iisi. Lelo mwolonga nimuliga Mulungu kwaviya nilonga ‘Niye na Mwana wa Mulungu’? ³⁷ One sitenda bule sang'hano za Tati

yangu zoyolonda nitende sekemunihuwile. ³⁸ Mbali one no-tenda sang'hano zake, hata fana hamunihuwila, basi togoleni sang'hano izo, muladi mumanye na kutambula kuwa Tata kamgati mmwangu na niye namgati mmwake.”

³⁹ Maabaho walonda wangwile kaidi, mbali Yesu kawa-banga.

⁴⁰ Maabaho Yesu kabwela kaidi mwambu wa dilamba da Yolodani, hanhu Yohana hayakalile kobatiza, na kakala uko.

⁴¹ Wanhu wengi wamuhitila, walonga, “Yohana hatendile mauzauza bule, mbali chila mbuli iyamulongele munhu ino ikala kweli.” ⁴² Wanhu wengi hanhu haja wamuhuwila Yesu.

11

Ifaya Lazalo

¹ Munhu imwe yoyatangigwe Lazalo kakala mtamu. Munhu ino kakala mkaya wa Besaniya, chibululu chiwakalile wokala Maliya na Masa ndugu yake. ² Maliya ino iyo ija yoyabobode magulu ya Mndewa mavuta ya kunung'hila goya na kuyahangusa kwa mvili zake. Lelo Lazalo lumbu jake iyo yakalile mtamu. ³ Ivo ndugu zake Lazalo wamtumila Yesu usenga, “Mndewa, mbwiyako youmulonda kolumwa.”

⁴ Yesu viyahulike vino, kalonga, “Utamu uno hauzamkoma Lazalo bule mbali unpata kwa ichimu cha ukulu wa Mulungu muladi Mwana wa Munhu yatunhizigwe kufosela utamu uno.”

⁵ Yesu kakala kowalonda Masa na mwali wake na Lazalo. ⁶ Yesu viyahulike kuwa Lazalo mtamu, kongeza kukala siku mbili haja hayakalile. ⁷ Maabaho kawalongela wanahina wake, “Chibwele Yudeya.”

⁸ Wanahina wake wamulongela, “Mfundiza! Siku ndodo zifosile Wayahudi walonda kukukoma na mabwe, habali kolonda uhite kaidi hanhu haja?”

⁹ Yesu kawedika, “Imisi ina masaa longo na maidi. Munhu yahagenda imisi hadaha kuikwala, kwaviya kodiwona bung'hulo da isi ino. ¹⁰ Mbali munhu yahagenda ichilo kezaikwala, kwaviya kabule bung'hulo.” ¹¹ Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Mbwiyetu Lazalo kagona, mbali niye nohita kumulamsa.”

¹² Wanahina wake wamwidika, “Mndewa, one kagona, kezahona.”

¹³ Yesu kakala kolonga Lazalo kadanganika, mbali wanahina wake wagesa Lazalo kagona. ¹⁴ Maabaho Yesu kawalongela funhu funhu, “Lazalo kadanganika. ¹⁵ Nodenelela kwa ichimu chenu kwaviya sikalile nayo bule, muladi munitogole. Goza chihite.”

16 Maabaho Tomasi, yatangigwe Mbasa, kawalongela wanahina wayage, “Goza chihite na mfundiza muladi chidanganike hamwe nayo.”

Yesu ni uzilibuko na ugima

17 Yesu viyafikile uko, kalufika lukuli lwa Lazalo luwandigwa mdileme lumala siku nne zifosile. 18 Chibululu cha Besaniya chikala habehi na Yelusalemu, utali wa ugenzi wa maili mbili, 19 ivo Wayahudi wengi weza kwa Masa na Maliya kuwafaliji kwa ifa ya ndugu yawo.

20 Masa viyahulike Yesu kokwiza, kahita kumuhokela, mbali Maliya kasigala ukaye. 21 Masa kamulongela Yesu, “Mndewa, one uwile hano, lumbu jangu sigambeyadanganike bule! 22 Mbali novimanya hata sambu Mulungu kezakwina chochose chondaunpule.”

23 Yesu kamulongela, “Lumbu jako kezazilibuka.”

24 Masa kamwidika, “Novimanya kezazilibuka muna isiku ya uhelelo.”

25 Yesu kamulongela, “Niye ni uzilibuko na ugima. Munhu yoyose yoyonihuwila niye, hata yahadanganika kezakuwa ngima. 26 Na munhu yoyose yeli mgima na yonihuwila niye hezadanganika ng’o!. Vino koyahuwila yayo?”

27 Masa kamwidika, “Wona, Mndewa! Nohuwila weye kwa Chilisito, Mwana wa Mulungu, yezile mwii isi.”

Yesu komulilila Lazalo

28 Masa viyalongile vino, kahita ukaye na kumtanga Maliya mwali wake chinyelenyele. Kamulongela, “Mfundiza kabaha, kokutanga.” 29 Maliya viyahulike vino, kenuka himahima kamuhitila Yesu. 30 Yesu kakala yang’hali kwingila muna dibululu, mbali kakala kema hanhu haja haja Masa hayamuhokele. 31 Wayahudi wowakalile ukaye wamfaliji Maliya, viwamuwonile Maliya kenuka na kulawa kunze himahima, wagesa kohita kulila kudileme.

32 Maliya viyafikile hanhu hayakalile Yesu, kamuwona, kumtumbalila mavindi, na kamulongela, “Mndewa, one uwile baha, lumbu jangu sigambeyadanganike bule.”

33 Yesu viyamuwonile Maliya kolila na Wayahudi wowezele nayo nawo wolila, kapata luholozi muumoyo wake na kawona usungu. 34 Maabaho Yesu kawauza, “Mumuwanda kulihi?”

Wamwidika, “Mndewa, izo ulole.”

35 Yesu kalila. 36 Maabaho Wayahudi walonga, “Loleni viyamulondile!”

37 Mbali wamwenga walonga, “One kamuhonya munhu chipofu, vino kapotigwa kumtenda Lazalo sekeyadanganike?”

Yesu komzilibula Lazalo

³⁸ Yesu viyakalile kaidi na luholozi na kugazigwa muna umoyo wake, kahita mbaka kudileme. Leme ijo dikala tuka digubikigwe na dibwe. ³⁹ Yesu kawalongela, “Dibimbiliseni idibwe!”

Masa, lumbu wa ija yadanganike kamulongela, “Mndewa, mbali kezanung’ha. Kakala siku nne kusongela viyadanganike.”

⁴⁰ Maabaho Yesu kamulongela, “Vino sikulonge one wahahuwila kwizawona utunhizo wa Mulungu?” ⁴¹ Ivo wadibimbilisa idibwe. Maabaho Yesu kalola kuulanga, kalonga, “Tata, nokwina hewela kwaviya weye konhegeleza. ⁴² Novimanya kunitegeleza siku zose, mbali nolonga vino muladi wanhu wowemile hano, watogole kuwa weye kunhuma.” ⁴³ Yesu viyalongile ivo, katanga kwa dizi kulu, “Lazalo, lawa kunze!” ⁴⁴ Lazalo kalawa kunze, makono yake na magulu yake yazingilizigwa sanda, na chihanga chake chigubikigwa na walo. Yesu kawalongela, “Mfunguleni na mumuleke yahite.”

Wayahudi wotenda mpango wa kumkoma Yesu

(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Wayahudi wengi wowezele kumulaula Maliya wawona yoyatendile Yesu, ivo wamuhuwila. ⁴⁶ Mbali Wayahudi wamwenga wahita kwa Mafalisayo, wawalongela yaja yoyatendile Yesu. ⁴⁷ Ivo Mafalisayo na wakulu wa nhambiko waiting’hana na wanhu wa chitala cha Wayahudi, waiuzagiza, “Chitende choni? Munhu ino kotenda mauzauza mengi?” ⁴⁸ One chihamuleka yagendelele, wanhu wose wezamuhiwila, maabaho Waloma wezakwiza kubananga Kaye yetu ya Mulungu na isi yetu.

⁴⁹ Maabaho imwe wawo, yoyatangigwe Kayafa, yoyakalile Mkulu wa Nhambiko Digogogo umwaka uja, kalonga, “Mw-eye mwawabozi! ⁵⁰ Vino hammanyile bule kuwa muhavu munhu imwe kumwenu yadanganike muladi wanhu wa isi yose wakomboligwe?” ⁵¹ Hamanyile chiyakalile kolonga, mbali kwaviya kakala mkulu wa nhambiko wa umwaka uja, kalagula kuwa Yesu kekadanganika kwa ichimu cha Wayahudi. ⁵² Wala siyo kwa ichimu cha Wayahudi muhala, mbali kekadanganika muladi yaweke hamwe wana wa Mulungu wowapwililike.

⁵³ Ivo kwandusila siku ija, walangulizi wa Wayahudi wazahila nzila ya kumkoma Yesu. ⁵⁴ Ivo Yesu hahitile kaidi kuno kowoneka mwa Wayahudi, mbali kalawa uko na kuhita habehi na bwilingu, kuna ichibululu chitangigwe Efulaimu. Uko kakala na wanahina wake.

⁵⁵ Siku da Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi kufika, wanhu wengi wahita Yelusalemu muladi wakasafiyigwe ing'hali Pasaka kufika. ⁵⁶ Wakala wom-zahila Yesu, ivo viwaiting'hane muna Ikaye ya Mulungu, waiuzagiza, “Mwowonaze? Vino hezakwiza bule muna Didugila?” ⁵⁷ Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo walag-iliza one munhu yoyose kovimanya kuyeli Yesu, kolondeka yalonge muladi wangwile Yesu.

12

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya

(Masayo 26:6-13; Maliki 14:3-9)

¹ Zing'hali siku sita kufika dugila da Pasaka, Yesu kafika Besaniya, ukaye kwa Lazalo, ija yoyamzilibule. ² Wanhu wamsasalila Yesu ndiya ya ichigulogulo, Masa kakala kowasananila. Lazalo kakala imwe wa wanhu wowakalile haimeza na Yesu. ³ Maabaho Maliya kasola chichupa cha mavuta yonung'hila goya yoyaguligwe kwa hela ng'hulu, kamboboda Yesu mmagulu na kumuhangusa kwa nyele zake. Kaye yose inung'ha goya. ⁴ Yuda Isikaliyoti, imwe wa wanahina wake, ija yondayambiduke Yesu kauza, ⁵ “Lelo habali mavuta yano sekeyachuuzigwe kwa dinali magana matatu, na hela zondazipatike wenigwe ngayengaye?” ⁶ Halongile vino kwaviya kawawonela ubazi ngayengaye, mbali kwaviya kakala npapaji wa mkoba wa hela, na lusita lumwenga kakala yobawaga hela.

⁷ Yesu kawedika, “Sekemungaze! Mulekeni yayeke kwa ichimu cha siku da kuwandigwa kwangu. ⁸ Siku zose mu-nawo ngayengaye, mbali hamwizakala na niye siku zose.”

Mpango wa kumkoma Lazalo

⁹ Wayahudi wengi viwahulike Yesu kakala Besaniya, wahita. Hawahitile kumuwona Yesu yaidumwe, mbali iviya wahita kumuwona Lazalo, munhu yoyazilibuke. ¹⁰ Ivo walangulizi wa wakulu wa nhambiko wazahila nzila ya kumkoma Lazalo iviya, ¹¹ kwaviya Wayahudi wengi wamuhitila Yesu na kumuhuwila kwa ichimu cha chiya chimulawilile Lazalo.

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho

(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Siku isondelele wanhu wengi wowezele kuna Didugila da Pasaka, wahulika Yesu kakala kokwiza Yelusalemu. ¹³ Ivo wasola matambi ya mitende, wahita kunze ku-muhokela, walandula, “Nhogolwa Mulungu Mulopozi! Mulungu kamtemela mate yoyokwiza kwa zina da Mndewa! Mulungu kamtemela mate Mfalume wa Isilaeli!”

¹⁴ Yesu kamuwona mwana chihongwe, kakala mchanyha yake, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile,

¹⁵ “Sekendumbe, wanhu wa Sayuni,

Mfalume wenu kokwiza,

kakala uchanyha ya mwana chihongwe.”

¹⁶ Mwanduso wanahina wake hawamanyile bule mbuli zino. Mbali Yesu viyatunhizigwe, wanahina wakumbuka chila chinhu. Vose vilawilila fana Maandiko Yelile viya-longile.

¹⁷ Wanhu wowakalile na Yesu haja viyamtangile Lazalo kulawa muna dileme na kunzilibula, wagendelela kulonga yaja yoyalawilile. ¹⁸ Ivo wanhu wengi wahita kumuhokela Yesu kwaviya wahulika Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza. ¹⁹ Ivo Mafalisayo wailongela, “Loleni, hachidaha kutenda chochose. Wanhu wose womuwinza!”

Wagiliki wolonda kumuwona Yesu

²⁰ Kukala na Wagiliki wengi muna iwanhu wezile Yelusalemu kutosa muna Didugila da Pasaka. ²¹ Wamuhitila Filipo, mkaya wa Besisaida yili muna iisi ya Galilaya, wamulongela, “Mwenevale, chiye cholonda kumuwona Yesu.”

²² Filipo kahita na kamulongela Andeleya, na wose waidi wahita kumulongela Yesu. ²³ Yesu kawedika, “Chipindi cha kutunhizigwa Mwana wa Munhu sambi chifika. ²⁴ Nowalongela kweli, mhule ya uhemba one hailagale muulongo na kudanganika, izasigala imwe muhala. Mbali one ihadanganika, izakweleka mbeyu nyingi. ²⁵ Munhu yoyose yoyolonda ugima wake kezawagiza, mbali munhu yoyose yoyowihila ugima wake mwi isi ino, kezakwing'higwa ugima wa siku zose. ²⁶ Munhu yoyose yoyolonda kunisang'hanila kolondeka yaniwinze. Hohose honili, mtumigwa wangu kolondeka yawe baho iviya. One munhu yahanisang'hanila, Tati yangu kezamwing'ha nhogolwa munhu iyo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

²⁷ “Sambi moyo wangu una luholoji. Nilonge choni? Vino nilonge “Tata, one yahadahika, unyepule na nhungo ino ya manhesa ichipindi chino?” Bule, niza muna iisi muladi nifosele chipindi chino cha manhesa. ²⁸ Tata, ditunhize zina jako!”

Maabaho dizi kulawa kuulanga dilonga, “Niditunhiza, na nizaditunhiza kaidi.”

²⁹ Wanhu wengi wemile haja wadihulika dizi diya, wamwenga walonga dikala bumo, mbali wamwenga walonga, “Msenga wa kuulanga kalonga nayo!”

³⁰ Mbali Yesu kawalongela, “Dizi ijo hadilawile kwa ichimu changu, mbali kwa ichimu chenu. ³¹ Suku da kutagusigwa isi ino difika, mkulu wa isi ino kezahinduligwa. ³² Vondaninuligwe mchanya ya isi, nizawatenda wanhu wose weze kumwangu.”

³³ Yesu kalonga vino kulagusa ni ifa ilihi yoondayadanganike.

³⁴ Lung’husesa lwa wanhu lumuuzwa, “Malagilizo yetu yolongwa kuwa Chilisito kezakuwa ngima siku zose. Habali lelo kwolonga ‘Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe?’ Vino ino Mwana wa Munhu iyo yelihi?”

³⁵ Yesu kawalongela, “Mwizakala mudibung’hulo kwa lusita ludodo. Gendeni na dibung’hulo, ding’hali ziza hadi-namfikani na kuwahuma. Kwaviya munhu yogenda ndiziza hamanya koyohita. ³⁶ Ditogoleni bung’hulo kwaviya munajo, muladi muwe wana wa bung’hulo.”

Wayahudi wolema kumtogola Yesu

Yesu viyalongile ivo, kasegela na kwiifisa. ³⁷ Vilemela Yesu katenda mauzauza yano yose haulongozi wawo, mbali wawo hawamtogole bule. ³⁸ Yano yose yalawilila muladi yatimie yaja yalongigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya viyalongile, “Mndewa, munhu ilihi yoyotogola usenga wetu? Munhu yelihi Mndewa yoyangubulile nguvu zake?”

³⁹ Ivo hawadahile bule kuhuwila, kwaviya Isaya iviya kalonga,

⁴⁰ “Mulungu kayapofula meso yawo, kaitenda midala mizoyo yawo, muladi sekewawone kwa meso yawo, na sekewavimanye kwa nzeweze zawo, na sekewanihindukile, muladi niwahonye.”

⁴¹ Isaya kalonga mbuli izo kwaviya kauwona utunhizo wa Yesu na kalonga mbuli zake.

⁴² Hata walangulizi wengi wa Wayahudi wamuhuwila Yesu. Mbali Mafalisayo hawamtogole muumwingi, kwaviya wadumba kuwingigwa mwiikaye ya kutosela, ⁴³ na kwaviya walonda kutunhizigwa na wanhu kufosa kutunhizigwa na Mulungu.

Yesu keza mwiisi kuwakombola wanhu

⁴⁴ Maabaho Yesu kalandula dizi, “Munhu yoyonihuwila niye, hanihuwila niye muhala, mbali iviya komuhuwila ija yanhumile. ⁴⁵ Munhu yoyose yoniwona niye, iviya komuwona ija yanhumile. ⁴⁶ Niye na bung’hulo dodizile mwiisi, muladi wanhu wose wowonihuwila sekewakale muna diziza. ⁴⁷ One munhu kozihulika mbuli zangu na hazamha

bule, niye simtagusa. Kwaviya sizile kutagusa wanhu wa isi mbali kuwakombola. ⁴⁸ Munhu yoyose yondema niye na kulema mafundizo yangu kauko yondayamtaguse. Mbuli iyo yonilongile iyo yondaimtaguse muna isiku ya uhelelo. ⁴⁹ Kwaviya silonga kwa udahi wangu bule, mbali Tata yanhumile kanilagiliza chonilondeka kulonga.” ⁵⁰ Niye novimanya kuwa lagilizo jake dogala ugima wa siku zose. Ivo nolonga yaja Tata yoyanilongele niyalonge.

13

Yesu kowanava magulu wanahina wake

¹ Ding'hali hadinafika Didugila da Pasaka, Yesu kakala kovimanya saa yake ifika yondayasegele hano muiisi kuhita kwa Tati yake. Kakala kawalonda nani wanhu wake weli hano mwiisi, nayo kawalonda mbaka kuhelelo.

² Yesu na wanahina wake wakala woja ndiya ya ichilo. Mwihi kakala kamwingila kamala Yuda Isikaliyoti, mwana wa Saimoni, muladi yambiduke Yesu. ³ Yesu kakala yavimanyile Tata kamwing'ha udahi wa chila chinhu, na iviya kakala yalawile kwa Mulungu na kezabwela kwa Mulungu. ⁴ Ivo kahasegela hana indiya, keka ngolole wake hamgwazo, maabaho kasola ngolole, kaifunga mchigudi. ⁵ Maabaho kaguma yamazi muna ichiziga, kandusa kuwanava migulu iwanahina wake na kuhangusa na chiya ichikumbi choyai-fungile mchigudi.

⁶ Yesu kafika kwa Saimoni Petili. Saimoni kamuuza, “Mndewa, vino weye kwizandinava magulu yangu?”

⁷ Yesu kamwidika, “Chonitenda sambu weye huchimanya bule, mbali kwizachimanya hamwande.”

⁸ Petili kamulongela Yesu, “Bule! Weye hwizandinava magulu ng'o.”

Yesu kamwidika, “One sikunavile magulu yako, hwizakuwa mwanahina wangu kaidi!”

⁹ Saimoni Petili kamulongela, “Mndewa, sekeunave magulu muhala, mbali iviya unave makono yangu na ditwi jangu!”

¹⁰ Yesu kedika, “Munhu yoyogile kela lukuli lwose na kolondigwa yanave magulu muhala. Mweye mwela, ingawa simose.” ¹¹ Yesu kamala kummanya ija yondayambiduke lekamana kalonga si wose welile.

¹² Yesu viyamalile kuwanava magulu yawo, kayawala ngolole wake, kabwela ha indiya, kakala hasi. Kawauza, “Vino muyamanya yoniwatendele?” ¹³ Mwonitanga mfundiza na Mndewa, mwotenda goya kwaviya ivo vinili. ¹⁴ Niye, Mndewa na mfundiza wenu niwanavani mweye magulu yenu,

mweye iviya mwolondeka mwinave magulu yenu mweye kwa mweye. ¹⁵ Nimulagusani simwe, na mweye mwolondeka kutenda fana viniwatendele. ¹⁶ Nowalongela kweli, habule mtumwa mkulu kufosa mwenevale wake, wala habule mtumigwa mkulu kufosa ija yamtumile. ¹⁷ Sambu mwovimanya vinhu vino, one muhavitenda, Mulungu kezamtemelani mate.

¹⁸ “Silonga mbuli zino kumwenu mose, nowamanya waja woniwasagule. Mbali Yamaandiko Yelile yolondeka yatimie, yaja yoyolonga, ‘Munhu ija yoja hamwe na niye, kezanibiduka.’ ¹⁹ Nowalongela yano ivino sambu yang’hali hayana lawilila, muladi vondagawilile, mdahe kutogola kuwa niye ‘Niye Iyo.’ ²⁰ Nowalongelani kweli! Munhu yoyose yondayamuhokele munhu yoyanitungile, konihokela niye. Na munhu yoyose yondayanihokele niye, komuhokela ija yoyanitungile.”

Yesu kolagula munhu yonda yambiduka

(Masayo 26:20-25; Maliki 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Nayo Yesu viyamalile kulonga yayo, kengilwa na luholoji muumoyo, kalonga, “Nowalongela kweli, imwe wenu kezanibiduka.”

²² Wanahina wailola, hawavimanyile bule komulonga yelihi. ²³ Mwanahina imwe yoyalondigwe ng’hani na Yesu kakala yakalile habehi na Yesu. ²⁴ Saimoni Petili kamfunyiza, kamulongela, “Muuze komulonga yelihi.”

²⁵ Ivo mwanahina iyo kumkwenhukila Yesu habehi, kamuuza, “Mndewa, vino komulonga yelihi?”

²⁶ Yesu kamwidika, “Munhu ija yondanimwine gate doniditoweze mwiibakuli ni iyo.” Maabaho katoweza gate, kamwing’ha Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti. ²⁷ Bahobaho Yuda viyasolile gate, Lufyende kamwingila. Yesu kamulongela, “Tenda himahima chiulonda kutenda!” ²⁸ Mbali habule munhu mwa iwaja wowakalile wokala hana indiya yavimanyile habali Yesu kamulongela ivo Yuda. ²⁹ Kwaviya Yuda kakala kopapa mkoba wa hela, wanahina wamwenga wagesa Yesu kakala komulongela yahite yakagule ndiya ya dugila, hebu yakawene chinhu ngayengaye.

³⁰ Yuda viyahokele gate, kalawa kunze lusita ulwo ulwo. Ikala ichilo.

Amuli ya sambu

³¹ Yuda viyasegele Yesu kalonga, “Sambi Mwana wa Munhu kezatunhizigwa, na Mulungu kezatunhizigwa kufosela Mwana wa Munhu. ³² Na one ukulu wa Mulungu ugubuligwa kufosela Mwana, maabaho Mulungu mwenyewo kezaugubula ukulu wa Mwana wa Munhu mgati mmwake mwenyewo, na bahobaho kezamtunhiza. ³³ Wanangu, niza-kala na mweye lusita ludodo. Mwizanizahila, mbali sambi nowalongela chiya choniwalongele Wayahudi, ‘Hamdaha kuhita hanhu honihita niye.’ ³⁴ Lelo nowena lagilizo da sambi, mwilonde mweye kwa mweye. Fana niye vinimulondeleni mweye, na mweye mwilonde ivo ivo. ³⁵ One muhailonda mweye kwa mweye, wanhu wose wezavimanya mweye mwa wanahina wangu.”

Yesu kolagula Petili kezambela

(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Saimoni Petili kamuuzwa, “Mndewa, vino kohita kulihi?”

Yesu kamwidika, “Hudaha bule kuniwinza hanhu honihita sambi, mbali hamwande kuzaniwinza.”

³⁷ Petili kamulongela, “Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Nizadanganika kwa ichimu chako!”

³⁸ Yesu kamulongela, “Ivo vino weye kwodaha kudanganika kwa ichimu changu? Nokulongela kweli, yang’hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu.”

14

Yesu ni nzila ya kuhita kwa Tata

¹ “Sekemwingilwe na luholoji muna imizoyo yenu. Momuhuwila Mulungu, nihuwileni na niye. ² Muna ikaye ya Tati yangu muna viheleto vingi, one siivo, nahawalongeleni. Nohita kuwasasalila hanhu henu. ³ Nahahita na kuwasasalila hanhu, nizakwiza kuwasola muladi mukale haja honikala niye. ⁴ Moimanya nzila ya hanhu haja honihita.”

⁵ Tomasi kamulongela, “Mndewa, hachivimanyile bule kohita kulihi, lelo choimanyaze nzila?”

⁶ Yesu kamwidika, “Niye niiyo nzila, na ukweli, na ugima. Habule munhu yodaha kuhita kwa Tata bila kufosela kumwangu.” ⁷ “One munimanya niye, na Tati yangu iviya muhammanyile, kusongela sambi mummanya na mumuwona.”

⁸ Filipino kamulongela, “Mndewa, uchilagusile Tata, iyo niiyo ichinzahila.”

⁹ Yesu kamwidika, “Nikala na mweye siku nyingi, Filipino hunanimanya bule? Munhu yoyose yoyaniwone niye kamuwona Tata. Habali kolonga ‘Chilaguse Tata?’ ¹⁰ Weye

huhuwila bule kuwa niye na mgati mwa Tata, na Tata kamgati yangu? Mbuli ziniwalongelani siyo zangu bule, mbali Tata yokala mgati yangu niiyo yozisang'hana sang'hano zake. ¹¹ Muhuwile haja haniwalongele, Niye namgati mwa Tata na Tata kamgati yangu. One hamuhuwile ivo, muhuwile kwa zisaano zinitendile. ¹² Nowalongela kweli, munhu yoyose yondayanihuwile niye kezatenda viya vinitendile. Kezatenda vinhu vikulu kufosa vino, kwaviya Niye nohita kwa Tata. ¹³ Na nizamtendelani chochose chondamupule kwa zina jangu, muladi Tata yatunhizigwe mgati mwa Mwana. ¹⁴ One muhapula chinhu chochose kwa zina jangu nizamten-delani.

Yesu kolonga kezachigalila Muhe Yelile

¹⁵ “One muhanilonda, mwizakwamha Malagilizo yangu. ¹⁶ Nizampula Tata, nayo kezamwing'hani Mtazi imwenga, nayo kezakala na mweye siku zose. ¹⁷ Iyo Muhe Yelile iyo-gubula kweli. Wanhu wa isi ino hawadaha bule kumuhokela kwaviya hawadaha kumuwona na kummanya. Mbali mweye mwommanya, kwaviya kokala na mweye na kezakuwa mgati mmwenu.

¹⁸ “Vondanisegele, sizamulekani wachiwa, nizambwele-lani. ¹⁹ Muna ichipindi chidodo chikwiza wanhu wa isi ino hawezaniwona kaidi bule, mbali mweye mwizaniwona, kwaviya namgima, na mweye iviya mwizakala wagima. ²⁰ Muna isiku iyo mwizavimanya kuwa Niye namgati mwa Tati yangu, na mweye mwamgati mmwangu, na Niye namgati mmwenu.

²¹ “Wanhu waja wohokela Malagilizo yangu na kuyamha, wanhu wawo wonilonda. Tati yangu kezawalonda wanhu waja wowonilonda niye, iviya na niye nizawalonda na kuilagusa kumwawo.”

²² Yuda, mbali siyo Isikaliyoti, kalonga, “Mndewa, habali kolonda kuilagusa kumwetu muhala na siyo kwa wanhu weli muna iisi yose bule?”

²³ Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yonilonda niye kezayamha Malagilizo yangu, na Tati yangu kezamulonda, niye na Tati yangu chizakwiza kumwake na kukala nayo. ²⁴ Munhu yoyose hanilonda niye hayamha bule Malagilizo yangu. Na mafundizo yomuhulike siyo yangu bule, yolawa kwa Tata yanhumile.

²⁵ “Nimulongelani vinhu vino vinikalile ning'hali hamwe na mweye. ²⁶ Tati yangu kezangalilani Mtazi, iyo Muhe Yelile, Tata yondayamtume kwa zina jangu, kezawafundiza yose na kuwakumbusa yose yoniwalongele.

²⁷ “Nowalekelani tindiwalo, nomwinani tindiwalo jangu. Simwinani bule fana isi voitenda. Sekemwazanywe. Seke-mudumbe. ²⁸ Muhulika viniwalongeleni, ‘Nosegela na nizambwelelani.’ One munilonda niye, mwizadenelela kwaviya nohita kwa Tata kwaviya yeye ni mkulu kufosa niye. ²⁹ Nimulongeleni yang’hali hayanalawilila, muladi vondayalawilile muhuwile. ³⁰ Sizalonga na mweye kaidi mbuli nyingi, kwaviya mkulu wa isi ino kokwiza. Iyo kabule nguvu kumwangu. ³¹ Mbali chila munhu muna iisi kolon-deka kuvimanya kuwa nomulonda Tata na nosanana chiya choyanilagilize niye.

“Lelo izoni chihite.

15

Yesu ni mzabibu wa kweli

¹ “Niye nanzabibu wa kweli, na Tati yangu iyo mulimi. ² Chila tambi mgati mmwangu dohadikwima matunda, yeye kodikanha. Mbali kodahulila chila tambi dodikwima matunda muladi dime matunda mengi. ³ Mweye mwela mumala kwa ichimu cha mbuli ija inimulongeleni. ⁴ Kaleni mgati yangu, na niye nizakala mgati yenu. Tambi hadidaha kwima matunda diidumwe, ila one dihakala muna umbiki dodaha. Iviya na mweye hamdaha kwima matunda mbaka mkale mgati mmwangu.

⁵ “Niye nanzabibu, mweye mwa matambi. Munhu yahakala mgati mmwangu na niye mgati mmwake, kezak-weleka matunda mengi, kwaviya mwiidumwe hamdaha bule kutenda chochose. ⁶ One munhu yoyose hakala mgati mmwangu, kokwasigwa kunze fana viya matambi viyak-wasigwa na kunyala. Wanhu woyadondola matambi yayo na woyeka muumoto yalungule. ⁷ One mwahakala mgati mmwangu na mbuli zangu zizakala mgati mmwenu, puleni chochose chimulonda mwizakwing’higwa. ⁸ Mwahakweleka matunda mengi na kuilagusa kuwa mwawanahina wangu, Tati yangu kotunhizigwa. ⁹ Fana viya Tata viyanilondile niye, iviya niye nomulondani mweye. Lelo kaleni muna dilondo jangu. ¹⁰ One muhamha Malagilizo yangu, mwizakala muna dilondo jangu, fana niye viniyamhile Malagilizo ya Tata na kukala muna dilondo jake.

¹¹ “Nimulongelani yano yose muladi ndeng’helelo yangu ikale mgati mmwenu na ndeng’heleo yenu sekeimale. ¹² Ndagilizi yangu iyo ino, Mwiilonde mweye kwa mweye, fana niye vinimulondileni mweye. ¹³ Habule ulondo mkulu kufosa ulondo wa munhu kulava ugima wake kwa ichimu cha mbwiya zake. ¹⁴ Mweye mwa wambwiya zangu one

muhatenda yaja yoniwalagilize. ¹⁵ Sizamtangani mweye watumwa kaidi, kwaviya mtumwa hazimanya sang'hano za mwenevale wake. Mbali nowatanga mweye mbwiya zangu kwaviya nimulongelani vinhu vose vinilongiligwe na Tati yangu. ¹⁶ Mweye hamunisagule niye, mbali niye nimsagulani mweye muhite mukeleke matunda, matunda yoyokala. Tata nayo kezamwig'hani chochose chondamupule kwa zina jangu. ¹⁷ Lagilizo jangu ijo dino, mwiilonde mweye kwa mweye.

Isi yowehila wanahina

¹⁸ “One wanhu wa isi yose wahamwihilani mweye, muvimanye kuwa mosi wanihila niye. ¹⁹ One muwile wanhu wa isi ino, wanhu wake wahamulondeni. Mbali mweye siyo wanhu wa isi ino. Niye nimsagulani kulawa muna iisi ino, kwa ichimu icho wanhu wa isi ino womwihilani. ²⁰ Mukumbuke chiniwalongele, ‘Mtumwa siyo mkulu kufosa mwenevale wake.’ One wanhu wonigaza niye, iviya na mweye wezangazani. One woyamha Malagilizo yangu iviya wezayamha malagilizo yenu. ²¹ Wezamtendelani yano yose kwa zina jangu, kwaviya hawammanyile bule ija yanhumile. ²² One sizile na kulonga nawo, wahadahile kulonga wabule uhasanyi. Mbali sambi hawadaha kulonga wabule uhasanyi. ²³ Munhu yoyose yonihila niye komwihila Tati yangu iviya. ²⁴ One sitendile bule kumwawo sang'hano ziya habule munhu yoyose imwenga yoyazitendile, sigambe wawe na uhasanyi. Mbali lelo wayawona yanitendile, na wang'hali wonihila niye na iviya womwihila Tati yangu. ²⁵ Mbali yano yolawilila muladi Yamaandiko Yelile yandikigwe muna Yamalagilizo yawo yawe kweli, ‘Wanhu wanihila bule.’

²⁶ “Baho mtazi vondayeze kulawa kwa tata niyo muhe wa kweli, iyo kezalonga mbuli zangu. ²⁷ Mweye iviya mwolondeka kulonga mbuli zangu, kwaviya mukala na niye kusongela mwanduso.

16

¹ “Yesu kagendelela kulonga yano yose, muladi seke-muuleke uhuwilo wenu. ² Wanhu wezawingigwa mu-nazikaye za kutosela, na chipindi chokwiza wezawakoma na kugesa womsang'hanila Mulungu. ³ Wezawatendela vinhu vino kwaviya hawammanyile Tata wala hawanimanyile niye. ⁴ Niwalongelani vinhu vino muladi lusita vondalu-fike, mwizakumbuka yaja yonimulongeleni.

Usang'hano wa Muhe Yelile

“Siwalongeleni mbuli zino kusongela mwanduso kwaviya nikala hamwe na mweye. ⁵ Sambu nohita kwa ija yanhumile,

mbali habule hata imwe vimwili yoniuzi, 'Kohita kulihi?'
⁶ Kwaviya niwalongela yano yose, mizoyo yenu imema usungu. ⁷ Mbali nowalongela kweli, Muhavu nisegele. Kwaviya one sizasegela, Mtazi hezakwiza kumwenu. Mbali nihasegela nizamtuma kumwenu. ⁸ Nayo vondayeze, keza-walagusa wanhu weli muna iisi ukweli kusunhela uhasanyi na yaja yanogile haulongozi wa Mulungu, kusunhela nh-aguso ya Mulungu. ⁹ Wakala weha kwa ichimu cha uhasanyi, kwaviya hawanihuwile niye bule, ¹⁰ wabananga kwaviya hawayamanyile yalihi yanogile haulongozi ha Mulungu, kwaviya nohita kwa Tata na mweye hamwiza niwona lusita lwingi, ¹¹ iviya weha kwa iyo inhaguso, kwaviya mkulu wa isi ino katagusigwa kamala.

¹² "Ninazo mbuli nyingi za kuwalongela, mbali sambi ziza-kuwa nyingi nani kumwenu kuzimanya. ¹³ Muhe Yelile vondayeze, kezamulongozani muna ikweli yose. Hezalonga kwa udahi wake mwenyewo, mbali kezalonga chiya chiyahu-like na kezamulongelani yaja yokwiza. ¹⁴ Iyo kezanitunhiza niye, kwaviya kezawalongela yose yoyapatile kumwangu. ¹⁵ Vinhu vose viyelinavo Tata ni vangu. Lekamana nimulongelani kuwa Muhe kezamulongelani yaja yoyapatile kumwangu."

Usungu na deng'ho

¹⁶ Yesu kawalongela wanahina wake, "Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali hamwande chidogo mwizaniwona."

¹⁷ Wanahina wake wamwenga waiuzagiza, "Vino mbuli ino fambulo jake choni viyalongile, kwa lusita ludodo chizamuwona, mbali hamwande chidogo hachizamuwona? Vino kakala na fambulo dilihi viyalongile kwaviya kohita kwa Tata?" ¹⁸ Wagendelela kuiuzagiza, "Vino 'Lusita ludodo' fambulo jake choni? Hachivimanyile kolonga mbuli yaki."

¹⁹ Yesu kavimanya kuwa wakala wolonda kumuuzi, ivo kawalongela, "Vino mwoiuzagiza nina fambulo jaki vinilongile, 'Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali hamwande chidogo mwizaniwona'?" ²⁰ Nowalongela kweli, mwizalila na kuwona usungu muna imizoyo yenu, mbali isi izadeng'helela. Mwizakuwa na usungu, mbali usungu wenu wizagaluka ndenelelo. ²¹ Muke viyokweleka mwana kowona usungu kwaviya saa yake ifika. Mbali yahamala kweleka mwana, kozimiza usungu, kodenelela kwaviya mwana kelekigwa muna iisi. ²² Mweye iviya, sambi muna usungu, mbali nizamuwonani kaidi na mwizadenelela, na habule munhu yoyodaha kuwasegezela ndenelelo yenu.

²³ "Muna isiku iyo hamwizanipula chinhu chochose. No-mulongelani kweli, Tati yangu kezamwig'hani chochose

chondamumpule kwa zina jangu. ²⁴ Mbaka sambi hampulile chochose kwa zina jangu. Puleni mwizakwing'higwa, na ndeng'helelo yenu izakuwa ng'hulu ng'hani.

Kuihuma isi yose

²⁵ “Nimulongelani mbuli zino zose kwa masimwe. Mbali lusita lukwiza sizalonga na mweye kwa masimwe mbali niza-mulongelani funhu funhu mbuli za Tata. ²⁶ Siku ijo mwiz-apula kwa zina jangu. Simulongelani kuwa nizanpulilani kwa Tata. ²⁷ Tata mwenyewo komulondani, kwaviya mweye munonda niye na mutogola kuwa nilawa kwa Mulungu. ²⁸ Niye nilawa kwa Tata na niza muna iisi, na sambi noileka isi na kubwela kwa Tata.”

²⁹ Maabaho wanahina wake wamulongela, “Sambi kwo-longa funhu funhu bila masimwe. ³⁰ Lelo chovimanya kuwa kwovimanya vinhu vose, na kwodaha kuidika mbuza yoyose hata ing'hali kuuzigwa. Icho chochitenda chitogole kuwa kulawa kwa Mulungu.”

³¹ Yesu kawedika, “Lelo sambi mwonitogola? ³² Lusita lukwiza, kai lufika lumala, vondamupwililike chila munhu ukaye yake. Mweye wose mwizanileka niidumwe. Mbali sili dumwe bule, kwaviya nahamwe na Tati yangu. ³³ Nimulongelani mbuli zino zose muladi mukale mgati mmwangu na muwe na tindiwalo. Muna isi ino mwizagazigwa. Mwiigangamize! Niye niihuma isi ino!”

17

Yesu kowatosela wanahina

¹ Yesu viyamalile kulonga mbuli izo, kalola kuulanga, kalonga, “Tata, Lusita lufika. Mtunhize Mwanago muladi Mwanago nayo yakutunhize weye. ² Kwaviya kumwing'ha Mwanago udahi kwa wanhu wose muladi yawene ugima wa siku zose waja wose woumwing'hile. ³ Uno uwo ugima wa siku zose, wanhu wakumanye weye, Mulungu wa kweli wiidumwe, na wammanya Yesu Chilisito youmtumile. ⁴ Niulagusa ukulu wako muna isi, niikomeleza sang'hano younhumile niisanane. ⁵ Lelo tata uning'he utunhizo haulongozi wako, utunhizo uja woukalile nawo weye uja wonikale nawo isi ing'hali haina lumbigwa bule.

⁶ “Nikutenda umanyike kwa wanhu waja wouninile muna iisi ino. Wanhu wawo wakala wako, weye kunina wawe wangu, na wawo wayamha mbuli yako. ⁷ Sambu wavimanya vinhu vose vouninile volawa kumwako. ⁸ Niwe na mbuli zouning'hile nawo wazitogola. Wavimanya kuwa kweli nolawa kumwako, na watogola weye iyo unhumile.

⁹ “Nowatosela. Siwatosela wanhu wa isi ino bule, mbali nowatosela wanhu waja wouning'hile, kwaviya wano ni wako. ¹⁰ Wanhu wose wonilinawo ni wako, na wose woulinawo ni wangu. Na ukulu wangu wowoneka muna iwawo. ¹¹ Sambu nokwiza kumwako. Sili muna iisi kaidi, mbali wawo wang'hali muna iisi. Tata Yelile, walolese goya kwa nguvu ya zina jako, zina diuninile, muladi wawe wamwe fana weye na niye vichili wamwe. ¹² Vinikalile nawo, niwalolesa goya kwa nguvu ya zina jako douning'hile. Niwakaliza, na habule hata munhu imwe yagile, mbali ija yoyalondeke kwaga muladi Maandiko Yelile yatimie. ¹³ Sambu nokwiza kumwako, nilonga mbuli zino zose hanikalie muna iisi, muladi wameme ndenelelo yangu mwiimizoyo yawo. ¹⁴ Niwe na mbuli yako mbali wanhu wa isi ino wawehila, kwaviya wawo siyo wanhu wa isi ino, fana Niye visili munhu wa isi ino. ¹⁵ Mbali sikupula bule uwasegeze muna iisi, mbali nopula uwalolese na ija imwihi. ¹⁶ Fana viya niye visili wa isi ino, iviya wawo siyo wanhu wa isi ino bule. ¹⁷ Uwatende wawe wako kwa iyo ikweli, mbuli yako ni kweli. ¹⁸ Niwatuma muna iisi, fana weye viunhumile niye muna iisi. ¹⁹ Kwa ichimu chawo niye mwenyewo noisafya kwa weye muladi na wawo wasafyigwe haswa kwa weye.

²⁰ “Siwatosela bule wawo muhala. Nowatosela iviya wanhu waja wondawanihuwile niye kwa usenga wawo. ²¹ Notosa wose wawe wamwe. Tata, notosa wakale mgati mmwetu, fana weye viukala mgati mmwangu na niye vinikala mgati mmwako, muladi wanhu wa isi ino watogole kuwa weye kunituma niye. ²² Niwe na utunhizo uja uja wouninile, muladi wawe wamwe fana cheye vichili wamwe. ²³ Niye namgati mmwawo na weye kwamgati mmwangu. Nokulamba wawe wamwe kweli. Maabaho wanhu wa isi ino wavimanye weye kunituma na kuwalonda wawo fana viunilondile niye.

²⁴ “Tata, nolonda wanhu waja wouning'hile wakale na niye hanhu honikala. Wawone utunhizo wangu wouninile kwaviya kunilonda ing'hali isi kulumbigwa. ²⁵ Tata unogile, wanhu wa isi ino hawakumanya, mbali niye nokumanya, na wawo wovimanya kuwa weye kunituma. ²⁶ Nikutenda wanhu wakumanye, na nizagendelela kutenda ivo, muladi ulondo woulinawo kumwangu ukale mgati mmwawo, iviya na niye nizakala mgati mmwawo.”

18

Yesu kogwiligwa

(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Yesu viyakomeleze kutosa, yeye na wanahina wake wahita umwambu wa chizanda cha Chidiloni. Hanhu haja hakala na mgunda wa mibiki ya Mizaituni, Yesu na wanahina wake wengila umo. ² Yuda, ija yoyambiduke Yesu, ka-hamanya hanhu haja kwaviya miyanza mingi Yesu kakala kohita hanhu haja na wanahina wake. ³ Ivo Yuda kasola kibumbila cha wakalizi na wasang'hani kulawa kwa wakulu wa nhambiko na Mafalisayo, keza nawo baho na vitasa na mimuli na silaha. ⁴ Yesu kavimanya yose yondayamulawilile, ivo kawalawilila, kawauza, "Vino mwonzahila yelihi?"

⁵ Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."

Yesu kawalongela, "Iyo Niye."

Yuda yoyambiduke kakala kema hanhu haja hamwe nawo. ⁶ Yesu viyawalongele, "Iyo Niye," wabwela kuchisogo, wagwa hasi. ⁷ Yesu kawauza kaidi, "Mwonzahila yelihi?"

Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."

⁸ Kawalongela, "Nimulongelani mala kuwa iyo niye. One mwonizahila niye, walekeni wano wahite." ⁹ Kalonga ivo muladi yaja yayalongile yawe kweli, "Tata, wanhu waja wouning'hile simwagize hata imwe."

¹⁰ Saimoni Petili kakala na zeze. Kadilava, kamtowa mbande mtumigwa wa mkulu wa nhambiko wa Mulungu, kamkanha gutwi da kulume. Mtumigwa iyo katangigwa Maliki. ¹¹ Yesu kamulongela Petili, "Bweleza zeze jako muna iyala. Nolondeka ning'wile nhungo ya manhesa yoyan-ing'hile Tata."

Yesu kogaligwa kwa Anasi

¹² Maabaho wakalizi wa Loma na mkulu wawo na Wakalizi wa Kaye ya Mulungu wa Chiyahudi wamgwila Yesu, Wamdaza nzabi, ¹³ teng'hu wangala kwa Anasi. Anasi kakala mkoi wa chilume wa Kayafa, yoyakalile mkulu wa nhambiko mwaka uja. ¹⁴ Kayafa iyo ija yoyawalongele walangulizi wa Wayahudi. Muhavu munhu imwe yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose.

Petili kombela Yesu

(Masayo 26:69-70; Maliki 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Saimoni Petili na mwanahina imwenga wamuwinza Yesu. Kwaviya ija mwanahina imwenga kamanyika na mkulu wa nhambiko digogogo, kahita hamwe na Yesu muna uluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko digogogo. ¹⁶ Mbali Petili kasigala kunze ya ulwivi. Maabaho ija mwanahina yoyamanyike na mkulu wa nhambiko kabwela, kalonga na mwanamke ija yakalile kokaliza ulwivi. Maabaho mwanamke ija kamulongela Petili yengile mnyumba. ¹⁷ Msang'hani mwanamke ija yoyokaliza ulwivi kamuza

Petili, “Vino na weye huli imwe wa wanahina wa munhu ino?”

Petili kamwidika, “Aka, si niye bule.”

¹⁸ Kukala na mbeho ng'hani, ivo watumigwa na wakalizi wakogha moto wa makala, wakala wokotela. Nayo Petili kakala kema hamwe nawo kokotela.

*Mkulu wa Nhambiko digogogo komuuzwa Yesu
(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Luka 22:66-71)*

¹⁹ Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu kamuuzwa Yesu mbuli za wanahina wake, na mbuli za mafundizo yake. ²⁰ Yesu kamwidika, “Nilonga funhu funhu na wanhu wose. Siku zose mafundizo yangu yatendeka muna zikaye za Mulungu na muna Zikaye za kutosela, hanhu howoitinana Wayahudi wose. Silongile chochose kwa chifiso. ²¹ Habali kwoniuzwa niye? Wauze wanhu wowanihilike. Wawo wavimanya chinilongile.”

²² Yesu viyalongile yano, mkalizi imwe yoyakalile kema habehi kamtowa Yesu kofi, kamulongela, “Habali kwomwidika vino mkulu wa nhambiko digogogo?”

²³ Yesu kamwidika, “One nilonga chinhu chihile, lagusa wihi uwo. Mbali one nilonga kweli, habali kwonitowa?”

²⁴ Maabaho Yesu yang'hali kadazigwa nzabi, Anasi kamgala kwa Kayafa, mkulu wa nhambiko digogogo.

*Petili kombela Yesu kaidi
(Masayo 26:71-75; Maliki 14:69-72; Luka 22:58-62)*

²⁵ Saimoni Petili kakala haja kogendelela kotela moto. Munhu imwenga kamuuzwa, “Vino weye iviya huli imwe wa wanahina wa munhu ino?”

Mbali Petili kabela na kalonga, “Aka! Si niye bule!”

²⁶ Mtumigwa imwe wa Mkulu wa Nhambiko, ndugu wa munhu ija yakanhigwe digutwi na Petili kamuuzwa, “Vino sikuwonile nayo bule kuna umgunda wa mibiki ya Miza-ituni?”

²⁷ Petili kabela kaidi, kalonga, “Aka.” Bahobaho nzogolo keka.

*Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Luka 23:1-5)*

²⁸ Imitootondo nani Yesu kasoligwa muna ikaye ya Kayafa na kugaligwa mwiimhongono ya mulangulizi wa Loma. Walangulizi wa Chiyahudi hawengile mwiimhongono, kwaviya hawalondile kwambula mwiko muladi wadahe kuja ndiya ya Pasaka. ²⁹ Ivo Pilato kalawa kunze, kawauza, “Vino mungala munhu ino kabananga choni?”

³⁰ Wamwidika, “Sigambechingale kumwako bule one habanange chochose.”

³¹ Pilato kawalongela, “msoleni na mumtaguse kwa malagilizo yenu.”

Wayahudi wamwidika, “Cheye hachilondeka kumtagusa munhu yoyose yakomigwe.” ³² Ilawilila vino muladi mbuli za Yesu zialongile kulagusa kezadanganika vilihi zitimie.

³³ Maabaho Pilato kahita kaidi mwiimhongono, kamuuza Yesu, “Vino weye kwa Mfalume wa Wayahudi?”

³⁴ Yesu kamwidika, “Vino kwoniua weye hebu wanhu wamwenga wakulongela mbuli zangu?”

³⁵ Pilato kamwidika, “Kwovimanya niye siyo Muyahudi. Wanhu wako na wakulu wako wa nhambiko wawo waku-galile kumwangu. Vino kutenda choni?”

³⁶ Yesu kamwidika, “Ufalume wangu siyo wa isi ino bule. One ufalume wangu uwile wa isi ino, wasang’hani wangu wahadahile kuwalemesa Wayahudi sekewanigwile. Mbali ufalume wangu siyo wa isi ino!”

³⁷ Pilato kamuuza, “Vino weye kwa mfalume?”

Yesu kamwidika, “Weye kwolonga niye na Mfalume. Niye nyelekigwa kwa ichimu icho, na kwa ichimu icho niza mwiisi kuwalongela wanhu mbuli ya kweli. Chila munhu yeli muna ikweli konitegeleza.”

³⁸ Pilato kamuuza, “Kweli icho ichoni?”

Yesu kotagusigwa ifa

(Masayo 27:15-31; Maliki 15:6-20; Luka 23:13-25)

Maabaho Pilato kalawa kunze, kawalongela Wayahudi “Sipatile banango da munhu ino. ³⁹ Mbali muna ichihendo chenu, nomulekelelaga mfungwa imwe muna lusita lwa Pasaka. Mwolonda nimulekele Mfalume wa Wayahudi?”

⁴⁰ Walandula madizi yawo, “Bule! Chifungulile Balaba!” Ija Balaba kakala mbavi.

19

¹ Maabaho Pilato kamsola Yesu yalanhigwe mibalati.

² Wakalizi waluka kombelo da miwa, wamvaza Yesu muna iditwi. Maabaho wamuyawaza walo da chifalume. ³ Wanhu wamuhitila na kumulongela, “Minzamwe mfalume wa wayahudi!” Maabaho wamtowa makofi.

⁴ Pilato kalawa kunze kaidi, kawalongela Wayahudi, “Loleni, nomulava kumwenu muladi muvimanye sipatile chimu cha kumtagusa.” ⁵ Yesu kalawa kunze, kavala kombelo da miwa na walo da chifalume. Pilato kawalongela, “Loleni! Munhu mwenyewo aino hano!”

⁶ Wakulu wa nhambiko wa Kaye ya Mulungu na wakalizi viwamuwonile Yesu, walandula yamadizi, “Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”

Pilato kawalongela, “msoleni mkamuwambe mumsalaba. Mbali niye sipatile chimu cha kumtagusa.”

⁷ Wayahudi wamwidika, “Cheye china lagilizo, na kwa dilagilizo ijo. Munhu iyo kolondeka yadanganike kwaviya kaitenda yeye ni Mwana wa Mulungu.”

⁸ Pilato viyahulike ivo, kadumba nani. ⁹ Kengila kaidi mwiimhongono, kamuuzwa Yesu, “Vino weye kolawa kulihi?”

Mbali Yesu hedike bule. ¹⁰ Pilato kamulongela, “Vino kwolema kulonga na niye? Huvimanyile bule kuwa nina udahi wa kukulekela hebu kukuwamba mumsalaba?”

¹¹ Yesu kamwidika, “Udaho wose woulinawo kumwangu kwing'higwa na Mulungu. Nayo munhu ija yoyanigalile kumwako kana uhasanyi mkulu ng'hani.”

¹² Pilato viyahulike ivo, kazahila nzila ya kumulekela Yesu. Mbali Wayahudi walandula madizi yawo, “One uhamulekela, weye siyo mbwiya wa mfalume mkulu wa Loma. Munhu yoyose yoyolonga ni mfalume komulema mfalume mkulu wa Loma!”

¹³ Pilato viyahulike mbuli izo, kangala Yesu kunze na kukala mchigoda cha nhaguso, hanhu hatangigwe “Luhe-lengo lwa mabwe.” Kwa Chiyebulaniya “Gabasa.” ¹⁴ Ikala saa sita imisi, Isiku ya Kuyisasala kwa Pasaka. Pilato kawalongela Wayahudi, “Aino hano mfalume wenu!”

¹⁵ Mbali walandula yamadizi, “Mkome! Mkome! Muwambe mumsalaba!”

Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimuwambe mumsalaba mfalume wenu?”

Wakulu wa nhambiko wamwidika, “Chabule mfalume imwenga ila mfalume mkulu wa Loma muhala!”

Yesu kowambigwa mumsalaba

(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁶ Maabaho Pilato kamtula Yesu muna yamakono yawo wakamuwambe mumsalaba.

Maabaho wakalizi wamsola Yesu. ¹⁷ Yesu kalawa kunze kuno kaupapa msalaba wake, kahita hanhu hohatangigwe “Bombwe” Kwa Chiyebulaniya “Goligota”. ¹⁸ Baho wamuwamba Yesu mumsalaba. Iviya wawawamba wanhu wamwenga waidi, imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso, na Yesu hagati yawo. ¹⁹ Pilato kandika chilaguso, kachika uchanya ya msalaba. Kandika vino, “Yesu wa Nazaleti, Mfalume wa Wayahudi.” ²⁰ Wayahudi wengi wachisoma chilaguso chino, kwaviya hanhu baho hoyawambigwe Yesu hakala habehi na bululu, na chilaguso chandikigwa kwa Chiyebulaniya na Chilumi na Chigiliki. ²¹ Wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi wamulongela Pilato, “Sekewandike ‘Mfalume wa Wayahudi’,

ila yandika, ‘Munhu ino kalonga, niye namfalume wa Wayahudi.’ ”

²² Pilato kalonga, “Chinyandike nichandika.”

²³ Wakalizi viwamuwambile Yesu, wasola viwalo vake, wavigola vilundi vine, chila mkalizi lundi jake. Iviya wasola ng’hanzu yake, ng’hanzu iyo ikala ilukigwe kwa chihande chimwe cha walo muhala chilibule muluko. ²⁴ Wailongela, “Sekechididege, leka chitowe mhiya chilole yelihi yondayadi-pate.” Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile yatimile yoyo-longa,

“Waigolela viwalo vake,

na ng’hanzu yake waitowela mhiya.”

Vino ivo viwatendile wakalizi wawo.

²⁵ Mami yake Yesu na mami yake mkulu hamwe na Maliya, muke wa Chiliyopa, na Maliya Magidalena wakala wemile habehi na msalaba wa Yesu. ²⁶ Yesu viyamuwonile mami yake, na habehi yake kema ija mwanahina iyamulondile, kamulongela mami yake, “Mama, lola, iyo niiyo mwanago.”

²⁷ Maabaho Yesu kamulongela ija imwanahina, “Lola, iyo niiyo mami yako.” Kusongela lusita ulo mwanahina ija kamsola Maliya, kakala nayo ukaye yake.

Yesu kodanganika

(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Yesu kavimanya kuwa sambu yose yamala kutimia. Muladi Maandiko Yelile yatimile, kalonga, “Nowona ng’hilu.”

²⁹ Hanhu haja hakala na nyhupa ikalile na siki. Ivo wavabika dodoki muna isiki, wadika muna ulumango lwa mbiki wa hisopo, maabaho wadika muumulomo wa Yesu. ³⁰ Yesu viyafonzile isiki, kalonga, “Chila chinhu chitimiya.”

Maabaho kaidulika iditwi, kadanganika.

Yesu kohomigwa mgoha mulubavu

³¹ Dikala Isiku ya Kuisasala na Pasaka, na siku isondelele ikala Isiku ya Mhumulo. Walangulizi wa Wayahudi hawalondile bule mitufi ikale muna imisalaba muna Isiku ya Mhumulo kwaviya Isiku iyo ikala siku ng’hulu. Ivo wanpula Pilato magulu ya wanhu wawo wowawambigwe mumsalaba ibenigwe, na mitufi yawo ihulumusigwe. ³² Ivo wakalizi wahita, wabena magulu ya munhu wa mwanduso yoyawambigwe mumsalaba hamwe na Yesu, na maabaho wabena magulu ya ija munhu imwenga. ³³ Mbali viwafikile kwa Yesu, wamuwona kadanganika kamala, ivo hawambenile bule magulu yake. ³⁴ Mkalizi imwe kamuhoma Yesu na mgoha mulubavu. Bahobaho ilawa damu na mazi. ³⁵ Munhu

ija yawonile chiya chilawilile kachilongela ukalangama muladi chitogole. Na chiya chiyachilongele cha kweli, na kovi-manyanya kolonga kweli. ³⁶ Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile yatimie, “Habule hata vuha jake dimwe dondadibenigwe.” ³⁷ Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Wezambulola munhu ija yowamuhomile.”

Yesu kowandigwa mdileme

(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Hamwande, Yosefu yoyalawile chilangulizi wa Wayahudi wa dibululu da Alimasaya kampula Pilato yamwine mtufi wa Yesu. Yosefu kakala mwanahina wa Yesu kwa chinyele kwaviya kakala kowadumba Wayahudi. Pilato kamtogolela, ivo Yosefu kausola, kahita nawo. ³⁹ Yosefu kailongoza na Nikodemo, munhu ija yoyahitile kwa Yesu ichilo baho umwaka. Nikodemo kakala yagalile mavuta vibaba malongo matatu, yatibwilizigwe na manemane na ubani. ⁴⁰ Walusola lukuli lwa Yesu, wauzingiliza sanda hamwe na yaja yamavuta ya kunung'hila ya ichihendo cha Wayahudi cha kuwanda. ⁴¹ Hanhu haja hoyawambigwe Yesu hakala na mgunda, na muna umgunda uwo kukala na tuka da sambu, habule munhu yawandigwe muna dituka ijo. ⁴² Kwaviya dikala Isiku ya Wayahudi Kuisasala, na kwaviya leme dikala habehi, wawika lukuli lwa Yesu umo.

20

Leme muhala

(Masayo 28:1-8; Maliki 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Imitootondo siku ya mwanduso ya juma, kung'hali haku-nakunguzuka, Maliya Magidalena kahita kuna dituka na kadiwona dibwe dibimbilisigwa kulawa kuna ulwivi lwa dituka. ² Kahita yokimbila mbaka kwa Saimoni Petili na kwa ija mwanahina imwenga yoyalondigwe na Yesu, kawalongela, “Wausola mtufi wa Mndewa kuna dileme, na hachivimanyile wawika kulihili!”

³ Maabaho Petili hamwe na ija mwanahina imwenga wahita kuna dituka. ⁴ Wose waidi wakimbila, mbali ija mwanahina imwenga kakimbila kumfosa Petili na kandusa kufika kuna dileme. ⁵ Kainama na kusungulila mgati, kawona sanda, mbali hengile mgati bule. ⁶ Maabaho Saimoni Petili, yakalile kuchisogo chake kafika na kwingila leme. Kawona sanda ⁷ na chitambala chiyazingiliziligwe Yesu nditwi. Chitambala icho hachikalile na sanda bule, mbali chikala chikuigwa hamgwazo chiidumwe. ⁸ Maabaho mwanahina ija imwenga yoyanduse kufika kuna dileme iviya kengila

mgati, kawona na katogola. ⁹ Wakala wang'hali hawanavi-manya Yamaandiko Yelile viyalongile kuwa Yesu kolondeka yazilibuke. ¹⁰ Maabaho wanahina waja wabwela ukaye yawo.

*Yesu komulawilila Maliya Magidalena
(Masayo 28:9-10; Maliki 16:9-11)*

¹¹ Maliya kakala kema kunze ya dileme kolila. Viyakalile yang'hali yolila, kainama na kusungulila mdileme, ¹² kawawona wasenga wa kuulanga waidi, wayawala viwalo vizelu chwee, wakala hanhu haukalile mtufi wa Yesu, imwe hadikalile iditwi na imwe hayakalile yamagulu. ¹³ Watumigwa waja wamuuzi, "Mama, habali kwolila?"

Nayo kawedika, "Wamsola Mndewa wangu, na sivimanyile bule wamwika kulihi."

¹⁴ Maabaho Maliya kahiduka kuchisogo, kamuwona Yesu kema mbali havimanyile kuwa kakala Yesu. ¹⁵ Yesu kamuuzi, "Mama, kwolilila choni? Kwonzahila yelihi?"

Maliya kagesa iyo ni mkalizi wa ichizi, ivo kamulongela, "Mwenevale, one kumsola, nongele kumwika kulihi nihite nikamsole."

¹⁶ Yesu kamulongela, "Maliya!"

Maliya kamuhindikila, kamulongela kwa Chiyebulaniya, "Laboni!" Fambulo jake, "Mfundiza."

¹⁷ Yesu kamulongela, "Sekeunyamhe, kwaviya ning'hali sinahita bule kwa Tata kuulanga. Mbali hita ukawalongela ndugu zangu niye nohita kwa Tati yangu na Tati yenu, Mulungu wangu na Mulungu wenu."

¹⁸ Ivo Maliya Magidalena kahita. Viyawafikle wanahina, kawalongela, "Nimuwona Mndewa!" Iviya kawalongela chila chiyalongiligwe na Yesu.

*Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49)*

¹⁹ Viikalile chigulogulo muna isiku ya mwanduso ya juma, wanahina wakala waiting'hana hamwe mwiikaye. Zinyivi zikala zihindigwe kwaviya wakala wowadumba vilangulizi wa Wayahudi. Maabaho Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, "Mukale kwa tindiwalo!" ²⁰ Viyakomeleze kulonga yayo, kawalagusila makono yake na lubavu lwake. Wanahina wadenelela nani kwaviya wamuwona Mndewa.

²¹ Yesu kawalongela kaidi, "Mukale kwa Tindiwalo. Fana viya Tata viyanhumile niye, na niye nomtumani mweye."

²² Maabaho kawahumulila, kawalongela, "Hokeleni Muhe Yelile. ²³ One muhawalekelela wanhu uhasanyi wawo, wezalekeleligwa, mbali one hamuwalekelele, hawezalekeleligwa bule."

Yesu na Tomasi

²⁴ Mwanahina imwe mwa waja wanahina longo na waidi, Tomasi yoyatangigwe Mbasa hawile baho bule Yesu viyezile.

²⁵ Ivo wanahina wamwenga wamulongela, “Chimuwona Mndewa!”

Mbali Tomasi kawedika, “One sizaziwona ng'hovu za misumali muna yamakono yake na kwika chidole changu muna zing'hovu izo, na kwika makono yangu muna ulubavu lwake, sizahuwila bule.”

²⁶ Vizifikile siku nane, wanahina waiting'hana hamwe kaidi mnyumba. Tomasi kakala nawo. Nyivi zikala zihindigwe, mbali Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, “Mkale kwa Tindiwalo!” ²⁷ Maabaho Yesu kamulongela Tomasi, “Ika chidole chako hano, na ulole makono yangu. Maabaho golosa mkono wako uwike mulubavu lwangu. Sekeuleme kutogola, togola!”

²⁸ Tomasi kamwidika, “Mndewa wangu na Mulungu wangu!”

²⁹ Yesu kamulongela, “Vino kutogola kwaviya kuniwona? Wamweda waja wonitogola bila kuniwona!”

Lungilo da chitabu chino

³⁰ Yesu viyakalile na wanahina wake, katenda mauzauza mengi, mauzauza yamwenga hayandikigwe bule muna ichitabu chino. ³¹ Mbali mbuli zino zandikigwa muladi mutogole kuwa Yesu niiyo Chilisito, Mwana wa Mulungu na kwa kumuhwila muwe na ugima kwa zina jake.

21*Yesu kowalawilila wanahina saba*

¹ Hamwande Yesu kawalawilila kaidi wanahina wake mumgwazogwazo mwa dilamba da Tibeliya. Ilawilila vino, ² Saimoni Petili, na Tomasi yoyatangigwe Mbasa, na Nasanayeli mkaya wa Kana mwi isi ya Galilaya, na wana wa Zebedayo, hamwe na wanahina wamwenga waidi wa Yesu wakala hamwe. ³ Saimoni Petili kawalongela, “Nohita kuvuwa somba.”

Wamulongela, “Na cheye chohita na weye.” Ivo wahita wakwela ngalawa, mbali chilo chiya chose hawapatile chinhu chochose. ⁴ Vikwanduse kukunguzuka, Yesu kema haingema ya dilamba, mbali wanahina hawavimanyile bule kuwa kakala Yesu. ⁵ Maabaho Yesu kawauza, “Wanike! Mwabule somba yoyose?”

Wamwidika, “Ona! Chabule.”

⁶ Maabaho Yesu kawalongela, “Yaseni lwavu lwenu ubanzi wa kulume wa ngalawa, na mwizavuwa somba.” Ivo wasa

lwavu mmazi, na hawadahile kukwega lwavu kwaviya wapata somba wengi nani.

⁷ Maabaho mwanahina ija yoyalondigwe na Yesu kamulongela Petili, “Ino Mndewa.” Bahobaho Petili viyahulike munhu ija kakala Mndewa, kayawala walo jake, kwaviya kakala kadivula diwalo, kaibwanha mmazi. ⁸ Wanahina wamwenga weza muna ingalawa kwaviya hawakalile kutali bule na isi inyalile, mbali wakala utali wa magulu gana, wakwega lwavu lumemile somba. ⁹ Viwafikile isi inyalile, wawona moto wa makala, somba na magate vikigwa mchanyha yake. ¹⁰ Yesu kawalongela, “Galen somba wamwenga womuwavuwile.”

¹¹ Saimoni Petili kengila mwi ingalawa, kalusola ulwavu mbaka kuna isi inyalile. Lumema somba wakulu gana dimwe malongo matano na watatu. Ingawa kukala na somba wengi, lwavu haludumuke bule. ¹² Yesu kawalongela, “Izoni muje.” Habule mwanahina yamuuzile, “Weye kwa yelihi?” kwaviya wammanya kakala Mndewa. ¹³ Yesu keza, kasola gate, kaweng’ha. Iviya kasola somba, kaweng’ha.

¹⁴ Ino ikala mwanza wekatatu Yesu kuwalawilila wanahina wake kusongela viyazilibuke.

Yesu na Petili

¹⁵ Viwakomeleze kuja, Yesu kamuuza Saimoni Petili, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda niye kufosa wano?”

Saimoni Petili kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovimanya kuwa nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu.”

¹⁶ Maabaho Yesu kamuuza mwanza wekaidi, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda?”

Kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovimanya kuwa niye nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu.”

¹⁷ Yesu kamuuza kaidi lweketatu, “Saimoni mwana wa Yohana, vino kwonilonda?”

Saimoni Petili kawona usungu kwaviya Yesu kamuuza lweketatu, “Vino kwonilonda?” Kamwidika, “Mndewa, kwovimanya chila chinhu, kwovimanya kuwa niye nokulonda.”

Yesu kamulongela, “Walolese wana ng’hondolo wangu.

¹⁸ Nokulongela kweli, viukalile mbwanga, kuiyawala mwenyewo na kuhita hanhu houlonda. Mbali vondauwe mulala, kwizayagolosa makono yako na munhu imwenga kezakufunga na kukugala hanhu huhalonda.” ¹⁹ Yesu kalonga vino kulagusa Petili vondagadanganike na

kumtunhiza Mulungu. Maabaho kamulongela Petili, “Niwinze!”

Yesu na ija mwanahina yoyamulondile

²⁰ Petili kahinduka, kamuwona ija mwanahina yalondigwe na Yesu kowawinza. Mwanahina ino iyo ija lusita viwakalile woja ndiya ya ichilo kakala habehi nani na Yesu na kumuuzza, “Mndewa, vino yelihi yondayakubiduke?” ²¹ Petili viyamuwonile, kamuuzza Yesu, “Mndewa, vilihi munhu ino?”

²² Yesu kamwidika, “One nolonda yakale mgima mbaka vondanibwele, vino na weye yokufunya choni? Weye niwinze niye!”

²³ Ivo mbuli izo zenela kwa wandugu kuwa mwanahina ino hezadanganika bule. Mbali Yesu halongile kuwa mwanahina ino hezadanganika bule, ila kalonga, “One nolonda yakale ngima mbaka vondanibwele, vino na weye yokufunya choni?”

²⁴ Ino iyo mwanahina yoyalongile mbuli zino zose na kuzandika, na cheye chovimanya zino zialongile ni za kweli.

Uhelelo

²⁵ Yesu katenda vinhu vingi. One chila chinhu chiyatendile chihandikigwe, isi yose sigambeuwe na hanhu ha kwika vitabu vandikigwe.

SANG'HANO ZA WATUMIGWA **Ulongozi**

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa ni simo za mwanduso wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na viya viyenele Mbili Inogile kwandusila Yelusalemu na Yudeya na Samaliya hata kugendelela, fana viya Yesu viyawalongele wanahina wake yang'hali kusoligwa kuulanga muna Sang'hano za Watumigwa 1:8. Chitabu chino chandikigwa na Luka ija yandike Mbili Inogile ya Luka. Yeye kakala mganga na iviya kaiteganya ng'hani muna ukwika vinogile vinhu. Luka kasang'hanila Mbili Inogile ya Luka na chitabu cha Sang'hano za Watumigwa kwa kumwandikila mwenevale Tofili yoyakalile Muyunani muna 1:1, mbali vitabu vino vosonhela kwa wanhu wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na Wagiliki na Wayahudi.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 60-64 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwaviya chitabu chokomelezela yang'hali Paulo hanalavigwa bule muna ichifungo. Iviya Luka kagenda miyanza mingi na Mtumigwa Paulo na yodahika kandika Sang'hano za Watumigwa muna dibululu da Amtiokiya. Sang'hano za Watumigwa ni magendelelo ya Mbili Inogile yandikigwe na Luka yokwandusa na Yesu kwiita mchanyha kuulanga. Lungilo da Luka kwandika ni fana viya da Mbili yake Inogile. Kalonda Tofili na Wachilisito wowakalile wokongezeka wavimanye kuwa yaja yowafundizigwe na ivo kandika simo ya kweli ya ugima wa Yesu na kwenela kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa choching'ha masimwe ya wanhu wa bumbila da wahuwila wa mwanduso na chochilagusa vochilondeka kukala kwa kumuhwila Yesu. Masimwe ya Watumigwa yochilagusa viya kutegemeya ludabwa wa Muhe Yelile muna ukweneza usenga wa Mbili Inogile kwa wanhu wamwenga.

Yeliumo

Kwiza kwa Muhe Yelile kwa Wanahina na mwanduso wa kukula kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-8:1.

Kaidi yolongwa magayo ng'hani ya bumbila na yokwenela Yelusalemu muna 8:2-12:23.

Maabaho yolongwa Paulo kokwandusa mwanza wake wa mwanduso muna 12:24-14:28.

Iviya lundo doiting'hana Yelusalemu kuitogolela chilihi chochilondeka kwa wahuwila wa sambu muna 15:1-35.

Hamwande yolonga Paulo kohita mwanza wake wekaidi muna 15:36 - 18:22.

Maabaho Paulo kohita mwana wake weketatu muna 18:23-20:38.

Kaidi Paulo kogwiligwa uko Yelusalemu muna isula ya 21-26.

Kuhelelo Paulo kogaligwa isi ya Loma muna isula ya 27-28.

¹ Mwenevale Tofili. Muna ichitabu changu cha mwan-duso, nyandika mbuli zose Yesu ziyatendile na kufun-diza kusongela viyanduse usang'hano wake, ² mbaka siku ija diyasoligwe kuhita kuulanga. Yang'hali hanasoligwa, kaweng'ha malagilizo kwa udahi wa Muhe Yelile watumigwa waja woyawasagule. ³ Kwa lusita lwa siku malongo mane hamwande ya ifa yake, Yesu kawalawilila miyanza mingi na kwa nzila nyingi kulagusa kuwa kweli kakala mgima. Wamuwona, nayo kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mu-lungu. ⁴ Viyaiting'hane nawo, kawalagiliza vino, "Sekem-ulawe Yelusalemu, mbali mugozele chitumetume chonimu-longeleni, chitumetume chiya choyawalaganile Tati yangu. ⁵ Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye siku ndodo hamwande mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile."

Yesu kosoligwa kuulanga

(Maliki 16:19-20; Luka 24:50-53)

⁶ Watumigwa viwaiting'hane na Yesu, wamuuza, "Mndewa, vino lusita luno kwizawabwelezela Waisilaeli Ufalume?"

⁷ Yesu kawalongela, "Lusita hebu msimu vikigwa kwa udahi wa Tati yangu, mweye siyo sang'hano yenu kuvimanya izakuwa zuwaki. ⁸ Mbali Muhe Yelile yahamwizilani, mwiz-ahokela ludabwa, na mweye mwizakuwa wakalangama wangu uko Yelusalemu na muna isi ya Yudeya na muna isi ya Samaliya, na muna isi yose."

⁹ Viyakomeleze kulonga yayo kasoligwa kuulanga, wose wakala womulola, maabaho wingu dingubika muna yameso yawo.

¹⁰ Viwakalile wang'hali wobunhula yameso yawo kuu-langa Yesu viyakalile kosoligwa, bahobaho wanhu waidi wakalile wayawale viwalo vizelu chwee wema habehi yawo, ¹¹ walonga, "Mweye wanhu wa Galilaya! Habali mwima hano mobunhula meso kuulanga? Yesu ino yoyasoligwe kumwenu kuhita kuulanga, kezabwela kaidi fana viyaviya vimumuwonile kohita kuulanga."

Matiyasi kosaguligwa yasole nyafasi ya Yuda

(Masayo 27:3-10)

¹² Maabaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa Mizaituni, utali wa chilomita imwe kulawa kuna dibululu. ¹³ Viwafikile kuna dibululu, wengila muna ichiheleto cha uchanyha chiwakalile wokala. Nawo wakala Petili na Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomasi na Batulomayo na Masayo na Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni Zeloti na Yuda mwana wa Yakobo. ¹⁴ Wawo wose wagendelela kuiting'hana hamwe kutosa hamwe na wanaake waja na Maliya, mami yake Yesu, na wadodo zake Yesu wa chilume.

¹⁵ Siku dimwe muna zisiku izo, kukala na mting'hano wa wahuwila. Wahuwila wawo wakala gana na malongo maida. Petili kema hagati yawo, kalonga, ¹⁶ “Ndugu zangu, ilondeka Maandiko Yelile yatimiye, Muhe Yelile kalonga kufosela Daudi na kalotela mbuli za Yuda, yoyawalongoze wanhu waja wowamgwilile Yesu. ¹⁷ Yuda kakala miyetu kwaviya kasaguligwa muladi chisang'hane nayo sang'hano ino.”

¹⁸ Yeye kagula mgunda kwa zihela ziyapatile kwa sang'hano yake ihile, kagwa muna umgunda uwo, katulika na utumbo wake wose ulawa kunze. ¹⁹ Wanhu wose wa Yelusalemu wahulika mbuli izo, ivo muna uulonzi wawo wautanga mgunda uwo Akelidana, fambulo jake “Mgunda wa damu.” ²⁰ “Kwaviya yandikigwa muna Izabuli, ‘Kaye yake ikale bule, munhu yoyose sekeyakale muna ikaye iyo.’ Iviya yandikigwa,

‘Munhu imwenga yamhe sang'hano yake.’ ”

²¹ Ivo yolondeka kumsagula munhu imwe kulawa muna iwanhu wailongoze na cheye siku zose Mndewa Yesu viyakalile hamwe na cheye, ²² kwandusila siku ziya Yohana viyakalile yang'hali kobatiza, mbaka siku ija Yesu viyasoligwe kulawa kumwetu kuhita kuulanga. Munhu iyo kolondeka yawe mkalangama miyetu wa kuzilibuka kwa Yesu.

²³ Ivo wasagula mazina maida, Yosefu yoyatangigwe Balisaba, iviya katangigwa Yusito, na imwenga Matiyasi. ²⁴ Maabaho watosi, “Mndewa, weye koimanya mizoyo ya wanhu wose. Lelo uchilaguse munhu yelihi youmsagula muna iwanhu wano waidi ²⁵ yamhe sang'hano ya utumigwa yoyailekile Yuda, ija yoyahitile hanhu hake mwenyewo.”

²⁶ Maabaho wasagula imwe mwa wawo waidi kwa kuwatowela mhiya, na mhiya imgwila Matiyasi, nayo kongezigwa muna iwatumigwa longo na imwe.

2

Kwiza kwa Muhe Yelile

¹ Isiku ya Pentekosite vidifikile, wahuwila wose wakala waiting'hana hanhu hamwe. ² Bahaja, wanhu wahulika mbumo kulawa kuulanga fana mbumo wa mbeho wobuma kwa ludabwa, nawo umemeza ikaye yose yowakalile wanhu wawo. ³ Maabaho vilawilila vinhu voviwoneka fana milambi ya moto, navo vipwililika na kukala mchanyha ya chila munhu. ⁴ Wose wamemezigwa Muhe Yelile, wasonga kulonga kwa ulonzi umwenga fana Muhe Yelile viyawadahize kulonga.

⁵ Uko Yelusalemu kukala na Wayahudi womnogeza Mulungu wowalawile chila isi hasi ya ulanga. ⁶ Viwahulike mbumo uwo, lung'husesa lukulu lwa wanhu waitingana hamwe. Wose weduka kwaviya chila munhu kawahulika walonga kwa ulonzi wake mwenyewo. ⁷ Wazaganyika ng'hani, walonga, "Vino wanhu wano wose wochiwahulika wolonga vino si Wagalilaya? ⁸ Lelo yokuwaze chila imwe wetu kowahulika wolonga kwa ulonzi wake mwenyewo? ⁹ Wamwenga chilawilila uko Palitiya na Midiya na Elamu, wamwenga chilawilila uko Mesopotaniya na Yudeya na Kapokiya na Ponto na Asiya. ¹⁰ Filigiya na Pamfiliya, Misili, na banzi za Libiya habehi na Chilene, wamwenga walawilila Loma, ¹¹ Wayahudi na wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi wowengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi, wamwenga chilawilila Chilete na Alabiya. Mbali cheye chose chiwahulika wolonga kwa ulonzi wetu wenyewo vinhu vikulu viyatendile Mulungu." ¹² Wose wazanywa na wengilwa na mkangagile, waiuzagiza, "Vino mbuli ino fambulu jake choni?"

¹³ Mbali wanhu wamwenga wawazeha, walonga, "Wanhu wano wakoligwa na divai!"

Usenga wa Petili kwa wanhu

¹⁴ Maabaho Petili kema hamwe na waja watumigwa longo na imwe, kandusa kululandulila lung'husesa, kalonga, "Wayahudi wayangu, na mweye mose womukalile hano Yelusalemu, lekeni niwalongele na mweye mtegeleze goya chinilonga. ¹⁵ Wanhu wano hawakoligwe bule fana vimulonga. Sambu saa nhatu imitondo! ¹⁶ Chino chochilawilile icho chiyalongile Yoweli, mulotezi wa Mulugu,

¹⁷ 'Mulungu kolonga,
Muna zisiku za uhelelo,
nizawetilila Muhe wangu wanhu wose,
Wana wenu wa chilume na wa chike
wezagong'onda usenga wangu.
Wabwanga zenu wezawona malaguso
na walala wezalota nzozi.

18 Na wasang'hani wangu iviya,
wose wa chike na wa chilume
nizawetilila Muhe wangu muna zisiku izo,
nawo wezagong'onda usenga wangu.

19 Nizatenda mawewedeka kuulanga,
na vilaguso muna isi,
kwizakuwa na damu na moto na mvuke wa mosi.

20 Zua dizagalusigwa kuwa ziza,
na mwezi wizagalusigwa kuwa mdung'hu fana damu,
ing'hali hainafika Isiku ija ng'hulu na da utunhizo da Mn-
dewa.

21 Chila munhu yonda yaditange zina da Mndewa keza-
lopiligwa.'

22 "Tegelezeni wanhu wa Isilaeli! Yesu wa Nazaleti kakala
munhu yeli na udahi, yoyalagusigwe na Mulungu kumwenu
kwa nzila ya mawewedeka na vilaguso na mauzauza
yoyatendile Mulungu mgati mmwenu kufosela yeye, fana
mweye wenyewo vimmanyile. 23 Kulawa mwanduso,
Mulungu mwenyewo kwa lungilo jake kalamula kuwa
Yesu kezakwikigwa muna yamakono yenu, mwizamkoma
kwa kuwaleka wanhu weli na uhasanyi wamuwambe
mumsalaba. 24 Mbali Mulungu kamtenda Yesu yazilibuke
kulawa kwa wanhu wadanganike, kamkombola kulawa
muna usungu wa ifa kwaviya haidahike bule ifa kumfunga.

25 Kwaviya Daudi kalonga mbuli za Yesu vino,
'Nimuwona Mndewa haulongozi hangu siku zose,
kwaviya yeye kahamwe na niye,
na niye sizadumba bule.

26 Ivo moyo wangu wodeng'helela,
na lulimi lwangu losekelela,
na lukuli lwangu lwizahumula,

27 kwaviya hwizanileka kuzimu bule
hwizamuleka mtumigwa wako yelile yawole muna dileme.

28 Kunilagusa nzila yoilongoza kuna ugima,
na kwizanimemeza deng'ho kwaviya kwahamwe na niye.'

29 "Ndugu zangu, nolonda kuwalongelani funhufunhu kwa
mbuli zozimpatile wasaho yetu Daudi. Yeye kadanganika na
kawandigwa, leme jake dabahano mbaka diyelo. 30 Mbali
kwaviya Daudi kakala mulotezi wa Mulungu, kavimanya
chiya Mulungu chiyamulonge. Mulungu kailaha kulonga
kuwa kezamtenda imwe muna welesi wake yakale muna
ichigoda cha chifalume fana viya viyakalile Daudi. 31 Daudi
kawona chiya Mulungu chodayamtendele hamwande, ivo
kalonga mbuli za kuzilibuka kwa Chilisito Mulopozi viya-
longile,

'Hezalekigwa kuzimu bule,

wala lukuli lwake haluwola bule.'

³² Mulungu kamzilibula ino Yesu, na cheye wose cha wakalangama wa mbuli iyo. ³³ Yesu kenuligwa na kwikigwa ubanzi wa kulume wa Mulungu, Tati yake. Kahokela Muhe Yelile kulawa kumwake fana viyachilaganile. Maabaho kachigalila Muhe iyo, na icho niicho chomuchiwona na kuchihulika sambi. ³⁴ Kwaviya siyo Daudi bule yoyasoligwe kuhita kuulanga, mbali kalonga,

'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,

kala ubanzi wangu wa kulume,

³⁵ mbaka vondaniwatende wehi wako hasi ya magulu yako.'

³⁶ "Lelo wanhu wose wa Isilaeli wavimanye kuwa kweli Mulungu kamtenda ino Yesu yomumuwanmbile mumsalaba yawe Mndewa na Chilisito Mulopozi."

³⁷ Wanhu viwahulike yano, wasomigwa mizoyo yawo wamuza Petili na watumigwa wamwenga, "Ndugu zetu, chitende choni?" ³⁸ Petili kedika, "Chila munhu kolondeka yaleke uhasanyi wake na yabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito, Mulungu keza mulekelelani uhasanyi wenu. Na mweye mwizahokela Muhe Yelile, chitumetume cha Mulungu. ³⁹ Kwaviya chilagano chiya chilaganiligwa kwa ichimu chenu na wanenu na kwa wanhu wose wokala kutali, kwa wanhu wose wotangigwa na Mndewa Mulungu wetu."

⁴⁰ Petili kawasimulila mbuli zimwenga nyingi ng'hani, kalonga, "Muilolopole wenyewo kulawa muna welesi uno wihile." ⁴¹ Wanhu wengi wazitogola mbuli zake na wabatizigwa, na muna disiku ija wanhu magana malongo matatu wongezeka muna ulung'husesa. ⁴² Wano wose wagendelela kufundizigwa na watumigwa wa Yesu, kukala hamwe chin-dugu na kuja hamwe na kutosa.

Viya wahuwila viwakalile

⁴³ Watumigwa watenda vilaguso na mawewedeko mengi mbaka chila munhu kadumba. ⁴⁴ Wanhu wose womuhuwila Chilisito wagendela kuwa wamwe na kuigolela vinhu vawo. ⁴⁵ Wakala wogula vinhu viwalinavo na waigolela hela fana chila munhu viyalondile. ⁴⁶ Chila siku kwa moyo umwe wagendelela kuiting'hana hamwe muna Ikaye ya Mulungu, waja ndiya hamwe muna zikaye zawo na wadeng'helela ndiya ya Mndewa. ⁴⁷ Wamtogoza Mulungu na wanhu wose wanogeligwa nawo. Chila siku Mndewa kakala kowongezela wanhu wakalile wolopoligwa.

3

Petili na Yohana womuhonya mbetembete

¹ Siku dimwe saa kenda imisi, Petili na Yohana wakala wohita kuna Ikaye ya Mulungu lusita lwa kutambika. ² Lusita ulo wanhu wakala wampapa munhu yakalile mbetembete kulawa kwelekigwa kwake. Chila siku wanhu wakala womwika munhu iyo hana ulwivi lwa Kaye ya Mulungu, lolutangigwe “Lwivi lunogile” muladi yapule chochose kwa waja wakalile wokwingila muna Ikaye ya Mulungu. ³ Viyawawone Petili na Yohana wokwingila muna Ikaye ya Mulungu kawapula wamwing'he chinhu chochose. ⁴ Peti na Yohana wambunhulila yameso. Maabaho Petili kamulongela, “Chilole!” ⁵ Nayo kawalola, kalolela kupata chinhu chochose kumwawo. ⁶ Maabaho Petili kamulongela, “Nabule hela wala zahabu, mbali nokwing'ha chiya chinili nacho, kwa zina da Yesu Chilisito wa Nazaleti, wime ugende!” ⁷ Maabaho kamwamha mkono wake wa kulume na kamwinula. Bahobaho magulu na mavindi yake viwa na ludabwa. ⁸ Kazumha, kema kwa magulu yake na kandusa kugenda genda. Maabaho kengila nawo muna Ikaye ya Mulungu kogenda na kozumha zumha na komtogoza Mulungu. ⁹ Wanhu wose wowakalile baho viwamuwonile kogenda na kumtogoza Mulungu, ¹⁰ viwammanyile kuwa ni yeye yakalile kopula habehi na “Lwivi lunogile” lwa Ikaye ya Mulungu, wazanywa kwa chiya chimulawilile.

Usenga wa Petili muna Ikaye ya Mulungu

¹¹ Munhu iyo viyakali kohita na Petili na Yohana, wanhu wose wazanywa na wandusa kukimbilila hanhu hatangigwe “Luhelengo lwa Solomoni.” ¹² Petili viyawone ivo, kawalongela, “Wanhu wa Isilaeli, habali mwokwazanywa kwa chinhu chino? Mbona mochibunhulila meso fana cheye niiyo chimtendile munhu ino yadahe kugenda kwa ludabwa lwetu wenyewo, hebu kwaviya cheye chinoga haulongozi ha Mulungu? ¹³ Mulungu wa Bulahimu na Isaka na Yakobo, Mulungu wa wasaho zetu, kamtunhiza Yesu msang'hani wake. Mbali mweye mumsola muladi yakomigwe, mumwika muna yamakono ya wakulu na mumbela haulongozi ha Pilato, mbaka Pilato vialondile kumulekele yahite.

¹⁴ “Kakala Yelile na kanoga, mbali mweye mumulema na mumulamba Pilato yamulekelele munhu mkomaji. ¹⁵ Mumkoma munhu ija yakalille mwanduso wa ugima, mbali Mulungu kamzilibula na cheye ni wakalangama wa mbuli iyo. ¹⁶ Ludabwa lwa zina da Yesu ni ulo lumtendile munhu ino yomumuwona na kumanya yahone. Kadihuwila zina da Yesu. Kudihuwila zina da Yesu kumtenda munhu ino yahone kweli fana wanhu wose viwamuwone.

¹⁷ “Lelo, ndugu zangu Waisilaeli, novimanya kuwa mw-eye na walangulizi wenu mumtendela yano Yesu kwaviya hamuvimanyile bule. ¹⁸ Mbali Mulungu kakomeleza chila chiyalongile umwaka kwa nzila ya walotezi wose, kuwa ilondeka Chilisito wake yadununzigwe. ¹⁹ Samh'samheni na mumbwelele Mulungu, muladi yamulekeleleni uhasanyi wenu. Muhatenda ivo, ²⁰ lusita lwa kongezigwa ludabwa muna umuhe lokwiza kulawa kwa Mndewa, nayo kezam-tuma Yesu, yeli Chilisito Mkombola, yomsaguliligwe.

²¹ “Kolondeka yakale kuulanga mbaka lusita lwa ku-tendigwa vinhu vose kaidi lufike, fana viya Mulungu viya-longile kufosela walotezi wake welile wowakalile umwaka.

²² “Musa kalonga, ‘Mndewa Mulungu wenu kezamgalilani mulotezi wake fana viya viyanitumile niye, iyo kezalawa kumwenu wenyewo. Molondeka kuhulika chila chinhu chiy-omulongelani. ²³ Munhu yoyose yolema kumuhulika mu-lotezi iyo wa Mulungu, kezabaguligwa kulawa muna iwanhu wa Mulungu na kezakomigwa.’ ²⁴ Walotezi wose wa Mu-lungu, kwandusila Samweli na waja wose wezile hamwande, iviya walonga mbuli za vinhu vilawilila muna zisiku zino. ²⁵ Chilagano cha Mulungu kumwenu kufosela walotezi wake ni kwa ichimu chenu, mweye mwa hanhu ha lagano diya-tendile Mulungu na wasaho zenu. Fana viyamulonge le Bu-lahimu, ‘Kufosela welesi wako, nizawatemela mate wanhu wose muna isi yose.’ ²⁶ Ivo Mulungu kamsagula msang'hani wake na kamtuma iyo teng'hu kumwenu muladi yamteme-leni mate kwa kumtenda chila munhu yaleke sang'hano zake zihile.”

4

Petili na Yohana haulongozi ha dilundo da wakulu wa isi

¹ Petili na Yohana viwakalile wang'hali wolonga na wanhu, wakulu wa nhambiko wamwenga na mkulu wa wakalizi wa Ikaye ya Mulungu na Masadukayo wamwenga wafika.

² Wehilwa ng'hani kwaviya watumigwa waja waidi wakala wowafundiza wanhu kuwa Yesu kazilibuka. Iyo yolagusa kuwa wanhu wowadanganike wezazilibuka. ³ Ivo wawag-wila na waweka mchifungo mbaka siku isondelele, kwaviya ikala chigulogulo. ⁴ Mbali wanhu wengi wowahulike usenga wawo wahuwila. Peta ya walume wowahuwile ikala magana malongo matano.

⁵ Siku isondelele, walangulizi wa Wayahudi na walala na wafundinza Malagilizo waiting'hana uko Yelusalemu.

⁶ Waiting'hana na mkulu wa nhambiko Anasi na Kayafa na Yohana na Alekizanda na wanhu wamwenga wowakalile wa

lukolo lwa mkulu wa nhambiko digogogo. ⁷ Wawemiza watumigwa waja haulongozi hawo na wawauza, “Kwa ludabwa lulihi na kwa zina da yelihi motenda mbuli zino?”

⁸ Petili kamemezigwa Muhe Yelile, kawalongela, “Walan-gulizi wa wanhu na walala, ⁹ one chihauzigwa diyelo chinhu chinogile chiyatendiligwe mbetembete na viya viya-honyigwe, ¹⁰ maabaho mweye wose na wanhu wa Isilaeli muvimanye kuwa munhu ino yemile hano haulongozi wenu kahona kwa kufosela ludabwa lwa zina da Yesu Chilisito wa Nazaleti, yomumu wambile mumsalaba na Mulungu kamzilibula. ¹¹ Ino iyo ija yolongigwa muna Yamaandiko Yelile,

‘Dibwe dowalemile mweye wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.’

¹² Yeye muhala yoyodaha kuchilopola, habule munhu imwenga muna isi yose yoching'higwe na Mulungu yoyodaha kuchilopola.”

¹³ Wanhu wa ichitala wazanywa viwawonile ugangamalo wa petili na Yohana, na kuwamanya kuwa ni wanhu hawa-somile. Wavimanya kuwa wawo wakala hamwe na Yesu. ¹⁴ Mbali hawakalile na mbuli yoyose ya kulonga, kwaviya wamuwona munhu ija yoyahonyigwe kema haja hamwe na Petili na Yohana. ¹⁵ Wawalongela walawe kunze ya ichi-tala, maabaho wandusa kuilongela wenyewo. ¹⁶ Waiuza, “Chiwatende choni wanhu wano?” Wawo wedika, “Chila munhu yokala Yelusalemu kovimanya uzauza dino dowa-tendile kumwawo, na cheye hachidaha bule kubela. ¹⁷ Mbali muladi mbuli ino sekeyenele mwa wanhu cholondeka chi-walemese waleke kulonga kaidi na munhu yoyose kwa zina da Yesu.”

¹⁸ Ivo wawatanga kaidi muna ichiheleto na wawalongela kuwa sekewalonge kaidi wala sekewafundize kwa zina da Yesu. ¹⁹ Mbali Petili na Yohana wawedika, “Lamu- leni mweye wenyewo kuwa dilihi dinogile kutenda kwa Mulungu, kumtegelezani mweye hebu kumtegeleza Mu- lungu. ²⁰ Kwaviya hachidaha bule kuleka kulonga mbuli ziya zochiziwone na kuzihulika.” ²¹ Wawo viwamalile kuwagoma kaidi, wawalekela na wawaleka wahite. Ikala vidala kuwata- gusa kwaviya wanhu wose wakala womtunhiza Mulungu kwa yaja yalawilile. ²² Munhu ija yatendiligwe uzauza da kuhonyigwa miyaka yake ikala ifosa malongo mane.

Wahuwila wotosa

²³ Bahobaho Petili na Yohana viwalekeleligwe, wadib- welela bumbila jawo na wawalongela chiya chiwalongeligwe na wakulu wa nhambiko magogogo na walala. ²⁴ Wahuwila

viwahulike ivo, wose wailumba hamwe na kutosa kwa Mulungu, walonga, “Mkulu na mulumba wa ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo! ²⁵ Kulonga kwa Muhe Yelile kufosela wasaho yetu Daudi, msang'hani wako, viyalongile, ‘Habali wanhu weli siyo Wayahudi wamema ludoko?

Habali wanhu wopanga mipango ilibule fambulo?

²⁶ Wafalume wa isi waisasala goya, na walangulizi waiting'hana hamwe, wamuleme Mndewa na wamuleme Chilisito wake.’

²⁷ Kwaviya kweli Helode na Pontio Pilato na wanhu weli siyo Wayahudi na wanhu wa Isilaeli waiting'hana muna dibululu dino kumduwila msang'hani wako Yelile Yesu, youmtendile kuwa Chilisito Mulopozi. ²⁸ Waiting'hana muladi watende vinhu viya viuilungile na kupanga kulawa mwanduso kwa udahi wako na malondo yako. ²⁹ Lelo Mndewa, kowona viwochitenda chidumbe, uchitogolele cheye wasang'hani wako chilonge usenga wako bila kudumba. ³⁰ Golosa mkono wako uhonye, tenda vilaguso va mauzauza na mawewedeko kwa zina da msang'hani wako Yelile Yesu.”

³¹ Viwakomeleze kutambika, hanhu hawaiting'hane hatingisika. Wose wamemezigwa Muhe Yelile na wandusa kugong'onda usenga wa Mulungu bila kudumba.

Wahuwila wakala fana umwe

³² Bumbila da wahuwila wakala na magesa yamwe na moyo umwe. Habule hata imwe yalongile chino cha miyangu hebu chino changu, mbali wose waigolela chila chinhu. ³³ Watumigwa wagendelela kulonga kwa ludabwa mbuli ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu, nayo Mulungu kaweng'ha unovu wake. ³⁴ Habule munhu yoyose muna dibumbila yoyahungukiligwe na chinhu. Wose wakalile na migunda hebu kaye wavichuza, na wagala zihela kwa watumigwa, ³⁵ weka magulu yawo ha watumigwa, nawo wazigola kwa chila munhu fana viilondeke.

³⁶ Yosefu, Mulawi yalawile Chipulo, watumigwa wamtanga Balinaba, fambulo jake, “Munhu yogela moyo,” ³⁷ kachuuza mgunda wake, kasola zihela na kaweng'ha watumigwa.

5

Ananiya na Safila

¹ Kukala na munhu imwe yatangigwe Ananiya na mke wake Safila. Nawo iviya wachuza mgunda wawo. ² Mbali Ananiya kabagula hela zimwenga kafisa, hela zisigale kazi-gala kwa watumigwa. Mke wake kaimanya mbuli iyo. ³ Petili kamulongela, “Ananiya, habali komulekela Lufyende yaku-langulize na kukutenda umvwizile Muhe Yelile kwa kufisa

hela zimwenga ziupatile kwa kuchuuza mgunda? ⁴Umgunda viukalile ung'hali hunauchuuza, ukala wako, viukomeleze kuchuuza, zihela zikala zako. Lelo habali kulamula kutenda chinhu icho? Humvwizile munhu bule mbali kumvwizila Mulungu!" ⁵Bahobaho Ananiya vياهوlike ivo, kagwa hasi, kadanganika. Wanhu wose wowahulike mbuli iyo wadumba ng'hani. ⁶Wabwanga weza, walufumba sanda lukuli lwake na walulava kunze, maabaho waluwanda.

⁷Masaa matatu hamwande, mke wake kengila, havimanyile bule chinhu chilawilile. ⁸Petili kamulongela, "Nilongele, zino izo hela zose zimpatile weye na mulume wako kwa kuchuuza mgunda?"

Nayo kedika, "Ona, ivo."

⁹Petili kamulongela, "Habali weye na mulume wako mulamula kumgeza Muhe wa Mndewa? Walume wowamwandile mulume wako sambu wabahano hana ulwivi, nawo wezakusola na weye iviya!" ¹⁰Bahobaho kagwa hasi hana yamagulu ya Petili na kadanganika. Wabwanga waja viwengile, wamuwona kadanganika, ivo wamulava kunze na wamuwanda habehi na mulume wake. ¹¹Bumbila da wahuwila wa Chilisito jose na wanhu wamwenga wose wowahulike mbuli izo wadumba ng'hani.

Mauzauza na mawewedeko

¹²Vilaguso va mauzauza vingi na mawewedeko vitendigwa na watumigwa kwa wanhu. Wahuwila wose waiting'hana muna Uluhelengo lwa Solomoni. ¹³Wanhu wakala wowalonga vinogile, hata ivo habule munhu yoyose yeli kunze ya bumbila ijo yagezile kwingila muna dibumbila ijo. ¹⁴Mbali wanhu wamuhuwile Mndewa wakala wokongezeka ng'hani, wake kwa walume. ¹⁵Kwa ichimu cha mauzauza yoyatendigwe na watumigwa, wanhu wakala woweka watamu muna zinzila na kuwagoneza muna yamakomwa na muna yamalili muladi Petili yahafosa muhavu sisila jake diwadalise wamwenga. ¹⁶Lung'husesa lwa wanhu weza kulawa kuna yamabululu yeli habehi na Yelusalemu, wawagala watamu na wanhu wowakalile na vinyamkela, nawo wawahonya wose.

Watumigwa wogazigwa

¹⁷Maabaho mkulu wa nhambiko digogogo na wayage wakalile wa chibumbila cha Masadukayo wa hanhu haja, wawawonela migongo watumigwa. ¹⁸Wawagwila watumigwa na waweka muna ichifungo. ¹⁹Mbali ichilo msenga wa kuulanga wa Mndewa kavugula ulwivi lwa ichifungo, kawalava watumigwa kunze na kawalongela, ²⁰"Hiteni mkeme muna Ikaye ya Mulungu, mukawalongele wanhu

wose mbuli ya ugima uno wa sambu.” ²¹ Watumigwa wato-gola, vikukunguzuke wengila muna Ikaye ya Mulungu na wandusa kufundiza.

Mkulu wa nhambiko digogogo na wayage wawatanga hamwe wanhu wose wa ichitala na walangulizi wa Wayahudi, maabaho wawatuma wanhu muna ichifungo wawagale watumigwa waja. ²² Mbali wakulu viwafikile, hawawafikile bule wasang'hani muna ichifungo. Ivo wabwela kuna Ichitala na walonga, ²³ “Vichifikile kuna ichifungo, chifika ulwivi luhindigwa na wakalizi wose wokaliza ulwivi. Mbali vichifungule ulwivi, hachifikile munhu yoyose mgati!” ²⁴ Wakulu wa nhambiko magogogo na Mkulu wa wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwahulike mbuli iyo wazanywa kwa chiya chiwalawilile watumigwa. ²⁵ Maabaho munhu kengila mgati na kawalongela, “Tegelezeni! Wanhu womuwekile muna ichifungo wamuna Ikaye ya Mulungu wofundiza!” ²⁶ Ivo mkulu wa wakalizi na wayage wahita na wawasola watumigwa. Hawasang'hanile ludabwa, kwaviya wadumba wanhu sekewawatowe na mabwe. ²⁷ Wawagala watumigwa na wawemiza haulongozi ha ichitala, mkulu wa nhambiko kawauza,

²⁸ “Chimulongelani sekemufundize kwa zina da munhu ino, mbali loleni chiya chimtendile! Mupwililisa mafundizo yenu Yelusalemu yose na molonda kulonga kuwa cheye chimtenda munhu ija yadanganike!” ²⁹ Petili na waja watumigwa wamwenga wedika, “Cholondeka chimuhulike Mulungu, siyo wanhu. ³⁰ Mulungu wa wasaho zetu kamzilibula Yesu, vimukomeleze kumkoma kwa kumuwamba munaum-salaba. ³¹ Mulungu kamwinula mbaka ubanzi wake wa kulume kuwa Mulangulizi na Mulopozi, kuwatenda wanhu wa Isilaeli wasamhe muladi Mulungu yawalekelele uhasanyi wawo. ³² Cheye ni wakalangama wa mbuli zino, cheye na Muhe Yelile, yeli chitumetume cha Mulungu kwa wanhu womuhulika.”

³³ Wanhu wa ichitala viwahulike ivo, wehilwa ng'hani na walonda wawakome watumigwa. ³⁴ Mbali imwe wawo, Mfaliso yatangigwe Gamaliyeli, yoyakalile Mfundiza Malagilizo na kadumbigwa na wanhu wose, kema muna ichitala. Kawalongela watumigwa wekigwe kunze lusita luguhi. ³⁵ Kawalongela wanhu wa ichitala, “Mweye Waisilaeli wayangu, muiteganye kwa chinhu chimuwatendela wanhu wano! ³⁶ Umwaka chidogo kukala na munhu imwe zina jake Seuda, kalonga kuwa yeye ni mkulu, na walume magana mane wamsondelela. Mbali kakomigwa na wanhu wake wose wapwililika na bumbila jake jose dimala. ³⁷ Maabaho Yuda wa Galilaya kalawilila

chipindi cha kupeta wanhu, kalanguliza lung'husesa, mbali na yeye iviya kakomigwa, na wanhu wose wowamsomdelele wapwililika. ³⁸ Lelo nowalongela muyepule na wanhu wano kwa kuwa mbuli ino hebu usang'hano uno wahawa ulawa kwa munhu wizabeneka, ³⁹ mbali uhawa ulawa kwa Mulungu, mweye hamwizadaha bule kuwatenda wanhu wano waleke, iviya mwizakuwa momulema Mulungu!"

Wanhu wose wa ichitala wamtogola Gamaliyeli.

⁴⁰ Wawatanga watumigwa mgati na wawalanha mibalati na kuwalongela sekewafundize kaidi kwa zina da Yesu, maabaho wawalekelela wahite. ⁴¹ Watumigwa viwasegele kuichitala wadeng'helela kwaviya wawona walondeka wapate chinyala kwa ichimu cha zina da Yesu. ⁴² Chila siku wagengelelela kufundiza na kupeta Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito Mulopozi muna Ikaye ya Mulungu na muna zikaye za wanhu.

6

Watazi saba

¹ Hamwande, wanhu wowamuhuwile Yesu viwakalile wokongezeka, kulawilila kulongelesa hagati ya Wayahudi wowolonga Chigiliki na waja wolonga Chiyebulaniya. Waja wolonga Chigiliki walongelesa kwaviya wagane wawo wakala wozimizigwa chila siku muna ukugoleligwa ndiya. ² Ivo waja watumigwa longo na waidi wawatanga bumbila jose da wanahina na wawalongela, "Havinogile bule cheye kuleka kupeta Mbuli Inogile ya Mulungu muladi chitende sang'hano ya kugola ndiya. ³ Ivo ndugu zetu, saguleni wanhu saba vimwili wowomanyika kuwa wamema Muhe Yelile na weli na ubala, na cheye chizaweng'ha sang'hano iyo. ⁴ Cheye wenyewo chizatosa lusita lose na kutenda sang'hano ya kupeta Mbuli ya Mulungu."

⁵ Bumbila jose hamwe na watumigwa wamtogoza Mulungu. Ivo Wawasagula Sitefano, munhu yeli na uhuwilo na yamemile Muhe Yelile hamwe na Filipo, Polokolo na Nikanoli na Timona na Palimena na Nikolayo yoyalawile Antiyokiya na munhu yoyengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi. ⁶ Waweka haulongozi ha watumigwa, nawo wawatambikila na wawekila makono mchanyha yawo.

⁷ Ivo Mbuli ya Mulungu igendelela kupwililika. Wanahina wongezeka ng'hani uko Yelusalemu, na wakulu wa nham-biko wengi watogola uhuwilo.

Sitefano kogwiligwa

⁸ Mulungu kamulagusa unovu wake ng'hani Sitefano na kumwing'ha ludabwa, katenda mauzauza makulu na mawewedeko mgati mwa wanhu. ⁹ Maabaho wanhu

wamwenga wowakalile wa sinagogi doditangigwa Mahulu na da Wachilene na da Waisikandaliya na wamwenga wawo wa Chilikiya na Asiya, wasegela wadahe kuibishila na Sitefano. ¹⁰ Mbali Muhe Yelile kamwing'ha Sitefano ubala viyakalile kolonga, hawadahile kuihasanya nayo. ¹¹ Ivo wawasongeza wanhu wamwenga walonge, "Chimuhulika Sitefano kolonga mbuli za kuwaliga Musa na Mulungu." ¹² Kwa kutenda ivo, wawakong'hela wanhu na walala na wafundiza Malaglizo. Ivo wamgwila Sitefano na wamgala haulongozi ha ichitala. ¹³ Maabaho wawagala wakalangama wa uvwizi wowalongile, "Munhu ino haleka kulonga mbuli zihile kwa Ikaye ya Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁴ Chimuhulika kolonga kuwa Yesu ino wa Nazaleti kezabananga Ikaye ya Mulungu na kugalusa vihendo vose vochihokele kulawa kwa Musa!" ¹⁵ Wanhu wose wakalile muna ichitala wambunhulila meso Sitefano na wawona kuwa chihanga chake chilinga fana chihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa Ichitala

¹ Mkulu wa nhambiko digogogo kamuuza Sitefano, "Vino Mbuli zino za kweli?"

² Sitefano kedika, "Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni! Wasaho yetu Bulahimu viyakalile yang'hali hanahita kukala Halani, Mulungu wa utunhizo kamulawila kuna isi ya Mesopotaniya, ³ kamulongela, 'Leka kaye yako na isi yako. Hita kuna isi yondanikulaguse.' " ⁴ Ivo kaileka isi yake na kahita kukala kuna isi ya Halani. Tati yake Bulahimu viyadanganike, Mulungu kamulava muna isi ino imukala sambi. ⁵ Mulungu hamwing'hile Bulahimu hata hanhu hamwe muna isi ino hawe hake, hata ivo kamwing'ha uhadi wa kumwing'ha iisi ino iwe yake na welesi wake vikalile siku izo kakala kabule mwana. ⁶ Mulungu kamulongela, "Wanago wezagaligwa kuna isi yoitawaligwa na wanhu wamwenga, uko wezatendigwa watumwa na wezatendigwa vihile kwa miyaka magana mane." ⁷ Mbali niye nizawatagusa wanhu wa isi yondaisang'hanile kuwatenda mweye watumwa. Maabaho nizawalava wanhu wa welesi wenu muna isi iyo nawo wezanitambikila niye hanhu hano. ⁸ Maabaho Mulungu kamwing'ha Bulahimu lagano da kwingiza ulungwana. Bulahimu kamwingiza ulungwana Isaka siku ya nane hamwande ha kuvumbuka kwake. Na Isaka iviya kamwingiza ulungwana mwanage Yakobo, na Yakobo kawatendela ivo ivo wasaho zetu longo na waidi.

⁹ Waja wasaho zetu wamuwonele migongo Yosefu, wamchuuza yawe mtumwa muna isi ya Misili. Mbali Mulungu kakala hamwe nayo, ¹⁰ Kamulava muna uzidilwa wake wose. Yosefu viyalawilile yang'hali kulawilila mfalume wa Misili, Mulungu kamwing'ha nzeweze na ubala haulongozi ha mfalume wa Misili, nayo kamtenda yawe mtawala wa Misili na kaye yake yose. ¹¹ Maabaho kulawilila nzala ng'hulu muna isi ya Misili na Kanaani, iwatenda wanhu wazidilwe ng'hani. Wasaho zetu hawadahile bule kupata ndiya yoyose. ¹² Ivo Yakobo viyahulike kuwa uko Misili kuna ndiya, kawatuma wanage na wasaho zetu wahite uko Misili kwa mwaza wa mwanduso. ¹³ Muna umwanza wekaidi Yosefu kawalongela ndugu zake, na mfalume wa Misili kawamanya ndugu zake. ¹⁴ Yosefu katuma wanhu kumtanga tati yake Yakobo na ndugu zake wose kwiza kumwake, wanhu malongo saba na watano weze. ¹⁵ Ivo Yakobo kahita Misili, uko yeye na wasaho zetu wamwenga wadanganika, ¹⁶ Mitufi yawo igaligwa mbaka Shekemu, iwandigwa muna dileme diyagulile Bulahimu kulawa kabila da Hamoli kwa chiyasi fulani cha hela.

¹⁷ Lusita ulo vilufikile lwa Mulungu kufikiza lagano diyamwing'hile Bulahimu, lung'husesa lwa wanhu kuja Misili longezeka ng'hani. ¹⁸ Kuuhelelo mfalume hammanyile bule Yosefu kandusa kutawala uko Misili. ¹⁹ Kawatendela vihile wanhu wa isi yetu na kawawonela wasaho zetu, wawawangiliza waweke kunze wana wawo wadoododo wakomigwa. ²⁰ Musa kelekigwa siku izo, mwana yanogile ng'hani. Kelekiligwa muna ikaye kwa miyezi mitatu, ²¹ viyalavigwe kunze ya kaye, mndeke wa Falao kamsola, kamulela fana mwanage. ²² Musa kafundizigwa ubala wose wa Misili, kakala galu wa mbuli na sang'hano.

²³ Musa viyakalile na chimo cha miyaka malongo mane, Musa kalamula kuhita kuwalola ndugu zake Waisilaeli. ²⁴ Kamuwona ndugu yake kotendigwa vihile na Mmisili, Musa kahita kumtaza na kumulihila ludoko kwa kumkoma Mmisili ija. ²⁵ Kagesa kuwa wanhu wayage wahavimanyile kuwa Mulungu kamtuma yeye kuwakombola, mbali hawavimanyile bule.

²⁶ "Siku isondelele kawawona Waisilaeli waidi wotowa, kalonda kuwatenda wakale kwa tindiwalo, kawalongela, 'Mweye ni wandugu, habali molonda kuitenda vihile wenyewo?' ²⁷ Mbali munhu ija yakalile yomtenda vihile miyage kamsung'ha Musa, kalonga, 'Vino yelihi yakwikile weye kuwa mtawala na mulamuzi wetu?' ²⁸ 'Kolonda kunikoma niye, fana viya viumkomile Mmisili igolo ifosile.

²⁹ Musa viyahulike ivo kakimbila, kahita kukala muna isi ya Midiyani, uko kapata wana waidi.

³⁰ “Viifosile miyaka malongo mane, msenga wa kuulanga kamulawilila Musa kuna imbago yoikalile yokwaka moto kuja kudibwilingu, habehi na lugongo lwa Sinayi. ³¹ Musa kazanywa kwa chiya chiyawone, kahita habehi na imbago muladi kulola goya. Mbali kahulika dizi da Mndewa, ³² ‘Niye ni Mulungu wa tati zako, Mulungu wa Bulahimu, Isaka na Yakobo.’ Musa kagudema kwa kudumba na hagendelele kulola kaidi. ³³ Mndewa kamulongela, ‘Vula vilatu vako kwaviya hanhu hano howimile hela. ³⁴ Niyawona yehile yowatendiligwa wanhu wangu kuja Misili. Nihulika chililo chawo, na niye niza kuwatenda wailegehe. Ivo izo sambu, nizakutuma Misili.’

³⁵ “Ino Musa iyo ija wanhu wa Isilaeli wamulemle, viwamulonge, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa mtawala na mulamuzi wetu?’ Kufosela msenga wa kuulanga ija yoyamulawile Musa muna ichibago chochikalile chokwaka moto kudibwilingu, Mulungu kamtuma iyo Musa yawe mulangulizi na mkombola. ³⁶ Kawalanguliza waja wanhu walawe Misili kwa kutenda mauzauza mengi, muna isi ya Misili muna Bahali ya Siliya na muna dibwilingu kwa lusita lwa miyaka malongo mane kudibwilingu. ³⁷ Musa iyo yoyawalongele wanhu wa Isilaeli, ‘Mulungu kezamgalilani mulotezi fana niye kulawa muna iwandugu zenu.’ ³⁸ Waisilaeli viwaiting’hane hamwe kuja kudibwilingu, Musa kakala uko hamwe na wasaho zetu na msenga wa kuulanga ija yoyalongile na bumbila kuja kuna ulugongo lwa Sinayi, iyo yoyeng’higwe mbuli za ugima yaching’he cheye.

³⁹ “Mbali wasaho zetu walema kumuhulika, wamsung’ha kutali na wagesa kuwa wezabwela Misili. ⁴⁰ Wamulongela Haluni, ‘Chitendele milungu yonda ichilongoze muna inzila, kwaviya hachimanyile bule chochimulawilile Musa, yoyachilavile Misili.’ ⁴¹ Ivo wasongola nyang’hiti ya dang’ang’a da ng’ombe, waitosela na kuchitendela chihendo chinhu chiwatendile kwa makono yawo wenyewo. ⁴² Lelo Mulungu kagalula kawaleka muladi watosele nhondo za kuulanga fana viyandikigwe muna ichitabu cha walotezi, ‘Mweye wanhu wa Isilaeli!

Si niye bule munilavile nhambiko na nhosa kwa miyaka malongo mane kuja kudibwilingu?

⁴³ Mweye muchipape chizewe cha mulungu Moleki, na nyang’hiti ya nhondo ya mulungu wenu Lefani, nyang’hiti zimtendile izo zimtosela.

Na ivo nizamtumani muhite kutali kufosa Babeli.’

⁴⁴ “Ivo kuja kudibwilingu wasaho zetu wakala na zewe diya da ukalangama ditengenezigwa fana Mulungu viya-mulongile Musa yaditende sisila ijo da iviya viyalagusigwe. ⁴⁵ Maabaho wasaho zetu waihokela wenyewo kwa wenyewo mbaka chipindi cha Yoshuwa viyaisolile isi kulawa kwa manyambenyambe wawo Mulungu woyawekile haulongozi ha Wasaho zetu mbaka siku za Daudi. ⁴⁶ Daudi kalondigwa na Mulungu, nayo Daudi kampula Mulungu yamuleke yamzengele kaye iyo Mulungu wa Yakobo. ⁴⁷ Mbali Solomoni iyo yanzengele Mulungu kaye.

⁴⁸ “Mbali Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani hakala bule muna zikaye zozizengigwe na wanhu, fana mulotezi wa Mulungu viyolonga,

⁴⁹ Mndewa kolonga,

‘Ulanga ni chigoda cha chifalume changu,

na isi ni hanhu ha kwikila magulu yangu.

Mwizanizengela kaye ilingile vilihi?

⁵⁰ Si niye mwenyewo bule yonivitendile vinhu vino vose?”

⁵¹ Sitefano kagendelela kulonga, “Mweye muli na singo ndala! Magutwi na mizoyo yenu vilinga fana wanhu hawammanyile Mulungu, mweye fana wasaho zenu. Siku zose momulema Muhe Yelile! ⁵² Vino kuna mulotezi yoyose wa Mulungu ija wasaho zenu hawamgazile bule? Wawakoma wasenga wa Mulungu, waja umwaka wowa-longile mbuli ya kwiza kwake mtumigwa yanogile haulongozi ha Mulungu. Na sambi mweye mumbiduka na mumkoma. ⁵³ Mweye iyo muhokele lagilizo da Mulungu dodigaligwe kumwenu na wasenga wa kuulanga mbali ham-tendile fana vodilonga.”

Sitefano kotowigwa na mabwe

⁵⁴ Wakulu wa ichitala viwahulike ivo, wamuwonela migongo ng'hani Sitefano na wagegeda meno kwa ludoko.

⁵⁵ Mbali Sitefano kuno kamema Muhe Yelile, kalola kuulanga kwa Mulungu, kawona utunhizo wa Mulungu na Yesu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu. ⁵⁶ Kalonga, “Loleni! Nowona kuulanga kwa Mulungu kugubuka na Mwana wa Munhu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu!”

⁵⁷ Wanhu wose wakalile muna ichitala chiya wasita magutwi yawo na waguta. Maabaho wose wanzumhila, ⁵⁸ wamulava kunze ya dibulu na wamtowa na mabwe. Wakalangama weka viwalo vawo muladi vikalizigwe na mb-wanga imwe yatangigwa Sauli. ⁵⁹ Wagendelela kumtowa na mabwe Sitefano, Sitefano katosi, “Mndewa Yesu uhokele Muhe wangu.” ⁶⁰ Katumbala mavindi na kulonga kwa

dizi kulu, “Mndewa, wano sekeuwapetele uhasanyi uno.”
Viyakomeleze kulonga ivo, kadanganika.

8

¹ Sauli nayo kawona vinoga kukomigwa kwa Sitefano.

Sauli kadigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito

Siku ija, wahuwila wa Chilisito wose wa Chilisito weli Yelusalemu wandusa kugaya ng'hani. Wanhu wose wowamtogole Yesu wapwililikila isi ya Yudeya na Samaliya, ila watumigwa muhala wasigala. ² Wanhu wamwenga wowomulonda Mulungu weza na wamuwanda Sitefano, na wantendela nhula fuvu na walila ng'hani.

³ Mbali Sauli kandusa kudibananga bumbila da wahuwila wa Chilisito, kahita chila kaye, kawalava kunze wahuwila, wanaake na walume na kuwaguma muichifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa uko Samaliya

⁴ Wahuwila wowapwililike, wapeta Mbuli Inogile chila hanhu howahitile. ⁵ Filipo kahita kuna dibululu da Samaliya na uko kawapetela wanhu mbuli ya Chilisito. ⁶ Wanhu waiting'hana kutegeleza vinogile usenga wa Filipo na kuwona mauzauza yaja yoyatendile Filipo, wose wahulika goya chiyakalile yolonga. ⁷ Vinyamkela wawalawa wanhu wengi kwa dizi kulu, na wanhu wengi wowaholole na mbetembete wahonyigwa. ⁸ Ivo kukala na deng'ho kulu muna dibululu diya.

⁹ Munhu imwe yoyatangigwe Saimoni kakala uko, yoyatendile uhawi muna isi iyo, na kawazanya wanhu wa bululu da Samaliya. Kalonga yeye ni munhu mkulu. ¹⁰ Wanhu wose, wenevale na ngayengaye wakala womtegeleza ng'hani na walonga, “Munhu ino ni ludabwa lwa Mulungu yoimanyika ‘ludabwa lukulu.’ ” ¹¹ Wamtegeleza kwaviya lusita mwingi kakala kowazanya kwa uhawi wake. ¹² Mbali wahuwila usenga wa Filipo woulonga Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu na zina da Yesu Chilisito wabatizigwa wanaake na walume. ¹³ Saimoni mwenyewo iviya kahuwila na hamwande kabatizigwa, kakala komkoleleza Filipo na kazanywa na mauzauza yoyatendigwe.

¹⁴ Watumigwa wakalile Yelusalemu, viwahulike kuwa wanhu wa Samaliya waihokela Mbuli inogile ya Mulungu, ivo wawatuma Petili na Yohana kumwawo. ¹⁵ Viwafikile wawatosela wahuwila wowamuhokele Muhe Yelile. ¹⁶ Kwaviya chipindi icho Muhe Yelile hakalile yowahumulukila yoyose viweli, wakala wabatizigwe kwa zina da Mndewa Yesu muhala. ¹⁷ Maabaho Petili na Yohana wawekila makono, nawo wahokela Muhe Yelile.

¹⁸ Saimoni viyawonile kuwa wanhu weng'higwa Muhe Yelile kwa kwikiligwa makono na watumigwa, kaweng'ha hela Petili na Yohana, ¹⁹ kawalongela, “Naniye ning'heni udahi muladi munhu yoyose yondanimwikile makono yangu yahokele Muhe Yelile.”

²⁰ Mbali Petili kamwidika, “Weye na hela yako hita kuzimu kwaviya kogesa kuwa kodaha kugula chitumetume cha Mulungu kwa hela! ²¹ Kwabule chinhu chochose muna usang'hano wetu, kwaviya moyo wako haunogile haulongozi ha Mulungu. ²² Samha magesa yako yehile, maabaho utambike kwa Mndewa, nayo kodaha kukulekelela kwa kuwa na magesa yano. ²³ Kwaviya nokuwona kuna usungu na kwa muna ichifungo cha wihi.”

²⁴ Saimoni kawalongela Petili na Yohana, “Nolamba, nitambikileni kwa Mndewa muladi yano yomuyalongile sekeyanilawilile.”

²⁵ Viwakomeleze kuwalongela viwommanya Yesu na kupeta usenga wa Mndewa, Petili na Yohana wabwela Yelusalemu. Viwakalile wang'hali wobwela, wapeta Mbuli Inogile muna ivibululu ya Samaliya.

Filipo kombatiza mkulu wa Esiyopiya

²⁶ Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela Filipino, “Hita ubanzi wa hasi kuna inzila ya kudibwilingu yoihumuka kulawa Yelusalemu kuhita Gaza.” ²⁷ Ivo Filipino kaisasala goya na kandusa kuhita Gaza. Lusita ulo ulo kukala na mkulu imwe wa Esiyopiya, munhu iyo kakala yolawa Yelusalemu kutosa. ²⁸ Viyakalile yang'hali kohita ukaye, kakala muna tololi dodibululigwa na vihongwe kosoma chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. ²⁹ Muhe Yelile kamulongela Filipino, “Hita habehi na ditololi ijo na ukale habehi najo.” ³⁰ Filipino kakwenhuka habehi ya ditololi ijo na kamuhulika munhu iyo kosoma chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu. Baho Filipino kamuuza, “Vino koyamanya yayo yousoma?”

³¹ Munhu iyo kedika, “Nizadahaze kuyamanya one munhu hanifambulile bule?” Kamulongela Filipino yakwele mchanya na kukala hamwe nayo. ³² Hanhu ha Yamaandiko Yelile yoyakalile yosoma hakala hano, “Fana ng'hondolo yogaligwa kuchinjigwa, fana mwanang'hondolo viyonyamala viyokanhigwa mazoya,

nayo halongile mbuli bule.

³³ Kagumigwa chinyala na kawoniligwa Habule munhu yodaha kulonga kusionhela welesi wake, Kwaviya ugima wake hano hana isi ufika kuuhelelelo.”

³⁴ Mkulu iyo kamuuza Filipo, “Nipulile, mulotezi ino wa Mulungu kolonga mbuli za yelihi? Kolonga zake mwenyewo hebu za munhu hebu iviya za imwenga?” ³⁵ Maabaho Filipo kandusa kumulongela, kasang'hanila Yamaandiko Yelile yano, kampetela Mbuli Inogile ya Yesu. ³⁶ Viwakalile wang'hali wogendelela muna inzila, wafika hanhu heli na mazi na munhu ija kalonga, “Vino hanhu hano hana chochose cha kumgoma sekenibatizigwe?” ³⁷ Filipo kalonga, “Wahahuwila kwa moyo wako wose kodaha kubatizigwa.” Nayo kalonga, “Nohuwila kuwa Yesu Chilisito ni Mwana wa Mulungu.” ³⁸ Baho mkulu kadimiza diya ditololi na wose waidi wahulumuka muna yamazi, na Filipo kambatiza. ³⁹ Viwakalile wolawa muna yamazi, Muhe wa Mndewa kam-sola Filipo, na mkulu ija hamuwone kaidi mbali kagendelela na mwanza wake kuno kodeng'helela. ⁴⁰ Filipo kalawilila uko Azoto na viyakalile kofosa kapeta Mbuli Inogile muna yamabululu yose mbaka kafika Kaisaliya.

9

Sauli kokomboligwa

(Sang'hano 22:6-16, 26:12-18)

¹ Siku izo Sauli kaiyoha ng'hani kuwatenda wanahina wa Mndewa wadumbe kwa kuwakoma. Kahita kwa Mkulu wa Nhambiko. ² Kapula yeng'higwe baluwa za utambuliso kuna zikaye za kutosela uko Damasiki muladi yahafika uko yawazahile walume na wanaake wowosondelela nzila ya Mndewa, yawagwile na yawagale Yelusalemu. ³ Mbali viyakalile muna inzila habehi na kufika Damasiki, bahobaho bung'hulo kulawa kuulanga, dimmwemwesela kosekose. ⁴ Kagwa hasi na kuhulika dizi domulongela, “Sauli, Sauli! Habali konigaza?”

⁵ Sauli kauza, “Mndewa, weye kwa yelihi?”

Dizi diya dimwidika, “Niye ni Yesu younigaza!” ⁶ “Lelo inuka na wingile muna dibulu, uko kwizalongiligwa chiulon-deka kutenda.”

⁷ Wanhu wakalile muna umwanza umwe na Sauli wema haja, wakala wabule da kulonga, wahulika dizi diya mbali munhu yoyalongile hawamuwone. ⁸ Sauli kenuka na viyagubule meso yake hadahile kulola chinhu chochose. Ivo wanhu waja wamulanguliza kwa kumwamha mkono mbaka Damasiki. ⁹ Sauli kakala siku nhatu bila kulola. Lusita ulo lose hadile chinhu wala kung'wa chochose bule.

¹⁰ Uko Damasiki kukala na mwanahina imwe, zina jake Ananiya. Mndewa kalonga nayo muna yamalaguso, “Ananiya!”

Ananiya kedika, “Ona, Mndewa.”

¹¹ Mndewa kamulongela, “Isasale uhite kuinzila yoitangigwa Nzila Igoloke, na muna ikaye ya Yuda, mumzahile munhu yotangigwa Sauli kulawa Taliso. Sambu yang'hali kotosa.” ¹² Muna yamalaguso kamuwona munhu zina jake Ananiya kengila muna ichiheleto na kumwikila makono muladi yapate kuwona kaidi.

¹³ Ananiya kamwidika, “Mndewa nihulika mbuli za munhu iyo kulawa kwa wanhu wengi. Nihulika mengi yehile yoyawatendele wanhu wako welile uko Yelusalemu.

¹⁴ Nayo keza hano na udahi kulawa kwa wakulu wa nhambiko yawagwile wose wowokutosela.” ¹⁵ Mbali Mndewa kamulongela, “Weye hita kwaviya nimsagula yawe chia changu, yagong'onde zina jangu kwa wanhu weli siyo Wayahudi na wafalume na wanhu wa Isilaeli. ¹⁶ Niye mwenyewo nizamulagusa mengi yoymulonda yagazigwe kwa ichimu cha zina jangu.”

¹⁷ Ananiya kahita na kengila muna ikaye iyakalile Sauli na kamwikila makono. Kalonga, “Ndugu Sauli, Mndewa kanhuma, Yesu mwenyewo yoyakulawilile muna inzila. Kanhuma muladi upate kuwona kaidi na umemezigwe Muhe Yelile.” ¹⁸ Bahaja vinhu vilingile fana mabale vilagala kulawa muna yameso yake, nayo kadaha kuwona kaidi. Kenuka na kabatizigwa, ¹⁹ na viyakomeleze kuja, ludabwa lwake lumbwelela.

Sauli kewapetela wanhu uko Damasiki

Sauli kakala siku ndodo hamwe na wanahina wa Yesu uko Damasiki. ²⁰ Bahobaho kandusa kupeta muna zikaye za kutosela kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.

²¹ Wanhu wose wowamuhulike wazanywa na wamuuza, “Vino munhu ino siyo ija yoyakalile yowakoma wanhu wowamtosela Yesu kuja Yelusalemu? Vino hezile hano kwa lungilo da kuwagwila wanhu na kuwagala kwa wakulu wa nhambiko?”

²² Mbali Sauli kagendelela kupata ludabwa na kuweng'ha lugano Wayahudi wowokala Damasiki kwa kulagusa kuwa Yesu ni Chilisiko.

²³ Vizifosile siku nyingi, Wayahudi waiting'hana hamwe na wapanga mipango ya kumkoma Sauli, ²⁴ mbali Sauli kai-hulika mbuli iyo. Ichilo na imisi wamkaliza muna inzila ya kwingilila muna dibululu muladi wamkome. ²⁵ Mbali ichilo wanahina wake wamsola, wamuhulumusa muna ichigelo kufosela muna dizongo dodikalile muna ing'huta.

Sauli uko Yelusalemu

²⁶ Sauli viyafikile Yelusalemu, kageza kuilumba na wanahina, mbali wakala wamdumba kwaviya hawatogolile

kuwa yeye ni mwanahina. ²⁷ Mbali Balinaba kamsola Sauli na kamgala kwa watumigwa. Kawalongela watumigwa viya Sauli viyamuwonile Mndewa muna umwanza wake na kuwa Mndewa kalonga nayo, na viyapetile zina da Yesu bila kudumba kuja Damasiki. ²⁸ Sauli kakala hamwe nawo na wahita wose Yelusalemu yose, kapeta mbuli ya Mndewa bila kudumba. ²⁹ Kapeta na kuilonga na Wayahudi wowolonga Chigiliki, mbali nawo wageza kumkoma. ³⁰ Ndugu viwamanyile imbuli iyo wamsola Sauli mbaka Kaisaliya na wangala Taso. ³¹ Ivo wahuwila wa Chilisto wakala na tindiwalo muna isi yose ya Yudeya na Galilaya na Samaliya. Kwa nhazo ya Muhe Yelile wapata ludabwa lwa kongezeka peta yawo viwagendelele kumuhulika Mndewa.

Eneya kohonyigwa

³² Petili viyakalile kohita chila hanhu, kafika kwa wanhu welile wowokala Lida. ³³ Uko kamfika munhu imwe yatangigwe Eneya, yagonile mudilili kwa miyaka minane kwa utamu wa kuholola. ³⁴ Petili kamulongela, “Eneya, Yesu Chilisito kokuhonya. Inuka, sola lili jako.” Bahobaho Eneya kenuka. ³⁵ Wanhu wose wowakalile Lida na Shaloni wamuwona Eneya, nawo wambwelela Mndewa.

³⁶ Uko Yopa kukala na mwanahina wa chike yatangigwe Tabita, kwa Chigiliki Dolikasi, fambulo jake “Mtalati” mwanamke iyo kakala kotenda yanogile siku zose na kawataza ngayengaye. ³⁷ Muna zisiku izo kaugula na kadanganika. Wasunha lukuli lwake na wawika muna ichiheleto cha kuchanyha. ³⁸ Lida si hatali ng'hani na Yopa, ivo wanahina viwahulike Petili kauko, wawatuma wanhu waidi kumwake, na wamulamba, “Izo kumwetu himahima” ³⁹ Petili kahita nawo, na viyafikila wamgala muna ichiheleto cha kuchanyha, Wagane wose wanzunguluka Petili wolila na kumulagusa makoti na viwalo viyasonile Dolikasi viyakalile yang'hali mgima. ⁴⁰ Petili kawalava wose kunze, maabaho katumbala mavindi na katosa kaluhindukila lukuli lwa mwanamke ija yadanganike, kalonga, “Tabita, inuke!” Maye kabenzula meso yake na viyamuwonile Petili, kenuka na kukala hasi, ⁴¹ Petili kamwamha na kamwinula. Maabaho kawatanga wanhu welile hamwe na waja iwagane, kamuleka muna yamakono yawo ka mgima. ⁴² Mbali ino imanyika muna yamabululu ya Yopa, na wanhu wengi wamuhuwila Mndewa. ⁴³ Petili kakala uko Yopa siku nyingi na munhu imwe yotangigwa Saimoni, munhu yosang'hana mbende.

10

Petili na Kolineliyo

¹ Uko Kaisaliya kukala na munhu imwe yatangigwe Kolineliyo, mkulu wa wawalangulizi wa chibumbila chimwe cha Walumi chitangigwe “Chibumbila cha wakalizi cha Italiya.” ² Kakala munhu yakalile kondumba Mulungu, yeye na wanhu wa ukaye yake wakala wamtosela Mulungu. Iviya kawataza ng'hani Wanhu weli ngayengaye na kutambika kwa Mulungu siku zose. ³ Ikala saa kenda imisi viyawonile malaguso funhu funhu, kamuwona msenga wa kuulanga wa Mulungu komwizila na kamtanga, “Kolineliyo!”

⁴ Kolineliyo kamulola msenga wa kuulanga kwa kudumba na kalonga, “Mwenevale, chino choni?”

Msenga iyo kedika, “Mulungu kanogeligwa na nhosa yako na sang'hano zako kwa ngayengaye, nayo kezakwidika. ⁵ Sambu watume wanhu uko Yopa wakamtange munhu yotangigwa Saimoni, zina jake dimwenga Petili. ⁶ Kokala muna ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende, yoyokala habehi na bahali.” ⁷ Maabaho msenga wa kuulanga iyo kasegela, na Kolineliyo kawatanga wasang'hani wake waidi na mkalizi, mkalizi iyo niija yakalile yondumba Mulungu nayoyokwaminika mwa iwaja wowomsang'hanila. ⁸ Kawalongela yose yoyamulawile na kawatuma Yopa.

⁹ Siku isondelele, saa sita imisi wanhu waja viwakalile muna inzila habehi na kufika Yopa, Petili kakwela kuchisuwili muladi yatose. ¹⁰ Kawona nzala na kalonda ndiya yaje, na ndiya viikalile yosasaligwa kawona malaguso. ¹¹ Kawona kuulanga kwa Mulungu kugubuligwa na chinhu fana golole kulu dohumulusigwa muna isi kwa banzi zose nne. ¹² Mgati ya digolole kukala na chila modeli ya wanyama wose weli na magulu mane, na wowotambala hasi na videge va kuulanga. ¹³ Kahulika dizi domulongela, “Petili, Inuka, uchinje wano na uwaje!”

¹⁴ Petili kalonga, “Aka, Mndewa! Sinakuja chinhu chochose chambule mwiko hebu hachinasafyigwa.”

¹⁵ Dizi dimulongela kaidi, “Sekeulonge chinhu chisafyigwe na Mulungu kuwa chambula mwiko.” ¹⁶ Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, maabaho golole diya dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

¹⁷ Petili yang'hali kazaganyika na malaguso yano yana fambulu jaki, wanhu waja watumigwe kwa Kolineliyo wafika kuna ikaye ya Saimoni koyakalile, nawo wema kunze ya ulwivi, ¹⁸ watanga kwa dizi kulu na wauza, “Hano hano mgeni yotangigwa Saimoni Petili?”

¹⁹ Saimoni yang'hali kokwazanywa na malaguso yayo fambulu jake choni, Muhe Yelile kamulongela, "Petili, hano hana wanhu watatu wokuzahila weye. ²⁰ Ivo isasale na uhulumuke, sekeudumbe kuhita nawo kwaviya niwatuma niye." ²¹ Petili kahumuluka na kawalongela wanhu wawo, "Munhu yomunzahila iyo niye. Habali mwiza?"

²² Wamwidika, "Cholawa kwa Kolineliyo, mkulu wa wakalizi, munhu yomdumba Mulungu na kalondigwa na Wayahudi wose. Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela yakutange weye ukaye yake muladi yahulike chochose cha kulonga choulinacho." ²³ Maabaho Petili kawalongela wanhu wawo wengile muna ikaye muladi wagone kwa siku dimwe.

Siku isondelele Petili kaisasala kamala na kandusa kuhita hamwe nawo, na wandugu wengi kulawa Yopa wahita naye. ²⁴ Siku de kaidi Petili kafika Kaisaliya, Kolineliyo kakala kowagozela uko, hamwe na ndugu zake na mambwiya zake wa habehi woyawagoneke. ²⁵ Petili viyakalile kokwingila muna ikaye, Kolineliyo kalawa kunze kumuhokela, kamtumbalila mavindi na kumwinamina. ²⁶ Mbali Petili kamwinula, "Inuka," kamulongela, "Niye mwenyewo namunhu fana weye." ²⁷ Petili kagendelela kulonga na Kolineliyo viwakalile wokwingila muna ikaye, umo kawafika wanhu wengi waiting'hana hamwe. ²⁸ Kawalongela, "Mweye wenyewo movimanya kuwa Muyahudi kalemigwa na malagilizo ya dini yake kukala na munhu yeli siyo Muyahudi hebu kumulaula. Mbali Mulungu kanilagusa sekenimtange munhu yoyose hasafyigwe hebu kambula mwiko. ²⁹ Ivo vimunitangile silemile kwiza bule. Lelo nomuuzani, Munitangila choni?"

³⁰ Kolineliyo kedika, "Siku mane yafosile saa kenda imisi, nikala muna ikaye yangu notosa. Bahaja munhu yayawale viwalo vizelu chwe kema haulongozi hangu, ³¹ kalonga, 'Kolineliyo, Mulungu kahulika nhosa zako na hazimiza bule sang'hano yako ya kuwataza ngayengaye. ³² Lelo watume wanhu wahite Yopa kumtanga Saimoni zina dimwenga Petili, kokala muna ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende, yoyokala habehi na bahali.' ³³ Ivo bahaja niwatuma wanhu kumwako, na weye kutenda vinogile kwiza. Lelo cheye wose chabahano haulongozi ha Mulungu, chogozela kuhulika chinhu chochose chiulagilizigwe na Mndewa uchilongele."

Mbuli za Petili

³⁴ Maabaho Petili kandusa kulonga, "Lelo novimanya kuwa kweli Mulungu habagula. ³⁵ Mbali kowatogola wanhu wowomtosela yeye na wowosang'hana yanogile haulongozi

hake bila kulola lukolo. ³⁶ Mweye movimanya usenga uyatumile Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli, kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kufosela Yesu Chilisito, yeli Mndewa wa wose. ³⁷ Mweye movimanya chochiwalawilile muna isi yose ya Yudeya, kwandusila Galilaya Yohana viyakomeleze kuwapetela wanhu na kubatiza. ³⁸ Movimanya mbuli za Yesu wa Nazaleti na viya Mulungu viyangidile Muhe Yelile na ludabwa. Kahita chila hanhu, katenda yanogile na kawahonya wanhu wose wakalile wolangulizigwa na Mwihi kwaviya Mulungu kakala nayo. ³⁹ Cheye cha wakalangama wa chila chinhu chiyatendile mwa Wayahudi na Yelusalemu. Wamkoma kwa kumuwamba mumsalaba. ⁴⁰ Mbali siku nhatu hamwande ya ifa yake, Mulungu kanzilibuka, na kamtenda yawoneke, ⁴¹ mbali hawoneke na chila munhu, ila kwa waja wakalangama wowasaguligwe na Mulungu, kwa cheye chidile na kung'wa hamwe nayo hamwande ha kuzilibuka kwake. ⁴² Kachilagiliza chiwapetele wanhu Mbuli Inogile na kuwalongela kuwa yeye iyo yasaguligwe na Mulungu yawe mulangulizi wa iwagima na wadanganike. ⁴³ Walotezi wose wa Mulungu walonga mbuli zake, walonga kuwa wose wowomuhwila iyo wezalekeleligwa uhasanyi wawo kwa kufosela udahi wa zina jake.”

Wanhu weli siyo Wayahudi wohokela Muhe Yelile

⁴⁴ Petili viyakalile yang'hali kolonga, Muhe Yelile kawahulumukila wanhu wose wowakalile wotegeleza usenga wake. ⁴⁵ Wahuwila wa Chiyahudi wowengizigwe ulungwana wowezele na Petili kulawa Yopa wazanywa kwaviya Mulungu viyawagidile chitumetume chake cha Muhe Yelile wanhu weli siyo Wayahudi. ⁴⁶ Kwaviya wawahulika wolonga ulonzi umwenga na wamtogoza Mulungu. Maabaho Petili kalonga, ⁴⁷ “Wanhu wano wahokela Muhe Yelile fana vichihokele cheye. Vino munhu yoyose kodaha kuwalemesa sekewabatizigwe na mazi?” ⁴⁸ Ivo kawalagiliza wabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito. Maabaho wamulamba yakale nawo kwa siku ndodo.

11

Petili kogala usenga kwa wahuwila wa Yelusalemu

¹ Watumigwa na wahuwila wamwenga kulawa Yudeya wahulika kuwa wanhu weli siyo Wayahudi nawo iviya waihokela Mbuli ya Mulungu. ² Ivo Petili viyahitile Yelusalemu, wanhu wowomuhwile Yesu wowengizigwe ulungwana wamulonga, ³ walonga, “Weye kwingila muna zikaye za wanhu

hawengizigwe ulungwana na kuja nawo!" ⁴ Baho Petili kandusa kuwalongela ugaluga chila chinhu chilawilile kulawa mwanduso.

⁵ "Nikala muna dibululu da Yopa notosa baho niwona malaguso, niwona chinhu fana golole kulu dohumulusigwa hasi kulawa kuulanga kwa Mulungu banzi zake zose nne, maabaho diza haja hanikalile ⁶ Nilola mgati, niwona wanyama weli muna isi, weli na magulu mane na wanyama wa mmbago na wanyama wowotambala na videge va kuulanga. ⁷ Maabaho nihulika dizi donilongela, 'Petili, inuka, uwachinje uwaje!' ⁸ Niye nidika, 'Aka, Mndewa! Habule chinhu chochose hachitogoleka hebu chambule mwiko chochingile muna umulomo wangu.' ⁹ Dizi dilonga kaidi kulawa kuulanga kwa Mulungu, 'Chinhu chochose choyachisafyile Mulungu sekeuchitange chambula mwiko,' ¹⁰ Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, kuuhelelo digolole dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

¹¹ "Wanhu watatu wowatumigwe kumwangu kulawa Kaisaliya wafika muna ikaye yonikalile nokala. ¹² Muhe kanilongela nihite nawo bila kudumba. Wahuwila wano sita kulawa Yopa wanisondelela niye mbaka Kaisaliya, na wose chingila muna ikaye ya Kolineliyo. ¹³ Kachilongela viya viyamuwonile msenga wa kuulanga yemile muna ikaye, yoyamulongele, 'Tuma wanhu wamwenga wahite Yopa kwa Saimoni Petili. ¹⁴ Kezumulongelani mbuli zondazimkombole yeye na lukolo lwako lwose.' ¹⁵ Na viyanduse kulonga, Muhe Yelile kamuhulumukila fana viyachihumulukile cheye baho mwanduso. ¹⁶ Maabaho nikumbuka chiya chiyalongile Mndewa, 'Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile.' ¹⁷ Ivo fana Mulungu kaweng'ha wanhu weli siyo Wayahudi chitume tume fana chiyaching'hile cheye, wochimtogole Mndewa Yesu Chilisito, lelo niye nayelihi mbaka nigeze kumulemesa Mulungu?"

¹⁸ Viwahulike ivo wanyamala na wamtunhiza Mulungu, walonga, "Maabaho Mulungu iviya kaweng'ha wanhu weli siyo Wayahudi nyafasi ya kusamha muladi wawe na ugima!"

Wahuwila weli Antiyokiya

¹⁹ Wahuwila wamwenga wa Mndewa wapwililika kwa ichimu cha manhesa yoyanduse kulawalila lusita Sitefano viyadanganike. Wamwenga wahita Foinike na Chipulo na Antiyokiya, wopeta usenga uja kwa Wayahudi muhala. ²⁰ Mbali wahuwila wamwenga wowalawile Chipulo na Chilene wahita Antiyokiya, na wandusa kulonga na wanhu weli siyo Wayahudi na kupeta Mbuli Inogile ya Mndewa Yesu.

²¹ Ludabwa lwa Mndewa lukala hamwe nawo, na wanhu wengi wahuwila na wambwelela Mndewa.

²² Mbuli izo zihulikika na bumbila da wahuwila wa Chilisto da Yelusalemu, ivo wamtuma Balinaba yahite Antiyokiya.

²³ Viyafikile na kuwona unovu wa Mulungu kwa wanhu, kadeng'helela na kawalamba wagendelele kumuhwila Mndewa kwa mizoyo yawo yose. ²⁴ Balinaba kakala munhu yanogile, kamema Muhe Yelile na uhuwilo, na wanhu wengi wambwelela Mndewa.

²⁵ Maabaho Balinaba kahita Taso kumzahila Sauli.

²⁶ Viyamfikile, kamgala Antiyokiya, na kwa mwaka mgima Balinaba na Sauli waiting'hana na wahuwila na wawafundiza wanhu wengi. Wanahina watangigwa wahuwila wa Chilisto kwa mwanduso uko Antiyokiya.

²⁷ Siku ziya walotezi wengi wa Mulungu weza Antiyokiya kulawa Yelusalemu. ²⁸ Imwe wawo yatangigwe Agabu kema, kalonga kwa udahi wa Muhe Yelile kuwa izalawilila nzala ng'hulu muna isi yose. Na nzala iyo ilawilila muna zisiku za mtawala Chilaudio. ²⁹ Wanahina walamula kuwa chila munhu fana viyodaha yagale chinhu chochose muladi kuwataza wahuwila wayawe wowokala Yudeya. ³⁰ Watenda vino, wawatuma Balinaba na Sauli wagale hela kwa walala wa bumbila da wahuwila.

12

Manhesa mengi

¹ Siku ziya mfalume Helode kawagwila wahuwila wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisto, na kawagaza. ² Kawalongela wikalizi wamkome kwa panga Yakobo ndugu yake Yohana. ³ Viyawonile Wayahudi wanogeligwa na chiya chiyatendile, kagendelele na kahita kumgwila Petili. Yano yalawilila muna zisiku za Didugila da Magate hayanagumigwa Lusu. ⁴ Viyakomeleze kumgwila Petili kamwika mchifungo, muna yamakono ya mabumbila mane ya wikalizi wane wane. Helode kalonda Pasaka ihamala yamulekelele haulongozi ha wanhu. ⁵ Petili viyakalile yang'hali mchifungo, wahuwila wamtosela kwa Mulungu.

Petili kolekeleligwa

⁶ Ichilo chiya Helode yang'hali hanamulava Petili kunze haulongozi ha wanhu, Petili kakala kagona hagati ha wikalizi waidi, kazingilizigwa minyololo midi na wakala wokaliza ulwivi lwa ichifungo. ⁷ Bahobaho, msenga wa kuulanga wa Mndewa kalawila, bung'hulo dimwemwesa muna ichiheleto chiya. Msenga wa kuulanga iyo kamtowa

Petili mulubavu na kamulamsa. Kalonga, “Hima! Inuka!” Na baho minyololo iwamzingilize muna yamakono ilagala.⁸ Maabaho msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Iyawale viwalo vako na vilatu vako.” Petili katenda ivo. Maabaho kamulongela, “Iyawale koti jako na unisondelele.”⁹ Petili kamsondelela kunze ya ichifungo, mbali havimanyile bule yoyatendigwe na msenga wa kuulanga yakala yolawilila kweli, ila kagesa kawona malaguso.¹⁰ Wafosa chituwo cha mwanduso cha wakalizi na che kaidi, maabaho wafika muna ulwivi lwa zuma lwa kwingilila muna dibululu. Lwivi luwafungukila lwenyewo, nawo walawa kunze. Viwakalile wang'hali wohita muna inzila imwe, bahaja msenga wa kuulanga iyo kamuleka Petili.

¹¹ Petili viyavimanyile chochimulawilile, kalonga, “Lelo novimanya kweli kuwa Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yanilave muna yamakono ya Helode na kulawa chila chinhu chowachilolele Wayahudi chitendeke.”¹² Viyakalile kogesa ivo, kahita kuna ikaye ya Maliya, mami yake Yohana, zina jake dimwenga Maliki. Uko wanhu wengi waiting'hana na kutosa.¹³ Petili kahodiza ulwivi lwa kunze, na msang'hani yotangigwa Loda keza kumwidika.¹⁴ Nayo viyamanyile dizi da Petili, kadeng'helelela ng'hani mbaka kakimbila bila kuvugula ulwivi na kawalongela wanhu kuwa Petili kema kunze ya ulwivi.¹⁵ Wamulongela, “Kuna lukwale.” Mbali yeye kakanhamiza kulonga kuwa ikala ivo. Walonga, “Iyo ni msenga wa kuulanga wake!”

¹⁶ Petili kagendelela kuhodiza na viwavugule na kumuwona, wazanywa.¹⁷ Petii kawapungila mkono wanyamale, kawalongela Mndewa viyamulavile muna ichifungo. Maabaho kawalongela wagale mbuli iyo kwa Yakobo na waja wahuwila wamwenga, maabaho kasegela kahita hanhu hamwenga.

¹⁸ Viifikile imitondo, wakalizi wengilwa na mkangagile kwa chiya chimulawilile Petili.¹⁹ Helode kalagiliza wamzahile, mbali hawamuwonile bule. Ivo kawauza waja iwakalizi na kalagiliza wacomigwe.

Maabaho Helode kasegela Yudeya kahita Kaisaliya, kakala uko lusita ludodo.

Ifa ya Helode

²⁰ Helodi kawehila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, ivo wahita hamwe kumulola. Teng'hu watenda umbwiya na Balasito, yakalile msang'hani yokwaminika muna ikaye ya mfalume muladi yawataze. Maabaho wahita kwa Helode na wampula kuwe na tindiwalo, kwaviya zisi zawo zihuwila isi ya mfalume kupata ndiya.

²¹ Muna isiku yoisaguligwe Helode kayawala viwalo vake va chifalume na kakala muna ichigoda chake cha ufalume, kawalongela wanhu. ²² Wanhu walandula madizi, “Dino siyo dizi da munhu, mbali da imwe wa milungu!” ²³ Bahobaho msenga wa kuulanga wa Mndewa kamgwisa hasi Helode kwaviya hamtunhize Mulungu. Kadigwa na sango na kadan-ganika.

²⁴ Mbuli ya Mulungu igendelela na kwenela.

²⁵ Balinaba na Sauli viwakomeleze usang'hano wawo, wab-wela kulawa Yelusalemu, wamsola Yohana yoyatangigwe Maliki.

13

Balinaba na Sauli wosaguligwa na kutumigwa

¹ Mgati mwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Anti-yokiya kukala na walotezi wa Mulungu na wafundiza, nawo wakala Balinaba, na Saimoni yoyatangigwe Mtitu, na Lukiyo yolawila Chilene, na Sauli, na Manaeni yoyaleligwe na Helode. ² Viwakalile wotosa kwa Mndewa na kufunga kuja, Muhe Yelile kawalongela, “Nibagulileni Balinaba na Sauli kwa ichimu cha sang'hano iniwatangile.”

³ Viwakomeleze kufunga na kutosela, wawekila makono na kawaleka wahita.

Uko Chipulo

⁴ Balinaba na Sauli wagaligwa na Muhe Yelile, wahulumuk-ila Seleukiya, na kulawa uko wengila muna ingalawa mbaka Chipulo. ⁵ Viwafikile Salami, wapeta Mbuli ya Mulungu muna zikaye za kutosela za Wayahudi. Yohana Maliki kakala mtazi wawo.

⁶ Wahita visiwa vose va Pafo, uko wamfika Muyahudi imwe muhawi, mulotezi wa uvwizi yotangigwa Bali Yesu. ⁷ Munhu iyo kakala mbwiya wa Seligiyo Paulo, mkulu wa ichisiwa, munhu yeli na luti. Seligiyo Paulo kawatanga Balinaba na Sauli wahite kumwake kwaviya kalonda yahulike Mbuli ya Mulungu. ⁸ Mbali iyo imuhawi Bali Yesu, zina jake dimwenga Elima, kalonda yamtende inkulu ija wa ichisiwa yaleke kuhuwila na kaisosokanya nawo. ⁹ Mbali Sauli, zina jake dimwenga Paulo, kuno kamema Muhe Yelile, kambunhulila yameso Elima, ¹⁰ kalonga, “Weye mwana wa Mwihi! Weye ni mwihi wa chila chinhu chinogile. Kumema uvwizi na ubozi wose, na siku zose huleka bule kuuzeha ukweli wa Mndewa! ¹¹ Sambu mkono wa Mndewa wizakwamha, na weye kwizakuwa nhunhu na hwizawona bung'hulo da zuwa kwa lusita ludodo.”

Bahobaho kungugu na ziza vimwizila, na kahita uko na uko kolonda munhu wa kumwamha mkono yamulangulize. ¹² Mkulu wa ichisiwa viyawonile yaja yalawilile, kahuwila kwaviya kazanywa kwa mafundizo ya mbuli za Mndewa.

Antiyokiya yili uko Pisidiya

¹³ Paulo na wayage wang'ola ingalawa kulawa Pafo mbaka Pelige, bululu da Pamfiliya. Uko Yohana Maliki kawaleka, kabwela Yelusalemu. ¹⁴ Wagendelela na umwanza kulawa Pelige kuhita Antiyokiya yili uko Pisidiya. Muna Isiku ya Mhumulo wengila mwiikaye ya kutosela na wakala hasi. ¹⁵ Chitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na ichitabu cha walotezi wa Mulungu havisomigwa, wakulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu watuma usenga, "Wandugu, one muhawa na mbuli ya kuwalongela wanhu wano, walongeleni." ¹⁶ Paulo kenuka kenula mkono wake na kandusa kulonga,

"Mweye Waisilaeli wayangu na mweye wanhu womumtosela Mulungu! Nitegelezeni!" ¹⁷ Mulungu wa wanhu wano wa Isilaeli kawasagula wasaho zetu, kuwatemela mate wanhu wawo baho hawakalile wageni muna isi ya Misili, na kwa udahi wake mkulu kawalava muna isi iyo ¹⁸ na kwa miyaka malongo mane kawafunyila umoyo kudibwilingu. ¹⁹ Kayabananga makabila saba muna isi ya Kanaani na kaweng'ha wanhu wake isi ija iwe yawo. ²⁰ Yano yose yakala kwa miyaka magana mane na malongo matano.

"Hamwande, Mulungu kaweng'ha walotezi wa Mulungu mbaka muna zisiku za mulotezi wa Mulungu Samweli. ²¹ Maabaho wanhu viwapulile wawe na mfalume, Mulungu kaweng'ha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila da Benjamini yawe mfalume wawo kwa chipindi cha miyaka malongo mane. ²² Mulungu viyamulavile Sauli, kamtenda Daudi yawe mfalume wawo. Mulungu kalonga mbuli ya Daudi, 'Nimu-wona Daudi, mwana wa Yese, munhu yaunogele umoyo wangu. Yeye kezatenda chila chinhu chonimulonda yachitende.' ²³ Kulawa muna welesi wa Daudi, Mulungu kawa-galila wanhu wa Isilaeli Mulopozi Yesu, fana viyalongile. ²⁴ Yang'hali Yesu hanakwandusa sang'hano yake, Yohana kawapetela wanhu wose wa Isilaeli waleke uhasanyi wawo na wabatizigwe. ²⁵ Nayo Yohana viyakalile kokomeleza usang'hano wake, kawalongela wanhu, 'Mweye mwogesa niye nayelihi? Si niye bule imumgoza. Mbali imwe kokwiza kuchisogo changu, iyo niye sifaya bule hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.'

²⁶ "Waisilaeli wayangu, welesi wa Bulahimu, na mweye wanhu wose muli siyo Wayahudi womumtosela Mulungu,

mbuli ino ya ulopozi igaligwa kumwetu. ²⁷ Wanhu wa Yelusalemu na walangulizi wawo hawavimanyile kuwa Yesu kakala yelihi, na hawavimanyile mbuli za walotezi zowosoma chila Isiku ya Mhumulo. Ivo wamtagusa Yesu fana walotezi viwalongile. ²⁸ Ingawa hawapatile chimu cha kumtagusa ifa, wamulamba Pilato yamkome. ²⁹ Viwakomeleze kutenda chiya chandikigwe muna Yamaandiko Yelile kwa ichimu chake, wamuhulumusa kulawa muna umsalaba na wamwika muna dileme. ³⁰ Mbali Mulungu kamzilibula, ³¹ na kwa siku nyingi kakala kowoneka na waja woyengile nawo kulawa Galilaya kuhita Yelusalemu. Wawo sambini wakalangama wake kwa wanhu wa Isilaeli. ³² Na cheye chowapetela Mbali Inogile, mbuli ija Mulungu iyailagane na wasaho zetu. ³³ Mulungu kaifikizila kumwetu cheye, iwana wawo chilagano icho kwa kumzilibula Yesu, fana viyandikikwe muna Izabuli yekaidi,

‘Weye iyo mwanangu,
diyelo niwa tati yako.’

³⁴ Mulungu kamzilibula na hamulekile lukuli lwake luwole muna dileme, Mulungu kalonga,

‘Nizakwing’ha balaka zelile na za kweli zoniilagane na Daudi.’

³⁵ Na hanhu hamwenga muna ichitabu cha Zabuli kalonga ‘Whizamuleka mtumigwa wako Yelile yawole muna dileme.’

³⁶ Kwaviya Daudi viyakomeleze kumsang’hanila Mulungu muna ugima wake, kadanganika na kawandigwa hamwe na wasaho zake, lukuli lwake luwola. ³⁷ Mbali Mulungu kamzilibula Yesu, na lukuli lwake haluwolile bule.

³⁸ “Ivo ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa kufosela Yesu, mbuli ya kulekeleligwa uhasanyi yopetigwa kumwenu, ³⁹ na chila munhu yomuhuwila Yesu kotendigwa yabagule vinhu vose vovimtenda yaleke kuwoneka kanoga haulongozi ha Mulungu kufosela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing’hile Musa. ⁴⁰ Lelo muiteganye sekemwize kupatigwa na yaja yalongigwe na walotezi wa Mulungu.

⁴¹ “ ‘Tegelezeni mweye muli wazeha, sang’haneni mwage.

Kwaviya chinitenda sambini,
muna lusita lwenu ni chinhu chili hachihuwila,
hata fana munhu yahawalongela.’ ”

⁴² Paulo na Balinaba viwakalile wolawa muna ikaye ya kumpulila Mulungu, wanhu wawalamba weze kulonga kaidi mbuli zino muna Isiku ya Mhumulo imwenga ⁴³ Mting’hano uwo viumalile, Wayahudi wengi na wanhu weli siyo Wayahudi wowakalile wosondelkela nzila ya

kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi wawasondelela Paulo na Balinaba. Watumigwa wawo walonga nawo, wawaguma moyo wagendelele kukala muna unovu wa Mulungu.

⁴⁴ Isiku ya Mhumulo iwinzile, wanhu wose muna dibululu diya weza kutegeleza mbuli ya Mndewa. ⁴⁵ Mbali Wayahudi viwawonile mting'hano, wawona migongo, wailema mbuli ilingigwe na Paulo na wamuliga, ⁴⁶ Mbali Paulo na Balinaba wawedika bila kuwawonela chinyala, “Chilondeka chimulongeleni mweye teng'hu Mbuli ya Mulungu. Mbali kwaviya moilema na kuwona kuwa hamufaya bule kwa ugima wa siku zose. Lelo chomulekani mweye na kuwagalila wanhu weli siyo Wayahudi. ⁴⁷ Kwaviya Mndewa kachilagiliza vino, Nikutenda uwe bung'hulo da wanhu weli siyo Wayahudi, muladi wanhu wa isi yose wadahe kukomboligwa.”

⁴⁸ Wanhu siyo Wayahudi viwahulike mbuli iyo wadeng'helela wautogola usenga wa Mndewa, waja wakalile wasaguligwe kupata ugima wa siku zose, wawa na uhuwilo.

⁴⁹ Mbuli ya Mndewa yenela chila hanhu mwiisi ija. ⁵⁰ Mbali Wayahudi wawatenda walume wakalile wolanguliza bululu na walangulizi wa wanaake siyo Wayahudi wowakalile womdumba Mulungu wawakong'hela Paulo na Balinaba na wawawinga kunze ya bululu ijo. ⁵¹ Watumigwa wakung'huna timbwisi dikalile muna imigulu yawo fana lamulo. Maabaho wahita Ikoniya. ⁵² Mbali wahuwila weli Antiyokiya wakala wamema deng'ho na Muhe Yelile.

14

Uko Ikoniya

¹ Uko Ikoniya mbuli zikala fana vizikalile kuja Antiokiya, Paulo na Balinaba wahita muna zikaye za kutosela za Wayahudi walonga kwa ugangamalo mbaka Wayahudi wengi na wanhu weli siyo Wayahudi wahuwila. ² Mbali Wayahudi weli hawahuwila wawasongeza wanhu weli siyo Wayahudi wawaleme wanhu wohuwila. ³ Paulo na Balinaba wakala lusita mwingi, walonga kwa ugangamalo mbuli ya Mndewa, iyo kalagusa kuwa usenga wa unovu wa Mulungu ukala kweli kwa kuweng'ha ludabwa lwa kutenda mauzauza na mawewedeko. ⁴ Wanhu wa isi ija waibagula, wamwenga wakala ubanzi wa Wayahudi na wamwenga ubanzi wa watumigwa.

⁵ Maabaho wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi na Wayahudi, hamwe na walangulizi wawo, wailungila kuwatendela vihile watumigwa na kuwatowa na mabwe.

⁶ Watumigwa viwaimanyile mbuli iyo wakimbilila Lisitila

na Delibe, isi ya Lukaniya na muna zisi zili habehi. ⁷ Uko wagendelela kupeta Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba uko Lusitila na Delibe

⁸ Uko Lisitila kukala na munhu imwe yakalile mbetem-bete kwandusila kwelekigwa kwake na hadahile kugenda. ⁹ Kamtegeleza Paulo viyakalile yolonga, Paulo kamuwona kana uhuwilo wa kuhonyigwa, ivo kambunhulila yameso ¹⁰ na kamulandulila dizi, “Ima kwa magulu yako!” Bahaja munhu ija kazumha na kandusa kugenda. ¹¹ Lung'husesa lwa wanhu viwawonile chiyatendile Paulo, wandusa kulan-dula madizi yawo kwa ulonzi wa Chilukoniya, “Milungu iza kumwetu muna ivihanga fana va wanhu!” ¹² Balinaba katangigwa Zeu, na Paulo kwaviya yeye iyo yakalile mulan-gulizi wa kulonga katangigwa Helime, ¹³ mkulu wa nham-biko wa imwe wa milungu yatangigwe Zeu, kaye yake ya kutosela ikala kunze mwa dibululu, kagala ng'ombe na maluwa kuna ulwivi lwa bululu kwaviya yeye na mting'hano walonda walave nhosa kwa watumigwa.

¹⁴ Mbali watumigwa Paulo na Balinaba viwahulike ivo, wavidega viwalo vawo na wakimbila muna ulung'husesa lwa wanhu na waguta nyangi, ¹⁵ “Habali motenda ivo? Cheye iviya cha wanhu fana mweye. Chongalilani Mbuli Inogile muladi muleke mbuli zili si chinhu na mumuhindukile Mu-lungu yeli na ugima, yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo. ¹⁶ Umwaka Mulungu kawalekela wanhu wose watende viwolonda. ¹⁷ Kalagusa kuwa kabahano kwa yanogile yoyatendile viyatendile, kaweng'ha mvula kulawa kuulanga na mavuno kwa lusita lwake, kaweng'ha ndiya nyingi na kuwadeng'heleza mizoyo yenu.” ¹⁸ Ingawa watu-migwa walonga ivo, ikala vidala kuwalemesa wanhu waleke kuwatambikila wawo.

¹⁹ Wayahudi wamwenga kulawa Antiyokiya na Ikoniya wawatenda wanhu wamtende vihile Paulo, wamtowa na mabwe na wambulula mbaka kunze ya dibululu, wagesa kadanganika. ²⁰ Mbali wanahina viwamzunguluke, kenuka na kabwela kaidi muna dibulu. Siku isondelele yeye na Balinaba wahita Delibe.

Kubwela Antiyokiya yili uko Siliya

²¹ Paulo na Balinaba wapeta Mbuli Inogile uko Delibe na wapata wanahina wengi. Maabaho wabwela Lisitila na Ikoniya na Antiyokiya. ²² Wawagangamiza wanahina mizoyo yawo wa mabululu yayo na wawalamba wakale muna uhuwilo. Wawafundiza, “Cholondeka chifosele muna yamanhesa mengi muladi kwingila muna Ufalume wa Mu-lungu.” ²³ Paulo na Balinaba viwakomeleze kuwasagulila

walala muna chila bumbila da wahuwila wa Chilisito na kutambika hamwe na kufunga waweka muna yamakono ya Mndewa wowamuhuwile. ²⁴ Maabaho Paulo na Balinaba wahita kufosela muna iisi ya Pisidiya, wafika Pamfiliya. ²⁵ Kuja Pelige wapeta Mbuli Inogile na maabaho wahita Ataliya.

²⁶ Kulawa Ataliya, wengila muna ingalawa, wabwela Antiyokiya. Hanhu howapuliligwe unovu wa Mulungu kwa sang'hano ija yowaikomeleze sambi. ²⁷ Viwafikile Antiyokiya, waiting'hana hamwe na wanhu wa bumbila wa wahuwila wa Chilisito, wawalongela vinhu vose viya-tendile Mulungu hamwe nawo, na viyawavugulile ulwivi lwa uhuwilo wanhu weli siyo Wayahudi. ²⁸ Na wakala uko kwa lusita mwingi hamwe na wanahina.

15

Mting'hano uko Yelusalemu

¹ Wanhu wamwenga weza Antiyokiya kulawa Yudeya na wandusa kuwafundiza wahuwila, "One hamwingile ulungwana fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viy-olonga, hamudaha bule kulopoligwa." ² Mbuli ino iwatenda Paulo na Balinaba waihasanye nawo. Ivo Paulo na Balinaba wasaguligwa hamwe na wahuwila wamwenga wa Antiyokiya wahite Yelusalemu kuwalola watumigwa na walala kwa ichimu cha mbuli iyo.

³ Wagaligwa na wahuwila, na viwakalile wohita kufosela Foinike na Samaliya, wawalongela mbuli za kukomboligwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli ino iwadeng'heleza ng'hani wahuwila wose. ⁴ Viwafikile Yelusalemu wahokiligwa na wanhu wohuwila na watumigwa na walala, nawo wawalongela yose Mulungu yoyatendile kufosela wawo. ⁵ Mbali wanhu wamwenga wahuwile kulawa muna dibumbila da Mafalisayo wema na walonga, "Wanhu weli siyo Wayahudi wolondeka wamhe Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa."

⁶ Watumigwa na walala waiting'hana hamwe muladi walonganye mbuza iyo. ⁷ Viwakomeleze kulonganya, Petili kema na kalonga, "Ndugu zangu, movimanya kuwa umwaka Mulungu kanisagula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu weli siyo Wayahudi, muladi wahulike na wahuwile. ⁸ Mulungu yomanya magesa ya chila munhu kalagusa kuwa kawatogola wanhu weli siyo Wayahudi kwa kuweng'ha Muhe Yelile fana viya viyachitendele cheye. ⁹ Hatendile ubagulo wowose hagati yetu cheye na wawo, kawalekelela uhasanyi wawo kwaviya wamuhuwila. ¹⁰ Lelo habali sambi

momgeza Mulungu kwa kuwatwika mbahasha zizamile wanhu waja womuhuwila Yesu, mbahasha ziya cheye wala wasaho zetu hachidaha kwinula? ¹¹ Bule! Chohuwila na kukomboligwa kwa unovu wa Mndewa Yesu, fana viya viweli wawo.”

¹² Bumbila jose dikala hupi dowategeleza Balinaba na Paulo viwosimulila mauzauza na mawewedeko yoyatendile Mulungu kwa wanhu weli siyo Wayahudi kufosela wawo.

¹³ Viwakomeleze kulonga, Yakobo kandusa kulonga, “Ndugu zangu nitegelezeni! ¹⁴ Saimoni kachilongela viya Mulungu viyawatendele wanhu weli siyo Wayahudi baho mwanduso, kawasagula wamwenga wawo wawe wanhu wake. ¹⁵ Mbuli zino zilinga fana mbuli za walotezi wa Mulungu, fana Maandiko Yelile viyolonga.

¹⁶ “Mndewa kalonga,
‘Zihamala mbuli zino nizabwela
na nizazenga kaidi ufalume wa Daudi.
Nizazenga kaidi mahame yake
na nizaugangamiza kaidi.

¹⁷ Na ivo wanhu wose wasigale wamzahile Mndewa,
wanhu wose weli siyo Wayahudi woniwatangile wawe wangu.

¹⁸ Ivo viyalongile Mndewa, yatendile mbuli ino imanyike kulawa umwaka.’ ”

¹⁹ Yakobo kagendelela kulonga, “Lelo niye nalamula vino, chileke kuwagaza wanhu weli siyo Wayahudi wowamuhindukile Mulungu. ²⁰ Mbali chiwagalile baluwa kuwalongela sekewaje ndiya zambule mwiko kwa kutambikila nyang'hiti za milungu, wayepule na uashelati na sekewaje ng'onyo jojose dibobotoligwe na sekewang'we damu. ²¹ Kwaviya kulawa umwaka Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yakala yosomigwa muna zikaye za kutosela chila Isiku ya Mhumulo, na mbuli zake zipetigwa chila bululu.”

Usenga kwa wahuwila weli siyo Wayahudi

²² Maabaho watumigwa na walala hamwe na wahuwila wose, walamula kusagula wanhu mgati mmwawo wa kuwagala Antiyokiya hamwe na Paulo na Balinaba. Wawasagula Yuda yatangigwe Balisaba na Sila. Wawo wakala walangulizi mgati mwa wahuwila. ²³ Watuma usenga uno,

“Ndugu zetu wose muli siyo Wayahudi womukala Antiyokiya na Siliya na Chilikiya, cheye watumigwa na walala ndugu zenu, chomulamsani. ²⁴ Kwaviya chihulika kuwa wanhu wengi walawile kumwetu wawagaza kwa kuyagiza mizoyo yenu kwa mbuli zawo, mbali hachiwatumile bule. ²⁵ Ivo chose chiitogolela kuwasagula wanhu wamwenga na kuwatuma kumwenu hamwe na mambwiya zetu Balinaba

na Paulo. ²⁶ Wawo waulava ugima wawo kwa ichimu cha zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁷ Lelo chiwatuma Yuda na Sila kumwenu. Wawo wezalonga wenyewo chiya chochiwandikile. ²⁸ Chiwona vinoga kwa Muhe Yelile na kwa cheye chileke kumtwikani mbahasha zizamile kufosa yano yomulondeka kuyamanya. ²⁹ Lelo muyepule na vinhu vitambikiligwe nyang'hiti. Sekemuje damu, sekemuje nyama zifidigwe na sekemutende uashelati. Muhayepula na yayo motenda yanogile.”

³⁰ Ivo waileka na wahita Antiyokiya, uko wawatanga wahuwila wose na waweng'ha usenga uwo. ³¹ Wanhu viwasomile usenga uwo, wadeng'helela ng'hani kwaviya usenga uja uwaguma moyo. ³² Maabaho Yuda na Sila kwaviya wawo wenyewo wakala walotezi wa Mulungu, walonga mengi kuwaguma moyo na kuweng'ha nguvu wahuwila. ³³ Viwakomeleze kukala uko, wanhu wowahuwile wa Antiokiya wawalaga, wawalondela tindiwalo, maabaho wabwela Yelusalemu kwa waja wakalile wawatumile. ³⁴ Mbali Sila kawona vinoga kukala uko. ³⁵ Paulo na Balinaba wasigala uko Antiyokiya, wawo na wanhu wamwenga wengi wafundiza na wapeta Mbali Inogile ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

³⁶ Vizifosile siku nyingi, Paulo kamulongela Balinaba, “Haya chibwele kuchisogo chikawalaule wanhu wohuwila muna yamabululu yose yochipetile Mbali Inogile ya Mndewa na kulola viwogendelela.” ³⁷ Balinaba kalonda kumsola Yohana yotangigwa Maliki wahite nayo, ³⁸ mbali Paulo hagesile kuwa vinoga kumsola Yohana, kwaviya halondile kukala nawo mbaka uhelelo wa sang'hano yawo, mbali Yohana kabwela na kawaleka Pamfiliya. ³⁹ Maabaho waihasanya ng'hani mbaka waigola. Balinaba kamsola Maliki wahita Chipulo. ⁴⁰ Mbali Paulo kamsagula Sila na wahuwila wa hanhu baho viwakomeleze kumwika muna unovu wa Mndewa, kasegela. ⁴¹ Kafosela Siliya na Chilikiya, kuwaguma moyo wahuwila.

16

Timoseyo koilumba na Paulo na Sila

¹ Paulo kafika Delibe na Lisitila, uko kukala na munhu imwe yomuhuwila Yesu. Munhu iyo katangigwa Timoseyo. Mami yake kakala Muyahudi yoyamuhuwile Mndewa, mbali tati yake kakala siyo Muyahudi. ² Wahuwila wose wa Lisitila na Ikoniya wamulongela yanogile Timoseyo. ³ Paulo kalonda yamsola Timoseyo yahite nayo, ivo kamwingiza ulungwana kwaviya Wayahudi wakalile isi ija wavimanya kuwa tati

yake Timoseyo kakala Mgiliki. ⁴ Na viwakalile wang'hali wofosa muna yamabululu, waweng'ha wanhu waja malag-ilizo yoyalavigwe na watumigwa na walala wa Yelusalemu, wawalongela wayamhe. ⁵ Ivo wahuwila wongezeka kuwa na nguvu muna uhuwilo na wanhu wongezeka chila siku.

Malaguso ya Paulo

⁶ Wafosa muna isi ya Filigiya na Galatiya kwaviya Muhe Yelile kawalemesa sekewapete usenga muna zisi za Asiya. ⁷ Viwafikile hana imhaka na Misiya, walonda wahite Bisiniya, mbali Muhe wa Yesu kawalemesa. ⁸ Wafosela Misiya, wahulumukila Tulowa, ⁹ Chilo chiya Paulo kawona malaguso ya munhu wa Makedoniya kema, kamulamba, kalonga, “Izo Mekodoniya uchitaze!” ¹⁰ Paulo viyakomeleze kuwona malaguso, baho chiisasala kuhita Makedoniya, kwaviya chiwona kuwa Mulungu kachitanga chikawapetele Mbuli Inogile wanhu wa uko.

Lidiya kokomboka uko Filipi

¹¹ Kulawa Tulowa chikwela ngalawa mbaka Sametilake, siku diwinzile chifika Neapoli. ¹² Kulawa uko chihita isi ya Filipi, bululu kulu dili muna isi ya Makedoniya, hanhu heli na mtawala wa Chilumi. Chikala muna dibululu dino kwa siku nyingi. ¹³ Muna Isiku ya Mhumulo chilawa kunze ya dibululu na chihita kuna ulwanda, hanhu haja chigesha hana hanhu ha Wayahudi kuiting'hana hamwe kutosa. Chikala hasi na chilonga na wanaake wowaiting'hane haja. ¹⁴ Mgati mwa iwaja wowachihulike kukala na mwanamke imwe yomdumba Mulungu. Zina jake Lidiya, mwanamke iyo kolawa muna dibululu da Siyatila. Iyo kakala kochuuza viwalo vidung'hu va hela nyingi. Mndewa kafungula moyo wake na kahokela yaja yoyalongile Paulo. ¹⁵ Yeye na wanhu wa kaye yake viwakomeleze kubatizigwa kachilamba chihite ukaye yake, kalonga, “One muniwona niye nomuhuwila Mndewa, izoni mukale ukaye yangu.” Na kachilamba ng'hani chihite.

Paulo na Sila wokwikigwa muna ichifungo

¹⁶ Siku dimwe vichikalile chohita hanhu ha nhambiko, mndeke imwe yakalile na chinyamkela wa kulagula kaiting'hana na cheye. Kakala kawapatila wenevale wake hela nyingi kwa ulaguzi wake. ¹⁷ Kamuinza Paulo na cheye kuno koguta nyangi, “Wanhu wano ni wasang'hani wa Mulungu mkulu yeli uchanyha! Womulongelani viya vondamukomboligwe!” ¹⁸ Katenda ivo kwa siku nyingi mbali Paulo havilondile, kamuhindukila na kamulongela iyo, “Kwa zina da Yesu Chilisito, nokulongela mulawe munhu ino!” Bahobaho chinyamkela kamulawa munhu ija.

¹⁹ Wenevale wa mndele ija viwawonile lolelo da kupata sente dimala, wawagwila Paulo na Sila na wawabulula mbaka waugulila vinhu haulongozi ha iwakulu. ²⁰ Wawagala haulongozi ha wakulu wa Chilumi na walonga, “Wanhu wano ni Wayahudi na wotenda ndwagi muna dibululu jetu. ²¹ Wofundiza vihendo vawo viya havilondeka na malagilizo yetu, cheye ni wakaya wa Loma na hachidaha bule kutogola vihendo vino.”

²² Lung'husesa lwa wanhu wailumba na kuwalema Paulo na Sila.

Maabaho wakulu wawahambula iviwalo Paulo na Sila, na walagiliza walanhigwe mibalati. ²³ Viwakomeleze kuwalanha wawaguma muna ichifungo, mkalizi wa chifungo kalagiliza wakalizigwe ng'hani. ²⁴ Nayo viyapatile malagilizo yayo, kawaguma muna ichifungo cha mgati, kawafunga migulu yawo na chibawo.

²⁵ Ichilo chikulu Paulo na Sila wakala wotosa na kwimba nyila za kumtogoza Mulungu kuno wafungigwe wamwenga wakala wotegeleza. ²⁶ Bahobaho kulawila nyukwa nyukwa kulu da isi, mbaka mhanda za ichifungo zitingisigwa na zinyivi zivuguka na minyololo yawo ihagaya. ²⁷ Mkalizi wa ichifungo viyalamke na kuwona zinyivi za ichifungo zivuguligwa, kagesa kuwa wafungwa wose wakala wakimbila. Ivo kasomola zele jake kalonda kuikoma mwenyewo. ²⁸ Mbali Paulo kalonga kwa dizi kulu, “Sekeuikome mwenyewo! Wose chabahano!”

²⁹ Mkalizi wa ichifungo kapula yagaliligwe chitasa, kakim-bilila kuna ichiheleto, katumbala mavindi haulongozi ha Paulo na Sila kuno kogudemeka.

³⁰ Maabaho kawalava kunze kawauza, “Wenevale, nolondeka nitende choni muladi nilopoligwe!” ³¹ Wamwidika, “Muhuwile Mndewa Yesu, na kwizakomboka weye hamwe na kaye yako.” ³² Maabaho wampetela mbuli ya Mndewa, yeye hamwe na wanhu wamwenga wose muna ikaye yake. ³³ Ichilo chiya imkalizi wa chifungo kawasola Paulo na Sila na kawasunha vilonda vawo, na bahobaho yeye na wanhu wa kaye yake wabatizigwa. ³⁴ Maabaho kawasola Paulo na Sila kawagala kuna ikaye yake na kaweng'ha ndiya waje. Yeye na wanhu wa kaye yake wadeng'helela kwaviya lelo womuhuwila Mulungu.

³⁵ Imitondo yake wakulu wa Loma wawatuma wakulu wa wawakalizi kwa wakalizi wa chifungo na kawalongela, “Walekeni wanhu waja wahite.” ³⁶ Ija imkalizi wa chifungo kamulongela Paulo, “Wakulu wa Loma walagiliza weye na Sila mulekeliligwe. Lelo modaha kusegela, hiteni kwa tindi-walo.” ³⁷ Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi,

“Wachilanha mibalati haulongozi ha wanhu wose bila ya kuchitagusa, ingawa cheye ni Waloma. Maabaho wachika muna ichifungo. Lelo wolonda wachilave chinyele nyele. Aka! Leka weze wachilave wenyewo.”

³⁸ Wakulu wa wakalizi wawalongela wakulu wa Loma, na viwahulike kuwa Paulo na Sila wakala wanhu wa Loma, wadumba ng'hani. ³⁹ Ivo weza na kuwalamba, maabaho wawalava kunze ya ichifungo na kawalamba wasegela muna dibululu diya. ⁴⁰ Paulo na Sila viwalawile muna ichifungo na kuhita kuna ikaye ya Lidiya. Uko waiting'hana na wahuwila, wawalongela mbuli za kuwaguma moyo, maabaho wasegela.

17

Uko Sesalonike

¹ Paulo na Sila wafosela Amfipoli na Apoloniya wahita mbaka Sesalonike, uko kukala na kaye ya kutosela ya Wayahudi. ² Fana chihendo chake, Paulo kahita kuna ikaye ija ya kumpulila Mulungu. Kalonga na wanhu kwa siku za Mhumulo matatu, kwa kusang'hanila Maandiko Yelile, ³ kawalongela na kawafambulila Yamaandiko Yelile na kawalongela kuwa Chilisito Mulopozi kolondeka yagazigwe na kuzilibuka. Paulo kalonga, “Yesu ino yoniwapetela mbuli zake, niyo Chilisito Mulopozi.” ⁴ Wayahudi wamwenga wahuwila na wailumba na Paulo na Sila, na bumbila kulu da Wagiliki wowamdumbile Mulungu na wanaake wamwenga walangulizi iviya wahuwila.

⁵ Mbali Wayahudi wawawonela migongo, wasola wanhu welibule usang'hano, watenda chibumbila na wandusa ndwagi muna dibululu jose waizila kaye ya Yasoni wohuwila kuwapata umo na Paulo na Sila muladi wawagale haiwanhu.

⁶ Mbali viwawapuwile, wawagwila Yasoni na wahuwila wamwenga na wawagala haulongozi ha walangulizi wa dibululu na walandula madizi, “Paulo na Sila wagala magayo chila hanhu! Sambi weza muna dibululu jetu. ⁷ Na Yasoni kawahokela ukaye yake. Wose walema kutenda chiyalagilize mfalume wa Loma na walonga hambwe kuna mfalume imwenga, zina jake Yesu.”

⁸ Wakulu wa isi na wanhu wamwenga viwahulike ivo wehilwa ng'hani. ⁹ Wakulu wawo wawatoza faini Yasoni na wayage, maabaho wawaleka wasegela.

Uko Beleya

¹⁰ Ichilo vichingile wahuwila wawatuma Paulo na Sila uko Beleya. Viwafikile uko, wahita mwiikaye ya kutosela ya Wayahudi. ¹¹ Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza goya kuwafosa wanhu wa Sesalonike. Wauhokela usenga uja wa

Mulungu kwa deng'ho, na chila siku wakala woyapekula Yamaandiko Yelile muladi wawone fana Paulo kolonga kweli. ¹² Wayahudi wengi wahuwila na wanaake wengi wa Chiyunani weli na udahi na walume wengi wa Chiyunani iviya wahuwila.

¹³ Mbali Wayahudi wa Sesalonike viwahulike Paulo kopeta Mbali ya Mulungu uko Beleya iviya, wahita uko na wandusa kuwakong'hela wanhu na ndwagi. ¹⁴ Bahobaho wahuwila wamgala Paulo mhwani. Mbali Sila na Timoseyo wasigala uko Beleya. ¹⁵ Wanhu wowamsolile Paulo, wahita nayo mbaka Asene. Maabaho wabwela mbaka Beleya wakala na malagilizo kulawa kwa Paulo kuwa Sila na Timoseyo sekewakalame kumsondelela Paulo.

Uko Asene

¹⁶ Paulo viyakalile yowagoza Sila na Timoseyo uko Asene, kehilwa ng'hani muna umoyo wake viyawonile bululu diya dimema nyang'hiti za milungu. ¹⁷ Ivo kakala mwiikaye ya kutosela kakala yolongi na Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wowomtosela Mulungu, na chila siku kakala kowasimulila wanhu wakalile muumwingi. ¹⁸ Wamwenga wowainzile mafundizo ya Epikulo na Sitoiki waibishila nayo.

Wamwenga walonga, "Kolonda kulonga choni ino mbozi?" Wamwenga wedika, "Yowoneka fana kopeta mbuli ya milungu imwenga." Walonga ivo kwaviya Paulo kakala kopeta mbuli ya Yesu na mbuli ya uzilibuko, ¹⁹ Ivo wamsola Paulo, wamgala haulongozi ha ichitala cha bululu da Aleopoko na walonga, "Cholonda kuvimanya mafundizo yako ya sambu yolongi choni. ²⁰ Mbali zimwenga zochihulike kolonga ni za unzonza kumwetu, na cholonda kuvimanya fambulo da mbuli zino." ²¹ Wanhu wose wa Asene na wageni wowokala umo wasang'hanila lusita lwawo lwose kulonga na huhulika chinhu cha sambu.

²² Paulo kema haulongozi ha ichitala cha bululu na kalonga, "Nowona kuwa chila munhu wa Asene komzahila Mulungu. ²³ Kwaviya vinikalile nofosa na kulola goya hanhu homutosela, niwona chilingo chandikigwa, 'Kwa Mulungu hamanyika.' Lelo niye nowapetela mbuli za iyo imumtosela bila kumanya.

²⁴ "Mulungu yalumbile isi na ulanga na vinhu vose vili muno ni Mndewa wa ulanga na isi, hakala muna zikaye za imwe wa milungu zozizengigwe na wanhu. ²⁵ Iviya hasang'hanilwa kwa makono ya wanhu, fana viya kolonda chochose, kwaviya yeye mwenyewo koweng'ha wanhu wose ugima na muhe na vinhu vose. ²⁶ Kulawa kwa munhu imwe, kalumba wanhu wa chila isi na kawatenda wakale muna isi yose. Kalamula kulawa umwaka, zuwaki na kulihi

kuwakalile wanhu wawo. ²⁷ Katenda vino muladi wanhu wamzahile na wamsondelele hata kwa kumdalisa yapete kudalisigwa. Mulungu heli kutali na cheye bule. ²⁸ Fana munhu imwe viyalongile,

'Mgati yake yeye chokala na chogenda na kuwa na ugima wetu.'

Fana imwe wenu imtunga wila viyalongile,

'Cheye wose ni welesi wake.'

²⁹ Ivo kwaviya cheye chawana wa Mulungu, hachilondeka kulonga kuwa Mulungu kalinga fana zahabu hebu hela hebu dibwe, vinhu vitendigwa goya kwa ubala wa wanhu.

³⁰ Mulungu katenda fana viya halola lusita luja wanhu viwakalile hawammanyile, mbali sambikiwalongela wanhu wose chila hanhu waleke uhasanyi wawo. ³¹ Kwaviya

Mulungu keka siku yonda yawataguse wanhu wa isi yose viilondeka kwa munhu ija iyamsagule. Mulungu kalagusa yano yose kwa kumzilibula iyo!" ³² Viwahulike Paulo

kolonga mbuli ya kuzilibuka, wamwenga wamzеха, mbali wamwenga walonga, "Cholonda chihulike kaidi mbuli ino." ³³ Ivo Paulo kasegela kuna umting'hano. ³⁴ Wanhu

wamwenga wamsondelela na wahuwila, imwe wawo kakala Dionisiyo, munhu wa chitala. Uko iviya kukala na mwanamke yatangigwe Damalisi na wanhu wamwenga.

18

Uko Kolimso

¹ Maabaho Paulo kasegela Asene kahita Kolimso. ² Uko Kolimso kamting'hana Muyahudi imwe yotangigwa Akila, yoyelekigwe na Ponto, yoyezile na muke wake Pilisika kulawa Italiya siku ziya, kwaviya mtawala Chilaudiyo kawalagiliza Wayahudi wose walawe Loma. Ivo Paulo kahita kuwalola, ³ na kakala na kusang'hana nawo, kwaviya yeye kakala kosona mahema fana wawo. ⁴ Chila Isiku ya Mhumulo kakala kolonga na wanhu muna ikaye ya kutosela, kageza kuwakwenhula Wayahudi na Wagiliki.

⁵ Sila na Timoseyo viwafikile kulawa Makedoniya, Paulo kasang'hanila lusita lwake lwose kuwapetela Wayahudi kuwa Yesu iyo Chilisito Mulopozi. ⁶ Viwaibishile nayo na kumuliga, kalagusa kuwa hatogole kwa kukung'hunha viwalo vake na kuwalongela, "Mwahaga, manye wenyewo! Niye namwabule, kwandusila sambi nizahita kwa wanhu weli siyo Wayahudi." ⁷ Maabaho Paulo kasegela, kahita kukala muna ikaye ya munhu yeli siyo Muyahudi, zina jake Tito Yusito, munhu yomtambikila Mulungu, kaye yake ikala habehi na kaye ya kutosela. ⁸ Chilisipo, yakalile mkulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu, kamuhuwila Mndewa, hamwe

na kaye yake yose. Wanhu wamwenga wengi uko Kolinso wahulika usenga, wahuwila na wabatizigwa.

⁹ Chilo chimwe Mndewa kamulongela Paulo muna yamala-guso, “Sekeudumbe, gendelela kupeta na wala sekeunya-male, ¹⁰ kwaviya niye nahamwe na weye. Habule munhu yodaha kukulumiza na kukubananga, kwaviya niye nina wanhu wengi muna dibululu dino.” ¹¹ Paulo kakala uko lusita lwa mwaka umwe na miezi sita, kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.

¹² Galiyo viyakalile mkulu wa Akaya, Wayahudi wait-ing'hana hamwe, wamgwila Paulo na wamgala kuna ichi-tala. ¹³ Walonga, “Munhu ino kowatenda wanhu wamtosele Mulungu bila kusondelela Malagilizo ya Mulungu yoy-amwing'hile Musa!”

¹⁴ Paulo viyalondile kulonga, Galiyo kawalongela Wayahudi, “One iwile mbuli ya ubamanyi hebu ya wihi, nihadahile kumtegelezani. ¹⁵ Mbali kwaviya mbuli zino na mazina ya malagilizo ni venu mweye, lamuleni mweye wenyewo. Niye sizakuwa mulamuzi wa mbuli zino!” ¹⁶ Maabaho kawalava kunze ya ichitala. ¹⁷ Wawo wose wamgwila Sositene, mkulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu, na wamtowa haulongozi ha ichitala. Mbali Galiyo hagesile mbuli iyo hata chidogo.

Paulo kobwela Antiyokiya

¹⁸ Paulo kakala yang'hali na waja wanhu wahuwile uko Kolimso kwa siku nyingi, kahita na Pilisika na Akila mbaka Siliya. Yang'hali hanasegela Kemkeliya, kawegula mvili zake kwa chimu cha chilagano chiyekile. ¹⁹ Wafika Efeso, uko Paulo kawaleka Pilisila na Akila. Kengila mwiikaye ya ku-tosela na kalonga na Wayahudi. ²⁰ Baho wamulamba yakale lusita lutali, mbali yeye hatogole bule. ²¹ Mbali viyakalile kosegela, kawalongela, “One Mulungu yahalonda nizak-wiza kumwenu kaidi.” Maabaho kakwela muna ingalawa kasegela Efeso. ²² Viyafikile Kaisaliya, kahita Yelusalemu na kuwalamusa wahuwila, maabaho kahita Antiyokiya.

²³ Kakala uko lusita ludodo, maabaho kagendelela na umwanza kwa kufosela mgati mwa isi ya Galatiya na Filigiya kuno kowaguma moyo wanhu waja wowamsondelele Yesu.

Apolo uko Efeso na Kolimso

²⁴ Chipindi icho Muyahudi imwe yotangigwa Apolo, mwelekwa wa Waisikandaliya, kafika Efeso. Iyo kakala munhu yeli na udahi na yamanyile vinogile Yamaandiko Yelile. ²⁵ Munhu iyo kakala kafundizigwa nzila ya Mndewa na kwaviya muhe wake ukala wodinhila, kandusa kulonga

na kufundiza kwa unovu mbuli za Yesu, mbali kammanya Yohana na viya viyakalile kowabatiza wanhu. ²⁶ Kandusa kulonga bila kudumba mwiikaye ya kutosela. Pilisika na Akila viwamuhulike, wamsola ukaye yawo na wamfambulila vinogile Nzila ya Mulungu.

²⁷ Apolo viyalondile kuhita Akaya, wahuwila wa Efeso wantaza kwa kuwandikila usenga wahuwila wa Akaya wamuhokele. Nayo viyafikile uko kawataza ng'hani waja wowakalile wahuwila kwa unovu wa Mulungu. ²⁸ Kwaviya kawahuma ng'hani Wayahudi haulongozi ha wanhu wose, kalagusa kulawa muna Yamaandiko Yelile kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi.

19

Paulo uko Efeso

¹ Apolo viyakalile Kolimso, Paulo kafosa zisi zili muna ivilima na kafika Efeso. Uko kawafika wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu, ² kawauza, "Vino vimuwile wahuwila mumuhokela Muhe Yelile?"

Wamwidika, "Aka, hata kuhulika kuwa kuna Muhe Yelile hachinahulika bule."

³ Paulo kawauza, "Lelo mubatizigwa ubatizo ulihi?"

Wamwidika, "Ubatizo uyabatize Yohana."

⁴ Paulo kalonga, "Ubatizo uyabatize Yohana ukala kwa ichimu cha wanhu waja wasamhile uhasanyi wawo, na kawalongela wanhu wa Isilaeli wamuhuwile munhu ija yok-wiza kuchisogo chake, niiyo Yesu."

⁵ Viwahulike ivo, wabatizigwa kwa zina da Mndewa Yesu.

⁶ Paulo viyawekile makono yake, Muhe Yelile kawahumuluk-ila, wandusa kulonga ulonzi umwenga na kulotela. ⁷ Wakala walume longo na waidi.

⁸ Paulo kengila mwiikaye ya kutosela na kulonga na wanhu bila kudumba kwa lusita lwa miyezi mitatu, kageza kuwak-wesa weze muna Ufalume wa Mulungu. ⁹ Mbali wamwenga wakala na mizoyo midala ivo hawatogole bule, na wailonga vihile mbuli ya Mndewa. Ivo Paulo kawaleka na kawasola wowahuwile na kulonga nawo chila siku muna ikaye ya kufundizila ya munhu imwe yatangigwe Tilano. ¹⁰ Mbali zino zigendelela kwa lusita lwa miyaka midi, muladi wanhu wose wokala muna ikaye ya isi ya Asiya, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, wahulike mbuli ya Mndewa.

Wana wa Sikewa

¹¹ Mulungu katenda mauzauza makulu kufosela Paulo. ¹² Hata vitambala na viwalo vovilawile mulukuli va sang'hano voyayawale kavigala kwa watamu, na

watamu wawo wahonyigwa mitamu yawo na vinyamkela viwalawa. ¹³ Wayahudi wamwenga waja wakalile wolava vinyamkela wahita uko na uko wogeza kusang'hanila zina da Yesu. Wawalongela waja wakumbigwe na vinyamkela, "Nowalongela kwa zina da Yesu, ija yopetigwa na Paulo." ¹⁴ Kukala na ndugu saba wa tata imwe, Muyahudi yatangigwe Sikewa mkulu wa nhambiko, watenda ivo.

¹⁵ Mbali chinyamkela kawalongela, "Yesu nimmanya na Paulo nimmanya, mbali mweye wawo welihi?" ¹⁶ Maabaho munhu ija yakalile na chinyamkela kawazumhila wose kawadaha kawahuma ludabwa na wawo wana wa Sikewa wakimbila kunze mwa kaye ija wakala mwazi na wakala na vilonda.

¹⁷ Wayahudi wose na wanhu weli siyo Wayahudi wakalile Efeso wahulika mbuli ino, wose wadumba ng'hani, na zina da Mndewa Yesu ding'higwa nhogolwa ng'hulu. ¹⁸ Wanhu wengi wowahuwile weza, wasamha sang'hano zawo zihile haulongozi ha wanhu. ¹⁹ Wanhu wamwenga wakalile wotenda uhawi wavigala vitabu vawo na wavilunguza haulongozi ha wanhu. Viwapetile bei ya vitabu ivo, wawona yodaha kufika hela magana magana matano. ²⁰ Ivo mbuli ya Mndewa yenela na kuwa na ludabwa lukulu.

Tibwilitibwili uko Efeso

²¹ Vinhu vino vivikomelezeke, Paulo kalamula yahite Yelusalemu kafosela Makedoniya na Akaya, kalonga, "Nihafika uko, iviya nolondigwa nihite Loma." ²² Ivo kawatuma waidi wa watumigwa wake, Timoseyo na Elasito wahite Makedoniya, yeye mwenyewo kakala kuna mkowa wa Asiya.

²³ Siku izo uko Efeso kulawilila tibwilitibwili kulu kwa ichimu cha Nzila ya Mndewa. ²⁴ Kukala na munhu imwe zina jake Demetiliyo, iyo kakala mfuwa hela yoyakalile kotenda vikaye vya hela vya nyang'hiti vya Alitemi. Sang'hano iyo iwatenda Demetiliyo na wayage kuwagalila wahunzi faida nyingi. ²⁵ Demetiliyo kawatanga wose hamwe na wanhu wamwenga wakalile na sang'hano ilingile fana ivo na kawalongela, "Walume, movimanya kuwa chopata hela nyingi muna isang'hano ino. ²⁶ Lelo modaha kuwona na kuhulika mweye wenyewo yaja yoyotenda Paulo. Kawakong'hela na kuwahindula wanhu watogole kuwa milungu itendigwa na wanhu siyo milungu hata chidogo, siyo Efeso muhala mbali mikowa yose ya Asiya. ²⁷ Ivo kuna ng'hondo kuwa sang'hano yetu izakuwa na zina dihile. Siyo ivo muhala, mbali mbuli iyo yodaha kuitenda mwiikaye ya Alitemi imwe wa milungu kuwa siyo chinhu cha mana na ukulu wake wizabanangika.

Alitemi iyo imwe wa milungu kotoseligwa muna umkowa wa Asiya na muna zisi zose.”

²⁸ Viwahulike mbuli izo wasomigwa mizoyo yawo na wandusa kulandula madizi, “Mkulu ni Alitemi wa Efeso!”
²⁹ Bululu jose dimema tibwilitibwili. Wanhu wawagwila Gayo na Alisitaliko, wakaya wa Makedoniya wowakalile muna umwanza hamwe na Paulo, wakimbila nawo mbaka hanhu ha miting'hano. ³⁰ Paulo kalonda yahite haulongozi ha lung'husesa, mbali wahuwila wamulemesa. ³¹ Wakulu wamwenga wa isi ya Asiya, wakalile mbwiya zake Paulo, wamtumila usenga wamulamba sekeyahite hanhu ha miting'hano. ³² Lung'husesa lukala lwehuka, wanhu wamwenga wakala wolonga chinhu chino na wamwenga wolonga chinhu chiya, kwaviya wanhu wamwenga hawavimanyile waiting'hanila choni. ³³ Wayahudi wamwenga wamgala Alekizanda haulongozi ha wanhu, na wanhu wamwenga walandula madizi yawo. Nayo kawafunyiza wanhu wanyamale, muladi yaigombe haulongozi ha wanhu. ³⁴ Mbali viwamanyile kuwa yeye kakala Muyahudi, wose walandula madizi yawo hamwe kwa masaa maidi, “Alitemi wa Efeso ni Mkulu!”

³⁵ Kalani wa bululu viyadahile kuwanyamaliza iwanhu, “Mweye wanhu wa Efeso,” vino mweye hamuvimanyile kuwa bululu da Efeso ni mkalizi wa kaye ya Alitemi imwe wa milungu na chinyago chake chilagala kulawa kuulanga. ³⁶ Habule munhu yodaha kubela vinhu vino. Ivo molondeka munyamale na muleke kutenda chinhu chochose himahima. ³⁷ Muwagala walume wano hano ingawa hawabawile vinhu va kaye ya mulungu hebu kamuliga mulungu wetu wa chike. ³⁸ One Demetiliyo na wasang'hani wayage wana mbuli na munhu wowose, vitala na wasemi wabaho. Wodaha kugala ulonzi wawo uko. ³⁹ Mbali one muhalonda mbuli yoyose muna zimbuli zingine, yezasang'hanigwa muna bumbila haswa. ⁴⁰ Kwaviya vino vitendeka diyelo kuna ng'hondo ya kuwa wezachilongela chigala ndwagi, chabule chimu chochose cha ndwagi ino na hachidaha kulonga mbuli yoyose yili na fambulu kwa kutenda vino. ⁴¹ Viyakomeleze kulonga vino, kadilongela bumbila dihite.

20

Paulo kohita Makedoniya na Ugiliki

¹ Hengelehengele diya da Efeso vidimalile, Paulo kawatanga hamwe wanhu waja wowamsondelele kawagangamiza imizoyo na kawalaga. Hamala baho kawaleka na kahita Makedoniya. ² Kahita kufosela zisi

ziya na kawagangamiza wanhu mizoyo kwa mbuli nyingi. Maabaho kafika Akaya, ³ uko kakala miyezi mitatu. Kakala yoisasala kuhita Siliya mbali katola kuwa wauko Wayahudi wolonda kumtendela yehile, ivo kalamula kubwela kufosela Makedoniya. ⁴ Sopatilo mwana wa Pilo kulawa Beleya, wahita nayo, ivo Alisitaliko na Sekundo kulawa Sesalonike, maabaho Gayo kulawa Delibe, Tukiko na Tilofimo na Timoseyo kulawa muna umkowa wa Asiya. ⁵ Wanhu wawo wachilongolela na kuchigozela kuja Tulowa, ⁶ Vichikomeleze Dugila da Magate hayanagumigwa Lusu, chikwela ngalawa kulawa Filipi, na siku nhatu hamwande chifika Tulowa. Uko chikala siku saba.

Mwanza wa uhelelo wa Paulo kuja Tulowa

⁷ Siku ya mwanduso ya juma, chiiting'hana muladi chije ndiya hamwe. Paulo kalonga na wanhu mbaka chilo chikulu, kwaviya kasegela siku isondelele. ⁸ Vitasa vingi vikala vokwaka muna ichiheleto cha uchanyha kochikalile chi-iting'hana. ⁹ Mbwanga imwe yatangigwe Eutiko kakala yakalile muna dizongo, Paulo viyakalile kolonga, Eutiko kakukila na kagona, mbaka kuuhelelo kazidilwa na nhongo na kagwa kulawa muna ichiheleto cha tatu cha uchanyha mbaka hasi. Viwahitile kumwinula wamfika kadanganika. ¹⁰ Mbali Paulo kahulumuka hasi, kamgwila na kamtum-balila mavindi. Kalonga, "Sekemudumbe, yang'hali mgima!" ¹¹ Maabaho kakwela kaidi kuna dilingo, kamogola gate kaja. Viyakomeleze kulonga nawo kwa lusita lutali, mbaka habehi na imitondo, Paulo kasegela. ¹² Wamsola imbwanga ija ukaye kuno mgima na wadeng'helela ng'hani.

Kulawa Tuloya kuhita Mileto.

¹³ Cheye chikwela muna ingalawa chilongolela kuhita Aso, uko chahamsolile Paulo. Kachilongela chitende vino, kwaviya yeye kakala kohita uko kwa kufosela isi inyalile. ¹⁴ Viyachifikile uko Aso, chimkweza muna ingalawa na chihita Mitilene. ¹⁵ Kulawa uko chandusa mwanza na siku isondelele chifika Kio. Siku dekaiddi chimiza ingalawa Samo na siku isondelele chifika Mileto.

¹⁶ Paulo kakala na kalamula kugendelela na mwanza bila kufosela Efeso, muladi sekeyakalame muna umkowa wa Asiya. Kakala na himahima da kufika Yelusalemu muna isiku ya Pentekosite, one ihadahika.

Paulo kowatanga walala wa Efeso

¹⁷ Kulawa Mileto Paulo katuma usenga uko Efeso wakawatange walala wa bumbila da wahuwila wa Chilisito muladi waiting'hane nayo. ¹⁸ Viwafikile, kawalongela,

“Mweye movimanya viya vinikalile na mweye siku zose kwandusila zuwa diya da mwanduso vinifikile Asiya.¹⁹ Movimanya viya vinimsang'hanile Mndewa kwa unyendanyenda mkulu, masozi na magezo yamhatile kwa ichimu cha wihi wa Wayahudi.²⁰ Movimanya kuwa silemile hata chidogo kuwapetela hanze hanze na muna zikaye zenu na kuwafundiza chochose chondachiwataze.²¹ Niwalongela wose Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wasamhe uhasanyi wawo kwa Mulungu na wamuhuwile Mndewa wetu Yesu.

²² “Sivimanyile chondachinilawilile Yelusalemu, mbali nomuhulika Muhe wa Mulungu na nohita uko.²³ Na lelo nomuhulika Muhe Yelile konilongela kuwa manhesa na vifungo vonigozela chila isi.²⁴ Mbali siwona ugima wangu kuwa chinhu bule, ila nolonda kukomeleza sang'hano iyaning'hile Mndewa Yesu niitende, sang'hano ya kupetela Mbali Inogile ya unovu wa Mulungu.

²⁵ “Nifosa kumwenu kupeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu. Na lelo novimanya habule munhu yoyose kumwenu yondayaniwone kaidi.²⁶ Ivo diyelo nowalongelani kweli, munhu yoyose kumwenu yahaga, manye wenyewo. Niye namwabule!²⁷ Kwaviya silekile bule kuwalongela lungilo da Mulungu.²⁸ Muiteganye mweye wenyewo na muwatiganye lung'husesa lwose luja Muhe Yelile yamwikileni muwe wemilizi wake mgati mmwake, mudidime bumbila da wahuwila wa Mulungu woyawatendile wawe wake kwa kufosela damu ya Mwanage.²⁹ Novimanya niye nihasegela, mbwizi wezakwiza kumwenu na hawezadiwonela ubazi dibumbila.³⁰ Lusita lokwiza walume wamwenga kulawa muna dibumbila jenu wenyewo vondawamulongeleni mbuli za uvwizi muladi kuwagiza waja wowamsondelela Yesu na kuwatenda wawasondelele wawo muhala.³¹ Ivo kaleni meso na mukumbuke kuwa kwa masozi yangu, nimumfundiza chila munhu imisi na ichilo kwa lusita lwa miyaka mitatu.

³² “Sambi nomwikani muna ukalizi wa Mulungu na usenga wa unovu wake, yoyodaha kuwagangamizani na kumwing'hani balaka zoyawekile wanhu wowasafyigwe.³³ Silondile bule hela hebu viwalo va munhu yoyose.³⁴ Mweye wenyewo movimanya kuwa nitenda usang'hano kwa makono yangu mwenyewo muladi kupata vinhu vonilonda mwenyewo na wayangu.³⁵ Muna zimbuli zose niwalagusa kuwa kwa kuzamha sang'hano zino molondeka kuwataza nyondenyonde na kuzikumbuka mbuli za Mndewa Yesu viya viyalongile mweyewo, ‘Vinoga kulava kufosa kuhokela.’ ”

³⁶ Paulo viyakomeleze kulonga ivo, katumbala mavindi hamwe nawo na watosa. ³⁷ Wose walila, wamuhagatila na wamnonela, maabaho wamulaga. ³⁸ Mbuli ino iwalumiza ng'hani kwaviya Paulo kawalongela, "Hamwizaniwona kaidi bule." Maabaho wahita nayo mbaka kuna ingalawa.

21

Paulo kohita Yelusalemu

¹ Chiwalaga na chisegela. Chikwela ngalawa chihita dimwe kwa dimwe mbaka Kosi, siku isondelele chifika Lode, na kulawa uko chihita Patala. ² Uko chifika ngalawa ikalile yohita Foinike, ivo chikwela na chisegela. ³ Na vichii-wone Chipulo, chileka ubanzi wa kumoso chigendelele na mwanza mbaka Siliya, na chihulumukila Tilo kwaviya uko ngalawa yetu kondaihulumuse imizigo. ⁴ Uko chiwafika wanhu wowamsondelele Yesu, chikala nawo kwa lusita lwa siku saba. Kwa ludabwa lwa Muhe Yelile, wamulongela Paulo sekeyahite Yelusalemu. ⁵ Mbali chipindi chetu cha kukala nawo vichikomelezeke, chisegela na chigendelelele na mwanza wetu. Wose hamwe na wake zawo na wana, wahita na cheye kunze ya bululu, na baho chitumbala mavindi chitambika. ⁶ Vichikomeleze kuwalaga wanhu wose, chikwela muna ingalawa, nawo wabwela ukaye yawo.

⁷ Chigendelele na mwanza wetu kulawa Tilo kuhita Tolemayi, uko chiwalamsa wahuwila wayetu na chikala nawo zuwa dimwe. ⁸ Siku isondelele chihita Kaisaliya na chihita muna ikaye ya Filipino, mpetelaji. Yeye kakala imwe mwa iwaja saba wasaguligwe kuwa watazi kuja Yelusalemu. ⁹ Munhu ino kakala na wali wane hawanasoligwa wowakalile wogong'onda usenga wa Mulungu. ¹⁰ Vichikalile uko siku nyingi mulotezi wa Mulungu yatangigwe Agabu, keza kulawa Yudeya. ¹¹ Viyafikile kausola mkwiji wa Paulo na kaizinga muna yamakono na muna yamagulu na kalonga, "Muhe Yelile kolonga, Wayahudi kuja Yelusalemu wezamfunga fana vino munhu yeli na mkwiji uno, na kumguma muna yamakono ya wanhu weli siyo Wayahudi."

¹² Vichihulike yayo, cheye na wanhu wamwenga wakalile baho chimulamba Paulo sekeyahite Yelusalemu. ¹³ Mbali Paulo kedika, "Habali molila na kunitenda niwe na lugano? Niisasala siyo kwa kufungigwa muhala, mbali hata kudan-ganikila Yelusalemu kwa ichimu cha Mndewa Yesu!"

¹⁴ Viyalemile kuchitegeleza, chimuleka na chilonga, "Yoy-olonda Mndewa yatendeke." ¹⁵ Vichikomeleze, chisasala vinhu vetu na chisegela Yelusalemu. ¹⁶ Wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu wowalawile Kaisaliya wahita hamwe

na cheye wachigala kuna ikaye ya Mnasoni. Mnasoni kakala munhu wa Chipulo, nayo kakala muhuwila kwa siku nyingi.

Paulo komulaula Yakobo

¹⁷ Vichifikile Yelusalemu, wahuwila wachihokela kwa ndeng'helelo. ¹⁸ Siku isondelele Paulo kahita hamwe na cheye kumulola Yakobo na walala wose wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wakalile baho. ¹⁹ Paulo kawalamsa na kawalongela dimwe kwa dimwe mbuli zose ziyatendile Mulungu kwa wanhu weli siyo Wayahudi kufosela sang'hano yake. ²⁰ Viwahulike yayo, wose wamtunhiza Mulungu. Maabaho walonga, “Ndugu yetu Paulo, kodaha kuwona viya Wayahudi wengi viwawile wahuwila, na viya wose viwok-wamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

²¹ “Walongeligwa kuwa weye kowafundiza Wayahudi wose wowokala muna isi ya wanhu weli siyo Wayahudi waleke Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuwalongela sekewawengize ulungwana wana wawo wala seke-wawinze vihendo vetu. ²² Wanhu wano wezahulika kuwa weye kwa hano, lelo chitendeze? ²³ Vino ivo vochilonda weye utende. Hano hana wanhu wane wekile chilagano. ²⁴ Ilumbe nawo, isafye hamwe nawo na uwalihile muladi waweguligwe mvili zawo. Wanhu wose wezavimanya kuwa mbuli zowalongiligwe kukusonhela weye zabule fambulo jojose, na kuwa mwenyewo ung'hali kukala kwa kusondelela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ²⁵ Kwa mbuli ya wanhu waja weli siyo Wayahudi wowahuwile, chiwaligala usenga na chiwalongela mbuli zichisagule, kuwa seke-waje chochose chochitoseligwe nyang'hiti, sekewaje damu na sekewaje nyama ya ng'onzo dibobotoligwe na wayepule na uashelati.”

²⁶ Siku isondelele Paulo kawasola waja iwanhu katenda nhambiko ya kuisafya hamwe nawo maabaho kengila muna Ikaye ya Mulungu kulava usenga kwa mbuli ya uhelelo wa siku za kuisafya na kwa mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa ichimu cha chila imwe wawo.

Paulo kogwiligwa muna Ikaye ya Mulungu

²⁷ Siku saba viyakalile habehi na kukomelezeka, Wayahudi walawile muna umkowa wa Asiya wamuwona Paulo muna Ikaye ya Mulungu. Wawatenda wanhu wose wamwihile Paulo na wamgwila. ²⁸ Walandula madizi yawo na walonga, “Mweye walume wa Isilaeli! Chitazeni! Ino niiyo munhu yofundiza wanhu chila hanhu waleke kuwasondelela wanhu wa Isilaeli na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na Kaye ino ya Mulungu. Na sambu kawengiza wanhu weli siyo Wayahudi muna Ikaye ya Mulungu, na kahatenda hanhu

hano helile hambule mwiko.” ²⁹ Walonga ivo kwaviya wamuwona Tilofimo kulawa Efeso hamwe na Paulo muna dibululu, na wagesa kuwa Paulo kamwingiza muna Ikaye ya Mulungu.

³⁰ Bululu jose jenela hengelehengele na wanhu weza kulawa banzi zose na wamgwila Paulo na wambulula na wamulava kunze ya Kaye ya Mulungu na bahobaho zinyivi za Ikaye ya Mulungu zihindigwa. ³¹ Wakala wogeza kumkoma Paulo, mbali zinhume zimfikila imkulu wa wakalizi wa Chilumi kuwa Yelusalemu yose ikala imema hengelehengele. ³² Bahobaho imkulu wa wakalizi, kawasola wakalizi na imkulu na kudihitila diya dibumbila da wanhu. Viwamuwone imkulu wa wakalizi, wakalizi waleka kumtowa Paulo. ³³ Mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumgwila na kulagiliza yatatalizigwe minyololo midi. Maabaho kauza, “Munhu ino iyo yelihi, na katenda choni?”

³⁴ Wanhu wamwenga muna ulung'husesa luja walonga vino na wamwenga walonga vimwenga, mkulu iyo hadahile bule kuhulika goya kwaviya kukakala na gubu, ivo kalagiliza Paulo yagaligwe kuna imhongono. ³⁵ Paulo viyafikile muna ichidando, wakalizi wamsola kwaviya wanhu wakala wotenda hengelehengele ³⁶ Lung'husesa lumsondelela na wanhu wagendelela kulandula madizi yawo, “Mkome iyo!”

Paulo koigombela mwenyewo

³⁷ Wakalizi viwakalile womgala Paulo muna imhongono, kamuuza mkulu wa wakalizi, “Nodaha kulonga mbuli kumwako?”

Imkulu kamuuza, “Vino kodaha kulonga Chigiliki?” ³⁸ “Hambwe weye kwa Mmisili ija yanduse kuwatenda wanhu magana malongo mane wagombe siku zino na kuwalongoza kudibwilingu?” ³⁹ Paulo kedika, “Bule! Niye ni Muyahudi mwelekwa wa Taliso, muna isi ya Chilikiya, isi imanyika ng'hani. Nokulamba nileke nilonge na wanhu.” ⁴⁰ Mkulu ija kamulekela yalonge, ivo Paulo kema hachanyha ha ichidando, kawapungila mkono muladi wanhu wanyamale. Viwanyamale, Paulo kalonga nawo kwa Chiyebulaniya.

22

¹ “Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni, viniigombela mwenyewo haulongozi wenu.” ² Viwahulike kolonga nawo kwa Chiyebulaniya, wanyamala hupi, na Paulo kagendelela kulonga,

³ “Niye ni Muyahudi, mwelekwa wa Taso muna isi ya Chilikiya, mbali nikulila muna dibululu dino da Yelusalemu fana mwanahina wa Gamaliyeli. Nifundizigwa kwamha Malagilizo ya wasaho zetu na nikala noiyoa kumuhulika Mulungu

fana mweye wose muli hano diyelo. ⁴ Niwagaza wanhu wowosondelela nzila ino. Niwagwila wose wanaake na walume, na niwasa muna ichifungo. ⁵ Mkulu wa nhambiko digogogo na chitala chose cha walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wodaha kulava ukalangama kuwa nolongwa kweli. Waning'ha usenga nigale kwa Wayahudi wa Damasiki, ivo nihita uko na kuwagala wanhu Yelusalemu muladi watagusigwe.

Paulo kolonga mbuli ya ukombola wake

(Sang'hano 9:1-19, 26:12-18)

⁶ “Vinikalile muna umwanza habehi kufika na Damasiki, Lusita lwa imisi sinhukila bung'hulo kulu kulawa kuulanga dilawilila dinimwemwesela banzi zose. ⁷ Nigwa hasi na nihulika dizi donilongela, ‘Sauli, Sauli! Habali konigaza?’ ⁸ Niuza, ‘Mndewa, weye kwa yelihi?’ Mndewa kamwidika, ‘Niye niiyo Yesu wa Nazaleti, weye younigaza.’ ⁹ Waja wayangu wadiwona bung'hulo diya, mbali hawahulike dizi da munhu yakalile yolongwa na niye. ¹⁰ Niuza, ‘Mndewa, nitende choni?’ Na Mndewa kanilongela, ‘Inuka uhite Damasiki, uko kwizalongiligwa chila chinhu Mulungu chiyokulonda utende.’ ¹¹ Nikala chipofu kwa ichimu cha bung'hulo diya, ivo wayangu wanisola kwa makono na wanilongoza Damasiki.

¹² “Kuna dibululu ijo kukala na munhu imwe yotangigwa Ananiya, munhu wa dini yoyokwamha Malagilizo yetu na kowahulika Wayahudi wose wokala uko. ¹³ Kema habehi yangu na kalonga, ‘Ndugu yangu Sauli, uwone kaidi!’ Bahobaho niwona kaidi. ¹⁴ Maabaho Ananiya kalonga, ‘Mulungu wa wasaho zetu kakusagula weye umanye udahi wake, umuwone mtumigwa wake wa yanogile haulongozi ha Mulungu na umuhulike viyolonga kwa dizi jake. ¹⁵ Kwaviya kwizakuwa mkalangama wake kumulongela chila munhu chiya chiuwone na chiuhulike. ¹⁶ Lelo kogoze choni? Inuka na ubatizigwe na kwizalekeleligwa uhasanyi wako kwa kumtosela yeye.’ ”

Paulo kotangigwa kuwapetela wanhu weli siyo Wayahudi

¹⁷ “Nibwela Yelusalemu, na vinikalile notambika muna Ikaye ya Mulungu, niwona malaguso, ¹⁸ nimuwona Mndewa kanilongela, ‘Sambi segela Yelusalemu himahima kwaviya wanhu wa hano hawezatogola ukalangama wako kusonhela niye.’ ¹⁹ Nimwidika, ‘Mndewa, wawo wavimanya kuwa niye nihita kuna zikaye za kutosela na kuwagwila na kuwatowa wose wokuhwila weye. ²⁰ Mkalangama wenu Sitefano viyakomigwe niye nikala uko, nitogola kukomigwa kwake, na nikala nokaliza viwalo va waja wamkomile.’

21 “Mndewa kanilongela, ‘Hita, kwaviya nizakutuma kutali kwa wanhu weli siyo Wayahudi.’ ” 22 Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka kalonga vino, maabaho wandusa kulandula madizi yawo, “Mkome iyo! Hafaya bule kuwa mgima!” 23 Wagendelela kulosokalosoka kuno woyatingisa makoti yawo na kwasa timbwisi kuchanya. 24 Mkulu wa wakalizi kawalagiliza wanhu wake wamgale Paulo mgati muna imhongono, maabaho kalagiliza wamuuze kwa kumtowa mibalati, muladi yavimanye habali wanhu womulandulila madizi. 25 Mbali viwakalile womfunga muladi wamulanhe mibalati, Paulo kamulongela mkulu imwe wa wakalizi yoyemile habehi, “Vino vinoga kumwenu kumulanha mibalati mkaya wa Loma yang'hali hanatagusigwa?”

26 Imkulu viyahulike vino, kahita kwa mkulu wa wakalizi na kamuuzwa, “Kotenda choni? Munhu ija ni mkaya wa Loma!” 27 Ivo mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumulongela, “Nilongele, vino weye kwa mkaya wa Loma?”

Paulo kamwandika, “Ona.” 28 Mkulu wa wakalizi kalonga, “Niye niwa mkaya kwa kuliha hela nyingi.”

Paulo kamwidika, “Niye mkaya wa Loma kwa kwelekwa.”

29 Mbali waja wowakalile wamala kumsepa Paulo, lusita ulu wakimbila. Mbaka ija mkulu wa wakalizi kadumba, viyavimanyile kuwa Paulo ni mkaya wa Loma na kawa kamala kumfunga minyololo.

Paulo haulongozi wa ichitala

30 Siku isondelele mkulu wa wakalizi kalonda yavimanye masitaka haswa ya Wayahudi yowamtendile Paulo, ivo kamfungula Paulo iminyololo na kalonga wakulu wose wa nhambiko watende lundo. Maabaho kamgala Paulo kuna ichitala na kamwimiza haulongozi wawo.

23

1 Paulo kawabunhulila yameso wanhu wa ichitala na kalonga, “Ndugu zangu Waisilaeli! Nimsang'hanila Mulungu kwa moyo unogile mbaka diyelo.” 2 Mkulu wa nhambiko digogogo Ananiya kawalagiliza waja wakalile wema habehi na Paulo wamtowe muna umulomo wake. 3 Maabaho Paulo kamulongela, “Mulungu kezakutowa, weye mdelenya! Kukala baho unitaguse niye kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuno weye mwenyewo koyabena Malagilizo yayo kwa kulagiliza nitowigwe!”

4 Wanhu wakalile wema habehi na Paulo walonga, “Weye komuliga Mkulu wa nhambiko wa Mulungu!” 5 Paulo kedika, “Ndugu zangu, sivimanyile bule kuwa yeye ni mkulu

wa nhambiko dogogogo, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, 'Uleke kulonga vihile kwa imtawala wa wanhu wako.'"
 " ⁶ Maabaho Paulo viyavimanyile wanhu wakalile baho wengi wakala Masadukayo na wamwenga Mafalisayo, kalonga, "Ndugu zangu, niye ni Mfalisayo na mwana wa mafalisayo. Niye notagusigwa kwaviya nololela kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka!" ⁷ Viyalongile vino, Masadukayo na Mafalisayo wandusa kwiihasanya, na bum-bila diigola. ⁸ Masadukayo wolonga kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka bule na kuwa habule wasenga wa kuulanga wala viumbe vimwenga va kuulanga, mbali Mafalisayo wotogola yayo yose matatu. ⁹ Nyangi zongezeka na wafundiza Malagilizo wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo wema na kulava mifundo yawo kwa ludabwa, "Hachiwona chinhu chochose chihile mwa munhu ino! Yodahika msenga wa kuulanga wa Mndewa hebu chiumbe cha kuulanga chilonga nayo."

¹⁰ Hengelehengele dikala kulu ng'hani, na ija imkulu wa wakalizi kadumba kuwa wanhu wahamtowile Paulo vihande vihande. Ivo kalagiliza wakalizi wahulumuke na wamsole kwa nguvu kulawa muna yamakono yawo, maabaho wangala muna imhongono. ¹¹ Chilo chisondelele Mndewa kema habehi na Paulo na kulonga "Sekeudumbe! Fana viuwalongele wanhu mbuli zangu hano Yelusalemu, iviya kolondeka uwalongele wanhu uko Loma."

Wayahudi wozahila nzila ya kumkoma Paulo

¹² Viuchile Wayahudi waiting'hana hamwe waidumwe na walagana sekewaje wala sekewang'we chinhu chochose mbaka vondawamkome Paulo. ¹³ Wanhu watendile ivo wakala wengi kufosa malongo mane. ¹⁴ Maabaho wahita kwa wakulu wa nhambiko na walala, walonga, "Chiilaha kuwa hachizakuja wala hachizakung'wa chinhu chochose mbaka vondachimkome Paulo. ¹⁵ Lelo mweye wanhu wa chitala mumulambe mkulu wa wakalizi yamgale Paulo kumwenu, mutende fana molonda kuvimanya vinogile mbuli zake. Cheye chiitanda kumkoma hata yang'hali hanafika hano."

¹⁶ Mbali mwihwa wa Paulo kahulika mpango uwo, Ivo kahita muna imhongono na kamulongela Paulo. ¹⁷ Maabaho Paulo kamtanga imwe wa wakulu wa wakalizi na kamulongela, "Mgale mbwanga ino kwa mkulu wa wakalizi, kana chinhu cha kumulongela." ¹⁸ Mkulu wa wakalizi kamsola mbwanga ija, kangala kwa imkulu, kamulongela, "Paulo kanitanga na kanilamba ningale mbwanga ino kumwako, kwaviya kana chinhu cha kukulongela."

19 Mkulu wa wakalizi kamwamha mkono mbwanga ija, kamkwenhusa hamgwazo na hatali na kamuuza, “Kolonda kunilongela choni?” 20 Kamulongela, “Walangulizi wa Wayahudi waitogolela wakupule igolo ungale Paulo kuna ichitala, wotenda fana wolonda wamanye vinogile mbuli zake. 21 Mbali weye sekeutogole, kwaviya hana wanhu kufosa malongo mane waisasala kumzumhila wailaha haweza-kuja chinhu chochose wala hawezakung'wa chinhu chochose mbaka vondawamkome Paulo. Sambu wakala goya wogozela ulamuzi wako.”

22 Mkulu wa wakalizi kamulongela mbwanga iyo, “Sekeumlongele munhu yoyose kuwa kunilongela mbuli ino.” Maabaho kamuleka yasegele.

Paulo kogaligwa Kaisaliya

23 Maabaho mkulu wa wakalizi kawatanga wakalizi waidi, kawalongela, “Wasasaleni wakalizi magana maida na wowokwela falasi malongo saba na wakalizi weli na migoha magana maida, na muisasale kuhita Kaisaliya ing'hali kufika saa tatu ichilo. 24 Sasaleni falasi kwa ichimu cha Paulo na mungale vinogile kwa Felisi, mkulu wa mkowa.” 25 Maabaho imkulu wa wakalizi kandika usenga fana vino.

26 “Kwa mwenevale Felisi mkulu wa mkowa, niye Chilaudiyo Lisiya, nokulamsa. 27 Wayahudi wamgwila munhu ino na walonda kumkoma. Nivimanya kuwa kakala mkaya wa Loma, ivo nihita na wakalizi wangu na nimkombola. 28 Nilonda kuvimanya chimu chiwamtagusile, ivo nihulumuka muna ichitala chawo. 29 Nivimanya kuwa masitaka yenyewe yosonhela ubishi kwa mbuli ya hanhu hamwenga ha malagilizo yawo, ivo siwonile kuwa katenda chochose chihile chochimulonda yakomigwe hebu yafungigwe muna ichifungo. 30 Viinilongiligwe kuwa Wayahudi wotenda npango wa kumkoma, nilamula kumgala kumwako. Iviya niwalagiliza wowamtaguse walonge masitaka haulongozi hako.” 31 Ivo wakalizi wamsola Paulo fana viwalagilizigwe. Ichilo chiya chiya wangala Paulo mbaka Antipatili.

32 Siku isondelele wakalizi wa migulu wabwela muna imhongono, wawaleka waja wakalizi wawwela falasi, wagendelele na umwanza hamwe na Paulo. 33 Wamsola mbaka Kaisaliya na wamgolela usenga imkulu iyo wa mkowa na wamwika Paulo haukalizi wake. 34 Mkulu iyo kasoma usenga na kamuuza Paulo, kolawa isi ilihiki? Viyavimanyile kuwa kalawa mkowa wa Chilikiya, 35 kalonga, “Nizakutegeleza vondaweze waja wowakusitaki.” Maabaho kalagiliza Paulo yakalizigwe muna ikaye ya ufalume ya Helode.

24

Paulo kuna ichitala cha Felisi

¹ Siku tano hamwande, Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu, Ananiya kahita Kaisaliya hamwe na walala wamwenga na munhu imwe yamanyile Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Munhu iyo katangigwa Telitulo. Wema haulongozi wa Felisi, wamulongela mbuli za Paulo. ² Paulo katangigwa mgati, Telitulo kandusa kulonga hana ichitala ha Felisi.

“Mwenevale, chideng'helela tindiwalo ng'hani muna ulan-gulizi wako, na vinhu vingi vovilondigwa vitendigwa kwa ichimu cha isi yetu. ³ Ivo choyahokela yano chila hanhu na kwa lusita lose, na kukutogola kwa ukulu. ⁴ Silonda bule kwagiza ng'hani lusita lwako, kwa ivo nokulamba uwe nyen-danyenda na uchitegeleze chidogo. ⁵ Chimuwona munhu ino msovu na chandusilo cha hengelehengele mgati mwa Wayahudi wose muna isi yose, maabaho ni mulangulizi wa bumbila ditangigwa Wanazalayo. ⁶ Kaidi kageza kuitenda Kaye ya Mulungu yambule mwiko, chingwila na chimtagusa kuilinga na malagilizo yetu. ⁷ Mbali Lisiya, mkulu wa walan-gulizi keza na kamsola kwa nguvu muna yamakono yetu. ⁸ One wahamuza munhu ino, weye mwenyewo kodaha kui-funza kulawa kumwake vinhu viya vovitendile chimtaguse.” ⁹ Wayahudi wayatogola masitaka yayo na walonga kuwa yayo yose yakala kweli.

Paulo koigombela haulongozi ha Felisi

¹⁰ Mkulu wa mkowa kamfunyiza Paulo yalonge, na Paulo kalonga,

“Novimanya kuwa kukala msemi wa isi ino kwa miyaka mingi, nodeng'helela kuigombela mwenyewo haulongozi wako. ¹¹ Kodaha kuvimanya weye mwenyewo, kuwa hazifos-ile siku longo na mbili kulawa vinihitile Yelusalemu kutosa. ¹² Wayahudi hawanivikile noiuzagiza na wanhu wowose, hawanivikile nowasongeza wanhu muna Ikaye ya Mulungu hebu muna zikaye za kutosela hebu hanhu hamwenga ho-hose muna dibululu jawo. ¹³ Wala hawadaha bule kulagusa chochose cha malongelezo yawo. ¹⁴ Chinhu chinitogola hau-longozi wako ni chino, niye nomtosela Mulungu wa wasaho zetu kwa nzila ziwalongile kuwa za uvwizi. Iviya notogola mbuli zose zozandikigwe muna ivitabu va Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na vitabu va walotezi wa Mulungu. ¹⁵ Niye nomulolela Mulungu fana wawo viwomu-lolela, kuwa wanhu wose wadanganike wezazilibuka, wehile na wanogile. ¹⁶ Ivo siku zose noiyoa kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu na wanhu.

¹⁷ “Nisegela Yelusalemu miyaka mingi, lelo nibwela muladi niwataze ndugu zangu na kulava sadaka. ¹⁸ Lusita vinikalile notenda yayo ivo wanifika muna Ikaye ya Mulungu vinikalile notenda nhosa ija ya kuisafya. Hakukalile na bumbila da wanhu wala hengelehengele. ¹⁹ Mbali kukala na Wayahudi wamwenga kulawa mkowa wa Asiya, wawo niiyo wolondeka kuwa haulongozi wako kulava masitaka yawo one wana chochose cha kulonga kusionhela niye. ²⁰ Hebu wano wenyewo nawalonge dihile dilihi dowadiwonile kumwangu viya vinimile haulongozi ha ichitala, ²¹ ila nilonga chinhu chimwe muhala haulongozi hawo, ‘Notagusigwa kwaviya nohuwila kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka.’ ”

²² Maabaho Felisi, yamanyile goya mbuli za Nzila ija, kemiza imbuli iyo. Kalonga, “Lisiya mkulu wa wakalizi vondayeze, nizalamula mbuli yenu.” ²³ Kamulagiliza ija imkulu wa wakalizi kuwa yamkalize Paulo, mbali yailegehe chidogo muladi wambwiya zake wamsang'hanile chiya choyolonda.

Paulo haulongozi ha Felisi na Dulusila

²⁴ Vizifosile siku ndodo Felisi keza na mke wake yatangigwe Dulusila, yakalile Muyahudi. Kalagiliza Paulo yatangigwe na kamtegeleza viyakalile kolonga mbuli za kumuhwila Yesu Chilisito. ²⁵ Mbali Paulo viyakalile kogendelela kulonga mbuli ya kunoga haulongozi wa Mulungu, na kuwa na kulinganya, na mbuli za isiku ya nhaguso dodikwiza, Felisi kadumba na kalonga, “Leka teng'hu, sambu kodaha kuhita, nihailegeha nizakutanga kaidi.” ²⁶ Lusita ulo ulo kakala yololela kuwa Paulo kezamwing'ha hela, na kwa ichimu chino, kamtanga miyanza mingi na kulonga nayo.

²⁷ Viifosile miyaka midi, Polikiyo Fesito kamuhokela Felisi kutawala, kawa mkulu wa mkowa. Mbali kwaviya Felisi kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, kamuleka Paulo muna ichifungo.

25

Paulo kopula lufani kwa Mkulu wa Loma

¹ Vizifosile siku tatu Fesito kufika muna umkowa, kasegela kulawa Kaisaliya, kahita Yelusalemu. ² Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu na walangulizi wa Wayahudi wagala masitaka ya Paulo. Wamulamba Fesito ³ yawadeng'heleze kwa kumgala Paulo Yelusalemu, kwaviya wakala wailungile kumkoma yang'hali muna inzila. ⁴ Fesito kewedika, “Paulo kezasigala muna ichifungo kuja Kaisaliya na niye mwenyewo nizahita uko lusita ludodo lukwiza. ⁵ Walekeni walangulizi wenu wahite uko Kaisaliya hamwe na niye,

walave masitaka yawo hachanya yake one katenda chochose chihile.”

⁶ Fesito kakala nawo zaidi ya siku nane hebu longo hamwe nawo, maabaho kahita Kaisaliya. Siku isondelele kakala hasi kuna ichitala cha nhaguso na kalagiliza Paulo yengizigwe mgati. ⁷ Paulo viyafikile, Wayahudi wezile kulawa Yelusalemu wema habehi yake na wandusa kulava malongelezo mengi yazamile, hawayadahile kuyalagusa kuwa kweli. ⁸ Mbali Paulo kaigombela mwenyewo, “Sibanange mbuli hachanya ha Yamalagilizo ya Wayahudi hebu hachanya ha kaye ya Mulungu hebu hachanya ha mfalume wa isi ya Loma.”

⁹ Mbali Fesito kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, ivo kamuuza Paulo, “Vino kodaha kuhita Yelusalemu muladi ugezigwe haulongozi hangu kwa masitaka yano?”

¹⁰ Paulo kamwidika, “Niye nokwima hano haichitala cha mfalume wa isi ya Loma, nolondeka nilongelezigwe hano. Sitendile bule chinhu chihile chochose kwa Wayahudi fana weye mwenyewo viuyamanya yano vinogile. ¹¹ One nahabananga na kutenda chinhu chihile chochinilonda nikomigwe, silema bule. Mbali one kuna shitaka da uvwizi kwasakanya muna yamakono yawo. Nolamba mfalume wa isi ya Loma yanitegeleze.”

¹² Maabaho Fesito viyakomeleze kulonga na wanhu wa chitala, kedika, “Kolonda kuhita kwa Mkulu wa Loma, haya kwizahita kwa mfalume wa isi ya Loma!”

Paulo haulongozi wa Agilipa na Benike

¹³ Vizifosile siku ndodo, mfalume Agilipa na Benike weza Kaisaliya kumulamsa Fesito. ¹⁴ Viwakalile uko kwa siku nyingi, Fesito kamulongela mfalume mbuli za Paulo, kalonga, “Kabahano munhu imwe yalekigwe muna ichifungo na Felisi, ¹⁵ na vinihitile Yelusalemu wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi na walala wamulongeleza na wanilamba nimtaguse. ¹⁶ Mbali niye niwedika kuwa siyo chihendo cha Waloma kumulava munhu yatagusigwe, yang'hali msitaka hanaiting'hana na msitaki wake na kutogoliligwa kwiigombela kwa yamasitaka yayo. ¹⁷ Viwezile hano hamwe na niye, sikalame bule mbali siku isondelele nikala muna ichitala na kulagiliza munhu ino yagaligwe mgati. ¹⁸ Watagusa wake wema, mbali hawalavile malongelezo yehile fana vini-gesile. ¹⁹ Mbali wakala na mbuza zimwenga muna inzila ya kumsondelela Mulungu yawo wenyewo na muna zimbuli za munhu imwe yatangigwe Yesu, yoyakalile kadanganika, mbali Paulo kagong'onda kuwa ngima. ²⁰ Sidimanyile dakutenda kusonhela mbuli iyo, ivo nimuuza Paulo fana

kolonda kuhita kwinhaguso kuichitala kuja Yelusalemu, kwa ichimu cha malongelezo yayo. ²¹ Mbali Paulo kakanha lufaa, kalamba yakalizigwe na yamuleke mfalume wa isi ya Loma yalamule mbuli iyo. Ivo nilagiliza yakalizigwe mbaka vondaningale kwa mfalume wa isi ya Loma.” ²² Agilipa kamulongela Fesito, “Niye mwenyewo nolonda nimtegeleze munhu ino.”

Fesito kamwidika, “Kwizamtegeleza igolo.”

²³ Siku isondelele Agilipa na Benike weza kwa ng'henze, wengila hanhu ha kutegelezela mbuli, hamwe na wakulu wa wakalizi na walangulizi wa dibululu. Fesito kalagiliza Paulo yagaligwe hanhu baho.

²⁴ Fesito kalonga, “Mfalume Agilipa na wose mwili hano hamwe na cheye, momuwona munhu ino. Kaye yose ya Wayahudi, hano na kuja Yelusalemu wanilamba kwa kuguta nyangi kuwa halondeka kuwa mgima kaidi. ²⁵ Mbali niye siwonile kuwa katenda jojose dihile dodimtenda yakomigwe. Paulo mwenyewo kakanha lufaa kwa Mkulu wa Loma, nilamula kumgala Loma. ²⁶ Mbali niye kwa mbuli yake nabule chinhu cha kweli cha kumwandikila Imkulu. Ivo nimgala hano haulongozi wako weye mfalume Agilipa, muladi uhakomeleza kulola goya nidahe kuwa na chinhu cha kwandika. ²⁷ Kwaviya nogesa havinogile bule kumgala mfungwa bila kulagusa chiyabanange.”

26

Paulo koigombela haulongozi ha Agilipa

¹ Maabaho Agilipa kamulongela Paulo, “Sambi kodaha kuigombela mwenyewo.” Baho Paulo kagolosa mkono wake kaigombela, na kandusa kulonga,

² “Mfalume Agilipa! Noiwona nina ndondokela diyelo kwima haulongozi hako muladi niigombe mwenyewo kwa masitaka yose yowonivwizila Wayahudi, ³ kwaviya weye kuvimanya vihendo vose va Wayahudi na kuihasanya kwawo. Ivo nokulamba unitegeleze kwa kunifunyila umoyo.

⁴ “Kwaviya Wayahudi wose wavimanya ugima wangu kwandusila vinikalile mbwanga, kulawa mwanduso muna isi yangu na uko Yelusalemu. ⁵ Wavimanya kwa lusita lutali, na wodaha kumgong'ondela fana wahalonda kuwa kwandusila mwanduso nikala Falisayo nyamhile dini yetu. ⁶ Lelo sambi nokwima hano nigezigwe kwa ichimu cha lolole donilinajo muna ichilagano chiya Mulungu choyekile na wasaho zetu. ⁷ Chilagano icho niicho chiya chochiloleligwa na makabila longo na maidi ya isi yetu, womtosela Mulungu vinogile imisi na ichilo, mwenevale mfalume, Wayahudi

wonisitaka kwa ichimu cha uhuwilo uwo. ⁸ Lelo habali mweye hamuhwila kuwa haidahika Mulungu kuwazilibula wanhu?

⁹ “Niye mwenyewe niwona kuwa nolondeka nitende yose ihadahika hata kudilema zina da Yesu wa Nazaleti. ¹⁰ Vino ivo nitendile uko Yelusalemu. Kwa udahi wa wakulu wa nhambiko niweka wanhu wa Mulungu wengi muna ichifungo, nawo viwatagusigwe kukomigwa, niye nitogola. ¹¹ Miyanza mingi niwatagusa muna zikaye za kutosela na nigeza kuwatenda waulige uhuwilo wawo, nikala nowehila ng'hani mbaka nihita muna yamabululu ya wageni kuwagaza.”

*Paulo kolonga viyakomboke
(Sang'hano 9:1-19, 22:6-16)*

¹² “Kwa lungilo ijo nihita Damasiki kwa udahi na malagilizo kulawa kwa Wakulu wa nhambiko. ¹³ Saa sita imisi niwona bung'hulo kulawa kuulanga dofosa bung'hulo da zuwa, dinimwemwesa niye na wayangu wochikalile wose muna umwanza chila ubanzi. ¹⁴ Chose chigwa hasi, niye nihulika dizi donilongela kwa Chiyebulaniya, ‘Sauli, Sauli! Habali konigaza? Vidala kumwako kutowa lubiki lusongoke.’ ¹⁵ Niye niuza, ‘Weye kwa yelihi Mndewa?’ Na Mndewa kani-dika, ‘Niye ni Yesu weye younigaza.’ ¹⁶ Mbali inuka na wime kwa migulu yako. Nikulawila kukusagula uwe msang'hani na makalangama wangu. Walongele wanhu wamwenga yaja youyawone diyelo na yaja yondanikulagusile hamwande. ¹⁷ Nizakukombola kulawa kwa wanhu wa Isilaeli na kulawa kwa wanhu weli siyo Wayahudi wondanikutume kumwawo, ¹⁸ uwagubule yameso yawo na kuwatendeza walawe muna diziza na kwingila muna dibung'hulo, walawe muna u-dahi wa Lufyende, wamuhindikile Mulungu, muladi kwa uhuwilo wawo walekeleligwe uhasanyi wawo na kusola nyafasi yawo muna wanhu iwaja wowasaguligwe na Mulungu.”

Paulo kolonga mbuli ya Usang'hano wake

¹⁹ “Ivo Mfalume Agilipa siyalemile bule malaguso kulawa kuulanga kwa Mulungu. ²⁰ Teng'hu nipetela Damasiki na Yelusalemu na maabaho muna isi yose ya Yudeya na kwa wanhu weli Wayahudi, niwapetela kuwa wolondeka wasamhe uhasanyi wawo na wambwelele Mulungu na kutenda mbuli zozilagusa kuwa wasamha. ²¹ Kwa ichimu icho Wayahudi wanigwila vinikalile muna Ikaye ya Mulungu, na wageza kunikoma. ²² Mbali Mulungu kanitaza mbaka diyelo, na ivo nokwima hano kulava ukalangama wangu kwa wose, kwa wakulu na wadodo. Silonga chinhu

chimwenga bule, mbali nolonga yaja walotezi na Musa yowalongile kuwa yezalawilila, ²³ kuwa Chilisito Mkombola kolondeka yagazigwe na yawe wa mwanduso kuzilibuka, muladi yagong'onde mbuli ya bung'hulo da ulopozi kwa Wayahudi na kwa wanhu weli siyo Wayahudi.”

²⁴ Paulo viyakalile koigombela, Fesito kalandula dizi jake, “Paulo kuna lukwale! Kusoma ng'hani kukutenda uwe na lukwale!”

²⁵ Paulo kamwidika, “Mwenevale Fesito, nabule lukwale! Chinilonga ni ukweli muhala. ²⁶ Mfalume Agilipa nodaha kulonga na weye bila ludumbo, kwaviya kuzimanya mbuli zino. Novimanya kuwa yoyalawilile yomanyika kumwako kwaviya mbuli haitendeke kuna yamafiso bule. ²⁷ Mfalume Agilipa, vino kowahuwila walotezi wa Mulungu? Novimanya kowahuwila!”

²⁸ Agilipa kamulongela Paulo, “Vino kogesa kwa lusita luno ludodo kwizanitenda niye niwe nomuhuwila Chilisito?”

²⁹ Paulo kedika, “Iwe kwa lusita lutali hebu luguhi, notambika kwa Mulungu ni kuwa weye na wamwenga wose wowonihulika niye diyelo mudahe kuwa fana niye, mbali bila minyololo ino!” ³⁰ Maabaho Mfalume Agilipa na mkulu wa mkowa na Benike na wamwenga wose wenuka, ³¹ na viwasegela wailongela wenyewo, “Munhu ino hatendile chochose chochimulonda yatagusigwe ifa hebu chifungo.” ³² Agilipa kamulongela Fesito, “Munhu ino yahadahile kulekeleligwa one halondile kukanha lufani kwa mfalume wa isi ya Loma.”

27

Paulo kogaligwa Loma

¹ Viilamuligwe kuwa chihite Italiya, Paulo na wafungigwa wamwenga wekigwa muna yamakono ya Yuliyo, yoyakalile mkulu wa wakalizi wa chibumbila chitangigwe “Chibumbila cha wakalizi cha Agusito.” ² Chikwela meli ilawile Adil-amito ikalile muna mwanza na kufosela bandali zimwenga za mkowa wa Asiya, chandusa mwanza. Alisitaliko mkaya wa Makedoniya kulawa Sesalonike yoyakalile hamwe na cheye. ³ Siku isondelele chifika Sidoni, Yuliyo kamtendela vinogile Paulo na kamtogolela yahite na kuwalola mbwiya zake, wamwing'he vinhu viyolonda. ⁴ Kulawa uko chigen-delela na umwanza, na kwaviya beho dikala dobuma kwa nguvu dochizila kuulongozi, chifosela ubanzi wa Chipulo uko beho hadikalile kulu. ⁵ Chiloka ibahali ya Chilikiya na Pamfiliya, chifika Mila bululu da Likiya.

⁶ Uko mkulu ija kaifika ngalawa ya Alekisandilila ikalile yohita Italiya, ivo kachikweza umo. ⁷ Chigendelela na umwanza ugaluga kwa siku nyingi, kwa manhesa makulu chifika habehi na Nido. Kwaviya vulavumbi dikala dochigoma, chifosela ubanzi wa hasi ya chisiwa cha Chilete, habehi na Salimone. Uko vulavumbi hadiwile kulu. ⁸ Chifosa mhwani kwa manhesa makulu, maabaho chifika hanhu hatangigwe Bandali Inogile, habehi na bululu da Leseya.

⁹ Na vilufosile lusita mwingi, na siku ya kufunga ikala ifosile, lelo ikala ng'hondo ng'hani kufosa na ngalawa, ivo Paulo kawazuma ¹⁰ “Walume, nowona mwanza wetu wizakuwa muna ihatali. Chizakwagiza vinhu, siyo mbahasha muhala mbali na ugima wetu iviya.” ¹¹ Mbali mkulu wa wakalizi kanogelwa na chiya chiyalongile mwene ngalawa na mwendeshaji wa ngalawa, na siyo chiya chiyalongile Paulo. ¹² Bandali ija ikala haifaya kukala chipindi cha chihuhwe, wanhu wengi walamula chisegela uko na chihita Fonike one ihadahika, na chikala uko kwa siku zose ya chihuhwe. Foinike ni bandali ya Chilete ilola ubanzi wa kuchanyha wa ulawilo wa zuwa, na uko wahadahile kukala lusita lwa chihuhwe.

Vulavumbi kulu muna ibahali

¹³ Vulavumbi da kusi jandusa kubuna nawo wagesa kuwa wapata chiwalondile kupata, ivo wandusa kusegela, wendesa ngalawa mbaka habehi na mhwani ya Chilete. ¹⁴ Mbali hamwande chidogo, dibeho kulu ng'hani ditangigwa “Beho da kuchanyha ya ulawilo wa zuwa” jandusa kubuna kulawa muna ichisiwa. ¹⁵ Ngalawa ikala yotowigwa na beho na hachidahile bule kuihasanya na beho. Ivo chiileka ingalawa isoligwe na beho. ¹⁶ Vichikalile chofosa habehi na ichisiwa chidodo chitangigwa Kauda, chidaha kwimiza ingalawa ndodo ya ingalawa ng'hulu ng'hani, mbali kwa manhesa. ¹⁷ Wanhu wakwega ingalawa ndodo, waizingiliza ingalawa ng'hulu ng'hani kwa mizabi. Wadumba kuwa wahadahile kunamata muna ingema ya mhwani ya Libiya, wahulumusa matanga na waileka ingalawa isoligwe na mbeho. ¹⁸ Beho digendelela kubuma na siku isondelele wandusa kwasa kunze mibahasha ikalile muna ingalawa. ¹⁹ Zuwa deketatu wandusa kwasa via va ngalawa kwa makono yawo wenyewo muna yamazi. ²⁰ Kwa siku nyingi hachidahile kuwona zuwa hebu nhondo, na beho kulu digendelela kubuma. Kuuhelelo chikala chabule lololo da kulopoligwa.

²¹ Viwakalile lusita mwingimengi bila ya kuja, Paulo kema hagati yawo na kalonga, “Walume, molondeka munitegeleze

niye na muleke kulawa Chilete, one mutendile ivo chi-hayepule na manhesa yano na hasala zose. ²² Mbali lelo no-mulambani, sekemufe moyo! Habule hata imwe wenu yon-dayagize ugima wake, mbali ngalawa muhala niiyo yondaya-gize. ²³ Kwaviya chilo chifosile Mulungu yonimuhuwila na kumtosela kamtuma msenga wake wa kuulanga kumwangu, ²⁴ kanilongela, 'Paulo, sekeudumbe! Kolondeka wime hau-longozi ha Mfalume wa Loma. Na kwa ichimu chako Mu-lungu kezakombola ugima wa chila munhu muna ingalawa.' ²⁵ Ivo walume, sangalaleni! Kwaviya nomuhuwila Mulungu kuwa izakuwa fana vinimulongeleni. ²⁶ Mbali chizagaligwa mbaka kuna ichisiwa chimwenga."

²⁷ Chilo cha longo na nne, chikala chosoligwa uko na uko muna ibahali ya Adiliya. Chilo chikulu wanhu wa ingalawa wagesa kuwa wahabehi na isi inyalile. ²⁸ Ivo walonda utali wa wingilo wa bahali kwa kuhulumusa luzabi lufungigwe chinhu chititu, wapata utali na nzela malongo mane, hamwande chidogo watenda ivo kaidi, wapata utali wa nzela malongo matatu ²⁹ Wadumba ngalawa sekeyangame muna yamabwe, ivo wahumulusa nanga nne kuna ichisogo cha ingalawa, na watosa uche hima hima. ³⁰ Wanhu wa ingalawa ng'hulu ng'hani walonda kuibanga na kuileka ingalawa ija. Ivo viwakomeleze kutelemusa ingalawa ndodo muna yamazi, waivwizila kuwa wohita kutelemusa nanga ubanzi wa ulongozi. ³¹ Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wikalizi na wikalizi wake, "One wanhu wa ingalawa wahalawa muna ingalawa, hamwizakomboligwa bule."

³² Ivo wikalizi wakanha zinzabi za ingalawa ng'hulu ng'hani, na waileka izalame muna ibahali. ³³ Vikukalile habehi na kukunguzuka, Paulo kawalamba wose waje, "Kwa siku longo na nne mukala modumba, na hamudile chinhu chochose." ³⁴ Nomulambani muje ndiya, moilonda muladi muwe wagima. Kwaviya hata mveli imwe muna yamatwi yenu haizakwaga. ³⁵ Viyakomeleze kulonga vino, Paulo kasola gate, kamtogoza Mulungu haulongozi hawo wose, kadimogola na kandusa kuja. ³⁶ Ivo wose wagumigwa moyo, na chila munhu kaja ndiya. ³⁷ Wanhu wose chikalile muna ingalawa chikala magana maidi na malongo saba na sita. ³⁸ Chila munhu viyegute, wahunguza mbahasha kulawa muna imeli na kwasa uhemba muna ibahali.

Ngalawa ng'hulu ng'hani yobeneka

³⁹ Viuchile, wanhu wa ngalawa hawavimanyile isi ija ila wadiwona Bwilingu, waitogolela kuisigamiza ingalawa uko one yahadahika. ⁴⁰ Ivo wakanha nanga na kuzileka

muibahali, lusita ulwo ulwo wazifungula nzabi zozikalile ziwamha usukani, maabaho wajamha tanga dimwe haulongozi kwamha dibeho wagendelelela kumhwani. ⁴¹ Ngalawa ifika hanhu heli na nzila mbili za mazi ya bahali, ngalawa ikwama. Hanhu haulongozi ha imeli hakala hadidimile muna umsanga haidahile bule kusegela, na kuchisogo kwandusa kubeneka kwa ichimu cha ludabwa lwa mawingu.

⁴² Wakalizi wailunga kuwakoma wafungwa, muladi sekewagendelele mbaka mhwani na kukimbila. ⁴³ Mbali Mkulu wa wakalizi kalonda kumkombola Paulo, kawalemesa sekewatende fana viwailungile, kawalagiliza waja wadahile kogeleda wazumhe mwanduso mwiibahali, wafike isi inyalile, ⁴⁴ wamwenga wasigale, wakwela muna zimbawo na wamwenga uhachanyha ya via va ngalawa. Ivo wanhu wose wafika kuna isi inyalile.

28

Kuna ichisiwa cha Melita

¹ Vichifikile mhwani chiifunza kuwa chisiwa chiya chotangigwa Melita. ² Wakaya wa haja wakala mbwiya zetu, wakong'ha moto na wachihokela, kwaviya mvula ikala yotonya na kukala na mbeho. ³ Paulo kadondola mzigo mdodo wa ngodi na kuwika muna umoto, zoka dilawa kwa ichimu cha uja umoto na dimzingiliza muna umkono. ⁴ Wakaya viwawonile zoka dotinga muna umkono wa Paulo, wailongela, "Yodahika munhu ino kakoma, ingawa kakomboka muna ibahali, mbali yelibule ubagulo haizamuleka yagendelele kuwa mgima." ⁵ Mbali Paulo kadikung'husila dizoka muna umoto bila kulumigwa hohose. ⁶ Wakala wogozela yalulumuke hebu yagwe na bahobaho yadanganike. Mbali viwagozele kwa lusita lutali na hawawonile chinhu chochose chimulawilile, wabidula magesa yawo na walonga, "Ino ni imwe wa milungu!"

⁷ Habehi na hanhu haja hakala na migunda ya Pubuliyo, mkulu wa chisiwa chiya. Kachihokela vinogile chikala wageni wake kwa siku nhatu, ⁸ Mbali tati yake Pubuliyo kakala kagona muna dikomwa mtamu na kohala damu. Paulo kumuwona, na viyakomeleze kutosa, keka makono yake muna iditwi jake na kumuhonya. ⁹ Viyalawilile yayo, wanhu wamwenga wowakalile na vitamu muna ichisiwa icho weza na wahonyigwa. ¹⁰ Waching'ha vitumetume vingi, na vichanduse kaidi umwanza, weka muna ingalawa vinhu vovichilondile muna umwanza.

Mwanza wa kulawa Melita kuhita Loma

¹¹ Viifose miezi mitatu, chandusa mwanza kwa ngalawa ng'hulu ng'hani ya Alekisandaliya, na yalama yake ni, "Ndugu Mbasa." Ingalawa iyo ikala igela nanga muna ichisiwa lusita lwose lwa chihuhwe. ¹² Vichifikile bululu da Silakusa chikala haja kwa siku nhatu. ¹³ Kulawa haja chihita na chifika muna dibulu da Legiomu. Siku isondelele beho dibuma kulawa kusi, na zuwa disondelele chifika bululu da Puteoli. ¹⁴ Uko chiwafika wahuwila wamwenga wachil-amba chikale nawo siku saba na ivo chihita isi ya Loma. ¹⁵ Wahuwila uko isi ya Loma viwahulike kusonhela cheye, weza hanhu ha Apiyo, na miyanza mitatu kaiting'hana na cheye. Paulo viyawawonile, kamtogoza Mulungu na kageligwa moyo.

Paulo uko Loma

¹⁶ Vichifikile isi ya Loma, Paulo kalekeleligwa kukala yaidumwe na mkalizi imwe wa kumkaliza.

¹⁷ Vizifosile siku nhatu hamwande, Paulo kawatanga hamwe walanguliza wa Chiyahudi. Viwaiting'hane, kawalongela, "Ndugu zangu Waisilaeli, ingawa sitendile chinhu chihile mwa wanhu wetu hebu vihendo viya vochihokele kwa wasaho zetu, nikala mfungwa uko Yelusalemu na kufungigwa kugaligwa mbaka isi ya Loma. ¹⁸ Viwakomeleze kuniuza, Walumi walonda kunilekelela kwaviya hawanifikile na chinhu chihile chochose chochilonda nikomigwe. ¹⁹ Mbali Wayahudi viwalemile, niwangilizigwa nikanhe lufaa kwa mfalume wa isi ya Loma, ingawa nabule mbuli ya kuwasitaka wanhu wangu. ²⁰ Lekamana nimulambani niwawone na kulonga na mweye, kwaviya nifungigwa minyololo kwa ichimu cha chiya chowochilolela wanhu wa Isilaeli."

²¹ Wawo wamulongela, "Cheye hachizahokela usenga wowose kulawa Yudeya kusonhela weye, hebu habule ndugu yoyose kulawa kuja yezile na mbuli ya sambu hebu yalongile chinhu chihile kusonhela weye. ²² Mbali cholonda kuhulika magesa yako, kwaviya chivimanya kuwa chila hanhu wanhu wolonga vihile kusonhela bumbila jako."

²³ Wapanga zuwa da kuiting'hana na Paulo, na wanhu wengi weza hanhu hoyakalile Paulo. Kwandusila imitondo mbaka ichigulogulo kawafambulila usenga wake kusonhela Ufalume wa Mulungu, kasang'hanila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na maandiko ya walotezi wa Mulungu, kageza kuwakwesa wamtogole Yesu. ²⁴ Wanhu wamwenga wayahuwila yaja yoyalongigwe, na wamwenga hawayahuwile. ²⁵ Viwakalile hawaitogolela, wasegela. Mbali

Paulo kalonga, “Muhe Yelile kalonga vinogile na tati zetu kufosela mulomo wa Isaya, mulotezi wa Mulungu. ²⁶ Mulungu kalonga,

‘Hita na uwalongele wanhu wano,
Mwizategeleza na kutegeleza, mbali hamwizavimanya.

Mwizalola na kulola, mbali hamwizawona.

²⁷ Kwaviya mizoyo ya wanhu wano ni midala,

na magutwi yawo wayasita,

na meso yawo wafinya.

Bule ivo, meso yawo yezadaha kuwona,

magutwi yawo yezadaha kuhulika,

nzewele zawo zizadaha kuvimanya,

wodaha kunibwelela niye,

na niye nizadaha kuwahonya.’ ”

²⁸ Maabaho Paulo kalonga, “Muvimanye kuwa mbuli ya Mulungu ya ulopozi igaligwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Nawo wezaitegeleza!” ²⁹ Paulo viyakomeze kulonga vino, Wayahudi wasegela, waiswela wenyewo kwa wenyewo. ³⁰ Kwa miyaka midi Paulo kakala kaye yoyapangile yeye mwenyewo na kakala kowahokela wanhu wose wowezile kumulola. ³¹ Kapeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kafundiza mbuli ya Mndewa Yesu Chilisito, kalonga kwa ugangamalo na kwa kuilegeha.

USENGA WA PAULO KWA WALOMA Ulongozi

Chitabu cha Waloma yodahika chandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 54 na 58 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yang'hali kudilaula bululu da Loma. Ivo kautuma usenga uwo wa kuwafunza wanhu womuhuwila Chilisito weli Loma, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kawandika usenga uno muna dibululu da Kolimso kunhu koyakalile yokala lusita luja. Paulo kandika usenga uno muladi zisi zose zidahe kuhuwiwa na kumtegeleza Yesu Chilisito muna 16:26.

Chitabu cha Waloma ni chitabu cha mana ng'hani kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa chila hanhu na chila lusita kwaviya vichimanyika na Paulo kaufambula ulopozi wochidaha kuupata kufosela Yesu Chilisito. Iviya Paulo kulumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Mkombola muna Dilagano da Umwaka. Wasomi mvunyo waitogolela kuwa hanhu hanogile muna 1:16 chochilonga, "Siiwonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa lwa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi." Muna ihanhu handuse ha chitabu cha Waloma muna isula ya 1-12, yosonhela ilimu ya Mulungu na hanhu hekaidi muna isula ya 13-15 hana ndagilizi za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuitambula yeye mwenyewo na ija yoyomwandikila muna 1:1-15.

Kaidi Paulo kokwandika kusionhela mbuli za chiunhu bila Mulungu na ulopozi woupatika kufosela Yesu Chilisito muna 1:16-11:36.

Maabaho Paulo kalava ndagilizi zimwenga za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito muna 12:1-15:13.

Kuuhelelo, Paulo kogotola chitabu cha Waloma kwa kuwalamsa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko Loma muna isula ya 16.

¹ Niye Paulo, mtumwa wa Yesu Chilisito, Mulungu kantanga niwe mtumigwa na kanisagula niwapetele wanhu Mbuli yake Inogile.

² Baho haumwaka Mulungu kawekila wanhu chilagano Mbuli ino Inogile kwa nzila ya walotezi wake, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile. ³ Mbuli Inogile yomulonga Mwana wa Mulungu, Mndewa wetu Yesu

Chilisito, kwa unhu wake kelekigwa muna welesi lwa Daudi.
⁴ Kwa muhe wake welile, yeye kalagusigwa kwa udahi mkulu ni Mwana wa Mulungu kwa kuzilibuka, Yesu Chilisito Mndewa wetu. ⁵ Kufosela yeye Mulungu iyo yaching'hile cheye unovu na utumigwa wa kuwalanguliza wanhu wa zizi zose, wawe na kutegeleza kokugaligwa na uhuwilo muladi zina jake ditunhizigwe. ⁶ Iviya na mweye mwili Loma, yomutangigwe kuwa wanhu wake Yesu Chilisito.

⁷ Nowandikila mweye mose womukala Loma wolondigwa na kutangigwa na Mulungu kuwa wanhu wake welile.

Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito yamwing'hileni unovu na tindiwalo.

Paulo kulonda yalaule Loma

⁸ Teng'hu, nomwing'ha hewela Mulungu wangu kufosela Yesu Chilisito kwa ichimu chenu, kwaviya uhuwilo wenu ilingigwa muna izisi. ⁹ Nomsang'hanila Mulungu kwa moyo wangu wose kwa kupeta Mbuli Inogile ya mwanage, yeye ni mkalangama wangu viya vinimkumbukani, ¹⁰ siku zose niहतambika. Nompulilani kwa Mulungu kuwa one ya-haninogela yanivugulile nzila yahadahika nidahe kumulauleni. ¹¹ Kwaviya nolonda ng'hani kuwawona mweye mose na nidahe kungolelani chitumetume cha chimuhe na kumtendani mugangamale. ¹² Chilonga hano ni kuwa wose niye na mweye chiigele moyo mweye kwa uhuwilo wangu na niye kwa uhuwilo wenu.

¹³ Ndugu zangu, nolonda muvimanye vino, ning'hali nolonda kumulaulani mbali nogomigwa mbaka sambi. Nolonda wanhu wamuhuwile Mulungu vumwili fana wanhu weli siyo Wayahudi viwamuhuwile. ¹⁴ Nilondeka kuwa na sang'hano ya kuwapetela wanhu wose, Wagiliki na weli siyo Wagiliki, na kuwapetela wanhu wabala na wabozi. ¹⁵ Ivo niye nolonda ng'hani kuwapeteleni Mbuli Inogile mweye viya womukala Loma.

Ludabwa lwa Mbuli Inogile

¹⁶ Siyonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa wa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi. ¹⁷ Kwaviya Mbuli Inogile yolagusa funhufunhu viya Mulungu viyowatenda wanhu wake kuwa wanoga haulongozi wake, wanhu wotenda vino kwa uhuwilo kulawa mwanduso mbaka uhelelo. Fana viya viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, "Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kezakala kwa uhuwilo."

Mulungu kowihila uhasanyi

18 Kulawa kuulanga Mulungu kolagusa kuwa kana ng'hasiliki kwa wanhu wose wotenda uhasanyi na yehile, wowolema ukweli sekeumanyike kwa nzila ya sang'hano zawo zihile. 19 Kwaviya mbuli zozidaha kumanyika kusonhela Mulungu zimanyike kumwawo funhufunhu. Mulungu mwenyewo kazitenda ziwe funhufunhu. 20 Kulawa Mulungu viyaumbile isi, ukulu wake wa siku zose na ulungu wake viwoneka funhufunhu, hata one haviwoneka kwa meso vimanyika funhufunhu. Wanhu wodaha kuyamanyika kwa vinhu viyalumbile. Ivo wanhu hawadaha kuigombela wenyewo. 21 Wammanya Mulungu, mbali hawamtunhize Mulungu fana Mulungu wawo wala hawamwing'hile hewela, mbali magesa yawo yakala ya ubozi na myoyo yawo igumigwa ziza. 22 Walonga wawo wabala, mbali wawa wabozi. 23 Waleka kumtambikila Mulungu yokala siku zose, mbali wotunhiza nyang'hiti zilingile fana wanhu wowodanganika na udege na wanyama na wang'onyo wotambala.

24 Ivo Mulungu kawaleka watende yehile muna imyoyo yawo na waitendela vinhu va kuguma chinyala ng'huli zawo. 25 Woubasakanya ukweli wa Mulungu kwa uvwizi, wotambika na kusang'hanila vinhu viyaumbile Mulungu mbali hawamtambikila Muumbaji mwenyewo, yolondeka yeng'higwe nhogolwa siku zose! Ivo.

26 Kwaviya wosang'hana vino, Mulungu kawaleka wengiligwe na tamaa za chinyala. Mbaka wanaake wawo waleka kuyangala na walume, na wolonda kuyangala wawo kwa wawo. 27 Walume iviya waleka kuyangala na wanaake, wolonda kuyangala wawo kwa wawo, waitendela vinhu va chinyala walume kwa walume. Ivo woigalila wenyewo nhaguso kwa wihi uwatendile.

28 Kwaviya wanhu wawo walema kummanya Mulungu kwa nzeweze zawo, Mulungu kawaleka wasondelele magesa yawo yehile, watende yaja yowagomigwe kuyasang'hana. 29 Wanhu wano wamemizigwa yehile yose, kubunza na umelo, migongo na kukoma na ndwagi na uvwizi na ubozi. Wowadeta wayawo 30 wowalonga vihile wanhu wamwenga na womwihila Mulungu na jeuli na weli na magoda na wasondelela yehile na wolema kuwategeleza tati zawo na mami zawo. 31 Wabule nzeweze na hawamha lagano na hawawanogela ndugu zawo, welibule ubazi kwa wayawo. 32 Wavimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yolonga wanhu wosang'hana vinhu fana vino wolondeka wadanganike. Hawagendelela kusang'hana vinhu vino muhala, mbali iviya wowahuwila wanhu wosang'hana vinhu fana ivo.

2

Nhaguso ya Mulungu

¹ Ivo, weye miyangu, fana kowatagusa wanhu wamwenga, hudaha kuigombela hata fana weye kwa yelihi. Kwaviya uhawatagusa wanhu wamwenga kuno weye kosang'hana viwasang'hana wawo, koitagusa mwenyewo. ² Na ch-eye chovimanya kuwa nhaguso ya Mulungu igoloka kwa waja wosang'hana vinhu fana ivo. ³ Mbali weye mbiyangu, wouwatagusa wanhu wosang'hana yayo na weye mwenyewo kosang'hana yayo! Vino weye kogesa kwizadaha kuyepula na nhaguso ya Mulungu? ⁴ Hebu kouzеха unovu wake mkulu na kufunyaumoyo kwake na uhole, vino huvi-manyile kuwa unovu wa Mulungu wokulanguliza usamhe? ⁵ Mbali weye kuna moyo mdala na kolema kuleka yehile, na ivo koimemezela weye mwenyewo ludoko lukulu lwa Mulungu muna Dizuwa ijo da nhaguso ya Mulungu ilibule kuwonela vondailawilile. ⁶ Kwaviya Mulungu kezamuliha chila munhu kwa chiya chiyasang'hane. ⁷ Wanhu waja wowogendelela kusang'hana yanogile kuno wozahila utunhizo na nhogolwa na kutogoligwa na Mulungu na kuleka kudanganika. Wano Mulungu kezaweng'ha ugima wa siku zose. ⁸ Mbali waja wolonda chila munhu yawasang'hanile, waja wolema ukweli, muladi wasondelele yehile, Mulungu kezawatagusa kwa ludoko lwake. ⁹ Manhesa na usungu yezakuwa kwa chila munhu yosang'hana yehile, teng'hu kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ¹⁰ Mbali Mulungu kezawatogoza, kezawatunhiza, na kezaweng'ha tindiwalo waja wose wosang'hana yanogile, teng'hu kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ¹¹ Kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila kuwonela. ¹² Waja wose wohasanya kuno wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezakwaga bila Malagilizo, na waja wosang'hana yehile kuno wanayo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezatagusigwa kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹³ Kwaviya si waja wowohulika Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wawo wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu, mbali waja wotenda Malagilizo wawo wezatogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu. ¹⁴ Wanhu weli siyo Wayahudi wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali waha-tenda chinhu kulawa muna imizoyo yawo wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonda, wanayo malagilizo yawo wenyewo, mbali wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁵ Kwaviya wola-gusa kuwa yaja yolondeka na Malagilizo ya Mulungu yoy-

amwing'hile Musa yandikigwa muna imizoyo yawo. Imizoyo yawo yolagusa kuwa yano ni kweli, kwaviya magesa yawo yolagusa fana watenda yanogile hebu yehile. ¹⁶ Yano yeza-lawilila muna Isiku ya nhaguso haja Mulungu kufosela Yesu Chilisito kezatagusa mbuli za chinyele za wanhu, fana Mbuli Inogile voilonga.

Wayahudi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa

¹⁷ Lelo weye, one koitanga mwenyewo Muyahudi, kohuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na kuigodela kuwa munhu wa Mulungu, ¹⁸ kovimanya kuwa Mulungu chiyokulonda usang'hane, na kodaha kusagula yanogile kwaviya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yokufundiza, chilihi chinogile. ¹⁹ Weye koiwona fana weye ni mulangulizi vipofu na bung'hulo kwa waja weli muna diziza, ²⁰ na mulangulizi wa wabozi, na mfundiza wa wana wadododo. Kwaviya kogesa Yamalagilizo ya Musa kunawo umanyi na ukweli. ²¹ Lelo weye youwafundiza wayago, habali huifundiza mwenyewo? Kowapetela wayago sekewabawe, vino weye mwenyewo hubawa bule? ²² Weye kolonga wanhu waleke uzinzi, vino weye mwenyewo huzini bule? Kokwihila nyang'hiti za milungu, vino weye mwenyewo hubawa bule muna zikaye za milungu?. ²³ Koigodela Malagilizo ya Mulungu, vino weye mwenyewo kunzaha Mulungu kwa kuleka kwamha Malagilizo? ²⁴ Maandiko Yelile yolonga, “Kwa ichimu chenu mweye Wayahudi, wanhu weli siyo Wayahudi wodiliga zina da Mulungu.”

²⁵ Kwingizigwa ulungwana kunoga one uhamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali one whamhile bule, kulinga fana munhu ija hanakwingizigwa ulungwana bule. ²⁶ One wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawengizigwe ulungwana, wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonda, vino Mulungu hezawapeta kuwa wengizigwa ulungwana? ²⁷ Wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawanakwingila ulungwana bule kwa lukuli mbali wokwamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wezamtagusani mweye Wayahudi kwaviya hamwamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, hata fana munayo Malagilizo yoyandikigwe na kwingizigwa ulungwana. ²⁸ Muyahudi kweli si ija yowoneka kwa kunze muhala, wala kwingizigwa ulungwana si chinku cha kunze wala cha lukuli. ²⁹ Muyahudi kweli niija yeli Muyahudi kwa mgati, niija yengizigwe ulungwana muna umoyo. Na uno ni usang'hano wa Muhe wa Mulungu, si mbuli ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile

Musa yandikigwe bule. Munhu fana iyo kohokela nhogolwa kulawa kwa Mulungu, si kulawa kwa wanhu.

3

¹ Vino Muyahudi kana choni chongezekele kufosa wanhu weli siyo Wayahudi? Vino kwingizigwa ulungwana kuna choni cha kuigodela? ² Ona, kuna chongezeke chila ubanzi. Teng'hu Mulungu kaweng'ha Wayahudi usenga wake. ³ Mbali izakuwaze one wamwenga wawo wahawa hawaminika bule? Vino mbuli ino yolagusa Mulungu haminika bule? ⁴ Si ivo bule! Mulungu ni mkweli one ihawa chila munhu ni mvwizi. Yamaandiko Yelile yolonga, “Chila uhalonga mbuli zako chila munhu kowona kolonga viilondeka na muna inhaguso weye kohuma.”

⁵ Mbali one ubananzi wetu wolagusa Mulungu kotenda viilondeka, lelo chilonge choni? Vino Mulungu kotenda vihile yahachitagusa? Hano nolonga chiunhu ⁶ Si ivo bule! One iwile ivo Mulungu yahadahile vilihi kuitagusa isi yose?

⁷ Munhu imwe kodaha kulonga, “Fana uvwizi wangu wokongeza ukweli kwa Mulungu na wokongeza utunhizo wake, lelo habali notagusigwa fana muhasanyi?” ⁸ Habali sekechilonge, “Leka chitende yehile muladi chihokele yanogile?” Wanhu wamwenga waniliga, walonga kuwa niye nofundiza ivo. Wezatusigwa fana viwolondeka.

Habule yelile kwa Mulungu

⁹ Lelo chilonge choni? Cheye Wayahudi chela kufosa wanhu wamwenga? Si ivo hata chidogo. Baho mwanduso niwalongelani kuwa Wayahudi na wanhu wamwenga wose wana uhasanyi. ¹⁰ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Habule hata munhu imwe yanogile haulongozi wa Mulungu,

¹¹ habule hata munhu imwe yeli na ubala
habule hata munhu imwe yomtambikila Mulungu.

¹² Wose wamuleka Mulungu,

wose wabananga,

habule munhu yotenda mbuli zinogile, habule hata imwe.

¹³ Mimelo yawo iwa fana maleme yagubuke

milimi yawo yolonga uvwizi.

Muna imilomo yawo molawa mbuli zili na sungu fana da zoka.

¹⁴ Milomo yawo imema uduwilo na usungu mkulu.

¹⁵ Migulu yawo ina ludabwa lwa kulumisa na kukoma.

¹⁶ Hohose howohita wogala ndilo na woleka manhesa.

¹⁷ Hawamanyile bule kukala kwa tindiwalo.

¹⁸ Ludumbo Iwa Mulungu wabule mmeso yawo.”

¹⁹ Lelo chovimanya fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonga, yolonga na wanhu waja weli muna Yamalagilizo ya Musa muladi chila munhu yaleke kuigombela, na wanhu wose watagusigwe na Mulungu. ²⁰ Ivo habule munhu yoyose yondayapetigwe kanoga haulongozi wa Mulungu kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali Malagilizo ya Mulungu yochitenda chiyepule kutenda uhasanyi.

Chila munhu katenda uhasanyi

²¹ Mbali sambi, Mulungu kaitenda nzila yake ya kuwatenda wanhu wanoge haulongozi wake imanyike. Nzila ino haihuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Hata vitabu va Malagilizo vovandikigwe na Musa na va walotezi wa Mulungu volagusa chinhu icho. ²² Mulungu kawatenda wanhu kuwa wanoga haulongozi hake kwa kumuhiwila Yesu Chilisito. Mulungu katenda vino kwa wanhu wose womuhiwila Yesu Chilisito, habule ubagulo wowose kwa Wayahudi na wanhu wamwenga, ²³ kwaviya wanhu wose watenda uhasanyi na kuhungukiligwa na utunhizo wa Mulungu. ²⁴ Mbali kwa chitumetume cha unovu wa Mulungu, wanhu wose wotogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu kaidi kwa nzila ya Yesu Chilisito yowakombola. ²⁵ Mulungu kamulava Yesu kwa damu yake muladi yawe nzila ya kuwasegezela wanhu uhasanyi wawo kwa kwika uhuwilo kumwake yeye. Katenda ivo yadahe kulagusa yeye mnyendanyenda. Baho haumwaka Mulungu kakala yofunya umoyo, bila kugesa uhasanyi wa wanhu. ²⁶ Mulungu katenda ivo muladi yadahe kulagusa unovu wake kwa wanhu, muladi yamtende kanoga munhu yoyose yomuhiwila Yesu.

²⁷ Lelo chodaha kuigodela choni? Habule! Kwa chinhu chaki? Vino kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu? Si ivo bule! Mbali kwaviya chohuwila. ²⁸ Kwaviya munhu kotogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kwa uhuwilo, na si kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu. ²⁹ Vino Mulungu ni Mulungu wa Wayahudi muhala? Vino si Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi? Ona yeye ni Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi iviya. ³⁰ Mulungu ni imwe, nayo kezawatendeza Wayahudi wanoge haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo, na kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi iviya wanoge haulongozi hake kwa nzila ya uhuwilo. ³¹ Vino ino yofambula kuwa kwa uhuwilo uno chobena Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa? Si ivo bule! Mbali choyamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

4

Simwe da Bulahimu

¹ Lelo chilongeze mbuli za wasaho yetu Bulahimu, kalawiligwa na choni? ² Kwaviya fana Bulahimu katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa yaja yoyatendile, yahawile na chinhu cha kuigodela, mbali si haulongozi ha Mulungu. ³ Maandiko Yelile yolonga, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha kumuhuwila Mulungu kamtogola kanoga haulongozi wake.” ⁴ Munhu yosang'hana usang'hano, halihigwa fana gweko mbali kolihigwa fana yombe. ⁵ Mbali wanhu waja hawahuwila sang'hano zawo zinogile, mbali womuhuwila Mulungu yoyowatogola wanyondenyonde kuwa wanoga haulongozi wake, kwa kuhuwila uko Mulungu kowatogola wanoga haulongozi hake. ⁶ Daudi kalonga chinhu chino chino, viyalongile kumweda kwa munhu ija katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu bila kulola chiyasang'hane.

⁷ “Wamweda waja wowalekeleligwe uhasanyi wawo, na uhasanyi wawo usegezigwa!

⁸ Kamweda munhu ija uhasanyi wake haupetigwa bule na Mndewa!”

⁹ Vino kumweda kuno kuyolonga Daudi kowalonga waja wengile ulungwana muhala hebu na waja hawanakwingila ulungwana bule? Si ivo bule! Iviya na wanhu hawanakwingizigwa ulungwana. Kwaviya chiwona muna Yamaandiko Yelile, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha uhuwilo wake, Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake.” ¹⁰ Lelo katogoligwa zuwaki? Viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana hebu viyakomeleze kwingila ulungwana? Katogoligwa viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana na si viyakomeleze kwingila ulungwana bule! ¹¹ Hamwande Bulahimu kengizigwa ulungwana, na kwingizigwa ulungwana uko kukala chilaguso cha kulagusa Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake kwa ichimu cha uhuwilo wake viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana. Ivo Bulahimu kawa tata wa wanhu womuhuwila Mulungu hata one hawengile ulungwana muladi Mulungu yawatogole wanoga haulongozi hake. ¹² Iviya Bulahimu ni tata wa waja wose wengizigwe ulungwana, na si kwingila ulungwana muhala, mbali na waja wosondelela uhuwilo wa tati yetu Bulahimu uyakalile nawo haja viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana bule.

Mulungu koilagana na Bulahimu

¹³ Mulungu kamulaganila Bulahimu na welesi wake kuwa isi yose izakuwa yawo. Wezaihokela isi iyo si kwaviya Bulahimu katenda viyolonda Malagilizo, mbali kwaviya kamuhuwila Mulungu, Mulungu kamtogola kanoga kumwake. ¹⁴ Kwaviya one yaja yoyekile chilagano Mulungu wokwing'higwa wanhu wotenda viyolonda Malagilizo, lelo uhuwilo wokuwa si chinhu na iviya chilagano si chinhu. ¹⁵ Malagilizo yogala ludoko lwa Mulungu, mbali one habule Malagilizo sigambekuwe na ubananzi.

¹⁶ Kwa ivo, chilagano chohuwila uhuwilo, muladi chilagano chiya chiwoneke kuwa chitumetume cha Mulungu kwa nyelesi zose za Bulahimu, si kwa waja muhala wowotenda chiyolonda Malagilizo, mbali iviya kwa waja wokala kwa uhuwilo fana viyakalile Bulahimu tati yetu wose. ¹⁷ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Nikutenda uwe tata wa makabila mengi.” Chilagano icho ni kweli kuulongozi wa Mulungu yoyahuiwiligwe na Bulahimu. Mulungu yowazilibula wanhu wose na kuwagolela ugima, na kwa lagilizo jake vinhu havikalile uko vokuwa uko. ¹⁸ Hata vikukalile kwabule chinhu cha kumtenda Bulahimu kuhuwila, Bulahimu kamuhuwila Mulungu na kulolela chilagano, ivo kawa tata wa makabila mengi fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Welesi wako wizakuwa mwingi fana nhondo!” ¹⁹ Bulahimu kakala mulala wa habehi wa miyaka gana, mbali uhuwilo wake haihunguke bule, one ihawa kavimanya hadaha kupata mwana, na mke wake Sala hadahile kulela bule. ²⁰ Bulahimu halekile bule kutogola chilagano cha Mulungu, mbali kapata kwa uhuwilo wake, ivo kamtunhiza Mulungu. ²¹ Kweli kavimanya Mulungu kodaha kutenda yaja yose yoyamulaganile. ²² Lekamana Bulahimu kufosela uhuwilo, “Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake”. ²³ Mbuli ino “katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu,” handikiligwe yeye muhala. ²⁴ Mbali iviya yandikigwa kwa ichimu chetu wochitogoligwe chinoga haulongozi ha Mulungu, wochimuhuwila yeye yoyamzilibule Mndewa wetu Yesu. ²⁵ Yeye kalavigwa muladi yakomigwe kwa ichimu cha uhasanyi wetu, maabaho kazilibuka muladi yadahe kuchi-tenda chinoge haulongozi ha Mulungu.

5

Tindiwalo na deng'ho

¹ Lelo kwa uhuwilo chitogoligwa chinoga haulongozi ha Mulungu, lelo china tindiwalo na Mulungu kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisiko. ² Kwa uhuwilo wetu, Yesu kachigala muna unovu wa Mulungu, na chodeng'helela kwa ku-

lolela utunhizo wa Mulungu. ³ Mbali hachideng'helela yayo muhala, mbali iviya chodeng'helela kugaya kwetu, kwaviya chovimanya kugaya kogala ufunyaumoyo, ⁴ ufunyaumoyo uwo wogala kutogoligwa na Mulungu, na kutogoligwa na Mulungu kogala lolelo. ⁵ Lolelo hadichibena moyo bule, kwaviya Mulungu keka ulondo wake muna imyoyo yetu kufosela Muhe Yelile iyaching'hile cheye.

⁶ Kwaviya vichikalile wanyonde, lusita vilufikile, Chilisito kadanganika kwa ichimu cha wahasanyi. ⁷ Vidala munhu yoyose kudanganika kwa ichimu cha munhu yanogile haulongozi ha Mulungu, mbali yodaha kulawilila munhu kudanganika kwa ichimu cha munhu yanogile haulongozi ha wanhu. ⁸ Mbali Mulungu kachilagusila ulondo wake, vichikalile na uhasanyi, Chilisito kadanganika kwa ichimu chetu! ⁹ Kwaviya kwa damu yake chipetigwa chinoga haulongozi wa Mulungu, ivo chikomboligwa muna uludoko lwa Mulungu. ¹⁰ Chikala wehi wa Mulungu, mbali Mulungu kachitenda wambwiya zake kaidi kufosela ifa ya Mwanage. Kwaviya sambu cha mambwiya wa Mulungu, ivo chikomboligwa kufosela ugima wa Chilisito. ¹¹ Si yayo muhala bule, mbali iviya chodeng'helela kwa yaja yoyatendile Mulungu kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito, yoyachitendile chiwe wambwiya kaidi na Mulungu.

Adamu na Chilisito

¹² Uhasanyi wingila muna isi kufosela munhu imwe na ifa ingila kufosela uhasanyi, ivo ifa iwezila wanhu wose, kwaviya wose watenda uhasanyi. ¹³ Yang'hali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayanakwikigwa, uhasanyi ukala muna isi yose. Mbali uhasanyi haupetigwe fana uhasanyi haja helibule Malagilizo. ¹⁴ Mbali ifa itawala kulawa chipindi cha Adamu mbaka chipindi cha Musa, ifa itawala hata kwa waja wanhu hawatendile uhasanyi fana uyatendile Adamu.

Adamu kakala sisila da Chilisito yoyokwiza hamwande. ¹⁵ Uhasanyi wa Adamu haudaha kulinganyizigwa na unovu wa Mulungu. Kwaviya hata fana wanhu wengi wadanganika kwa uhasanyi wa munhu imwe, Mulungu kezakongeza ubazi wake na chitumetume chochenela kwa wanhu wengi, kulawa kwa munhu imwe, niiyo Yesu Chilisito. ¹⁶ Kuna mbasakanyo ya chitumetume cha Mulungu na uhasanyi wa munhu imwe. Kwaviya uhasanyi wa munhu imwe, Mulungu kalava nhaguso, mbali wanhu wengi viwatendile uhasanyi, Mulungu kagala chitumetume cha kuwatogola wanoga haulongozi hake. ¹⁷ Kwa uhasanyi wa munhu imwe, ifa itawala kufosela munhu iyo imwe. Mbali chiyatendile

munhu iyo imwe ni chikulu, niiyo Yesu Chilisito! Wanhu wose wowohokela unovu na chitumetume cha kutogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu, wezatawala muna ugima kufosela Yesu Chilisito.

¹⁸ Lelo fana uhasanyi wa munhu imwe wogala nhaguso kwa wanhu wose, iviya chinhu chimwe chinogile haulongozi ha Mulungu chowakombola wanhu wose na chogala ugima. ¹⁹ Fana kwa kulema kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wengila muna uhasanyi. Iviya kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wezapetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu.

²⁰ Malagilizo yalawilila, ivo wihi wongezeka, mbali uhasanyi viwongezeke, unovu wa Mulungu wongezeka ng'hani. ²¹ Fana viya uhasanyi viutawale muna ifa, iviya ubazi wa Mulungu wizatawala kufosela unovu wa Mulungu na kuchigala muna ugima wa siku zose kufosela Yesu Chilisito Mndewa wetu.

6

Chidanganika muna uhasanyi, chawagima mwa Chilisito

¹ Lelo chilonge choni? Vino chigendelele kukala muna uhasanyi muladi unovu wa Mulungu wongezeke? ² Si ivo bule! Vino cheye chileka uhasanyi na chogendelelaze kukala kaidi muna uhasanyi? ³ Vino hamuvimanyile kuwa vichibatizigwe chiilumba na Yesu Chilisito? Cheye chiilumba muna ifa yake kwa kubatizigwa. ⁴ Maabaho ubatizo wetu ni fana chiwandigwa hamwe chilisito na chiilumba muna ifa yake, muladi fana viya Chilisito viyazilibuligwe kwa ludabwa lwa utunhizo wa Tata, iviya na cheye chidahe kukala muna ugima wa sambu.

⁵ Kwaviya vichanduse imwe nayo muna ifa yake, iviya chizailumba nayo muna ukuzilibuka kwake. ⁶ Kwaviya chovimanya unhu wetu wa umwaka uwambigwa muna umsalaba hamwe na Chilisito, muladi ludabwa lwa uhasanyi luli muna ulukuli lwetu lubanangigwe, muladi sekechiwe watumwa wa uhasanyi kaidi. ⁷ Kwaviya munhu yahadanganika hamwe na Yesu kokomboligwa kulawa muna uhasanyi. ⁸ Lelo one chidanganika hamwe na Chilisito, chohuwila chizakala hamwe nayo. ⁹ Kwaviya chovimanya Chilisito kazilibuka kamala, nayo hezadanganika kaidi bule na ifa haizamtawala bule. ¹⁰ Ivo kwaviya kadanganika mwanza umwe muhala, uhasanyi wabule ludabwa kaidi kumwake, na ugima uyokala sambu, kokala hamwe na Mulungu ¹¹ Iviya na mweye mwiigese wenyewo fana mudanganika muna

uhasanyi, mbali mwawagima muna ukuilumba na Mulungu kufosela Chilisito Yesu.

¹² Ivo uhasanyi sekeutawale kaidi ng'huli zenu zozidanganika, muladi muleke kusondelela vilulonda lukuli. ¹³ Iviya sekemulave viungo va ng'huli zenu vitende uhasanyi, mbali mwiilave wenyewo kwa Mulungu, fana wanhu wazilibuke, vilaveni viungo va ng'huli zenu kwa Mulungu kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu. ¹⁴ Uhasanyi hawizawatawala kaidi, kwaviya mweye hamulangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali molangulizigwa na unovu wa Mulungu.

Utumwa wa kutenda yanogile

¹⁵ Lelo chilonge choni? Vino chitende uhasanyi kwaviya hachilangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali cholangulizigwa na unovu wa Mulungu? Si ivo bule! ¹⁶ Mweye movimanya kweli one muhailava mweye wenyewo kuwa watumwa kwa kumtegeleza munhu imwenga, mweye mokuwa watumwa wa munhu iyo imumtegeleza. Muhawa watumwa wa uhasanyi mwizahelala muna ifa, hebu muhawa watumwa wa kutegeleza mwizawoneka munoga haulongozi wa Mulungu. ¹⁷ Mbali nomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya umwaka mukala watumwa wa uhasanyi, mbali sambi mtegeleza kwa moyo wenu wose yaja malagilizo na mafundizo yomuhokele. ¹⁸ Mweye mukomboligwa muna uhasanyi na muwa watumwa wa yaja yoyolonda Mulungu muyatende. ¹⁹ Hano nolongu ulonzi wa chiunhu kwa chimu cha unyondenyanende wenu. Fana viya lusita vimuilavile mweye wenyewo kusang'hanila unyinya na wihi, na lelo vino sambi mulave wenyewo kusang'hanila yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha kwela.

²⁰ Kwaviya vimukalile watumwa wa uhasanyi, mukala hamulangulizigwa na yaja yoyolonda Mulungu. ²¹ Vino mumweda choni siku ziya kwa kutenda yaja sambi yowoneka ya chinyala kumwenu? Uhelelo wa yaja yomutendile ni ifa! ²² Mbali sambi mukomboligwa kulawa muna uhasanyi, na muwa watumigwa wa Mulungu. Na chomumweda sambi ni kusafyigwa, uko kogala ugima wa siku zose. ²³ Yombe da uhasanyi ni ifa, mbali chitumetume cha Mulungu ni ugima wa siku zose muna ukuilumba na Chilisito Yesu, Mndewa wetu.

7

Ndagilizi ya sola

¹ Ndugu zangu, moyamanya vinogile yondanilonge, kwaviya nolongu na wanhu wokwamha ndagilizi. Ndagilizi

yomtawala munhu yahawa ngima. ² Chilonge, mwanamke yahasoligwa kofungigwa na malagilizo haja mulume wake yahawa ngima, mbali mulume wake yahadanganika, mwanamke iyo hafungigwa na malagilizo bule. ³ Ivo mwanamke iyo yahasoligwa na mulume imwenga kuno mulumake yang'hali mgima, mwanamke iyo kezatangigwa mzinzi. Mbali mulumake yahadanganika, hafungigwa kaidi na malagilizo, si ngoni bule hata yahasoligwa na mulume imwenga. ⁴ Iviya na mweye ndugu zangu, hamulangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa bule kwaviya kufosela lukuli lwa Chilisito, muladi muwe wanhu wa munhu imwe, ija yoyazilibuke muladi chimtendile yanogile Mulungu. ⁵ Vichikalile ching'hali chokala kwa kulangulizigwa na lukuli, uhasanyi na malagilizo ya Mulungu, zisang'hana muna zing'huli zetu na yose yochitendile yahelela muna ifa. ⁶ Mbali sambi chiilegeha kulawa muna ichifungo cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya chidanganika kwa ichimu cha mbuli yoichitendile watumwa. Sambu chosang'hanila kwa kusondelela ugima wa sambu wa Muhe Yelile, na si kwa kusondelela hali ija ya umwaka ya malagilizo yoyandikigwe.

Malagilizo na uhasanyi

⁷ Lelo chilonge choni? Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni uhasanyi? Si ivo bule! Mbali kufosela Malagilizo yayo nivimanya uhasanyi chinhu chaki. One Malagilizo hayalongile bule, "Sekeumelele mate chinhu cha miyago." Sigambenivimanye kumelela mate chinhu chaki. ⁸ Kwa lagilizo ijo, uhasanyi ulamsa chila kumelela mate kwihile kwili mgati mmwangu. One habule malagilizo, uhasanyi ufa. ⁹ Umwaka nikala ngima bila malagilizo, mbali malagilizo viyezile, uhasanyi wandusa kutenda usang'hano na niye nikala fana nidanganika. ¹⁰ Lungilo da lagilizo ijo dikala kugala ugima, mbali kumwangu digala ifa. ¹¹ Kwaviya uhasanyi upata nzila na malagilizo yayo, univwizila na kunikoma.

¹² Ivo, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kela na lagilizo jela, dinoga haulongozi ha Mulungu. ¹³ Vino chiya chinogile chigaluka ifa kumwangu? Si ivo bule! Itendeka ivo muladi uhasanyi utangigwe uhasanyi, unigalila ifa kufosela chiya chinogile. Ivo uhasanyi kufosela malagilizo, wolagusa wihi ng'hani.

Ndwagi mmwetu

¹⁴ Chovimanya malagilizo ni ya chimuhe, mbali niye ni wa chilukuli, wonichuuzigwe fana viya mtumwa wa uhasanyi.

¹⁵ Sichimanya bule chiya chinisang'hana, kwaviya chiya chinilonda sichisang'hana bule, mbali chiya chinichihila ni-icho chonichisang'hana. ¹⁶ Na one nihatenda yaja siyalonda kuyatenda, iyo yolagusa notogola kuwa Malagilizo yanoga. ¹⁷ Mbali si niye mwenyewo bule yonitenda yano, mbali nogesa ni uhasanyi woukala mgati yangu. ¹⁸ Novimanya habule dinogile jojose mgati yangu, kwa unhu wangu wa uhasanyi. Kwaviya nolonda kutenda dinogile, mbali sidaha bule. ¹⁹ Silonda bule kutenda yanogile yonilonda kutenda, mbali notenda yehile yaja siyalonda kuyatenda. ²⁰ One notenda yaja siyalonda kuyatenda, si niye yonitenda, mbali uhasanyi woukala mgati yangu uwo utenda yayo.

²¹ Nitola mbuli ino muna yamalagilizo, nahatenda yanogie, yehile nayo yabaho. ²² Mbali muna umoyo wangu nodeng'helela malagilizo ya Mulungu. ²³ Mbali nowona malagilizo mbasakanyo yamwenga yosang'hana muna ulukuli lwangu. Mbuli yogomba na mbuli ya nzeweze zangu, yonitenda niwe mtumwa wa mbuli ya uhasanyi wousang'hana muna ulukuli lwangu. ²⁴ Miyenu niye! Yelihi yondayanikombole muna ulukuli luno lolunigala muna ifa? ²⁵ Hewela Mulungu, yoyotenda ivo kwa kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito.

Ivo niye mwenyewo muna zinzeweze zangu na mtumwa wa malagilizo ya Mulungu, mbali kwa lukuli niye na mtumwa wa mbuli ya uhasanyi.

8

Ugima kufosela Muhe

¹ Ivo habule kutagusigwa kwa wanhu waja woilumba na Chilisito Yesu. ² Kwaviya kufosela Yesu Chilisito, malagilizo ya Muhe wa ugima yonikombola kulawa muna imbuli ya uhasanyi na ifa. ³ Yaja hayadahile kutendeka na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya lukuli luli na uhasanyi lukala lwabule ludabwa, Mulungu katenda ivo kwa kumgala mwanage nyachende yeli na lukuli ulingile fana ng'huli zetu zili na uhasanyi, ivo katagusa uhasanyi uli muna ulukuli ulo. ⁴ Mulungu katenda ivo muladi yaja yoninogela muna yamalagilizo yatimiye mgati yetu, cheye wochikala kwa Muhe Yelile, na si kwa lukuli uli na uhasanyi. ⁵ Waja wokala kwa kusondelela lukuli, nzeweze zawo zogesa yaja yolulonda lukuli. Mbali waja wokala kwa kusondelela viyolonda Muhe Yelile, nzeweze zawo zogesa yaja yoyolonda Muhe. ⁶ Kwaviya magesa ya chiunhu yogala ifa, mbali magesa ya Muhe yogala ugima na tindiwalu. ⁷ Wanhu wokuwa wehi wa Mulungu kwa kulangulizigwa na magesa

yawo ya chiunhu, kwaviya hawategeleza Malagilizo ya Mulungu bule, na kweli hawadaha kuyategeleza. ⁸ Wanhu wolangulizigwa na lukuli hawadaha bule kumnogeza Mulungu.

⁹ Mbali mweye Muhe wa Mulungu yahakala mgati yenu, hamwizalangulizigwa na lukuli, mbali molangulizigwa na Muhe. Munhu yoyose yelibule Muhe wa Chilisito, iyo si wa Chilisito bule. ¹⁰ Mbali one Chilisito kamgati yenu, Muhe ni ugima wenu, kwaviya mweye Mulungu kamto-golani munoga haulongozi hake hata fana lukuli lwenu lwizadanganika kwa uhasanyi. ¹¹ One Muhe wa Mulungu yoyanzilibule Yesu kuwadanganike kokala mgati yenu, iyo yoyanzilibule Chilisito kuwadanganike iviya kezaizilibula ng'huli zenu ziwolile, kezatenda ivo kufosela Muhe wake, yokala mgati yenu.

¹² Ivo ndugu zangu, china sang'hano, hachilondeka kukala fana ng'huli zetu vozilonda.

¹³ Kwaviya one mwahakala fana vizilonda ng'huli zenu, kweli mwizadanganika. Mbali fana kwa kufosela Muhe moyakoma yaja yehile yotendigwa na lukuli, mwizakuwa wagima. ¹⁴ Kwaviya waja wose wolangulizigwa na Muhe wa Mulungu ni wawo wana wa Mulungu, ¹⁵ kwaviya hamuhokele Muhe yowatenda muwe watumwa wa kudumba kaidi, mbali muhokela Muhe yowatenda muwe wana wa Mulungu. Ivo chimulilila Mulungu, "Aba" fambulo jake Tata ¹⁶ Muhe wa Mulungu mwenyewo kotogola hamwe na mihe yetu cheye cha wana wa Mulungu. ¹⁷ Kwaviya cheye cha wana wa Mulungu, chizahazi balaka zoyowekila wanhu wake, na iviya chizahazi hamwe na Chilisito chiya chiyamwikile, lelo one chihagaya hamwe na Chilisito, iviya chizakala nayo muna ukulu wake.

Utunhizo ukwiza

¹⁸ Kwaviya chovimanya magayo yochigaya sambi si chinhu na hayalinganyizwa na utunhizo wondaulawilile kumwetu. ¹⁹ Viumbe vose vogozela ng'hani kugubuligwa kwa wana wa Mulungu. ²⁰ Kwaviya viumbe vose vikigwa hasi ya utawala wa mbuli za chakachaka, kutawala viwoneke si chinhu bule, si fana vivilondile mbali fana viyalondile Mulungu. Mbali kukala na lolelo, ²¹ kwaviya viumbe venyewo wezacom-boligwa muna utumwa wa kuwola na vingile muna utunhizo wa wana wa Mulungu. ²² Kwaviya chovimanya mbaka vino sambi, viumbe vose vogutilila kwa usungu, fana usungu wa kuibasula mwana. ²³ Mbali si viumbe muhala, mbali hata cheye chili na Muhe, yakalile chanduso cha chitumetume cha Mulungu, chogutilila mgati yetu kuno chogozela kutendigwa

wana wa Mulungu na kukomboligwa ng'huli zetu. ²⁴ Kwa huwilo ijo chikomboligwa, mbali one chinhu chiloleligwa chihawoneka, baho habule huwilo kaidi. Vino yelihi yololela chinhu chiyelinacho? ²⁵ Mbali one chololela chinhu chiya ching'hali hachinachiwona, chochigoza kwa kufunyaumoyo.

²⁶ Iviya Muhe kochitaza muna unyondeneyonde wetu, hachidaha kutambika fana voilondeka, mbali Muhe mwenyewo kochitambikila cheye kwa kugutilila hakudaha kusimulilwa. ²⁷ Nayo Mulungu yowona myoyo yetu, kovimanya chiyogesa Muhe, kwaviya Muhe kowatambikila wanhu welile fana Mulungu viyolonda.

²⁸ Cheye chovimanya muna ivinhu vose Mulungu ko-tenda yanogile na wanhu waja wowomnogela, waja woyawatangile fana viyalondile. ²⁹ Waja Mulungu woyawamanyile kulawa umwaka na kalamula kulawa umwaka walingile fana mwanage, muladi mwana iyo yawe chaudele muna iwandugu wengi. ³⁰ Na waja Mulungu woyawasagule kulawa umwaka, kawatanga viya viya, nawo kawatanga, na kuwapeta wanoga haulongozi wa Mulungu, nawo kawapeta wanoga, kawatunhiza viya viya.

Ulondo wa Mulungu mgati ya Yesu Chilisito

³¹ Maabaho chilonge choni muna zimbuli izo zose? One Mulungu kaubanzi wetu, yelihi yondayadahe kuchiliga?

³² Mulungu hamuwonele ubazi hata mwanage mwenyewo, mbali kamulava kwa ichimu chetu cheye! Kaching'ha mwanage, vino hezaching'ha vinhu vimwenga hamwe nayo?

³³ Vino yelihi yondayawalongeleze wanhu wowasaguligwe na Mulungu? Mulungu mwenyewo niiyo yowatogola wanoga.

³⁴ Vino yelihi yondayawataguse mweye? Habule! Kwaviya Yesu Chilisito kadanganika, maabaho kazilibuligwa kuwadanganike! Na kokala ubanzi wa kulume wa Mulungu, nayo niiyo yochitambikila cheye.

³⁵ Yelihi yondayadahe kuchibagula kulawa muna ulondo wa Chilisito? Yodahika uzidilwa hebu kugaya hebu manhesa hebu nzala hebu ungayengaye wa kupuwa viwalo hebu ng'hondo hebu ifa?

³⁶ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Kwa ichimu chako weye chamuna uzidilwa wa ifa lusita lose.

Chiwa fana viya ng'hondolo wowogaligwa kuchiigwa.”

³⁷ Mbali kwa vinhu vino vose chipata kuhuma kwa kufosela yeye yoyachilondile cheye! ³⁸ Kwaviya nivimanya habule chinhu chochidaha kuchibagula kulawa muna ulondo wake, si ifa, wala ugima, si wasenga wa kuulanga, wala watawala wa kuulanga, wala ludabwa, si vinhu va sambu wala vikwiza,

³⁹ si yeli uchanyha wala hasi, wala chinhu chochose chi-umbigwe, habule chochidaha kuchibagula na ulondo wa Mulungu uli mgati ya Yesu Chilisto Mndewa wetu.

9

Mulungu na wanhu wake

¹ Nolonga kweli, niye ni munhu wa Chilisto, silonga uvwizi bule. Moyo wangu, kuno wolangulizigwa na Muhe Yelile wolagusa kuwa niye silonga uvwizi. ² Nolonda kulonga nina luholoji lukulu na usungu haumala muna umoyo wangu. ³ Kwa ichimu cha wanhu wangu, lukuli lwangu mwenyewo na damu yangu! Kwa ichimu chawo niha-pulile niduwiligwe na Mulungu na kubaguligwa na Chilisto ⁴ Wawo ni wanhu wa Isilaeli Mulungu woyawatendile wawe wanage na kuweng'ha utunhizo wake na malagano woyailagane nawo na woyaweng'hile Malagilizo yake na nzila ya kumtambikila yeye na vilagano vake. ⁵ Wawo ni wazukulu wa Waebulaniya, nayo Chilisto kwa unhu wake, kalawa muna dikabila jawo. Mulungu yotawala vinhu vose yeng'higwe nhogolwa siku zose. Ivo.

⁶ Silonga chilagano cha Mulungu chipotwa, kwaviya si wanhu wose wa Isilaeli niwawo wanhu wa Mulungu. ⁷ Na si welesi wose wa Bulahimu ni wana wa Mulungu. Mbali Mulungu kamulongela Bulahimu, “Welesi wako wizalawa kwa Isaka.” ⁸ Ivo ilinga na kulonga, si waja welekwe kwa lukuli niiyo wana wa Mulungu, mbali waja wowelegigwe kwa chilagano cha Mulungu niiyo wopetigwa wana wa Bulahimu. ⁹ Kwaviya chilagano cha Mulungu niicho chino, “Muna ulusita lunogile nizabwela na Sala kezakweleka mwana wa chilume.”

¹⁰ Si ivo muhala bule, mbali Lebeka nayo kakala na wana waidi wa chilume kwa tata imwe, niiyo wasaho yetu Isaka. ¹¹ Hata wana wawo waidi viwakalile hawanakwelegigwa, viwakalile wang'hali hawanatenda yanogile na yehile. Mulungu kamsagula imwe viweli fana vidili lungilo jake. ¹² Mulungu kamulongela Lebeka, “Mbwanga imkulu kezam-sang'hanila mbwanga imdodo.” ¹³ Fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, “Nimulonda Yakobo mbali Esawu nimwihila.”

¹⁴ Lelo chilonge choni? Vino Mulungu kana ubagulo? Aka, siivo bule! ¹⁵ Kwaviya Mulungu kamulongela Musa, “Nizamuwonela ubazi munhu ija yonimulonda kumuwonela ubazi, nizamutendela yanogile munhu ija yonimulonda kumtendela yanogile.”

¹⁶ Ivo chila chinhu chohuwila ubazi wa Mulungu, na si chiya chiyolonda munhu hebu chiyosang'hana, mbali kwa ubazi wa Mulungu muhala. ¹⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga vino kwa mfalume wa Misili, "Nikutenda uwe mfalume kwa sang'hano ino, muladi nilaguse ludabwa lwangu muladi zina jangu dimanyike muna isi yose." ¹⁸ Ivo, Mulungu komuwonela ubazi munhu yoyose yomulonda kumuwonela ubazi na kamtenda kuwa moyo mdala munhu yoyose yoyomulonda.

Ubazi wa Mulungu na Ludoko

¹⁹ Imwe wenu kodaha kunilongela, "one ihawa ivo, habali Mulungu kowatagusa wanhu? Kwaviya habule munhu yodaha kulema chiyolonda Mulungu?" ²⁰ Mbali weye kwa yelihi, munhu, yuumwidika ivo Mulungu? Nongo haidaha kumuza ija yaiumbile, "Habali kuniumba fana vino?" ²¹ Munhu youmba nongo kodaha kusang'hanila ulongo viyolonda na kuumba nongo mbili kwa ulongo uja uja, imwe kwa sang'hano zinogile na imwenga kwa sang'hano za chila siku.

²² Vino ivo voili kwa Mulungu. Kalonda kulagusa ludoko lwake na ludabwa lwake. Mbali kawafunyila umoyo wanhu waja walondeke kuwatagusa kwa ludoko lwake, wawo wolondeka kunangigwa. ²³ Nayo mwenyewo kalonda kulagusa utunhizo wake mkulu, uyaching'hile cheye woyachilondile chihokela ubazi wake, cheye woyachisasale kulawa mwanduso chihokele ukulu wake. ²⁴ Kwaviya cheye niyo wanhu woyachitangile, si kulawa mwa Wayahudi muhala, mbali iviya kulawa wanhu weli siyo Wayahudi.

²⁵ Fana Mndewa viyalongile muna ichitabu cha Hoseya, "Waja weli 'si wanhu wangu,' nizawatanga 'wanhu wangu,' Nizalagusa ulondo wangu kwa zisi ziya ning'hali sinazilonda."

²⁶ Maabaho, "Hanhu haja howalongiligwe, 'mweye si wangu,' baho wezatangigwa wana wa Mulungu yeli ngima."

²⁷ Iviya Isaya mulotezi wa Mulungu kowalilila Waisilaeli haja hayalongile,

"Hata one Waisilaeli wengi fana msanga wa mhwani, mbali wondawakomboligwe wadodo.

²⁸ Kwaviya Mndewa hezakalama bule kuitagusa isi yose."

²⁹ Fana Isaya viyalongile kulonga, "One Mndewa mwene ludabwa lose sigambeyaulekelele welesi wa Isilaeli, chihawile fana Sodoma, chihalingile fana Gomola."

Paulo kowatambikila Waisilaeli

³⁰ Vino chilonge choni? Wanhu weli siyo Wayahudi hawatendile chinhu muladi wapetigwe wanoga haulongozi wa Mulungu, watendigwa wanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo wawo, ³¹ mbali wanhu wa Mulungu, wowakalile wozahila malagilizo ya kuwapeta wanoga haulongozi wa Mulungu, hawayapatile bule malagilizo ya kupetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu. ³² Habali hawayapatile? Kwaviya wahuwila yaja yowatendile, hawahuwile uhuwilo bule. Ivo waikwala “Muna idibwe da kuikwalila” ³³ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Lola nika dibwe uko Sayuni ijo dizawatenda wanhu waikwale, nika luwe louwatenda wanhu wagwe. Mbali munhu yoyose yomuhuwila yeye hezagumigwa chinyala bule.”

10

¹ Ndugu zangu, moyo wangu wolonda ng'hani na nomtambikila Mulungu Waisilaeli wayangu wakomboligwe. ² Nowalongelani kweli, wawo wailava kumsang'hanila Mulungu. Mbali si kwa kumanya vinogile bule. ³ Kwaviya hawammanyile Mulungu viyotenda wanhu wanoge haulongozi hake, nawo wandusa nzila yawo wenyewo, hawaisondelela nzila ya Mulungu ya kuwatenda wanhu wanoge haulongozi hake. ⁴ Kwaviya kwa kufosela Yesu Chilisito, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yapata kufikila uhelelo wake, kwa ichimu cha chila munhu yohuwila yatogoligwe kanoga haulongozi wa Mulungu.

Ukombola kwa wanhu wose

⁵ Muna imbuli ya kutogoligwa na Mulungu kufosela kutegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kandika vino, “Munhu yoyose yotegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kezakuwa ngima kwa Malagilizo yayo.” ⁶ Mbali katogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo yolongigwa vino, “Sekeulonge muna umoyo wako, yelihi yondayakwele mbaka kuulanga, uko ni kumuhulumusa hasi Chilisito kuchikombola?” ⁷ hebu kulonga, “Yelihi yondayahumuluke mbaka kudikombo tali dilibule uhelelo, uko ni kumwinula Chilisito kulawa kwa wanhu wowadanganike kuchikombola?” ⁸ Mbali Maandiko Yelile yolonga vino, “Usenga wa Mulungu wahabehi na weye, muna umulomo wako na muna umoyo wako,” uwo ni usenga wa uhuwilo wochiupeta. ⁹ One uhatogola kwa mulomo wako Yesu ni Mndewa na uhahuwila muna umoyo

wako kuwa Mulungu kanzilibula kuwadanganike, kwiza-komboligwa. ¹⁰ Kwaviya kwa moyo munhu kohuwila na kopetigwa kanoga haulongozi wa Mulungu, na kwa mulomo kotogola na kukomboligwa. ¹¹ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose yodayamuhuwile, hezagumigwa chinyala bule.” ¹² Dino nodilonga kwa chila munhu, kwaviya habule mbasakanyo kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwaviya Mulungu ni Mndewa wa wanhu wose na kowatemela mate ng'hani wanhu wose wowonpula. ¹³ Fana Maandiko Yelile viyolonga, “Chila munhu yotambika kwa zina da Mndewa, kezakomboligwa.”

¹⁴ Lelo wezamambikilaze ija wang'hali hawamuhuwila? Na wezamuhiwile one hawanahulika usenga wake? Na wezahulikaze one habule munhu wa kuwapetela? ¹⁵ Na wanhu wezapetaze Mbali Inogile one hawatumiye bule? Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Mbali ya kudeng'heleza ng'hani, kwiza kwa waja wowopeta Mbali Inogile!” ¹⁶ Mbali siyo Waisilaeli wose bule wahuwile Mbali Inogile. Isaya mulotezi wa Mulungu kalonga, “Mndewa, yelihi yahuwile usenga wetu?” ¹⁷ Ivo uhuwilo wokwiza kufosela kuhulika usenga, na usenga uwo wokwiza kwa kupeta mbali ya Chilisito.

¹⁸ Mbali nouza, vino hawahulike bule? Ona kuhulika wahulika, fana Maandiko Yelile viyolonga, “Dizi jawo jenela muna isi yose, mbali zawo zifika mbaka uhelelo wa isi yose.”

¹⁹ Nouza kaidi, vino wanhu wa Isilaeli hawavimanyile bule? Mulungu kalonga kufosela mulomo wa Musa kalongola kulonga,

“Nizawatenda muwawonele migongo wanhu wa isi imwenga, nizawatenda muwawonele ludoko wanhu wabozi.”

²⁰ Kaidi Mulungu hadumbile kulonga kufosela Isaya,

“Niwoneka kwa wanhu waja hawanizahile bule, niwalawila wanhu waja hawaniuzile niye.” ²¹ Mbali kwa Waisilaeli, Mulungu kolonga,

“Misi yose niwagolosela makono yangu wanhu hawategeleza na hawatogola.”

11

Ubazi wa Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli

¹ Nouza, vino Mulungu kowalema wanhu wake mwenyewo? Si ivo bule! Niye mwenyewo ni Muisilaeli, welesi wa Bulahimu, kulawa muna dikabila da Benjamini.

² Mulungu hawalemile bule wanhu wake mwenyewo, woyawasagule kulawa mwanduso. Movimanya Yamaandiko Yelile viyolonga kusunhela Eliya lusita viyamuyalalile Mulungu kusunhela wanhu wa Isilaeli. ³ “Mndewa, wawakoma walotezi wako na wabomola vilingo vako kwa kuvigwisa hasi, niye muhala nisigala na walonda kunikoma niye.” ⁴ Vino Mulungu yamwidikeze? “Niye mwenyewo nika goya wanhu 7,000, wawo hawamtambikile bule mulungu wa uvwizi yotangigwa Baali.” ⁵ Iviya niivo yili sambu, kuna wanhu wadodo wasigale mwa waja wasaguligwe kwa unovu wa Mulungu. ⁶ Mulungu kowasagula kwa kuwawonela ubazi, na si kwa ichimu cha yaja yawatendile, Mulungu one yasagule wanhu kwa yaja yawatendile, baho kuwawonela ubazi kwake sigambekuwe chinhu.

⁷ Vino wanhu wa Isilaeli hawachipatile bule chinhu chiya chowakalile wochizahila? Bule, mbali waja wasaguligwe na Mulungu wachipata, wamwenga watendigwa wabozi. ⁸ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Mulungu katenda nzeweze zawo na myoyo yawo kuwa midala, mbaka vino diyelo hawadaha bule kuwona kwa meso yawo wala kuhulika kwa magutwi yawo.” ⁹ Iviya Daudi kolonga, “Madugila yawo yawahindikile yawe fana viya mtego wa kuwanamata, wagwe na kutagusigwa.

¹⁰ Meso yawo yagumigwe ziza muladi sekewalole, wawo wogaya kwa mbuli ya siku zose.”

¹¹ Nouza kaidi, vino Wayahudi waikwala mbaka wagwa kabisa? Si ivo bule! Mbali kwaviya watenda uhasanyi, ukombola uhita kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ivo Wayahudi watendigwa wawone migongo. ¹² Basi ihawa kuikwala kwawo kugala utemela mate mwingi kwa isi yose, iviya fana kunangigwa kwawo kugala utemela mate mwingi kwa wanhu weli siyo Wayahudi, kubwelezigwa kwawo kwizagala utemela mate mwingi ng'hani.

Ukombola wa wanhu weli siyo Wayahudi

¹³ Nowalongela mweye wanhu muli siyo Wayahudi, kwaviya niye niwa mtumigwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, na noitunhiza sang'hano yangu. ¹⁴ Niye nolonda kuwatenda wanhu wangu fana Wayahudi wawone migongo, muladi nidahe kuwakombola wamwenga wawo. ¹⁵ Yahawa kulemigwa kwawo kuwatenda wanhu wa isi wailumbe na Mulungu, vino izakuwaze wahatogoligwa na Mulungu? Wanhu wadanganike wozilibuka!

¹⁶ One chihande cha mwanduso cha gate chihalavigwa kwa Mulungu, gate jose dokuwa da Mulungu. One mizizi

ya mibiki ihalavigwa kwa Mulungu, na mibiki yose yokuwa ya Mulungu. ¹⁷ Matambi yamwenga ya mbiki wa mzaituni yahakanhigwa, na matambi ya mbiki wa mzaituni mbago wowombekigwa. Mweye wanhu wa ziisi zimwenga muwa fana viya mbiki wa mzaituni mbago, na lelo moihanganya na mazizi ya mbiki wa mizaituni.

¹⁸ Sekemuyazehe yaja matambi yakanhigwe. Na one kuna da kwiigodela, vino moigodela choni? Mkumbuke si mweye imuidima mizizi, mbali mizizi niiyo iwadima mweye.

¹⁹ Mbali kwizalonga “Matambi yakanhigwa muladi niye niwombekigwe hanhu hake.” ²⁰ Yayo ni kweli! Yabenigwa kwaviya hayahuwile bule, na weye kwima kwa uhuwilo wako. Sekewiigode mbali udumbe. ²¹ Mulungu hawawonele ubazi bule Wayahudi walingile fana matambi yakalile baho, vino weye kogesa kezakuleka?

²² Lelo loleni ubazi na ukali wa Mulungu. Yeye mkali kwa waja wowagwile, mbali kanoga kumwenu one muhagendelela kukala muna unovu wake, mbali one siivo bule, na mweye kwizakanhigwa. ²³ Na Wayahudi iviya, one wahahuwila, wezakwikigwa kaidi hanhu haja howakanhigwe. Kwaviya Mulungu kodaha kutenda ivo. ²⁴ Mweye wanhu muli siyo Wayahudi mulinga fana tambi da mzaituni mbago, mulavigwa uko mwikigwa muna umbiki wa kumgunda, muna disina dili si jenu bule. Mbali Wayahudi walinga fana mzaituni wa kumgunda, Lelo habule udala Mulungu kuiombeka kaidi muna disina jawo wenyewo.

Mulungu kowawonela ubazi wanhu wose

²⁵ Ndugu zangu nolonda muvimanye sili ino ifisike sekemwize kuiwona mweye mwawabala ng'hani. Udala wa wanhu wa Isilaeli ukala wa lusita muhala mbaka mheta ya wanhu weli siyo Wayahudi vondawambwelele Mulungu.

²⁶ Mbali vino niivo Waisilaeli wose vondawakomboligwe. Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Mkombola kezakwiza kulawa Sayuni na kezasegeza wihi wose muna welesi wa Yakobo.

²⁷ Nizatenda nawo lagano dino vondanisegeze uhasanyi wawo.”

²⁸ Kwaviya walema Mbali Inogile, Wayahudi ni wehi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali kwa ichimu cha usaguzi wa Mulungu, Wayahudi ni walondwa wake kwa ichimu cha wasaho zawo. ²⁹ Kwaviya Mulungu yahaweng'ha wanhu chitumetume chake, hagalusa.

³⁰ Mweye wanhu muli siyo Wayahudi baho umwaka mulema kumtegeleza Mulungu, mbali sambu muhokela ubazi wa Mulungu kwaviya Wayahudi walema kumtegeleza Mulungu.

³¹ Ivo yili kwa ichimu cha ubazi umuuhokele, Wayahudi iviya hawamtegeleze Mulungu, muladi nawo iviya wahokele ubazi wa Mulungu. ³² Kwaviya Mulungu kawatenda wanhu fana wafungwa waleke kumtegeleza, muladi yawawonele ubazi wanhu wose.

Mulungu yatogolwe

³³ Utajili wa Mulungu, ubala na umanyi wake ni vikulu kufosa ningo! Yelihi yomanya viyolamula, yelihi yomanya nzila zake? ³⁴ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Yelihi yapatile kuyamanya magesa ya Mndewa?

Vino yelihi yodaha kumulongoza muna ulamuzi wake?

³⁵ Vino yelihi yoyamwing'hile Mulungu chinhu chochose, mbaka yadahe kulihigwa chinhu icho?”

³⁶ Kwaviya vinhu vose vilumbigwa na Mulungu, na vose vauko kwa udahi wake na kwa chimu cha Mulungu. Mulungu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

12

Ugima muna usang'hano wa Mulungu

¹ Ivo mweye ndugu zangu, kwaviya Mulungu kana ubazi mwingi, nowalamba kwa moyo wose, mulavileni Mulungu ng'huli zenu fana viya nhambiko yili na ugima, yelile na yili na kudeng'heleza. Ino niiyo nzila yenu haswa ya kumtambikila. ² Sekemwige migenzi ya isi ino yose, mbali Mulungu yagaluse magesa yenu, muladi muyamanye yaja yoyolonda Mulungu, chilihi chinogile, chilihi chimnogela yeye na chitimilike. ³ Kwa unovu woning'higwe na Mulungu, nowalongelani mweye mose, sekemwiyyone fana mweye chinhu ng'hani kufosa viya vimulondeka muwe. Magesa yenu yawe na chiyasi kwa kulagusa ningo ya uhuwilo uyamwing'hileni Mulungu.

⁴ Lukuli luna viungo vingi, na chila chimwe china sang'hano yake. ⁵ Iviya cheye ingawa chawengi, chalukuli lumwe kwa kuilumba na Chilisito, na chila munhu kachilungo cha miyage. ⁶ China vitumetume mbasakanyo kwa ichimu cha ubazi uyaching'hile Mulungu. Munhu yeli na chitumetume cha ulotezi nayachisang'hanile kuinzana na uhuwilo wake. ⁷ Munhu yeng'higwe kuwasang'hanila wayage, leka yawasang'hanile, one kufundiza, leka yafundize. ⁸ Mwene kuwagangamiza wamwenga, nayatende ivo, munhu yolava, yalave kwa moyo welile. Munhu yolanguliza, yalangulize kwa kuiyoha, nayo yolagusa ubazi yalaguse kwa kudeng'helela.

⁹ Ulondo wenu sekeuwe na udelenya wowose. Muyehile yehile yose, yamhilileni yaja yanogile. ¹⁰ Mwiinogele fana

mwandugu mwa Chilisito, mwiitegeleze mweye kwa mweye, kwa hishima. ¹¹ Sang'haneni sang'hano kwa kuiyoha na sekemuwe wabwa. Na msang'hanileni Mndewa kwa moyo unogile. ¹² Lolelo jenu na diwe muna dideng'ho siku zose, muhagaya funyeniumoyo na kutosa siku zose. ¹³ Muwataze wanhu wa Mulungu vinhu viwolonda na muwahokele wageni kwa hishima muna zikaye zenu.

¹⁴ Wapulileni utemela mate kwa Mulungu waja wose wombamanyani mweye, muwalondele utemela mate na sekemuwaduwire. ¹⁵ Deng'heleleni hamwe na wene kudeng'helela, iviya lileni hamwe na wene kulila. ¹⁶ Mukale na kwiilumba vinogile mweye kwa mweye. Sekemuilondele makulu, wasang'hanileni wanhu wadododo na ngayengaye. Sekemuiwone mweye muna ubala ng'hani.

¹⁷ One munhu yahamtendelani vihile, sekemumulihe yehile kwa yehile. Mbali mutende yanogile kuulongozi wa wanhu wose. ¹⁸ Tenda chila chiudaha weye mwenyewo, muladi ukala na wanhu wose kwa tindiwalo. ¹⁹ Wambwiya zangu, sekemulihe vihile, ila mulekeleni Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Kulihiliza yehile ni sang'hano yangu, niye nizalihiliza, kolonga Mndewa." ²⁰ Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Mwihi wako yahawa na nzala, mwing'he ndiya, na yahawa na ng'hilu, mwing'he mazi yangwe. Kwaviya kwa kutenda ivo, kwizamtendeza yawone chinyala ng'hani fana makala ya moto muna iditwi jake."

²¹ Sekeuilekelele kuhumigwa na wihi, mbali uuhume wihi kwa unovu.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

¹ Chila munhu kolondeka kuwategeleza watawala wa isi, kwaviya habule utawala haulawile kwa Mulungu bule, na uja uli sambu wikigwa na Mulungu. ² Mbali ija munhu yolema utawala, munhu iyo komulema Mulungu yawikile, nawo wotenda ivo wezatagusigwa. ³ Kwaviya watawala hawadumbigwa bule na wanhu wotenda yanogile, mbali wodumbigwa na wanhu wotenda yehile. Na weye one hulonda kumdumba mtawala, utende yanogile, nayo kezakutogola. ⁴ Kwaviya yeye komsang'hanila Mulungu kwa ichimu cha yanogile. Mbali uhatenda yehile, umdumbe kwaviya kodaha kukutagusa. Yeye komsang'hanila Mulungu, kowalagusa ludoko lwa Mulungu waja wotenda yehile. ⁵ Ivo yolondeka kuwategeleza watawala, sekeiwe kwa kudumba nhaguso ya Mulungu muhala, mbali kwaviya yolondeka ivo muna umoyo wako.

⁶ Kwa ichimu icho mweye moliha kodi, kwaviya watawala wawo womsang'hanila Mulungu, yahawa wofikiza viya vilondeka. ⁷ Mwing'heni chila munhu chiya choyolondeka, munhu wa usulu, mwing'heni usulu wake na munhu wa kodi yeng'higwe kodi yake, yolonda kuhulikigwa na yahulikigwe.

Kuilonda chindugu

⁸ Sekemudaigwe chinhu chochose, mbali mudaigwe kuilonda muhala. Kwaviya ija yomulonda miyage, iyo koyategeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁹ Malagilizo ni yayo yano, “Sekeutende ugoni, sekeukome munhu, sekeubawe, sekeumelele mate vinhu va wanhu.” Yayo yose yekigwa muna lagilizo dino, “Mulonde mkaya miyago fana viya viuilonda weye mwenyewo.” ¹⁰ One uhamulonda miyago whizamtendela yehile bule, ulondo ni kufikiza Malagilizo yose ya Musa.

¹¹ Molondeka mutende vino, kwaviya movimanya kuwa lusita lwa mweye kulamka muna zinhongo lufika. Kwaviya sambu ukombola wetu wa habehi kufosa lusita luja vochanduse kuhuwila. ¹² Chilo chahabehi kumala na misi yokwiza. Ivo chileke kutenda yehile yeli muna diziza, chikasole silaha za kuitowela imisi kubung'huke. ¹³ Chikale vinogile fana viya wanhu wochikala habung'huke imisi, si kwa umelo na ung'waji na unyolodo na uwashelati na ndwagi hebu migongo. ¹⁴ Mbali muilumbe na Mndewa Yesu Chilisito, lekeni kusondelela ng'huli zenu na tamaa zake.

14

Sekeumtaguse miyago

¹ Watogoleni wanhu wose weli nyondeneyonde wa uhuwilo, mbali sekemuyataguse magesa yawo. ² Wanhu wamwenga woinenga, imwe uhuwilo wake womtogolela kuja chila chinhu mbali imwenga uhuwilo wake nyondeneyonde, koja mboga za mayani muhala. ³ Munhu yoja chila chinhu sekeyamwehule ija haja chila chinhu, ija yoja mboga ya mayani muhala sekeyamtaguse ija yoja vinhu vose, kwaviya Mulungu kamtogola. ⁴ Weye kwa yelihi mbaka ulonde kumtagusa msang'hana wa miyago? Yahema hebu yahagwa ijo ni da mwenevale wake. Na kezakwima kwaviya Mndewa kodaha kumwimiza.

⁵ Munhu imwe kodaha kugesu siku imwe inoga ng'hani kufosa dimwenga, na imwenga kodaha kuwona siku zose yanoga. Chila munhu yawone fana chiyotenda chinoga. ⁶ Munhu yowona siku imwe inoga kufosa yose, iyo kotenda ivo kwa ichimu cha kumtunhiza Mulungu, nayo yoja ndiya imwenga kotenda ivo kwa kumtunhiza Mndewa kwaviya

komwing'ha hewela Mulungu. Iviya na munhu ija yoleka kuja ndiya imwenga, kotenda ivo kwa ichimu cha kumtunhiza Mndewa, nayo iviya komwing'ha hewela Mulungu. ⁷ Kwaviya habule munhu yoyose vichili yokala kwa chimu chake mwenyewo, hebu yodanganika kwa ichimu chake mwenyewo. ⁸ Chahawa wagima, chawagima kwa chimu cha Mndewa, na chahadanganika, chodanganika kwa chimu cha Mndewa. Ivo chihawa wagima hebu chihadanganika, cheye cha wanhu wa Mndewa. ⁹ Kwaviya Chilisito kadanganika na kuzilibuka muladi yadahe kuwa Mndewa wa wagima na wadanganike. ¹⁰ Lelo weye habali komtagusa miyago? Na iviya habali konzeha miyago? Kwaviya cheye chose chizakwima kuulongozi wa chigoda cha nhaguso cha Mulungu. ¹¹ Kwaviya Yamandiko Yelile yolonga,

Mndewa kolonga, "Fana viya niye vinili ngima,
Chila munhu kezanitumbalila mavindi,
chila munhu kezalonga niye niiyo Mulungu."

¹² Chila imwe wetu, kezamulongela Mulungu mbuli zake mwenyewo.

Sekeumuhonze miyago

¹³ Ivo sekechiitaguse cheye kwa cheye. Mbali chiilangulize, munhu sekeyatende chinhu chochose chochimtenda miyage yaikwale hebu yagwe muna uhasanyi. ¹⁴ Kwa kuilumba na Mndewa Yesu, novimanya habule chinhu chochose cham-bule mwiko kwandusila umwaka, mbali munhu yahagesa chinhu fulani cha mwiko ivo kumwake yeye chokuwa mwiko. ¹⁵ One uhamuhasanya ndugu yako kwa chinhu chi-
uja, yolagusa ugenzi wako haugenda na ulondo. Sekeutogole hata chidogo ndiya yako iwe chimu cha kwaga kwa munhu imwenga, ija Chilisito kadanganika kwa ichimu chake. ¹⁶ Ivo uwo unovu wenu sekeulongigwe kwa yehile. ¹⁷ Kwaviya Ufalume wa Mulungu si kuja na kung'wa, mbali kwa kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, tindiwalo na deng'ho vovigaligwa na Muhe Yelile. ¹⁸ Munhu yoyomsang'hanila vino Chilisito, kondeng'heleza Mulungu na kotogoliligwa na wanhu.

¹⁹ Ivo siku zose chamhilile vinhu viya vovigala tindiwalo na vovichitaza kwiizenza vichili. ²⁰ Lelo sekeuibanange sang'hano ya Mulungu kwa ndiya. Kwaviya ndiya zose zofaya, mbali haifaya bule kuja ndiya yointendeza munhu yagwe muna uhasanyi. ²¹ Vinogile kutenda ni kuleka kuja nyama hebu kung'wa divai hebu kutenda chinhu chochose chondachimtende miyago yagwe muna uhasanyi.

²² Ivo yamhilila chochose chomuhuwila muna ivinhu vino haulongozi ha Mulungu. Wamweda waja wose hawaita-gusa wenyewo kwa yaja yowotenda. ²³ Mbali munhu yeli na lugano kwa ndiya iyoja, Mulungu komtagusa one ya-haja, kwaviya lungilo da sang'hano yake damwabule muna uhuwilo. Na chochose chilibule mwanduso wake muna uhuwilo ni uhasanyi.

15

Wanogezeni wamwenga, sekemuinogeze wenyewo

¹ Cheye chigangamale muna uhuwilo cholondeka chiwataze wanyondenyanonde na muladi wadahe kupapa mizigo yawo. Sekechiinogeze cheye wenyewo muhala.

² Chila munhu kolondeka yawanogeze ndugu zake kwa kuwatendela yanogile, muladi yamzenge ija ndugu yake muna uhuwilo. ³ Kwaviya Chilisito hailondile mwenyewo bule, fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Maligo yose yowakuligile weye, yanipata niye Mulungu.” ⁴ Kwaviya chila chinhu chandikigwe muna Yamaandiko Yelile, chandikigwa muladi kuchifundiza cheye, muladi kwa kufunyaumoyo na kugumigwa moyo kwa Yamaandiko Yelile chidahe kuwa na lololo.

⁵ Nompula Mulungu yoweng'ha wanhu kufunyaumoyo na kuwaguma moyo yamdahizeni kwima hamwe chigangamavu na kutenda fana viyatendile Yesu Chilisito. ⁶ Muladi mweye mose kwa lungilo dimwe, na dizi dimwe, mtunhizeni Mulungu na Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu wose

⁷ Ivo mwiitogole wenyewo kwa wenyewo, fana viya Chilisito viyamtogoleni mweye kwa utunhizo wa Mulungu.

⁸ Kwaviya nowalongela kuwa Chilisito ugima wake kawasang'hanila Wayahudi, yapate kulagusa uwaminifu wa Mulungu na iviya ivilagano viya va Mulungu viyaweng'hile wasaho zetu, vidahe kufika. ⁹ Iviya wanhu weli siyo Wayahudi nawo wadahe kumtunhiza Mulungu, kwa ichimu cha ubazi wake. Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Kwaviya nizakutogoza mwa wanhu wa zisi zimwenga. Na iviya nizakwimba nhogolwa ya zina jako.”

¹⁰ Kaidi Maandiko Yelile yolonga,

“Deng'heleleni mweye wanhu muli siyo Wayahudi, hamwe na wanhu wa Mulungu.”

¹¹ Maabaho Maandiko Yelile yolonga,

“Wanhu wose muli siyo Wayahudi mtogozeni Mndewa, wanhu wa zisi zose mtogozeni yeye.”

¹² Isaya kolonga kaidi,

“Muna ulukolo lwa Yese kezalawilila munhu, nayo kezatawala wanhu weli siyo Wayahudi nawo wezambulolela yeye.”

¹³ Mbali Mulungu yeli mwanduso wa uhuwilo, yawamemezeni deng'ho na tindiwalo kulawa muna uhuwilo wenu, muladi lololo jenu ugendelele kukula kwa ludabwa lwa Muhe Yelile.

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

¹⁴ Wandugu zangu, niye mwenyewo novimanya kuwa mweye mumema unovu na muna umanyi, na modaha kwiifundiza mweye kwa mweye. ¹⁵ Mbali muna usenga uno niwandikila bila kudumba, muladi nimkumbuseni kaidi mbuli za zozilondeka. Nitenda ivo kwa ubazi uyaning'hile Mulungu, ¹⁶ kanisagula niwe mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Sang'hano yangu ya ulava nhambiko kuipeta Mbuli Inogile ya Mulungu, muladi wanhu weli siyo Wayahudi wapate kuwa sadaka itogoligwa kwa Mulungu, sadaka isafyigwe na Muhe Yelile. ¹⁷ Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, nodaha kwiigodela usang'hano wangu kwa Mulungu. ¹⁸ Sidaha kulonga chinhu chimwenga chochose muhala, mbali ni chiya Chilisito Yesu kufosela niye, choyatendile kwa kunisang'hanila, wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kunategeleza. Katenda ivo kwa mbuli na sang'hano. ¹⁹ Kwa ludabwa lwa mauzauza na mawewedeka na kwa ludabwa ya Muhe Yelile. Kwa kugenda kwangu kulawa Yelusalemu mbaka Iluliko, nimala kuigong'onda chila hanhu Mbuli Inogile ya Chilisito. ²⁰ Lungilo jangu siku zose niipete Mbuli Inogile hanhu haja wanhu hawanamuhulika Chilisito, muladi nileke kuzenga muna ichandusilo cha munhu imwenga. ²¹ Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Wanhu hawalongiligwe mbuli zake, wezawona, na wanhu wose hawahulike, wezavimanya.”

Paulo koilungila kulaula Loma

²² Kwa ichimu icho, nigomigwa miyanza mingi kwiza kumwenu.

²³ Mbali sambu nikomeleza sang'hano yangu muna zizi zino, na kwaviya siku nyingi nilonda kwiza kumulaulani, ²⁴ nolonda kutenda ivo sambu. Nolonda kuwawona nahawa muugenzi kuhita isi ya Sipaniya na kupata nhazo yenu kwa umwanza uwo, maabaho kudeng'helela kuwa hamwe na mweye kwa lusita luguhi. ²⁵ Mbali sambu nohita Yelusalemu kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu weli uko. ²⁶ Kwaviya wahuwila wa Makedoniya na Akaya walamula kulava sadaka ziwataze wanhu wa Mulungu weli ngayengaye uko Yelusalemu. ²⁷ Wawo wenyewo wailunga kutenda

ivo, na kweli walondeka kutenda ivo. Kwaviya fana wanhu weli siyo Wayahudi wahokela vinhu va chimuhe kulawa kwa Wayahudi, nawo wolondeka wawagolele Wayahudi vinhu va lukuli. ²⁸ Nihaikomeleza sang'hano ino na kuweng'ha Wayahudi wa Yelusalemu hela ilavigwe kwa ichimu chawo, nizamulaulani mweye nihawa muna umwanza kuhita isi ya Sipaniya. ²⁹ Novimanya kuwa niheza kumwenu, nizakwiza na balaka kamili ya Chilisito.

³⁰ Nowalamba ndugu zangu, kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito na ulondo uyoching'ha Muhe Yelile, muilumbe na niye kwa kunitosela ng'hani kwa Mulungu. ³¹ Tambikeni muladi nidahe kulawa vinogile kwa wanhu hawamuhuwila Yesu weli uko kuna umkowa wa Yudeya na sang'hano yangu uko kuna dibululu da Yelusalemu idahe kutogoligwa na wanhu wa Mulungu weli uko. ³² One Mulungu yahalonda nizakwiza kumwenu kwa deng'ho, na nideng'helele kuhu-mula hamwe na mweye. ³³ Sambu Mulungu wa tindiwalo yawe na mweye wose. Ivo!

16

Ndamusa kwa wanhu mbasakanyo

¹ Nolonda mummanye lumbu jetu Fibi, yeli msang'hani muna dimbumbila da wahuwila wa Chilisito da Kemkeliya. ² Mumuhokele iyo kwa zina da Mndewa, Fana viya viili kwa wanhu wa Mulungu. Mtazeni chochose chiyolonda kulawa kumwenu, kwaviya yeye kawataza wanhu wengi, iviya na niye kanitaza.

³ Ndamsileni Pilisika na mulumake Akila, wasang'hana wayangu muna kuilumba na Yesu Chilisito. ⁴ Wawo wahonza ugima wawo kwa ichimu changu. Noweng'ha hewela ng'hani, si niye muhala mbali hata wahuwila wose wa Yesu weli siyo Wayahudi. ⁵ Ndamsileni wanhu wose womuhuwila Chilisito wowoiting'hana muna zikaye zawo.

Ndamsileni mbwiyangu Epaineto, yeli wa mwanduso kumu-huwila Chilisito muna isi ya Asiya. ⁶ Iviya ndamsileni Maliya, yoyasang'hane usang'hano kwa kuiyoha kwa ichimu chenu. ⁷ Ndamsileni Anduloniko na Yuniya, Wayahudi wayangu, wowafungigwe muna ichifungo hamwe na niye. Wawo womanyika ng'hani mwaiwawo watumigwa na wawo wanilongolela kumu-huwila Chilisito.

⁸ Ndamsileni Ampiliato, mbwiyangu muna ukuilumba na Mndewa. ⁹ Ndamsileni Ulibano, msang'hani wetu muna isang'hano ya Chilisito, iviya ndamsileni mulondwa wangu Sitakisi. ¹⁰ Ndamsileni Apele, ija kwaminika kwake kwa

Chilisito kuwoneka. Iviya ndamsileni wanhu wose weli mwi-ikaye ya Alisitobulo. ¹¹ Ndamsileni Helodiyoni, Muyahudi miyangu, na wanhu wamuhuwile Yesu weli muna ikaye ya Nalikisi.

¹² Ndamsileni Tilifaina na Tilifosa wanaake wowosang'hana usang'hano muna utumigwa wa Mndewa, na mulondwa wangu Pelisi yeye kasang'hana mengi kwa chimu cha Mndewa. ¹³ Ndamsileni Lufo, yasaguligwe haswa kusang'hana sang'hano ya Mndewa, hamwe na mamiyake, yeli fana mami yangu. ¹⁴ Ndamsileni Asimkilito na Filegoni na Helime na Patiloba na Helima, na wanhu wose wamuhuwile Yesu weli hamwe nawo. ¹⁵ Ndamsileni Filologo na Yuliya na Neleya na lumbu jake na Olimpa, hamwe na wanhu wa Mulungu wose weli hamwe nawo.

¹⁶ Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha ulondo. Wahuwila wose wa Chilisito womulamsani.

Usi wa uhelelo

¹⁷ Ndugu zangu, nowalamba muwalole ng'hani wanhu wowatenda wanhu waibagule, na kuwatenda wanhu wamwenga wagwe, waleka kutegeleza mafundizo yomuhokele. Muyepule nawo, ¹⁸ kwaviya wanhu fana wawo hawamsang'hanila Chilisito Mndewa wetu, mbali wosang'hanila viwolonda wawo wenyewo. Kwa mbuli zawo zinogile na ulonzi wa kuhembeleza wowavwizila wanhu weli na miyoyo inogile. ¹⁹ Chila munhu kahulika kutegeleza kwenu na ivo muwa chimu cha deng'ho jangu. Nowalondeni muwe wabala muna zimbuli zinogile, na muwe wabozi muna zimbuli zihile. ²⁰ Mulungu yeli nzasa ya tindiwalo jetu, hezakalama kumuhonda Lufyende hasi ya migulu yenu.

Unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito uwe na mweye.

²¹ Timoseyo msang'hani miyangu kowalamusani, na Wayahudi wayangu Lukiyo na Yasoni na Sosipatilo wowlamusani.

²² Niye Telitiyo yonyandikile usenga ino, nowalamusa muna Chilisito.

²³ Gayo, mkaya wangu, ija wanhu womuhuwila Yesu woit-ing'hana kumwake komulamusani. Elasito mwika hela wa bululu dino, na sekulu wetu Kwalito womulamsani. ²⁴ Ubazi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito ukale na mweye mose. Ivo.

Kukomelezela nhambiko ya nhogolwa

²⁵ Lelo chimtunhize Mulungu! Yeye kodaha kumtendani mugangamale muna Imbuli Inogile yoniipeta kusonhela Yesu Chilisito. Na kugubula ukweli ukalile ufisigwe kwa miyaka mingi ifosile. ²⁶ Lelo sambu kweli iyo igubuligwa kwa nzila ya Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu, na kwa

lagilizo da Mulungu wa siku zose imanyika kwa wanhu wa zisi zose, muladi wanhu wose wahuwile na kutegeleza.

²⁷ Mulungu yeli yaidumwe, yeli na ubala, yatunhizigwe siku zose kufosela Yesu Chilisito! Ivo.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WAKOLIMSO Ulongozi

Wakolimso wa mwanduso wandikigwa na Mtumigwa Paulo habehi na mwaka 55 kwandusila viyelekigwe Yesu viilagusigwa muna 1:1. Uno ni usenga wa mwanduso muna zisenga mbili ziya Mtumigwa Paulo kawandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolinto. Yodahika kandika usenga uno viyakalile Efeso yang'hali kufika Kolimso muna umwanza wake kuhita Makedoniya viilagusigwa muna 16:5-9.

Usenga uno wokwidika mbuli ziyahokele Mtumigwa Paulo kulawa kwa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kusionhela mbuli zihile muna dibumbila na kuibagula na ugoni. Bululu da Kolimso dimanyika ng'hani kwa ugoni wake ivo si mbuli ya kwazanywa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko kutenda mbuli izo. Wakolimso wa mwanduso iviya ina sula yoimanyika ng'hani ya ulondo, sula iyo ni sula ya 13.

Yeliumo

1. Paulo kowalamsa Wakolimso na komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna 1:1-9.
2. Kaidi kolonga mbuli ziyapatile kusionhela kuigola kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso muna 1:10-4:21.
3. Maabaho kolonga mbuli ya ugoni na kuigala wawo kwa wawo kuna ichitala muna isula ya 5-6.
4. Iviya kolava ndagilizi kusionhela mbuli ya sola, kutambikila nyang'hiti na nhambiko za muumwingi na vitumetume va chimuhe na uzilibuko muna isula ya 7-15.
5. Kuuhelelo kogotola kwa kulonga mbuli za zake mwenyewo na mbuli za chila siku muna isula ya 16.

¹ Niye Paulo, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Chilisito Yesu, kwa viyolonda Mulungu, na hamwe na ndugu yetu Sositene.

² Chojandikila bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito weli muna dibululu da Kolimso, kwa mweye mose wowasafyigwe na wowatangigwe kuwa wanhu welile wa Mulungu kwa kuilumba na Yesu Chilisito, hamwe na wanhu wose chila hanhu howomtambikila Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa wawo na wetu.

³ Nompula Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito waweng'heni balaka na tindiwalo.

Balaka za kuilumba na Chilisito

⁴ Siku zose nomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha unovu uyaweng'hileni kufosela Chilisito Yesu. ⁵ Kwaviya kwa kuilumba hamwe na Chilisito muwa matajili wa vinhu vose, muna ulonzi na umanyi. ⁶ Usenga kusunhela Chilisito wima chigangamavu mgati yenu. ⁷ Ivo hamuhungukiligwe bule kuhokela vitumetume vovose vovilavigwa na Muhe Yelile, fana vimugozela Mndewa wetu Yesu Chilisito yagubuligwe. ⁸ Iviya yeye kezung'amizani mbaka kuuhelelo, muladi mukale bila kuhasanya muna isiku ija ya Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁹ Mulungu ni mwaminika, iyo yoyamtangileni muilumbe na Mwanage Yesu Chilisito, Mndewa wetu.

Wahuwila Woibagula

¹⁰ Kwa udahi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito nomwing'hani usi ndugu zangu, kuwa wose mulonge zimwe na wala sekemuisele na muges dimwe na muwe na lungilo dimwe. ¹¹ Kwaviya ndugu zangu, nilongiligwa na wanhu kulawa kwa kaye ya Kiloye kuwa kuna kuleka kwiilumba vimwili. ¹² Nolonga vino, chila imwe wenu kolonga mbasakanyo. Imwe kolonga, "Nomsondelela Paulo", imwenga kolonga, "Nomsondelela Apolo", imwenga kolonga, "Nomsondelela Petili*", na imwenga, "Nomsondelela Chilisito." ¹³ Chilisito haigole muna yamabumbila bule. Paulo hawambigwe mumsalaba kwa ichimu chenu. Hambatizigwe bule fana wanahina wa Paulo.

¹⁴ Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya simbatize munhu yoyose imwenga kumwenu ila Chilisipo na Gayo. ¹⁵ Habule munhu yodaha kulonga mweye mubatizigwa fana wanahina wangu. ¹⁶ Ona, iviya niwabatiza Sitefano na wanhu wa muikaye yake, mbali sidaha kukumbuka fana nibatiza munhu imwenga yoyose. ¹⁷ Chilisito hanhumile kubatiza bule. Kanhuma kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, na siyo kwa ulonzi wa ubala wa chiunhu, muladi nguvu ya ifa ya Chilisito muna umsalaba sekekuwoneke siyo chinhu.

Chilisito iyo ludabwa na ubala wa Mulungu

¹⁸ Kwaviya usenga wa ifa ya Chilisito muna umsalaba wowoneka ubozi kwa waja wowogwaga, mbali kumwetu wochikomboligwe chowona udahi wa Mulungu. ¹⁹ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Nizaubananga ubala wa wabala na umanyi wawo nizawasa kutali."

* **1:12** Zina jake Petili, yoyatangigwe Kefa.

²⁰ Vino mbala kakulihi? Hebu mfundiza kakulihi? Nayo galu wa ubishi wa lusita luno kakulihi? Mulungu kautenda ubala wa wanhu wa isi yose kuwa ubozi!

²¹ Kwaviya Mulungu kwa ubala wake katenda wanhu seke-wadahe kumanya yeye kwa ubala wawo wenyewo. Mbali kwa usenga wa wowoneka kuwa ni ubozi uchiwapetele, Mulungu kalamula kuwakombola waja wohuwila. ²² Wayahudi wolonda vilaguso va mauzauza. Wagiliki wozahila ubala.

²³ Mbali cheye, chompeta Chilisito yoyawambigwe mumsalaba, mbuli yoiwoneka ching'hwaso kwa Wayahudi, na ubozi kwa wanhu weli siyo Wayahudi. ²⁴ Mbali kwa waja watangigwe na Mulungu, Wayahudi hamwe na wanhu weli siyo Wayahudi, usenga uno ni Chilisito, yeli udahi wa Mulungu na ubala wa Mulungu. ²⁵ Kwaviya chiya chiwoneka ubozi wa Mulungu china ubala kufosa ubala wa wanhu, na chiya chiwoneka chinyondenyonde cha Mulungu ni chigangamavu kufosa ugangamavu wa wanhu.

²⁶ Lelo ndugu zangu, kumbukeni vimukalile chipindi vimutangigwe na Mulungu. Wengi wenu mukala mwabule ubala kwa magesa ya wanhu, wengi wenu mukala mwabule nguvu, wala weli na ulangulizi. ²⁷ Mbali Mulungu kayagesela kuyasagula yaja yowonigwa kuwa yachibozi na ya zisi, muladi yawagume chinyala wene ubala, iviya kayasagula yaja yeli nyondenyonde muladi yawagume chinyala wene nguvu.

²⁸ Mulungu kasagula vinhu vinyondenyonde va isi na vinhu viya vovizehigwa, vinhu viya voviwoneka si chinhu, muladi kubananga vinhu viya isi voviviwona chinhu ng'hani. ²⁹ Ivo Mulungu katenda vino muladi sekehawe na munhu yodaha kwiigoda haulongozi ha Mulungu. ³⁰ Mulungu mwenyewo kawatenda muilumbe na Chilisito Yesu, Mulungu kamtenda Chilisito kuwa ubala wetu. Kufosela yeye chopetigwa chinoga haulongozi ha Mulungu, chokuwa wanhu welile wa Mulungu na chikomboligwe. ³¹ Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, "Munhu yoyose yolonda kwiigoda, kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mndewa."

2

Usenga wa Chilisito yoyawambigwe mumsalaba

¹ Ndugu zangu, vinizile kumwenu simpeteleni usenga ukweli woufisike kusionhela Mulungu kwa mbuli zozilondeka hebu kwa ubala wa wanhu. ² Kwaviya vinikalile kumwenu, nilonda kuleka chila chinhu ila Yesu Chilisito, hasa ifa yake mumsalaba. ³ Vinizile kumwenu, nikala nyondenyonde na nigudemeka kwa kudumba ng'hani. ⁴ Mafundizo yangu na

usenga wangu havikalile va kunogeza kwa ubala wa chi-unhu, mbali kwa kulagusa ludabwa wa Muhe Yelile. ⁵ Muladi uhuwilo wenu sekeuwe na ubala wa chiunhu, mbali ludabwa lwa Mulungu.

Ubala wa Mulungu

⁶ Nopeta usenga wa ubala kwa wanhu wowakangale chimuhe. Mbali si ubala wa lusita luno, hebu wa watawala weli na nguvu wa lusita luno, wowokwagiza nguvu zawo. ⁷ Ubala woniupeta ni ubala wa sili ya Mulungu, ubala uwo woufisike. Woyausagule kwa ichimu cha utunhizo wetu ing'hali isi yose hainalumbigwa bule. ⁸ Habule watawala wa lusita luno woumanyile ubala uno. One waumanyile, sigambe wamuwambe bule mumsalaba Mndewa wa utunhizo. ⁹ Mbali fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Habule munhu yaziwone wala kuhulika, habule munhu yagesile kuwa zizalawilila, chila chinhu Mulungu chiyawasasalile waja wowomulonda yeye.”

¹⁰ Mbali Mulungu katenda sili yake imanyike kumwetu kwa nzila ya Muhe Yelile. Muhe Yelile kopekula chila chinhu, hata vovifisigwe kusonhela Mulungu. ¹¹ Habule munhu yodaha kuvimanya magesa ya munhu imwenga ila Muhe wa munhu yoyokala mgati yake, iviya habule munhu yovimanya magesa ya Mulungu ila Muhe wa Mulungu muhala. ¹² Cheye hachihokele muhe wa isi ino, mbali chihokela Muhe yatumigwe na Mulungu, muladi chivimanye yose yoching'higwe bule na Mulungu.

¹³ Ivo cholonga, si kwa mbuli zochifundizigwe kwa ubala wa wanhu, mbali kwa mbuli zochifundizigwe na Muhe Yelile, chofambula vinhu va kweli va Muhe Yelile kwa waja weli na Muhe ino. ¹⁴ Munhu yoyose yelibule Muhe Yelile hadaha kuhokela vinhu vovilawa kwa Muhe Yelile. Munhu fana iyo hazimanya bule mbuli izo, kowona ubozi, kwaviya yodaha kumanyika kwa kutazigwa na Muhe Yelile. ¹⁵ Mbali munhu yoyose yeli na Muhe Yelile, kodaha kumanya vinhu vose, mbali habule munhu yoyose yodaha kumulamulila nhaguso. ¹⁶ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Vino yelihi yoyovimanya chiyogesa Mndewa? Yelihi yoyodaha kumulongela cha kulonga?” Mbali cheye china nzeweze za Chilisito.

3

Wahuwila woigola

¹ Ndugu zangu niye sidahile kulonga na mweye fana wanhu weli na Muhe wa Mulungu, mbali nilonga na mweye fana wanhu wa chiisi na fana wana wadoododo muna uhuwilo ya Chilisito. ² Ivo nimwing'hani matombo, si ndiya ndala, kwaviya mukala hamuidaha. Mbaka sambi mung'hali hamuidaha bule. ³ Kwaviya mung'hali mokala fana wanhu wa isi ino viwokala. Kwaviya muna migongo na ndwagi wenyewo kwa wenyewo, yolagusa kuwa molangulizigwa na isi, mukale kuinzana na ugima wa chiunhu. ⁴ Munhu imwe yahalonga, "Niye nomsondelela Paulo", na imwenga yahalonga, "Niye nomsondelela Apolo" ivo mweye wose hamtenda fana wanhu wa isi ino viwotenda?

⁵ Lelo, Apolo iyo yelihi? Na Paulo iyo yelihi? Cheye iyo wasang'hani wa Mulungu, wochimgalileni mweye uhuwilo. Chila imwe wetu kosang'hana usang'hano uyeng'higwe na Mndewa, ⁶ niye nihanda mbeyu, Apolo kaigumila mazi, mbali Mulungu iyo yaitendile ikule. ⁷ Ivo muhandaji si chinhu na wala ngumilaji mazi si chinhu. Mbali Mulungu iyo chinhu, kwaviya iyo yoyoitendeza ikule. ⁸ Ivo muhandaji na ngumilaji mazi habule mbasakanyo, mbali Mulungu kezamuliha chila imwe kwa kuwinzana viya viyasang'hane usang'hano wake. ⁹ Kwaviya cheye cha wamwe, wasang'hani hamwe na Mulungu, na mweye ni mgunda wa Mulungu.

Mweye iviya ni fana zengo da Mulungu.

¹⁰ Kwa kuwinzana na unovu wa Mulungu uning'higwe fana mkulu wa uzenzi mwene ubala, nika chandusilo na munhu imwenga kozenga. Mbali chila munhu nayalole viya vondayazenge uchanyha yake. ¹¹ Kwaviya habule chandusilo chimwenga chochidaha kuzengwa, Mulungu komwika Yesu Chilisito fana chandusilo. ¹² Uchanya ya chandusilo icho munhu kodaha kusang'hanila zahabu, hela hebu mabwe ya hela nyingi, hebu kodaha kusang'hanila mibiki, hebu mabuwa hebu masavu. ¹³ Kwaviya unovu wa chila usang'hano wa munhu wizawoneka Zuwa da Chilisito. Vondadize Zuwa ijo, moto wizaigeza chila sang'hano ya munhu na kulagusa unovu sang'hano yake. ¹⁴ Ihawa munhu chiyazengile uchanyha ya chandusilo icho chizausitamili moto, mzenzi kezahokela gweko. ¹⁵ Mbali fana chiyazengile chihalungula, maabaho kezakwagiza gweko jake, mbali yeye mwenyewo kezakomboligwa, fana kahongela kufosela ku-moto.

¹⁶ Mweye mvimanya kuwa ni Kaye ya Mulungu na Muhe wa Mulungu kokala mgati mmwenu. ¹⁷ Fana munhu yoyose yahaibananga Kaye ya Mulungu, Mulungu kezambananga munhu iyo. Kwaviya Kaye ya Mulungu yela, na mweye ni fana Kaye ya Mulungu.

¹⁸ Sekemwiivwizile! Munhu yoyose kumwenu yahaiwona mwene ubala wa isi, muhavu mulekeni yawe mbozi, muladi yapate kuwa na ubala wa kweli. ¹⁹ Kwaviya ubala wa wanhu wa isi ino ni ubozi haulongozi wa Mulungu. Yamaandiko Yelile yolonga, “Mulungu kowagwila wene ubala muna ujanja wawo”, ²⁰ kaidi Yamaandiko Yelile yolonga, “Mndewa kovimanya kuwa magesa ya wene ubala si chinhu.” ²¹ Mbali munhu yoyose sekeyaigodele chiya chowodaha kutenda wanhu. Kwaviya vinhu vose ni venu. ²² Paulo hebu Apolo hebu Kefa, isi ino hebu ugima hebu ifa, vinhu va lusita lono hebu vinhu vikwiza. Vino vose ni venu, ²³ na mweye ni wanhu wa Chilisito, na Chilisito ni wa Mulungu.

4

Watumigwa wa Chilisito

¹ Munhu yachiwone cheye iyo wasang'hani wa Chilisito, wowokwika goya vinhu vovifisigwe va Mulungu. ² Na chilondeka kwa yoyose ija yokwika goya ni kwaminika. ³ Mbali kumwangu niye siyo chinhu kutagusigwa na mweye hebu wanhu wamwenga wala siitagusa niye mwenyewo. ⁴ Kwaviya siwona chimu cha kumulongeleza mwenyewo muna umoyo wangu, mbali iyo hailagusa kuwa ninoga haulongozi wa Mulungu. Mndewa iyo yonda yanilamulile nhaguso. ⁵ Ivo sekemumulamulile nhaguso munhu yoyose ing'hali lusita halunafika, na gozeleni mbaka Mndewa vondayeze. Yeye kezagala bung'hulo muna diziza zozifisigwe na kulagusa magesa ya mizoyo ya wanhu. Baho chila munhu kezahokela nhogolwa imfaya kulawa kwa Mulungu.

⁶ Ndugu zangu, kwa ichimu chenu nizitenda mbuli zino ziwe simwe da niye na Apolo, muladi kwa simwe jetu mupate kuifunza sekemfose yaja yandikigwe, muladi imwe wenu sekeyaigode kwa ichimu cha ino na kumwehula imwenga. ⁷ Sekemugese kuwa muna mbasakanyo na wamwenga. Mulungu kakwing'ha vinhu vose viwilinavo. Sekewiigode, fana hunahokela bule.

⁸ Mogesa mumala kupata chila chinhu chomulonda. Mogesa muwa matajili mumala. Mogesa muwa wafalume, ingawa cheye siyo. Vinoga, nowalondeleni muwe wafalume wa kweli, muladi na cheye chiwe wafalume hamwe na mweye. ⁹ Nogesa Mulungu kachitenda cheye watumigwa chiwe wanhu wa kulukomelezo ng'hani, fana wanhu watagusigwe kukomigwa. Chikigwa fana wanhu wa kusangazigwa haulongozi wa isi yose na wasenga wa Mulungu na wanhu. ¹⁰ Cheye chawabozi kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito, mbali mweye mwawabala muna

ukuilumba na Chilisito! Cheye chawanyondenyonde na mweye muna nguvu, iviya mweye mohishimika mbali cheye chokwehuligwa. ¹¹ Mbaka sambi cheye china nzala na ng'hilu, chabule viwalo na chotowigwa ng'hani, na chabule hanhu ha kukala. ¹² Chogaya na kusang'hana usang'hano kwa makono yetu wenyewo, na chahaduwigwa chowatemela mate na chihagazigwa chofunya umoyo, ¹³ Chahavwiziligwa chokwidika vinogile. Mbaka sambi cheye chowoneka fana unyolodo wa isi na unyolodo wa vinhu vose.

¹⁴ Siwandikileni usenga uno kwa ichimu cha kungumani chinyala, mbali kwa ichimu cha kuwazumha fana wanangu walondwa. ¹⁵ Hata one muhawa na ndoleizi maalufu longo muna ugima wenu wa Chichilisito, mwabule tata wengi. Kwaviya muna ugima wenu muna ukuilumba na Chilisito Yesu niwa tati yenu kwa kuwapeteleni Mbuli Inogile. ¹⁶ Nomulambani muwinze simwe jangu. ¹⁷ Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu, yeli mwanangu mulondwa mwaminika muna ukuilumba na Mndewa na kezamkumbusani nzila iniinzile niye muna ukuilumba na Chilisito, nzila ija inifundiza chila hanhu muna gamabumbila ga wanhu womuhuwila Mulungu.

¹⁸ Wamwenga wenu wandusa kuigoda wagesa siza kaidi kumulaulani. ¹⁹ Mbali Mndewa yahalonda nize kumwenu, nizakwiza sambi, na baho nizawona mwenyewo ludabwa lwa magoda yawelinayo wanhu, na chiwolonga. ²⁰ Kwaviya Ufalume wa Mulungu si mbuli ya kulonga, mbali ni ludabwa. ²¹ Molondeka kusagula. Nize kumwenu na balati hebu nize na muhe wa ulondo na uhole? Nogesa molonda nize na ulondo na uhole.

5

Uzinzi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Kuna mbuli za kwaminika kuwa kumwenu kuna uzinzi, na iviya uzinzi wihile na haunawahi kuwa uko hata muna iwanhu weli siyo Wayahudi. Nilongeligwa munhu komwan-gala mami yake wa kuvikila. ² Na mweye moigoda. Mbali molondeka muwe na usungu, na munhu yatendile mbuli iyo yasegezigwe kumwenu. ³ Hata ingawa kwa lukuli nakutali na mweye mbali kwa muhe nahabehi na mweye, ivo kwaviya nabaho nimtagusa nimala munhu iyo yatendile mbuli iyo, fana viya nabaho. ⁴ Muhaiting'hana hamwe kwa zina da Mndewa Yesu, na niye noiting'hana na mweye muna yamagesa yangu, kwa ludabwa lwa Mndewa wetu Yesu, ⁵ mwing'heni Lufyende munhu iyo muladi lukuli lwake lubanangigwe, na muhe wake udahe kukomboligwa muna Isiku ya Mndewa.

⁶ Magoda yenu hayanogile. Vino hamuvimanyile kuwa lusu chidogo dogongomola bongе jose da usage? ⁷ Molondeka kudisegeza lusu da umwaka muladi muwe bongе da sambi dili hadinagumigwa lusu fana vimulondeka kuwa, kwaviya Chilisito kalavigwa fana mwana ng'hondolo wa Pasaka. ⁸ Lelo chitende dugila da Pasaka, siyo kwa lusu diya da umwaka na lusu da wihi na uhasanyi, mbali kwa gate hadigu-migwe lusu na gate da kusafya na ukweli.

⁹ Muna usenga umwenga wonimwandikileni nimulonge-lani sekemuihanganye na wanhu wazinzi. ¹⁰ Ivo silonga kuwa sekemuihanganye ng'hani na wanhu hawamuhwila Mulungu weli wazinzi hebu wene kutamani, hebu wahokaji, hebu wene kutambikila nyang'hiti. Kwaviya molondeka kulawa muna isi muladi muyepule nawo. ¹¹ Chinyandika niye cha vino, sekemuihanganye na munhu yoitanga mwenyewo muhwila wa Chilisito mbali ni mzinzi hebu ngila hebu yotambikila nyang'haiti hebu muligaji hebu mulevi hebu mbavi. Hata sekemukale na kuja na munhu fana iyo.

¹² Sidaha kuwalamulila nhaguso wanhu weli kunze ya uhuwilo! Cholonge kuwalamulila nhaguso wahuwila muhala. ¹³ Mulungu kezalamula nhaguso ilihi kwa wanhu weli kunze ya uhuwilo. Yamaandiko Yelile yolonga, "Muwin-geni munhu yehile muna dibumbila jenu."

6

Kuilongeleza kwa ndugu wahuwila

¹ One imwe wenu yahaiswela na muhwila miyage, koge-zaze kuhita kumulamulila nhaguso haulongozi ha wanhu hawammanyile Mulungu badala ya kumshitaki haulongozi ha wanhu welile. ² Molondeka muvimanye kuwa wanhu wa Mulungu wezalamula nhaguso kwa wanhu wa isi yose. One mwizalamula nhaguso ilihi kwa wanhu wa isi yose, maabaho molondeka mudahe kulamula nhaguso ilihi kwa mbuli ndodo. ³ Molondeka muvimanye kuwa chizawalamulila nhaguso wasenga wa kuulanga. Mbali mbuli za ugima uno siyo chinhu chikulu! ⁴ Muhawa na migomvi kwa mbuli za kawaida, hata mowatanga wasemi waja hawahishimigwa muna yamabumbila ya wahuwila. ⁵ Nolonga ivo muladi ningumeni chinyala. Mowatanga wawo wasemi, hata hawahishimigwa na wahuwila. Kumwenu kwa bule hata munhu imwe yeli na ubala yodaha kulamula hagati ya wahuwila. ⁶ Mbali, muhwila imwe kongala mchilisito kuna ichitala na wowaleka wanhu hawammanyile Mulungu walamule nhaguso.

⁷ Kwa kweli uko kuilongeleza mweye kwa mweye kolagusa kuwa mupotigwa ng'hani! Ihawile muhavu ng'hani mweye kubunzigwa. Ihawile muhavu ng'hani mweye kuhokigwa! ⁸ Mbali mweye wenyewo moibunza na kuitendela yehile, na mowatendela yano ndugu zenu. ⁹ Mweye muvimanya kuwa wanhu wotenda yehile hawezakwingila muna Ufalume wa Mulungu. Sekemwiivwizile wenyewo! Wanhu wokala na ugima wa kuyangala chakachaka na watambikila nyang'hiti na wazinzi hebu walawiti, ¹⁰ hebu wabavi na wagila na walevi na waligaji, wanhu wawo wose haweza kwingila muna Ufalume wa Mulungu. ¹¹ Wamwenga wenu mukala ivo. Mbali musafyigwa kulawa muna uhasanyi, mutendigwa muwe welile na mopetigwa munoga haulongozi wa Mulungu kwa zina da Mndewa Yesu Chilisito na kwa Muhe wa Mulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa utunhizo wa Mulungu

¹² Imwenga kezalonga, “Nitogoleligwa kutenda chila chinhu.” Ona, mbali siyo chila chinhu chinoga kumwenu. Nodaha kulonga kuwa notogoleligwa kutenda chinhu chochose, mbali silonda kutawaligwa na chinhu chochose. ¹³ Munhu imwenga kezalonga, “Ndiya kwa munda, na munda kwa ndiya.” Ona, mbali Mulungu kezavibananga vili muna umunda na ndiya. Lukuli lwa munhu siyo kwa ichimu cha ugoni ila kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na Mndewa iyo yowika goya lukuli. ¹⁴ Mulungu kamzilibula Mndewa, na cheye iviya kezachizilibula kwa ludabwa lwake.

¹⁵ Muvimanya kuwa ng'huli zenu ni viungo va lukuli lwa Chilisito. Mogesa nodaha kusola chilungo cha lukuli lwa Chilisito na kulutenda lukuli luhanganye na malaya? Haidahika bule! ¹⁶ Muvimanya kuwa munhu yoilumba lukuli lwake na malaya wezakuwa fana munhu imwe. Kwaviya viyandikikwe muna Yamaandiko Yelile yolonga, “Wanhu waidi wezakuwa lukuli lumwe.” ¹⁷ Mbali munhu yailumbile mwenyewo na Mndewa kokuwa hamwe nayo chimuhe.

¹⁸ Muyepule ng'hani na ugoni. Uhasanyi umwenga wose uyotenda munhu kunze ya lukuli lwake, mbali munhu yotenda ugoni kolutendela uhasanyi lukuli lwake mwenyewo. ¹⁹ Molondeka muvimanye kuwa ng'huli zenu ni kaye ya Muhe Yelile yokala mgati yenu, na yomwing'higwe na Mulungu. Mweye si wenyewo, mbali wa Mulungu, ²⁰ kawagula kwa bei ng'hulu ng'hani. Ivo sang'hanileni ng'huli zenu kwa ukulu wa Mulungu.

7

Mbuli ya sola

¹ Lelo kwa mbuli ziya zimwandike kuwa. “Vinoga msaka sekeyasole”. ² Mbali kwaviya kuna ugoni, chila mulume kolondeka yawe na muke wake mwenyewo, na chila muke kolondeka yawe na mulumake mwenyewo. ³ Mulume ya-tende yaja yoyolondeka yamtendele muke wake, na muke yatende yaja yoyolonda mulumake. ⁴ Muke kabule udahi na lukuli lwake mwenyewo mbali mulumake kanayo, iviya mulume kabule udahi na lukuli lwake mwenyewo mbali muke wake kanayo. ⁵ Sekemwiime, ila teng’hu muitogolele kutenda ivo lusita ludodo, muladi mupate nyafasi inogile ya kutosa. Maabaho ibweleleni kaidi, muladi Lufyende sekeyamgezeni kwa ichimu cha kupotwa kuilangukiza kwenu.

⁶ Yano yonimulongelani ni magesa yangu, si malagilizo. ⁷ Nolonda wanhu wose wawe fana vinili niye, mbali chila munhu chitumetume chake kulawa kwa Mulungu, munhu imwe kana chitumetume chino, imwenga kana chiya.

⁸ Lelo kwa waja weli wasaka na wagane nolongwa kuwa muhavu wagendelele kukala bila ya kusola fana vinili niye. ⁹ Mbali one hamudaha kuzikimilila tamaa zenu za lukuli, soleni, kwaviya muhavu kusola kufosa kwaka tamaa za lukuli.

¹⁰ Kwa wanhu wasolile noweng’ha lagilizo dino, dino si jangu bule mbali da Mndewa, muke sekeyamuleke mulumake, ¹¹ mbali one yahatenda ivo, kolondeka yasigale mgane hebu yailumbe na mulumake, na mulume kolondeka sekeyamwing’he chibuwa cha nyasa muke wake.

¹² Kwa wanhu wamwenga nowalongela, niye mwenyewo, siyo Mndewa, one mulume yomuhwila Chilisito yahawa na muke hahuwila na katogola kukala nayo, sekeyeyamwing’he chibuwa cha nyasa. ¹³ Na one muke yomuhwila Chilisito yahasoligwa na mulume hahuwila na kaitogolela kukala nayo, sekeyamwase. ¹⁴ Mulume hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa kuilumba na mke wake, na muke hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa kuilumba na mulumake. One siivo wana wawo wahawile wambula mwiko, Mbali kwa ichimu chino, wokwela. ¹⁵ Mbali ija hahuwila yahalonda kusegela nayasegele. Baho mulume iyo hebu muke iyo hafungika. Kwaviya Mulungu kamtangani mweye mukale kwa tindiwalo. ¹⁶ Weye muke muhwila, hudaha kuvimanya kuwa hwizamkombola mulume wako. Na weye mulume muhwila, hudaha kuvimanya kuwa hwizamkombola muke wako.

Kala fana Mulungu woyakutangile

¹⁷ Chila munhu nayakale kuwinzana fana Mulungu viyeng'higwe na Mndewa, na fana viyatangigwe na Mulungu. Dino ijo kanuni donifundiza kwa wahuwila wose. ¹⁸ Ihawa munhu kengizigwa ulungwana vayatangigwe na Mulungu sekeyalonde kusegeza ng'hovu ya ulungwana. Ihawa kakala hanakwingizigwa ulungwana viyatangiwe na Mulungu, halondeka kwingizigwa ulungwana. ¹⁹ Kwaviya kwingizigwa ulungwana hebu kuleka kwingizigwa ulungwana si chinhu, mbali chinhu cha mana ni kutegeleza malagilizo ya Mulungu. ²⁰ Vinoga chila munhu nayakale fana viya viyakalile chipindi viyatangigwe na Mulungu, fana kasola yasigale ivo ivo hebu hanasola yasigale ivo ivo. ²¹ Vino! Weye kukala mtumwa lusita viutangingwe? Na Mulungu kukala mtumwa. Vinoga, sekeugese, mbali one uhawa na nyafasi ya kuwa na ulegeho, usang'hanile uwo, ²² Kwaviya mtumwa yoyatangigwe na Mndewa. Iviya viya kailegeha kwa Mndewa, viyatangigwe na Chilisito muna utumwa wake. ²³ Mulungu kangulani mweye kwa bei ng'hulu, ivo sekemuwe watumwa wa wanhu. ²⁴ Ivo ndugu zangu chila munhu nayakale kwa kuilumba na Mulungu fana viyakalile lusita viyatangigwe.

Mbuza ya wanhu hawanasola na wagane

²⁵ Mbali kwa mbuli ya mhambe na wagane, nabule lagilizo kulawa kwa Mndewa, mbali nolava malaguso yangu niye nili kwa ubazi wa Mndewa nolondeka kuhuwiligwa.

²⁶ Kwa ichimu cha uzidilwa uchili nawo, nogesa vinoga kwa munhu kukala fana viyeli. ²⁷ One weye kusola, sekeugeze kumuleka. One weye hunasola, sekeuzahile muke. ²⁸ Mbali uhasola kokuwa hutendile uhasanyi na mhambe yahasoligwa hatenda uhasanyi bule. Mbali wawo wondawamsole wezapatigwa na uzidilwa wa isi ino, mbali niye nolonda yayo sekeyampateni mweye.

²⁹ Ndugu zangu, nolongwa vino, lusita lusigale ni luguhi, kwandusila sambu na kugendelela waja weli na wanaake na wawe fana wabule, ³⁰ na waja wolila na wawe fana hawalila, waja wodeng'helela na wawe fana hawadeng'helela, wagu-laji na wawe fana wabule chinhu. ³¹ Na waja wosang'hanila vinhu va isi ino, wawe fana wabule sang'hano nayo, kwaviya isi ino, fana vichiimanya, yofosa.

³² Nolonda mweye sekemuwe na ludumbo. Munhu yelibule muke komsang'hanila Mndewa, kwaviya kogeza kumnogeza Mndewa. ³³ Mbali mulume yasolile kosang'hanila mbuli za isi ino, kwaviya kolonda yamnogeze muke wake, ³⁴ na konogelwa na vinhu vidi. Iviya yauko

mbasakanyo hagati ya muke hanasoligwa hebu mhambe. Mwanamke hanasoligwa kosang'hanila mbuli za Mndewa muladi yapate kwela lukuli lwake na muhe wake. Mbali muke yasoligwe kosang'hanila mbuli za isi ino, kwaviya kolonda kumnogeza mulumake.

³⁵ Nolonga vino kwaviya nolonda kumtazani. Silonda kuwakimilila. Nolonda mutende mbuli zinogile na zifaya kumsang'hanila Mndewa bila ya ching'hwaso.

³⁶ One munhu yahagesa hamtendela vinogile mhambe wake, fana hamsolile, fana tamaa zake zihamwingila basi nayatende viyolonda, waisole. Hatenda uhasanyi. ³⁷ Mbali fana mulume iyo yahalamula bila shuluti muumoyo wake kuleka kusola na fana yahadaha kuzikimila tamaa zake na kulamula va kutenda, ivo kotenda goya ng'hani fana hamsolile mhambe iyo. ³⁸ Kwa mbuli zimwenga, munhu yosagula kusola mhambe kotenda vinogile, munhu yosagula kuleka kusola kotenda vinogile ng'hani.

³⁹ Muke yasoligwe kokuwa kafungigwa lusita lose na mulumake yahawa ngima, mbali mulumake yahadanganika, muke iyo kailegeha na yahalonda kodaha kusoligwa na mulume imwenga yoyose, mbali yawe muhuwila. ⁴⁰ Mbali viniwona niye, muke iyo kezamweda one yahakala yaidumwe. Na nogesa kuwa na niye iviya nina Muhe wa Mulungu.

8

Ndiya ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti

¹ Kwa mbuli ya vinhu vilavigwe sadaka kwa nyang'hiti, chivimanya kuwa cheye chose china umanyi.

Umanyi wogala magoda, mbali ulondo wozenga. ² Waja wogesa kuwa wovimanya chila chinhu hawavimanyile fana viwolondeka kuvimanya. ³ Mbali munhu yomulonda Mulungu kamanyika na Mulungu.

⁴ Ivo kusionhela kuja ndiya itambikiligwe nyang'hiti, chovimanya kuwa nyang'hiti si chinhu bule muna isi yose, na chomanya kuwa kuna Mulungu imwe muhala. ⁵ Hata one kuhawa na vinhu vitangigwa “milungu” iwe kuulanga hebu muna isi, na hata one kuna milungu wengi na wandewa wengi, ⁶ kweli kumwetu kuna Mulungu imwe muhala, Tata, Mulumbaji wa vinhu vose na cheye chokala kwa ichimu chake, na kuna Mndewa imwe muhala, Yesu Chilisito, kufosela yeye vinhu vose vilumbigwa na cheye chokala kwa nzila yake. ⁷ Mbali siyo chila munhu kaumanya ukweli uno. Wanhu wamwenga wotambikila nyang'hiti mbaka sambu wahaja ndiya wogesa kuwa ndiya ija ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti, kwaviya malungilo yawo manyonde nyonde

hata kugeligwa mwiko. ⁸ Mbali ndiya haidaha kuchigala habehi na Mulungu. Ivo chahaleka kuja hachihungukilwa na chinhu, na chahaja hachongezekeligwa na chinhu.

⁹ Muiteganye muladi ulegeho wenu sekeuwatende wanyondenyonda wa uhuwilo wagwe muna uhasanyi. ¹⁰ Kwaviya munhu yahakuwona weye uli na umanyi kukala hasi haindiya mgati muna ikaye ya kutambikila nyang'hiti, munhu yeli na lungilo nyondenyonde muna umoyo kezagumigwa moyo wa kuja ndiya iyo itambikiligwe nyang'hiti. ¹¹ Na vino kwa ichimu cha umanyi wako, ndugu ija yeli na uhuwilo nyondenyonde Chilisito yoyadanganike kwa ichimu chake, kezakwaga. ¹² One muhawahasanya na ndugu zenu fana ivo na kwagiza lungilo jawo nyondenyonde na mwizakuwa mumuhasanya Chilisito. ¹³ Ivo fana ndiya yomtenda ndugu yangu yahasanye, sizakuja nyama ng'o! Muladi sekenimtende ndugu yangu yatende uhasanyi.

9

Sang'hano za watumigwa

¹ Vino niye siigehe? Vino niye si mtumigwa? Vino niye simuone Mndewa? Mweye siyo matunda ya sang'hano yangu kwa Mndewa? ² Hata fana niye si mtumigwa kwa wamwenga, mbali kumwenu niye ni mtumigwa. Mweye mwawakalangama wa utumigwa wangu kwaviya mulumba na Mndewa.

³ Wanhu wahaniuza, nizaigombela fana vino, ⁴ vino hachilondeka kuja na kung'wa kwa ichimu cha usang'hano wetu? ⁵ Vino hachilondeka kuhiga masimwe ya watumigwa wamwenga na masekulu zake Mndewa na Kefa, kwa kuilongoza na mwanamke yohuwila muna imiyanza yetu. ⁶ Si niye muhala na Balinaba wochilondeka kupata vinhu vovilondeka muna ugima wetu kwa kusang'hana usang'hano. ⁷ Mwanajeshi kolihigwa kwa usang'hano wake kudijeshi. Mulimi koja matunda ya mgunda wake wa mizabibu. Mdimi kong'wa matombo ya bumbila da fugo yake.

⁸ Silonga mbuli zino chiunhu, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yolonga ivo. ⁹ Yandikigwa muna Yamalagilizo ya Musa, "Sekeumzibe ng'ombe mulomo wake vonda yahwage uhemba." Iyo si kulonga kuwa Mulungu kowagesa ng'ombe muhala. ¹⁰ Vino hakalile yochigesa cheye viyalongile ivo? Ona! Yandikigwa kwa ichimu chetu. Munhu yohanda na munhu yolima wolondeka kulolela kupata hanhu ha mavuno yake. ¹¹ Chihanda mbeyu ya chimuhe mgati yenu. Si mbuli ng'hulu chihagobola vinhu vovilondeka kwa chila zuwa kulawa kumwenu. ¹² One wanhu wamwenga

wolondeka kulolela yayo kulawa kumwenu. Cheye china haki ng'hani kufosa wawo.

Mbali cheye hachiisang'hanile haki ino. Badala yake, chifunyila umoyo chila chinhu muladi sekechike ching'waso chochose muna inzila ya Mbuli Inogile ya Chilisito. ¹³ Vino hamuvimanyile kuwa wanhu wasang'hani muna Ikaye ya Mulungu wopata ndiya kulawa muna Ikaye ya Mulungu, na waja wolava zabihu muna ichilingo wopata hanhu ha zabihu iyo? ¹⁴ Iviya Mndewa kachilagiliza kuwa wanhu wopeta Mbuli Inogile wapate ndiya zao kulawa muna Imbuli Inogile.

¹⁵ Mbali niye sisang'hanile hata imwe ya haki zino, na wala sandika muladi nipate haki zino. Muhavu nidanganike! Habule munhu yodaha kusegeza magoda yangu. ¹⁶ Silondeka kuigoda kwaviya nopeta Mbuli Inogile. Iyo ni sang'hano in-ing'higwe. Na nizagaya one siwapetele wanhu Mbuli Inogile! ¹⁷ One notenda sang'hano ino kwa kulonda mwenyewo, nina gweko, mbali one notenda sang'hano iyo siyo kwa kulonda mwenyewo, Mulungu kaning'ha iyo niitende. ¹⁸ Lelo yombe jangu ni chinhu chaki? Yombe jangu ni kuwapetele wanhu Mbuli Inogile bila kulihigwa. Bila kupula chonilondeka kupata kwa sang'hano yangu ya Mbuli Inogile.

¹⁹ Niye niilegeha, sili mtumwa wa munhu yoyose, mbali niitenda mwenyewo kuwa mtumwa wa chila munhu muladi kuhuma fana vidahika na wanhu wengi wamuhuwila Chilisito. ²⁰ Vinikalile kwa Wayahudi niitenda fana Muyahudi muladi niwagaluse Wayahudi, ingawa silangulizigwa na malagilizo ya Musa, nikala nolangulizigwa na malagilizo kumwawo muladi niwagaluse waja wowalangilizigwa na malagilizo. ²¹ Kwa waja weli kunze ya malagilizo ya Musa, nokala kunze ya malagilizo fana wawo, muladi niwapate wawo weli kunze ya malagilizo. Ino haifambula kuwa niye nakunze ya malagilizo ya Mulungu, nokala hasi ya Malagilizo ya Chilisito. ²² Kwa waja weli na uhuwilo nyondenyanonde niwa na uhuwilo nyondenyanonde fana wawo, muladi niwapate. Ivo niwa na vinhu vose kwa wanhu wose, muladi wawo wakomboligwe kwa chila nzila.

²³ Notenda yayo yose kwa ichimu cha Mbuli Inogile, muladi nipate hanhu ha balaka zake. ²⁴ Muvimanya wakimbilaji wengi wokimbila mbali yosola gweko ni imwe muhala. Basi mukimbile mbaka mpate gweko. ²⁵ Na chila munhu yoyotenda kuihuma muna umwangalo koikimiliza na vinhu vingi muna yamazoezi yake. Mbali wotenda vino kwa lungilo wapate gweko dodibanangika. Mbali cheye chotenda viya, muladi chipate gweko hadibanangika. ²⁶ Ivo nokimbila

nihailungila kuhuma, ivo vichiigomba naniye fana munhu wa kuitowa voyokwasa ng'honde kuchanyha. ²⁷ Nolwing'ha lukuli lwangu manhesa madala na kulugaza ng'hani muladi niye mwenyewo sekenilemigwe, maabaho kuwapetela usenga wanhu wamwenga.

10

Zumo kusionhela kutambikila nyang'hiti.

¹ Ndugu zangu, mukumbuke yaja yoyawalawilile wasaho zetu wowamsondelele Musa. Wakala wokalizigwa na wingu, na wose waloka vinogile Ibahali Ndung'hu. ² Wose wabatizigwa muna diwingu na muna ibahali fana wanahina wa Musa. ³ Wose waja ndiya ija ija ya chimuhe. ⁴ Wang'wa ching'waji chiyachiya cha chimuhe. Wang'wa mazi kulawa muna uluwe lwa chimuhe wowahitile nawo, na luwe uwo ukala Chilisito mwenyewo. ⁵ Mbali wengi wawo Mulungu hawanogele bule, ivo mitufi yawo ipwililisigwa kuna dibwilingu.

⁶ Lelo mbuli zino zose ni simwe kumwetu, zochizuma sekechilonde vinhu vihile, fana wawo viwatendile. ⁷ Sekemutambikile nyang'hiti, fana wamwenga wawo viwatendile. Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, "Wanhu wakala hasi kuja na kung'wa. Maabaho wema na kutenda mbuli za ugoni." ⁸ Sekechitende uzinzi fana wamwenga wawo viwatendile, wadanganika zuwa dimwe wanhu 23,000. ⁹ Sekechimgeze Mndewa Chilisito, fana viwamgezile wawo viwatendile, nawo wakomigwa na mazoka. ¹⁰ Sekechilongelele fana viwatendile wamwenga wawo, nawo wakomigwa na Msenga wa ifa wa katumigwa Mulungu.

¹¹ Ivo mbuli izo zilawilile kumwawo wawo, zikala chilaguso kwa wamwenga, na yandikigwa muladi kuchizuma. Cheye wochikala muna zisiku za habehi na uhelelo.

¹² Wanhu wowogesa kuwa wema chigangamavu, waitiganye sekewagwe. ¹³ Magezo yongezigwa ni yakawaida kwa wanhu. Mbali Mulungu kokwaminika, nayo hezatogola mugezigwe kufosa nguvu zenu, mbali hamwe na kugezigwa, kezaweng'heni iviya nguvu ya kufunya umoyo na nzila ya kulawa umo vinogile.

¹⁴ Ivo ndugu zangu walondwa, muyepule na kutambikila nyang'hiti.

¹⁵ Nlonga na mweye wanhu mwili na ubala, lamuleni mweye wenyewo yayo yonilonga. ¹⁶ Nhungo yochisang'hanila muna Indiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa, na kwa iyo chomwing'ha hewela Mulungu. Chahang'wila nhungo ino,

choilumba muna idamu ya Chilisito. Na gate dochimogola, chahadija, choilumba na lukuli lwa Chilisito. ¹⁷ Kwaviya gate ni dimwe, cheye chili wengi ni lukuli lumwe, kwaviya cheye chose chohokela hanhu ha gate dimwe.

¹⁸ Waloleni wanhu wa Isilaeli, waja woja sadaka ya chilingo ni muilumba kwa iyo zabihu yoilavigwa kwa Mulungu. ¹⁹ Lelo nilonge choni? Vino ndiya yoitambikiligwa nyang'hiti ni chinhu, hebu nyang'hiti ni chinhu? ²⁰ Si ivo bule! Chonilonga ni kuwa zabihu zowolava wanhu hawammanyile Mulungu wowalavila vinyamkela, si Mulungu bule. Na silonda mweye muilumbe na vinyamkela. ²¹ Hamudaha bule kung'wa nhungo ya Mndewa na iviya kung'wa nhungo ya vinyamkela, hamudaha kuja muna imeza ya Mndewa na iviya muna imeza ya vinyamkela. ²² One chihatenda ivo chizamtenda Mndewa yawe na migongo. Cheye chabule nguvu kufosa yeye. ²³ Ivo mweye molonga, "Chitogoliligwa kutenda chinhu chochose." Mbali niye nolonga si chila chinhu chinoga. Mweye molonga "Chitogoliligwa kutenda chinhu chochose." Mbali niye nolonga si chila chinhu chotaza. ²⁴ Chila munhu vumwili sekeyazahile malondo yake mwenyewo muhala, mbali malondo ya wayage.

²⁵ Diyeni chinhu chochose chochichuuzigwa kudigulilo bila kuuza kwa ichimu cha lungilo jenu. ²⁶ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, "Isi na chila chinhu chili umo ni cha Mndewa."

²⁷ One munhu hahuwila bule yahawagoneka mukaje ndiya na molonda kuhita, diyeni chila chinhu chikigwe kuulongozi wenu, bila kuuza kwa ichimu cha lungilo jenu. ²⁸ Mbali one munhu imwenga yahamulongelani, "Ndiya ino itambikiligwa nyang'hiti," Sekemuje ndiya iyo, kwa ichimu cha munhu yamulongeleni na lungilo. ²⁹ Nolonga, lungilo mbali siyo jako ila da ija imwenga.

Sizasang'hanila ulegeho wangu one uhatenda lungilo da munhu imwenga dinitaguse. ³⁰ Sija ndiya ilavigwe hewela kwa Mulungu, one munhu imwenga yoyose yahaniliga kwa ichimu cha ndiya yoniilavila hewela kwa Mulungu.

³¹ Ivo chochose chomutenda, iwe kuja hebu kung'wa, tendeni yano yose kwa utunhizo wa Mulungu. ³² Sekemumtende munhu yoyose yaikwale, Wayahudi hebu wanhu weli siyo Wayahudi hebu kwa bumbila da wanhu womuhwila Mulungu. ³³ Tendeni fana vonitenda niye, nogeza kumnogela chila munhu kwa yose yonitenda kwaviya silonda yaja yoninogela niye, mbali nolonda yaja yowanogela wanhu wose muladi wadahe kukomboligwa.

11

¹ Niwinze niye fana niye vinimuwinza Chilisito.

Kugubika ditwi lusita lwa kutambika

² Nomtogozi, kwaviya monikumbuka muna ichila chinhu na kusondelela mafundizo yoniweng'hile. ³ Mbali nolonda muvimanye kuwa ditwi da mulume ni Chilisito, na ditwi da mwanamke ni mulume, na ditwi da Chilisito ni Mulungu. ⁴ Chila mulume yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa Mulungu haulongozi wa wanhu kuno kagubika ditwi jake iyo komzaha Chilisito. ⁵ Mwanamke yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa Mulungu haulongozi wa wanhu bila kugubika ditwi jake, komzaha mulumake, baho habule mbasakanyo kati ya mwanamke iyo na mwanamke yawegule. ⁶ One mwanamke haigubika ditwi jake, muhavu yawegule. Mbali ni chinyala kwa mwanamke yasenye hebu yawegule, muhavu yagubike ditwi jake. ⁷ Mulume halondeka kugubika ditwi jake, kwaviya yeye kalinga Mulungu na yeye kobamila utunhizo wa Mulungu. Mbali mwanamke kobamila ukulu wa mulume. ⁸ Kwaviya mulume halumbigwe kulawa kwa mwanamke, mbali mwanamke kalumbigwa kulawa kwa mulume. ⁹ Kwaviya mulume halumbigwe kwa ichimu cha mwanamke, ila mwanamke kalumbigwa kwa ichimu cha mulume. ¹⁰ Ivo kwa ichimu cha wasenga wa kuulanga, mwanamke kolondeka kugubika ditwi jake kuwa chilaguso chochilagusa kuwa kahasi ya udahi wa mulume wake. ¹¹ Mbali muna ugima wetu kwa kuilumba na Mndewa, mwanamke siyo chinhu bila ya mulume, wala mulume siyo chinhu bila ya muke. ¹² Fana viya mwanamke vyalumbigwe kulawa kwa mulume, ivo ivo na mulume kelekigwa na muke, mbali chila chinhu cholawa kwa Mulungu.

¹³ Lamuleni mweye wenyewo na mwizatogola one vinoga mwanamke yagubike ditwi jake yahatosa kwa Mulungu. ¹⁴ Hata kulingwa kwenywewo yolagusa kuwa ni chinyala mulume kuwa na mvili nhali, ¹⁵ mbali mwanamke kuwa na mvili nhali ni utunhizo kumwake. Kwaviya keng'higwa mvili nhali muladi zingubike. ¹⁶ Na one munhu yoyose yahalonda kulema kutogola kwa mbuli iyo, ivo yavimanye kuwa cheye chabule chihendo chimwenga chochose cha nhambiko fana icho wala bumbila da wahuwila wa Mulungu.

Ndiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa

(Masayo 26:26-29; Maliki 14:22-25; Luka 22:14-20)

¹⁷ Nihawa ning'hali nomwing'hani malagilizo yano, simtogozi kwaviya miting'hano yenu ya nhambiko yogala yehile

ng'hani kufosa vinhu vinogile. ¹⁸ Baho mwanduso ni hulika kuwa vomuiting'hana hamwe mweye kwa mweye fana wahuwila moiswela, na niye notogola chidogo. ¹⁹ Kwaviya lazima magesa ya mbasakanyo yawoneke kumwenu muladi waja wowotogoligwa na Mulungu wadahe kuwoneka. ²⁰ Ivo mweye vomuiting'ha na hamwe fana chibumbila, mogesa kuwa moja ndiya kwa ichimu cha kumbukumbu ya Mndewa humbe siyo. ²¹ Kwaviya vomuja, chila munhu kolongolela kusola ndiya yake. Ivo munhu imwenga kana nzala, na imwenga kakoligwa. ²² Kweli muna kaye za kudila na kung'wila na sekemudizehe bumbila da wanhu wa Mulungu na kuwaguma chinyala wawo welibule chinhu. Vino niwalongeleni choni? Nimwing'heni nhogolwa? Si ivo bule, sidaha kumwing'hani nhogolwa bule kwa mbuli iyo!

²³ Kwaviya mafundizo yonimwing'hileni niyahokela kulawa kwa Mndewa kuwa Mndewa Yesu, chilo chiya viyatuligwe kwa wanhu wehi, kasola gate, ²⁴ kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola, na kalonga, "Luno ulo lukuli lwangu, lolulavigwa kwa ichimu chenu. Tendeni vino kwa kunikum-buka niye." ²⁵ Iviya, viyakomeleze kuja, kasola nhungo na kalonga, "Nhungo ino ni lagano da sambu da Mulungu, mwiidamu yangu. Tendeni vino chila muhang'wa kwa kunikum-buka niye."

²⁶ Kwaviya chila vimuja gate dino na kuing'wila nhungo ino, moigong'onda ifa ya Mndewa mbaka vondayeze kaidi. ²⁷ Ivo chila yoja gate ijo hebu kung'wila nhungo ya Mndewa bila ya kulondeka kezawoneka kahasanya lukuli na damu ya Mndewa. ²⁸ Mbali munhu nayaiuzagize mwenyewo teng'hu, maabaho yaje gate na kung'wila nhungo ino. ²⁹ Kwaviya one wanhu hawamanyile fambulo da lukuli lwa Mndewa viwoja gate na kung'wila nhungo, woigalila nhaguso wawo wenyewo viwoja na kung'wa. ³⁰ Lekamana wamwengawenu wanyondenyonde na watamu, na wengi wenu wadanganika.

³¹ One chahaitagusa wenyewo teng'hu, sigambe chitagusigwe na Mulungu. ³² Mndewa kolamula nhaguso na kuchitagusa, muladi sekechilamuliligwe nhaguso hamwe na wanhu wa isi yose.

³³ Kwa ivo ndugu zangu, vomuiting'hana hamwe kuja Ndiya ya Mndewa, muigozele. ³⁴ One munhu yoyose yahawa na nzala, kolondeka yaje ukaye yake, muladi vondamuiting'hane sekeyatagusigwe. Na vondanize nizaweng'ha malagilizo yoyasigale.

¹ Lelo ndugu zangu kwa mbuli za vitumetume va Muhe Yelile nolonda muvimanye mbuli zino. ² Nolonda mkumbuke kuwa vimkalile mung'hali hamunammanya Mulungu, musoligwa kutambikila nyang'hiti hazilonga, fana vimulangulizigwe na nyang'hiti. ³ Ivo nolonda muvimanye kuwa habule munhu yolongozigwa na Muhe wa Mulungu yodaha kulonga "Yesu yaduwiligwe!" Habule munhu yoyodaha kutogola kuwa "Yesu ni Mndewa," Ila yawe kolangulizigwa na Muhe Yelile.

⁴ Kuna vitumetume mbasakanyo, mbali Muhe yoyoweng'ha ni imwe. ⁵ Kuna mbasakanyo mwingi wa kusang'hanila mbali Mndewa yosang'haniligwa niimwe. ⁶ Kuna sang'hano mbasakanyo, mbali Mulungu ni imwe yowadahiza wose kutenda sang'hano zawo. ⁷ Chila munhu kokwing'higwa lugubulo lwa Muhe Yelile, kwa ichimu cha wanhu wose. ⁸ Muhe komwing'ha munhu imwe usenga wa ubala, na munhu imwenga kokwing'higwa usenga wa umanyi na Muhe iyoio. ⁹ Muhe iyo iyo komwing'ha imwenga uhuwilo na komwing'ha imwenga chitumetume cha kuhonya utamu. ¹⁰ Muhe Yelile komwing'ha munhu imwe nguvu ya kutenda mauzauza, na imwenga chitumetume cha kulotela usenga wa Mulungu, na imwenga udahi wa kuvimanya mbasakanyo ya mihe ya uvwizi na Muhe wa kweli. Na imwenga keng'higwa udahi wa kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga udahi wa kufambula ulonzi umwenga. ¹¹ Mbali Muhe Yelile ni ija ija imwe yoyotenda vinhu vino vose, komwing'ha chila munhu chitumetume mbasakanyo fana viyolonda Muhe Yelile.

Lukuli lumwe luna vilungo vingi

¹² Chilisito ni fana viya lukuli lumwe lwili na vilungo vingi, ingawa utendigwa muna ivilungo mbasakanyo lung'hali lukuli lumwe.

¹³ Cheye chose chibatizigwa kwa Muhe imwe muna ulukuli lumwe, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwa watumwa hebu kwa wailegehe na cheye chose ching'wizigwa na Muhe imwe.

¹⁴ Kwaviya lukuli lwenyewo hautendigwe kwa chilungo chimwe muhala, ila vilungo vingi. ¹⁵ One mgulu wahalanga, "Kwaviya niye si mkono, niye si wa lukuli," si wa lukuli kwa ichimu icho? ¹⁶ Na one gutwi dihalanga, "Kwaviya niye sili ziso, niye si wa lukuli", vino kwa ichimu icho sigambe-diwe chilungo cha lukuli? Siivo bule! ¹⁷ Iviya one lukuli lose luhawile ziso, kuhulika kwa kulihi? Na one yahakalile magutwi muhala, lwahadahile vilihi kunusa? ¹⁸ Mbali Mulungu keka chila chilungo mbasakanyo muna ulukuli lwa

munhu fana viyalondile. ¹⁹ One vose viwile chilungo chimwe muhala, sigambe kuwe na lukuli. ²⁰ Fana viili, vilungo ni vingi mbali lukuli ni lumwe muhala.

²¹ Ivo ziso hadidaha kuulongela mkono, “Weye sikulonda!” Wala ditwi hadidaha kuilongela migulu, “Mweye simulondani!” ²² Mbali, hachidaha kusang'hana bila vilungo va lukuli voviwoneka vinyondenyanonde. ²³ Na vilungo viya vichigesile kuwa havilondeka kwing'higwa hishima ng'hulu, ivo vochivilola goya ng'hani, vinhu va lukuli vili vilungo va chinyala ivo vichika goya ng'hani. ²⁴ Mbali vilungo vetu vinogile ng'hani havilondeka. Mbali Mulungu mwenyewo kalwika lukuli muna umpango, kaving'ha unovu ng'hani viungo viya vihungukilwe unovu, ²⁵ muladi sekekuwe na kuigola muna ulukuli, ila vilungo vose viigese. ²⁶ One chilungo chimwe chahalumila, viungo vimwenga vose volumila hamwe nacho, na one chiungo chimwe chihahishimigwa, viungo vimwenga vose vodeng'helela hamwe nacho.

²⁷ Ivo mweye mose ni lukuli lwa Chilisito, na chila imwe wenu ni chilungo cha lukuli ulo. ²⁸ Na muna yamakanisa ya Mulungu kaweka teng'hu watumigwa na wekaidi ni walotezi na wekatatu ni wafundiza, maabaho wanhu wotenda mauzauza, wanhu weli na chitumetume cha kuhonya hebu kuwataza wamwenga hebu kuwalanguliza hebu kulonga ulonzi wa kwazanya. ²⁹ Wanhu wose si watumigwa hebu walotezi hebu wafundiza. Si chila munhu kana udahi wa kutenda mauzauza. ³⁰ Siyo wanhu wose weng'higwa chitumetume cha kuhonya mitamu hebu kulonga ulonzi wa kwazanya hebu kufambula ulonzi lumwenga. ³¹ Londen ng'hani vitumetume vinogile.

Na sambu nizamulagusani nzila inogile ng'hani kufosa zose.

13

Ulonzo

¹ Nodaha kulonga ulonzi wa wanhu na wasenga wa kulunga, mbali one nabule ulondo niye nilinga fana dizi da mbugi hebu da pegwa. ² Nodaha kuwa na chitumetume cha kulotela usenga wa Mulungu, na nodaha kuwa na umanyi wose na kuvimanya vinhu vose vifisigwe, nodaha kuwa na uhuwilo wa kudaha kuhamiza migongo, mbali one nabule ulondo, niye si chinhu. ³ Nodaha kulava chila chinhu chonilinacho, na kuweng'ha ngayengaye, hata kulava lukuli lwangu lulunguzigwe na moto, mbali one nabule ulondo, iyo haifaya chochose kumwangu.

⁴ Munhu yeli na ulondo kofunya umoyo na kotaza, kabule migongo hebu matopa na haigoda. ⁵ Munhu yeli na ulondo hapuwa hishima na hazahila faida yake mwenyewo na hakawa kupata ludoko na hapeta yehile. ⁶ Munhu yeli na ulondo hadeng'helela yehile, mbali kodeng'helela yanogile. ⁷ Munhu yeli na ulondo wokwehula yose, kololela yose, kokuwila yose, na kofunya umoyo siku zose.

⁸ Ulondo wabule uhelelo. Usenga wenyewo wolotela wizaleka, na ulonzi wa kwazanya wizaleka kulongigwa. Vose vochivimanya vizabanangigwa. ⁹ Kwaviya chitumetume chetu cha umanyi ni chidodo, na chitumetume chetu cha ulotezi ni chidogo, ¹⁰ mbali vondachize chiya chikamilike, vose vili havikamilike vizahalawa.

¹¹ Vinikalile mwana nilonga fana mwana, nivimanya fana mwana, nigesas fana mwana. Viniwile mkulu, mbuli za uwana nizileka. ¹² Chochichiwona sambini fana munhu yoilola muna ichilole chifilile, mbali baho hamwande chizawona chihanga kwa chihanga. Sambini novimanya hakinakwenela, mbali baho hamwande yose nizayamanya hakinakwenela fana viya Mulungu viyonimanya niye.

¹³ Vinhu vino vitatu vokala siku zose, uhuwilo na lolole na ulondo. Na dili kulu kufosa yose ni ulondo.

14

Mbuli zimwenga vitumetume kulawa kwa Muhe Yelile

¹ Usondeleleni ng'hani ulondo, na kulonda ng'hani vitumetume va chimuhe kulawa kwa Muhe Yelile, haswa chitumetume cha kulotela. ² Munhu yolongi kwa ulonzi wa kwazanya, halonga na wanhu mbali wolonga na Mulungu, kwaviya habule munhu yoyose yommanya. Wolonga mbuli zifisigwe zili muna muhe wake. ³ Mbali waja wolotela wolonga na wanhu na kuwataza, wowaguma moyo na kuwagamiza. ⁴ Waja wolonga ulonzi wa kwazanya woigagamiza wenyewo, mbali waja wolotela wodigagamiza bumbila da wanhu wowomuhwila Mulungu.

⁵ Nolonda wose mulonge kwa ulonzi wa kwazanya, mbali nihalondile ng'hani muwe na chitumetume cha kulotela, kwaviya munhu mwene chitumetume cha kulotela ni wa mana ng'hani kufosa iyo yolongi kwa ulonzi wa kwazanya, ila one kabaho munhu yodaha kuzifambula mbuli izo ziyolongi muladi wahuwila watazigwe. ⁶ Ivo ndugu zangu one niheza kumwenu na kulonga na mweye kwa ulonzi wa kwazanya izafaya choni? Haizawafaya chochose, mbali

one nihamulongelani lugubulo lwa Mulungu, hebu umanyi umwenga, hebu ulotezi hebu mafundizo yamwenga.

⁷ Hata vinhu vilibule ugima vovilava dizi, ihawa chionge longe, ihawa chilimba, one havilavile dizi dili na mbasakanyo. Izatambuligwa ni wila ulihi woutowigwa na chilongelonge hebu kwa chimbeta. ⁸ Na one mhalati ihalava dizi hadimanyika, yelihi yodayaisasale goya kwa ng'hondo? ⁹ Iviya, na mweye one lulimi lwenu haulonga chinhu cha kumanyika, yelihi yodayadahe kuyamanyanya yomulonga? Mbuli zenu zizakwaga bule! ¹⁰ Kuna ulonzi mwingi mbasakanyo muna isi, na habule ulonzi haumanyika. ¹¹ One siumanyile ulonzi woulongigwa, wanhu wolonga ulonzi uwo wezakuwa wageni kumwangu na niye nizakuwa mgeni kumwawo. ¹² Ivo na mweye, kwaviya molonda ng'hani kuwa wanhu weli na chitume tume cha Muhe Yelile, londoni ng'hani kuwa muiyohe ng'hani kuwa nazo muladi kudigangamiza bumbila da wanhu wowomuhuwila Mulungu.

¹³ Ivo munhu yolonga ulonzi wa kwazanya, kolondeka yapule chitumetume cha kufambula chiya chiyolonga. ¹⁴ Kwa ichimu chino one nihatosa kwa ulonzi wa kwazanya, muhe wangu wotosa, mbali nzeweze zangu hazisang'hana chinhu. ¹⁵ Vino nitende choni? Nizatosa kwa muhe wangu, mbali iviya nizatosa kwa nzeweze zangu, nizakwimba kwa muhe wangu, mbali iviya nizakwimba kwa nzeweze zangu. ¹⁶ One kumwing'ha hewela Mulungu kwa muhe muhala, wanhu hawavimanyile bule hawadaha kulonga "Ivo" kwa kumwing'ha kwako hewela Mulungu, kwaviya hawavimanya bule chiulonga. ¹⁷ Nhambiko yako ya kumwing'ha hewela Mulungu yodaha kuwa inoga kweli, mbali wanhu wamwenga haizawagangamiza bule.

¹⁸ Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya nolongu ulonzi wa kwazanya kufosa mweye wose. ¹⁹ Mbali muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito nolonda kulonga mbuli tano zozidaha kumanyika, muladi nidahe kuwafundiza wamwenga, kufosa kulonga mbuli elufu longo kwa ulonzi wa kwazanya.

²⁰ Ndugu zangu, lekeni kugesha fana wana, muwe wana ving'hele muna uwihi, mbali mukule muna ukugesha.

²¹ Yandikigwa vino muna yamalagilizo,

"Mndewa kolonga, nizalonga kwa nzila ya wanhu wolonga ulonzi wa kwazanya,

nizalonga na wanhu wangu.

Nizalonga kwa milomo ya wageni,

mbali wanhu wangu hawezanitegeleza bule."

²² Ivo chitume tume kulawa kwa Mulungu cha kulonga ulonzi wa kwazanya ni chilaguso, si kwa ichimu cha wanhu weli na uhuwilo mbali kwa waja welibule uhuwilo, mbali chitume tume cha kulotela kwa ichimu cha waja wohuwila na si kwa ichimu cha welibule uhuwilo.

²³ One wahuwila wose woiting'hana hamwe, na chila munhu kokwandusa kulonga ulonzi wa kwazanya, vino one waheza wanhu hawavimanyile na welibule uhuwilo, hawezalonga kuwa mweye wose muna vichala? ²⁴ Mbali one chila munhu yahawa kolotela usenga yoyeng'higwe na Mulungu, yaheza munhu havimanyile hebu munhu hahuwila, yose yondayayahulike yezalagusa wihi wake mwenyewo, yose yondayayahulike kezamulamulila nhaguso, ²⁵ Mbali zifisigwe muna imizoyo yawo zizalagusigwa funhufunhu, na kezatumbala mavindi na kutambika kwa Mulungu, kezalonga, "Kweli Mulungu kabahano hagati yenu!"

Kutambika voilondeka

²⁶ Ndugu zangu nolonga vino. Mwahaiting'hana hamwe kumtambika Mulungu, imwe yembe wila, imwenga yalave mafundizo, imwenga yasang'hanile chitumetume kulawa kwa Mulungu cha kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga yawe na magubulo kulawa kwa Mulungu, na imwenga yafambule yoyolongigwa. Yose yawe kwa kuwataza wahuwila wa Chilisito. ²⁷ One munhu yahalonga ulonzi wa kwazanywa, walonge waidi hebu watatu, imwe imwe, na imwenga yafambule ²⁸ Mbali one munhu yodaha kufambula kahabule, munhu yolonga ulonzi wa kwazanya nayanyamale, yalonge yaidumwe na Mulungu wake. ²⁹ Walotezi wa Mulungu waidi hebu watatu wodaha kulonga, wamwenga walamule na yaja yolongigwa. ³⁰ Mbali one kuhawa na munhu yakalile muna umting'hano kohokela lugubulo kwa Mulungu, munhu yolonga kolondeka yanyamale. ³¹ Kwaviya mweye wose modaha kulotela, imwe imwe, muladi chila munhu yaifunze na kugangamizigwa. ³² Chitumetume cha ulotezi cholondeka chitawaligwe na mulotezi mwenyewo. ³³ Kwaviya Mulungu siyo Mulungu wa tibwilitibwili mbali wa tindiwalo.

Iviya fana viili muna yamabumbila ya wanhu welile womuhuwila Chilisito, ³⁴ wanaake wolondeka wakale hupi muna imiting'hano. Hawalondeka kulonga, wolondeka kutegeleza fana viyalonga Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ³⁵ One wahalonda kuvimanya chinhu chochose, wolondeka wawauze walume zawo muna zikaye zawo. Ni mbuli ya chinyala ng'hani muke kulonga muna

imiting'hano ya mabumbila ya wanhu wowomuhuwila Mulungu.

³⁶ Hebu mbuli ya Mulungu ilawa kumwenu? Hebu imfikilani mweye muhala? ³⁷ One munhu yoyose yahagesa kuwa yeye ni mulotezi, hebu kana chitumetume cha Muhe Yelile, yavimanye kuwa yano yonimwandikilani mweye ni lagilizo da Mndewa. ³⁸ Mbali one munhu hategeleze yano, nayo sekemumtegeleze.

³⁹ Ivo ndugu zangu molondeka kuwa na hamu ya kulotela, mbali sekemumulemese munhu kulonga kwa ulonzi wa kwazanya. ⁴⁰ Chila chinhu cholondeka chitendeke kwa ugoya na utalatibu.

15

Uzilibuko wa Chilisito

¹ Na sambi ndugu zangu nolonda kumkumbusani Mbali Inogile iniwapeteleni, yomuihokele iyo chandusilo cha uhuwilo wenu wima chigangamavu. ² Kwa Mbali ino Inogile mokomboligwa, one muhamha mbuli zonimpeteleni. One si iyo muhuwila bule.

³ Nimwing'hani mweye vinhu vovilondeka ng'hani vinihokele, kuwa Chilisito kadanganika kwa ichimu cha uhasanyi wetu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, ⁴ kawandigwa na zuwa dekatatu kazilibuka, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, ⁵ Mwanduso kamulawilila Petili * na maabaho kawalawilila waja watumigwa longo na waidi. ⁶ Maabaho kawalawilila wahuwila wengi kufosa magana matano hamwe, wamwenga wawo wang'hali wagima mbaka sambi, ingawa wamwenga viweli wawandigwa wamala. ⁷ Maabaho kamulawilila Yakobo, maabaho kawalawilila watumigwa wose.

⁸ Kuuhelelo wa yose kanilawila niye iviya, nikala fana viya munhu yavumbuligwe lusita silwake. ⁹ Kwaviya niye namdodo mwa watumigwa wose, sifaya hata kutangigwa mtumigwa, kwaviya nidigaza bumbila da wanhu wowomuhuwila Mulungu. ¹⁰ Mbali kwa unovu wa Mulungu niwa vino vinili, na unovu uyaning'hile uwa si bule, ila niyoha ng'hani kusang'hana usang'hano kufosa watumigwa wose, ingawa haikalile sang'hano yangu mwenyewo, mbali unovu wa Mulungu wosang'hana hamwe na niye. ¹¹ Mbali one ihawa niye hebu wawo, chino niicho chochipeta, na chino niicho chimuhwile.

Uzilibuko wetu

* 15:5 Zina jake ni Kefa.

¹² Mbali fana yopetigwa kuwa Chilisito kazilibuka, vilihi wamwenga wenu wolonga kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka bule? ¹³ One habule kuzilibuka kulawa kwa wadanganike, basi na Chilisito nayo hazilibuke bule. ¹⁴ One Chilisito hazilibuke, basi kupetela kwetu si chingu na uhuwilo wenu si chingu. ¹⁵ Kufosa yayo, cheye chowoneka wakalangama wa uvwizi wa Mulungu, kwaviya chilonga Mulungu kanzilibuka Chilisito, mbali one kweli kuwa wanhu wadanganike hawazilibuligwa bule, basi Mulungu hamzilibuke Chilisito bule. ¹⁶ Kwaviya one wanhu wadanganike hawazilibuka, basi Chilisito hazilibuke bule. ¹⁷ Iviya Chilisito hazilibuke, basi uhuwilo wenu si chingu na mung'hali muna uhasanyi wenu. ¹⁸ Na waja wose wadanganike wahawa wailumba na Chilisito waga ng'hani. ¹⁹ Ihawa chomulolela ng'hani Chilisito muna ugima uno muhala, basi cheye cha wanhu wa kuwoneligwa ubazi ng'hani kufosa wamwenga wose muna isi.

²⁰ Mbali Chilisito kweli kazilibuka, wamwanduso wawo kwa waja wagonile muna iifa. ²¹ Fana viya ifa viigaligwe mwiisi na munhu imwe, ivo ivo na kuzilibuka kugaligwa na munhu imwe. ²² Fana viya wanhu wose viwodanganika kwa kuilumba na Adamu, ivo ivo wanhu wose wezazilibuka kwa kuilumba na Chilisito. ²³ Mbali chila munhu kwa mpango wake, mwanduso Chilisito maabaho waja weli wake Chilisito chipindi chodayeze. ²⁴ Maabaho uhelelo wiza-kwiza, Chilisito vodayamwing'he Ufalume Mulungu Tata. Vodayabanange tawala zose, udahi na nguvu. ²⁵ Kwaviya Chilisito kolondeka yatawale, mbaka Mulungu vodayaweke wehi wose hasi ya migulu yake. ²⁶ Mwihi wa uhelelo yondayabanangigwe kezakuwa ifa. ²⁷ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolongu, "Mulungu keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake." Ukweli uno ni kuwa, Mulungu hengila muna dibumbila ijo da vinhu, kwaviya yeye iyo yovika vinhu vose hasi ya Chilisito. ²⁸ Mbali vinhu vose hondavikigwe hasi ya utawala wa Chilisito, nayo mwenyewo, Mwana, kezaika yeye mwenyewo hasi ya Mulungu, yoyekile vinhu vose hasi yake, na Mulungu kezatawala vinhu vose ng'hani.

²⁹ Lelo wezapata choni waja wabatizigwe kwa ichimu cha wanhu wadanganike? One ihawa kweli kuwa wanhu wadanganike hawazilibuka bule, habali wanhu wawo wabatizigwa kwa ichimu cha wanhu wadanganike? ³⁰ Habali choika muna ing'hondo cheye wenyewo chila lusita? ³¹ Ndugu zangu kweli nowona ifa chila zuwa! Vini voniigoda kumwenu, muna ugima wetu kwa kuilumba na Chilisito Yesu Mndewa wetu. ³² One chimu changu chahawile cha chi-

unhu muhala, kuja kuitowa kwangu na wanhu wowakalile fana “wanyama wakali” muna Efeso kuhanifaiye choni? One wanhu wadanganike hawazilibuligwa, basi, “Chije na ching'we, kwaviya igolo chizadanganika.”

³³ Sekemuvwiziligwe. “Umbwiya wihile wobananga luzowe lunogile.” ³⁴ Galuleni magesa yenu yanogile! Kanduseni kukala goya na lekeni kutenda uhasanyi. Wamwenga wenu hawammanyiile Mulungu hata chidogo. Nomulongelani, ni chinyala ng'hani kumwenu!

Ng'huli zetu zizazilibuligwa

³⁵ Munhu kezausa, “Wanhu wadanganike wezazilibuligwa vilihi? Wezakuwa na ng'huli zaki?” ³⁶ Mweye wabozi! Mohahanda mbeyu muna isi one haifile haizakota. ³⁷ Chomuhanda ni mbeyu muhala, iwe ya uhemba hebu mbeyu imwenga, na si mbiki ngima wondaulawilile hamwande. ³⁸ Na Mulungu koin'ha mbeyu iyo sina do yolonda mwenyewo, chila mbeyu yopata sina jake yenyewo.

³⁹ Ng'huli zose si zimwe, wanhu wana ng'huli modeli umwenga, mang'onzo yana ng'huli modeli umwenga, ndege wana ng'huli modeli umwenga, somba wana ng'huli modeli umwenga.

⁴⁰ Iviya kuna ng'huli za kuulanga na ng'huli za mwiisi, mbali unovu wa ng'huli za kuulanga ni umwenga na unovu wa ng'huli za muna isi ni umwenga. ⁴¹ Kuna unovu wa zuwa na wa mwezi, na wa nhondo, iviya nhondo nazo zoisosokanya kwa utunhizo.

⁴² Vino ivo vondaiwe wanhu vondawazilibuligwe. Fana viya mbeyu, lukuli lowandigwa muna umsanga, lowola. Luhazilibuka, haluwola. ⁴³ Lowandigwa mwiihali ya chinyala na lozilibuligwa mwiihali ya utunhizo, lowandigwa mwihali ya unyondenyonde na lozilibuligwa na ludabwa. ⁴⁴ Zowandigwa ng'huli za chiunhu, na zozilibuligwa ng'huli za chimuhe. One kuhawa na lukuli lwa chiunhu basi iviya kuna lukuli lwa chimuhe. ⁴⁵ Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu wa ichanduso, Adamu, kakala munhu mwene ugima,” mbali Adamu wa kuhelele ni Muhe yoyoweng'ha wanhu ugima. ⁴⁶ Ivo lukuli lwa chimuhe si ulo lulongole, mbali lwa chiunhu ulo lulongole, maabaho ulo wa chimuhe. ⁴⁷ Adamu wa mwanduso kalumbigwa na timbwisi kulawa mwiisi, na Adamu wekaidi kalawa kuulanga. ⁴⁸ Wose weli wa isi walinga fana munhu iyo yoyalumbigwe kwa timbwisi, na waja weli kuulanga walinga fana munhu ija yalawile kuulanga. ⁴⁹ Fana viya vichilingile munhu ija yoyalumbigwe kwa timbwisi, ivo ivo chizalinga fana munhu ija yoyalawile kuulanga.

⁵⁰ Ivo ndugu nolongwa vino, chiya chochitendigwe kwa lukuli na damu, havidaha kuhazi ufalume wa Mulungu, na vinhu vene kuwola havidaha kuhazi vinhu va kuwola.

⁵¹ Tegelezeni nomulongelani sili, cheye chose hachizadanganika, mbali chose chizagalusigwa. ⁵² Lusita lumwe kufinyiliza lwa mhalati ya kuuhelelo, kwaviya mhalati izalila, na wanhu wadanganike wezazilibuligwa na hawezadanganika kaidi muna ukupotigwa, na cheye chizagalusigwa.

⁵³ Kwaviya yolondeka chila chiwola chiilawalile hali ya kuleka kuwola, na lukuli loludaha kudanganika luvale lukuli haludanganika. ⁵⁴ Ivo wene kuwola vondauyawale kuleka kuwola na luno lwa kudanganika vondaluyawale kuleka udanganika, bahobaho hondaiwe mbuli ija iyandikigwe, "Ifa imeligwa kwa kuhuma!"

⁵⁵ "Ifa, uhumi wako wa kulihi?

Udaho wako wa kulumiza wakulihi?"

⁵⁶ Ifa yopata ludabwa lwa kulumiza kulawa muna uhasanyi, na uhasanyi wopata ludabwa lwake kulawa muna yamalagilizo ya Musa. ⁵⁷ Mbali chomwing'ha hewela Mulungu yoyoching'ha uhumi kwa nzila ya Mndewa wetu Yesu Chilisito.

⁵⁸ Ivo ndugu zangu walondwa, mgangamale, sekemutingisike, muiyohe ng'hani kusang'hana usang'hano wa Mndewa siku zose, kwaviya sang'hano yenu kwa Mndewa si bule.

16

Sadaka ya kuwataza ndugu wahuwila

¹ Lelo kwa mbuli ya sadaka kwa wanhu wa Mulungu. Tendi fana viniwalongele bumbila da wahuwila wa Galatiya watende. ² Chila jumapili, chila imwe wenu kolondeka yabagule hela zimwenga kadili viyopata, muladi sekehawe na sangizo vondanize. ³ Na niye vondanize, nizawatuma waja wondaniwasagule vomuli wagale usenga na vitumetume venu uko Yelusalemu. ⁴ One izafaya na niye nihite iviya, basi wezahita hamwe na niye.

Mipango ya Paulo

⁵ Mbali nizakwiza kumwenu nihakomeleza kufosela Makedoniya, kwaviya nolonda kufosela Makedoniya.

⁶ Yahadahika nizakala kumwenu kwa lusita, hebu ihadahika nizakala hamwe na mweye miyezi yose ya chihuhe, muladi mupate kunhaza nigendelele na mwanza hohose hondanihite. ⁷ Kwaviya silonda kuiyona na mweye kwa kufosa muhala. Nololela kukala na mweye lusita ludodo Mndewa yahalonda.

⁸ Nizakala hano muna dibululu da Efeso mbaka zuwa da Pendekosite. ⁹ Lwivi luvuguligwa kwa usang'hano wangu unogile hano, ingawa wonilema ni wengi.

¹⁰ Timoseyo yaheza, muloleni yakale kumwenu bila kudumba, kwaviya kosang'hana usang'hano wa Mndewa fana niye. ¹¹ Munhu yoyose sekeyamwehule, ila mtazeni yagendelele na mwanza wake kwa tindiwalo, muladi yabwele kumwangu, kwaviya niye nogozela hamwe na ndugu zangu.

¹² Mbali kwa mbuli za Apolo ndugu yetu, nimulamba ng'hani yahite kumwenu hamwe na ndugu wamwenga, ija halondile kuhita sambu, mbali kezakwiza hondayapate nyafasi.

Mbuli za uhelelo

¹³ Kaleni meso, imeni chiugangamavu muna uhuwilo, muwe magalu na wene nguvu. ¹⁴ Tendeni chila chinhu kwa ulondo.

¹⁵ Movimanya kusonhela Sitefano na kaye yake, wawo ni wahuwila wa mwanduso kumuhwila Kilisito muna isi ya Akaya na wailava wenyewo kuwasang'hanila wanhu wa Mulungu. Nowalamba ndugu zangu, ¹⁶ muwategeleze wanhu fana wano, munhu imwenga yoyose yosang'hana usang'hano na kusang'hanila hamwe na wawo.

¹⁷ Na niye nodeng'helela kwa ichimu cha kwiza kwa Sitefano na Fotunata na Akaiko, kwaviya wano waziba hengo dikalile uko kwa kuleka kuwauko ukwenu. ¹⁸ Waunogeza muhe wangu fana viya viwagumile moyo mweye wenyewo, yolondeka kuwahishimu wanhu wano.

¹⁹ Mabumbila yose ya wahuwila weli muna mkowa wa Asiya womulamusani kwa zina da Mndewa. Akila na Pilisika na wahuwila waja woiting'hana muna izikaye zawo womulamsani. ²⁰ Wahuwila wose weli hano womulamusani.

Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha ulondo.

²¹ Ndamsa ino noyandika niye mwenyewo Paulo kwa mkono wangu.

²² Munhu yoyose hamulonda Mndewa nayaduwigwe.

* Mndewa wetu, izo! ²³ Unovu wa Mndewa Yesu na uwe hamwe na mweye. ²⁴ Ulondo wangu uwe na mweye mose muna Ichilisito Yesu.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WAKOLIMSO Ulongozi

Usenga wekaidi kwa Wakolimso wandikigwa na Mtu-migwa Paulo hagati ya mwaka 55 na mwaka 56 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Uno ni usenga wekaidi wa Paulo uyawandike kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Wasomi wogesa kuwa Paulo kamala kwandika usenga mkali kwa Wakolimso. Diyelo chabule usenga uwo mkali youlagusa muna 2:3-4. Usenga uno wekaidi kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Kolimso wandikigwa lusita Paulo viyakalile Makedoniya.

Usenga wekaidi kwa Wakolimso ni usenga wa chiunhu na wa usungu ng'hani. Paulo kolagusa deng'ho jake kusionhela mbuli zinogile zoyazihokele kulawa kwa Tito kusionhela bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Muna usenga uno chofika mafundizo kusionhela kulava nhosa, muna imbuli ino Paulo kolagiliza kukunzagizigwa hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Chilisito wa Yelusalemu muna isula ya 8-9. Yowoneka kuwa watumigwa wamwenga wa uvwizi kulawa kunze ya bumbila wakala wasang'hanila ludoko lwa wanhu wamwenga wa bumbila kumtendela udugi Paulo na kuigodela wawo wenyewo. Wawo wakala wowatendeza wanhu wawe na chilugano kusionhela udahi wa Paulo, pengine ino icho chimu cha kuugombela udahi wake fana mtumigwa wa Yesu Chilisito muna uhelelo kwa usenga uno wekaidi kwa Wokolimso.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-7.

Kaidi Paulo kolonga kusionhela kugalula malungilo ya mwanza wake na mbuli zoyazihokele kusionhela wawo na kwidika kwawo kwa usenga wake ulongole muna 1:8-7:16.

Maabaho Paulo kolava malagilizo ya kukunzagiza hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Yelusalemu muna 8:1-9:15.

Kuuhelero Paulo kogotola kwa kuugombela utumigwa wake na kolava zumo kusionhela mwanza wake wa hamwande muna 10:1-13:10.

¹ Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu, hamwe na ndugu yetu Timoseyo nowasamseni.

Kwa bumbila da wanhu wowomuhwila Chilisito weli uko Kolimso hamwe na welile weli uko kwiisi yose yili uko Akaya.

² Chowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo komwing'ha hewela Mulungu

³ Chimwing'he hewela Mulungu Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Tata wa ubazi na Mulungu yotaza. ⁴ Yeye kochitaza muna manhesa yetu yose, na muladi na cheye chidahe kuwataza goya wamwenga muna manhesa kwa kutaza goya iyo ichihokele kulawa kwa Mulungu. ⁵ Fana viya manhesa ya Chilisito yoiyoha kumwetu, niivo yili kutaza goya kwetu koiyoha kwa Chilisito. ⁶ One chihapata manhesa, chopata manhesa kwa ichimu cha mtazo wenu na ukombola, one chihatazigwa, mweye iviya motazigwa na kwing'higwa nguvu ya kufunyila umoyo manhesa yaja yaja. ⁷ Na iviya lololo dochilinajo kumwenu yagangamala, kwaviya chovimanya mwahaihanganya muna yamanhesa yetu, iviya moihanganya muna kutaza kwetu.

⁸ Ivo wandugu, cholonda muvimanye manhesa yochipatile kuna isi ya Asiya. Magayo yaja yachiyohela ng'hani kufosa ludabwa lwetu mbaka chikanha huwilo da kuwa wagima. ⁹ Mbali muna imizoyo yetu ikala fana chitagusigwa kudanganika, mbali yano yalawilila muladi chileke kuihuwila wenyewo ila chimuhuwile Mulungu yowazilibula wowadanganike. ¹⁰ Kachikombola kulawa muna yamanhesa yaja yoyagala ifa, na kezachikombola. Cheye chimwikila lololo jetu kuwa kezagendelela kuchikombola kaidi, ¹¹ one mweye mwahachitaza cheye kwa ichimu chetu muna kutambika. Ivo mapulo yetu mengi yezakwidikigwa na Mulungu kezachitemela mate, na wengi wezaming'ha hewela kwa ichimu chetu.

Paulo kogalula mipango yake

¹² Kwaviya kwiigoda kwetu ni kuno, lungilo jetu dolava ukalangama kuwa chikala muna isi, haswa muna umbwiya wetu na mweye, muna kwela na ubala wa moyo, vovilawa kwa Mulungu. Chitenda ivo si kwa ubala wa chiisi mbali kwa unovu wa Mulungu. ¹³ Kwaviya hachiwandikila mweye mbuli ziya hamudaha kuzisoma hebu kuzimanya bule. Na nololela kuwa mwizavimanya ng'hani, ¹⁴ Kwaviya ihawa movimanya chidogo, hamwande mwizaigoda fana cheye vondachiigode kwa ichimu chenu muna isiku ya Mndewa wetu Yesu Chilisito.

¹⁵ Kwaviya nivimanya kweli iyo, nigesha kufika kumwenu baho haumwanduso, muladi mudahe kuhokela balaka miyanza midi. ¹⁶ Kwaviya nigesha kuwalaula vinikalile mzila kuhita mkowa wa Makedoniya na iviya vondanibwele, muladi nipate nhazo yenu kwa umwanza wangu kuhita

Yudeya. ¹⁷ Vinigesile ivo, sikalile na mpango ivo nikala fana viya munhu yalibule gesa. Vinipanga sitenda fana munhu yelibule wimilo fana munhu kolonga “ona, ona” na “aka, aka” kwa lusita lumwe. ¹⁸ Kweli Mulungu ni mwaminika, usenga wetu kumwenu siyo kwa kulonga “ona na aka” kwa lusita lumwe. ¹⁹ Kwaviya Mwana wa Mulungu, Yesu Chilisito yoyapetigwe na niye na Sila, na Timoseyo, si munhu yeli “kwa kutogola na kulema” kwa lusita lumwe. Mbali lusita lose Yesu kotogola. ²⁰ Kufosela Chilisito vinhu vose viyavilagane Mulungu kutendigwa ni “Ona” Mulungu yadahe kutunhizigwa kwa cheye, kwa kulonga “ivo.” ²¹ Mulungu kochitenda cheye na mweye chime chigangamavu muna ukuilumba na Chilisito. Kachisagula kwa lungilo jake, ²² na keka chilaguso uchanya yetu yolagusa kuwa cheye ni wanhu wake na kwika Muhe Yelile mgati yetu, fana viya chilaguso cha vinhu vose viyochikila.

²³ Mulungu kazimanya mbuli zangu za mgati muna umoyo wangu, kwaviya ning'hali kuhita Kolimso kukimilila magayo. ²⁴ Hachilonda kuwananahiza mbuli zomulondeka kuhuwila, chovimanya kuwa mwima chigangamavu muna uhuwilo. Mbali chosang'hana hamwe na mweye kwa ichimu cha deng'ho jenu wenyewo.

2

¹ Ivo nilamula, sekenize kumwenu kaidi na kumtendani muwe na usungu. ² One nihawaguma usungu, habule wanhu wondawasigale kunisamhusa ila wanhu waja woni-watendile usungu. ³ Lekamana niwandikila mweye usenga uwo, kuwa naheza sekenigumwe luholoji na iwaja wolondeka kunisamhusa. Novimanya kuwa niye nahadeng'helela na mweye mose iviya modeng'helela. ⁴ Baho hachisogo viniwandikile na muna usungu na ludoko muumoyo na kuno na masozi mengi, lungilo jangu hadiwile bule kuwaguma usungu, mbali kwa kuwalagusani nowalonda ng'hani mose.

Kumulekelela muhasanyi

⁵ One kuna munhu yoyamgumile usungu umwenga hanigumile usungu niye, mbali kawaguma usungu mweye mose na iviya silonda niwe mtatali ng'hani bule. ⁶ Yofaya kwa munhu iyo kwing'higwa nhaguso kulawa kwa wengi kwa nzila iyo. ⁷ Mbali viilondeka kumulekela munhu iyo na kumwing'ha moyo, sekeyagumigwe usungu ng'hani na kukanhizigwa tamaa ng'hani. ⁸ Kwa ivo nowalamba munhu iyo mulaguseni fana viya momulonda kaidi. ⁹ Niwandikila usenga uno kwaviya nilonda kumgezani na kulola fana motegeleza chila chinhu. ¹⁰ One muhamulekelela

munhu mbuli yoyose, na niye nimulekelela kwaviya na niye nahamulekelela munhu one hana chinhu chochose chonilondeka kulekelela, nimulekelela kwa chimu chenu kuulongozi wa Chilisito, ¹¹ muladi Lufyende sekeyachivwizile kwaviya chiyamanya magesa yake.

Mkangagile wa Paulo uko Tolowa

¹² Vinifikile muna dibululu da Tulowa kuipeta Mbuli Inogile ya Chilisito, Mndewa kanivugulila ulwivi. ¹³ Mbali siwile na tindiwalo muumoyo wangu bule, kwaviya simfikile ndugu yetu Tito, ivo niwalaga wanhu wa haja na nihita Makedoniya.

Kuhuma kufosela Chilisito

¹⁴ Mbali chomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya kwa kuilumba na Chilisito lusita lose cheye cha wahumi muna yamasondelelo ya Chilisito. Mulungu kochitendeza cheye chivimanye kupwililisa usenga wa Chilisito chila hanhu, fana chinogile chinung'hila goya. ¹⁵ Kwaviya cheye chilinga fana mnung'ho unogile wa ubani wa sadaka ya Chilisito haulongozi ha Mulungu, mwa waja wokomboligwa na wokwaga. ¹⁶ Kwa waja wokwaga, mnung'ho uwo wougala ifa, mwa waja wakomboligwe cheye ni mnung'ho ugala ugima. Lelo yelihi yodaha mbuli izo? ¹⁷ Cheye hachilingile fana wanhu weli wengi wachuuzi mbuli ya Mulungu kwa malondo yawo, mbali cheye ni wanhu wolonga kweli haulongozi ha Mulungu, fana wanhu watumigwe na Mulungu muna ukuilumba na Chilisito.

3

Watumigwa wa Lagano da Sambi

¹ Vino chokwandusa kwiitogoza wenyewo? Hebu cholonda usenga wa ukalangama kulawa kumwenu fana wanhu wamwenga? ² Mweye wenyewo niuwo usenga wetu wowandikigwe muna imizoyo yetu, usenga uwo umanyika na kusomigwa na wanhu wose. ³ Yolagusa kweli mweye ni usenga wa Chilisito wowandikigwe na kutumigwa kumwenu na cheye. Hawandikigwe na usula bule, mbali wandikigwa kwa Muhe wa Mulungu yeli mgima. Hawandikigwe mchanyha ya chihande cha dibwe bule, mbali muna imizoyo ya wanhu.

⁴ Chodaha kulonga yayo kwa ichimu cha kweli ng'hani haulongozi wa Mulungu, kwa nzila ya Chilisito. ⁵ Habule chinhu chochose chochidaha kuchitenda cheye wenyewo chilonga kuwa chodaha kusang'hana sang'hano ino, mbali udahi wetu wolawa kwa Mulungu. ⁶ Kwaviya iyo niiyo yachidahizile

cheye kuwa wasang'hani wa lagano da sambu na haili kwa lagano da malagilizo yandikigwe, mbali da Muhe wa Mulungu. Kwaviya malagilizo yokoma, mbali Muhe kogala ugima.

⁷ Malagilizo yaja yoyogala ifa yekigwa kwa kwandikigwa mchanyha ya vihande va mabwe, ingawa uhelelo wake ukala ifa, utunhizo wake ukala mkulu ng'hani ivo wanhu wa Isilaeli hawadahile kulola chihanga cha Musa kwa ichimu cha bung'hulo jake, kaidi bung'hulo ijo dikala da lusita muhala, ⁸ ivo sang'hano ya Muhe ina utunhizo mkulu ng'hani. ⁹ One ihawa kukala na utunhizo muna usang'hano uja ugalile nhaguso, ivo kweli usang'hano wowatenda wanhu wotogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu. ¹⁰ Sambu utunhizo mkulu ng'hani, usola hanhu ha uja utunhizo uno uwo ukulu wake umala. ¹¹ Kwaviya yahawa chiya chikalile cha lusita muhala, chikala na utunhizo wake, ivo chiya chili siku zose chizakuwa na utunhizo mkulu ng'hani.

¹² Kwaviya dino nijjo lolole jetu, cheye cholonga kwa ugangamavu mkulu. ¹³ Cheye hachitenda fana viya Musa viyatendile, kachigubika chihanga chake kwa chitambala, muladi wanhu wa Isilaeli sekewauwone uhelelo wa bung'hulo dikalile dofinyiliza. ¹⁴ Mbali nzeweze zawo ndala kwa kuvimanya. Mbaka vino diyelo Waisilaeli wahasoma chitabu cha lagano da umwaka. Chitambala icho chizasegezigwa haja munhu yahailumba na Chilisito. ¹⁵ Mbaka vino diyelo, viwosoma malagilizo ya Musa, nzeweze zawo zogubikigwa na chitambala. ¹⁶ Mbali lusita lolose vondawamtogole Mndewa, chiya ichitambala chosegezigwa. ¹⁷ Ivo, "Mndewa" ni Muhe, na hanhu hohose hayeli Muhe wa Mndewa, hana ulegeho. ¹⁸ Mbali cheye china vihangana havigubikwe bule, cheye chilinga fana ichilole cholagusa utunhizo wa Mndewa, chokwasakanywa chiwe na utunhizo mkulu muladi chiwe fana yeye na utunhizo mkulu ng'hani. Uwo ni usang'hano wa iyo Mndewa, yeye ni Muhe.

4

Ngama ya viya va ulongo

¹ Ivo kwa ubazi wake Mulungu, kaching'ha sang'hano ino chisang'hane, ivo hachifa moyo. ² Mbali zose za chinyala na chifiso chizileke, chilamula sekechikale chiuwizi wala kwa kuhanganya mbali ya Mulungu na uwiwizi, cholonga ukweli haulongozi wa Mulungu muladi wamwenga viwolongwa waisafya mizoyo yawo kuwa chichilonga ni kweli. ³ Kwaviya one Mbali Inogile ichiwapetela ifisika, ifisika kwa waja wokwaga iviya. ⁴ Imwe wa milungu wa isi ino kauguma

ziza ubala wawo, sekewadahe kulola bung'hulo da Mbuli Inogile ya utunhizo wa Chilisito, yeye yeli sisila da Mulungu. ⁵ Kwaviya hachiipetela wenyewo bule, mbali Yesu Chilisito ni Mndewa na cheye iviya ni wasang'hani wenu kwa ichimu cha Yesu. ⁶ Kwaviya Mulungu yoyalongile, “Bung'hulo dimwemwese kulawa muna diziza,” katenda bung'hulo jake uchanyha ya mizoyo yetu muladi chidahe kumanya utunhizo wa Mulungu kwa kumulola Yesu Chilisito.

⁷ Iviya cheye chili na ngama ino muna iviya va nongo kulagusa kuwa ludabwa ulo lukulu lolawa kwa Mulungu na si kumwetu cheye wenyewo. ⁸ Chogazigwa banzi zose, mbali hachididimizwa bule, chokwazanywa mbali hachibwela kuchisogo, ⁹ kuna wehi wengi, mbali hachilekigwa chiidumwe bule, na chogwisigwa, mbali hachibanangigwa bule. ¹⁰ Miyanza yose, ifa ya Yesu yowoneka muna zing'huli zetu, ivo ugima wake iviya wodaha kuwoneka muna zing'huli zetu. ¹¹ Vino vichili wagima kwa siku zose cholavigwa chidanganike kwa ichimu cha Yesu muladi ugima wake uwoneke muna zing'huli zetu. ¹² Iyo yofambuka vino, ifa yosang'hana usang'hano mmwetu, mbali ugima wosang'hana usang'hano mmwenu.

¹³ Maandiko Yelile yolonga, “Nilonga kwaviya nihuwila.” Munawo modeli uja uja wa muhe, cheye iviya cholonga kwaviya chohuwila. ¹⁴ Kwaviya chovimanya Mulungu yoyanzilibule Mndewa Yesu kulawa kuudanganiko, iviya kezachizilibula hamwe na Yesu kuchika haulongozi wake. ¹⁵ Yano yose kwa ichimu chenu muladi unovu wa Mulungu iwafikile wanhu wengi na wamulavile sadaka ya hewela na kumwing'ha utunhizo Mulungu.

Kukala kwa uhuwilo

¹⁶ Ivo hachibwela kuchisogo bule, hata fana ng'huli zetu zolala mbali mihe yetu yotendigwa ya sambu chila siku. ¹⁷ Kwaviya uzidilwa wochipata ni ndodo na lusita muhala, wochisasalila utunhizo wa siku zose wokuwa unoga kufosa uzidilwa uno. ¹⁸ Kwaviya cheye hachilola vinogile vinhu viya voviwoneka, mbali vinhu viya haviwoneka. Kwaviya vinhu viya viwoneka, vokala kwa lusita muhala. Mbali vinhu viya haviwoneka bule vokala siku zose.

5

¹ Kwaviya chovimanya zewe dino dichikala ni ng'huli zetu hano mwiisi, one dihabomoligwa Mulungu kezaching'ha kaye imwenga ya siku zose kuulanga, kaye yake haizengigwe kwa makono ya wanhu. ² Na kwa ivo kwa vino vichili, chodamila na kulonda ng'hani kupata lukuli lwa kuulanga

³ Kwaviya chahakomeleza kuiyawala lukuli luja lwa kuu-
langu basi vondachiwoneke chabule lukuli. ⁴ Ching'hali
chokala muna dizewe dino da mwiisi, chodamila kwa kugan-
damizigwa si kuwa cholonda kuvula lukuli luno lwa chiisi, ila
china hamu ya kuyawizigwa lukuli luja lwa kuulangu, mu-
ladi chiya chili na kudanganika chidahe kugalusigwa kuwa
na ugima wa siku zose. ⁵ Mulungu mwenyewo yoyachisas-
alile kwa ichimu cha chinhu chino, na kaching'ha Muhe wake
fana chilagano cha yose yaja yoyachikile.

⁶ Chivimanya kweli ng'hani siku zose. Chivimanya kuwa
kukala muna ulukuli luno muhala ni kukala kutali na ukaye
yetu na Mndewa. ⁷ Chokala kwa uhuwilo na siyo kwa
chiya chochiwona. ⁸ Mbali china moyo ugangamale na cha-
halondile hata kuhama muna zikaye za ng'huli zetu, chi-
hahamile ukaye yetu na Mndewa. ⁹ Mbali mbuli ng'hulu
ng'hani, cholonda kumnogeza Mndewa, iwe chokala muisi
hebu uko. ¹⁰ Kwaviya cheye chose cholondeka chime kuulon-
gozi wa Chilisito, kwa kuchilamulila nhaguso ilihi. Muladi
chila munhu yahokele yombe da usang'hano uyautendile
muna ulukuli, vinhu vochitendile vinoga hebu viha.

Kuilumba kaidi na Mulungu kufosela Chilisito

¹¹ Chovimanya fambulo da kumdumba Mndewa, chogeza
kuwagala wanhu kumwake. Mulungu kachimanya fun-
hufunhu na niye nololela kuwa mweye wenyewo mom-
manyanya funhufunhu iviya. ¹² Cheye hachigeza kaidi kuigoda
wenyewo haulongozi wenu. Mbali chomwing'hani mw-
eye hanhu ha kuigoda kwa ichimu chetu, muladi mudahe
kuwedika waja wowoigodela ng'hani yaja yowoneka kufosa
yaja yeli muna umoyo. ¹³ One kweli chowoneka kuwa
vichala, ni kwa Mulungu muhala, mbali one chabule vichala,
ni kwa ichimu chenu. ¹⁴ Cholangelizigwa na ulondo wa
Chilisito, kwaviya chovimanya kuwa munhu imwe kadan-
ganika kwa ichimu cha wanhu wose, fambulo jake wose
woshiliki ifa yake. ¹⁵ Kadanganika kwa ichimu cha wanhu
wose, muladi waja weli wagima sekewawe wagima kwa
ichimu chawo wenyewo, mbali kwa ichimu cha ija yadan-
ganike na kuzilibuka kwa ichimu chawo.

¹⁶ Ivo, kwandusila sambu hachimpeta munhu yoyose kuin-
zana na hali ya chiunhu. Hata fana chimpeta Chilisito
kuinzana na magesa ya wanhu, sambu hachimpeta kaidi
kuinzana na magesa yaja. ¹⁷ Ivo munhu yoyose yahailumba
na Chilisito, yeye kokuwa kalumbigwa sambu. Mbuli za
umwaka zosegela, mbuli za sambu zokwiza. ¹⁸ Mbuli zino
zose zitendeka na Mulungu, kachilumbiliza kaidi hamwe
nayo kwa nzila ya Chilisito na kuching'ha usang'hano wa

kuwalanguliza wanhu kaidi wailumbe nayo. ¹⁹ Ivo ni kulonga Mulungu kakala yolumbiliza kaidi wanhu wa isi yose na yeye mwenyewo kwa nzila ya Chilisito bila kupeta yehile yawo. Mulungu kaching'ha usenga wa kulumbilizigwa kaidi.

²⁰ Ivo cheye cholonga fana viyolonda Chilisito, hata fana Mulungu kolonga na wanhu kufosela cheye. Chomulambani mweye kufosela Chilisito mulumbilizigwe kaidi na Mulungu.

²¹ Kwaviya Chilisito kakala bila uhasanyi, mbali Mulungu kampapiza mbahasha ya uhasanyi wetu, muladi kwa nzila yake chitogoligwe chinoga haulongozi wa Mulungu.

6

¹ Muna isang'hano yetu hamwe na Mulungu, chomulambani mweye muhokele unovu wa Mulungu sekechage bule.

² Kwaviya Mulungu kolonga,

“Lusita lwangu lwa kufaya nikuhulika,

Zuwa da ukombola nikutaza.”

Nokulongela, lelo lusita lwa Mulungu lufaya, diyelo ni zuwa da kukomboligwa! ³ Hachilonda munhu yoyose yaikwale kwa usang'hano wetu, ivo choiyoha sekechike ching'hwaso muna inzila ya munhu yoyose. ⁴ Mbali cholagusa muna zimbuli zose kuwa cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa kufunyila umoyo magayo na manhesa na uzidilwa.

⁵ Chitowigwa chigeligwa muna ichifungo, chifunyila umoyo vagi na chitenda usang'hano mdala, hachigonile wala kuja.

⁶ Choilagusa kuwa cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa nzila ya usafyo wa moyo wetu, ya umanyi wa ufunya umoyo na unovu wa Muhe Yelile na ulondo wa kweli,

⁷ kwa usenga wetu wa kweli na kwa ludabwa lwa Mulungu.

China unovu haulongozi wa Mulungu fana via silaha ubanzi wa kulume na ubanzi wa kumoso. ⁸ Kwa utunhizo na chinyala, chotegelezigwa na kuzehigwa, choligigwa na kuto-

gozigwa. Chopetigwa fana wavwizi, ingawa cheye cholonga ukweli, ⁹ fana viya hachimanyike, ingawa chomanyika na wanhu wose, fana wowadanganike mbali cheye ni wag-

ima, chotowigwa mbali hachikomigwa. ¹⁰ Chowoneka kuwa china usungu, mbali chodeng'helela siku zose, chowoneka kuwa ni ngayengaye, mbali chowatenda wanhu wengi wawe matajili, chowoneka kuwa chabule chinhu, mbali chohazi vinhu vose.

¹¹ Mweye Wakolinso, chimulongelani mbuli zose funhu-funhu na chimfungulilani mizoyo yetu. ¹² Cheye hachifungile mizoyo yetu kumwenu, ila mweye muifunga mizoyo yenu kumwetu. ¹³ Nolonga na mweye fana wanangu, igubuleni mizoyo yenu fana cheye vichitendile kumwenu.

Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila

¹⁴ Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila, yanogile na yehile hawadaha kuwa mambwiya. Ziza na bung'hulo havi-daha kukala hamwe. ¹⁵ Vino Chilisito na Mwihi woitogole-laze? Vino munhu yohuwila kana ubehi ulihi na munhu hahuwila Chilisito? ¹⁶ Yodahikaze kaye ya Mulungu kuwa hamwe na kaye ya nyang'hiti yotambikiligwa na wanhu? Kwaviya cheye ni Kaye ya Mulungu yeli mgima! Fana Mu-lungu mwenyewo viyalongile,

“Nizakala hamwe nawo na nizagenda hagati yawo, na nizakuwa Mulungu wawo, nawo wezakuwa wanhu wangu.”

¹⁷ Mndewa kolonga,

“Segeleni hagati yawo na muigole nawo.

Sekemudalise chinhu chambule mwiko, na niye nizawahokela.

¹⁸ Nizakuwa Tati yenu,

na mwizakuwa wanangu wa chilume na wa chike. Kolonga Mndewa Mulungu yeli na udahi.”

7

¹ Ivo wambwiya zangu one chahawa ching'higwa chila-gano chino chose, chiisafye na kusegeza yaja yose yodaha kutenda ng'huli zetu na mihe yetu vambule mwiko, na chiwe welile kwa kumdumba Mulungu.

Deng'ho da Paulo

² Ching'heni ulegeho muna imizoyo yenu. Hachim-banange munhu yoyose, hachimuhonzile munhu yoyose na hachimvwizile munhu yoyose. ³ Silonga yano kumtagusani mweye, fana viya vinilongole kulonga, mweye mwamgati ya mizoyo yetu haja hochidanganika hebu hochiwa wag-ima. ⁴ Nivimanya kuwa mwima chigangamavu, noigoda kwa ichimu chenu, nogumigwa moyo kwa ichimu chenu! Muna yamanhesa ning'hali nofunya umoyo, nodeng'helela ng'hani.

⁵ Mbaka vichifikile Makedoniya, hachihumule bule. Kukala na manhesa chila hanhu, ndwagi na wamwenga na ludumbo muna imizoyo yetu. ⁶ Mbali Mulungu yowagela moyo wanhu wabeneke umoyo, kaching'ha moyo kwa kwiza kwa Tito.

⁷ Siyo kwa kwiza kwa Tito muhala, mbali iviya kwa ichimu cha moyo womumwing'hile mweye. Yeye kachilongela viya vimulonda ng'hani kuniwona, viya vimuli na usungu, vo-mulonda kunigombela. Mbuli ino yonitenda nideng'helele ng'hani.

⁸ Basi, yahawa niwaguma usungu kwa usenga wangu, nabule lugano hachanyha yake sambi. Nina lugano vinihulike kuwa usenga uja ugala usungu mbali ukala ni kwa lusita muhala. ⁹ Mbali sambi nodeng'helela, si kwaviya nimtendani muwe na usungu, mbali kwaviya usungu wenu umtendani muleke uhasanyi. Mwingila usungu kwa malondo ya Mulungu, na kwa ichimu icho hachidahile bule kuwazaganya mweye kwa vovose. ¹⁰ Usungu wougaligwa na Mulungu womtenda munhu yaleke uhasanyi. Na kuleka uhasanyi, komtenda munhu yakomboligwe. Kukomboligwa hakugala lugano. Mbali usungu wougaligwa na isi wogala ifa. ¹¹ Basi, loleni usungu uja wougaligwa na Mulungu! Umtendani muiyohe ng'hani, wene kuigombela, kwihiligwa kwa chinhu chihile, wene kudumba, wene hamu ng'hulu, wene kuilava na wene kulonda kutagusa wihi. Mulagusa kwa chila nzila kuwa mwabule wihi muna imbuli ino.

¹² Basi yahawa niwandikila, si kwa ichimu cha ija yoyatendile uhasanyi hebu kwa ichimu cha ija yoyahasanye. Mbali muladi mupate kutambula funhufunhu haulongozi wa Mulungu vomuiyoha kwa ichimu chetu. ¹³ Lekamana cheye chigumigwa moyo ng'hani.

Mbali Tito kachideng'heleza kwa ichimu cha deng'ho diyakalile najo kwaviya vimumsangalaze umoyo. ¹⁴ Niye noigoda chidogo haulongozi wake kwa ichimu chenu, sipatile chinyala. Mbali fana viya vichikalile chowalongela ukweli chila lusita viyaviya kuitogoza kumwetu haulongozi wa Tito kwa ichimu chenu, kuwoneka kuwa kweli. ¹⁵ Na ulondo wake kumwenu mkulu ng'hani fana viyomkumbukani mweye viya vimutegeleza, vimumuhokele kwa udumbo na kugudemeka. ¹⁶ Nodeng'helela ng'hani kwaviya nodaha kuwahuwila mweye ng'hani.

8

Kulava kwa makono maida

¹ Ndugu zangu cholonda mweye muvimanye unovu uja Mulungu uyaweng'hile bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito uko Makedoniya. ² Wahuwila wa uko wagezigwa ng'hani kwa kugaya, mbali udeng'helelo wawo ukala mkulu vino, mbaka wakala walava kwa makono maida, mbali wakala ngayengaye ng'hani. ³ Nolonga kweli walava ng'hani fana viwadahile, na kufosa udahi uweli nawo. Watenda ivo bila kushulutizwa, ⁴ wachilamba ng'hani hanhu ha kuilumbiliza na sang'hano ino ya kuwataza wanhu wa Mulungu weli Yudeya. ⁵ Watenda vino siyo fana vichilolele! Teng'hu wailava wawo wenyewo kwa Mndewa, maabaho kwa malondo ya Mulungu wailava wawo wenyewo kumwetu. ⁶ Ivo

chimulamba Tito, yoyanduse sang'hano ino, kugendelela kumtazani kukomeleza sang'hano ino ya unovu. ⁷ Mweye muna chila chinhu kwa mvunyo, uhuwilo na ulonzi na umanyi na kuiyoha kose na ulondo wenu kumwetu, ivo ivo. Vimutendile muna usang'hano wa kulava kwa makono maida.

⁸ Silonga vino kwa kuwangiliza, nolonda niwagezeni ulondo wenu kwa kulinganyiza na kuiyoha kwa wanhu wamwenga. ⁹ Kwaviya muumanya unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, ingawa kakala na chila chinhu, yeye mwenyewo kaitenda ngayengaye kwa ichimu chenu, muladi mudahe kuwa na chila chinhu kwa ungayengaye wake.

¹⁰ Niye nogesa vino, molondeka mukomeleze sambi chiya chimwanduse mwaka ufosile. Mukala wa mwanduso, si kwa sang'hano muhala, mbali kwa kulamula kusang'hana.

¹¹ Sambu gendeleleni nayo na kuikomeleza. Fana viya vimuwile na moyo unogile wa kutaza kusang'hana usang'hano wa kulava, basi muwe na moyo unogile wa kuikomeleza kusondelela udahi wimwili nawo. ¹² Kwaviya munhu one yahawa na moyo wa kulava kwa makono maida, Mulungu kohokela chiya chiyeli nacho, halola chiya chilihabule.

¹³ Lungilo jangu si kulonga kuwa molondeka kuiguma muna magayo kwa ichimu cha kuwataza wamwenga, mbali yofaya sekekuwe na ubagulo. ¹⁴ Chila chomuli nacho sambu chongezekele chiwataze waja wochilonda, muladi nawo vondaawe na chinhu chongezekele, wawataze mwenye. Ivo kolondeka kuwe na ulinganyo. ¹⁵ Maandiko Yelile yolongi, "Munhu yoyaduganye vingi hawile na vingi ng'hani, munhu yoyaduganye vidodo hawile na vidodo ng'hani."

Tito na wasang'hani wamwenga

¹⁶ Nomwing'ha hewela Mulungu, yoyamwing'hile Tito kuiyoha kuwataza fana viya cheye vichilinayo. ¹⁷ Si kutogola pulo jetu muhala, mbali iviya kakala na hamu ya kuwataza kwaviyalondile mwenyewo kalamula kwiza kumwenu. ¹⁸ Hamwe nayo chintuma ndugu yetu yoyatogoligwe na mabumbila ya wanhu wowamuhwila Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya kupeta Mbuli Inogile. ¹⁹ Iviya ndugu ija kasaguligwa na bumbila da wahuwila wa Chilisito kuwa hamwe na cheye muna umwanza wa uhelelele wa sang'hano ino ya kulava kwa moyo unogile, ija cheye chosang'hana kwa ichimu cha utunhizo wa Mndewa na kulagusa lungilo jetu da kuwataza wanhu wamwenga.

²⁰ Hachilonda kulongigwa vihile na wanhu wamwenga kwa ichimu cha hela zino nyingi zochizikaliza. ²¹ Lungilo

jetu ni kutenda yanogile, si haulongozi ha Mndewa muhala, mbali iviya haulongozi ha wanhu wamwenga.

²² Ivo chimtuma ndugu yetu hamwe nawo, iyo chingeza miyanza mingi na kumuwona kuwa kana hamu ya kutaza. Kwaviya kommanyani vinogile, kana hamu ya kuwataza.

²³ Tito, iyo ni miyangu kosang'hana hamwe na niye kumtazani mweye, na waja ndugu wamwenga wohita hamwe nayo. Wawo ni wasenga wa mabumbila ya wanhu wohuwila na womtunhiza Chilisito. ²⁴ Walaguseni ulondo wenu wanhu wano, muladi mabumbila yose ya wanhu wowomuhuwila Chilisito waimanye mbuli ino na wavimanye kuwa china chimu cha kuigoda kwa ichimu chenu.

9

Kuwataza wachilisito wamwenga

¹ Silondeka nimwandikileni mbuli ya sang'hano yoigaligwa kwa wanhu wa Mulungu weli uko Yudeya.

² Kwaviya novimanya lungilo jenu dinoga da kutaza, na niye noigoda kwa ichimu chenu haulongozi ha wanhu wa Makedoniya, nilonga, "Wahuwila wa Akaya waisasala kutaza kusongela mwaka ufosile." Vino kwa kuiyoha kwenu muwakong'hela wanhu wengi kutaza iviya. ³ Ivo nowatuma ndugu wano, muladi kuigoda kwetu kwa ichimu chenu sekekuwe si chinhu. Mbali fana vonilongile, molondeka muisasale kutaza. ⁴ Kwaviya one wanhu wa Makedoniya waheza na niye na chihafika mung'hali hamunaisasala, cheye chizapata chinyala ng'hani kwaviya vinimuhuwileni, hata mweye iviya mwizapata chinyala, kwaviya chimuhwilani. ⁵ Ivo niwona vinoga kuwalongela ndugu wawo wanilongolele kwiza kumwenu muladi wasasale vinhu viya vimwikile chilagano kulava kwa makono maidi. Ivo izakuwa tayali na izalagusa kuwa muvilava kwa makono maidi, wala si kwa ugila.

⁶ Kumbukeni kuwa munhu yohanda mbeyu ndodo keza-kuwa na magobola chidogo, munhu yohanda mbeyu nyingi kezakuwa na magobola mengi, ⁷ chila munhu kolondeka yalave fana viyalamule muna umoyo wake, si kwa usungu wala si kwa kuwangilizigwa. Kwaviya Mulungu konogelwa na chila munhu yolava kwa deng'ho. ⁸ Na Mulungu kodaha kumwing'hani yanogile ya chila modeli, muladi siku zose mupate viya vomuvilonda, kufosa vomuvilonda muna ichila sang'hano zinogile. ⁹ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, "Kalava vingi, kaweng'ha ngayengaye.

Unovu wake wokala siku zose."

¹⁰ Mulungu iyo yomwing'ha muhandaji mbeyu na ndiya ya kuja. Ivo kezamwing'hani mbeyu yoyose yomuilonda na yoimfayani, kwa ichimu cha moyo wenu wa kulava kwa makono maida ulele madaka mengi. ¹¹ Miyanza mingi kezamtendani kuwa na chila chinhu, muladi siku zose mudahe kulagusa moyo wa kulava kwa makono maida, muladi wanhu wengi wamwing'he hewela Mulungu kwa ichimu cha vitumetume venu vowavihokele kufosela kumwetu. ¹² Kwaviya sang'hano ino ya kulava yomuitenda haifaya kwa kuwataza wanhu wa Mulungu muhala muladi wapate vinhu viwelibule, mbali iviya kwa nzila ija wanhu wengi womwing'ha hewela ng'hani Mulungu. ¹³ Kwa ichimu cha sang'hano yomuilaguse mweye wenyewo, wanhu wezamtunhiza Mulungu kwa kuwona vomuitegeleza. Mbuli Inogile ya Chilisito, na kwa ichimu cha moyo wa kulava kwa makono maida womulinawo kumwawo na kwa chila munhu. ¹⁴ Ivo wezamtambikilani kwa ulondo mwingi, kwa ichimu cha unovu mkulu uyamwing'hileni Mulungu. ¹⁵ Chomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha chitumetume chake chilibule ningo.

10

Paulo kougombela usang'hano wake

¹ Niye Paulo mwenyewo nowalamba kwa uhole na kwa unovu wa Chilisito, niye iyo ija iwolonga muhole na unyendanyenda lusita voniwa hamwe na mweye, na wanhu wamwenga wolonga viniwa hatali na mweye na mkali. ² Nomulambani kuwa vondanize kumwenu sekemuniwangilize niwe mkali, kwaviya novimanya kuwa nizawakalikila waja wolonga kuwa chokala ugima wa chiisi. ³ Kwaviya chokala muisi, hachitenda ng'hondo one wanhu wa isi viwoitowa. ⁴ Silaha zochiitowela muna ing'hondo, si za chiisi. Mbali silaha zetu ni udahi wa Mulungu woudaha kubananga mhongono za wehi. Chobananga magesa ya uvwizi, ⁵ na chigwisa chila ching'hwaso cha magoda chikigwe kwa kuilema umanyi wa Mulungu. Chosola magesa yose ya wanhu na kuyatenda yamtegeleze Chilisito. ⁶ Na cheye chizaisasala kutagusa chila chinhu hachitegeleza, vondamulaguse kuwa motegeleza ng'hani.

⁷ Mweye molola vinhu voviwoneka kwa kunze. Fana kuna munhu yoyose yovimanya kuwa yeye ni wa Chilisito, leka yeye yagese mwenyewo, kwaviya chomuhuwila Chilisito fana viyotenda yeye. ⁸ Siwona chinyala, hata fana niigoda kwa ichimu cha udahi wa Mndewa uyaching'hile cheye. Kwaviya udahi uja ni kwa ichimu cha kuwazenga muna uhuwilo, mbali si wa kubomola. ⁹ Silonda kuwoneka kuwa

nogeza kuwatendani mudumbe kwa senga zangu. ¹⁰ Munhu kodaha kulonga, “Senga za Paulo zizama na zigangamala, mbali viyawile na cheye chihanga kwa chihanga, yeye ni mnyondenyonde, na ulonzi wake si chinhu!” ¹¹ Yofaya munhu kolondeka kuvimanya kuwa habule mbasakanyo kati yaja yochandika muna senga zetu vikalile kutali na chiya chonda chitende vondachiwe na mweye.

¹² Sigambechigeze kuilinga na kuilinganyiza na wanhu waja woitogoza wenyewo. Wawo ni wabozi. Woipima na ningo yawo wenyewo na kilinganyiza wawo wenyewo. ¹³ Cheye hachizaigoda ng'hani mbali chizaigodela kuinzana na ningo ya usang'hano uja Mulungu yoyaching'hilize na ichifikize viyaviya mpaka kumwenu. ¹⁴ Hachizumha mhaka zetu hachinafika kumwenu, chiwagalila Mbuli Inogile ya Chilisito. ¹⁵ Wala hachiigoda kwa usang'hano wowoutenda wamwenga kufosa ningo yoching'higwe, ila chololela kuwa uhuwilo wenu wokula muladi mudahe kusang'hana usang'hano mgati yenu, na ningo yoyachikile Mulungu. ¹⁶ Maabaho chizadaha kuipeta Mbuli Inogile muna isi zozikala kutali ya isi yenu. Hachidaha kuigodela sang'hano yowatendile wanhu wamwenga hanhu hamwenga.

¹⁷ Mbali fana Maandiko Yelile viyolonga, “Yoyose yoyolonda kuigoda kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mndewa.” ¹⁸ Kwaviya munhu yoyolonda kutogoligwa si yeye yoigoda, mbali yeye yotogoligwa na Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wa uvwizi

¹ Nolonda munifunyile umoyo chidogo hata one niye na mbozi, mutenda ivo mumala. ² Nowawonela migongo fana Mulungu viyowawonela migongo, kwaviya mweye fana mhambe niwasolela mulume imwe, muladi nidahe kumgalila Chilisito. ³ Mbali nodumba kuwa fana viya zoka vidimvwizile Hawa kwa ubala wake, magesa yenu iviya yezavwiziligwa hata mudahe kwagiza uwaminika na ugangamavu wenu kwa Chilisito. ⁴ Kwaviya mweye mumfunyila umoyo munhu yokwiza na kompeta Yesu imwenga kufosa Yesu wochimpeta, hebu yomumuhokele muhe mbasakanyo kulawa Muhe Yelile yoyomuhokele, na Mbuli Inogile mbasakanyo kufosa ija yomuihokele kulawa kumwetu.

⁵ Mbali, niye sigesa bule kuwa namdodo kufosa waja wowoitanga wenyewo “watumigwa wakulu”. ⁶ Yowoneka kuwa niye si munhu yoyovimanya kulonga, mbali nina umanyi. Cheye chiwalagusani yano yose kwa chila nzila.

⁷ Niye niwagong'ondela Mbuli Inogile ya Mulungu na silolondile hela, ninyendanyenda muladi nipate kuwenula mweye. Vino kwa kutenda ivo nihasanya? ⁸ Vinikalile nosang'hana usang'hano na mweye, nilihigwa na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yamwenga. Ni fana viya nyahoka vinhu mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yaja muladi niwataze mweye. ⁹ Vinikalile na mweye singazile munhu yeyose ija haja vinilondile vinhu, ndugu walawile Makedoniya wanigalila chila chinhu chonilondile. Sekeniwe mbahasha kwa vovose viya, na iviya nizagendelela kusang'hana ivo. ¹⁰ Noilaha kwa uja ukweli wa Chilisito uli mgati yangu, kwaviya habule chondachidahe kunikimilila kwiigodela mbuli iyo hohose umo isi ya Akaya. ¹¹ Nolonga vino si kuwa siwalonda. Mulungu kovimanya viya viniwalonda.

¹² Nizagendelela kusang'hana chiya chonisang'hana sambi, muladi niwatende “watumigwa wakulu” Fana viwoitanga wenyewo, sekewawe na chimu cha kuigodela na kulonga kuwa wosang'hana chiya chowoiigodela. ¹³ Wanhu fana wawo ni watumigwa wa uvwizi, wasang'hana sang'hano zawo kwa uvwizi na wowavwizila wanhu kuwa wawo ni watumigwa wa kweli wa Chilisito. ¹⁴ Mbali iyo si ya kwazanya kwaviya Lufyende mwenyewo kowavwizila wanhu kuwa yeye ni msenga wa bung'hulo yoyatumigwe na Mulungu. ¹⁵ Ivo si mbuli ng'hulu one watumigwa wa Lufyende wowavwizila wanhu kuwa wawo ni wasang'hani wanogile haulongozi wa Mulungu. Uhelelo wawo wezalihigwa kwa kusondelela sang'hano zawo za uvwizi.

Manhesa ya Paulo fana mtumigwa

¹⁶ Nolonga kaidi, munhu yoyose sekeyagese kuwa niye ni mbozi. Mbali one muhagesa vino, munitogole fana mbozi muladi nidahe kuigoda chidogo. ¹⁷ Mbali zino zionlonga sambi si malondo ya Mndewa, mbali nozilonga fana mbozi kusionhela mbuli ino ya kuigodela. ¹⁸ Mbali ingawa kuna wanhu wengi woigoda fana viya wanhu wa isi, na niye nizatenda ivo ivo. ¹⁹ Mweye wenyewo ni wabala ng'hani, na leka mana modeng'helela kufunyila umoyo ubozi! ²⁰ Momfunyila umoyo hata munhu yongumani muna utumwa, yobawa vinhu venu, yongandamizani, yowazeha, na yowatowa ng'huwa muna ichihanga. ²¹ Nowona chinyala kulonga kuwa cheye chikala nyondenonyonde kutenda mbuli izo.

Mbali munhu yoyose yahageza kuigodela chinhu chochose, nolonga fana bozi, na niye sidumba bule kuigoda fana ivo. ²² Vino wawo ni Waebulaniya? Na niye ivo.

Vino wawo ni Waisilaeli? Na niye ivo. Vino wawo ni welesi wa Bulahimu? Na niye ivo. ²³ Vino wawo ni wasang'hani wa Chilisito? Nolonga fana chichala, mbali niye ni msang'hani yanogile kufosa wawo! Nosang'hana usang'hano ng'hani kufosa wawo, nikala muna ichifungo miyanza mingi kufosa wawo, nilanhigwa mibalati ng'hani kufosa wawo, na nikala habehi kudanganika miyanza mingi. ²⁴ Miyanza mitano Wayahudi wanilanha mibalati malongo matatu na kenda. ²⁵ Waloma wanilanha mibalati miyanza mitatu, nitowigwa na mabwe mwanza umwe, chibenekiligwa na ngalawa mwiibahali miyanza mitatu, na zuwa dimwe nikala meso ichilo na imisi na kusinda muna ibahali zuwa dimwe. ²⁶ Muna imiyanza yangu nikala muna ing'hondo kulawa muna magombo ya lwanda na ng'hondo ya wabavi na ng'hondo ya mang'onzo, ng'hondo kulawa kwa Wayahudi wayangu na ng'hondo kulawa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ng'hondo za muna yamabululu, ng'hondo za kumbago, ng'hondo kulawa muibahali, na ng'hondo kulawa kwa mambwiya wa uvwizi. ²⁷ Nigaya kwa kusang'hana sang'hano ndala, nikala meso miyanza mingi, nikala na nzala na ng'hilu, miyanza mingi hakuwile na ndiya, nigaya na mbeho na kupuwa viwalo. ²⁸ Nikala na sang'hano nyingi za kulola goya mabumbila ya wahuwila wose wa Chilisito. ²⁹ One munhu yoyose yahawa nyondenonyonde, na niye iviya mnyondenonyonde. One munhu yoyose yahatenda uhasanyi, na niye nimemigwa na usungu.

³⁰ One ihalondeka niigode, nizaigodela vinhu vovilagusa unyondenonyonde wangu. ³¹ Mulungu, Tata wa Mndewa Yesu, yeng'higwe nhogolwa siku zose, kovimanya kuwa niye si mvwizi. ³² Vinikalile Damasiki, mtawala wa mfalume Aleta kakala yekile wakalizi wa lwivi lwa bululu muladi wanigwile. ³³ Mbali waniguma muna ichigelo kufosela hana dizongo da ng'huta na kusulupuka muna yamakono yake.

12

Malaguso na magubulo ya Paulo

¹ Nizagendelela kuigoda. Ingawa habule chinhu chochose chongezeke. Nizagendelela muna yamalaguso na magubulo yaning'higwe na Mndewa. ² Nommanya munhu imwe ija yailumbile na Chilisito, kenuligwa mbaka kuulanga ng'hani miyaka longo na mine ifosile*. Sivimanya kuwa kakala uko kwa lukuli baho viyalawilile, Mulungu mwenyewe kovi-manyanya. ³ Novimanya kuwa munhu ija kenuligwa mbaka

* **12:2** Kuulanga kwa Chigiliki na kwa Wayahudi wotanga Paladiso hebu Peponi.

kuulanga. Nolonga kaidi iwe munhu ija kenuligwa chilukuli hebu chimuhe niye sivimanyile, Mulungu yaidumwe kovi-manya ⁴ viyakalile Peponi. Kahulika mbuli za mwazanyo, mbuli ziya munhu halondeka kuzilonga. ⁵ Ivo nizaigodela munhu ino, mbali sizaigoda niye mwenyewo, kasolo unyondenyonde wangu. ⁶ One nilondile kuigoda, sigambeniwe mbozi, kwaviya nolonga ukweli muhala. Mbali noyepula kuigoda, muladi wanhu sekewanipete kuwa mkulu kufosa viya vinitenda, hebu kunihulika vonilonga.

⁷ Mbali muladi mbuli ng'hulu zinigubuliligwe sekezini-tende nikoligwe magoda, ning'higwa mawine muna ulukuli fana muwa, msenga wa Lufyende kunitowa, sekeniigode ng'hani. ⁸ Miyanza mitatu nitambika kwa Mndewa kwa ichimu cha chinhu icho na nimulamba yachisegeze. ⁹ Mbali kanilongela, unovu wangu wokufaya, kwaviya udahi wangu wofikizigwa ng'hani muna unyondenyonde. Nodeng'helela kuigodela unyondenyonde wangu muladi udahi wa Chilisito ukale uchanyha yangu. ¹⁰ Kwa ichimu chino nodeng'helela unyondenyonde, maligo, magayo na manhesa na vinhu vidala kwa ichimu cha Chilisito. Kwaviya lusita voniwa nyondenyonde, ulo lusita loniwa na ludabwa.

Lugano lwa Paulo kwa Wakolimto

¹¹ Nolonga fana mbozi, mbali mweye iyo muniwangilize kutenda viya. Kwa ichimu chiya nilondeka kutogozigwa na mweye. Kwaviya hata fana niye si chinhu, waja wowoitanga kuwa ni "Watumigwa wakulu" hawanihuma chinhu. ¹² Mauzauza mengi na mawewedeko vovilagusa kuwa niye ni mtumigwa, vitendeka kumwenu kwa kufunya umoyo. ¹³ Hamuhungukilwe na chinhu chochose kufosa mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito, mbali simuhuwileni kwa kupata nhazo yenu. Munilekelele kwa mbuli ino ihile!

¹⁴ Uno niuwo umwanza wangu weketatu niye kuwa tayali kwiza kumwenu, na iviya sizawagaza bule, kwaviya sivilahila vinhu venu mbali nowazahila mweye mwenyewo. Kwaviya hailondeka wana kuwekila ngama tata na mama mbali yolondeka tata na mama kuwekila ngama iwana. ¹⁵ Nizadeng'helela kusang'hanila chila chinhu chinili nacho kwa ichimu cha mizoyo yenu. Vino! Mwizani londa ng'hani kwaviya niye nowalonda mweye chidogo.

¹⁶ Mweye mwizatogola kuwa niye siwiile mbahasha bule kumwenu. Mbali wanhu wamwenga wezalonga kuwa niye ni mbala na niwanamatiza kwa kuwawwizila. ¹⁷ Vino niwabawila kwa nzila ya munhu imwe mwa waja woniwa-tumile kumwenu? ¹⁸ Nimulamba Tito yahite kumwenu na nimtuma na ndugu imwenga. Modaha kulonga viya

Tito kawabawila mweye? Ivo yeye na niye chikala muna dilungilo dimwe na kuwa na ugenzi umwe.

¹⁹ Mweye mogesa kuwa lusita luno lose cheye choigombela haulongozi wenu? Cholonga mbuli ija haulongozi wa Mulungu kusondelela na viya vichiilumba na Chilisito. Wandugu walondo mbuli ziya zose ni kuwazenza mweye muna uhuwilo. ²⁰ Nodumba kwaviya lusita vondanize kumwenu, sizawafika goya bule fana viya vinilonda, na mweye hamwiz-anifika goya bule fana viya vimulonda. Nodumba kuwafika muna udelenya, migongo, kuing'ong'a, ndwagi, kuivwiz-ila, udesi, magoda na tibwilitibwili. ²¹ Nodumba kuwa mwanza umwenga, Mulungu kezanitendeza niwe mnyendanyenda haulongozi wenu. Na niye nizalila kwa ichimu cha wanhu wengi wowatendile uhasanyi baho haumwaka nawo hawasamhile bule na kuleka uchafu, uzinzi na magesa yehile yowatendile.

13

Zumo da uhelelo

¹ Uno niuwo umwanza wangu weketatu woniisasala. Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Chila mbuli yolondeka kuhakikishigwa kwa wasindila waidi hebu watatu.” ² Kwa lusita luno vinili kutali na mweye, nobwelela kuwalongela funhufunhu mbuli ziya zinikalile nowalongela haulongozi kuna umwanza wangu wekaidi wonitendile kumwenu. Nowalongela kuwa vondanize kaidi, sizaleka kuwatagusa waja wowatendile uhasanyi umwaka na wamwenga wose, ³ nizatenda ivo kwaviya mweye wenyewo molonda kuvi-manyanya kuwa Chilisito kolonga kwa nzila yangu. Kweli kumwenu Chilisito si nyondenyanonde, mbali kolagusa udahi wake hagati yenu. ⁴ Mbali hata kawambigwa kwa ichimu cha unyondenyanonde wake. Na sambi mgima kwa udahi wa Mulungu, na cheye iviya chawanyondenyanonde muna ukuilumba na Chilisito, mbali chizakala nayo kwa udahi wa Mulungu muladi usang'hane usang'hano vimuli.

⁵ Igezeni mweye wenyewo kuwona fana muna uhuwilo. Ipekuleni mweye wenyewo. Vino hamuvimanyile kuwa Yesu Chilisito kamgati yenu? One siivo, basi mweye mupotigwa ng'hani. ⁶ Na niye nololela kuwa mwizavimanya kuwa hachipotigwe magezo bule. ⁷ Lelo chomtambikila Mulungu kuwa sekemutende chinhu chochose chihile, mbali mudahe kutenda yanogile, hata one cheye chowoneka kuwa chipotigwa. ⁸ Kwaviya hachidaha kutenda chinhu chochose chochiulema ukweli, Mbali chougendeleza ukweli. ⁹ Chodeng'helela kuwa cheye vochiwa wanyondenyanonde

mweye mokuwa na ludabwa. Na chotambika muladi mweye muwe na ugangamalo. ¹⁰ Lekamana nokwandika mbuli zino nihawa kutali na mweye, muladi vondanize kumwenu sekeniwe mkali kwa udahi woyaning'hile Mndewa. Kwaviya udahi uja ni kwa ichimu cha kuwazengani, si kwa kuwabomolani.

¹¹ Na sambu ndugu zangu nohita! Muwe wanogile kwa chila mbuli, iviya yamhiseni ulonzi wangu na mudahe kuwa na magesa yamwe, na mukale kwa tindiwalo. Na Mulungu wa ulondo na tindiwalo, kezakuwa hamwe na mweye.

¹² Ilamseni mweye kwa mweye kwa ulondo wa Chilisito.

Wanhu wose wa Mulungu wowalamusani. ¹³⁻¹⁴ Unovu wa Mndewa Yesu Chilisito na ulondo wa Mulungu, na kuilumba na Muhe Yelile uwe na mweye mose.

USENGA WA PAULO KWA WAGALATIYA Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wagalatiya wandikigwa na Mtu-migwa Paulo, yolagusigwa muna 1:1. Ukala usenga uja Paulo uyawandikile mabumbila ya wahuwila wa Chilisito wowokala kuna umkowa wa Galatiya hagati ya mwaka 48 na 57 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wagalatiya wakala wanhu wowokala isi ya Loma muna umkowa wa Galatiya. Wasomi hawavimanyile bule Paulo kakala kulihi viyandike usenga uno, mbali yodahika kakala bululu da Efeso hebu Kolimso.

Paulo kawandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli Galatiya, kawandikila Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kandika kwa ichimu cha kulema mafundizo ya uvwizi yoyofundiza kuwa wahuwila wa Chilisito wolondeka kusondelela Malagilizo ya Wayahudi ya Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Kukala na bumbila da wanhu kulawa muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wawo wowalonda wahuwila wa Chilisito weli siyo Wayahudi kwingila ulungwana. Iviya walonga Paulo kabule udahi wa kuwa mtumigwa. Paulo kougombela utumigwa wake kwa kuwalongela simo zake muna 1:11-2:14 na kaigombela Mbuli Inogile kwa kuufambula ulopozi uja woudaha muhala kupatika kwa uhuwilo kwa Yesu Chilisito muna 2:16. Cholopoligwa kwa ichimu cha ubazi wa Mulungu siyo kwa ichimu cha yaja yochitenda.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuyalamsa mabumbila ya wahuwila wa Galatiya muna 1:1-5.

Kaidi Paulo kofambula ugima wake muladi kulagusa udahi wake yeye mwenyewo kwa kufundiza na kulagusa viya viyagezile kukala kwa Malagilizo, mbali haifaiye chinhu muna 1:16-2:21.

Maabaho kofambula ng'hani kuwa cholopoligwa kwa unovu wa Mulungu na siyo kwa Malagilizo muna isula ya 3-4.

Kaidi koweng'ha malagilizo yose kwa ichimu cha kukala vinogile mwa Chilisito muna 5-6:10.

Kuuhelelo, Paulo kogotola usenga wake kwa kuwalamsa na kuwapula sekewazimize kuwa munhu wa sambu vinoga ng'hani kufosa kusondelela ndagilizi, fana viya kwingizigwa ulungwana muna 6:11-18.

¹ Niye Paulo mtumigwa, sitangigwe na wanhu wala situ-migwe na wanhu, mbali kwa udahi wa Yesu Chilisito na Mulungu Tata, yoyamzilibule Yesu kulawa kowadanganike. ² Ndugu wose wahuwila weli hamwe na niye womulamsani, chibumbila cha wahuwila wa Galatiya.

³ Chomulondelani unovu na tindiwalo kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa wetu Yesu Chilisito.

⁴ Chilisito kailava mwenyewo kwa ichimu cha uhasanyi wetu, fana viyalondile Mulungu Tati yetu muladi yachikombole muna isi ihile ya sambi. ⁵ Utunhizo uwe na Mulungu siku zose! Ivo!

Mbuli Inogile imwe

⁶ Nomkanganyani, kwa lusita luguhi muhala mweye momuleka Chilisito yamtangileni kwa unovu na mosondelela mbuli inogile imwenga. ⁷ Kweli habule Mbuli Inogile imwenga, mbali nolongwa vino kwaviya kuna wanhu wamwenga wowagaza wolonda kumwagizani na kuigalusa Mbuli Inogile ya Chilisito. ⁸ Mbali hata cheye hebu msenga wa kuulanga yahampetelani usenga mbasakanyo na uja wochiwapetele cheye, iyo nayaduwigwe na Mulungu! ⁹ Fana vichilongile, na sambi nolongwa kaidi, munhu yoyose yahawapetela usenga umwenga mbasakanyo na uja wom-uuhokele, nayaduwigwe na Mulungu.

¹⁰ Vino vonilonga mogesa nolonda kuwanogeza wanhu? Bule, nolonda kumnogeza Mulungu. Vino mogesa nolonda kuwanogeza wanhu? One nigezile kutenda ivo, niye sigambeniwe mtumigwa wa Chilisito bule!

Paulo viyapatile utumigwa

¹¹ Ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa Mbuli Inogile yoniwapetelani siyo ya chiunhu bule, ¹² na wala niye sinaihokela kulawa kwa wanhu, wala sifundizigwe na munhu. Yesu Chilisito mwenyewo yoyanigubulile.

¹³ Mana muhulika umwaka vinikalile nokwamhilila dini ya Chiyahudi, niwagaza ng'hani wanhu wowamuhwila Mulungu, nilonda kuwananga. ¹⁴ Niwahuma Wayahudi wayangu wa lika jangu kwa kwamhilila dini ya Chiyahudi, niyoha ng'hani kuyamha mahokelo ya wasaho zetu.

¹⁵ Mbali Mulungu kwa unovu wake kakala yanisagule tangu lusita lwa kuvumbuka. Kanitanga nimsang'hanile

¹⁶ viyalamule kunigubulila Mwanage, muladi niwapetele Mbuli yake Inogile wanhu weli siyo Wayahudi, sihitile kumuza munhu yoyose, ¹⁷ wala sihitile Yelusalemu kuwauza waja wanilongolele kuwa watumigwa. Mbali nihita mkowa wa Alabiya, na maabaho nibwela kaidi muna dibululu da Damasiki.

¹⁸ Viifosile miyaka mitatu, nihita bululu da Yelusalemu muladi nidahe kuimanya na Petili, nikala kumwake siku longo na tano. * ¹⁹ Simuwone mtumigwa imwenga bule, mbali Yakobo, ndugu yake Mndewa Yesu.

²⁰ Yano yonimwandikileni ni kweli. Mulungu kovimanya kuwa silonga uvwizi!

²¹ Hamwande nihita mkowa wa Siliya na Chilikiya. ²² Siku izo wahuwila wa Yudeya wakala hawananiwona chihanga kwa chihanga. ²³ Chiwakalile wachimanya ni chiya muhala chowachihulike, "Munhu ija yakalile kochigaza umwaka, lelo kopeta uhuwilo ija ija iyakalile kogeza kuidanganiza!"

²⁴ Ivo wamtunhiza Mulungu kwa ichimu changu.

2

Paulo na watumigwa wayage

¹ Viifosile miyaka longo na mine, nihita kaidi Yelusalemu hamwe na Balinaba, iviya nimsola Tito. ² Nihita uko kwaviya Mulungu kanigubulila ivo. Uko viniiting'hane na walan-gulizi, niwalongela usenga wa Mbuli Inogile yoniwapetele wanhu weli siyo Wayahudi. Nitenda ivo muladi sang'hano yangu yoniisang'hane na ija yonigendelela kuisang'hana, sekeiwe bule. ³ Mbali miyangu Tito, ingawa ni Mgiliki, hashu-lutizigwe bule kwingizigwa ulungwana, ⁴ ingawa kukala na wanhu wowaitendile wahuwila wayetu, wowalondile Tito yengizigwe ulungwana. Wanhu wano wengila chinyele mu-ladi kupelemba ulegeho wetu wochili nawo kwa kuilumba na Chilisito Yesu, muladi kuchitenda watumwa. ⁵ Mbali hachiwatogolele hata chidogo muladi ukweli wa Mbuli Inogile usigale na mweye siku zose.

⁶ Mbali waja wowoneka kuwa walangulizi, one kweli wakala ivo hebu siyo ivo, kumwangu siyo chinhu. Kwaviya Mulungu hatagusa kwa kulola vinhu va kunze. Walangulizi wawo hawawile na magesa ya kunyongezela. ⁷ Mbali wavi-manyanya kuwa Mulungu kanituma kupeta Mbuli Inogile kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viyatumigwe kuipeta Mbuli Inogile kwa wanhu wengile ulungwana. ⁸ Kwa ludabwa lwa Mulungu nitendigwa kuwa mtumigwa kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viyatendigwe kuwa mtumigwa kwa Wayahudi.

⁹ Basi Yakobo, Petili na Yohana wawo wowawoneke kuwa walangulizi wakulu, wavimanya kuwa Mulungu kaning'ha sang'hano ino, wachamhisa makono niye na Balinaba mu-ladi kulagusa kuwa cheye na wawo chawamwe. Ivo chi-itogolela kuwa cheye chizahita kuwapetela wanhu weli siyo

* 1:18 Petili kwa ulonzi wa Chigiliki ni Kefa.

Wayahudi na wawo wezahita kuwapetela Wayahudi. ¹⁰ Wose wachipula mbuli imwe muhala, chiwageze na kuwataza ngayengaye, na niye nikala noiyo kuitenda mbuli iyo.

Paulo komkalikila Petili uko Antiyokiya

¹¹ Mbali Petili viyezile bululu da Antiyokiya, niihasanya nayo haulongozi ha wanhu, kwaviya kakala kabananga. ¹² Kwaviya wang'hali hawanakwiza wanhu wolawa kwa Yakobo, Petili kakala koja na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali viwafikile kaleka kuja na wanhu weli siyo Wayahudi kwaviya kawadumba wanhu wowolonda kugumigwa ulungwana. ¹³ Mbaka Wayahudi wamwenga wailumba na Petili muna udelenya, hata Balinaba nayo kanogeligwa na udelenya uwo.

¹⁴ Mbali viniwonile kuwa nzila yawo haihita vinogile na kweli ya Mbali Inogile, nimulongela Petili haulongozi ha wanhu wose, "Weye kwa Muyahudi, mbali kokala fana viya munhu yeli siyo Muyahudi, siyo fana Muyahudi. Vino lelo kowasulutiza wanhu weli siyo Wayahudi kukala fana Wayahudi?"

Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wokomboligwa kwa uhuwilo

¹⁵ Kweli cheye cha Wayahudi kwa kwelekigwa, na si "Wanhu weli siyo Wayahudi wene uhasanyi". ¹⁶ Chovimanya kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya kumuhwila Chilisito, siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo. Cheye iviya chimuhwila Chilisito Yesu muladi chitogoligwe chinoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo yetu kwa Chilisito, na siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo. Kwaviya habule munhu yotogoligwa kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁷ Mbali ihawa cheye wenyewo, kwa kulonda kutogoligwa kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu kwa kuilumba na Chilisito, chiwoneka kuwa wene uhasanyi, vino mbuli ino yolagusa kuwa Chilisito kochitaza kutenda uhasanyi? Aka! ¹⁸ One nihazenga kaidi chiya chibomoligwe, yolagusa kuwa niye mbomolaji wa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ¹⁹ Mana kwa mbuli ya Malagilizo niye nidanganika, Malagilizo yenyewo yanikoma muladi nikale kwa ichimu cha Mulungu. Niye nidanganika hamwe na Chilisito muna umsalaba. ²⁰ Sambu namgima, mbali siyo niye kaidi, mbali Chilisito yokala mgati yangu. Ugima uno wonilina na nokala sambu kwa uhuwilo, uhuwilo wa Mulungu yoyanilondile na kaulava ugima wake kwa ichimu changu. ²¹ Silonda kulema unovu wa Mulungu bule. Mbali one

munhu kopetigwa kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo, yolagusa kuwa Chilisito kadanganika bule!

3

Uhuwilo na Malagilizo

¹ Mweye Wagalatiya mwa wabozi! Vino yelihi yamulogileni? Mbuli ya kuwambigwa kwa Yesu Chilisito muna umsalaba ilingigwa funhufunhu haulongozi henu! ² Nolonda kumanya mbuli imwe kumwenu, vino muhokela Muhe wa Mulungu kwa kutenda malagilizo viyolonda hebu kwa kuhulika Mbuli Inogile na kuihuwila? ³ Vino mweye modahaze kuwa wabozi fanile ivo? Mweye mwandusa yose kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, lelo molonda kukomeleza kwa ludabwa lwenu wenyewo? ⁴ Vino manhesa yose yamulawileni mweye zikala bule? Haidahika bule! ⁵ Vino Mulungu kamwing'hani Muhe wake na kutenda mauzauza hagati yenu, kwaviya mokwama Malagilizo hebu kwaviya mohulika Mbuli Inogile na kuihuwila?

⁶ Ivo kumbukeni mbuli za Bulahimu, “Kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha uhuwilo yake Mulungu kamtoga gola kanoga haulongozi hake.” ⁷ Ivo muvimanye kuwa wanhu wose womuhuwila Mulungu, wawo niwawo wesi wa kweli wa Bulahimu. ⁸ Maandiko Yelile yalagusa Ing'hali hainalawilila kuwa Mulungu kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi kuwa wanoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Ivo Maandiko Yelile yamgong'ondela Bulahimu Mbuli Inogile, “Kufosela weye wanhu wa makabila yose wezatemiligwa mate.” ⁹ Bulahimu kahuwila na katemiligwa mate, ivo wanhu wose wahuwile watemiligwa mate fana yeye.

¹⁰ Wanhu wose wohuwila kutegeleza Malagilizo waduwigwa na Mulungu. Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose hategeleza na kutenda chila chinhu chandikigwe muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kaduwiligwa na Mulungu!” ¹¹ Funhufunhu Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayadaha kumtenda munhu yawoneke kanoga haulongozi ha Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yanogile haulongozi ha Mulungu kezakala kwa uhuwilo.” ¹² Mbali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayategemeya uhuwilo, ila Maandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose yoyofikiza vinhu ivo vivilondeka na Malagilizo kezakala kwa Malagilizo yayo.”

¹³ Chilisito kachigombola kulawa kuna ukuduwiligwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kwa kuisolela kuduwigwa uko kwa ichimu chetu, kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose lukuli lwake lugong'ondigwe muna idibiki kaduwiligwa.” ¹⁴ Mbuli zino zitendeka muladi balaka ziya Mulungu yoyamulaganile Bulahimu iwahulumukile wanhu weli siyo Wayahudi kwa nzila ya Yesu Chilisito, ivo kwa nzila ya uhuwilo chihokele Muhe Yelile ija iyachilongele Mulungu.

Mbasakanyo muna ya Malagilizo na Chilagano

¹⁵ Ndugu zangu, nomwing'hani simwe kulawa muna ugima wetu wa chila zuwa, one wanhu waidi wahaitogolela chinhu na kwika chilagano, habule munhu yodaha kuhunguza hebu kongezela. ¹⁶ Lelo, Mulungu katenda vilagano na Bulahimu na mwelesi wake, Maandiko Yelile hayalonga “Welesi wake” fambulo jake wanhu wengi, mbali yolonga “Mwelesi wake,” fambulo jake munhu imwe, niiyo Chilisito. ¹⁷ Chino niicho chonilonda kulonga, Mulungu kamulongela Bulahimu na kafikiza. Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yoyalawilile miyaka magana mane na malongo matatu ifosile, muladi haidaha kubena lagano da Mulungu, ivo kusegeza chiya chyalongile Mulungu. ¹⁸ Kwaviya one chitumetume cha Mulungu chohuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, basi hachidaha kaidi kuhuwila chiya chyalongile Mulungu, mbali Mulungu kwa ubazi wake kamwing'ha Bulahimu chitumetume kwa nzila ya chiya chyalongile.

¹⁹ Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yotenda choni? Yekigwa muladi kulagusa ubananzi, mbaka vodayeze ija mwelesi wa Bulahimu yoyeng'higwe yoyalongeligwe viya na Mulungu. Malagilizo yagaligwa kwa nzila ya wasenga wa kuulanga kwa mkono wa mulamuzi. ²⁰ Kweli mulamuzi halondigwa one mbuli yenyewo yomsonhela munhu imwe, ila Mulungu ni imwe.

Lungilo da Malagilizo

²¹ Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayaitogolela na chyalongile Mulungu? Siivo hata chidogo! Kwaviya one yalavigwe Malagilizo yoyodaha kuweng'ha wanhu ugima, basi chahadahile kutendigwa chinoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo. ²² Mbali Maandiko Yelile yolonga kuwa isi yose yolangulizigwa na uhasanyi, na ivo wene kuhuwila weng'higwe chiya chyalongile Mulungu kwa kumuhuwila Yesu Chilisito.

²³ Mbali lung'hali kwiza lusita lwa uhuwilo, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yachitenda chiwe wafungwa, chogozela mbaka uhuwilo ino vondaigubuligwe. ²⁴ Ivo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yachilela mbaka viyezile Chilisito, muladi kwa nzila ya uhuwilo chipetigwe chinoga haulongozi ha Mulungu. ²⁵ Mbali kwaviya uhuwilo ija imala kufika, cheye hachilangulizigwa kaidi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

²⁶ Kwa nzila ya uhuwilo mweye wose muwa wana wa Mulungu kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ²⁷ Kwaviya mweye mubatizigwa kwa kwiilumba na Chilisito, na lelo mumuyawala Chilisito. ²⁸ Ivo habule kaidi mbasakanyo kwa Wayahudi na Wanhu weli siyo Wayahudi, hagati ya watumwa na wanhu wailegehe, hagati ya mulume na muke. Mweye mose ni chinhu chimwe kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ²⁹ One mweye mwa wanhu wa Chilisito, basi mwa welesi wa Bulahimu na mwizahokela chiya chiyalongile Mulungu.

4

¹ Lelo nolonga vino, one muhazi yahawa yang'hali mwana mdodo, hawa mbasakanyo na mtumwa ingawa vinhu vose vake. ² Chipindi icho chose kolangulizigwa na wanhu womulela na wanhu womulola goya mbaka chihafika chipindi chikigwe na tati yake. ³ Iviya na cheye vichikalile hachinakangala chimuhe, chikala watumwa wa vinyamkela watawala wa isi, ⁴ Mbali lusita luja lwikigwe vilufikile, Mulungu kamtuma mwanage. Yoyelekigwe na mwanamke na kakala kwa kulangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, ⁵ muladi yawagombole wanhu wolangulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muladi cheye chidahe kuwa wana wa Mulungu.

⁶ Kwaviya sambu mweye mwawana, Mulungu kamtuma Muhe wa mwanage muna imyoyo yetu, Muhe yolila "Aba," fambulo jake "Tata." ⁷ Ivo weye siyo mtumwa kaidi, ila kwa mwana wa Mulungu. Na kwaviya kwa mwana wa Mulungu, basi kwizahokela yose Mulungu yoyawekile wanage.

Udumbo wa Paulo kwa Wagalatiya

⁸ Umwaka mukala hamummanyile Mulungu, ivo mukala watumwa wa kusang'hanila viumbe kwa kweli siyo milungu. ⁹ Mbali sambu mumanya Mulungu, hebu nilonge Mulungu kammanyani, lelo habali mobwela kaidi kwa vinyamkela ngayengaye na nyondenyonde, molonda kuwa watumwa wawo kaidi? ¹⁰ Mung'hali mokwamha siku na miyezi na

misimu na miyaka! ¹¹ Nodumba! Sekeiwe labuda sang'hano yose yonisang'hane kwa ichimu chenu yaga bule.

¹² Ndugu zangu nowalamba muwe fana niye, kwaviya niye nilinga fana mweye. Hamunitendele jojose dihile. ¹³ Movimanya kuwa utamu uwo unitendile niwapeteleni Mbuli Inogile mwanza wa mwanduso. ¹⁴ Hata ivo chipindi chiya hamunyhule bule, wala hamunilemle kwa ichimu cha utamu wangu, mbali muniwokela fana niye msenga wa kuulanga na muniwokela fana vomumuhokela Chilisito Yesu mwenyewe. ¹⁵ Mukala na deng'ho ng'hani! Kulawilila choni? Nolava ukalangama kuwa siku ziya muhadahile hata kuyang'ola meso yenu na kuning'ha niye. ¹⁶ Vino lelo niye niwa mwihi wenu kwaviya nimulongelani ukweli?

¹⁷ Wanhu wawo womgaiyani, mbali si kwa nzila inogile. Ila wose wolonda kuwagola na niye, muladi mweye muwagaiye wawo fana viwomgaiyani mweye. ¹⁸ Kweli siku zose vinoga kugaiya vinhu vinogile kwa mbuli zinogile, hata one niye nihawahabule. ¹⁹ Wanangu walondwa! Fana viya mama viyowona usungu wa kuibasula, na niye nowona usungu fana uwo kwa ichimu chenu mbaka Chilisito vondayaumbike mgati yenu. ²⁰ One niwile na mweye sambu, nihapatile lwimilo lufaya kusonhela mweye. Nina wasiwasi ng'hani na mweye!

Simwe da Hagali na Sala

²¹ Leka nimuuzeni mweye wose womulonda kutawaligwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, Vino hamuhulike Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yolonga choni? ²² Kwaviya yandikigwa muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kuwa Bulahimu kakala na wana waidi wa chilumei, imwenga kwa mwanamke mtumwa na imwenga kwa mwanamke yai-legehe. ²³ Ija mwanamke mtumwa kapata wimo na keleka mwana fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa, mbali ija mwanamke yai-legehe kapata wimo na keleka mwana kwa chiyalongile Mulungu.

²⁴ Mbali zino ziwa simwe, wamama wano waidi ni simwe da malagano maida, da mwanduso diya doditendeke kuna ulugongo lwa Sinai, muwakilishi wake ni Hajili na wanage wokwelekigwa kuutumwa. ²⁵ Hajili kawakilisha lugongo lwa Sinai uli Alabiya na simwe da Yelusalemu ilisambu muiisi dili mtumwa hamwe na wanage. ²⁶ Mbali Yelusalemu yili Kuulanga iilegeha, nayo niyo mami yetu. ²⁷ Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile, "Deng'helela weye uli mgumba, hulela,

landula dizi na utowe lukenze weye uli hunawahi kuwona
 usungu wa kuibasula mwana,
 kwaviya wana wa ija yoyalekigwe ni wengi
 kufosa wa ija yeli na mulume.”

²⁸ Lelo ndugu zangu, mweye mwawana kwaviya Mulungu kalonga mwizakuwa wana fana Isaka. ²⁹ Mbali fana viya siku ziya mwana ija yoyelekigwe fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa kambamanya ija yoyelekigwe kwa udahi wa Muhe wa Mulungu, iviya na siku zino. ³⁰ Mbali Yamaandiko Yelile yolongaze? Yolonga, “Muwinge mama mtumwa na mwanage kwaviya mwana wa mwanamke mtumwa heza-hazi hamwe na mwana wa mwanamke yailegehe.” ³¹ Ivo ndugu zangu cheye siyo wana wa mwanamke mtumwa ila wa mwanamke yailegehe.

5

Ikeni goya ulegeho wenu mwa Chilisito

¹ Chilisito kaching'ha ulegeho kalonda chiilegehe. Ivo imeni kwa kuigangamiza na sekemtogole kaidi kuwa watumwa.

² Tegelezeni! Niye Paulo nomulongelani kuwa one muhatogola kugumigwa ulungwana, Chilisito hezambwedelani chochose. ³ Nolonga kaidi funhu funhu, chila yotogola kugumigwa ulungwana kolondeka kutegeleza Malagilizo yose ya Musa. ⁴ One muhalolela kutendigwa munoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muigola kutali na Chilisito, muleka unovu wa Mulungu. ⁵ Mbali cheye chololela kuwa Mulungu keza-chitogola chinoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Icho niicho chochigozela kwa hamu ng'hulu kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu.

⁶ Ihawa chiilumba na Chilisito Yesu, kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulungwana, kwabule mana, chamana ni uhuwilo yoisang'hana usang'hano kwa ulondo. ⁷ Ugenzi wenu ukala unoga! Lelo yelihi yoyamkimilileni kutegeleza ukweli? ⁸ Yatendile magayo yayo siyo Mulungu yamtangileni bule. ⁹ Fana viwolonga, “Lusu chidogo dogongomola donge jose da usage.” ¹⁰ Mbali kwa kuilumba kwetu na Mndewa, nohuwila kuwa mweye hamwizakuwa na magesa mbasakanyo na niye. Kaidi munhu yoyose yonda yamvulugeni, yawe yelihi hebu yelihi, kezatagusigwa.

¹¹ Ndugu zangu fana nogendelela kupeta mbuli ya kugumigwa ulungwana, lelo habali nogendelela kudununzigwa? One ihawile ivo, kupeta kwangu mbuli ya msalaba wa Chilisito, sigambeigale ching'hwaso. ¹² Nolonda wanhu

wawo wowomuhanganyani wasegele kutali na mweye, na wasopololigwe!

¹³ Mweye ndugu zangu mtangigwa muladi muilegehe, mbali kuilegeha uko sekekuwe chimu cha kutenda chinhu chochose chomulonda, ila muisang'hanile kwa ulondo. ¹⁴ Kwaviya Malagilizo yose ya Musa yofikizigwa muna dilagilizo dino dimwe, "Mulonde mkaya miyago fana vuilonda mwenyewo." ¹⁵ Mbali ihawa moiluma na kuigegeda fana mang'onyo, muiteganye sekemwize kuyangamiza wenyewo kwa wenyewo.

Ugima woulangulizigwa na Muhe wa Mulungu

¹⁶ Lelo nolongwa vino, mulekeni Muhe wa Mulungu yalangulize ugima wenu, na mweye hamwizasondelela kaidi vinhu vihile vili mgati yenu. ¹⁷ Kwaviya vinhu vihile vili mgati yenu volonda yaja yolemigwa na Muhe wa Mulungu, na Muhe wa Mulungu kolonda yaja yolemigwa na vinhu vihile vili mgati yenu, wano waidi hawailumba, ivo Muhe wa Mulungu yahalanguliza ugima wenu hamwizatenda chinhu chochose chomulonda muhala. ¹⁸ One muhalangulizigwa na Muhe wa Mulungu, hamutawaligwa na Malagilizo. ¹⁹ Lelo sang'hano za vinhu vihile vili mgati yenu niizo zino. Uzinzi na uchafu na kutawaligwa na vinhu vihile va lukuli, ²⁰ kutambikila nyang'hiti na usawi na wihi na ndwagi na migongo na ludoko na ugila na kuibishila na kuisosokanya, ²¹ usede na ukoligwa na umelo na mbuli zimwenga fana izo. Niwazumeni fana voniwazumileni ichanduso, wanhu wotenda mbuli izo hawezauhazi Ufalume wa Mulungu.

²² Munhu yahalangulizigwa na Muhe wa Mulungu vinhu vino vizawoneka mgati yake, ulondo na deng'ho na tindiwalo na kufunya umoyo na ubazi na unhu goya na unovu na kwaminika, ²³ uhole na kulinganya. Mbuli fana izo zabule Malagilizo. ²⁴ Na wanhu weli wa Chilisito Yesu wawambigwa magesa yawo yehile na vinhu vihile vili mgati yawo. ²⁵ Chihakala kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, nachiusondelele ugenzi wake. ²⁶ Ivo, sekechiigode na sekechiisovule, na sekechiwonele migongo.

6

Chiifunyle umoyo na kuitaza

¹ Ndugu zangu muhamuwona munhu kabananga, mweye womulangulizigwa na Muhe wa Mulungu mzumeni munhu iyo kwa uhole, mbali mweye wenyewo muiteganye muladi sekemugezigwe. ² Itazeni kwa kuipapila mbahasha, kwa kutenda ivo motegeleza lagilizo da Chilisito. ³ Munhu yahaiwona kuwa ni chinhu, humbe si chinhu bule, iyo koivwizila

mwenyewo. ⁴ Mbali chila munhu yaulole goya ugenzi wake mwenyewo, uhanoga, kodaha kuigoda mgati yake bila kulola sang'hano ya munhu imwenga. ⁵ Kwaviya chila munhu kezapapa mbahasha yake mwenyewo.

⁶ Munhu yofundizigwa mbuli ya Mulungu, waigolele vinhu vake vinogile na mfundiza wake.

⁷ Sekemuvwiziligwe, Mulungu hazehigwa na munhu bule. Wanhu wezagobola chiwahandile. ⁸ Munhu yohanda kwa mbuli zihile zili mgati yake, umo kezagobola ubananzi, mbali munhu yohanda kwa Muhe wa Mulungu, umo kezagobola ugima wa siku zose. ⁹ Ivo sekechilegele kusang'hana yanogile, kwaviya one hachizakufa moyo lusita luhafika chizagobola. ¹⁰ Ivo chila vochipata nyafasi nachiwatendele yanogile wanhu wose, haswa ndugu wa uhuwilo yetu.

Kuzumigwa kwa uhelelo na ndamsa

¹¹ Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu kwa mkono wangu niye mwenyewo! ¹² Waja wowolonda kuwoneka wanoga kwa mbuli za lukuli, wawo wowolonda kumuwangilizani mweye mwingizigwe ulungwana. Wotenda ivo kwa lungilo dimwe muhala, muladi wawo wenyewo sekewagazigwe kwa ichimu cha msalaba wa Chilisito. ¹³ Kwaviya wawo wenyewo wowagumigwe ulungwana hawayamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, womulondani mweye mugumigwe ulungwana muladi wapate kuigodela chiya chiwatendile muna zing'huli zenu. ¹⁴ Mbali niye sizaigodela chochose, ila kwa msalaba wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwaviya kwa nzila ya msalaba uwo isi yose iwambigwa kumwangu, na niye niwambigwa kwa isi yose. ¹⁵ Kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulungwana siyo chinhu, chilondeka ni kuwa chiumbe cha sambu. ¹⁶ Na wanhu wose wosondelela nzila ino muna ugima wawo, tindiwalo na ubazi vikale nawo, hata kwa wanhu wose wa Isilaeli wa Mulungu!

¹⁷ Kwa kukomelezela, munhu yoyose sekeyanigaze kaidi, nina ng'hovu muna ulukuli lwangu kwaviya niye ni mtumwa wa Yesu.

¹⁸ Ndugu zangu, unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito uwe na mihe yenu. Ivo.

USENGA WA PAULO KWA WAEFESO Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Waefeso wandikigwa habehi na lusita ulo ulo fana viwandikigwe usenga kwa Wakolosayi mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Mwandikaji koilagusa mwenyewo ni Mtumigwa Paulo muna 1:1. Wasomi wengi woitogolela kuwa Paulo kawandikila Waefeso, hata ivo ndamusila zake zamwabule fana ziya zozipatika muna ichitabu cha Wakolosayi. Kwa ichimu icho yodahika kuwa iwa na lungilo da kuwa ipwililiswa muna ibanzi ya mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna imikowa. Paulo kotambula kuwa kakala muna ichifungo viyandike usenga uno muna 3:1 na muna 4:1 na muna 6:20. Paulo kautuma usenga uno kwa Tukiko muna umwanza wake wa kudilaula bumbila da Waefeso muna 6:21-22.

Bululu da Efeso dikala bululu kulu ng'hani na dikala na boma da Waloma muna umkowa wa Asiya Ndodo. Bululu da Efeso dimanyika ng'hani kwa ichimu cha kaye ya kuisafya kwa mulungu muke wa Wagiliki yotangigwa Alitemi muna Sang'hano za Watumigwa 19:23-31. Bumbila da Efeso haichanduso dikala na ludabwa mbali hamwande dikala diholala muna ichitabu cha Lugubulo lwa Yohana 2:1-7.

Paulo kolonganya muna inusu ya ichanduso ya usenga uno viya Mulungu viyawasagule wanhu wake na kuwakombola kulawa muna uuhasanyi wawo kwa nzila ya Yesu Chilisito. Paulo kolinganiza bumbila na lukuli, lukuli ulwo una Chilisito fana viya ditwi jake na kaidi yolinganiza bumbila na zengo dino dina Chilisito fana dibwe da chandusilo. Muna inusu yekaidi ya usenga uno, Paulo kolava maelekezo viya wahuwila viwolondeka kukala.

Yeliumo

Paulo koilonga mwenyewo na kowalamsa Waefeso muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kolonganya kuilumba kwa bumbila na Chilisito muna 1:3-3:21.

Maabaho kokwandika viya wahuwila viwolondeka kukala muna 4:1-6:20.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kulonga kwa kulava makomelezelo yamwenga ya kufunga muna 6:21-24.

¹Niye Paulo, yonisaguligwe kwa ulondo wa Mulungu kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye wanhu wa Mulungu muli uko Efeso waminika wowailumbile ugima wawo na Yesu Chilisito.

² Chomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Balaka za Chimuhe za Chilisito

³ Chimwing'he hewela Mulungu na Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa kuchilumbiliza na Chilisito kachitemela mate na kuching'ha chila balaka ya chimuhe kulawa kuu-langa. ⁴ Ing'hali isi hainalumbigwa, Mulungu kachisagula chiwe wake muna ukuilumba na Chilisito, muladi chiwe welile na bila ubananzi haulongozi hake.

Kwa ichimu cha ulondo wake, ⁵ ivo kwandusila isi hainalumbigwa, Mulungu kalamula kuchitenda chiwe wanage kwa nzila ya Yesu Chilisito. Mulungu viyanogeligwe na viyalondile. ⁶ Leken! chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa ichimu cha ulondo wake uli na utunhizo, uyaching'hile bule kufosela Mwanage nyachende! ⁷ Kwaviya kwa damu ya Chilisito chikomboligwa, na uhasanyi wetu usegezigwa. Vino niivo wili mkulu unovu wa Mulungu, ⁸ woyaching'hile bila ningo!

Kwa ubala na umanyi wake wose ⁹ Mulungu kalonda chidimanye lungilo jake dodifisike doyalondile kuditenda. Kanogezigwa na kalamula kuditenda mwa Chilisito. ¹⁰ Lungilo dino, Mulungu vondayadifikize lusita vondaufike na kuvikunzanya hamwe vinhu vose na chila chinhu muna isi na kuulanga, muna utawala wa Chilisito.

¹¹ Mulungu katenda vinhu vose fana viyalondile na kulamula, Mulungu kachisagula cheye chiwe wanhu wake mwenyewo kwa kuilumba na Chilisito kwa ichimu cha lungilo jake mwenyewo, katenda viyalamule kulawa mwanduso. ¹² Mulungu katenda vino muladi cheye chikalile wa mwanduso kumuhwila Chilisito chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa utunhizo wake.

¹³ Muhulika mbuli ya kweli, iwo ni Mbuli Inogile yoiwagalileni ukombola, na mumuhwila Chilisito. Ivo na mweye iviya, Mulungu kamwikani chilaguso muna ukuilumba na Chilisito, muladi kulagusa kuwa mweye wanhu wake. Mulungu katenda vino kwa kumwing'hani Muhe Yelile ija iyamulaganileni. ¹⁴ Muhe Yelile kezachitenda chipate zaman! ya uhazi wetu yoyawekile chilagano wanhu wake, na mbuli zino zochilagusa kuwa Mulungu kezawakombola wanhu wake. Ivo chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa utunhizo wake!

Viya Paulo viyawatambikile wa Waefeso

15 Kwa ichimu chino, kusongela vinihulike mbuli ya uhuwilo wenu kwa Mndwewa Yesu na ulondo wenu kwa wanhu wose wa Mulungu, ¹⁶ sileka bule kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chenu. Nowakumbuka muna zin-hosa zangu, ¹⁷ na nompula Mulungu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Tata wa utunhizo, yamwing'heni Muhe Yelile, yondayamtendeni muwe wabala na kuwagubulilani Mu-lungu muladi mummanye ng'hani. ¹⁸ Nompula Mulungu yafungule mizoyo yenu, muladi mudimanye lolelo diya doy-awatangileni na vitumetume va utunhizo viya viyawala-ganile wanhu welile, ¹⁹ mumanye nguvu yake voili ng'hulu ng'hani kwa ichimu chetu cheye wochihuwile, nguvu iyo yosang'hana usang'hano mgati yetu, ni sawa na ludabwa luja lukulu ng'hani, ²⁰ iyaisang'hanile viyamzilibule Chilisito na kukala hanhu ha udahi kuulanga. ²¹ Uko Chilisito kekigwa mchanya ng'hani ya tawala zose, udahi, nguvu na falume, kotawala chila zina diya dili na udahi doditangigwa muna ulusita luno na muna ulusita luja lukwiza. ²² Mulungu kamwing'ha Yesu udahi wa vinhu vose, na kamsagula kuwa mkulu wa vinhu vose kwa ichimu cha bumbila da wahuwila wose. ²³ Wahuwila wose ni ulo lukuli lwa Chilisito, na kofikiza yose muna ivinhu vose, chila hanhu.

2

Kulawa ifa kuhita kuna ugima

¹ Mweye iviya mukala fana mudanganika kwa ichimu cha kuleka kutegeleza na uhasanyi wenu. ² Lusita luja mukala na ubananzi na uhasanyi na kusondelela ugenzi wi-hile wa isi ino mukala mumtegeleza chinyamkela ija yeli na utawala wa kuulanga, chinyamkela iyo kawatawala wanhu hawamtegeleza Mulungu. ³ Hata cheye chose chikala fana wawo, chikala kwa kusondelela mbuli zihile zili mgati yetu na kutenda mbuli ziya zozinogeza ng'huli na nzeweze zetu, fana vichili chilondeka kupata ludoko lwa Mulungu fana wawo.

⁴ Mbali ubazi wa Mulungu ni mkulu ng'hani, na ulondo wake kumwetu ni mkulu ng'hani, ⁵ ingawa chikala chidan-ganike chimuhe kwa ichimu cha uhasanyi, kachitenda chiwe wagima hamwe na Chilisito. Kwa unovu wa Mulungu mweye mukomboligwa. ⁶ Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, Mulungu kachizilibula hamwe nayo, chikatawale nayo kuulanga. ⁷ Ivo viyalondile kulagusa kwa lusita lwa hamwande ukulu wa unovu wake ulibule ningo kwa ulondo uyaching'hile kwa kuilumba na Chilisito Yesu. ⁸ Kwaviya kwa unovu wa Mu-lungu mukomboligwa kwa nzila ya uhuwilo. Mbuli ino hailawa kumwenu mweye wenyewo, mbali chitumetume

cha Mulungu. ⁹ Wala hailawa kwa sang'hano zenu wenyewo, ivo munhu yoyose sekeyaigode. ¹⁰ Kwaviya cheye ni viumbe wa Mulungu, kwa kuilumba na Chilisito Yesu kachilumba chisang'hane sang'hano zinogile, Mulungu kachisasalila cheye chizitende.

Mwa Chilisito imwe

¹¹ Ivo kumbukeni kuwa umwaka mweye wanhu muli siyo Wayahudi kwa kwelekigwa womutangigwa “Hawanagumigwa ulungwana” kwa waja wowoitanga “Wogumigwe ulungwana.” Wanhu wano wakala wagumigigwe ulungwana muna ulukuli wa chiunhu kwa makono fana chilaguso. ¹² Iviya kumbukeni, umwaka mukala hamummanyile Chilisito, mukala wageni muna isi ya Isilaeli, na hamukalile na hanhu hohose muna yamalagano yaja Mulungu yoyachilaganile. Mukala mwabule lolelo na fana viya wanhu hawammanyile Mulungu bule. ¹³ Umwaka mukala kutali na Mulungu mbali sambu, kwa ichimu cha kuilumba na Chilisito Yesu, mugaligwa habehi kwa ifa ya Chilisito. ¹⁴ Kwaviya Chilisito mwenyewo kachigalila tindiwalo kwa kuwatenda Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wawe wamwe. Kwa lukuli lwake fana zabihu kadibomola wako ija yoiwabagule na kuwatenda wawe wehi. ¹⁵ Kasegeza malagilizo ya Wayahudi na ndagilizi zake na nzila zake, muladi yawatende wanhu wose wawe wanhu wa sambu na wamwe kwa kuilumba nayo, kwa kutenda ivo kagala tindiwalo. ¹⁶ Kwa ifa ya lukuli lwake Chilisito mumsalaba, kagala kuilumba na kawatenda wanhu wawe fana lukuli lumwe, na kuwabweleza kwa Mulungu. ¹⁷ Ivo Chilisito keza na kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kumwenu mweye muli siyo Wayahudi womukalile kutali na Mulungu, na iviya kwa Wayahudi wowakalile habehi na Mulungu. ¹⁸ Ivo kwa nzila ya Chilisito, cheye wose, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi sambu china ulegeho wa kumuhitila Tata kwa Muhe imwe Yelile.

¹⁹ Ivo mweye wanhu muli siyo Wayahudi siyo wageni hebu wafosa nzila, mweye ni wakaya hamwe na wanhu welile, na mwa wanhu wa muna ikaye ya Mulungu. ²⁰ Muzengigwa muna ichandusilo chikigwe na watumigwa na walotezi, nayo Chilisito Yesu mwenyewo iyo mhanda ya mgomba. ²¹ Yeye iyo mwene kudilumbiliza zengo jose na kuditenda diwe kulu mbaka kuditenda diwe kaye yelile ya Mulungu kwa ichimu cha Mndewa. ²² Kwa kuilumba nayo mweye iviya muzengigwa hamwe na wamwenga wose muwe hanhu ha kukala Mulungu kwa nzila ya Muhe Yelile.

3

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

¹ Kwa ichimu chino niye Paulo yonifungigwe kwa ichimu cha kumsang'hanila Yesu Chilisito kwa ichimu chenu wanhu muli siyo Wayahudi, notambika kwa Mulungu. ² Novimanya muhulika kuwa Mulungu kwa unovu wake kaning'ha sang'hano ino nimsang'hanileni mweye. ³ Mulungu kanigubulila lungilo jake da sili na kanitendeza niumanye. Na niye nimala kulonga muna usenga uno kwa uguhi, ⁴ na one muhasoma mbuli zangu mwizadaha kumanya viya voniimanya sili yoimsonhela Chilisito. ⁵ Umwaka Mulungu hawalongele wanhu sili ino, mbali sambi Mulungu kawagubulila watumigwa wake welile na walotezi kwa nzila ya Muhe Yelile. ⁶ Na sili yenyewo iyo ino, kwa nzila ya Mbuli Inogile wanhu weli siyo Wayahudi wopata hanhu hawo hamwe na Wayahudi muna zibalaka za Mulungu, wawo ni viungo va lukuli luja luja na wohokela chilagano chiya chiya chiyatendile Mulungu kwa nzila ya Chilisito Yesu.

⁷ Niye nitendigwa kuwa msang'hani wa Mbuli Inogile kwa chitumetume cha unovu uyaning'hile Mulungu kwa udahi wake mkulu. ⁸ Niye ni mdodo kufosa wanhu wose wa Mulungu, mbali Mulungu kaning'ha unovu wake, muladi niwapetele wanhu weli siyo Wayahudi utajili wa Chilisito ulibule ningo, ⁹ na niwamwemwesele wanhu wose wawone viya mpango wa Mulungu woufisike mwa Mulungu voufikizigwa. Mulungu muumbaji wa vinhu vose kaifisa sili yake iyo kusongela mwanduso wa vinhu vose ¹⁰ muladi kwa nzila ya wahuwila wose wa Chilisito, utawala na udahi wa kuulanga waumanye ubala wa Mulungu yili modeli mwingi. ¹¹ Mulungu katenda fana viyalondile siku zose, katenda kwa nzila ya Chilisito Yesu Mndewa wetu. ¹² Kwa kuilumba na Chilisito kwa uhuwilo chodaha kumuhi-tila Mulungu bila kudumba na chovimanya kezachihokela. ¹³ Nomulambani, sekemufe moyo kwa manhesa yoniyapata kwa ichimu chenu, yayo yanipata kwa ichimu chenu, yayo ni utunhizo wenu.

Ulondo wa Chilisito

¹⁴ Kwa ichimu icho notumbala mavindi haulongozi wa Tata, ¹⁵ Kulawa kumwake kaye zose zili kuulanga na zili mwiisi zohokela zina jake kweli. ¹⁶ Nompula Mulungu muna utajili na ukulu wake, kwa utunhizo wake yamwing'heni lud-abwa lwa kuwa wagangamavu kufosela Muhe Yelile mgati yenu, ¹⁷ na nomulamba Chilisito yakale muna imyoyo yenu kwa uhuwilo. Na nomtambikilani muwe na mazizi na chandusilo muna ulondo, ¹⁸ muladi mweye, hamwe na wanhu

wose wa Mulungu, muwe na udahi wa kumanya viya ulondo wa Chilisito viwenela kwa ugalamu na utali, kwa chimo na kigidila. ¹⁹ Mumanye ulondo wa Chilisito woufosa ilimu yose, mumemezigwe mbuli zose za Mulungu, muwe fana Mulungu.

²⁰ Mulungu kodaha kutenda mbuli ng'hulu kufosa ziya zochidaha kupula hebu kugesha kwa nguvu yake yoisang'hana usang'hano mgati yetu. ²¹ Yeye yatunhizigwe na wahuwila wose wa Chilisito, na Chilisito Yesu mwenyewo muna ulusita lose, siku zose. Ivo!

4

Kuilumba muna ulukuli lwa Chilisito

¹ Ivo niye nili mfungigwa kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, nomulambani ugenzi wenu uwe fana vimuhokele.

² Siku zose muwe wanyendanyenda, wahole, mufunye umoyo, na muilonde mweye kwa mweye. ³ Iyoheni kwika goya kuilumba kwenu kokugaligwa na Muhe Yelile kwa kusondelela tindiwalo dodiwalumbilize hamwe. ⁴ Kuna lukuli lumwe lwa Chilisito na Muhe Yelile imwe, fana viya lololelo dimtangiligwe na Mulungu vidili dimwe. ⁵ Kuna Mndewa imwe na uhuwilo umwe na ubatizo umwe. ⁶ Kuna Mulungu imwe iviya niyo Tata wa wose, yeli Mndewa wa wose, kosang'hana muna iwanhu wose, na kamgati mwa wanhu wose.

⁷ Na chila imwe wetu kahokela chitumetume kulawana ningo iyeng'higwe na Chilisito. ⁸ Fana Maandiko Yelile viyolonga,

“Viyakwelile kuchanyha ng'hani, kasola wanhu wakalile wokwamhililigwa hamwe naye, kaweng'ha wanhu vitumetume.”

⁹ Ivo mbuli ino “Kakwela kuchanyha ng'hani” fambulu jake choni? Fambulo jake ni kuwa, teng'hu kahumuluka mbaka hasi ng'hani. ¹⁰ Ija yoyahumuluke mwiisi niyo ija yoyakwelile uchanyha ng'hani kuulanga, muladi yamemeze isi yose. ¹¹ Yeye kawatenda wamwenga wawe watumigwa, na wamwenga walotezi, na wamwenga wapetaji wa Mbuli Inogile, wamwenga wadimi na wafundiza. ¹² Katenda ivo muladi yapate kuwasasala wanhu wose wa Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya utumigwa wa Chilisito muladi kuluzenga lukuli lwa Chilisito. ¹³ Mbaka cheye chose chifikile uhamwe wa uhuwilo na kumanya Mwana wa Mulungu, chiwe wanhu weli na uhuwilo ugangamale fana viyeli Chilisito haswa. ¹⁴ Maabaho hachizakuwa wana ving'hele chahasigwa kuno na kuja, na kusoligwa na chila mbeho ya mafundizo, kwa uvwizi wa wanhu na kwa ubala wa wanhu,

chihasondelela nzila ya uvwizi. ¹⁵ Mbali chahalonga ukweli kwa ulondo, chizakula muna zimbuli zose na kufikila fana viya Chilisito, yeli ditwi da wahuwila wose. ¹⁶ Kwa ulanguliza wake viungo vose va lukuli viilumba hamwe, na lukuli woy-amhilila vinogile kwa mige yake. Maabaho chila chiungo chihasang'haniligwa fana viilondeka, lukuli wose wokula na kwiizenga muna ulondo.

Ugima wa sambu mwa Chilisito

¹⁷ Kwa zina da Mndewa, mweye nowazuma sekemugendelele kukala fana wanhu hawammanyile Mulungu, wawo magesa yawo ya ubozi muhala ¹⁸ na nzeweze zawo za muna ulwiza. Wakutali na ugima wa Mulungu, kwa ichimu cha uzezegezi uli mgati yawo na udala wa myoyo yawo. ¹⁹ Wanhu wawo waga bila chinyala, wengila muna ihimu na wotenda chila mbuli za chinyala.

²⁰ Mbali mweye hamuifundizile ivo bule kumsonhela Chilisito! ²¹ Novimanya kuwa muhulika mbuli za Yesu, mufundizigwa kumsonhela yeye na mufundizigwa kuwa ukweli ulimmwake. ²² Ivo lekeni ugenzi wenu wa ichanduso fana kuhambula mawalo yenu ya umwaka, yani uja unhu wenu wa umwaka woukalile wobanangigwa kwa malondo yake za uvwizi. ²³ Myoyo yenu na nzeweze zenu volondeka viwe va sambu, ²⁴ na molondeka mukale muna ugima wa sambu, fana kuvala walo da sambu. Ugima uno ulumbigwa kwa simwe da Mulungu na woulagusa wenyewo muna ugima wa kweli, wa unovu na kwela.

²⁵ Ivo lekeni uvwizi, chila munhu kolondeka kumulongela muhuwila miyage ukweli, kwaviya cheye wose ni lukuli lwa Chilisito. ²⁶ One muhawa na ludoko, sekemuleke ludoko lweni lumtendeni mutende uhasanyi, na seke-mukale na ludoko siku yose. ²⁷ Na sekemumwing'he nzila Mwihi. ²⁸ Mbavi sekeyabawe kaidi, mbali yanduse kusang'hana usang'hano unogile kwa makono yake, muladi yapate chinhu chake na cha kuwataza ngayengaye. ²⁹ Ulonzi wihile sekeuhulikike, mulonge mbuli zozifaya kuzenza na kuwataza wamwenga, muladi yomuyalonga yaweng'he unovu wanhu womtegelezani. ³⁰ Na sekemumtende Muhe Yelile wa Mulungu yawe na manyulunyulu, kwaviya Muhe iyo ninyo chilaguso cha Mulungu kumwenu kuwa mweye ni wanhu wa Mulungu, na kuwalagusa kuwa zuwa dokwiza na yeye kezamkombolani. ³¹ Segezeni kumwenu usungu na ludoko na ng'hasiliki na gubu na maligo visegele kumwenu, hamwe na chila wihi. ³² Mbali muwe na moyo unogile na ubazi, chila munhu nayamulekelele miyage fana Mulungu viyamulekeleleni uhasanyi wenu kwa nzila ya Chilisito.

5

Kukala muna dibung'hulo

¹ Kwaviya mweye ni wana wa Mulungu woyawalondile, molondeka mugeze kuwa fana yeye. ² Ugima wenu wolondeka ulangulizigwe na ulondo, fana viya Chilisito viyachinoge cheye na kalava ugima wake kwa ichimu chetu fana mnung'ho unogile wa sadaka na zabihu ya kumtunhiza Mulungu.

³ Kwaviya mweye ni wanhu wa Mulungu, lelo ugoni na mbuli zihile zozose hebu ugila sekeuhulikike kumwenu. ⁴ Iviya mbuli za chinyala na za ubozi hebu ukewezi, yayo yose kumwenu hayafaya. Molondeka mumwing'he nhogolwa Mulungu. ⁵ Mumanye kuwa habule muashelati hebu munhu yotenda mbuli zihile na himu hebu munhu yambule mwiko, kalinga fana munhu yotambikila nyang'hiti, munhu fana iyo hezakwingila bule muna ufalume wa Chilisito na Mulungu.

⁶ Sekemtogole kuvwiziligwa na munhu kwa mbuli ubozi, kwaviya kwa mbuli fana izo nhaguso ya Mulungu yomwizila chila munhu yolema kumtegeleza. ⁷ Ivo sekemuilumbe na wanhu fana wawo. ⁸ Kwaviya mweye umwaka mukala muulwiza, mbali vimuwile wanhu wa Mndewa, mwa muna dibung'hulo. Ivo molondeka kukala fana viya wanhu wa bung'hulo. ⁹ Kwaviya bung'hulo dogala unovu na kunogeza haulongozi ha Mulungu na ukweli. ¹⁰ Gezeni kumanya dilihi dodimnogeza Mndewa. ¹¹ Sekemuwe mvava muna zisang'hano zihile, zili muna diziza, mbali zigubuleni. ¹² Mbuli zozitendeka kwa sili ni chinyala hata kuzitambula. ¹³ Mbali mbuli ziya zozigubuligwa muna dibung'hulo, zowoneka bwilili, ¹⁴ kwaviya chila chinhu chilagusigwe chowoneka bwilili. Lekamana ilingigwa,

“Lamuka weye ukukila,
zilibuka kulawa kowadanganike,
na Chilisito kezakubung'hulila.”

¹⁵ Ivo mulole ng'hani vomukala. Sekemukale fana wabozi, mbali mukale fana wanhu wabala. ¹⁶ Sang'hanileni vinogile chila nzila imwili nayo, kwaviya siku zino ni za wihi. ¹⁷ Ivo sekemuwe wabozi, mbali mumanye yaja Mndewa yoyomulondani mutende.

¹⁸ Muleke kukoligwa kwaviya kwizawatendeza mutende vinhu vihile bila ya kuvimanya yondayachilawilile hamwande, mbali mumemezigwe Muhe Yelile. ¹⁹ Longanyeni kwa mbuli za zabuli na nyila za chimuhe. Mwimbileni Mndewa nyila za nhogolwa muna imyoyo yenu. ²⁰ Siku zose mwing'heni hewela Mulungu Tata kufosela zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa chila chinhu.

Walume na Wake

²¹ Chila munhu yamtegeleze miyage kwa ichimu cha kudumba kumwili nawo kwa Chilisito.

²² Mweye wanaake wategelezeni walume zenu fana vimumtegeleza Mndewa. ²³ Mulume kana utawala kwa mke wake, fana viya Chilisito viyeli mtawala wa wose wowomuhuwila, nayo Chilisito niiyo Mulopozi wawo, wawo niuwo lukuli lwake. ²⁴ Ivo wanaake wawategeleze walume zawo muna zimbuli zose fana viya wahuwila vowomtegeleza Chilisito.

²⁵ Mweye walume, wanogeleni wake zenu fana viya Chilisito viyawalondile wahuwila wose na kalava ugima wake kwa ichimu chawo. ²⁶ Katenda ivo muladi kwa mbuli, yawalave wahuwila kwa Mulungu, viyakomeleze kudisunha kwa mazi, ²⁷ muladi yaigalile mwenyewo wahuwila weli na ukulu, wahuwila welibule chinhu chihile hebu uvwizi hebu kuikonyakonya, mbali wawe welile na welibule ubananzi. ²⁸ Ivo walume wolondeka kuwanogela wake zawo fana ng'huli zawo wenyewo. Munhu yomnogela mke wake koinogela mwenyewo. ²⁹ Habule munhu yoyose yolwihila lukuli lwake, mbali kolulisa na kuluyawaza, niivo Chilisito nayo viyawatendele wahuwila wose, ³⁰ kwaviya cheye wose cha wanhu wa lukuli lwake. ³¹ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Kwa ichimu chino mulume kezamuleka tati yake na mami yake, na kezailumba na mke wake, nawo waidi wezakuwa chinhu chimwe." ³² Kuna sili iifisa muna Yamaandiko Yelile yano, niye nowona kuwa ni mbuli ya Chilisito na wahuwila wose. ³³ Na mweye molondeka kutenda yano, chila mulume yamnogele mke wake fana viyoinogela mwenyewo, na chila mke yamtegeleze mulumake.

6

Wana na tati zawo na mami zawo

¹ Mweye wana, wahulikeni tati zenu na mami zenu kwa ichimu moilumba na Mndewa, kwaviya kutenda ivo vinoga.

² Maandiko Yelile yolonga, "Muwategeleze tati zenu na mami zenu." Amuli ino niiyo ya mwanduso yili na chilagano.

³ Chilagano chino ni kuwa umwede na ukale siku nyingi mwiisi.

⁴ Na mweye china tata sekemuwatende wanenu wehilwe, muwalele kwa nzila ya Mndewa muna inzuma na mafundizo.

Watumwa na wenevale wawo

⁵ Mweye watumwa, wategelezeni wenevale wenu chilukuli, kwa kudumba na kwa kugudemeka, kwa moyo unogile, fana vimumtegeleza Chilisito. ⁶ Tendeni ivo

siyo lusita viwomulolani, muladi muwoneke munoga kumwawo, mbali sang'haneni kwa moyo fana viyolonda Mulungu. Kwaviya mweye mwa watumigwa wa Chilisito. ⁷Tendeni sang'hano yenu ya utumwa kwa deng'ho, fana viya momsang'hanila Mndewa, siyo munhu. ⁸Kumbukeni kuwa chila munhu mwene kutenda yanogile, yawe mtumwa hebu munhu yoyailegehe, kezahokela bweko jake kulawa kwa Mndewa.

⁹Na wenevale watendeleni ivo ivo watumwa wenu, na sekemuwatende wamdumbeni. Na muvimanye kuwa mweye wose munayo mwenevale imwe kuulanga, nayo kezamtagusa chila munhu bila kubagula.

Ng'hondo ya chimuhe

¹⁰Amalabaho, nomulondelani muwe wagangamavu muna ukuilumba na Mndewa kwa kutazigwa na nguvu zake. ¹¹Soleni viya vose va ng'hondo zoyoweng'ha Mulungu, muladi mudahe kwima vinogile muladi kuzihuma nzila zihile za Mwihi. ¹²Kwaviya hachiitowa na wanhu wa isi ino, mbali choitowa na muhe wehile wowokala kuulanga hamwe na watawala, na weli na udahi na weli na ludabwa lwa isi ino ya ziza. ¹³Ivo soleni viya vose va ng'hondo za Mulungu, muladi siku za wihi vondayeze, mudahe kwima vinogile, na muhaitowa mbaka kuuhelelo, mwizagendelela kuwa wagangamavu.

¹⁴Ivo imeni goya, ukweli na uwe fana mkwiji mchigudi chenu, kutenda yoyolonda Mulungu kuwe fana valo da kwi-ikimilila muimhambaga, ¹⁵na hamu ha kugong'onda Mbuli Inogile ya tindiwalo iwe fana vilatu muna imigulu yenu. ¹⁶Siku zose uhuwilo uwe fana ngao muna yamakono yenu, iwadahizeni kuzima misale ija ya mwihi. ¹⁷Hokeleni ukombola fana pama yenu ya zuma, na usenga wa Mulungu fana upanga umwing'higwe na Muhe Yelile. ¹⁸Tendeni yano yose kwa kutosa, mpuleni Mulungu yamtazeni. Toseni siku zose kwa ludabwa lwa Muhe Yelile, kaleni meso bila kulegela muhatosa kwa ichimu cha wanhu wose wa Mulungu. ¹⁹Iviya munitambikile niye, muladi nidahe kulonga bwilili na kuwamanyiza wanhu sili ya Mbuli Inogile. ²⁰Kwaviya niye ni msenga wa Mbuli Inogile ila vino sambu na mchifungo. Ivo tambikeni muladi nidahe kulonga bila ya kudumba.

Ndamsa za kuuhelelo

²¹Tukiko ndugu yetu nyachende na msang'hani mwaminika muna usang'hano wa Mndewa, kezamwing'hani mbuli zangu zose muvimanye chonisang'hana. ²²Ivo nomtuma kumwenu yamulongeleni viya cheye wose vichigendelela na kumgumani moyo.

²³ Ndugu wose nowalondeleni tindiwalo na ulondo na uhuwilo kulawa kwa Mulungu Tata na kulawa kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁴ Mulungu yaweng'he unovu wanhu wose wowomnogela Mndewa wetu Yesu Chilisito kwa ulondo wilibule uhelelo.

USENGA WA PAULO KWA WAFILIPi Ulongozi

Paulo kandika usenga kwa wahuwila wa Chilisito weli Filipi habehi ya mwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu lusita viyakalile muna ichifungo uko Loma fana viilagusigwa muna 1:13. Usenga wandikigwa kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko muna dibululu da Filipi. Chodaha kwiifunza chidogo kusionhela bululu da Filipi kulawa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa. Filipi dikala bululu kulu muna umkowa wa Makedoniya. Iviya dikala bumbila da ichanduso da wahuwila muna mkowa wa Makedoniya. Paulo na Sila wasonga bumbila diya na wekigwa muna ichifungo ichilo chimwe viwakalile uko Filipi fana viilagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa sula ya 16.

Yodahika Paulo kakala na malungilo yamwenga viyandike usenga uno. Kandika kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa ichimu cha chitumetume chiwachitumile viwahulike kuwa kakala muna ichifungo muna 4:10-19. Nayo iviya kawalagusa viyeli muna ichifungo na kandika wawahokele Timoseyo na Epaflodito kwa ichimu cha sang'hano yawo inogile kaidi viya wautegeleze ulangulizi wawo muna 2:19-30.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila weli Filipi muna 1:1-2.

Kaidi kowalongela mbuli zimwenga kusionhela viyeli na mbuli zimwenga za kulumiza ziyakalile nazo muna 1:3-2:30.

Maabaho kolava malagilizo yamwenga kwa ichimu cha ugima wa Chichilisito muna 3:1-4:9.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa vitumetume vawo na kutuma ndamsila yake muna 4:10-23.

¹ Niye Paulo hamwe na Timoseyo, watumigwa wa Chilisito Yesu, chowandikila wanhu wose wa Mulungu uko Filipi, wowailumbile na Chilisito Yesu, haswa chowandikila wanalangulizi na wanhu woditaza bumbila da wahuwila wa Chilisito.

² Nowalondelani unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo kowatambikila wahuwila wa Chilisito

³ Chila viniwakumbuka nomwing'ha hewela Mulungu wangu. ⁴ Siku zose nowatambikilani mweye mose kwa Mulungu na notambika kwa deng'ho ⁵ kwaviya vomunitazile muna usang'hano wa kupwililisa Mbuli Inogile kwandusila zuwa da mwanduso vomuhilike mbaka diyelo. ⁶ Na niye chinamanya ng'hani ni kuwa Mulungu yanduse usang'hano unogile muna imizoyo yenu kezaikomeleza muna dizuwa dondayabwele Chilisito Yesu. ⁷ Na ivo nilondeka kuwagesani, kwaviya nowagesani ng'hani muna umoyo wangu. Mweye mose muihanganya muna unovu wa Mulungu hamwe na niye, lusita voniwa muna ichifungo hebu voniwa kunze no-lagusa na noigombela Mbuli Inogile. ⁸ Kwaviya Mulungu niiyo mkalangama wangu kuwa nolonga ukweli viya vini-wawonela hamu mweye mose muna umoyo wa ulondo wa Chilisito Yesu.

⁹ Kwaviya nhosa yangu iyo ino, nompula Mulungu ulondo wenu wiyohe ng'hani, hamwe na umanyi na ubala wose, ¹⁰ muladi mudahe kusagula chinhu chinogile ng'hani kufosa vose. Baho mwizakuwa wanhu welile na welibule ching'hasu chochose muna dizuwa dondayabwele Chilisito. ¹¹ Ugima wenu wizamemezigwa mbuli zinogile kwa nzila ya Yesu Chilisito, kwa kumtunhiza na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

Kukala kwa kumsang'hanila Chilisito

¹² Ndugu zangu nolonda muvimanye vinhu vovinilawilile vinhaza ng'hani kwiipwililisa Mbuli Inogile. ¹³ Kwa ichimu cha yayo, wakalizi wose wa kaye ya mfalume na wamwenga wose wovimanya kuwa niye namuna ichifungo kwaviya niye nomsang'hanila Chilisito. ¹⁴ Kwa ichimu cha kufungigwa kwangu, kuwatendeza ndugu wengi kuwa na uhuwilo kwa Mndewa na mbaka wokuwa magalu wa kuupwililisa usenga wa Mulungu bila ya ludumbo.

¹⁵ Wamwenga woupeta usenga wa Chilisito kwaviya wana migongo na wamwenga wana ndwagi, mbali wamwenga wompeta kwaviya wolonda kuwataza wanhu. ¹⁶ Wasang'hana ivo kulawa muna ulondo, kwaviya wovimanya kuwa Mulungu kaning'ha usang'hano kwiigombela Mbuli Inogile. ¹⁷ Mbali wanhu waja wowompeta Chilisito kwa faida yawo wenyewo na siyo kwa moyo welile, wogesa kuwa wezanyongezela manhesa mengi viniwa muna ichifungo.

¹⁸ Siyo chinhu bule! Yahawa kwa lungilo dihile hebu kwa lungilo dinogile, mbuli za Chilisito zogong'ondigwa, ivo nodeng'helela. Ona nizagendelela kudeng'helela. ¹⁹ Kwaviya novimanya kuwa kwa nhambiko zenu na nhazo yoyilawa

kwa Muhe wa Yesu Chilisito nizailegeha. ²⁰ Chonilonda ng'hani na lolelo jangu ni kuwa habule chinhu chonitenda chondachinigume chinyala, nizakuwa galu muladi sambu na lusita lose, nihadanganika hebu nihawa mgima, Chilisito kotunhizigwa muna ulukuli lwangu. ²¹ Kumwangu niye kukala ni Chilisito na kudanganika ni faida. ²² Mbali fana kwa kukala chiisi, nizadaha kusang'hana usang'hano uli na faida ng'hani, ivo sivimanya nisagule choni. ²³ Nolondeka nitende yano maidi yoilinga. Nolonda kuleka ugima uno, na kuhita kukala hamwe na Chilisito, mbuli inogile ng'hani, ²⁴ mbali kwa ichimu chenu vinoga ng'hani one nahasigala kukala. ²⁵ Nohuwila kwa mbuli ino na ivo novimanya kuwa nizagendelela kukala na mweye mose, muladi mudahe kugendelela kudeng'helela na kukula muna uhuwilo yenu. ²⁶ Ivo vondaniwe na mweye kaidi, mwizakuwa na chimu cha kuigodola kwa chiya Chilisito chayanitendele niye.

²⁷ Mbali ugenzi wenu uwe fana viya viilondeka Mbuli Inogile ya Chilisito fana viya niheza na kuwawona mweye hebu fana siwile baho, nihulike kuwa mokwima vinogile muna umoyo umwe na kuno mogala ng'hondo kwa hamwe na kuno lungilo dimwe kwa ichimu cha voilondeka Mbuli Inogile. ²⁸ Sekemuwadumbe wehi wenu, yayo yezalagusa kuwa wawo wezanangigwa, na mweye mwizakomboligwa kwaviya ukombola wenu wolawa kwa Mulungu. ²⁹ Kwaviya mwing'higwa nyafasi ya kumsang'hanila Chilisito, na siyo kwa kumuhuwila muhala, mbali iviya kwa kugazigwa kwa chimu chake. ³⁰ Lelo muilumba hamwe na niye muna kuiyoha. Kuiyoha kuno ni sawa na kuniwona niye mbaka diyelo mohulika viniyoha.

2

Unyendanyenda na Ukulu wa Chilisito

¹ One mogumigwa moyo kwa kwiilumba na Chilisito, one ulondo wake wowagela moyo, one muna mvava na Muhe Yelile na one muna ubazi na uhole, ² maabaho dimemezeni deng'ho jangu kwa kuwa na magesa yamwe, ulondo umwe, na moyo umwe na muhe umwe. ³ Sekemutende chinhu chochose kwa moyo wa chimasolo wala kuigoda, mbali muinyenyende mweye kwa mweye, chila munhu yamuwone miyage kofaya kufosa yeye mwenyewo. ⁴ Chila imwe wenu sekeyazahile malondo yake mhuhala mbali uzahile malondo ya miyago. ⁵ Muwe na lungilo diya da umanyi fana diya diyakalile najo Chilisito Yesu.

⁶ Chilisito kakala Mulungu kweli,

mbali hagesile kuwa kulinga fana Mulungu ni chinhu cha kunanahila kwa ludabwa.

⁷ Mbali kwa kulonda yeye mwenyewo, kayalekelela yayo yose,

na kawa fana mtumwa.

Kelekigwa kuwa munhu,

kawoneka fana munhu.

⁸ Kainyendanyenda na kutegeleza mbaka kudanganika mbaka kadanganika mumsalaba.

⁹ Kwa chimu icho Mulungu kamwinula mchanyha ng'hani na kamwing'ha zina didifosa mazina yose. ¹⁰ Mbali kwa zina da Yesu,

vilumbigwa vose kuulanga, muna isi na kowadanganike,

vitumbale mavindi haulongozi wake, ¹¹ Na kwa utunhizo wa Mulungu Tata,

chila lulimi lwizatogola kuwa,

“Yesu Chilisito ni Mndewa!”

Bung'hulo fana nhondo

¹² Ivo wambwiya zangu walondwa, siku zose vinikalile na mweye munhegeleza, fana vinili kutali na mweye, gendeleleni kutegeleza. Sang'haneni sang'hano kwa ludumbo na kugudemeka kwa ichimu cha ukombola wenu, ¹³ kwaviya Mulungu kosang'hana mgati yenu yawadahizeni muwe na lungilo na mudahe kutegeleza lungilo jake mwenyewo.

¹⁴ Tendeni chila chinhu bila kulongeleta wala kuihuma.

¹⁵ Mbali muwe wanhu wanogile mulibule uhasanyi fana wana wa Mulungu welibule ubanazi wokala muna isi ihile na yagile. Mwizabung'huka hagati yawo fana nhondo viz-imwemwesa ulanga. ¹⁶ Muhamha mbuli yoigala ugima, nidahe kuwona kupata chinhu cha kuigodela muna Dizuwa dondayabwele Chilisito, kwaviya izawoneka funhu funhu kuiyoha kwangu na sang'hano yangu hayagile bule!

¹⁷ Fana yahawa nilavigwa sadaka hamwe na uhuwilo wenu na kumsang'hanila Mulungu. Ivo nodeng'helela ng'hani na kuweng'hani mweye mose deng'ho ijo jose.

¹⁸ Na mweye iviya molondeka mudeng'helele na kusekelela hamwe na niye.

Timoseyo na Epafuladito

¹⁹ One Mndewa Yesu yahalonda, nololela kuwa nizadaha kumtuma Timoseyo kumwenu sambu, ivo nodaha kugumigwa moyo kwa mbuli zenu. ²⁰ Nabule munhu imwenga fana yeye yoyowasang'hanileni kwa ulondo.

²¹ Wanhu wamwenga wose wolonda mbuli zawo wenyewo, hawalonda mbuli za Yesu Chilisito. ²² Mbali mweye movimanya viya Timoseyo viyailaguse kuwa

kofaya, kasang'hana sang'hano na niye, fana tati na mwanage, kasang'hana na niye kwa ichimu cha Mbuli Inogile. ²³ Ivo nololela kumtuma Timoseyo kumwenu, baho vondanivimanye yondayanilawilile. ²⁴ Nomuhuwila Mndewa kuwa niye mwenyewo nizadaha kwiza kumwenu vino sambu.

²⁵ Mbali niwona yolondeka nimtume ndugu yetu Epafuladito, msang'hani na kaugombela usenga wa Mndewa fana niye. Iyo yomumtumile kunitaza muuzidilwa wonili nawo. ²⁶ Kolonda ng'hani kumuwonani mweye wose, na kowona usungu kwaviya muhulika kuwa kakala mtamu. ²⁷ Mbali kakala mtamu inula tambalisa. Mbali Mulungu kamuwonela ubazi, na siyo yeye muhala, mbali na niye iviya, muladi sekeniwe na usungu ng'hani. ²⁸ Ivo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu, muladi vondamumuwoone mudeng'helele, na usungu wangu wizamala. ²⁹ Muhokeleni kwa deng'ho, fana ndugu wa Mndewa. Wahulikeni wanhu wose walingile fana yeye. ³⁰ Kauhonza ugima wake habehi na kudanganika kwa ichimu cha sang'hano ya Chilisito, yanitaze viya mweye wenyewo hamudaha kunitaza bule.

3

Kutogoligwa chinoga haulongozi wa Mulungu

¹ Kuuhelelo, ndugu zangu deng'heleleni muna ukuilumba na Mndewa. Silegela kubwelela yaja yoniyandike haja haichanduso, kwaviya yezakongozeka ukalizi. ² Muiteganye na wanhu wotenda vinhu vihile weli fana wambwa, wanhu wowushulutiza kukanha ng'huli. ³ Mbali cheye ni wanhu wengizigwe ulungwana kweli, kwaviya chotambika kwa Muhe wa Mulungu na kuigodela muna ukuilumba na Chilisito Yesu, wala hachihuwila chochisang'hana muna ulukuli. ⁴ Na niye iviya nahadahile kuigodela vinhu vovitendigwa muna ulukuli, mbali munhu wowose yahaiwona kana chimu cha kuigodela vinhu vovitendigwa muna ulukuli, hanifosa niye bule. ⁵ Niye ningizigwa ulungwana siku yenane vinivumbuke. Niye na Muisilaeli wa kwelekigwa kulawa kabila da Benjamini, na Muebulaniya wa haswa, muna ukwamhilila yamalagilizo, niye nikala Mfalisayo, ⁶ nikala noiyoha ng'hani mbaka nidigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwa mbuli ya kwamha ng'hani malagilizo kwa ichimu cha kutogoligwa kunoga haulongozi wa Mulungu, niye nikalawa sibanange bule. ⁷ Mbali vinhu vino vose vonigesha kuwa vonita, noviwona kuwa si chinhu kwa chimu cha Chilisito. ⁸ Si vinhu ivo muhala, chila chinhu

nochiwona si chinhu kwa vinhu vinogile ng'hani, ni kumanya Chilisito Yesu Mndewa wangu. Kwa ichimu chake nidaha kwasa chila chinhu, na niviwona vinhu vose kuwa unyolodo ng'hani, muladi nimpate Chilisito, ⁹ na kwiilumbagiza nayo ng'hani. Na niye sitogoligwa kuwa ninoga kwa mbuli zonitendile, unovu uja woupatika kwa nzila ya kwamha malagilizo. Mbali nitogoligwa ninoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo wa Chilisito, unovu woulawa kwa Mulungu, nayo komtogola munhu kwa uhuwilo. ¹⁰ Nolonda kumanya Chilisito na kuwona ludabwa lwa uzilibuko wake, kuihanganya muna yamanhesa na kuilinga muna ifa yake, ¹¹ mbali nohuwila kuwa na niye iviya nizazilibuligwa.

Kuiyoha mbaka kuuhelelo wa kuihuma

¹² Silonga kuwa niye nihuma hebu nyenela, bule! Mbali nogendelela kuiyoha muladi nipate gweko kwa ichimu chake nyamhigwa na Yesu Chilisito mwenyewo. ¹³ Ndugu zangu, sigesa kuwa nipata gweko. Mbali notenda chinhu chimwe muhala, nozimiza yafosile, na noiyohela yeli hamwande. ¹⁴ Noiyohela mbaka kuhelelo wa kuihuma muladi nihokele gweko diya da ugima wa siku zose, gweko ijo Mulungu kani-tanga kufosela Chilisito Yesu.

¹⁵ Cheye wose wochikangale chimuhe, cholondeka kuwa na magesa yayo yayo. Mbali one wamwenga wenu wahawa na magesa yamwenga, Mulungu kezamulagusani funhu funhu mbuli iyo. ¹⁶ Mbali chigendelele muna inzila iyo iyo ichiisondedele mbaka sambu.

¹⁷ Ndugu zangu nihigeni niye, chimwing'hani simwe dinogile, ivo wasondeleleni wawo wowosondedelela simwe jetu. ¹⁸ Nimulongelani mbuli ino miyanza mingi, na sambu noibwelela kwa masozi, kuna wanhu wengi wokala fana wanhu wolema usenga wa msalaba wa Chilisito. ¹⁹ Wezakomelezekela kunangigwa, wotambikila malondo ya ng'huli zawo fana mulungu wawo. Waitunhiza kwa kutenda mbuli zoziguma chinyala, na magesa yawo ya vinhu va isi ino. ²⁰ Mbali cheye wenyewo kaye yetu ya kuulanga, na chogozela ng'hani Mulopozi wetu, Mndewa Yesu Chilisito, yeze kulawa kuulanga. ²¹ Kezazigalusa ng'huli zetu zoziwola na kuzitenda zilinge fana lukuli lwake lwa utunhizo, kwa kusang'hanila ludabwa luja loludaha kulanguliza vinhu vose.

4

Mbuli za kugela moyo

¹ Ivo ndugu zangu walondwa, nina hamu ng'hani ya kuwawona kaidi, mweye iyo deng'ho jangu na kombelo jangu, ivo

walondwa wangu molondeka mwime chigangamavu muna ukuilumba na Mndewa.

² Nowalamba Eudiyo na Simtike wawe na lungilo diya diya mwa Mndewa. ³ Na weye mbwiyangu wa kuhuwiligwa, nolonda weye uwataze wanaake wawo, kwaviya wasang'hana hamwe na niye kupwililisa Mbuli Inogile, hamwe na Chilememti na waja wose wowasang'hane hamwe na niye, mazina yayo yandikigwa muna ichitabu cha ugima.

⁴ Siku zose deng'heleleni kwa kuilumba na Mndewa. Nolongka kaidi, deng'heleleni!

⁵ Uhole wenu umanyike na wanhu wose. Mndewa kahabehi kubwela. ⁶ Sekemugaiye chinhu chochose, mbali kwa chila chinhu mulambeni Mulungu kwa kumtambikila na kumwing'ha hewela. ⁷ Na tindiwalo da Mulungu difosa umanyi wose dizawakalizani myoyo yenu na nzewe zenu muna ukuilumba na Chilisito Yesu.

⁸ Kuuhelelo ndugu zangu, geseni mbuli zino za kweli na zinogile na za kutogoligwa kunoga haulongozi wa Mulungu, zelile na zozilondeka kutunhizigwa na zozinogeza na za hishima. ⁹ Yamheni yaja yomuifunzile na kuyahokela kulawa kumwangu, mbuli zinilongile na kuzitenda. Na Mulungu yoweng'ha tindiwalo wanhu wose kezakuwa hamwe na mweye.

Hewela kwa vitumetume

¹⁰ Nodeng'helela ng'hani muna ukuilumba na Mndewa kwa kuwona mokumbuka kaidi kunitaza. Silonda kulonga kuwa munizimiza, mbali hampatile nzila ya kulgusa kuwa monigesa. ¹¹ Silonga ivo bule kwaviya nolonda chinhu, kwaviya niifunza kudeng'helela vinhu vinili navo. ¹² Nivimanya kukala na vinhu vidodo na nivimanya kukala na vinhu vingi. One nahawa na nzala hebu naheguta, one nihawa na vinhu vingi hebu vidodo, niifunza kudeng'helela chila chinhu, ¹³ Nozidaha mbuli zose kufosela Chilisito yoning'ha ludabwa.

¹⁴ Mbali mweye musang'hana vinogile kuwa mvava na niye muna uzidilwa wangu. ¹⁵ Mweye Wafilipi muvimanya vinogile kuwa vinisegele Makedoniya muna dizuwa diya vinikalile nopeta Mbuli Inogile, mweye muhala niyo bumbila dimwe da wahuwila wa Chilisito womunitazile muna imbuli ya kulava na kuhokela. ¹⁶ Vinikalile nolonda kutazigwa kuja Sesalonike munigalila si mwanza umwe muhala. ¹⁷ Silonda kulonga kuwa nolonda kuhokela chitumetume muhala, mbali nolonda yanogile yongezeke muna ingama yenu. ¹⁸ Nihokela vinhu vose vimuning'hile, kaidi ni ng'hani kufosa vinivilondile. Nina chila chinhu, kwaviya

lelo Epapuladito kamala kumgalilani chitumetume chenu. Chitumetume chino ni fana viya nhambiko inung'hila goya, nhambiko itogoligwa na kumnogeza Mulungu. ¹⁹ Na kwa nzila ya Chilisito Yesu Mulungu wangu kezafikiza malondo yenu yose, kuinzana na wingi wa utunhizo wake. ²⁰ Mulungu yeli Tati yetu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

Ndamsa ya kuuhelelo

²¹ Walamseni wanhu wose wa Mulungu womuhuwila Chilisito Yesu, ndugu weli hamwe na niye womulamsani.

²² Wanhu wose wa Mulungu weli hano, na haswa waja weli muna ikaye ya mfalume wa Loma.

²³ Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA WA PAULO KWA WAKOLOSAYI Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wakolosayi wandikigwa na Mtu-migwa Paulo fana vilagusigwa muna 1:1. Kandika usenga uno lusita viyakalile muna ichifungo, yodahika wandikigwa uko Loma habehi ya mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Senga kwa Wakolosayi na kwa Waefeso na kwa Filimoni, zotangigwa senga za chifungo kwaviya Paulo kazandika lusita viyakalile muna ichifungo. Kawandika usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna dibululu da Kolosayi. Paulo handuse bumbila da Kolosayi, fana viyok-wandika muna 2:1, mbali kalondeka kuditaza bumbila ijo. Yodahika kuwa Epafulo kandusa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolosayi kwaviya kakala mkaya wa uko.

Paulo kayalema mafundizo ya uvwizi muna dibumbila da wahuwila wa Kolosayi. Kandika ng'hani kusunhela mbuli iyo. Yodahika kukala na bumbila da Wachilisito wa Chiyahudi wageza kuwawangiliza Wachilisito wamwenga kusondelela ndagilizi za Chiyahudi kulawa Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Paulo kokwandika kuwa Wachilisito hawalondeka chinhu chochose mbali Chilisito muladi kutogoligwa na Mulungu muna 1:15-20 na mafundizo yolawa muna yamagesa ya chiunhu ni ya chibozi muna 2:8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Kolosayi muna 1:1-2.

Kaidi kokwandika kusunhela ukulu wa Chilisito haswa kuyedika mafundizo ya uvwizi yakalile uko Kolosayi muna 1:3-3:4.

Maabaho fana senga zimwenga nyingi za Paulo, kandika nusu ya usenga kulava malagilizo kwa ichimu cha ugima unogile wa Chichilisito muna 3:5-4:6.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuwalamsa na kuwalongela wasome usenga uno kwa kulandula dizi muna yam-abumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna 4:7-18.

¹ Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu na Timoseyo ndugu yetu.

² Chiwandikila wanhu wa Mulungu weli uko Kolosai weli ndugu muna uhuwilo kwa kuilumba na Chilisito.

Mulungu Tati yetu yamwing'heni unovu na tindiwalo.

Nhambiko na Kumwing'ha Hewela Mulungu

³ Lusita lose chomwing'ha hewela Mulungu yeli Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, vichiwaatoselani mweye, ⁴ kwandusila vichihulike mbuli za uhuwilo yenu muna Ichilisito Yesu na ulondo umuli nawo kwa wanhu wose wa Mulungu. ⁵ Uhuwilo wenu na ulondo wenu vokuwa na chandusilo muna dilolelo domwikiligwe kuulanga kwa Mulungu. Muhulika kusunhela uhuwilo uwo lusita lwa mwanduso vimupetiligwe usenga wa kweli wa Mbuli Inogile. ⁶ Mbuli Inogile viifikile kumwenu igala yonogile na kupwililika muna isi yose, fana voiwa kumwenu kusongela zuwa diya vimuihulike mbuli ija na muumanya ng'hani unovu wa Mulungu muna ikweli. ⁷ Muifunza unovu wa Mulungu kulawa kwa Epafulo msang'hani miyetu mulondwa, yeli msang'hani mwaminika wa usang'hano wa Chilisito kwa chimu chetu. ⁸ Kachilongela ulondo wenu womwing'higwe na Muhe wa Mulungu.

⁹ Kwa ichimu icho kusongela siku ija vichihulike hachilekile kutosa kwa ichimu chenu, muladi mumemezigwe umanyi wa malondo ya Mulungu muna ubala wose na umanyi wa Muhe wa Mulungu woyaching'hile. ¹⁰ Baho mwizakala fana viyolonda Mndewa na kutenda yoyomnogeza yeye chila nzila. Ugima wenu wizakuwa na chila tunda da sang'hano inogile mwizaiyoha kukula muna ukummanya Mulungu. ¹¹ Mulungu yamwig'heni ludabwa lose lwa utunhizo wake mkulu muladi mudahe kufunyila umoyo chila chinhu na kugozela bila ya kulegela. ¹² Na kwa ndeng'helelo mwing'heni hewela Tata, yoyamtendileni mweye muwe na hanhu henu ha uhazi uyawekile wanhu wake muna uufalume wa bung'hulo. ¹³ Nayo kachikombola kulawa muna uludabwa wa ziza na kuchigala muna ufalume wa Mwanage yamulondile. ¹⁴ Mwa yeye chokomboligwa na kulekeleligwa uhasanyi wetu.

Chilisito na usang'hano wake

¹⁵ Chilisito kowoneka kalinga kweli na Mulungu woyahoneka bule. Kakala uko ving'hali vinhu vose havinalumbigwa. ¹⁶ Kwa kufosela yeye Mulungu kaumba vinhu vose, kuulanga na mwiisi na voviwoneka na vohaviwoneka, wene ufalume, walanguliza, na wakulu, na wene ludabwa. Vose viumbigwa na Mulungu kwa ichimu chake. ¹⁷ Chilisito kakala baho ving'hali vinhu voze havina lumbigwa, vose vogendelela kuwa uko kwa kuilumba na Chilisito. ¹⁸ Yeye ni iyo ditwi da lukuli, lukuli lwake ni wanhu wose wahuwila Chilisito, yeye iyo mwanduso wa ugima. Yeye ni mwanduso yoyazilibuke muladi yawe na hanhu ha mwanduso muna

ivinhu vose. ¹⁹ Kwaviya Mulungu kalonda ulungu wake wose uwe mgati mwa Chilisito. ²⁰ Kufosela mwanage Mulungu kavibweleza vinhu vose kuulanga na muna isi. Na Mulungu kagala tindiwalo kwa nzila ya damu ya Mwanage yoitike mumsalaba.

²¹ Baho mwanduso mweye iviya mukala kutali na Mulungu na mukala wehi wake kwa magesa yenu na sang'hano zenu zihile. ²² Mbali sambi kwa ifa ya Mwanage, Mulungu kamtendani muwe wambwiya zake, muladi yamwikeneni wanhu wa Mulungu welibule ching'wasu haulongozi wake, ²³ molondeka mugendelele kukala muna uhuwilo wenu igangamale, fana mwikigwa muna ichandusilo na muwa wagangamavu, one hamuhindusigwe na kuleka kuihuwila Mbuli Inogile yomuihulike, yoipetigwe kwa wanhu wose weli muna isi yose. Niye Paulo iyo msang'hani wa Mbuli Inogile ya usenga uno.

Usang'hano wa Paulo muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

²⁴ Na sambi nodeng'helela kusohela manhesa yangu kwa ichimu chenu, kwaviya manhesa yangu hano mwiisi nomemeza yasigale muyamanhesa ya Chilisito kwa ichimu cha lukuli lwake niwawo wahuwila wose wa Chilisito. ²⁵ Na niye nitendigwa kuwa msang'hani wa wanhu womtambikila Mulungu kwa sang'hano ya Mulungu iyaning'hile kwa yanogile sang'hano zenu zinogile, sang'hano yenyewo ni kuitenda mbuli ya Mulungu imanyike goya. ²⁶ Mbuli iyo niiyo sili ija yoifisigwe lusita lose kwa welesi wose, mbali sambi igubuligwa kwa wanhu wa Mulungu. ²⁷ Mulungu kalonda kuwagubulila wanhu wake viya mvunyo wa utunhizo wake yoyaufisile kwa wanhu wa zisi zose, nawo ni Chilisito mgati yenu, mwizakuwa hamwe muna utunhizo wa Mulungu. ²⁸ Ivo chompeta Chilisito kwa wanhu wose, chowazuma na kuwafundiza wose kwa ubala wose, muladi chidahe kumgala chila munhu kagangamala haulongozi wa Mulungu kwa kuilumba na Chilisito. ²⁹ Kwa ichimu icho niye nosang'hana usang'hano na kuiyoha kusang'hanila ludabwa lukulu lwa Chilisito yoisang'hana usang'hano mgati yangu.

2

¹ Nolonda muvimanye vonisang'hana usang'hano ng'hani kwa ichimu chenu na kwa ichimu cha wanhu wa Laodikiya na kwa ichimu cha wanhu wose weli hawanimanyile kwa meso. ² Notenda ivo muladi kuwaguma moyo na kulumbilizwa muna ulondo, muladi wadahe kuwa na mvunyo mkulu wa umanyi, muladi waumanye ufiso wa Mulungu, niiyo iyo Chilisito mwenyewo ³ Ngama za ubala na umanyi vifisigwa

mgati yake. ⁴ Nomulongelani vino muladi munhu yoyose sekeyamvwizileni na mbuli za uvwizi, zoziwoneka zinoga ng'hani. ⁵ Kwaviya one ihawa lukuli lwangu haluli baha mbali muhe wangu wa hamwe na mweye, nodeng'helela kuwona vomukala vinogile na kwima chigangamavu muna uhuwilo mgati mwa Chilisito.

Ugima wa kweli muna ukuilumba na Chilisito

⁶ Kwaviya mutogola kuwa Yesu Chilisito Mndewa wenu, gendeleleni kukala kwa kwiilumba nayo. ⁷ Muwe na mazizi mgati yake, muzenge ugima wenu muna ichandusilo chake, na muwe wagangamavu muna uhuwilo wenu fana viya vimufundizigwe. Na muwe na hewela ng'hani.

⁸ Muiteganye munhu sekeyamwagizeni kwa uvwizi wa ubala wa chiunhu, chandusilo chake ni mafundizo ya wanhu na ya vinyamkela watawala, na siyo kulawa kwa Chilisito mwenyewo! ⁹ Kwaviya ulungu wose wa Mulungu wa mgati ya Chilisito muna unhu lwake, ¹⁰ na mwing'higwa ugima woumemile muna ukuilumba nayo. Yeye kana udahi na ulanguliza kufosa vinyamkela wose walanguliza.

¹¹ Kwa kuilumba na Chilisito mugumigwa ulungwana, si kwa ulungwana woutendigwa kwa makono ya wanhu, mbali kwa ulungwana woutendigwa na Chilisito, uko kuilegeha kulawa muna unhu wa uhasanyi. ¹² Kwaviya vimubatizigwe, muwandigwa hamwe na Chilisito, na muna ubatizo iviya muzilibuka hamwe na Chilisito kufosela uhuwilo yili muna ludabwa lwa Mulungu, yoyamzilibule Yesu kulawa kwa wowadanganike. ¹³ Umwaka mukala mudanganike chimuhe kwa ichimu cha uhasanyi wenu na unhu wenu wa uhasanyi ukala haunasegezigwa. Mbali sambi Mulungu kawatenda kuwa wagima hamwe na Chilisito. Mulungu kochilekelela uhasanyi wetu wose, ¹⁴ kasegeza uhasanyi wowandikigwe kumwetu kuchilongeleza hamwe na malagilizo yake yoyakalile yochilema, kayasegeza ng'hani sekeyawe uko kaidi, kaigongoma mumsalaba. ¹⁵ Uko kumsalaba Chilisito kawahoka ludabwa wawo vinyamkela walanguliza na wakulu, kawatenda kuwa chinhu cha chinyala haulongozi ha wanhu kwa ifa yake mumsalaba fana mateka muna umwanza wa uhumu wake.

¹⁶ Ivo munhu yoyose sekeyamtaguseni kwa ichimu cha ndiya hebu ching'waji, hebu kwa ichimu cha kwamha madugila, ihawa dugila da kwima kwa mwezi hebu Zuwa da Mhumulo. ¹⁷ Mbuli fana zino ni sisila muhala da mbuli zikwiza, mbali ukweli ni Chilisito. ¹⁸ Sekemutogole kutagusigwa na munhu yoyose yoyoitenda yeye munhu goya kwa ichimu cha malaguso, yoyolonga mbuli ya magoda

muhalala na nhambiko kwa wasenga wa kuulanga, munhu fana iyo kanzenzeuka kwa magesa ya uvwizi wa chiunhu, ¹⁹ na kaigola na Chilisito yeli ditwi da lukuli ulo wotazigwa na kulumbilizigwa hamwe viungo na mige yake, nawo wokula fana viyolonda Mulungu.

Kudanganika na kukala hamwe na Chilisito

²⁰ Mweye mudanganike hamwe na Chilisito na kukomboligwa kulawa muna ulanguliza wa vinyamkela wanalanguliza wa isi. Lelo habali mweye mokala fana wanhu wa isi ino? Vino habali mowategeleza malagilizo fana yano, ²¹ “Sekemwamhe chino na sekemulanze chiya na sekemudalise chiya?” ²² Vinhu vino vose vizakomelezeka lusita vahasang'haniligwa, yano ni mafundizo na malagilizo ya chiunhu. ²³ Kweli malagilizo yayo yowoneka kuwa ya ubala kwa nhambiko yomuitendele wenyewo, unyendanyenda na kulutendela lukuli kwa ukali, mbali haifaya chochose kukimilila mbuli zihile za lukuli.

3

¹ Muzilibuka hamwe na Chilisito, ivo vilondeni vinhu vili kuulanga, kuja Chilisito koyokala muna ichigoda chake cha yenzi ubanzi wa kulume wa Mulungu. ² Geseni vinhu vili kuulanga, si vinhu vili muna isi. ³ Kwaviya mweye mudanganika, na ugima wenu ufisigwa hamwe na Chilisito mgati mwa Mulungu. ⁴ Ugima wenu wa kweli ni Chilisito na yahalawilila kaidi, mweye iviya mwizalawilila hamwe nayo na mwizaihanganya muna utunhizo wake.

Ugima wa sambu kwa kuilumba na Chilisito

⁵ Ivo mukome chila chinhu chihile chili mgati yenu, uzinzi na unyolodo na kumelela mate na ugila, ugila uwo sawa na nhambiko ya nyang'hiti, ⁶ kwa ichimu cha mbuli izo ludoko lwa Mulungu yowezila wose wolema kumtegeleza. ⁷ Lusita luja, mweye wenyewo mukala fana vino vimutawaligwe na vinhu ivo va uhasanyi.

⁸ Mbali lelo molondeka muzileke mbuli zino zose zozisondelela, kulihiliza dihile kwa dihile na ludoko na wihi na kudeta. Na sekemulonge mbuli zihile. ⁹ Sekemuivwizile mweye kwa mweye, kwaviya mukome uwo unhu wenu wa umwaka hamwe na sang'hano zake zihile ¹⁰ na muyawale unhu wa sambu. Uwo wogendelela kutendigwa goya na Mulungu, mulumbaji wetu viya vidili simwe jake, muladi mumanye chihanga Mulungu. ¹¹ Mwiihali ino habule kaidi mbasakanyo ya Muyahudi na munhu yeli siyo Muyahudi, yagumigwe ulungwana na hagumigwe ulungwana, heli

mkaya na nyambenyambe, mtumwa na munhu yailegehe. Chilisiko ni chose, na kamuna zimbuli zose.

¹² Mweye ni wanhu wa Mulungu, kumulondani na kum-sagulani muwe wake yeye mwenyewe. Ivo muwe wanhu wene moyo wa ubazi, unhu goya, kunyendanyenda, uhole na kufunya umoyo. ¹³ Muifunyile umoyo na kuilekelela mweye kwa mweye lusita lose munhu yahawa na mbuli ya kum-tagusa miyage. Molondeka muilekelele fana viya Chilisiko viyamulekeleleni mweye. ¹⁴ Yamwenga ya kongeza, muwe na ulondo kwaviya ulondo wolumbiliza chila chinhu muna ukuilumba chigangamavu. ¹⁵ Tindiwalo da Chilisiko dilan-gulize muna imizoyo yenu. Mulungu kawatanga yaweng'he ijo tindiwalo kwa kuwa kumwenu muna ulukuli lumwe, iviya muwe wanhu wa kulava hewela. ¹⁶ Mbuli ya Chilisiko naikale ng'hani mgati mmwenu kwa mvunyo. Ifundizeni na kuizuma kwa ubala wose, imbeni zabuli, na nyila, na nyila za kuntunhiza Mulungu. Mwimbileni Mulungu mwiimizo yenu kwa kulava hewela. ¹⁷ Na chinhu chochose chomu-tenda hebu kulonga, tendeni kwa zina da Mndewa Yesu na kumwing'ha hewela Mulungu Tata kwa nzila yake.

Kaye vilondigwa kukala muna Ugima wa Sambi

¹⁸ Mweye wanaake wahulikeni walume zenu, kwaviya Mndewa ivo viyolonda.

¹⁹ Na mweye walume walondeni wanaake zenu, muleke kuwakalikila.

²⁰ Mweye wana wategelezeni tati zenu na mami zenu kwa chila chinhu, kwaviya ivo vomnogeza Mndewa.

²¹ Mweye china tata na china mama sekemuwasovule wa-nenu, kwaviya wezabeneka moyo.

²² Mweye watumwa wategelezeni wenevale wenu wa chiisi muna zimbuli zose, na si lusita luwomulolani muhala kwaviya molonda kuikomba komba kumwawo, mbali tendeni ivo kwa moyo, kwa ichimu cha kumtosela Mndewa. ²³ Chila chomusang'hana sang'haneni kwa moyo wose, kwa ichimu cha Mndewa na si kwa ichimu cha munhu. ²⁴ Kumbukeni kuwa kezamwing'hani gweko diya doyawekile wanhu wake. Momsang'hanila Chilisiko Mndewa mwenyewe! ²⁵ Yotenda yehile kezapata yombe da ubamanyi wake, kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila ubagulo.

4

¹ Mweye wenevale watendeleni yanogile na fana Mulungu viyolonda kwa watumwa wenu, muhavimanya kuwa na mweye iviya munayo Mwenevale wenu kuulanga.

Ndagilizi kwa wahuwila wose wa Chilisito

² Sekemuleke kutosa, na muhatosa, muwe meso na mumwing'he hewela Mulungu. ³ Muchitosele cheye iviya, muladi Mulungu yaching'he nzila inogile ya kupeta usenga wake haumanyika wa Chilisito. Kwa ichimu icho lekamana niye sambi namuna ichifungo. ⁴ Nitambikileni muladi nidahe kugong'onda funhu funhu fana vonilondeka.

⁵ Muwe wabala muna ukukala na wanhu weli si wahuwila wa Chilisito, sang'hanileni vinogile lusita lumwili nawo.

⁶ Ulonzi wenu uwe na unovu siku zose, udahe kunogeza, na molondeka muvimanye kumwidika vinogile chila munhu.

Mbuli za kukomelezela

⁷ Ndugu yetu mulondwa Tukiko, yeli msang'hani mwaminika na msang'hani miyetu muna usang'hano wa Mndewa, kezamwing'hani mbuli zose kusonhela niye.

⁸ Lekamana nomtuma kumwenu muladi yamsangalazeni mizoyo yenu kwa kuwalongeleni mbuli zetu. ⁹ Kezakhwiza na Onesimo, ndugu mulondwa yeli munhu wa kwaminika, iyo ni munhu wa kumwenu kezawalongelani mbuli zose za hano hamwetu.

¹⁰ Alisitaliko yeli muna ichifungo hamwe na niye, komulamsani, na Maliki iviya, mwihwa wa Balinaba. Muhokela mumala ndagilizi za kumuhokela Maliki yaheza kumwenu.

¹¹ Na Yosuwu, zina jake dimwenga Yusito, iviya komulamsani. Wano watatu wawo Wayahudi muhala wowahuwile na kusang'hana usang'hano hamwe na niye kwa ichimu cha Ufalume wa Mulungu, na wanitaza ng'hani.

¹² Na Epafulo yeli munhu wa kumwenu, msang'hani wa Yesu Chilisito, komulamsani, koiyoha kumtoselani muladi mwime chigangamavu na mkangale na muyamanye ng'hani malondo ya Mulungu. ¹³ Nomulavila ukalangama kuwa kosang'hana ng'hani kwa ichimu cha mweye na kwa ichimu cha wawo weli Laodikiya na kwa ichimu cha wawo weli Hiyelapoli. ¹⁴ Na Luka yeli mganga wetu mulondwa na Dema, womulamsani.

¹⁵ Walamseni ndugu weli Laodikiya, na mulamseni mwali Nimifa, na bumbila da wahuwila woting'hana mwiikaye yake. ¹⁶ Muhakomeleza kusoma usenga uno, weng'heni na wayenu bumbila da wahuwila wa Laodikiya na wawo wasome, na usenga woniwandikile wanhu wa Laodikiya, wamwing'heni na mweye musome. ¹⁷ Na mulongeleni Alikipo, "Wilole goya sang'hano ija yowing'higwe na Mndewa."

¹⁸ Niye Paulo nokwandika ndamsa zino kwa mkono wangu mwenyewo. Kumbukeni mizabi yangu.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WASESALONIKE Ulongozi

Usenga wa mwanduso kwa Wasesalonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Yodahika kuwa ni usenga wa mwanduso wa Paulo yowandikile muna Ibibiliya na wandikigwa habehi na mwaka 51 kwandusila viyelekigigwe Yesu. Paulo viyakalile Kolimso lusita viyandike usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Sesalonike, bumbila diya doyardilaule muna umwanza wake we kaidi wa chimisiwonali muna Sang'hano za Watumigwa 17:1-10. Yolongigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikalile na Wayahudi wamwenga na Wagiliki wengi.

Paulo kapotwa kukala uko Sesalonike kwa lusita lutali viyamalile kudilaula bumbila, ivo kautuma usenga uno hamwande kuwagela moyo wahuwila wa uko. Usenga wokaliza mbuli nyingi na malagilizo yamwenga yowasonhela Wachilisito viya viwalondeka kukala muna uhuwilo. Yodahika wahuwila wa bumbila da Sesalonike wakala wolonda kunogiligwa na mbuli ino. Paulo kasang'hanila kwiza kwa Chilisito lusita lwa kaidi fana chimu cha kukala na ugima uja wa kumwamhilila Mulungu muna 5:6-8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa ndamsa kwa bumbila na kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna isula ya 1.

Kaidi kofambula sang'hano yake na mbuli ziya zoyazigalile Timoseyo muna isula ya 2-3.

Maabaho Paulo kolava malagilizo viya Wachilisito viwalondeka kukala muna dibung'hulo mbaka Yesu vondayeze mwanza we kaidi muna 4:1-15:15.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kudilamusa bumbila na kuwalamba wamtegeleze ng'hani munhu yoyose muna dibumbila yondayasome usenga uwo muna 5:16-28.

¹ Paulo na Silowano na Timoseyo, chojandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wa Mulungu Tata na Mndewa Yesu Chilisito. Nowalondela unovu na tindiwalo.

Ugima na uhuwilo wa Wasesalonike

² Chomwing'ha hewela Mulungu siku zose nowatoseleni mweye na kuwakumbukeni siku zose. ³ Kwaviya chowakumbuka haulongozi wa Mulungu Tati yetu viya vimusang'hana kwa uhuwilo na vomuigaza na sang'hano kwa ichimu cha ulondo wenu, na kufunya umoyo kwenu kokugaligwe na lolelo mgati mwa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁴ Ndugu zetu, chivimanya kuwa Mulungu kowalonda na kawasagula mweye. ⁵ Kwaviya vichiipetile Mbuli Inogile kumwenu, hachiipetile kwa mbuli muhala, mbali kwa udahi na nhazo ya Muhe Yelile na kwa kweli. Movimanya viya vichikalile hagati yenu kwa kuwataza mweye. ⁶ Mweye mudisondelela simwe jetu na mumuhiga Mndewa. One ihawa mugazigwa ng'hani, muuhokela usenga kwa deng'ho dodilawa kwa Muhe Yelile. ⁷ Ivo mweye muwa simwe kwa wahuwila wose wa Makedoniya na Akaya. ⁸ Kwa ichimu cha kuiyoha kwenu usenga wa Mndewa uhulikika si uko Makedoniya na Akaya muhala, mbali uhuwilo wenu kwa Mulungu wenela chila hanhu. Ivo hachilondeka kulonga chinhu chochose bule. ⁹ Wanhu waja walonga viya vimuchihokele lusita vichimulauleni na viya vimulekile kutambikila nyang'hiti na kumuhindukila kumtambika Mulungu, muladi kumsang'hanila Mulungu wa ugima na kweli, ¹⁰ na kumgozela Mwanage kulawa kuulanga yondayabwele kaidi. Yoyamzilibule, mwanage iyo ni Yesu yondayachikombole muna inhaguso ikwiza ya Mulungu.

2

Usang'hano wa Paulo uko Sesalonike

¹ Ndugu zetu muvimanye kuwa mwanza wetu kumwenu hauwile bule. ² Muvimanya viya vichigazigwe na vochiligigwe kuja Filipi ching'hali hachinafika kumwenu Sesalonike. One ihawa kukala na kulema ng'hani mbali Mulungu wetu kachiguma moyo chimulongeleni Mbuli yake Inogile bila ya kudumba. ³ Mazumo yetu si ya uvwizi hebu yelibule lungilo dihile hebu ya kuvwiza. ⁴ Mbali siku zose cholonga viya Mulungu viyolonda kwaviya yeye kachitogola, kaching'hiliza usang'hano wa kupeta Mbuli Inogile. Cheye hachilonda kuwanogeza wanhu, mbali cholonda kumnogeza Mulungu yomanya mbuli zifisike za mizoyo yetu. ⁵ Mulungu ni mkalangama wetu na muvimanya kuwa hachisang'hanile mbuli za kuikombakomba kwa wanhu wala hachilondile kupata vinhu kwa ufiso. ⁶ Hachilondile utunhizo kulawa kwa wanhu hebu kulawa kumwenu hebu kulawa kwa wanhu waja wochidahile kuwalemeya fana viya watumigwa wa Chilisito. ⁷ Cheye cha watumigwa wa Chilisito chahadahile kumgazani mweye, mbali cheye chilagusa uhole fana viya

mama viyomulolesa mwanage. ⁸ Kwaviya cheye chiwalonda mweye ng'hani, chikala na deng'ho kuwalongela Mbuli Inogile kulawa kwa Mulungu, mbali iviya ugima wetu na niivo vomukalile walondwa wetu. ⁹ Kweli ndugu zangu kumbukeni viya vichisang'hane sang'hano na magayo! Chisang'hana usang'hano imisi na ichilo muladi sekechim gaze munhu wowose, lusita lose lwa kuwapetela Mbuli Inogile ya Mulungu.

¹⁰ Mulungu iviya kolonga mweye mwa wakalangama wetu, vichikalile kumwenu mweye womuhuwila kwa kwela na unhu goya na bila ya kulongigwa vihile. ¹¹ Viya vimmanyile vichimsang'hanile chila imwe wenu fana viya tata voyomsang'hanila mwanage mwenyewo. ¹² Cheye chiwazuma na chiwaguma moyo na kumulambani mukale fana voimnogeza Mulungu, yowatanga mukale nayo muna ufalume na ukulu wake.

¹³ Na iviya cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu cha mbuli ino, vimuhulike mbuli ya Mulungu kulawa kumwetu, hamuitogole bule fana mbuli ya munhu, mbali fana viya kumwenu mbuli ya Mulungu. Na mbuli ija itenda sang'hano mgati ya mizoyo yenu mweye muhuwila. ¹⁴ Mweye ndugu muyasondelele mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli ya Mulungu uko Yudeya, kwaviya mugazigwa na wakaya wayenu fana mabumbila ya wahuwila wa Chilisito viwagazigwe na Wayahudi, ¹⁵ wowamkomile Mndewa Yesu na walotezi, na wachigaza cheye. Wawo hawamnogeza Mulungu, nawo ni wehi wa wanhu wose. ¹⁶ Mbaka wageza kuchilemesa kuwapetela wanhu weli si Wayahudi usenga wondauwagalile ukombola. Niivo viwongezele peta ya uhasanyi wawo wose wowatendile siku zose mbaka sambu. Lelo ludoko lwa Mulungu luwahumulukila.

Paulo kolonda kuwaula Wasesalonike kaidi

¹⁷ Ndugu, kwiileka na mweye kukala kwa lusita muhala, na iviya kwiileka uko kukala kwa chihanga muhala na siyo kwa moyo. Lusita ludodo hamwande chamhiswa na hamu ng'hulu ya kuwawona kaidi chihanga kwa chihanga. ¹⁸ Chilonda kwiza kumwenu. Niye Paulo nigeza kubwela kaidi kumwenu kufosa mwanza umwe mbali Lufyende kachikimilila. ¹⁹ Mweye mwiidumwe niyo lolole jetu, deng'ho jetu na kombelo jetu da uhumu dondachiigodele lusita Mndewa Yesu vondagabwele. ²⁰ Kweli, mweye ni utunhizo wetu na deng'ho jetu.

3

¹ Ivo hachidahile kufunya umoyo kaidi mbali chilamula vinoga kusigala bululu da Asene chiidumwe. ² Chimtuma ndugu yetu Timoseyo kumwenu msang'hani wa Mulungu hamwe na cheye muna ukupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Chimtuma kumwenu kuwaguma ludabwa na kuwagangamiza muna uhuwilo wenu, ³ muladi hata imwe wenu sekeyabwele kuchisogo na manhesa yano yochipata. Mweye wenyewo muvimanya vinogile kuwa chilondeka kupata magayo yayo. ⁴ Kwaviya lusita lwose vichikalile hamwe na mweye, chimulongelani chohita kugazigwa, fana viya vimuvimanyile vinogile yaja yoyachilawilile. ⁵ Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu. Sidahile kugozela ng'hani na ivo nimtuma nipate mbuli za uhuwilo wenu. Nidumba kuwa mummanye Mwihi kezageza kuwagwisa mweye na kuwa usang'hano wose wochisang'hane kumwenu waga bule.

⁶ Mbali Timoseyo keza sambi kulawa kumwenu kachigalila mbuli zinogile za uhuwilo na ulondo wenu. Na kachilongela kuwa mochikumbuka goya lusita lwose mulonda kuchiwona cheye fana cheye vichilonda kuwawona mweye. ⁷ Ivo ndugu, muna yamagayo na uzidilwa wochipata, chogumigwa moyo kwa kuhulika mbuli za uhuwilo wenu, ⁸ kwaviya sambi chodaha kukala kweli kwa kuwona mokwima chigangamavu muna ugima wenu kwa kuilumba na Chilisito. ⁹ Sambu chodaha kumwing'ha hewela Mulungu wetu kwa ichimu chenu. Chomwing'ha hewela kwa deng'ho dichili najo haulongozi wake kwa ichimu chenu. ¹⁰ Chomtambikila Mulungu imisi na ichilo kwa moyo wetu wose, muladi yaching'he nzila ya kuwaoneni chihanga kwa chihanga muladi chidahe kwika goya chochose chihunguke muna uhuwilo wenu. ¹¹ Chomtambikila Mulungu wetu yeli Tati yetu na Mndewa wetu Yesu, yachidahize kwiza kumwenu.

¹² Mndewa yautende ulondo wenu wongezeke na ukule, muladi muinogele mweye kwa mweye na muwanogele wanhu wamwenga wose, fana viya cheye vichiwanogele mweye. ¹³ Niivo yili kuwa kezawagangamiza na mwizakuwa mwabule uhasanyi na mwelile haulongozi wa Mulungu wetu yeli Tata lusita Mndewa wetu Yesu vodayeze hamwe na waja wose weli wake.

4

Ugima woumnogeza Mulungu

¹ Kwa kongezela ndugu zangu chiwafundiza viya vimulondeke kukala muladi kumnogeza Mulungu na kweli viya

vimukala. Na sambi chomulambani kwa zina da Mndewa Yesu mutende vinogile ng'hani na ng'hani. ² Kwaviya muya-
 manya yaja yamafundizo yochiweng'hile mweye kwa udahi
 wa Mndewa Yesu. ³ Kwa yano niyayo yoolonda Mulungu,
 kwela kulawa kuuleka ugoni. ⁴ Chila mulume kolondeka yav-
 imanye kululanguliza lukuli lwake mwenyewo kwa kwela na
 ugoya. ⁵ Na si kwa kulonda yehile fana wanhu hawammany-
 ile Mulungu. ⁶ Ivo munhu yoyose sekeyamsovule miyage
 wala kumwihila muna imbuli ino. Chimulongelani kweli
 chimala na kuwalongela kuwa Mndewa niiyo yonda yawata-
 guse wanhu wose wowotenda yayo. ⁷ Kwaviya Mulungu ha-
 chitangile muladi chikale muna ugoni, mbali muna ukwela.
⁸ Lelo yeye yoyolema mafundizo yano hamulema munhu
 bule, mbali komulema Mulungu, yoyoweng'ha Muhe Yelile.

⁹ Habule chimu cha kuwandikilani mbuli ya ulondo kwa
 wahuwila wayenu, mweye wenyewo mfundizigwa na Mu-
 lungu viya viilondeka kuinogela. ¹⁰ Na mukalaga mowa-
 tendela ivo ndugu zenu wose chila hanhu muna iisi ya
 Makedoniya lelo ndugu chowalamba musang'hane ivo kwa
 kuiyoha ng'hani. ¹¹ Kaidi muiyohe kutindiwala na kutenda
 usang'hano wenu wenyewo na kwa makono yenu fana vichi-
 walagilize. ¹² Kwa kutenda vino mwizakuwa na ugenzi
 unogile haulongozi wa wanhu hawamuhwila Chilisito wala
 hamwizalonda kutazigwa na munhu yoyose.

Kubwela kwa Mndewa

¹³ Mbali ndugu zetu cholonda muvimanye ukweli kuson-
 hela wanhu wadanganike, muladi sekemuwe na lugano, fana
 waja welibule lolelo. ¹⁴ Cheye chohuwila kuwa Yesu kadan-
 ganika na kazilibuka, ivo chohuwila kuwa Mulungu kezawa-
 gala hamwe na Yesu wadanganike wakalile womuhuwila.

¹⁵ Ino yochiwalongela ni mbuli ya Mndewa, cheye chili
 wagima chizakuwa chisigala. Lusita Mndewa vondayeze
 kaidi hachizawalongolela waja wamalile kudanganika.
¹⁶ Kwaviya Mndewa mwenyewo kezehumuluka kulawa
 kuulanga hamwe na lukemo na dizi da Msenga wa Mulungu
 imkulu na mhalati ya Mulungu nawo wadanganike muna
 Ichilisito wezakuwa wa mwanduso kuzilibuka. ¹⁷ Maabaho
 cheye wondachiwe wagima lusita ulo, chizaduganyigwa
 hamwe nayo muna yamawingu kwa kwiiting'hana na
 Mndewa kuulanga. Na ivo chizakala na Mndewa siku zose.
¹⁸ Ivo mweye igeleni moyo mweye kwa mweye kwa mbuli
 zino.

5

Mwiisasale kwa wizilo wa Mndewa

¹ Ndugu zangu hailondeka kumwandikilani mbuli za lusita na siku za vinhu vino vondazilawilile. ² Kwaviya mweye wenyewo muvimanya vinogile kuwa siku von-dayabwele Mndewa izakuwa fana mbavi viyokwiza ichilo. ³ Wanhu vondawalonge, “Kuna tindiwalo na ugoya” lusita ulo ubananzi wizawapata kwa kusinhukiza fana viya mawine ya kuibasula mwana viyompata muke yeli na wimo, wanhu hawezadaha kuhonyokwa. ⁴ Mbali mweye ndugu hamwili muna diziza bule, na ivo siku ija haizamwitusani fana mbavi voyokwiza. ⁵ Kwaviya mweye mose mukala wana wa bung'hulo na wana wa imisi. Cheye si wanhu wa ichilo wala wa ziza. ⁶ Ivo sekechigone nhongo fana wamwenga, mbali chikale meso na chiwe na kulinganya. ⁷ Kwaviya wanhu waja wogona nhongo, wogona ichilo na waja wakolwa, wokolwa ichilo. ⁸ Mbali cheye ni wanhu wa imisi, cholondeka chiwe na kulinganya. Cholondeka chamhilile uhuwilo na ulondo fana viya walo da chihande cha zuma da kuikimilila muna imhambaga, lolelo jetu da ukombola fana pama da zuma da kudikimilila ditwi. ⁹ Mulungu hachisagule muladi chigaye na ludoko lwake, mbali chiupate ukombola kufosela Mndewa wetu Yesu Chilisito. ¹⁰ Kadanganika kwa ichimu chetu muladi chikale hamwe nayo, chiwe wagima hebu chidanganike lusita von-dayabwele, ¹¹ kwa ivo igeleni moyo na kuitaza mweye kwa mweye fana vimutenda sambu.

Ndagilizi ya kugotolela

¹² Lelo chowalamba ndugu zetu kuwahulika waja wose wotenda usang'hano na mweye, waja wowalanguliza na kuwafundizeni kwa mbuli ya ugima kwa kuilumba na Chilisito. ¹³ Weng'heni hishima ng'hulu na kuwalonda kwa ichimu cha usang'hano wawo womutenda. Muwe na tindiwalo mgati yenu.

¹⁴ Ndugu chowalamba muwalamule waja wokala chiubwa, wageleni moyo wanhu wowabeneke moyo na watazeni nyondenyonde na wafunyileni umoyo wanhu wose. ¹⁵ Loleni munhu wowose sekeyamulihilizile imwenga yehile kwa yehile, ila muilungile kutenda yanogile siku zose na kuitendela yanogile mweye kwa mweye na kuwatendela yanogile wanhu wose weli na mweye.

¹⁶ Mudeng'helele siku zose. ¹⁷ Toseni kwa Mulungu lusita lose. ¹⁸ Mwing'heni hewela kwa chila chinhu chochilawilila kwaviya yayo ni malondo ya Mulungu kumwenu kwa kuilumba na Chiilisito Yesu. ¹⁹ Sekemumkimilile sang'hano

za Muhe Yelile. ²⁰ Sekemuuzehe usenga woulawa kwa Mulungu. ²¹ Mbali muvigeze vinhu vose na kuyamha yanogile. ²² Muyepule na chila wihi.

²³ Mulungu mwenyewo yoching'ha tindiwalo yamtendeni welile kwa chila nzila, yeke moyo na muhe na lukuli bila ching'wasu chochose vondayeze kaidi Mndewa wetu Yesu Chilisito. ²⁴ Yeye yowatanga mweye kezatenda ivo, kwaviya ni mwaminika.

²⁵ Ndugu chitoseleni cheye. ²⁶ Walamseni ndugu wose kwa chilaguso chelile cha ulondo. ²⁷ Nomulambani kwa udahi wa Mndewa musome usenga uno kwa wahuwila wose. ²⁸ Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WASESALONIKE Ulongozi

Usenga we kaidi kwa Seselonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo viiwoneka muna 1:1. Kandika usenga uno kwa uguhi viyakomeleze 1 Sesalonike, usenga uno wandikigwa mwaka 51 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yakalile Kolimso lusita viyandikile usenga uno kwa bumbila da Sesalonike, bumbila dino kakala yadilaule muna umwanza wake wekaidi wa chimisiwonali yolagusigwa muna Sang'hano za Watumigwa muna 17:1-10. Yokwandikigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Bumbila da Sesalonike dilondeka kusang'hanila na mbuli za uhelelo na Yesu Chilisito vondayabwele mwanza wekaidi, kwaviya Paulo kandika vinhu vingi kusonhela ivo muna zisenga zake kwa Wasesalonike. Habehi ya nusu ya 2 Sesalonike wosonhela lusita lwa uhelelo. Paulo iviya kawazuma kusonhela mulungu wa uvwizi. Chila munhu kolondeka kusang'hana sang'hano muladi yapate ndiya viiwoneka muna 3:6-10.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga kwa kuitambulisa yeye mwenyewo na mwanza wake muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha bumbila da Sesalonike na kudipula kwa ichimu chawo muna 1:3-12.

Maabaho Paulo kolonga kusonhela lusita lwa uhelelo Muna isula ya 2.

Iviya Paulo kolonga kusonhela mulungu wa uvwizi na kuwalonda kusang'hana sang'hano 3:1-15.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kudilamusa bumbila da wahuwila wa Chilisito 3:16-18.

¹ Niye Paulo hamwe na Silowano na Timoseyo, chowandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wanhu wake Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

² Chomulondelani unovu na tindiwalo da Mulungu Tati yetu na kwa Mndewa Yesu Chilisito.

Nhaguso vondayeze Chilisito kaidi

³ Ndugu zetu, cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu. Vinoga cheye kutenda ivo,

kwaviya uhuwilo wenu wokula ng'hani na ulondo wenu kwa chila munhu uwa mwingi. ⁴ Lekamana choigodela kwa ichimu chenu muna yamabumbila ya wanhu wa Mulungu womuhuwila Chilisito. Choigodela kwaviya mogendelela kufunya umoyo na kuwa na uhuwilo na kulolela kufosela manhesa yose na magayo yomuyapata.

⁵ Uhelelo wa yayo yose mweye molondeka mwingile muna Ufalume wa Mulungu uwo kwa ichimu chake mweye mogazigwa. Magayo yayo yose yolagusa kuwa nhaguso ya Mulungu inoga. ⁶ Mulungu kezatenda vinogile, kezawalihilizila magayo waja wowowagaza mweye, ⁷ na kumwing'hani muhavu mweye womugaya. Na cheye iviya kezatenda mbuli iyo chipindi Mndewa vondayabwele kulawa kuulanga hamwe na wasenga wa kuulanga weli na ludabwa, ⁸ na kuwatagusa na wenge da moto waja wowomulema Mulungu na waja wowolema kutegeleza Mbuli Inogile ya Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁹ Nhaguso yawo izakuwa kunangigwa siku zose na kubaguligwa haulongozi wa Mulungu na udahi wa utunhizo wake. ¹⁰ Siku ija vondayeze kezahokela utunhizo kwa wanhu wake na kezahokela hishima kwa wahuwila wose. Mweye iviya mwizakuwa mwaiwawo, kwaviya muhuwila usenga uja wochimgalileni.

¹¹ Lekamana chogendelela kutosa kwa ichimu chenu. Chomulamba Mulungu wetu yamdahizeni kulondeka mukale fana viyamtangileni kukala. Kakomeleza chila lungilo jenu da kutenda yanogile na chila sang'hano yenu ya uhuwilo kwa ludabwa lwake. ¹² Chotambika vino muladi zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito ditunhizigwe mgati yenu, na mweye ditunhizigwe kwa kwiilumba na Chilisito, kwa unovu wa Mulungu wetu na Mndewa Yesu Chilisito.

2

Munhu ija yotangigwa mwihi

¹ Ndugu zangu nomulambani kwa mbuli ya kubwela kaidi kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito na cheye vondachiiduganye haulongozi wake. ² Sekemuwe na lugano himahima mwiimizo yoy mbaka kuleka lungilo jenu, wala sekemusinhuzigwe, kwa muhe wala kwa mbuli, wala kwa usenga wougesigwa kuwa wetu, fana siku ya Mndewa ifika imala. ³ Sekemutogole kuvwiziligwa na munhu yoyose kwa vovose viya. Kwaviya siku ija hadiza mbaka Ulemo Mkulu ulawilile na munhu ija yotangigwa Mwihi, uhelelo wake ni kunangigwa. ⁴ Yeye kezalema chinhu chochose chiya wanhu chowochitanga kuwa ni mulungu hebu chowochitambikila na kuchika uchanyha ya vinhu vose. Yeye kezahita mbaka kwingila muna Ikaye

ya Mulungu na kukala umo na kuitanga yeye mwenyewo Mulungu.

⁵ Vino hamukumbuka kuwa vinikalile na mweye nimulongelani yano yose? ⁶ Mbali lelo kuna chinhu chochimkilila na munhu ija yotangigwa Mwihi, na mweye muchimanya chinhu icho, ivo munhu ija yotangigwa Mwihi kezawoneka lusita lwake. ⁷ Hata ivo ludabwa lufisike lwa ija Mwihi wosang'hana usang'hano mbaka sambu, mbali ija yokimilila kezagendelela mbaka vondayasegezigwe. ⁸ Maabaho munhu ija yotangigwa Mwihi kezagubuliligwa, mbali Mndewa Yesu yaheza kezamkoma kwa mhumuzi ya mulomo wake na kumnanga kwa bung'hulo da wizilo wake. ⁹ Munhu ija yotangigwa Mwihi kezakwiza na ludabwa lwa Lufyende na kutenda mauzauza na vilaguso na mawewedeka ya chila uvwizi, ¹⁰ na kusang'hanila chila mbasakanyo wa wihi wa kuvwiza muna dibumbila da kwaga. Wawo wezakwaga kwaviya hawauhokele na kuulonda ukweli, muladi wakomboligwe. ¹¹ Kwa ichimu chino Mulungu kaweka hasi ya nguvu ya kwaga muladi wadahe kuhuwila mbuli za uvwizi. ¹² Na wanhu wose waja hawaihuwile kweli mbali wodeng'helela mbuli zihile, watagusigwe.

Musaguligwa kwa ukombola

¹³ Chilondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu, ndugu womunogeligwa na Mndewa. Kwaviya Mulungu kawasagula wa mwanduso mukomboligwe kwa udahi wa Muhe na kumtendani wanhu wa Mulungu kwaviya mupate kukomoligwa kwa kusafya kwa kuhuwila mbuli za kweli. ¹⁴ Mulungu kamtangileni mbuli ino, kwa kufosela Mbuli Inogile yochiwapeteleni, kamtangani muhokele hanhu henu muna utunhizo wa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ¹⁵ Ivo ndugu zetu imeni chiugangamavu na kwamha mafundizo yaja ya kweli yochimfundizeni, muna yamapetelo yetu na usenga wochiwandikile.

¹⁶ Chompula Mndewa wetu Yesu Chilisito mwenyewo na Mulungu Tati yetu kachilonda na kwa unovu wake kachigela moyo siku zose na kuchigangamiza muna dilolelo dinogile, ¹⁷ yawageleni moyo na kumgangamizani, muladi lusita lose mudahe kusang'hana na kulonga yanogile.

3

Chitambikileni

¹ Kwa kongezela, ndugu chitoseleni muladi usenga wa Mndewa ugendelele kupwililika hima hima na kuhokiligwa kwa hishima fana viya vidili kumwenu. ² Iviya chitoseleni

muladi Mulungu yachikombole na wanhu welibule unovu na wehile kwaviya si wose wohuwila usenga uno.

³ Mbali Mndewa ni wa kwaminika yondayawatende mugangamale na kuwakaliza na Mwihi. ⁴ Na Mndewa koching'ha uhuwilo mkulu kumwenu, chomanya kweli kuwa mosang'hana na mwizagendelela kusang'hana yaja yochimulongeleni.

⁵ Nompula Mndewa yailangulize mizoyo yenu kwa ulondo wa Mulungu na ufunya umoyo womwing'higwe na Chilisito.

Vomulondeka kusang'hana

⁶ Ndugu chomulagilizani muna dizina da Mndewa Yesu Chilisito, muiteganye na ndugu wowokala chiubwa, na siwo kusondelela mafundizo yochiweng'hile. ⁷ Mweye wenyewo muvimanya kuwa molondeka kusondelela simwe jetu. Cheye vichikalile na mweye hachikalile wabwa bule. ⁸ Hachidile ndiya ya munhu wowose bila kumuliha. Chiyyoha kusang'hana usang'hano kwa uzidilwa imisi na ichilo, muladi sekechimgaze munhu wowose kumwenu. ⁹ Chitenda ivo siyo kwaviya chabule udahi wa kulonda kutazigwa na mweye, ila kwaviya cholonda kumwing'hani simwe da kusondelela. ¹⁰ Kwaviya lusita luja vichikalile kumwenu chimulagilizani mbuli ino, kuwa munhu yahalema kusang'hana usang'hano sekeyaje ndiya.

¹¹ Kwaviya chohulika kuwa kumwenu wauko wanhu wabwa, wabule sang'hano zawo wenyewo, mbali wosang'hanila mbuli za wamwenga. ¹² Kwa zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito chowalagiliza na kuwazuma wanhu wawo wasang'hane usang'hano wa kuitunza na kuipatila ndiya yawo wenyewo.

¹³ Mbali mweye ndugu, sekemulegele kusang'hana yanogile. ¹⁴ One kuna munhu yoyose hautegeleza usenga wetu wochimgalilani. Muiteganye nayo munhu iyo na sekemulonge nayo, muladi yawone chinyala. ¹⁵ Mbali sekemumtendele fana viya munhu yomwihila, mbali mzumeni fana viya ndugu.

Mbuli za kuuhelelo

¹⁶ Mndewa wa tindiwalo mwenyewo nayamwing'heni tindiwalo siku zose kwa nzila zose. Mndewa yawe hamwe na mweye mose.

¹⁷ Nokwandika vino kwa mkono wangu mwenyewo, ndamsa kulawa kwa Paulo! Vino ivo vovilagusa kuwa ivo vinyandika, ivo vonikwandika.

¹⁸ Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA TIMOSEYO Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Timoseyo wandikigwa na Mtu-migwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wa mwanduso wodahika wandikigwa hagati ya mwaka 62 na 64 kwandusila viyelekigwe Yesu, lusita viyakalile yokwandika ukala uhelelo wa ugima wake. Paulo kamuwona Timoseyo fana mwanage hata kumtanga "mwanage" muna Wafilipi 2:22 na 1 Timoseyo 1:2 na 1:18.

Ino ni imwe ya senga nne za Paulo zoyamwandikile munhu na siyo kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga nhatu ni 2 Timoseyo na Tito na Filimoni. 1 Timoseyo imema mafundizo mengi ya nhosa ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 2:1-15 na nhogolwa kwa walangulizi wa bumbila da wahuwila muna 3:1-13 na mazumo kusunhela wafundiza wa uvwizi 1:3-11 na 4:1-5 na 6:2-5. Ino yolagusa viya Paulo viyakalile komfundiza Timoseyo muladi yawe mulangulizi muna yamabumbila. 1 Timoseyo iviya imema mafundizo mengi yoyodaha kuwataza walangulizi wa mabumbila yetu ya sambu.

Yeliumo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2.

Kaidi komzuma Timoseyo kusunhela wafundiza wa uvwizi muna 1:3-11.

Maabaho Paulo kogendelela kulonga viya viyolava hewela kwa ichimu cha Yesu Chilisito muna 1:12-19.

Iviya Paulo komulagiliza Timoseyo kusunhela nhosa na walangulizi wa mabumbila muna isula ya 2-3.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kumulagiliza Timoseyo muna isula ya 4-6.

¹ Niye Paulo, mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa ndagilizi ya Mulungu Mulopozi wetu na Chilisito Yesu yochimulolela.

² Nokwandikila weye Timoseyo, mwanangu kweli muna uhuwilo.

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mazumo kwa mafundizo ya uvwizi

³ Nokulagiliza ukale uko Efeso, fana viya vinikupulile vinikalile nohita Makedoniya. Wanhu wamwenga uko wofundiza mafundizo ya uvwizi, wagomese wanhu wawo.

⁴ Walongele wazileke simo za uvwizi na kulonga mbuli haziliuko za ludongo lukulu lwa mawasaho, yayo yogala kuleka kuitogolela na hayazenga bule muna isang'hano ya Mulungu, yoi manyika kwa uhuwilo. ⁵ Lungilo da malagilizo yayo ni ulondo woulawa kuna umoyo welile, udahi wa kuvimanya kusagula kutenda yanogile hebu yehile na uhuwilo wa kweli. ⁶ Wanhu wamwenga wayapuwa yayo na wahindukila mbuli zilibule fambulu. ⁷ Wolonda kuwa wafundiza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali hawamanyile mbuli zawo zowolonga wala mbuli zowozikanhamiza.

⁸ Chivimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yanoga one yahasang'haniligwa fana viilondeka. ⁹ Chovimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayekigwe kwa ichimu cha wanhu wowotenda yanogile mbali kwa ichimu cha wanhu wabenaji na wazelenzi na waja hawategeleza na wanhu wowolema Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na wahasanyi na wanhu weli si welile na wanhu hawamanyile nzila ya Mulungu na wanhu wowakoma tati zawo na mami zawo hebu wakomaji wowose waja. ¹⁰ Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yekigwa kwa ichimu cha wagoni na walume woyangala na walume wayawo na wowochuza wanhu na wavwizi na woihaha chiuvwizi hebu wowotenda chochose chochiilema na mafundizo ya kweli. ¹¹ Mafundizo yayo yopatika muna Imbuli Inogile ya Mulungu yeli na utunhizo na yotemela mate, yoning'higwe niipete.

Kumwing'ha hewela Mulungu kwa unovu wake

¹² Nomwing'ha hewela Mndewa wetu Chilisito Yesu, yoyaning'hile ludabwa kwaviya kaniwona nokwaminika na kanisagula nimsang'hanile. ¹³ Hata fana umwaka nimuliga na kumgaza na kumsovula. Mbali Mulungu kaniwonela ubazi kwaviya nikala nabule uhuwilo na ivo sivimanyile bule yaja yonikalile notenda. ¹⁴ Mndewa wetu kaning'ha unovu wake mwingi na uhuwilo na ulondo muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ¹⁵ Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na kutogoligwa ng'hani, Chilisito Yesu keza muna isi yose kuwalopola wahasanyi. Niye ni muhasanyi kufosa wose. ¹⁶ Mbali Mulungu kaniwonela ubazi muladi kwa kufosela niye nili muhasanyi kufosa wose, Chilisito Yesu yadahe kulagusa kufunya umoyo kwake. Na vino niye nipate kuwa simwe da wanhu wose wondawahuwile hamwande na kupata ugima wa siku zose. ¹⁷ Iyo ni Mfalume wa siku zose na hadanganika na hawoneka na yeli Mulungu yaidumwe. Yahishimigwe na yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo.

¹⁸ Mwanangu Timoseyo, nokwing'ha ndagilizi ino, kusonhela mbuli zilongigwe na walotezi wa Mulungu usenga umwaka kusunhela weye. Sang'hanila kwa kusondelela mbuli izo muladi udahe kuhuma muna ing'hondo ya wihi. ¹⁹ Yamhisa uhuwilo wako na uwe udahi wa kusagula kutenda yanogile. Wanhu wamwenga hawatendile ivo bule, ivo waubananga uhuwilo wawo. ²⁰ Mwa iwawo waumo Himenayo na Alekizanda, wanhu wawo niwatagusa kwa kuwaleka waiting'hane na ludabwa lwa Lufyende, mbuli ino izawafundiza waleke kumuliga Mulungu.

2

Nhambiko ya bumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Mbuli ya mwanduso, nomulambani mulongeleni Mulungu vinhu vomuvilonda na tambikeni kwa Mulungu na watambikileni wanhu wamwenga, na mumwing'he hewela Mulungu kwa ichimu cha wanhu wose. ² Wapulileni wafalume kwa Mulungu na wanhu wose weli muna ulangulizi, muladi chidahe kukala kwa uhupi na tindiwalo hamwe na kumdumba Mulungu na ugenzi unogile. ³ Kutambika kwa Mulungu fana ivo kunoga na kotogoleka haulongozi ha Mulungu Mulopozi wetu, ⁴ yoyowalonda wanhu wose walopoligwe na wadahe kuimanya kweli. ⁵ Kwaviya kuna Mulungu imwe muhala, na kuna imwe yowabenela vibiki wanhu na Mulungu. Munhu iyo ni Chilisito Yesu. ⁶ Kailava mwenyewo kuwakombola wanhu wose, ino yolagusa kuwa kwa lusita lufaya Mulungu kalonda kuwakombola wanhu wose, ⁷ na lekamana nitumigwa niwe mtumigwa na mfundiza wa wanhu weli siyo Wayahudi, kugong'onda usenga wa uhuwilo na ukweli. Silonga uvwizi, nolonga ukweli.

⁸ Chila hanhu homuiting'hana kutambika nolonda walume wowotenda yanogile haulongozi ha Mulungu wenule makono yawo yelile kwa Mulungu bila ludoko hebu ubishi. ⁹ Iviya nolonda wanaake wasang'hanile nzewe kuyawala viwalo vovitogoleka haulongozi wa wanhu, na siyo kuihamba kwa kusakulila mvili kwa madambwa wala kwa kuyawala lulu wala zahabu wala si kwa viwalo viguligwe hela ng'hulu. ¹⁰ Mbali kwa kusang'hana yanogile, fana voilondeka kwa wanaake wowolonga womdumba Mulungu. ¹¹ Wanaake wolondeka wakale hupi na kutegeleza wahaifunza Mbuli ya Mulungu. ¹² Niye simulekela mwanamke yafundize hebu yamfyate mulume, mbali kolondeka yakale hupi. ¹³ Kwaviya Adamu kakala munhu wa mwanduso kulumbigwa, maabaho Hawa. ¹⁴ Na siyo Adamu

yavwiziligwe, mbali kakala mwanamke iyo yavwiziligwe na kawa muhasanyi. ¹⁵ Mbali mwanamke kezalopoligwa kwa kupata wana, one yahakala muna uhuwilo na ulondo na ukwela na ugezi unogile.

3

Walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito

¹ Ulonzi uno wa ukweli, mulala yolanguliza bumbila da wahuwila yoyolola goya mbuli za wanhu muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito, kolonda usang'hano unogile. ² Ivo mulala mulangulizi yolola goya mbuli za wanhu muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka sekeyalongigwe vihile na yawe na muke imwe muhala na yawe na kulinganya na yawe munhu yotogoleka na wanhu na sekeyawe mgila yadahe kufundiza, ³ sekeyawe mkolwa wala mtowa wanhu, mbali yawe munhu muhole na yolonda tindiwallo, iviya sekeyawe munhu wa kumelela mate hela. ⁴ Yadahe kuilanguliza vinogile kaye yake na kuwafundiza wanage wamtegeleze kwa hishima ng'hani. ⁵ One munhu hadaha kuilanguliza kaye yake mwenyewo kodahaze kulola goya bumbila da wahuwila wa Mulungu? ⁶ Munhu yanduse kuhuwila sambu, sekeyatendigwe kuwa mulangulizi muna dibumbila da wahuwila wa Mulungu, sekeyeze kumemwa magoda na kulamuliligwa nhaguso fana viya Mwihi viyala-muliligwe nhaguso. ⁷ Iviya kolondeka yawe na nhogolwa inogile kwa wanhu weli si wahuwila wa Mulungu, muladi sekewakwehule na kugwa muna umtego wa Mwihi.

Watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

⁸ Iviya watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wolondeka wawe na ugenzi unogile na sekeyawe wadelenya na sekewakolwe divai wala sekewamelele mate hela zozipatika kwa nzila zihile, ⁹ kwa moyo wouku-longela kwabule ubanazi kolondeka kwamhilila ukweli wa uhuwilo ugubuligwe na Mulungu. ¹⁰ Wolondeka teng'hu wagezigwe, one wahawoneka wabule begete jojose, wodaha kusang'hana usang'hano uwo. ¹¹ Iviya wanaake wolondeka wawe na ugenzi unogile na sekewadete wanhu, iviya wawe na myoyo ya kulinganya na waminike muna vinhu vose. ¹² Mtazi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka yawe na muke imwe muhala na yadahe kulanguliza kaye yake na wanage vinogile. ¹³ Kwaviya watazi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wowotenda vinogile

usang'hano wawo wowatenda wanhu wamwenga wawategeleze na wodaha kuwa bila kudumba kwa uhuwilo wawo muna ukuilumba na Chilisito Yesu.

Ukulu wougubuligwe

¹⁴ Nokwandikila usenga uno, nololela kwiza kumwako vino sambi. ¹⁵ Mbali one nahakalama, usenga uno woku-longela ugenzi uchilondeka chiwe nawo muna ikaye ya Mulungu, niijo bumbila da wahuwila wa Mulungu yeli mgima dili mhanda ya mgomba na chandusilo cha kweli. ¹⁶ Habule kuiuzagiza, ukulu wougubuligwe wa nzila yetu ya kumtam-bikila Mulungu.

Kawoneka chiunhu,

Muhe Yelile kamulagusa kuwa kanoga haulongozi wa Mulungu,

kawoneka na msenga wa kuulanga.

Kagong'ondigwa muna zisi zose,

kahuwiligwa muna isi yose,

kasoligwa kuulanga kwa Mulungu.

4

Wafundiza wa uvwizi

¹ Muhe Yelile kolonga funhu funhu kuwa zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga wezaubela uhuwilo na kuitegeleza mihe ya uvwizi na mafundizo ya vinyamkela. ² Mafundizo yalingile ivo yopwililisigwa na wanhu wadelenya, udahi wawo wa kuvimanya kusagula kutenda yanogile hebu yehile ubanangigwa fana viya chinhu chilunguzigwe na moto. ³ Wanhu wawo wowagoma wanhu kwiisola na iviya kuja ndiya zimwenga zimwenga. Mbali Mulungu kalumba ndiya izo muladi zidigwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu kwa waja wahuwile na wowoumanya ukweli. ⁴ Chila chinhu chiyalumbile Mulungu chinoga, habule chinhu cha kulemigwa, mbali vinhu vose vihokeligwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu. ⁵ Kwaviya Mbali ya Mulungu na nhambiko yochitendeza chinhu icho chisafywigwe.

Msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu

⁶ One uhawalongela wahuwila wayago ndagilizi zino, na weye kwizakuwa msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu, weye mwenyewo kogendelela kukula chimuhe muna zimbuli za uhuwilo na mafundizo ya kweli youyategeleze. ⁷ Mbali weye Timoseyo zileme simo ziya zili siyo za Mulungu, zilibule fambulo. Ifunze kukala kwa kumnogeza Mulungu. ⁸ Kuigolola golola lukuli kofaya chidogo, mbali kukala kwa kumnogeza Mulungu kofaya kwa chila chinhu, kwaviya ni kweli yochilaganila ugima muna ugima wa sambi na ugima

ukwiza. ⁹ Ulonzi uno wa kuhuwigwa na kutogoligwa, wolondeka uhokeligwe na kuhuwigwa. ¹⁰ Cheye choiyoha na kusang'hana sang'hano ng'hani kwaviya chomulolela Mulungu yeli mgima, Mulopozi wa wanhu wose haswa waja wohuwila.

¹¹ Walongele malagilizo yano na mafundizo yano. ¹² Sekeutogole munhu yoyose yakwehule kwaviya ung'hali mbwanga, mbali uwe simwe kwa wahuwila muna ulonzi wako muna ugenzi unogile na muna ulondo wako na muna uhuwilo na kukala ugima welile. ¹³ Siku zose gendelela kusoma Maandiko Yelile muumwingi na kupetela na kufundiza mbaka vondanize. ¹⁴ Sekeuleke kusang'hanila chitumetume cha chimuhe chili mgati yako, chowing'higwe kwa mbuli za walotezi wa Mulungu wa Mulungu na kwa kwikiligwa makono na lundo da walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito. ¹⁵ Zigese ng'hani mbuli izo na kuzitenda muladi wanhu wose wawone funhu funhu viya viugendelela. ¹⁶ Ilole goya weye mwenyewo na mafundizo yako. Gendelela kutenda ivo, kwaviya one uhatenda ivo, kwizailopola weye mwenyewo na kuwalopola waja wokuhulika.

5

Chowolondeka kusang'hana wahuwila

¹ Sekeumbwakile mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali ulonge nayo kwa uhole fana viya tati yako, watendele wabwanga fana viya ndugu zako, ² nawo walala wa chike walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito ulonge nawo kwa uhole fana viya mami zako, na wandele fana viya lumbu zako, bila kuwagesa vihile.

³ Uwasang'hanile yanogile wanaake wagane welibule utazi wowose. ⁴ Mbali one mgane yahawa na wana hebu wazukulu, wawo wolondeka waifunze kutenda yoyomnogeza Mulungu kwa ichimu cha wanhu wawo wenyewo na kuwaliha tati zawo na mami zawo na wasaho zawo yaja yanogile yowawatendele mwanduso, kwaviya mbuli iyo yomnogeza Mulungu. ⁵ Mwanamke yeli mgane yahawa kweli kabule munhu wa kumtaza, komulolela Mulungu na kogendelela kutosa na kumpula Mulungu yamtaze ichilo na imisi. ⁶ Mbali mgane ija hadaha kuugomesa moyo wake kwa vinhu va madambwa, iyo kalinga fana kadanganika kamala, hata one kowoneka mgima. ⁷ Weye walongele wanhu ndagilizi zino, muladi wanhu wamwenga sekewawoneke wabananga. ⁸ Mbali munhu one haweka goya bule ndugu zake, chilonge wanhu wa mkaye yake mwenyewo, munhu

iyo kaulema uhuwilo wake na ni mwihi ng'hani kufosa munhu ija hamuhuwila Mulungu bule.

⁹ Sekeumwandike muna ichtabu cha wagane mwanamke mgane yoyose yang'hali kufikiza miyaka malongo sita, kaidi yakalile yasoligwe mwanza umwe, ¹⁰ na yawe munhu yomanyika kwa kutenda yanogile na yawalelile wanage vinogile na kuhokela wageni muna ikaye yake na yawasunhile magulu wanhu wa Mulungu na yawe kowataza wanhu wa Mulungu na yawe kowataza weli na uzidilwa na yaiyohe kutenda yanogile kwa chila chinhu.

¹¹ Ivo sekeumwandike wagane wali wali kwaviya one madambwa yawo ya lukuli yahongezeka na kuwa na ludabwa ng'hani kufosa kusang'hana usang'hano wa Chilisito, wezalonda kusoligwa kaidi. ¹² Nawo wezawoneka wabananga kwaviya waleka chilagano chawo cha mwan-duso. ¹³ Wagane fana wawo woifunza kuwa wabwa na kuzebwegela kaye kwa kaye. Chihile ng'hani, iviya wokwandusa kuwadeta wanhu na kuiguma muna zimbuli za wanhu wamwenga na wolonga mbuli ziya hawalondeka kuzilonga. ¹⁴ Ivo nolonda waja wagane wali wali wasoligwe na weleke wana, na kulola goya kaye zawo, muladi wanhu hawachilonda sekewapate nzila ya kuchilonga vihile. ¹⁵ Kwaviya wagane weli wali wamwenga waleka nzila ya Mulungu na kumsondelela Lufyende. ¹⁶ Mbali one muke yohuwila yahawa na ndugu wagane, iyo kolondeka yawalole goya na kuwataza muladi sekeyadilekele bumbila da wahuwila wa Chilisito sang'hano iyo, muladi bumbila da wahuwila wa Chilisito diwataze waja wagane welibule wanhu wa kuwataza.

¹⁷ Walala wodilanguliza vinogile bumbila da wahuwila wa Chilisito wolondeka kwing'higwa vinhu vingi va kuwataza, haswa waja wotenda sang'hano ya kupetela na kufundiza. ¹⁸ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, "Sekeumtatalize ng'ombe umulomo viumsang'hanila kuhuta uhemba," na iviya "Munhu yosang'hana usang'hano kolondeka yalihigwe yombe jake." ¹⁹ Sekeutogole kuhulika malongelezi yomsonhela mulala yolanguliza bumbila da wahuwila wa Chilisito one hayagaligwe na wakalangama waidi hebu watatu. ²⁰ Wakalikile haumwingi wanhu wose wogendelela kutenda uhasanyi muladi wanhu wamwenga wadumbe.

²¹ Nokulagiliza haulongozi wa Mulungu na haulongozi wa Chilisito Yesu na haulongozi wa wasenga wa kuulanga welile, uzamhe ndagilizi izo zose bila kubagula. ²² Weye sekeumtende munhu kuwa mulangulizi himahima munhu yoyose

kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na one uhatenda ivo kwizaihanganya na uhasanyi wake. Kala bila ya wihi.

²³ Kwandusila sambi sekeung'we mazi muhala, mbali ung'we divai chidogo kwa ichimu cha munda wako, kwaviya matamu yokupata usenga kwa usenga.

²⁴ Uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika funhu-funhu, hata wang'hali hawanafika kuna ukulamuliligwa nhaguso, mbali uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika vondawagaligwe kuna ukulamuliligwa nhaguso. ²⁵ Iviya sang'hano zinogile zowoneka funhufunhu, na hata ziya haziwoneka funhufunhu hazidaha kugendelela kufisika.

6

¹ Wanhu wose weli na mbahasha ya utumwa, wolondeka wawategeleze wenevale wawo, muladi wanhu sekewadilige zina da Mulungu na kuzeha mafundizo yetu. ² Watumwa waja weli na wenevale womuhuwila Chilisito sekewawazehe kwaviya wowagesa kuwa wawo ni wahuwila wayawo muhala, mbali wolondeka wawasang'hanile vinogile ng'hani kwaviya wenevale wawo womweda ng'hani kwa ichimu cha sang'hano zawo kaidi ni wahuwila wayawo wowowalonda.

Mafundizo ya uvwizi na utajili wa kweli

Kolondeka kufundiza na kupeta mbuli zino. ³ One munhu yoyose yahafundiza mafundizo ya uvwizi na kozilema mbuli za kweli za Mndewa wetu Yesu Chilisito na mafundizo ya kukala kwa kumnogeza Mulungu, ⁴ munhu iyo koigoda na hamanyile mbuli yoyose, munhu yolonda kuibishila na kugomba kwa mbuli muhala, mbuli iyo yogala ndwagi na migongo na maligo na magesa yehile, ⁵ na ubishi ulibule uhelele, woulawa kwa wanhu nzeweze zawo zidundika na wabule kaidi ukweli. Wanhu wawo wogesa kuwa kumsang'hanila Mulungu ni nzila ya kupatila vinhu vingi.

⁶ Kweli kusang'hana yomnogeza Mulungu na kutogola kuwa na vinhu viyelinavo ni mbuli za kuchitaza ng'hani. ⁷ Mana cheye hachizile na chinhu chochose hano hana isi, na hachizasegela na chinhu chochose. ⁸ One chihawa na ndiya na viwalo, cholondeka kwenezwa navo. ⁹ Mbali wanhu wolonda kuwa na vinhu vingi wezakugwa muna ukugezigwa na muna umtego na tamaa nyingi za chibozi za kugala kulumiza, zoziwatenda wanhu wage na kubanangika. ¹⁰ Kwaviya kulonda ng'hani hela ni mwanduso wa chila wihi. Wanhu wamwenga walonda ng'hani hela waleka uhuwilo wawo na wailumiza mizoyo yawo wenyewo kwa usungu ng'hani.

Paulo komwing'ha ndagilizi Timoseyo

¹¹ Mbali weye munhu wa Mulungu, uyepule na mbuli izo zose zihile, utende mbuli za kukutenda upetigwe kunoga haulongozi ha Mulungu na utende yaja yomnogeza Mulungu na uwe na uhuwilo na ulondo na ufunye umoyo na uwe muhole. ¹² Iyohe kuyahuma magezo muna uhuwilo, muladi upate ugima wa siku zose woutangiligwe na Mulungu lusita viutogole na kulonga mwenyewo uhuwilo wako uwo haulongozi wa wakalangama wengi. ¹³ Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu, yoyoving'ha ugima vinhu vose, na iviya noku-lagiliza haulongozi ha Chilisito Yesu, yoyalavile ukalangama na kulonga mwenyewo ukweli haulongozi ha Pomtiyo Pilato, ¹⁴ uyakalize vinogile malagilizo yano bila begete mbaka siku ija Mndewa wetu Yesu Chilisito vondayeze mwanza wekaidi. ¹⁵ Kwiza kwake kwizatendeka lusita lulondeka lwikigwe na Mulungu mkulu, yeye yaidumwe yotawala na Mfalume wa wafalume na Mndewa wa wandewa. ¹⁶ Yeye muhala kokala siku zose muna dibung'hulo hadidaha kukwenhukiligwa na munhu. Wala habule munhu yoyose yadahile kumuwona wala yodaha kumuwona. Kumwake yeye iwe hishima na udahi siku zose. Ivo.

¹⁷ Walagilize wanhu wose weli na vinhu vingi muna isi ino ya sambu, sekewaigode na sekewalolele vinhu vingi viya havidaha kuloleligwa, mbali wamulolele Mulungu yoyoching'ha vinhu vose kwa wingi muladi chivideng'helele. ¹⁸ Walagilize watende yanogile, na watende sang'hano nyingi zinogile na sekewawe wagila na wawe tiyali kuwagolela wanhu wamwenga vinhu vawo. ¹⁹ Kwa kutenda ivo kwizawataza kupata ugima wa siku zose, fana viya munhu viyokunzagiza vinhu vingi vondavimtaze hamwande.

²⁰ Weye Timoseyo, yakalize yayo yose yowing'higwe. Uyepule na simo zihile na malonganyo ya chibozi, yaja wanhu wamwenga woyalonga, "Umanyi" ²¹ Mana wanhu wamwenga waigoda kuwa na umanyi uwo wa uvwizi, na kwa kutenda ivo wagiza uhuwilo wawo.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA TIMOSEYO Ulongozi

Usenga wekaidi wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wekaidi wodahika wandikigwa habehi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Lusita luno kakala yafungigwe uko Loma viiyoneka muna 2 Tim 1:16. Paulo na Timoseyo wakala wambwiya ng'hani na miyanza mingi kamtenda fana mwanage muna usenga wa Filipi 2:22, muna usenga wa 1 Timoseyo 1:2, 1:18.

Ino ni imwe mwa senga nne za Paulo ziyawalungile wanhu badala ya wahuwila. Senga zimwenga nhatu fana viya Timoseyo wa mwanduso na Tito na Filimoni. Lusita usenga wa Timoseyo wekaidi viwandikigwe, Wachilisito wa Loma wagaya. Yodahika chino icho ichimu cha Paulo kukala kuna ichifungo na kumulongela Timoseyo yafunye umoyo magayo. Fana viili muna usenga wa Timoseyo wa mwanduso, Paulo komzuma ng'hani Timoseyo kusionhela wafundiza wa uvwizi muna usenga wa 1 Timoseyo 1:16-18. Iviya komulongela Timoseyo kuwa kuulongozi kuna lusita ludala muna 3:1.

Yeliumo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2 na maabaho komguma moyo muna 1:3-18.

Kaidi komulongela Timoseyo yafunye umoyo muna 2:1-13. Maabaho komwing'ha ndagilizi muna 2:14-26.

Iviya komzuma kusionhela mbuli zikwiza na nzila inogile kwidika muna 3:1-4:18.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa komzuma muna Timoseyo 4:9-24.

¹ Niye Paulo mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa kunogelwa na Mulungu, kwa ichimu cha chilagano chiya cha ugima wa siku zose wili muna kuilumba na Chilisito Yesu,

² nokwandikila weye Timoseyo mwanangu mulondwa.

Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mbuli za hewela na mbuli za kugela moyo

³ Nomwing'ha hewela Mulungu, inimsang'hanila kwa umoyo wounilongela nabule ubananzi, fana viya wasaho zangu viwatendile. Nomwing'ha hewela Mulungu chila vinikukumbuka muna zinhambiko zangu ichilo na imisi.

⁴ Nokumbuka masozi yako na nolonda ng'hani kukuwona muladi nideng'helele ng'hani. ⁵ Nokumbuka uhuwilo wako wa kweli, uhuwilo uyakalile nawo wau yako Loisi

na mamiyake yako Eunike. Novimanya kuwa weye iviya uhuwilo uwo kunawo. ⁶ Kwa ichimu icho nokukumbusa uchitende chitumetume icho chiwe na ludabwa ng'hani, chitumetume chiya chiwing'higwe na Mulungu lusita vinikwikile makono yangu kukutenda kuwa mulangulizi. ⁷ Mana muhe yoching'higwe na Mulungu siyo wa kuchitenda chidumbe, mbali muhe yochitenda chiwe na ludabwa na kulonda na kulinganya.

⁸ Lelo sekeuwone chinyala kulonga mbuli za Mndewa wetu hebu kulonga mbuli zangu niye nili mfungigwa kwa ichimu cha kupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Mbali ilumbe na niye kufunyila umoyo yehile kwa ichimu cha Mbuli Inogile, usondelelel iviya kwa ludabwa luwing'higwe na Mulungu. ⁹ Kachilopola na kuchitanga kuwa wanhu wake, siyo kwa ichimu cha sang'hano zetu zinogile, mbali kwa ichimu cha lungilo jake na unovu wake. Kaching'ha unovu uwo kufosela Chilisito Yesu kwandusila kulumbigwa kwa isi yose. ¹⁰ Na sambu unovu wa Mulungu ugubuligwa kumwetu kufosela kwiza kwake Mulopozi wetu Chilisito Yesu. Yeye kabananga ludabwa lwa ifa na kaugubula ugima ulibule ifa kwa kufosela Mbuli Inogile.

¹¹ Kwa ichimu cha Mbuli iyo Inogile, niye nikigwa niwe mtumigwa na mpetelaji na mfundizaji. ¹² Niye nogaiya mbuli izo, mbali siwona chinyala kwaviya nimmanya ija yonimuhwila, kaidi novimanya kuwa kezachikaliza vinogile chiya choyaning'hile mbaka zuwa diya vondayeze kaidi. ¹³ Yamha vinogile mafundizo yaja ya kweli yonikufundize, kwa uhuwilo na kwa kulonda muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ¹⁴ Kaliza chinhu chiya chinogile chiwing'higwe kwa nhazo ya Muhe Yelile yoyokala mgati yetu.

¹⁵ Kuvimanya kuwa wanhu wose weli muna isi ya Asiya wanileka, hagati yawo waumo Figelo na Helimogene. ¹⁶ Nompula Mndewa yawawonele ubazi wanhu wa kaye ya Onesifolo, kwaviya kanisangalaza miyanza mingi na haniwonele chinyala kwaviya namuna ichifungo. ¹⁷ Lusita viyafikile Loma, kunizahila ng'hani mbaka kaniwona. ¹⁸ Nompula Mndewa yamuwonele ubazi muna isiku ya uhelelo! Na weye kovimanya vinogile ng'hani mbuli ziya zose zoyanitendele Onesifolo uko Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu

¹ Ivo mwanangu ugangamale muna unovu wa Mulungu wochiupata muna ukuilumba na Chilisito Yesu. ² Na mafundizo yaja youhulike noyafundiza haulongozi ha

wakalangama wengi, uwafundize wanhu wokwaminika wondawadahe kuwafundiza wanhu wamwenga.

³ Na weye funya umoyo yaja yehile fana mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu. ⁴ Munhu yoitowa kuing'hondo koleka kusang'hana sang'hano za ugima za chila zuwa mbali kosang'hana sang'hano za ng'hondo muladi yamnogeze mkulu wake. ⁵ Munhu yoyose yolonda kuhuma kukimbila hadaha kwing'higwa gweko da kuhuma one hamhise malagilizo ya miyangalo. ⁶ Mulimi yatendile usang'hano kwa kuiyoha kolondeka yawe wa mwanduso kupata chiya chotile muna umgunda wake. ⁷ Yeke muumoyo yano yonilonga, kwaviya Mndewa kezakutaza uyamanye yano yose.

⁸ Mkumbukeni Yesu Chilisito yoyazilibuligwe na yakalile wa welesi wa Daudi fana viilonga Mbuli Inogile yoniipeta, ⁹ ivo nogazigwa na nifungigwa minyololo fana munhu yotenda yehile. Mbali mbuli ya Mulungu haifungigwa minyololo bule. ¹⁰ Ivo nofunyila umoyo chila chinhu kwa ichimu cha wanhu wasaguligwe na Mulungu muladi nawo wapate ulopozi woupatika kwa kufosela Chilisito Yesu, na wougala utunhizo wa siku zose. ¹¹ Ulonzi uno wa ukweli,

“One chidanganika hamwe na Chilisito, iviya chizakala hamwe na yeye.

¹² One chihagendelela kufunya umoyo, iviya chizalanguliza hamwe nayo.

One chahambela, nayo iviya kezachibela.

¹³ One cheye hachiwa wanhu waminika, yeye kezasigala mwaminika, kwaviya hadaha kugalula chiya chiyalongile.”

Msang'hani yatogoligwe na Mulungu

¹⁴ Walongele wanhu sekewazimize mbuli zino na kuwazuma haulongozi ha Mulungu waleke kuisosokanya mbuli. Kuisosokanya uko kwa mbuli hakugala mtazo mbali kogala ubananzi mkulu kwa wanhu wohulika. ¹⁵ Uiyohe kuilagusa kutogoligwa na Mulungu fana msang'hani hawonela chinyala usang'hano wake na iviya ija yofundiza voilondeka mbuli ya kweli ya Mulungu. ¹⁶ Uyepule na mbuli za chibozi na hazimnogeza Mulungu kwaviya zowatendeza wanhu wagendelele ng'hani kukala kutali na Mulungu. ¹⁷ Mafundizo yawo yezakwenela fana londa jenela himahima na kuja nyama za lukuli. Hagati yawo waumo Himenayo na Fileto. ¹⁸ Waileka nzila ya kweli na wabananga uhuwilo wa wanhu wamwenga kwa kulonga kuwa uzilibuko wa wanhu wose utendeka umala. ¹⁹ Mbali ukweli wa Mulungu wima chigangamavu fana viya dibwe da chandusilo, na

kuchanyha yake kwandikigwa mbuli zino za chilaguso, “Mndewa kawamanya wanhu wake” na “Wanhu wose woilonga kuwa wawo wa Mndewa, waleke mbuli zihile.”

²⁰ Basi muna ikaye ng'hulu muna mahamha na via mbasakanyo, vimwenga vitendigwe kwa shaba na zahabu kwa sang'hano ya chiidumwe, vimwenga vitendigwe kwa mibiki na ulongo kwa sang'hano za chila zuwa. ²¹ One munhu yoyose yahaisafya kwa kuigola na vinhu vihile, kezakuwa fana viya chia cha sang'hano ya chiidumwe, kwaviya kasaguligwa na komfaya Mndewa wake, na kaisasala kwa chila sang'hano inogile. ²² Mbali uyepule na mbuli za kumelela mate za ubwanga, usang'hane yanogile hau-longozi ha Mulungu na uhuwilo na ulondo na tindiwalo. Uwasondelele wanhu womtanga Mndewa kwa moyo welile. ²³ Mbali uyepule na kuisosokanya kwa chibozi na mbuli zilibule mtazo wowose, uvimanye kuwa zogala ndwagi. ²⁴ Msang'hani wa Mndewa halondeka kuwa na ndwagi. Kolondeka kuwa muhole kwa wanhu wose, yawe mfundiza yanogile na yofunya umoyo, ²⁵ kolondeka kuwazuma kwa uhole waja waihasanye nayo, kwaviya Mulungu kodaha kuwatenda wasamhe na kuyamanya yoyolondeka. ²⁶ Kwa nzila iyo wodaha kuimanya nzila ya kusulupuka muna umtego wa Mwihi, yoyawagwilile na kuwatenda watende viyolonda.

3

Siku za uhelelo

¹ Uvimanye kuwa muna zisiku za uhelelo kwizakuwa na lusita lwa magayo. ² Wanhu wezakuwa woilonda wenyewo na wanhu wene kulonda hela na wanhu wene kuitogoza na wanhu wene kuigoda na wanhu wene kuliga na wanhu hawawahulika tati zawo na mami zawo, welibule hewela na iviya wanhu wehi. ³ Iviya wezalawilila wanhu hawawalonda wanhu wamwenga, hawalonda kulekelela na wavwizilaji na wadelenya na wakali na hawalonda yanogile, ⁴ wanhu wowahinduka wayawo na hawaiteganya na wene magoda na wolonda madambwa kufosa kumulonda Mulungu. ⁵ Kwa kuwalola wezawoneka fana wanhu womuhuwila Mulungu, mbali wolema ludabwa lwake, iteganye na wanhu fana wawo. ⁶ Wanhu wamwenga wokwingila muna zikaye za wanhu, na kuwavwizila wanaake muladi wawategeleze wawo muhala. Wanaake wawo ni waja wabozi wamemile uhasanyi na kulangulizigwa na chila madambwa. ⁷ Wanaake wawo wogeza kuifunza siku zose, mbali kwaviya viweli hawadaha kumanya ukweli. ⁸ Wanhu wawo wolema

ukweli fana viya Yane na Yambule *viwamulemile Musa, nzewele zawo zibanangika, walemigwa kwaviya uhuwilo wawo wa uvwizi. ⁹ Mbali wanhu wawo hawezagendelela ng'hani, kwaviya ubozi wawo wizawoneka na wanhu wose, fana viya viiwalawilile Yane na Yambule.

Ndagilizi za ukomelezelo

¹⁰ Mbali weye kuyamanya mafundizo yangu na ugenzi wangu, na lungilo jangu muna ugima na uhuwilo wangu na kufunya umoyo kwangu na kulonda kwangu na kugozela kwangu, ¹¹ kugaya kwangu na yangu. Kuyamanya yose yoyanilawilile uko Antiyokiya na Ikoniya na Lisitila, nifunya umoyo magayo makulu. Mbali Mndewa kanilopola muna yayo yose. ¹² Munhu yoyose yolonda kukala kwa kumnogeza Mulungu muna ukuilumba na Chilisito Yesu, kezagazigwa, ¹³ na wanhu wehi na wavwizi wezaiyoha kuwa wehi ng'hani, kuno wowamvwizila wanhu wamwenga na wenyewo wowwiziligwa na wanhu wamwenga. ¹⁴ Mbali weye gendelela kutenda yaja yolondeka youfundizigwe na kuhuwila kwa ugangamalo. Kuwamanya waja wakalile wafundiza wako, ¹⁵ na kokumbuka kuwa kusongela viukalile mwana mdodo, kuyamanya Maandiko Yelile, yoyodaha kukwing'ha ubala wouching'ha ukombola kwa kufosela kumuhuwila Chilisito Yesu. ¹⁶ Maandiko Yelile yose yandikigwa kwa kulangulizigwa na Mulungu, yofaya kugolosela na kufundizila na kuwazuma wanhu ubananzi wawo na kuwalanguliza kukala kwa kumnogeza Mulungu, ¹⁷ muladi munhu yosang'hana sang'hano ya Mulungu yawe na chila chinhu choyolonda muna ukumsang'hanila Mulungu na yaisasale kutenda chila sang'hano inogile.

4

¹ Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu na Chilisito Yesu, yondayawataguse wanhu wagima na wadanganike, na kwaviya kokwiza kutawala fana Mfalume. ² Gendelela kugong'onda usenga wa Mulungu, uisasale lusita lufaya na lusita halufaya, bwakila na kuzuma na kugela moyo uhafundiza kwa kufunya umoyo. ³ Mana lusita lwizakwiza wanhu wezalema kutegeleza mafundizo ya kweli, mbali kwa kusondelela kumelela mate kwawo wezaiduganyila wafundiza wengi wondawawalongele mbuli ziya muhala zowolonda kuzitegeleza. ⁴ Wezalema kutegeleza ukweli na wezategeleza simo za uvwizi. ⁵ Mbali weye uwe na kulinganya muna zimbuli zose na funyilaumoyo kugaya na

* **3:8** Yane na Yambule wakala waganga wa Falawo uko Misili wawo wamulemile Musa. Lola chitabu cha Kulawa 7:11.

sang'hana usang'hano wa kupeta Mbuli Inogile, sang'hana vinogile usang'hano wako.

⁶ Mana lusita lwa kudanganika kwangu lwahabehi, na damu yangu izagidigwa fana viya wakulu wa nhambiko wa Mulungu viwogida nhosa ya divai haulongozi ha Mulungu. ⁷ Niutenda usang'hano wangu kwa kuiyoha na kukomeleza, nitenda vinogile fana munhu yoihuma kukimbila na uhuwilo niwika goya. ⁸ Hamwande ha yayo nikiligwa kombelo da uhumi da kupetigwa ninoga haulongozi ha Mulungu. Kombelo diya Mndewa mwenyewo yeli msemi yanogile, kezaning'ha zuwa ijo, wala si niye muhala, mbali iviya na wanhu wose wowogozela kwa kulonda kulawilila kwake.

Ndagilizi za Paulo

⁹ Iyohe wize kumwangu himahima. ¹⁰ Mana Dema kazilonda mbuli za isi ino, kanileka na kahita Sesalonike, Kilesike kahita Galatiya na Tito kahita Dalimatiya. ¹¹ Ni Luka muhala yeli hamwe na niye. Msole Maliki yeze hamwe na weye, kwaviya kodaha kunitaza muna usang'hano wangu. ¹² Nimtuma Tukiko yahite Efeso. ¹³ Vondawize, nigalile koti jangu donidilekile kwa Kalipo uko Tulowa, iviya nigalile vitabu, haswa viya vovitendigwe kwa mbende.

¹⁴ Alekizanda, muhunzi kanitendela vinhu vihile ng'hani, mbali Mndewa kezamuliha kwa chiya chiyatendile. ¹⁵ Iteganye nayo, kwaviya kaulema ng'hani usenga wetu.

¹⁶ Viniigombe mwanduso habule munhu yanitazile, mbali wose wanileka. Nompula Mulungu sekeyawapetele ubananzi kwa mbuli iyo. ¹⁷ Mbali Mndewa kanitaza na kuning'ha ludabwa, mbaka nidaha kugong'onda Mbuli Inogile yose ipetigwe, na wanhu wose weli siyo Wayahudi waihu-like, ivo nikomboligwa kulawa muna ifa fana kulopoligwa muna umulomo wa simba. ¹⁸ Na Mndewa kezanilopola kwa chila sang'hano ihile, na kunika nikale bila ya kugaya muna ufalume wake kuulanga. Mndewa yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo!

Ndamsa za kuuhelelo

¹⁹ Walamseni Pilisika na Akila na waja weli muna ikaye ya Onesifolo. ²⁰ Elaso kakala Kolimso na Tilofimo nimuleka Mileto, kwaviya kakala mtamu. ²¹ Iyoheni mwize lusita chihuhwe ching'hali hachinafika.

Eubulo na Pude na Lino na Kilaudia na wahuwila wamwenga wose wokulamsa.

²² Mndewa yawe na muhe wako.

Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA TITO Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Tito ni umwe muna zisenga nne za Paulo woyomwandikila munhu na siyo bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga ni 1 Timoseyo na 2 Timoseyo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, mbali kamwandika fana usenga woudaha kusomigwa muna umwingi. Chovimanya vino kwaviya kafambula nhunya yake fana Mtumigwa, mbuli ija Tito kaimanya kamala. Yodahika Paulo kawandika usenga uno hagati ya mwaka 63-65 kwandusila yielekigwe Yesu.

Paulo kamulagiliza Tito kuyalanguliza mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yakalile muna ichisiwa cha Chilete. Paulo kawandika usenga uno muladi kumulagiliza Tito kusagula na kufundiza walangulizi wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito. Kazilava ndagilizi zilingile zino muna usenga wake kwa Timoseyo. Usenga wake wolonga viya walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwolondeka kuwa simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na walangulizi wa sambu wavimanye vinogile mbuli zowolondeka kutenda muna ulangulizi.

Yeliumo

Paulo komulagiliza Tito kuwasagula walangulizi wokwaminika muna 1:1-16.

Kaidi komulagiliza kufundiza wanhu kukala kwa ugima wa kumnogeza Mulungu muna 2:1-3:11.

Kuuhelelo, Paulo kogotola kwa kwandika mbuli za kukomelezela muna 3:12-15.

¹ Niye Paulo mtumigwa wa Mulungu na mtumigwa wa Yesu Chilisito. Nisaguligwa na nitumigwa kuwataza wanhu wowasaguligwe na Mulungu muna uhuwilo wawo kwa kuwafundiza ukweli wa kukala kwa kumnogeza Mulungu, ² chandusilo cha uhuwilo ni lololelo da kupata ugima wa siku zose. Mulungu halonga uvwizi bule, kachikila chilagano cha ugima uwo kwandusila mwanduso wa kulumbigwa kwa isi yose. ³ Kagubula mbuli yake kwa lusita lufaya kwa nzila ya kupeta, Mulungu Mulopozi wetu kanilagiliza kuigong'onda.

⁴ Nokwandikila weye Tito, mwanangu kweli muna uhuwilo.

Nokulondela unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mulopozi wetu.

Usang'hano wa Tito kuna ichisiwa cha Chilete

⁵ Nikuleka uko kuna ichisiwa cha Chilete muladi wike goya mbuli ziya zing'hali hazinakomelezeka bule, na kuwasagula walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna ichila bululu, fana viya vinikulagilize. ⁶ Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kolon-deka sekeyawe mbananzi, yawe na muke imwe muhala, na wanage wolondeka wamuhuwile Chilisito na sekewawe na ugenzi wihile na hawategeleza. ⁷ Mana Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito yolola mbuli za wanhu ni ndolezi wa sang'hano ya Mulungu. Kolondeka yawe munhu halongigwa vihile na wanhu wamwenga na yelibule ludoko na siyo mkolwa na yelibule ndwagi na yelibule magoda na halonda kupata hela kwa nzila ihile, ⁸ kolondeka sekeyawe mgila na yalonde mbuli zinogile. Kolondeka ya-tende yanogile haulongozi ha Mulungu na yawe yotenda mbuli voilondeka na yelile na yoilanguliza mwenyewo. ⁹ Kolondeka yamhe chigangamavu mbuli ya kweli fana viya-fundizigwe, muladi yawagume moyo wanhu wamwenga kwa kuweng'ha mafundizo ya ukweli na kuwahuma waja wowolema.

¹⁰ Kwaviya wauko wanhu wengi haswa waja walaw-ile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi wolema kuwategeleza walangulizi na kuwavwizila wanhu wamwenga kwa ubozi wawo. ¹¹ Wanhu wawo wolondeka wafudazigwe, kwaviya wabananga lukolo lose kwa kuwa-fundiza mbuli ziya hazilondeka kufundiza. Wotenda ivo kwa lungilo dihile da kupata hela. ¹² Hata imwe wa walotezi wawo, na yeye iviya Mchilete kalonga, "Wachilete siku zose wavwizi, wang'onyo wehile na wabwa na wamelo." ¹³ Usindila uno ni kweli. Bwakila kwa ukali, muladi wawe na uhuwilo wa kweli. ¹⁴ Na sekewategeleze simo za Chiyahudi na ndagilizi izo zozilawa kwa wanhu waulemile ukweli. ¹⁵ Vino vose vela kwa wanhu waja welile, mbali habule chinhu chelile kwa wanhu waja wafilile na hawamuhwila Mulungu, kwaviya nzeweze zawo na udahi wawo wa kusag-ula yanogile hebu yehile ubanangika. ¹⁶ Wanhu fana wawo waitanga kuwa wommanya Mulungu. Mbali kwa sang'hano zawo womulema. Ni wanhu wouzi ng'hani na hawategeleza, hawafaya kwa sang'hano yoyose inogile.

2

Mafundizo ya kweli

¹ Mbali weye kolondeka ufundize mbuli zozilondeka na mafundizo ya kweli. ² Wafundize walala wa chilume kuwa

wolondeka wawe na kulinganya na wawe na ugenzi unogile haulongozi ha wanhu na wawe na ubala, weme chigangamavu muna uhuwilo na ulondo na kufunya umoyo. ³ Iviya wafundize walala wa chike watende mbuli zinogile haulongozi ha Mulungu. Hawalondeka wawe wadelenya na sekewawe wanhu wa kukolwa. Mbali wolondeka kufundiza yanogile, ⁴ muladi wawafundize wandlele kuwalonda walume zawo na wana wawo, ⁵ wawe na kulinganya na watende yanogile haulongozi ha Mulungu, wolondeka wasang'hane vinogile muna zikaye zawo na wawategeleze walume zawo, muladi Mbali ya Mulungu sekeiligigwe.

⁶ Iviya uwazume wabwanga wawe wa kulinganya muna zimbuli zose. ⁷ Weye mwenyewo kolondeka uwe simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Kaidi mafundizo yayo, uyamhe na kuyahuwila. ⁸ Mbali zako ziwe za kweli zilibule ubananzi, muladi hata wehi wako waja wokulema wapate chinyala kwaviya wezapuwa chochose chihile cha kulonga kusonhela cheye.

⁹ Uwafundize watumwa wawategeleze wenevale wawo na wawanogeze muna zimbuli zose. Wolondeka sekewaibishile nawo, ¹⁰ na sekewawabawile wenevale wawo. Mbali wailaguse kuwa wodaha kuwa wanoga na wokwaminika muladi wayahambe mafundizo ya Mulungu Mulopozi wetu kwa chila chiusang'hana.

¹¹ Kwaviya unovu wa Mulungu ugubuligwa muladi ugale ulopozi kwa wanhu wose. ¹² Unovu uwo wochifundiza chileke wihi na malondo yehile na chikale kwa kulinganya na chikale vinogile volondeka na chikale kwa kumnogeza Mulungu muna ulusita luno, ¹³ ihawa chogozela zuwa diya da deng'ho kulu dochidilolela lusita vondaaulawilile utunhizo wa Mulungu mkulu na Mulopozi Yesu Chilisito. ¹⁴ Yesu kailava mwenyewo kwa ichimu chetu kwa kuchikombola kulawa muna uwihi wose na kuwasafya wanhu wake yeye mwenyewo, kuwa na hamu ya kutenda yanogile. ¹⁵ Fundiza mbuli izo kwa kuwazuma wanhu na kuwabwakila kwa udahi wose. Sekeutogole munhu yoyose yakwehule.

3

Kutenda yanogile

¹ Wakumbuse wanhu wako kuinyendanyenda kwa watawala na weli na udahi, wolondeka kuwategeleza na kuisasala kwa kusang'hana sang'hano inogile. ² Uwalongele sekewamulonge vihile munhu yoyose, mbali wakale kwa tindiwalo na umbwiya na waulaguse uhole wose kwa wanhu wose. ³ Kwaviya usenga umwaka chikala wabozi na chikala

hachitegeleza na chivwiziligwa na kuno chisang'hanila kulonda yehile na madambwa mbasakanyo. Chikala muna uwihi na migongo na chiwehila wanhu nawo wachihila cheye. ⁴ Mbali unovu na ulondo wa Mulungu Mulopozi wetu viugubuligwe, ⁵ kachilopola cheye, siyo kwaviya chitenda yanogile mbali kwa ubazi wake, kufosela Muhe Yelile yachitendile kuwa wanage kwa kwelekigwa mwanza wekaidi na kuching'ha ugima wa sambu kwa kuchisunha na mazi. ⁶ Mulungu kaching'ha Muhe Yelile mvunyo kufosela Yesu Chilisito Mulopozi wetu, ⁷ muladi kwa unovu wake chipate kutogoligwa kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu na kuhokela ugima wa siku zose wochiulolela. ⁸ Ulonzi uno wa ukweli.

Nokulonda uzigangamize mbuli zino, muladi waja womuhuwila Mulungu wailave kutenda yanogile, mbuli zino zinoga na zowafaya wanhu wose. ⁹ Mbali uyepule na ubishi wa chibozi na ndwagi na simo za ludongo lwa mawasaho na kugomba kwa mbuli ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Mbuli zino zabule utazi wowose na hazifaya. ¹⁰ Mzume munhu yotenda wanhu waigole, mulamule mosi maabaho mulamule pili, maabaho muleke. ¹¹ Kovimanya munhu fana ino kaleka nzila ya kweli, na uhasanyi wake wolagusa kabananga.

Ndagilizi za ukomelezelo

¹² Vondaniwatume Alitema hebu Tukiko kumwako, iyohe kwiza Nikopoli, kwaviya nilamula kukala uko chipindi cha chihuhwe. ¹³ Iyohe kumtaza Zeno munhu wa malagilizo na Apolo, muna umwanza wawo na kupata chila chinhu chowochilonda. ¹⁴ Wanhu wetu wolondeka waifunze kutenda yanogile lusita lose muladi wadahe kupata vinhu viwolonda muna ugima wawo, na sekewakale bule.

¹⁵ Wanhu wose weli hamwe na niye womulamsani. Walamse wahuwila wayetu wowochilonda muna uhuwilo. Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA FILIMONI Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Filimoni ni chitabu chidodo chochandikigwe na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Paulo viyandike chitabu chino kakala muna ichifungo, ivo yodahika kandika viyakalile Loma. One ihawa kakala Loma ivo chandikigwa muna umwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwa ivo ulo ukala lusita lumwe viyachandikile chitabu cha Wakolosayi.

Paulo kamwandikila usenga uno munhu yotangigwa Filimoni. Filimoni kakala imwe wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na iviya kakala na mtumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumulamba kuwa halondeka kumtagusa mtumwa wake Onesimo yoyamkimbile. Kwa malagilizo ya Chiloma, Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kandika vinogile ng'hani kumulongela Filimoni kumtogola Onesimo fana viya ndugu yake mwa Chilisito na kamulongela Filimoni kuwa Onesimo yeng'higwe ulegeho wa kusang'hana usang'hano hamwe na Paulo muna 1:13-14.

Yeliumo

Paulo komulamsa Filimoni muna 1:1-3.

Kaidi Paulo komulamba Filimoni yamtogole Onesimo fana viya ndugu mwa Chilisito muna 1:4-21.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwandika lungilo jake da komulaula na iviya katuma ndamsa muna 1:22-25.

¹ Paulo, mfungigwa wa Chilisito Yesu, na Timoseyo ndugu yetu.

Chomwandikila Filimoni mbwiyetu na msang'hani miyetu. ² Na kwa Afiya lumbu jetu, na kwa Alikipo mkalizi miyetu na bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna ikaye yako. ³ Nowalondela mweye unovu na tindiwalo da Mulungu yeli Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Ulondo na uhuwilo wa Filimoni

⁴ Siku zose nihatosa nokukumbuka weye Filimoni na nomwing'ha hewela Mulungu wangu, ⁵ kwaviya nohulika ulondo wako kwa wanhu wose wa Mulungu na uhuwilo wouli nawo mwa Mndewa Yesu. ⁶ Nomtambikila Mulungu kuwa mvava na mweye wime vinogile muna uhuwilo, kwa kufosela uhuwilo uwo upate kumanya yanogile yose yochiwa nayo muna ugima wetu wa kuilumba na Chilisito.

⁷ Ndugu yangu, ulondo wako uning'ha deng'ho kulu na kunigela moyo ng'hani! Kusangalaza mizoyo ya wanhu wose wa Mulungu.

Paulo kompula Filimoni yamuhokele Onesimo

⁸ Kwa ichimu chino, one ihawa nina udahi woning'higwe na Chilisito kukulagiliza mbuli youlondeka kutenda, ⁹ mbali kwa ichimu cha ulondo, nolonda kukulamba, niye Paulo nili mulala na sambu ni mfungwa kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito Yesu. ¹⁰ Nokulamba muhokele Onesimo yoyakalile mwanangu kufosela kuilumba kumwake na Chilisito vinikalile muna ichifungo. ¹¹ Baho umwaka kakala hakufaya bule, mbali sambu kochifaya ng'hani weye na niye. ¹² Sambu nomtuma kumwako kaidi, fana moyo wangu wohita nayo. ¹³ Nolonda nimwike hano hamwe na niye, vino vinili muna ichifungo kwa ichimu cha Mbali Inogile, muladi yadahe kunitaza hanhu hako. ¹⁴ Mbali silondile kutenda mbuli yoyose bila weye kutogola. Wala silondile kukuwangiliza unitendele yanogile, mbali nihalongdile utende viulonda mwenyewo.

¹⁵ Yodahika kuwa Onesimo kasegela kumwako kwa lusita ludodo muladi udahe kuwa nayo kaidi lusita lose. ¹⁶ Na sambu si mtumwa kaidi, mbali ni kufosa mtumwa, ndugu mulondwa mwa Chilisito. Yeye munhu goya ng'hani kumwangu! Na munhu goya ng'hani kumwako, kwaviya yeye ni munhu na ndugu kwa kuilumba na Mndewa!

¹⁷ Ivo, one uhanigesa niye fana miyago, muhokele iyo fana viya vuniihokele niye. ¹⁸ One yahakubananga chinhu chochose hebu yahakwazima chinhu chochose, niye nizaliha. ¹⁹ Niye Paulo, nokwandika kwa mkono wangu mwenyewo nizaliha. Silonda kulonga kuwa ugima wako kunyazima niye. ²⁰ Ivo weye ndugu yangu, mhate yanogile kumwako mwa Mndewa, unisangalaze moyo wangu kwa kuilumba na Chilisito.

²¹ Vonikwandikila novimanya kuwa kwizanihulika na kwizatenda kufosa viya vinilonga. ²² Hamwe na yayo, nisasalileni chiheleto cha kugona, kwaviya nololela kuwa Mulungu kezamwidikani nhosa zenu zose na kunibweleza kaidi kumwako.

Ndamusa ya uhelelo

²³ Epafulo, yeli muna ichifungo hamwe na niye kwa ichimu cha kumsang'hanila Chilisito Yesu, kokulamsa. ²⁴ Iviya Maliki na Alisitaliko na Dema na Luka weli wasang'hani wayangu wokulamsa.

²⁵ Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA KWA WAEBULANIYA Ulongozi

Usenga wa Waebulaniya ni usenga wa kuguma moyo woulagusa viya Yesu viyafikize ulotezi wa Lagano da Umwaka. Wandikigwa fana mapetelo. Kuna mabwelelo 60 ya Lagano da Umwaka muna usenga wa Waebulaniya wouchilagusa viya Yesu viyafikize ulotezi na sang'hano za wakulu wa nhambiko magogogo wa Wayahudi. Kwa ichimu chino, usenga wa Waebulaniya ukala na lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wa Chiyahudi. Usenga wa Waebulaniya wolagusa viya Yesu viyakomeleze Lagilizo da Mulungu muladi wakulu wa nhambiko sekewaleke kulava nhambiko kaidi. Yesu kakala nhambiko kwa ichimu cha uhasanyi wose, lusita lumwe na lusita lose. Wahuwila wa Chilisito muna ulusita lwetu wodaha kugumigwa moyo muna usenga wa Waebulaniya kumsondelela Yesu Chilisito fana imwe yoyotenda yano yadahike kumwetu chimuhuwile Mulungu, na iviya chimuhuwile yeye fana viilagusigwa muna 12:2.

Habule munhu yoyose yammanyile mwandikaji wa usenga wa Waebulaniya, mbali wasomi walamula kulonga yodahika Mtumigwa Paulo, Luka hebu Balinaba. Mwaka yochandikigwe iviya haimanyike mbali wanhu wengi wohuwila kuwa yandikigwa ing'hali kufika mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yelusalemu idanganyizigwa 70 kwandusila viyelekigwe Yesu, mbali mwandikaji wa usenga uno kolonga fana Yelusalemu haidanganyizigwe bule. Usenga wa Waebulaniya wandikigwa mudibululu da Loma fana viilagusigwa muna 13:24 na ugaligwa muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Yeliumo

Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ni mkulu wa walotezi wa Mulungu na wasenga wa kuulanga muna 1:1-4:13.

Kaidi mwandikaji kagendelela kulagusa kuwa Yesu ni mkulu wa wakulu wa nhambiko wowosang'hana muna Ikaye ya Mulungu uko Yelusalemu muna 4:14-7:28.

Maabaho mwandikaji kagendelela kulagusa sang'hano ya Yesu ni ng'hulu kwa kuitogolela kwa umwaka Mulungu koyaitogolele na wanhu kufosela Malagilizo yoyamwing'hile Musa muna 8:1-10:31.

Kuuheleo mwandikaji kogotola kwa kufambula kuwa Yesu ni mkulu kwa chila nzila na kalava ndagilizi 10:32-13:17.

Mbuli ya Mulungu kufosela Mwanage

¹ Baho haumwaka Mulungu kalonga na wasaho zetu miyanza mingi na kwa nzila nyingi kufosela walotezi wake, ² mbali siku zino za uhelelo kalonga na cheye kufosela Mwanage, Mwanage iyo ni ija kufosela yeye Mulungu kalumba isi yose, ija Mulungu kamsagula na kumwing'ha vinhu vose viwe vake yavitawale. ³ Yeye iyo bung'hulo da utunhizo wa Mulungu na simwe da Mulungu mwenyewo, yoyovitenda vinhu vose vigendelele kuwa baho kwa mbuli yake yili na ludabwa, viyamalile kuwasafya wanhu uhasanyi wawo, kakala uko kuchanyha kuulanga ubanzi wa kulume wa Mulungu Mkulu.

Mwana wa Mulungu ni mkulu kufosa wasenga wa kuulanga

⁴ Mwana kawa mkulu kufosa wasenga wa kuulanga, fana viya zina diya Mulungu diyamwing'hile yeye vidili kulu kufosa yawo. ⁵ Kwaviya Mulungu hamulongele msenga wake wa kuulanga yoyose kuwa,

“Weye iyo Mwanangu,
diyelo niwa tati yako.”

Wala Mulungu halongile mbuli ya msenga wake yoyose wa kuulanga,

“Nizakuwa Tati yake
nayo kezakuwa Mwanangu.”

⁶ Mbali Mulungu viyomtuma Mwanage chaudele muna isi yose, kalonga,

Wasenga wa kuulanga wose wolondeka kumtambikila mwanage.

⁷ Mbali kwa mbuli ya wasenga wa kuulanga, Mulungu kalonga,

“Kowatenda wasenga wake kuwa fana mbeho,
na wasang'hani wake kuwa fana milambi ya moto.”

⁸ Mbali kwa mbuli ya Mwana, Mulungu kalonga,

“Weye Mulungu, ufalume wako wizakuwa wa siku zose,
Na kwizawatawala wanhu wako viilondeka. ⁹ Weye kulonda
vinhu vovimnogeze Mulungu na kulema mbuli zihile.
Lekamana Mulungu, Mulungu wako kakusagula
na kakuhaka mavuta na kakutenda udeng'helele kufosa
wayago.”

¹⁰ Iviya Mulungu kalonga,

“Weye Mndewa, kwika chandusilo cha isi,
na kalumba ulanga kwa makono yako.

¹¹ Ivo vose vizahalawa, mbali weye kwizasigala,
vose vizalala fana viwalo.

¹² Kwizazivunganyiza fana walo,

navo vizahambuligwa fana viwalo
Mbali weye siku zose huhambuligwa bule,
Ugima wako wokuwa wabule uhelelo.”

¹³ Mulungu hamulongele bule hata imwe wa wasenga wa kuulanga,

“Kala hano muna ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.”

¹⁴ Vino wasenga wa kuulanga icho choni? Wawo ni mihe yoimsang'hanila Mulungu na yotumigwa kuwataza waja wondawahokele ulopozi.

2

Ukombola Mkulu

¹ Lekamana cholondeka kuyategeleza ng'hani yose kwa ugangamalo na ukweli yaja yochiyahulike muladi sekechiya-puwe. ² Usenga uja wa Mulungu ulongigwe na wasenga wa kuulanga umwaka ulagusa kuwa kweli, na wanhu wose walemile kuusondelela wahokela nhaguso yoilondeke.

³ Vino cheye chizasulupukaze, one hachiugesa ulopozi uno mkulu? Teng'hu Mndewa mwenyewo kaugong'onda ukombola uno, na wose wowamuhulike wachilongela kuwa ni kweli. ⁴ Iviya Mulungu kongeza ukalangama wake kwa kutenda chilaguso na mauzauza na mawewedeko mengi kwa kuwagolela wanhu na kufosela vitumetume va Muhe Yelile voyawagolele wanhu fana viyalondile.

Munhu yochilanguliza kuna ulopozi

⁵ Mulungu hawekile wasenga wa kuulanga wawe walan-gulizi wa isi ikwiza, ija yochiilonga. ⁶ Iviya yalongigwa hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile,

“Munhu yelihi mbaka umkumbuke,
mwana wa munhu yelihi mbaka umwike goya?

⁷ Kumtenda yawe mdodo chidogo kufosa wasenga wa kuulanga

na kumvaza kombelo da ukulu na hishima,

⁸ na keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake
na chila chinhu hana ulangulizi wa munhu.”

Mulungu halekile chinhu hata chimwe, mbali hata vino sambu hachinawona munhu keng'higwa udahi hachanyha ya vinhu vose. ⁹ Mbali chomuwona Yesu yoyatendigwe kuwa mdodo kufosa wasenga wa kuulanga kwa lusita ludodo, muladi kwa unovu wa Mulungu yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose. Kwa ichimu cha magayo yoyagaiye mbaka kudanganika kwake, sambu chomuwona kayawazigwa kombelo da ukulu na hishima. ¹⁰ Kwaviya ifaya kuwa Mulungu yolumba na kukaliza vinhu vose

vinogile, yamtende Yesu kuwa kofaya kufosela manhesa, muladi yawagale wana wengi kuuilumba muna utunhizo wake, mana Yesu iyo yowalangukiza wengi muna ulopozi.

¹¹ Yeye kowasafya wanhu kulawa muna uhasanyi, na waja wowosafyigwa nayo wose ni wana wa Tata imwe. Ni kwaviya iyo Yesu hawona chinyala kuwatanga ndugu zake.

¹² Komulongela Mulungu,

“Nizawalongela ndugu viya viwili,

nizakwimbila nyila za nhogolwa muna imiting'hano yawo.”

¹³ Na kaidi kolonga, “Nizamwikila huwilo jangu Mulungu.”

Na kaidi kolonga, “Na bahano hamwe na wana yoyaning'hile Mulungu.”

¹⁴ Kwaviya wana wawo wana lukuli na damu, Yesu mwenyewo kawa fana wawo na kailumba na unhu wawo. Kakala vino muladi kufosela ifa yake yamuhume Mwihi, yeli na ludabwa lwa ifa, ¹⁵ na ivo yawalekelele wailegehe wanhu waja wakalile siku zose watumwa kwa ichimu cha ludumbo lwawo lwa ifa. ¹⁶ Kwaviya ni kweli hezile kuwataza wasenga wa kuulanga, mbali keza kuwataza welesi wa Bulahimu. ¹⁷ Kwa ichimu chino kolondeka yawe fana ndugu zake kwa chila nzila, muladi yawe mwaminika na mwene ubazi na Mkulu wa nhambiko digogogo muna usang'hano wake kwa Mulungu, muladi wanhu wahasanyi walekelelwe uhasanyi wawo. ¹⁸ Kafunyila umoyo manhesa viyagezigwe, ivo kadaha kuwataza waja wowagezigwe.

3

Yesu Mkulu kufosa Musa

¹ Ivo ndugu zangu, wanhu wa Mulungu, womutangigwe na Mulungu, geseni mbuli ya Yesu iyo yatumigwe na Mulungu kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo wa uhuwilo wochiutogola. ² Kakala kokwaminika kwa Mulungu yoyam-sagule kutenda usang'hano uno, fana viya Musa viyakalile mwaminika muna ukuwasang'hanila wanhu wose wa Isilaeli wowatangigwe kaye ya Mulungu. ³ Yesu kolondeka yahishimigwe ng'hani kufosa Musa, fana viya mwenzi wa kaye kana hishima ng'hani kufosa kaye yenyewo. ⁴ Kwaviya chila kaye yozengigwa na munhu imwe, mbali Mulungu iyo mwenzi wa vinhu vose. ⁵ Musa kakala msang'hani mwaminika muna isang'hano yake yose muna Ikaye ya Mulungu na kalonga vinhu vodayalonge Mulungu hamwande. ⁶ Mbali Chilisito kokwaminika muna Ikaye ya Mulungu. Ch-eye wenyewo ni kaye yake one chihagendelela kuwa magalu na kuigodela lolelo jetu.

Mhumulo ya wanhu wa Mulungu

⁷ Fana Muhe Yelile viyolonga muna Yamaandiko Yelile,
 “Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
⁸ sekemuwe na mizoyo midala fana viya wasaho zenu viwa-
 mulemile Mulungu,
 fana viya viwatendile muna yamazuwa yaja viwakalile
 muna ichuwala, baho viwanilemile.
⁹ Kuja wasaho zenu waniguma muna yamagezo na wanigeza,
 ingawa wawona yaja yonitendile kwa miyaka malongo
 mane!
¹⁰ Ivo niwa na ludoko na wanhu wawo na nilonga,
 ‘Magesa ya wanhu wano yaga, wolema kutegeleza ndagilizi
 zangu.’

¹¹ Niilaha kwa ludoko nilonga,
 ‘Hawezakwingila ng’o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”
¹² Lelo ndugu zangu muteganye muladi munhu yoyose
 kumwenu sekeyawe na moyo wihile fana uwo na yelibule
 uhuwilo mbaka kuigola na Mulungu yeli mgima. ¹³ Mbali
 mugendelele kuhulika mbuli “Diyelo” yosomigwa muna
 Yamaandiko Yelile, igeleni moyo chila zuwa muladi hata
 imwe wenu sekeyawe mdala wa kuvwiziligwa na uhasanyi.
¹⁴ Kwaviya cheye cha hamwe mgati mwa Chilisito ihawa
 chokwamha kwa ugangamalo mbaka kuhelele chiya chochi-
 huwila chichili nacho kulawa mwanduso. ¹⁵ Fana viyolonga
 Maandiko Yelile,
 “Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
 sekemuwe na mizoyo midala, fana viya viwatendile wasaho
 zenu viwamulemile Mulungu.”

¹⁶ Waja wahulike dizi da Mulungu na kulema ni wanhu
 welihi? Wanhu waja ni wanhu wose walangulizigwe
 na Musa kulawa muna isi ya Misili. ¹⁷ Waja Mulungu
 yawehile kwa miyaka malongo mane ni wanhu welihi?
 Waja wanhu wowakalile wotenda uhasanyi, waja wafile
 muna dibwilingu ¹⁸ Waja Mulungu woyawalahile ng’o kuwa
 hawezakwingila muna ihanhu hake ha kuhumula hoy-
 awasasalile ni wanhu welihi? Ni waja hawamtegeleze. ¹⁹ Ivo
 chowona kuwa hawadahile bule kwingila muna isi kwaviya
 walema kuhuwila.

4

¹ Ivo kwaviya chiya chilagano cha kwingila hanhu hake
 ha kuhumula ching’hali baho, leka chiiteganye bule ivo
 imwenga wenu kezahapuwa hanhu haja. ² Kwaviya
 chigong’onda Mbali Inogile fana viwatendile wanhu
 waja wa umwaka. Wahulika usenga mbali hauwafaiye,
 kwaviya hawautogole kwa uhuwilo. ³ Cheye wochihuwila

chizakwingila muna imhumhulo yoyachilaganile Mulungu. Fana viyalongile,

“Niilaha kwa ludoko, nilonga,

‘Hawezakwingila ng’o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”

Kalonga ivo ingawa sang’hano yake ikala ikomelezeka kulawa viyalumbile isi yose. ⁴ Kwaviya hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile holonga mbuli ya zuwa da saba, “Mulungu kaleka sang’hano zake zose, zuwa da saba kahumula.” ⁵ Kaidi mbuli ino ino yolonga, “Hawezakwingila ng’o hana ihanhu hangu ha kuhumula.” ⁶ Ino yolagusa chilagano cha kwingila muna imhumulo ching’hali baho, kwaviya waja wowahulike Mbuli Inogile baho mwanduso hawahuwile na hawengile. ⁷ Ino yolagusa kuwa Mulungu katenda zuwa dimwenga ditangigwa, “Diyelo” miyaka mingi ifosile kalonga kufosela Daudi muna Yamaandiko Yelile yoyalongigwe

“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu, sekemuwe na mizoyo midala.”

⁸ One Yoshuwa yahatendile wanhu wahumule, Mulungu sigambeyalonge mbuli ya siku imwenga hamwande. ⁹ Kwaivo kung’hali kuna kuhumula kwa wanhu wa Mulungu fana viyahumule Mulungu siku desaba. ¹⁰ Mana chila yokwingila hanhu ha mhumulo hoyalongile Mulungu, koleka sang’hano yake na kuhumula fana viya Mulungu viyalekile sang’hano yake. ¹¹ Ivo chiyohe chingile muna imhumulo iyo, muladi munhu yoyose mgati yetu sekeyanangigwe kwa kulema kutegeleza fana viwatendile wanhu waja.

¹² Kwaviya mbuli za Mulungu ni ngima na zina ludabwa, zokutwa kufosa zeze dikanha kuno na kuno. Zoibebenyeka mbaka mgati kuna umuhe na unhu fana zeze dikutwa vodikanha mbaka mgati ya vilungo va lukuli na upembe. Mbuli izo zomanya malungilo na magesa ya myoyo ya wanhu. ¹³ Habule chinhu chochose chochifisike haulongozi ha Mulungu, chila chinhu muna ukulumba chong’aa haulongozi wa Mulungu na hachigubikigwe hana yameso yake. Na kumwake yeye cheye chose chizamulongela mbuli zetu zochitendile.

Yesu Mkulu wa nhambiko digogogo

¹⁴ Ivo chamhe ng’hani uhuwilo wochiutogole. Kwaviya chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyengile mbaka kululanga kuyeli Mulungu, Yesu Mwana wa Mulungu. ¹⁵ Mkulu wa nhambiko wetu digogogo kochiwonela ubazi ng’hani muna unyondenyonde wetu, kwaviya yeye mwenyewo kagezigwa fana cheye kwa chila nzila mbali hatendile uhasanyi bule. ¹⁶ Lelo chichikwenhukile bila kudumba

chigoda cha chifalume cha Mulungu mwene unovu, chihokele ubazi na unovu wa Mulungu wa kuchitaza lusita lwa uzidilwa.

5

¹ Chila Mkulu wa nhambiko digogogo yoyasaguligwe hagati ya wanhu wake kokwing'higwa sang'hano ya kusang'hanila Mulungu kwa ichimu chawo kwa kulava sadaka na nhosa kwa ichimu cha uhasanyi. ² Kwaviya yeye mwenyewo ni nyondenyonde kwa vinhu vingi, kodaha kumsolela fana viyeli wanhu waja magesa yawo yaga, wolema kutegeleza ndagilizi zangu. ³ Na kwa ichimu chino yeye mwenyewo ni nyondenyonde, kalondeka yalave nhosa siyo kwa ichimu cha uhasanyi wa wanhu muhala mbali iviya kwa ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo. ⁴ Habule munhu yoyoiapatila hishima ino ya kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo. Mulungu muhala iyo yomsagula munhu kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo, fana viyakalile Haluni.

⁵ Iviya na Chilisito Mulopozi nayo haipatile hishima yeye mwenyewo ya kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo. Mbali Mulungu kamulongela, "Weye iyo mwanangu, diyelo niwa tati yako."

⁶ Na hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile kolonga, "Kwizakuwa Mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki."

⁷ Yesu viyakalile hano mwiisi, kwa ndilo ng'hulu na masozi, katosi na kumulamba Mulungu yoyakalile na udahi wa kumulopola kulawa muna ifa. Kahulikigwa kwaviya kainyendanyenda kwa Mulungu. ⁸ Na ingawa kakala Mwana wa Mulungu, kaifunza kutegeleza kufosela manhesa yoyapatile. ⁹ Na viyakomeleze sang'hano iyatumigwe na Mulungu yaitende, kawalanguliza wanhu wose wowamtegeleze wauhokele ulopozi wa siku zose, ¹⁰ na Mulungu kamulonga kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

Lamulo kwa mbuli ya kuleka uhuwilo

¹¹ Chinayo mengi ya kuwalongeleni kusonhela mbuli iyo, mbali vidala kumulongelani mweye kwaviya mweye muwa wabwa kuhulika. ¹² Kwa lusita luno mweye molondeka kuwa wafundiza, mbali mung'hali molondeka muwe na munhu wa kumfundizani mbuli za mwanduso za Mulungu, molondeka kong'hezigwa matombo, siyo ndiya ndala. ¹³ Na munhu yoyose yogendelela kong'hezigwa matombo yang'hali mwana ching'hele, havimanya mafundizo ya kutenda mbuli zinogile haulongozi wa Mulungu. ¹⁴ Kwa ubanzi

umwenga, ndiya ndala ni ya wanhu wakulu, wowaifundize vinogile wodaha kuvimanya yanogile na yehile.

6

¹ Kwa ichimu icho sekechigendelele kusigala kuna ya-mafundizo ya mwanduso yoyomsonhela Chilisito, mbali chigendelele kukula chimuhe na siwo kugendelela kwika chandusilo muna ukusamha sang'hano hazifaya zozisonhela kumuhuwila Mulungu, ² mafundizo yoyosonhela ubatizo mbasakanyo na mafundizo ya kwikiligwa makono na mafundizo ya uzilibuko wa wanhu na mafundizo ya nhaguso ya siku zose. ³ Chizagendelela kutenda ivo Mulungu yahalonda.

⁴ Kwaviya haidahika kaidi kuwabweleza wanhu waulekile uhuwilo wawo wasamhe. Waja wowakalile mwanduso waumanya ukweli wa Mulungu na kulanza chitumetume cha kuulanga na wamuhokela Muhe Yelile, ⁵ na kulanza unovu wa mbuli za Mulungu na kulanza ludabwa lwa lusita lukwiza. ⁶ Kwa kuuleka uhuwilo wawo wenyewo woilumiza ni fana kumuwamba Mwana wa Mulungu mwanza wekaidi na kumguma chinyala muumwingi.

⁷ Isi yoitonyeligwa na mvula lusita lwingi na koteza mimeya yoifaya kwa walimi, isi iyo itemeligwa mate na Mulungu. ⁸ Mbali mgunda one wahota miwa na ng'honge haufaya, na wizakuwa habehi kuduwiligwa na Mulungu na uhelelo wake ni kusomigwa moto.

⁹ Mbali mbwiya zangu, hata one cholonga vino, chovi-manyi kweli kuwa mweye mwamuna zinzila zingile ng'hani zozizwalanguliza kuna ulopozi. ¹⁰ Mulungu kabule ubagulo, yeye hezazimiza usang'hano wenu womusang'hane hebu ulondo womulaguse kwa ichimu cha Mulungu, kwa kuwataza wanhu wake na mung'hali mowataza. ¹¹ Cholonda ng'hani chila imwe wenu yalaguse kulonda sang'hano izo mbaka kuuhelelo kwa mbuli ziya zomuzilolela zidahe kulawilila. ¹² Ivo, sekemuwe wabwa, mbali muwe fana waja wohuwila na wene kufunya umoyo wezahokela yaja yachilaganile Mulungu.

Chiyalongile Mulungu ni kweli

¹³ Mulungu viyamulaganile Bulahimu kailaha kwa zina jake mwenyewo, kwaviya habule yeli mkulu kufosa Mulungu yeli kufosela iyo yahadahile kuilaha. ¹⁴ Mulungu kalonga, "Nokulongela, kweli nizakutemela mate na nizakwing'ha welesi mvunyo." ¹⁵ Bulahimu kagozela kwa kufunyaumoyo, na ivo kahokela chiya chiyalaganiligwe na Mulungu. ¹⁶ Wanhu wahailaha, woilaha kwa zina da munhu imwe mkulu kufosa wawo wenyewo, na chilaho cholamula

ubishi wose. ¹⁷ Ivo ivo Mulungu kagangamiza chilagano chake kwa kuilaha, kwa kutenda ivo kawalagusa wanhu waja woyawalaganile kuwa hezagalula lungilo jake. ¹⁸ Lelo, kuna vinhu vino vidi, chilagano na chilaho, vino havidaha kugaluka na wala kwa vinhu vino Mulungu hadaha ku-longa uvwizi. Ivo cheye wochikimbilile ukalizi wake, chokwing'higwa moyo kwa kwamhilila lolelo dodikigwe haulongozi wetu. ¹⁹ Chinajo lolelo ijo fana dibwe kulu da kwimizila ngalawa ya ugima wetu. Lolelo ijo digangamala na dima goya, doibebenyeka kuna dipanzia mbaka dofika hanhu helile ha Mulungu. ²⁰ Yesu kalongolela kwingila umo kwa ichimu chetu na kawa Mkulu wa nhambiko digogogo siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

7

Melikizedeki Mkulu wa nhambiko

¹ Ino Melikizedeki kakala mfalume wa bululu da Salemu na mkulu wa nhambiko wa Mulungu yeli uchanyha. Bulahimu viyakalile kobwela kulawa kuna ing'hondo kuyawakomile wafalume, Melikizedeki kaiting'hana nayo na kamtemela mate, ² na Bulahimu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu viyalawile navo kuna ing'hondo. Fambulo da mwanduso da zina Melikizedeki ni, “Mfalume wa kutenda mbuli zozimnogeza Mulungu”, na kwaviya yeye kakala mfalume wa bululu da Salemu, zina jake iviya dina fambulo da “Mfalume wa tindiwalo.” ³ Habule munhu yammanyile tati yake Melikizedeki wala mamiyake yake wala wasaho yake, habule munhu yavimanyile kwelekigwa kwake wala uhelelo wa ugima wake. Kalinga fana Mwana wa Mulungu, kogendelela kuwa mkulu wa nhambiko siku zose.

⁴ Lelo mowona munhu ino viyeli mkulu. Hata Bulahimu wasaho yetu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu vake vose viyapatile kuna ing'hondo. ⁵ Na wana wa Lawi nawo, waja wowokwing'higwa ukulu wa nhambiko, wana malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kusola hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa wanhu wa Isilaeli, yani, ndugu zawo, ihawa walawa muna uwelesi wa Bulahimu. ⁶ Melikizedeki hawile wa welesi wa Walawi, mbali kahokela hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa Bulahimu, iviya kamtemela mate yeye yoyahokele chiya chiyalaganiligwe na Mulungu. ⁷ Iviya hailemigwa bule kuwa munhu yotemela mate ni mkulu kufosa munhu yotemeligwa mate. ⁸ Kwa ubanzi umwe hanhu ha longo hohokiligwa na wanhu hawakala siku zose, na ubanzi umwenga hohokiligwa na ija yochimulonga yang'hali mgima. ⁹ Ivo chodaha kulonga vino, lusita Bulahimu viyalihile hanhu ha longo ha vinhu, na iviya Lawi yohokela

hanhu ha longo ha vinhu kaliha hanhu ha longo ha vinhu kufosela yeye. ¹⁰ Mana lusita Melikizedeki viyaiting'hane na Bulahimu, Lawi kakala muna idamu ya Bulahimu.

¹¹ Kwa ukulu wa nhambiko wa Walawi, wanhu wa Isiaeli weng'higwa malagilizo. Lelo, one usang'hano wa Walawi uhafaiye, sigambe kulondeke kulawilile ukulu wa nhambiko umwenga mbasakanyo uja usondelela viya viulondeka ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki, siyo uja wa Haluni. ¹² Kwaviya ukulu wa nhambiko viugaluke, na malagilizo nayo yolondeka yagaluke. ¹³ Kwaviya Mndewa wetu ija mbuli zino zose zomulonga yeye, kakala wa kabila dimwenga, na habule hata munhu imwe wa kabila jake yoyasang'hanile muna ichilingo cha kulavila nhosa. ¹⁴ Yomanyika chinaganaga kuwa yeye kelekigwa muna dikabila da Yuda, diya Musa haditambule viyakalile kolonga mbuli za kusonhela wakulu wa nhambiko.

Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki

¹⁵ Iviya mbuli ino imanyika funhufunhu. Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki kalawilila kamala.

¹⁶ Yeye hatendigwe mkulu wa nhambiko kwa ndagilizi za chiunhu, mbali kwa ludabwa lwa ugima ulibule uhelelo.

¹⁷ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, "Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki." ¹⁸ Ivo lagilizo da umwaka disegezigwa kwaviya dikala nyondenyonde na hadifaya chinhu. ¹⁹ Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayadahile kutenda chinhu chochose chifaya. Mbali lelo, hanhu hake hekigwa lololo dinogile ng'hani dili kwa ijo chodaha kumkwenhukila Mulungu.

²⁰ Maabaho hano hana chilaho cha Mulungu. Lusita wamwenga viwatendigwe kuwa wakulu wa nhambiko, hakukalile na chilaho. ²¹ Mbali Yesu katendigwa kuwa mkulu wa nhambiko kwa chilaho lusita Mulungu viyamulonge, "Mndewa kalonga kwa kuilaha na hezagalusa chiyalongile, 'Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose.'"

²² Basi kwa ichimu cha mbasakanyo ino Yesu kawa mwimilizi wa lagano dinogile ng'hani.

²³ Iviya wakulu wa nhambiko wakala wengi kwaviya wakala hawakala siku zose wodanganika na hawadahile kugendelela na usang'hano wawo. ²⁴ Mbali Yesu kokala siku zose, na sang'hano yake ya ukulu wa nhambiko hezamwing'ha munhu imwenga. ²⁵ Nayo kwa ichimu icho kodaha kuwalopola wawo wowomwizila Mulungu kwa kufosela yeye, kwaviya kokala siku zose muladi yawapulile kwa Mulungu.

²⁶ Ihawile mbuli ya kufaya ng'hani kumwetu kuwa na mkulu wa nhambiko digogogo fana ino yelile, yelibule ubananzi hebu uhasanyi, kabaguligwa kwa wahasanyi, nayo kenuligwa uchanyha ng'hani kuulanga. ²⁷ Yeye halingile fana Wakulu wa nhambiko magogogo wamwenga, halondile kulava nhosa chila siku kwa ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo na maabaho kwa ichimu cha uhasanyi wa wanhu. Kalava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose, viyailavile yeye mwenyewo. ²⁸ Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yowasagula wanhu weli nyondenyonde kuwa Wakulu wa nhambiko magogogo, mbali kwa chilagano cha Mulungu kachitenda kwa chilaho, chiya chochizile hamwande ya malagilizo, chimsagula Mwana, yoyatendigwe kofaya siku zose.

8

Yesu mkulu wetu wa nhambiko digogogo

¹ Mbuli ng'hulu muna zimbuli zino, cheye chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo, kokala ubanzi wa kulume wa chigoda cha chifalume cha Mulungu kuulanga. ² Yeye kosang'hana sang'hano ya Mkulu wa nhambikowa Digogogo hanhu helile ng'hani, muna dizewe da kweli da Mulungu dodikigwe na Mndewa, wala siyo kwa makono ya munhu.

³ Kwaviya chila Mkulu wa nhambiko digogogo kosaguligwa muladi yalave chitumetume na nhosa kwa Mulungu, kwa ivo Mkulu wa nhambiko digogogo wetu iviya kolondeka yawe na chinhu cha kumulavila Mulungu. ⁴ One yawile hano muna isi, sigambeyawe mkulu wa nhambiko ng'o, kwaviya wauko walava nhosa za vitumetume vivilondeka kwa malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁵ Usang'hano wowou-sang'hana fana wakulu wa nhambiko ni simwe hebu sisila da mbuli za kuulanga, fana Musa viyalagilizigwe na Mulungu, viyakomeleze kuzenga dizewe da Mulungu kwaviya kalonga, "Lola ukavitende vinhu vose kwa simwe diya donikula-guse viukalile kulugongo." ⁶ Mbali sambi Yesu keng'higwa sang'hano ya ukulu wa nhambiko inogile ng'hani kufosa yawo, fana yeye viyekigwe kuwa mulumbilizi wa dilagano diya dinogile ng'hani, na chandusilo chake chikala muna ivilagano vinogile ng'hani.

⁷ Kwaviya lagano diya da mwanduso one dinogile, sigambe dilondeke lagano dekaidi. ⁸ Mbali Mulungu kawawona kuwa wanhu wake wahasanya viyalongile, Mndewa kolonga, "Siku zokwiza, nizatenda lagano da sambi na wanhu wa Isilaeli na wanhu wa Yuda.

⁹ Lagano dino hadizakuwa fana diya donitendile na wasaho zuwa diya viniwasolile kwa mkono wangu na kuwalanguliza kulawa Misili.

Kwaviya hawategeleze chiya chiniwalongele, na niye siwagesile.

¹⁰ Mndewa kolonga, lagano dino nizatenda na wanhu wa Isilaeli

Zahafosa siku ziya, nizakwika malagilizo yangu muna zinzeweze zawo na kwandika mwiimizoyo yawo.

Nizakuwa Mulungu wawo, nawo wezakuwa wanhu wangu.

¹¹ Habule yonda yamfundize miyage, hebu yonda yamulongele ndugu yake, 'Mmanyeye Mndewa.'

Kwaviya wose wezanimanya niye, kwandusila mbugilambugila na wanhu wamanyike.

¹² Nizawalekelela wihi wawo na hezaugesa uhasanyi wawo bule."

¹³ Kwa kulonga lagano dino da sambi, Mulungu katenda lagano da umwaka disakale, na chinhu chochose chochisakala na kuwa cha umwaka chizasegezigwa sambi.

9

Sang'hano ya wakulu wa nhambiko muna isi na kuulanga

¹ Lagano da mwanduso dikala na nzila zake za kutambikila na hanhu helile ha kutambikila hohazengigwe na wanhu.

² Hazengigwa zewe da viheleto vidi, chiheleto cha mwanduso chitangigwa Hanhu Helile na chiheleto chekaidi chitangigwa hanhu helile ng'hani. Umo mukala na chinhu chiya cha kwikila vitasa na lupango na magate vovikigwe haulongozi ha Mulungu. ³ Kuinzingo ya panzia dekaiddi, kukala na dizewe da Mulungu ditangigwe, Hanhu Helile Ng'hani ⁴ Umo mukala na chilingo cha zahabu kwa ichimu cha kufukizila ubani, na sanduku da lagano, dodikalile dihakigwa zahabu banzi zose, na mgati yake mukala na ziga doditendigwe kwa zahabu dodikalile na ndiya yoitangigwa mana mgati yake, mhome ya Haluni yoikalile isuka mayani na mabwe yaja maida yoyandikigwe lagano. ⁵ Mchanyha yake kukala na nyang'hiti zili na utunhizo na mabawa kuchiguma sisila chigoda cha ukulu. Mbali sambi siyo lusita lwa kulonga chila chinhu chimwe chimwe.

⁶ Vino niivo vowekele vinhu vose. Maabaho chila siku wakulu wa nhambiko wengila muna ichiheleto chiya cha mwanduso cha dizewe da Mulungu kwa kusang'hana

sang'hano zawo za nhambiko. ⁷ Mbali Mkulu wa nhambiko digogogo muhala kokwingila muna dizewe na kutenda ivo mwanza umwe kwa mwaka. Kosola damu yovilavigwe nhosa kwa Mulungu kwa ichimu chake yeye mwenyewo na kwa ichimu cha uhasanyi uwatendile wanhu bila kuvimanya. ⁸ Muhe Yelile kofundiza kulawa chipindi dizewe da mwanduso ding'hali dima, nzila ya kwingila hanhu helile ng'hani ha kuulanga ing'hali kuvuguligwa. ⁹ Mbuli ino ni simwe da chipindi cha sambi. Malavilo na nhosa volavigwa kwa Mulungu mbali havidaha kutenda yoyotambika kuwa na moyo ufaya, ¹⁰ kwaviya yayo yose yakala malagilizo yosonhela ndiya na ving'waji na kunawa nhende mbasakanyo mbasakanyo. Yoyalamuligwe mbaka lusita vondavikigwe va sambi.

¹¹ Mbali Chilisito keza kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo yoyosang'hana na mbuli zinogile ziya zilawilile sambi, yeye kengila muna dizewe da Mulungu dinogile ng'hani na haihungikiligwe na chochose, zewe ijo hadizengigwe na makono ya wanhu bule, kwaviya siyo zewe da isi ino ilumbigwe. ¹² Kengila Hanhu Helile Ng'hani mwanza umwe muhala, yahawa kasola siyo damu ya luti na dang'ang'a da ng'ombe, mbali kasola damu yake yeye mwenyewo, kaching'ha ukombola wa siku zose. ¹³ Mana wanhu wambule mwiko muna inzila ya kumtambikila Mulungu viwamiziligwe damu ya luti na ng'ombe na ivu za midang'ang'a, wasafyigwa. ¹⁴ Mbali Chilisito mulopozi kailava mwenyewo kwa Mulungu yawe nhosa ifaya kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu wa siku zose. Vino damu yake haidaha kusafya ng'hani umanyi wetu wa uhasanyi wetu na kuchilopola muna zisang'hano zetu hazifaya na kuchitenda chimsang'hanile Mulungu yeli mgima?

¹⁵ Kwa ichimu chino Chilisito iyo mulumbilizaji wa lagano da sambi, ivo waja wose wowatangigwe na Mulungu wodaha kutemiligwa mate siku zose zowalongeligwe na Mulungu. Ifa yake yowakombola wanhu kulawa uhasanyi uja uwatendile chipindi chiya cha lagano da umwaka.

¹⁶ Mana moto wa ichigulogulo womanyika fana ija yawikile hadanganike. ¹⁷ Mana lagano dina ludabwa fana mwenyewo kadanganika, lagano dabule ludabwa fana mwenyewo mgima. ¹⁸ Lekamana hata lagano da mwanduso hadikigwe bila damu. ¹⁹ Teng'hu Musa kawagong'ondela wanhu wose malagilizo fana viikalile muna yamalagilizo, maabaho kasola damu ya luti kahanganya na mazi, na kamizila ichitabu cha malagilizo na wanhu wose, kasang'hanila nyuzi ndung'hu na lufumbasi. ²⁰ Kalonga, "Ino iyo damu yoilagusa

lagano diya Mulungu diyamulagilizeni muditegeleze.”
²¹ Iviya Musa kamiza damu ija muna dizewe da Mulungu na vinhu vose vovisang'haniligwa muna inhambiko.

²² Muna yamalagilizo yaja Mulungu yoyamwing'hile Musa, na vinhu vingi vosafyigwa na damu, na uhasanyi wolekeleligwa one damu ihetika.

Nhosa ya Chilisito yosegeza uhasanyi wa wanhu

²³ Vinhu vino vilinga fana vinhu va kuulanga vilondeka visafyigwe kwa nzila iyo. Mbali vinhu va kuulanga volonda nhosa inogile ng'hani. ²⁴ Kwaviya Chilisito hengile hanhu helile ng'hani hohazengigwe na makono ya wanhu, hanhu heli simwe da chinhu chenyewo chili kuulanga. Kengila kuulanga kwenyewo, uko sambi kema haulongozi ha Mulungu kochigombela. ²⁵ Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kokwingila Hanhu Helile Ng'hani chila mwaka yahawa na damu ya mnyama. Mbali Chilisito hengile umo muladi yailave mwenyewo miyanza mingi. ²⁶ Kwaviya one iwile ivo, Chilisito yahalondeke kugazigwa miyanza mingi kusongela kuumbigwa kwa isi yose. Mbali sambi chipindi chino vochikwenhukile uhelelo wake, yeye kalaw-ilila mwanza umwe kusegeza uhasanyi kwa kuilava nhosa yeye mwenyewo. ²⁷ Chila munhu kolondeka yadanganike teng'hu, na maabaho yatagusigwe na Mulungu. ²⁸ Ivo ivo Chilisito nayo kailava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi wa wanhu wengi. Kezalaw-ilila mwanza wekaidi, siyo kwa ichimu cha uhasanyi, mbali kwa ichimu cha kuwalopola waja womgozela kwa kulonda ng'hani.

10

¹ Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni sisila da vinhu vinogile vondavize na viilinga muhala na vinhu va kweli. Kwa ichimu chino nhosa ziya ziya za malagilizo yoyolavigwa chila mwaka, hazidaha bule kuw-tenda waja wotambika wawe wofaya. ² One wanhu wom-tambikila Mulungu wahawile wasafyigwa uhasanyi wawo kweli, sigambe waiwone kuwa wana uhasanyi, na wahalek-ile kulava nhosa. ³ Mbali nhosa izo zolavigwa chila mwaka kuwakumbusa wanhu uhasanyi wawo. ⁴ Mana haidahika bule kusegeza uhasanyi kwa damu ya ng'ombe lume na luti.

⁵ Kwa ichimu chino Chilisito viyezile muna isi, kamulon-gela Mulungu,

“Hulondile malavilo na nhosa,
 mbali kuning'ha lukuli kwa ichimu changu.

⁶ Hulondigwe na nhosa yoyose ya kutimbuligwa timbu wala nhosa yoyose ya kusegeza uhasanyi.

⁷ Maabaho nilonga, 'Nabahano, kutenda chiulonda, weye Mulungu, fana vinyandikiligwe muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.' "

⁸ Teng'hu kalonga, "Hulondile wala hunogeligwe na nhosa za wanyama na malavilo hana ichilingo na nhosa ya kusegeza uhasanyi na nhosa mbaka maivu." Kalonga vino ingawa vino vose vitendeka fana viyeli malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. ⁹ Maabaho nilonga, "Nabahano, kutenda chiulonda weye Mulungu." Ivo Mulungu kasegeza nhosa ya umwaka na kwika nhosa ya Chilisito hanhu hawo. ¹⁰ Kwaviya Yesu Chilisito katenda chiya Mulungu chiyamulondile yatende, cheye wose chisafyigwa uhasanyi wetu kwa nhosa ya lukuli lwake loyaulavile mwanza umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose.

¹¹ Na chila Mkulu wa nhambiko wa Wayahudi kokwima chila zuwa kolava nhambiko, na kolava nhosa za wanyama ziya ziya miyanza mingi, ziya hazidaha ng'o kusegeza uhasanyi. ¹² Mbali Chilisito kalava nhosa imwe kwa ichimu cha kulekelela uhasanyi, nhosa yoifaya siku zose, maabaho kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu. ¹³ Kogozela mbaka Mulungu yaweke wehi wake wawe chinhu cha kwikila migulu hasi yake. ¹⁴ Kwaviya kwa sadaka yake imwe kawatenda waja wose wowosafyigwa uhasanyi wawo kuwa wofaya siku zose.

¹⁵ Na iviya Muhe Yelile kaching'ha ukalangama wake. Teng'hu kolonga,

¹⁶ Mndewa kolonga, "Dino ijo lagano dondanitende nawo, zihafosa siku izo.

Nizakwika malagilizo yangu muna imizoyo yawo na nizayandika muna zinzeweze zawo."

¹⁷ Na maabaho kolonga, "Siuzagesa kaidi uhasanyi wawo wala sang'hano zawo zihile." ¹⁸ Lelo uhasanyi uhamala kulekeleligwa, haizalondeka kaidi kulava nhosa za kulekelela uhasanyi.

Chimkwenhukile Mulungu

¹⁹ Ndugu zangu, china ugalu wa kwingila Hanhu Helile Ng'hani kwa damu ya Yesu. ²⁰ Yeye kachifungulila nzila ya sambu, nzila igala ugima, kufosela panzia diya. Katenda ivo kwa kuilava lukuli lwake. ²¹ Chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyolanguliza Kaye ya Mulungu. ²² Ivo chimkwenhukile Mulungu kwa moyo wa kweli na uhuwilo wa kweli, kwa moyo wousafyigwe kulawa kuna

ukuiwona kuwa china uhasanyi na ng'huli zetu zisunhigwa kwa mazi mazelu. ²³ Mwamhilile ng'hani lolelo dochidilonga, kwaviya yeye yachilaganile kokwaminika. ²⁴ Leka chigese nzila za kuiguma moyo kwa kulagusa ulondo na kusang'hana yanogile. ²⁵ Na sekechileke kuiduganya hamwe fana wamwenga viwozowela kutenda, mbali chiigele moyo kwa kuiyoha ng'hani kutenda ivo, kwaviya vomuwona kuwa Siku ya Mndewa ya kuwalamulila nhaguso yahabehi.

²⁶ Kwaviya chihagendelela kutenda uhasanyi giladi chahamala kuvimanya kweli, habule nhosa yoidaha kulavigwa kaidi kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi. ²⁷ Disigalile ni kugozela kudumba nhaguso ya Mulungu na moto mkali wondawawanange wanhu wose wowomulema Mulungu. ²⁸ Munhu yoyose yolema kutegeleza malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kodanganika bila ubazi one kuhawa na usindila wa wanhu waidi hebu watatu. ²⁹ Viha ng'hani kumuliga Mwana wa Mulungu na yoyoizeha damu ya lagano da Mulungu yoichisafyile, na yomuliga Muhe wa unovu wa Mulungu yotenda fana vino kezatagusigwa ng'hani. ³⁰ Kwaviya chimmanya ija yalongile, "Niye nizalihiliza chilihizo, niye nizalihiliza," na iviya kalonga, "Mndewa kezawalamulila nhaguso wanhu wake." ³¹ Ni mbuli ya kudumbiza ng'hani kugwa muna yamakono ya Mulungu yeli mgima!

³² Kumbukeni yaja yoyalawilile siku ziya vomwanduse kumanya ukweli wa Mulungu. Mupata manhesa mengi, mbali mufunya umoyo. ³³ Lusita lumwenga mugwiligwa na mutendeligwa vihile haulongozi ha wanhu, miyanza mingi mwima nawo hamwe na wanhu watendiligwe ivo. ³⁴ Kwaviya muumanya unyondenyonde wa wanhu waja wakalile muna ichifungo, kaidi mutogola kwa deng'ho kuhokigwa vinhu venu, kwaviya muvimanya kuwa muna vinhu vinogile ng'hani vovikala siku zose. ³⁵ Basi sekemwagize ugalu wenu kwaviya una gweko kulu. ³⁶ Mulondeka kuwa na ufunya umoyo, muladi mudahe kutenda yaja yoyolonda Mulungu na kuhokela chiya chiyalaganile. ³⁷ Fana Maandiko Yelile yolonga,

"Ing'hali chidogo,
ija yokwiza kezakwiza,
hezakalama bule.

³⁸ Munhu wangu yotenda yanogile haulongozi wangu, kezakala kwa uhuwilo.
Mbali one yahasinha sinha,
Moyo wangu hawiza nogelwa nayo bule."

³⁹ Mbali cheye siyo wanhu wosinha sinha na kunangigwa. Ila china uhuwilo wa kuchikombola mihe yetu.

11*Uhuwilo*

¹ Uhuwilo ni kuvimanya kwa ukweli mbuli zochilolela, ni kuvimanya kwa hakika mbuli hachiziwona bule. ² Kwa uhuwilo wasaho zenu wolongiligwa wanoga haulongozi ha Mulungu.

³ Kwa uhuwilo chovimanya kuwa isi yose ilumbigwa kwa mbuli iyalongile Mulungu, muladi kwa vinhu viwoneka vilumbigwa kulawa muna ivinhu haviwoneka.

⁴ Kwa uhuwilo Abeli kamulavila Mulungu nhosa inogile kufosa ija ya Kaini. Kwa uhuwilo wake katogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu, kwaviya Mulungu mwenyewo kaitogola nhosa yake. Kwa uhuwilo wake ingawa kadan-ganika, sang'hano zake zing'hali zochifundiza.

⁵ Kwa uhuwilo Henoko kasoligwa na Mulungu kulawa muna isi bila kudanganika. Nayo hawoneke kaidi kwaviya Mulungu kamsola kuulanga. Maandiko Yelile yolonga kuwa, yang'hali Henoko hanasoligwa, kamnogeza Mulungu. ⁶ Haidahika bule munhu kumnogeza Mulungu bila uhuwilo, kwaviya munhu yoyose yomuhitila Mulungu kolondeka yahuwile kuwa Mulungu kauko na kowagweka waja woiy-oha kumzahila.

⁷ Kwa uhuwilo Nuhu kahulika lamulo da mbuli za hamwande za Mulungu zozikalile zing'hali hazinalawilila. Kamtegeleza Mulungu, kazenga safina muja mowalopoligwe yeye na lukolo lwake. Kwa ichimu cha yayo wanhu wa isi wawoneka wabananga, na Nuhu kahokela kutendigwa kunoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo.

⁸ Kwa uhuwilo Bulahimu kamtegeleza Mulungu viyatangigwe yahite kuna isi ija Mulungu iyamulongele kezamwing'ha. Kasegela kuna isi yake bila ya kuvimanya kunhu kuyohita. ⁹ Kwa uhuwilo kakala fana mgeni muna isi ija iyamulongele Mulungu. Yeye kakala hamwe na Isaka na Yakobo muna yamazewe, wahokela vinhu viya viya Mulungu viyamulaganile Bulahimu. ¹⁰ Kwaviya Bulahimu kakala kogozele bululu dili na chandusilo. Bululu jandusigwe na kuzengigwa na Mulungu.

¹¹ Kwa uhuwilo Bulahimu kahokela udahi wa kuwa tata, hamwe na kulonga kakala mulala ng'hani, na Sala mke wake kakala mgumba. Mbuli ino ilawilila kwaviya Bulahimu kamuhuwila Mulungu yoyakalile kamwing'ha chilagano kuwa mwaminika. ¹² Kwa ivo kulawa kwa munhu ino imwe Bulahimu yakalile fana kadan-ganika, walawilila wanhu wengi hawapeteka fana viya nhondo za kuulanga na msanga wa mhwani.

¹³ Wanhu wano wose wadanganika wahawa na uhuwilo bila kuhokela mbuli zowalongiligwe na Mulungu. Mbali waziwona kwa kutali na watogola funhufunhu kuwa wawo wakala wageni na wagentagenda mwiisi. ¹⁴ Wanhu wolonga mbuli fana izo, yolagusa kuwa woizahila isi yawo wenyewo. ¹⁵ One wahakalile woigesa isi yawo iwalawile, wahadahile kubwela uko. ¹⁶ Mbali wakala wolonda ng'hani isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Lekamana Mulungu hawona chinyala wahamtanga yeye Mulungu wawo, kwaviya yeye mwenyewo kawasasalila bululu jawo.

¹⁷ Kwa uhuwilo Bulahimu kamulava mwanage Isaka yawe nhosa lusita Mulungu viyamgezile. Bulahimu iyo yakalile kahokela chilagano cha Mulungu, mbali kakala kamala kumulava mwanage nyachende yawe nhosa. ¹⁸ Mulungu kakala yamulonge, "Kwa kufosela Isaka kwizapata welesi wonikulonge." ¹⁹ Bulahimu katogola kuwa Mulungu kodaha kuwazilibula wadanganike, na kweli Bulahimu kampata kaidi Isaka kwa kulonga kwa simwe.

²⁰ Kwa uhuwilo Isaka kamtemela mate Yakobo na Esawu kwa kusionhela mbuli ziya zondazize hamwande.

²¹ Kwa uhuwilo Yakobo viyakalile habehi kudanganika, kawatemela mate chila imwe wa wana wa Yosefu, na kamtambikila Mulungu kuno kasigamila mhome yake. ²² Kwa uhuwilo Yosefu viyakalile habehi kudanganika kalonga mbuli ya kulawa kwa Waisilaeli muna isi ya Misili na iviya kaweng'ha ndagilizi viya vya kutenda mivuha yake.

²³ Kwa uhuwilo tati yake na mami yake Musa wamfisa mwana iyo kwa lusita lwa miyezi mitatu viyamalile kuvumbuka. Kwaviya wamuwona kuwa mwana yanogile, wala hawadidumbile lagilizo da mfalume.

²⁴ Kwa uhuwilo Musa viyawile mkulu, kalema kutangigwa mwana wa mndele wa mfalume wa Misili. ²⁵ Kawona muhavu kugazigwa hamwe na wanhu wa Mulungu kufosa kudeng'helela uhondo wa uhasanyi kwa lusita ludodo. ²⁶ Kavimanya kuwa muhavu kugazigwa kwa ichimu cha Chilisito Mulopozi kufosa ngama ya isi ya Misili, kwaviya kakala kololela gweko da hamwande.

²⁷ Kwa uhuwilo Musa kasegela isi ya Misili bila kudumba ludoko lwa mfalume. Kwaviya kafunya umoyo fana munhu yamuwone Mulungu hawoneka. ²⁸ Kwa uhuwilo katenda dugila da Pasaka na kalagiliza damu imizigwe muna zinyivi, muladi Msenga wa Ifa sekeyawakome welekwa waudele wa Waisilaeli.

²⁹ Kwa uhuwilo Waisilaeli waloka Bahali ya Shamu fana muna isi inyalile, mbali Wamisili viwalondile kuloka yamazi

wang'wa ng'habu wadanganika. ³⁰ Kwa uhuwilo mhongono za Yeliko zozizengigwe na mabwe zigwa Waisilaeli viwazizunguluke kwa siku saba. ³¹ Kwa uhuwilo Lahabu ija malaya hacomigwe hamwe na waja hawamtegeleze Mulungu kwaviya kawahokela wopelemba wa Isilaeli kwa tindi-walo.

³² Lelo, nilonge choni kaidi? Nabule lusita lwa kufaya kulonga mbuli za Gideoni na Balaka na Samsoni na Yefita na Daudi na Samweli na walotezi wa Mulungu. ³³ Kwa uhuwilo wano wose waitowa ng'hondo na wafalume, wahuma. Watenda voilondeka na wapata yaja yowalongeligwe na Mulungu. Wasita milomo ya simba, ³⁴ na wazima mizoto mikali, wahonyokwa kudanganika kwa zeze kulu, wakala nyondenyonde mbali wapata ludabwa, wakala magalu muna ing'hondo, ivo wawawinga watowang'hondo wa chigeni. ³⁵ Wanaake wamwenga wabweliziligwa ndugu zawo wadanganike kuno wazilibuligwa.

Wamwenga wawo walema kufunguligwa, wagazigwa mbaka kudanganika muladi wapate kuzilibuligwa na kwingila muna ugima unogile ng'hani. ³⁶ Wamwenga wazehigwa na kulanhigwa mibalati, na hata wamwenga wafungigwa minyololo na kugaligwa kuichifungo. ³⁷ Wakomigwa kwa kutowigwa na mabwe, na kukanhigwa na msumeno vihande vidi, wadanganika kwa upanga. Wazebwegela kuno wahawa wavala mbende za ng'hondolo na mbende za luti, wakala wanhu ngayengaye, wowagazigwe na kubabanyigwa. ³⁸ Isi yose hailondeke kuwa na wanhu fana wawo! Wazebwegela kuchuwala na kuna ulugongo kuno wokala muna yamatuka na muna imina.

³⁹ Wanhu wano wose wahamala kulongiligwa kuwa wahuma kwa ichimu cha uhuwilo wawo! Hata ivo hawahokele yaja yoyawalaganile Mulungu. ⁴⁰ Mulungu kasasala vinhu vinogile ng'hani kwa ichimu chetu muladi chila imwe wetu sekeyahungukiligwe na chinhu.

12

Mulungu kowazuma wanage

¹ Iviya na cheye, chozungulukigwa na bumbila kulu da wakalangama haulongozi wetu fana vino, chileke chila mbahasha na uhasanyi wouchinanahila, chiyohe kwa kufunya umoyo mwa yaja ya kwiihuma yoyekigwe haulongozi hetu. ² Chimulole Yesu, mwene kwandusa na kukomeleza uhuwilo wetu. Kwaviya kavimanya deng'ho dondayapate hamwande, kafunyila umoyo kudanganika mumsalaba na halolile chinyala chake. Lelo kakala na udahi kuna

ichigoda cha chifalume cha Mulungu. ³ Geseni mbuli zozimpatile Yesu, viya viyafunyile umoyo kulema ng'hani kwa wanhu wene uhasanyi. Lelo sekemulegele na sekemufe moyo. ⁴ Muna ing'hondo yomutenda ya kuhuma uhasanyi, mung'hali hamunaitowa mbaka kwitila damu yenu. ⁵ Vino mweye muzimiza mbuli za kugela moyo zia Mulungu klonga na mweye fana wanage?

“Mwanangu sekeuzehe luzumo lwa Mndewa hebu sekeubeneke moyo vondayakubwakile.

⁶ Kwaviya Mndewa komzuma chila munhu yomulonda, na komulamula chila munhu yoyomtogola kuwa mwanage.”

⁷ Funyeni umoyo vimuzumigwa, kwaviya Mulungu komtendelani mweye fana viya wanage. Vino kuna mwana yelihi hazumigwa na tati yake? ⁸ Mbali one hamzumigwe fana wana wamwenga, basi mweye siyo wanage kweli ila wana wa mmbago. ⁹ Hamwe na yayo, chinawo tati zetu wacheleke wochiwategeleze viya vowochizuma, ivo cholondeka kumuhulika ng'hani tati yetu wa chimuhe muladi chidahe kukala wagima. ¹⁰ Tati zetu wacheleke wachizuma kwa lusita ludodo kwa kusondelela viya viwowona kuwa vinoga. Mulungu kochizuma kwa kuchitaza muladi chiwe fana yeye. ¹¹ Vino sambu kuzuma siyo mbuli iwoneka ya kudeng'helela mbali mbuli ya usungu. Mbali hamwande izagala tindiwalo na ugima woumnogeza Mulungu kwa wose wafundizigwe na kuzumwa uko.

Mafundizo na mazumo

¹² Ivo muyagele ludabwa makono yenu yabobile na mavindi yenu yabobile. ¹³ Gendeleleni kugenda muna inzila igoloke, muladi chiya chilemale sekechisiguke, mbali chihonyigwe.

¹⁴ Iyoheni ng'hani kukala kwa tindiwalo na wanhu wose na kukala kwa kwela, kwaviya habule munhu yoonda yamuwone Mndewa bila kuwa yelile. ¹⁵ Muiteganye munhu yoyose sekeyagize unovu wa Mulungu. Wala mzizi wili usungu sekeusuke mgati mmwenu na kuwagalila magayo wanhu wengi kwa usede wake. ¹⁶ Sekekuwe na mgoni wala munhu hamuhulika Mulungu, fana viya Esawu yoyachuuzile uhazi wake wa uchaudele kwa lujo lumwe. ¹⁷ Muvimanya, hamwande viyalondile kaidi kutemeligwa mate na tati yake, tati yake kamulema kwaviya hapatile nzila yoyose ya kwasakanya chiya chayatendile, hata fana kaizahila kwa masozi.

¹⁸ Mweye hamfikile kuna ulugongo lwa Sinai loludaha kudalisika fana viya viwatendile wanhu wa Isilaeli, wawo wafika kuna ulugongo luja lolukwaka moto, lugubikigwa na

ziza na wingu titu na beho kulu, ¹⁹ uko kulugongo kuhulikika dizi da mhalati na mbumo. Wanhu waja wowahulike dizi diya, walamba sekewahulike mbuli imwenga, ²⁰ kwaviya hawahulike chiya chochilongigwe, “One hata ihawa mng'onyo yahadalisa lugongo, yolondeka yatowigwe na mabwe mbaka yadanganike.” ²¹ Yano yose yowoneka ya kudumbiza ng'hani, hata Musa kalonga, “Nodumba na kugudemeka.”

²² Mbali mweye mufika kuna ulugongo lwa Sayuni na kuna dibululu da Mulungu yeli mgima, Yelusalemu ya kuulanga, hamwe na wasenga wa kuulanga hawapeteka, wowoit-ing'hane kwa deng'ho. ²³ Mbali mweye muiting'hana kuna didugila da wanhu wa Mulungu wowotangigwa welekwa waudele, wowandikigwe mazina yawo kuulanga. Na Mulungu yowalamulila nhaguso wanhu wose, na kwa mihe ya wanhu wawoneka wanogile haulongozi wa Mulungu wowatendigwe wofaya. ²⁴ Kwa Yesu yeli mulumbilizi wa lagano da sambu, na ija damu yake imizigwe yolonga mbuli zinogile kufosa damu ya Abeli.

²⁵ Kwa ivo iteganyeni sekemwize kulema kumtegeleza iyo yolonga na mweye. Fana wanhu waja walemile kumtegeleza ija yowazuma hano mwiisi hawahonyokwe bule, vino cheye chizadahaze kuhonyokwa one hachimtegeleza ija yochizuma kulawa kuulanga? ²⁶ Lusita luja dizi jake digudemeza isi, mbali lelo kalonga. “Nizagudemeza isi mwanza umwenga kaidi, ila siyo isi muhala mbali iviya na ulanga.” ²⁷ Mbali zino, “Mwanza umwenga kaidi” yolagusa kuwa vinhu viumbigwe vizatingisigwa na kwaga, muladi viya vinhu havidaha kutingisigwa vidahe kukala siku zose.

²⁸ Kwa ivo cheye chotogoligwa kuhokela ufalume haudaha kutingisigwa bule, chiwe wanhu wa kumwing'ha hewela Mulungu. Chilaguse hewela fana voilondeka kwa hishima ng'hani, ²⁹ kwaviya Mulungu wetu kweli ni moto woudanganiza.

13

Sang'hano ya kumwing'ha nhogolwa Mulungu

¹ Gendeleleni kuilonda chindugu. ² Sekemuzimize kuwahokela wageni, kwaviya kwa kusang'hana ivo wanhu wamwenga wawahokela wasenga wa kuulanga bila kuvimanya. ³ Sekemuwazimize waja weli muna ichifungo fana viya mufungigwa hamwe nawo. Sekemuwazimize waja wogaya fana viya mogaya fana wawo.

⁴ Sola yolondigwa ihishimigwe na wanhu wose, mume na muke wake sekewayangale na wanhu wamwenga, kwaviya Mulungu kezawatagusa wazinzi na wagoni.

⁵ Ugima wenu sekeulangulizigwe na hela, mufaike na vinhu vomwili navo. Mulungu mwenyewo kalonga, “Siza-kuleka ng’o, wala sizakwasa ng’o.” ⁶ Lekamana cholongwa kwa ugangamalo,

“Mndewa iyo mtazi wangu,

Sizadumba. Vino munhu kodaha kunitenda choni?”

⁷ Wakumbukeni walangulizi wenu wowamgong’ondeleni mbuli ya Mulungu. Geseni viya viwakalile na kudanganika, higeni uhuwilo wawo. ⁸ Yesu Chilisito ni ija ija igolo na diyelo na siku zose. ⁹ Sekemuhembelusigwe kuno na kuno kwa mafundizo ya mwazanyo. Vinoga mizoyo yetu kugangamizigwa kwa unovu wa Mulungu, siyo kwa kutegeleza ndagilizi zikigwe kusonhela ndiya, ndagilizi zino haziwataza waja wozisondelela.

¹⁰ Cheye chinacho chilingo cha kulavila nhosa chiya waja wowosang’hanila muna dizewe da kutambikila da Wayahudi, hawalondeka kuja vinhu vake. ¹¹ Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kogala damu za wanyama hana Ihanhu Helile Ng’hani kuwa nhosa fana malavilo ya kusegeza uhasanyi, mbali mitufi ya wanyama yolunguzigwa kunze ya lago. ¹² Kwa ichimu icho Yesu iviya kagaya na kadanganika kunze ya bululu, muladi yawasafye wanhu kwa damu yake mwenyewo. ¹³ Lelo leka chimuhitile yeye kunze ya lago na chikagaye fana viyagaiye yeye. ¹⁴ Kwaviya hano hana isi chabule bululu da kukala siku zose, mbali chozahila bululu diya dikwiza. ¹⁵ Ivo kufosela Yesu, chigendelele kulava nhosa ya kumtogoza Mulungu. Mbuli izo za nhogolwa ni malavilo yetu haja hochilonga kwa milomo yetu kuwa yeye ni Mndewa. ¹⁶ Sekemuzimize kutenda yanogile na kuitaza, kwaviya zino izo nhosa zozimnogeza Mulungu.

¹⁷ Wategelezeni walangulizi wenu na mutende viwolagiliza. Kwaviya wawo wololesa mihe yenu, kwaviya wozalondeka kumwing’ha Mulungu peta ya sang’hano yawo. One muhawategeleza wezasang’hana sang’hano zawo kwa deng’ho, mbali one hamuwategeleze wezasang’hana sang’hano zawo kwa kulongelela, mbuli iyo haizawataza.

¹⁸ Chitoseleni. Cheye mizoyo yetu haichilongela kuhasanya na cholonda kutenda yanogile kwa chila chinhu. ¹⁹ Mbuli ng’hulu ng’hani yonimulambani munitambikile muladi Mulungu yanibweleze kumwenu hima hima.

Nhosa ya kugotolela na ndamsa

²⁰ Mulungu yoyoching'ha tindiwalo kamzilibula Mndewa wetu Yesu Chilisito, yeli mdimi mkulu wa ng'hondolo kwaviya ketila damu yake yoiagusa lagano da siku zose ni kweli. ²¹ Mulungu yoyoching'ha tindiwalo yamtendeni mweye sekemuhungukilwe na chinhu muna ichila mbuli inogile, muladi mupate kuyasang'hana malondo yake. Na yatende mgati mmwetu kwa kufosela Yesu Chilisito kwa yaja yoyomnogeza mwenyewo. Utunhizo kanawo Yesu Chilisito siku zose. Ivo!

Mbuli ya ukomelezelo

²² Nomulambani ndugu zangu muhulike kwa kufunya umoyo usenga uno womgumani moyo. Kwaviya usenga uno wonimwandikileni ni mguhi. ²³ Nolonda mweye muvimanye kuwa ndugu yetu Timoseyo kalekeleligwa kamala mwiichifungo. One yaheza sambu nizakwiza nayo kumwenu.

²⁴ Walamseni walangulizi wenu wose na wanhu wose wa Mulungu. Ndugu wa isi ya Italiya womulamsani.

²⁵ Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WOWANDIKIGWE NA Yakobo Ulongozi

Usenga wowandikigwe na Yakobo kwa wanhu wose ni chitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imwe yatang'higwe Yakobo. Yodahika Yakobo kakala sekulu wa Yesu, yeye kakala mulanguliza muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito wa mwanduso lusita ulo iviya kakala uko muna umting'hano wa Yelusalemu, yolagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa 15:13. Mtumigwa Paulo kamtanga ino mhanda ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna Wagalatiya 2:9. Wasomi wogesa kuwa usenga wa Yakobo wowandikigwe kwa wanhu wose wandikigwa ung'hali kufika mwaka 50 kwandusila viyelekigwe Yesu. Kwaviya Yakobo kakala mulangulizi wa bumbila uko Yelusalemu, yodahika kandika usenga uno viyakalile uko.

Yakobo muna ichitabu chake kawandikila “mweye makabila longo na maidi ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose” muna 1:1. Mafundizo ya Yakobo ni kwa ichimu cha Wachilisito wose mbali kwaviya kandika mbuli “makabila longo na maidi” yolagusa kuwa Yakobo kakala na lungilo kwa kuwandikila Wachilisito wa Chiyahudi dimwe kwa dimwe. Kwaviya usenga uno ukala na fambulu kufika kwa lung'husesa lwa wasomaji, chikala na mbuli nyingi. Yakobo kolagusa vinogile kusonhela uhamwe wa uhuwilo na sang'hano. Mbuli iyo ya uhuwilo wa kweli wowoneka kwa sang'hano yolagusigwa muna 2:17. Iviya kawazuma kusonhela kulagusa ulondo ng'hani kwa wanhu weli na vinhu vingi muna 2:1-4, na kuwalongela wayalole ng'hani yaja yowolonga muna 3:1-12.

Yeliumo

Yakobo kowalamsa wasomaji wake muna 1:1.

Kaidi kowagela moyo Wachilisito kwa kufunya umoyo lusita lwa manhesa 1:2-27.

Maabaho kandika yolondeka uhuwilo uwoneke kwa sang'hano muna 2:1-26.

Iviya kandika viya mbuli vizili na udahi 3:1-12.

Kaidi Yakobo kofambula kuwa ubala wa Mulungu ni mbasakanyo na ubala wa wanhu muna 3:13-4:10.

Maabaho kowazuma wasomaji wake sekewaigode ng'hani muna 4:11-5:6.

Kuuhelelo Yakobo kogotola usenga wake kwa kuweng'ha ndagilizi za chila siku muna 5:7-20.

¹ Niye Yakobo, msang'hani wa Mulungu na wa Mndewa Yesu Chilisito, nowandikilani mweye makabila longo na maidi ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose. Nowalam-sani!

Uhuwilo na ubala

² Ndugu zangu, muhapatigwa na magezo mbasakanyo mu-deng'helele ng'hani. ³ Muvimanye kuwa kugezigwa kwa uhuwilo wenu kogala ufunyaumoyo. ⁴ Mbali ufunyaumoyo ulondeka ukomeleze sang'hano yake muladi mudahe kukan-gala na mumeme chila chinhu bila kuhungukilwa chochose. ⁵ Mbali one munhu yoyose kumwenu yahahungukilwa na ubala, yatambike kwa Mulungu yoyoweng'ha wanhu wose kwa mvunyo na kwa makono maidi bila ya kubwakila, nayo kezakwing'higwa. ⁶ Mbali lusita voyotambika kolon-deka kuhuwila bila lugano jojose, kwaviya munhu yoyose yodumba kalinga fana wimbi dili mwiibahali dodihem-belusigwa na beho. ⁷ Munhu fana iyo sekeyagese kuwa keza-hokela chochose kulawa kwa Mndewa, ⁸ kwaviya mdelenya na wa kuhinduka hinduka muna ugenzi wake.

Ungayengaye na kuwa na vinhu vingi

⁹ Ndugu yeli ngayengaye kolondeka yadeng'helele kwaviya Mulungu komwinula uchanyha, ¹⁰ nayo munhu yeli na vinhu vingi kolondeka kudeng'helela lusita Mulungu von-dayasegeze vinhu viyelinavo. Kwaviya munhu yeli na vinhu vingi kezafosa fana luwa da kuchuwala. ¹¹ Zua dahalawa na vuke jake kali donyaza mimeya yose, na maluwa yake yopagatika na unovu wake wose wobanangigwa. Ivo ivo munhu yeli na vinhu vingi keza nangigwa muna zisang'hano zake.

Magezo

¹² Wamweda wanhu waja wosigala kwaminika muna ukugezigwa, kwaviya lusita vondawayahume magezo, wezahokela gweko jawo da ugima uja Mulungu uyalongile kezaweng'ha wanhu waja wowomulonda. ¹³ One munhu yahagezigwa, sekeyalonge, "Nogezigwa na Mulungu." Kwaviya Mulungu hadaha kugezigwa na wihi, wala yeye hamgeza munhu yoyose. ¹⁴ Mbali chila munhu kosongezigwa na tamaa yake mwenyewo kwa kukwegigwa na kunamata. ¹⁵ Maabaho tamaa ihile yahakangala yolela uhasanyi, uhasanyi uhakangala wolela ifa.

¹⁶ Mweye ndugu zangu wahuwila, sekemuvwiziligwe. ¹⁷ Chila chitumetume chinogile na hachihunguke chochose cholawa kuulanga kwa Mulungu, volawa kwa Tata, mu-lumbaji wa mabung'hulo, hahinduka wala kabule chilaguso

chochose chochilagusa kuwa yeye kogaluka galuka. ¹⁸ Kwa malondo yake mwenyewo, kacheleka cheye kwa mbuli ya kweli, muladi chiwe fana nhosa ya malimbulo muna iviumbe vake vose.

Kuhulika na kutenda Mbuli ya Mulungu

¹⁹ Ndugu zangu walondwa sekemuzimize mbuli ino, chila munhu kolondeka yawe kahuha kuhulika, mbali sekeyahuhe kulonga wala kuwa na ludoko. ²⁰ Kwaviya mwene ludoko hadaha kutenda mbuli zozimnogeza Mulungu. ²¹ Kwa ichimu icho muleke ugenzi wihile na wihi mvunyo wowenele kumwenu. Muhokele kwa unyendanyenda mbuli ija yoi-handigwe mgati yenu na yoidaha kuwalopola mweye.

²² Ivo sekemuivwizile kwa kuhulika muhala mbuli ya Mulungu, mbali muitende. ²³ Kwaviya munhu yahawa muhulikaji wa mbuli na siyo msang'hanaji, munhu iyo kalinga fana munhu yoyolola chihanga chake mwiichilole. ²⁴ Koilola mwenyewo, maabaho kohita na zake na lusita koizimiza viya viyeli. ²⁵ Mbali munhu yoyalolesa goya malagilizo yagangamale yoyoweng'ha wanhu ulegeho na kugendelela kuitendela usang'hano muna yamafundizo ya Chilisito. Na siyo kuhulika muhala na kuzimiza mbali koifikiza ng'hani. Munhu iyo kezatemiligwa mate na Mulungu kwa sang'hano zake.

²⁶ One munhu yoyose yahaiwona kuwa kanayo nzila ya kumsondelela Mulungu mbali halukimilila lulimi lwake, munhu iyo kouv wizila moyo wake na nzila yake iyo haifaya chinhu bule. ²⁷ Nzila inang'hane ya kumsondelela Mulungu Tata niyo ino, kuwataza wagane na wachiwa muna yamanhesa yawo na kukala kutali mwenyewo na mbuli zihile zili muna isi yose.

2

Lamulo kwa mbuli ya ubagulaji

¹ Ndugu zangu mweye wahuwila wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Mndewa wa utunhizo, sekemuwabagule wanhu.

² Yahawa munhu yeli na vinhu vingi kokwingila muna umting'hano wenu kavala mhete za zahabu na viwalo vinogile na iviya kokwingila mgati ngayengaye yoyaiyawale mawalo yadegeke. ³ One muhamuhishimu ng'hani munhu ija yoyaiyawale viwalo vinogile na kumulongela, "Kala hanhu hano hanogile," mbali momulongela ija ngayengaye, "Kala hano hasi," ⁴ vino uno siyo ubagulo vimwili? Vino kutagusa kwenu hakugaligwa na magesa yehile?

⁵ Mweye ndugu zangu tegelezeni, Mulungu kawasagula wanhu ngayengaye wa isi yose ino wawe na uhuwilo mwigi

na kuhazi ufalume uja uyawalongele wanhu waja wowomulonda. ⁶ Mbali mweye mowazeha wanhu ngayengaye! Vino wanhu weli na vinhu vingi siyo wawo wodiliga zina na kumgalani kuna ichitala? ⁷ Vino wawo siyo waja wodiliga zina dinogile ng'hani da Mndewa ijo mweye mwing'higwe?

⁸ Mbali one muhategeleza lagilizo diya da chifalume fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, "Mulonde mkaya miyago fana vuilonda mwenyewo," mwizakuwa motenda vinogile ng'hani, ⁹ Mbali muhawa wabagulaji wanhu, motenda uhasanyi na malagilizo ya Mulungu yowatagusa kuwa mweye mwa wabena malagilizo. ¹⁰ Kwaviya munhu yoyose yobena lagilizo dimwe muhala muna yamalagilizo ya Mulungu mbali kabananga mbuli imwe muhala, iyo kabananga yose. ¹¹ Kwaviya yeye yalongile, "Sekeuzini," iviya kalonga, "Sekeukome." Ivo one huzinile mbali kukoma, weye kudibena lagilizo jose. ¹² Longeni na sang'haneni fana wanhu wondawatagusigwe kwa malagilizo ya Mulungu yoyochitenda chiilegehe. ¹³ Mulungu hezamuwonela ubazi bule munhu yoyose hawawonela ubazi wamwenga. Mbali ubazi wohuma nhaguso.

Uhuwilo bila sang'hano udanganika

¹⁴ Ndugu zangu, vino vinoga munhu kulonga kana uhuwilo, mbali sang'hano zake hazilagusa ivo ivo bule? Vino uhuwilo uwo wodahaze kumulopolani? ¹⁵ Ihawa kuna ndugu, kolonda chiwalo na kabule ndiya ya kufaya, ¹⁶ yofaya choni kumulongela, "Hita kwa tindiwalo ukotele moto wigute," bila ya kumwing'ha vinhu vake va ugima? ¹⁷ Iviya uhuwilo wiidumwe bila ya sang'hano ufa umala.

¹⁸ Mbali munhu kodaha kulonga, "Munhu imwe kana uhuwilo mbali munhu imwenga kana sang'hano!" Nizakwidika, nilaguse viya munhu viyodaha kuwa na uhuwilo bila ya sang'hano na niye nizakulagusila uhuwilo wangu kwa sang'hano zangu. ¹⁹ Weye kohuwila kuwa Mulungu ni imwe, kotenda goya. Iviya Vinyamkela wohuwila na wogudemeka kwa kudumba. ²⁰ Weye mbozi! Vino kolonda kulagusigwa kuwa uhuwilo bila ya sang'hano haufaya bule? ²¹ Vino Bulahimu wasaho yetu katogoligwa vilihi kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu? Katogoligwa kwa sang'hano zake, chipindi viyamulavile mwanage Isaka kuwa sadaka uchanya ya chilingo. ²² Vino hamudaha bule kulola? Uhuwilo wake na sang'hano zake vitenda usang'hano hamwe, uhuwilo ugangamizigwa kwa sang'hano zake. ²³ Ivo Yamaandiko Yelile yatimiya yoyolonga, "Bulahimu kamuhuwila Mulungu na kwa ichimu cha uhuwilo wake, katogoligwa kanoga haulongozi wake kuwa katenda vinogile," ivo Bulahimu

katangigwa mbwiya wa Mulungu. ²⁴ Mowona kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake na siyo kwa uhuwilo muhala.

²⁵ Iwa ivo ivo kwa mbuli ya malaya Lahabu, yeye kato-goligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake, kwaviya kawahokela waja wapelemba wa Isilaeli na kuwataza wahite kwa kufosela nzila imwenga.

²⁶ Ivo, fana viya lukuli bila muhe ludanganika, ivo ivo uhuwilo bila ya sang'hano udanganika.

3

Kutawala lulimi

¹ Ndugu zangu, wengi wenu sekemuwe wafundiza kwaviya muvimanya cheye wafundiza chizapata nhaguso ng'hulu kufosa wamwenga. ² Cheye wose choikwala kwa nzila nyingi. One munhu yahaikwala kwa chiya chiyolonga, iyo kagangamala na iviya kodaha kulutawala lukuli lwake lose. ³ Loleni chokwika chinhu cha kulongozela muna imilomo ya falasi, kuwatenda wachitegeleze, na chodaha kuwalongoza kokose kochilonda. ⁴ Na jahazi iviya, ingawa ni kulu ng'hani na dosung'higwa na beho kulu, dodaha kuhindusigwa na ng'hafi ndodo ng'hani, dohita kokose koyolonda deleva. ⁵ Ivo ivo lulimi ni chiungo chidodo cha lukuli, nalo loigodela mbuli ng'hulu ng'hani. Lola moto mdodo wodaha kusoma mbago ng'hulu.

⁶ Iviya lulimi lulinga fana moto, lulimi ni chiungo chochimema wihi wa chila mbasakanyo muna ivilungo vetu, lulimi wofiliza lukuli lose. Lolunguza ugima wetu wose kwa moto na lulimi wenyewo wolunguza na moto woulawa jehanamu. ⁷ Munhu kodaha kufuga na kafuga kamala modeli zose za wanyama na ndege na wang'onyo wotambala na mazoka na viumbe va mwiibahali. ⁸ Mbali habule munhu yoyodaha kulutawala lulimi, lulimi ni chinhu chihile lumema sumu yigala udanganiko. ⁹ Kwa lulimi cheye chomwing'ha hewela Mndewa na Tati yetu, kwa lulimi ulo chowaduwila wanhu wowaumbigwe kwa simwe da Mulungu. ¹⁰ Muumulomo uja uja molawa nhogolwa na duwilo. Ndugu zangu haifaya mbuli zino kuwa ivo. ¹¹ Vino nzasa imwe yolava mazi ya mulile na mazi ya munyu kwa hamwe? ¹² Ndugu zangu, vino mtini wodaha kwima zaituni hebu mzabibu kwima nhini? Nzasa ya mazi ya munyu haidaha kulava mazi ya mulile na mazi ya munyu.

Ubala woulawa kuulanga

¹³ Vino yelihi yeli na ubala na umanyi vomwili? Basi nayalaguse mbuli iyo kwa ugenzi wake unogile na sang'hano

zake zinogile zozitendeka kwa kunyendanyenda na ubala. ¹⁴ Mbali muhawa na migongo yili na usungu na ndwagi mwi-imizoyo yenu na sekemulonde chila chinhu chiwe chenu, sekemuitogoze kulonga uvwizi kwa mbuli za kweli. ¹⁵ Ubala ulingile ivo haulawa kuulanga bule mbali wolawa muna isi, siyo wa Muhe wa Mulungu mbali wa chinyamkela. ¹⁶ Kwaviya hanhu hohose heli na migongo na ndwagi na kulonda chila chinhu chiwe chenu, hanhu baho hana kuiswela na chila sang'hano ihile. ¹⁷ Mbali ubala woulawa kuulanga wela na una tindiwalo lusita lose na uhole na wowategeleza na umema ubazi na sang'hano inogile na wabule ubagulo wala udelenya. ¹⁸ Mbuli zozimnogeza Mulungu zozilawa muna zimbeyu zozihandigwe na wanhu wowolonda tindi-walo.

4

Umbwiya na vinhu va isi

¹ Ng'hondo na ndwagi kumwenu volawa kulihi? Volawa muna zitamaa zenu za madambwa zozitowa mgati ya ng'huli zenu. ² Molonda chinhu mbali mwabule chinhu, mokoma na kuwona migongo, mbali hamdaha kupata, kwa ivo motenda ng'hondo na kuitowa. Mwabule chinhu kwaviya hamumpula Mulungu. ³ Iviya muhapula hamuhokela kwaviya mopula vihile, mopula vinhu muladi muvisang'hanile kwa tamaa zenu za madambwa. ⁴ Mweye wazinzi! Vino hamuvimanyile kuwa mbwiya wa isi yose ni mwihi wa Mulungu? Wanhu wowolonda kuwa mbwiya wa vinhu va isi ni mwihi wa Mulungu. ⁵ Mogesa kuwa Maandiko Yelile yolonga bule viyalongile, "Mulungu kowona migongo ng'hani kwa ichimu cha muhe ija iyamwikile mgati yetu." ⁶ Mbali Mulungu kachitendela unovu ng'hani. Fana Maandiko Yelile viyolonga, "Mulungu kana udugi kwa wanhu woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja woinyendanyenda."

⁷ Ivo mtegelezeni Mulungu. Muwe na udugi na Mwihi, nayo kezamkimbilani. ⁸ Mkwenhukileni Mulungu, nayo kezawakwenhukilani. Sunheni makono yenu mweye wahasanyi! Safyeni mizoyo yenu mweye wadelenya! ⁹ Muwe na usungu na lileni na kulila kwa giyo giyo na seko zenu zikaluke ziwe ndilo, na ndeng'helelo yenu igaluke kuwa luholoji! ¹⁰ Inyendeninyendeni haulongozi ha Mndewa, nayo kezamwinulani.

Lamulo kwa mbuli ya kuwalamulila nhaguso wakaya wayago

¹¹ Ndugu sekemuilonge vihile mweye kwa mweye, yon-dayamulonge vihile ndugu yake na kumulamulila nhaguso ya Mulungu, iyo koyalonga vihile na kuyalamulila nhaguso malagilizo ya Mulungu. One uhayalamulila nhaguso malagilizo, basi weye huyasondelela malagilizo bule, mbali koyalamulila nhaguso. ¹² Mulungu yaidumwe yokwika malagilizo na yotagusa. Yeye yaidumwe yoyodaha kulopola na kunanga. Ivo weye iyo yelihi youwalamulila nhaguso wakaya wayago?

Lamulo kwa mbuli ya magoda

¹³ Nitegelezeni mweye womulonga, “Diyelo hebu igolo chizahita kudibululu dimwenga mwaka mgima chizachuuza vinhu kupata faida.” ¹⁴ Mbali hamuvimanyile ugima wenu vondauwe igolo! Mweye mulinga fana kungugu dodilawilila kwa lusita luguhi na kuhalawa. ¹⁵ Ila molondeka kulonga vino, “One Mndewa yahalonda, chizakala na kutenda vino hebu viya.” ¹⁶ Mbali lelo moigoda na kuitogoza, magoda yose yalingile ivo yeha.

¹⁷ Ivo munhu yoyayamanyile yanogile yoyolondeka kutenda mbali hayatenda, munhu iyo kasang'hana uhasanyi.

5

Lamulo kwa wanhu weli na vinhu vingi

¹ Lelo tegelezeni mweye wanhu muli na vinhu vingi! Lileni na kuwa na giyo giyo kwa ichimu cha magayo yondayamwizileni! ² Vinhu venu vingi viwola na viwalo venu vidigwa na muswa. ³ Zahabu yenu na hela yenu vingila ng'hutu, na ng'hutu iyo izakuwa ukalangama kumwenu, nayo iza-kuja ng'huli zenu fana moto. Muimemezela ngama siku za uhelelo. ⁴ Hamuwalihile bule wanhu wahunile muna imigunda yenu. Tegelezeni viwolongelela! Uyalazi na ndilo za wahunaji vihulikika na Mndewa yeli na ludabwa. ⁵ Mukala muna isi kwa kuideng'heleza na madabwa. Muineneheza mumala kwa zuwa da kuchinjigwa. ⁶ Muwalongeleza nhaguso na kuwakoma wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu, iwawo hawawatendele udugi.

Ufunya umoyo na mapulo

⁷ Ivo ndugu zangu funyeni umoyo mbaka Mndewa vondayeze. Lola, mulimi kogozela mazao yake ya isi yoyolondeka ng'hani, kofunya umoyo kwandusila mvula za munhando na za kugobola. ⁸ Na mweye iviya funyeni umoyo na imeni chigangamale muna uhuwilo, kwaviya kwiza kwa Mndewa kwahabehi.

⁹ Ndugu sekemulongelele mweye kwa mweye muladi sekemwize kulamuliligwa nhaguso na Mulungu. Niiyo

Msemi yeli habeli kwiza. ¹⁰ Ndugu, muhalonda kuwona simwe da ugozelo muna yamanhesa na geseni kusionhela walotezi wa Mulungu wowagalile usenga kulawa kwa Mndewa. ¹¹ Chowatanga waja watemiligwa mate na Mulungu wowagozele. Muhulika mbuli ya kufunya umoyo kwa Ayubu na movimanya viya Mndewa viyamtendele kuhuelelo. Kwaviya Mndewa kamema ubazi na unovu.

¹² Ndugu zangu, kufosa yayo yose, sekemuilahe kwa ulanga wala kwa isi wala kwa chinhu chimwenga chochose, ila “Wona” yenu na iwe wona na “Siyo” yenu na iwe siyo, baho hamwizalongeligwa nhaguso na Mulungu.

¹³ Vino kuna munhu kumwenu kapatigwa na yehile? Nayatose kwa Mulungu. Kana moyo wa kusangalala? Nayembe nyila za nhogolwa. ¹⁴ Vino kumwenu kuna munhu mtamu? Nayawatange walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wantambikile kwa Mulungu na kumboboda mavuta kwa zina da Mndewa. ¹⁵ Na kutambika kwa uhuwilo kwizamuhonya mtamu ija, na Mndewa kezamwinula, hata yahawa katenda uhasanyi wowose uja, Mulungu kezamulekelela. ¹⁶ Muilongele uhasanyi wenu mweye kwa mweye, na muipilile, muladi muhonyigwe. Mapulo ya munhu yanogile haulongozi wa Mulungu yofaya ng’hani na yana ludabwa lwa kusang’hana mvunyo. ¹⁷ Eliya kakala munhu fana cheye. Katosa kwa kuiyoha mvula sekeitonye, nayo haitonyile mwiisi kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita. ¹⁸ Maabaho katosa kaidi, mvula itonya na isi ilava mazao yake.

¹⁹ Ndugu zangu, imwe wenu yahaga kwa mbuli ya kweli, na munhu imwenga yahambweleza kaidi, ²⁰ sekemuzimize mbuli ino, munhu yoyose yoyombweleza muhasanyi kulawa kuna zinzila zihile, kezaulopola muhe wa muhasanyi iyo kulawa muna iifa, na kezatenda Mulungu yamulekelele uhasanyi wake mvunyo.

USENGA WA MWANDUSO WA PETILI Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Petili wandikigwa na Mtu-migwa Petili. Petili kandusa usenga wake kwa kulonga yeye iyo yelihi na kawandikila wanhu welihi. Yeye kandika kwa Wachilisito wose wowaimwagile muna iisi fana viyok-wandika muna 1:1. Kawatanga wasomaji wake fana ivo “wowaimwagile muna iisi” miyanza mingi. Usenga uno woilinga na usenga wa Paulo kwa Waefeso na wasomi wengi wohuwila kuwa 1 Petili wandikigwa viumalile kwandikigwa usenga kwa Waefeso habehi na mwaka 65 kwandusila viyelekigwe Yesu. Petili kandika usenga uno viyakalile Loma ni uko kakutanga Babeli muna 5:13.

Petili kolonga kuwa yeye kandika usenga uno kwa lungilo da “kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno kweli ni unovu wa Mulungu” muna 5:12. Kuna vinhu voilinga muna 1 Petili 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Vitabu ivo vitatu volava ndagilizi kusunhela tata na mama na wana na iviya vilondeka kuwategeleza walangulizi. Iviya kowaguma moyo wahuwila na kuwa wafunya umoyo lusita lwa magayo kwaviya uhelelo wahaguihi muna 4:1.

Yeliumo

Petili koitambula yeye mwenyewo na kuwalamsa waso-maji wake muna 1:1-2.

Kaidi komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha ulopozi uja wowoihanganye hamwe na viya fambulo da ulopozi kwa ugima wao muna 1:3-2:10.

Maabaho kowalagiliza wahuwila vilondeka kukala goya muna iisi na kokwandika kusunhela viya vilondeka kukala hamwe mulume na muke na mtumwa na mn-dewa muna 2:11-4:11.

Iviya Petili kowagela moyo kufunya umoyo lusita lwa ma-gayo muna 4:12-5:11.

Kuuhelelo Petili kogotola usenga wake muna 5:12-14.

¹ Niye Petili, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nowandikila wanhu wa Mulungu wowasaguligwe, wowaimwagile uko Ponto na Galatiya na Kapadokiya na Asiya na Bisiniya. ² Musaguligwa kwa lungilo da Mulungu Tata na mutendigwa wanhu wa Mulungu kwa Muhe wake, kwa kumtegeleza Yesu Chilisito na kumiziligwa damu yake.

Nowalondela mongezeligwe unovu na tindiwalo.

Lolelo da kweli

³ Leka chimwing'he nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito! Kwa ubazi wake kaching'ha ugima wa sambu kwa kumzilibula Yesu Chilisito, lelo china lolelo da kweli. ⁴ Ivo chololela kuhokela vinhu vinogile havidaha kuwola, hebu kuhunguka kulawa kwa Mulungu kamwikilani uko kuulanga. ⁵ Mweye kufosela uhuwilo mokalizigwa kwa ludabwa lwa Mulungu kwa ichimu cha ulopozi usasaligwe umala kugubuligwa muna zisiku za uhelelo.

⁶ Mudeng'helele ng'hani mbuli ino, mbali sambu kwa lusita ludodo, izalondeka muwe na usungu kwa ichimu cha magezo mbasakanyo yomugazigwa. ⁷ Magezo yaja lungilo jake ni kulagusa ukweli wa uhuwilo wenu. Na hata zahabu yenyewo ingawa yodaha kubanangigwa na kugezigwa kwa moto, iviya niivo yili na uhuwilo wenu, niuwo ufaya ng'hani kufosa zahabu, yolondeka igezwe idahe kutoga. Na baho mwizahokela nhogolwa na ukulu na hishima muna dizuwa diya Yesu Chilisito vondayagubuligwe. ⁸ Kwaviya mweye momulonda, ihawa mung'hali hamuna muwona, sambu momuhuwila ihawa hamunamuwona. Ivo modeng'helela ng'hani, kwa deng'ho kulu. ⁹ Kwaviya mohokela ulopozi wa mihe yenu, niijo lungilo da uhuwilo wenu.

¹⁰ Walotezi wa Mulungu wowalotele kusonhela unovu wa Mulungu uja yoyaweng'hile waupelemba na kuulolesa kusonhela ulopozi uno. ¹¹ Wageza kuvimanya lusita lulihi na izalawillilaze mbuli iyo, yaani lusita yaulongile Muhe wa Chilisito yoyokala mgati yawo, kalotela kusonhela magezo yondayampate Chilisito na utunhizo wa Mulungu. ¹² Mulungu kawagubulila waja walotezi wa Mulungu kuwa lusita viwakalile wolonga mbuli ziya zomuhulika sambu kulawa kwa waja wasenga wa kuulanga kwa Mulungu wowawagong'ondela Mbuli inogile kwa ludabwa lwa Muhe Yelile yoyatumigwe kulawa kuulanga, sang'hano yawo haikalile kwa faida yao wenyewe ila kwa ichimu chenu. Izo ni mbuli ziya hata wasenga wa Mulungu walonda kuzimanya.

Lukemo lwa kukala ugima welile

¹³ Kwa ichimu icho sasaleni nzewe zenu kwa sang'hano. Kaleni meso na kwika lolelo jenu jose muna unovu wa Mulungu wonda mwing'higwe lusita Yesu Chilisito vonday-alawile. ¹⁴ Fana wana womtegeleza Mulungu, sekemukale kwa kusondelela tamaa zihile zimukalile nazo lusita hamu-manyile ukweli wa Mulungu. ¹⁵ Mbali molondeka muwe mwela muna ugenzi wenu wose fana viya ija yamtangileni

kela. ¹⁶ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Muwe welile kwaviya niye nyela.”

¹⁷ Muhamtanga Tata ija yomulamulila nhaguso chila munhu bila kubagula kwa kulola sang'hano zake. Ivo kaleni fana wageni lusita lweni lusigale hano hana isi kwa kumtegeleza Mulungu. ¹⁸ Kwaviya mweye muvimanya kuwa mukomboligwa kulawa muna uugenzi wenu hau-faya, uwo muuhokela kulawa kwa wasaho zenu. Mbali hamukomboligwe kwa vinhu viwola, fana viya hela hebu zahabu. ¹⁹ Mbali mulopoligwa kwa damu ya Chilisito yofaya ng'hani na kakala fana mwanang'hondolo yelibule chilamso. ²⁰ Kakala yasaguligwe na Mulungu ing'hali isi yose kulumbigwa, mbali kagubuligwa muna zisiku zino za uhelelo kwa ichimu chenu. ²¹ Kwa nzila yake momuhuwila Mulungu. Mulungu kamzilibula yeye na kumwing'ha utunhizo, na ivo uhuwilo wenu na lololelo jenu da kwa Mulungu.

²² Ivo muhamala kuisafya mihe yenu kwa kuutegeleza ukweli mbaka kuuvikila ulondo wa ndugu ulibule udelenya, iyoheni kuilonda kwa moyo umwe.

²³ Kwaviya mwing'higwa ugima wa sambu, uwo haulawa muna imbeyu yoiwola mbali wolawa muna imbeyu haiwola, kwa nzila ya usenga wa Mulungu wili na ugima na ulibule uhelelo. ²⁴ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Wanhu wose wawa fana mayani, utunhizo wawo wose uwa fana maluwa ya kuchuwala, mayani yonyala na maluwa yake yolagala, ²⁵ mbali usenga wa Mndewa yokala siku zose.”

Usenga uwo niiyo Mbuli Inogile yomupeteligwe.

2

Dibwe dili na ugima na wanhu welile

¹ Ivo lekeni kutenda wihi wowose, uvwizi na udelenya na migongo na mbuli za ufyang'hu. ² Fana viya wana vititi lusita lose wonda kong'ha tombo, mweye iviya molondeka kuwa na ng'hilu ya motombo ya chimuhe hayahanganyigwe na mazi, muladi mudahe kukala na kukomboligwa, ³ ihawa kweli muvimanya kuwa Mndewa kanoga.

⁴ Ivo muhitileni Mndewa. Yeye niiyo dibwe dili na ugima, dodilemigwe na wanhu mbali disaguligwa na Mulungu najo dopetigwa dofaya ng'hani. ⁵ Na mweye iviya, fana viya mabwe yeli na ugima yoyasang'haniligwe kwa kuzenga kaye ya chimuhe. Na muja mwizasang'hana sang'hano zelile za ukulu wa nhambiko kwa kulava nhosa za chimuhe zozimnogeza Mulungu kwa kufosela Yesu Chilisito. ⁶ Kwaviya Maandiko Yelile yolonga,

“Nokwika dibwe uko Sayuni, dibwe da chandusilo da kuna ichingolobweda,

niye nidisagula dimbwe dofaya ng’hani.

Munhu yomuhuwila hezakuwa na chinyala.”

⁷ Lelo kumwenu mweye muhuwila, dibwe ijo dofaya ng’hani. Mbali kwa wanhu waja wolema kuhuwila. Fana Maandiko Yelile viyolonga,

“Dibwe diwalemile wazenzi kuzengela,

diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.”

⁸ Kaidi yolonga,

“Ni dibwe da kuikwala wanhu,

na ni luwe lwa kuwagwisa wanhu.”

Woikwala kwaviya hawaitegeleza bule usenga wa Mulungu, fana viwekiligwe kwandusila umwaka.

⁹ Mbali mweye ni welesi usaguligwe, ukulu wa nhambiko wa chifalume, bumbila da wanhu welile, wanhu wa Mulungu, womusaguligwe kugong’onda sang’hano ng’hulu za Mulungu, yoyantangileni mweye kulawa muna diziza na mwingile muna dibung’hulo jake da kwazanya. ¹⁰ Lusita lumwe hamukalile wanhu wa Mulungu, mbali sambu mweye muwa wanhu wake, lusita lumwe hamumanyile ubazi wa Mulungu, mbali sambu muhokela ubazi wake.

Wasang’hani wa Mulungu

¹¹ Walondwa, nowalamba fana wafosanzila na wagendaji muna isi, muyepule na tamaa zihile na izo zoibasakanya na mihe yenu. ¹² Ugenzi wenu kwa wanhu hawamanyile Mulungu, wolondeka uwe unoga ng’hani mbaka haja honda wawavwizile kuwa mosang’hana yehile, wadahe kuvimanya sang’hano yenu inogile na ivo wamwing’he ukulu Mulungu muna Isiku ya kwiza kuwalamulila nhaguso wanhu.

¹³ Wategelezeni wanhu wose weli na udahi kwa ichimu cha Mndewa, fana mfalume mkulu yeli na ludabwa lukulu lwa kulanguliza, ¹⁴ hebu wakulu wa mikowa, wowasaguligwe nayo kuwatagusa wanhu wotenda yehile na kuwatogoza wanhu wotenda yanogile. ¹⁵ Kwaviya Mulungu kolonda mutende yanogile muladi mudahe kuvudaza mbuli za chibozi hawamanyile chiwochilonga. ¹⁶ Kaleni fana wanhu weli na ulegeho, mbali sekemuusang’hanile ulegeho wenu kufisa yehile, kaleni fana wasang’hani wa Mulungu. ¹⁷ Wahulikeni wanhu wose, walondeni ndugu zenu wahuwila, mumdumbe Mulungu na muhulikeni mfalume.

¹⁸ Mweye wasang'hani wa mkaye wategelezeni wenevale wenu kwa kuwahulika ng'hani, siyo waja wanogile na wahole muhala, mbali iviya waja wene kukalika. ¹⁹ Kwaviya Mulungu konogiligwa na munhu yofunyila umoyo manhesa yaja halondeka kuyapata, kwaviya siku zose komgesa Mulungu. ²⁰ Vino mwizapata choni fana muhafunyila umoyo kutowigwa kwa ichimu cha kutenda yehile? Mbali one muhafunyila umoyo manhesa vondamutende yanogile, Mulungu kezanogiligwa na mweye. ²¹ Yano ni yayo yomutangiligwe, kwaviya Chilisito kagazigwa kwa ichimu chenu, kamulekelani simwe na mweye tendeni fana viyatendile. ²² Yeye hatendile uhasanyi na halongile mbuli yoyose ya uvwizi bule. ²³ Viyaligigwe, yeye habwezezele ligo, na viyagazigwe, yeye habwezezele bule, mbali kamuhuwila Mulungu yolamula nhaguso viilondeka. ²⁴ Chilisito mwenyewo kaupapa uhasanyi wetu muna ulukuli lwake mumsalaba muladi chileke uhasanyi na kukala kwa kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu. Kwa malonda yake mweye muhona. ²⁵ Mukala fana ng'hondolo wagile, mbali sambi mumbwelela Mdimi na Mwimilizi wa ugima wenu.

3

Wehe na wamhale

¹ Iviya na mweye wehe wategelezeni wamhale zenu, muladi one wauko wamhale wowose hawahuwila Mbali ya Mulungu wapate kuhuwila kwa kuwona ugenzi wenu, haizalondeka kumwenu kulonga mbuli ² kwaviya wezawona ugenzi wenu unogile uli wa hishima. ³ Sekemuihambe kwa kunze fana viya kusakulila nyele kwa madambwa, kuvala vigogela na mangaja na kuyawala viwalo va bei ng'hulu. ⁴ Mahambo yano yolondeka yalawe mgati ya moyo wa munhu na ni mahambo hayawola na ya unyendanyenda na ya muhe wa uhole yoyofaya haulongozi wa Mulungu. ⁵ Kwaviya ivo niivo viwaihambile wehe wowamtambikile Mulungu muna ikweli umwaka wowekile lolelo jawo kwa Mulungu na kukala kwa kuwategeleza walume zawo. ⁶ Sala kakala ivo, kamtegeleza Bulahimu na kamtanga mwenevale wake. Mweye ni wanage one muhatenda yanogile na kuleka kudumba chinhu chochose.

⁷ Iviya na mweye walume na wehe zenu muhavimanya kuwa wawo ni nyondenyanonde, na ivo muwatendele kwa hishima kwaviya na wawo iviya wezahokela hamwe na mweye chitumetume cha ugima choyoweng'hani Mulungu, tendele ivo muladi nhosa zenu sekezikimililigwe.

Magayo kwa kutenda yanogile

⁸ Kukomelezelo nolonga vino, mweye wose molondeka muwe na moyo umwe na muwe na gesa dimwe, mwi-ilonde fana ndugu, muwe na unyendanyenda na uhole. ⁹ Sekemulihe dihile kwa dihile hebu ligo kwa ligo, mbali muwatemele mate, kwaviya Mulungu viyamtangileni kamu-longelani kezamtemelani mate. ¹⁰ Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Munhu yoyose yolonda kudeng'helela ugima na kuwona siku zinogile, yayepule kulonga mbuli zihile na yaleke kulonga uvwizi.

¹¹ Kolondeka yayepule kutenda mbuli zihile na yatende mbuli zinogile,

kolondeka yazahile tindiwalo kwa moyo wake wose.

¹² Kwaviya Mndewa kowalola goya wanhu wanogile haulongozi wa Mulungu

kotegeleza nhambiko zawo, mbali kowehila waja wotenda yehile.”

¹³ Yelihi yonda yawalumizeni one molonda ng'hani kutenda yanogile? ¹⁴ Mbali hata one muhagazigwa

kwa kutenda mbuli fana viilondeka, mumweda! Sekemumdumbe munhu yoyose na sekemuwe na lugano.

¹⁵ Mbali siku zose mtunhizeni Chilisito fana Mndewa mgati ya mizoyo yenu. Muisasale siku zose kumwidika chila munhu yoonda yawauze mbuli ya lolelo dimwili najo. Tendeni ivo kwa uhole na hishima, ¹⁶ muladi mutende fana viya mizoyo yenu haiwalongela kuwa muhasanya, muladi wanhu wolonga yehile kusunhela ugenzi wenu unogile muna ukuilumba na Chilisito, wawone chinyala.

¹⁷ Kwaviya muhavu kugazigwa kwa ichimu cha kutenda yanogile, one ihawa viyolonda Mulungu, kufosa kugaya kwa ichimu cha kutenda yehile. ¹⁸ Kwaviya Chilisito mwenyewo kagazigwa na kudanganika mwanza umwe muhala kwa ichimu cha uhasanyi. Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu hawamtunhiza Mulungu, muladi yawagale mwenye kwa Mulungu. Kakomigwa chiunhu mbali katendigwa mgima chimuhe, ¹⁹ na kwa ugima wake wa chimuhe kahita kuigong'ondela mihe yili muchifungo. ²⁰ Ino ikala mihe ya wanhu hawamtegeleze Mulungu viyakalile kogozela kwa kufunya umoyo siku ziya Nuhu viyakalile kozenga safina. Wanhu wanane muhala wakalile muna isafina ija, walopoligwa muna yamazizi, ²¹ mazi yano yalinga ubatizo wouwalopola mweye sambizi. Ubatizo uja siyo kwa ichimu cha kusunha lukuli, mbali kumpula Mulungu yawadahize kutenda yanogile muladi mizoyo yenu

sekeiwalongele muhasanya. Uwo wizawalopola mweye kwa kufosela uzilibuko wa Yesu Chilisito, ²² yoyahitile kuulanga kwa Mulungu na kukala ubanzi wa kulume wa Mulungu, kotawala wasenga wa kuulanga kwa Mulungu na weli na udahi na ludabwa.

4

Ugima wa sambi

¹ Kwaviya kusongela Chiilsito viyagazigwe chilukuli, na mweye iviya molondeka muigangamize kupata lungilo fana jake. Kwaviya munhu yofunyila umoyo manhesa ya lukuli lwake hatenda uhasanyi kaidi. ² Kulawa sambi ugima wousigale hano hana iisi wolondeka kulongozigwa na malondo ya Mulungu, siyo na tamaa zihile za chilukuli. ³ Kwaviya umwaka mutenda fana viwotenda wanhu hawammanyile Mulungu, kukala muna ugoni na tamaa zihile na ukolwa na madugili yaja wanhu wong'wa ng'hani na kutenda mbuli za chinyala na nhambiko za kwihiza za kutambikila nyang'hiti. ⁴ Sambu wanhu wawo hawammanyile Mulungu wokwazanywa kuwa mweye hamwizailumba nawo kaidi kukala vihile ng'hani, ivo womuligani. ⁵ Mbali wezalondeka kumulongela Mulungu chila chinhu chiwataendile, ija yowalamulila nhaguso wagima na wadanganike. ⁶ Lekamana Mbali Inogile iviya ipetigwa kwa wanhu wadanganike, muladi wahakomeleza kulumuliligwa nhaguso ya ugima wawo wa chilukuli fana wamwenga, wakale chimuhe fana viya Mulungu viyokala.

Mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo wa Mulungu

⁷ Ukomelazelo wa vinhu vose wahabehi. Ivo yepuleni kuitawala na kaleni meso muladi mudahe kutosa kwa Mulungu. ⁸ Kufosa yose, ilondeni kwa moyo wose, kwaviya ulondo wofisa uhasanyi mwingi. ⁹ Muihokele mweye kwa mweye bila kulongelela. ¹⁰ Chila munhu kolondeka yasang'hanile chitumetume chake choyeng'higwe na Mulungu kwa kuwataza wamwenga fana mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo wa Mulungu. ¹¹ Munhu yoyose yopeta, kolondeka yalonge usenga wa Mulungu, munhu yoyose yosang'hanila kolondeka yasang'hanile kwa ludabwa luyeng'higwe na Mulungu, muladi Mulungu yeng'higwe nhogolwa muna zimbali zose kwa kufosela Yesu Chilisito, iyo kana utunhizo na udahi siku zose. Ivo!

Manhesa kwa ichimu cha kumuhwila Chilisito

¹² Mbwiya zangu, sekemwazanywe fana mupatigwa na manhesa ya usungu, fana viya molawililigwa na chinhu chigeni. ¹³ Mbali deng'heleleni kwingila muna yamagayo fana Chilisito viyagaiye, muladi mudeng'helele ng'hani utunhizo wake vondaugubuligwe. ¹⁴ One muhaligigwa kwa ichimu cha Kumuhwila Chilisito, mumweda, iyo Muhe wa Mulungu na wa utunhizo kokala na mweye. ¹⁵ One munhu yoyose kumwenu yahagaya, sekeyagaye kwaviya mkomaji hebu mbavi hebu mbananzi na yokwingilia mbuli za wanhu wamwenga. ¹⁶ Mbali one yahagaya kwaviya komuhwila Chilisito, sekeyawone chinyala, mbali yamtunhize Mulungu kwa kutangigwa kwa zina da Yesu.

¹⁷ Kwaviya lusita lwa nhaguso lufika, na wanhu wa Mulungu ni wawo wa mwanduso kutagusigwa. One ihandusa na cheye, vino izakuwaze kwa wanhu hawategeleza Mbali Inogile ya Mulungu? ¹⁸ Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Ni vidala wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu kukomboligwa, vino izakuwaze kwa wanhu hawamtegeleza Mulungu na wahasanyi?”

¹⁹ Ivo wanhu waja wowogaya kwa ichimu cha kutenda viyolonda Mulungu, wagendelele kutenda yanogile, nawo weke ugima muna yamakono ya Mulungu mulumbaji wawo yokwaminika ng'hani.

5

Kudidima bumbila da wanhu wa Mulungu

¹ Nowalamba walala walangulizi mgati yenu, niye nili mulala mulangulizi miyenu, mkalangama wa magayo ya Chilisito, na noihanganya na utunhizo wondaugubuligwe hamwande, ² nomulambani, mudidime bumbila diya diyamwing'hileni Mulungu, siyo kwa kuwangilizigwa, mbali kwaviya vimulonda na fana viyolonda Mulungu. Sekemusang'hane kwa kulonda hela, mbali kwa moyo unogile. ³ Sekemuwatawale kwa ludabwa wanhu wa bumbila diya domulondeka kudidima, mbali muwe simwe kumwawo. ⁴ Na Mdimi Mkulu vondagawilile, mwizahokela gweko da utunhizo hajagiza unovu wake.

⁵ Iviya na mweye wabwanga muwategeleze walala walangulizi. Mweye wose molondeka muinyendenyende mweye kwa mweye mudahe kuisang'hanila. Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Mulungu kana udugi na wanhu woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja woinyendanyenda.” ⁶ Muinyendenyende haulongozi ha Mulungu yeli na ludabwa, nayo kezamwinulani lusita

lufaya. ⁷ Mwasileni yeye kusafagila kwenu kose, kwaviya yeye kowagesani vinogile.

⁸ Ivo muwe na kulinganya na mukale meso! Mwihi wenu, Lufyende kozunguluka fana simba yotongoloma, kozahila munhu yammele. ⁹ Mulemeni iyo, mwime chigangamavu muna uhuwilo, kwaviya movimanya kuwa ndugu zenu muna isi yose wogaiya yayo yayo fana vimugaiya mweye. ¹⁰ Mbali muhakomeleza kugaya kwa lusita luguhi, Mulungu wa unovu wose, yoyomtangani mwingile muna utunhizo wake wa siku zose kwa kuilumba na Chilisito, yeye mwenyewo kezawatenda wawe wagima kaidi na kuwaguma ludabwa na kwima chigangamu na kuweng'ha chandusilo chigangamale. ¹¹ Udahe kanawo yeye siku zose. Ivo!

Ndamsa za ukomelezelo

¹² Nomwandikilani usenga uno mguhi kwa kutazigwa na Silowano, ndugu yokwaminika fana viniwona. Nolonda kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno ni kweli unovu wa Mulungu. Igangamizeni muna unovu uno.

¹³ Bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Babeli, dodisaguligwe hamwe na mweye womulamsani, Maliki mwanangu kweli muna uhuwilo. ¹⁴ Ilamseni mweye kwa mweye kwa chilaguso cha ulondo wa Chikilisito. Nowalondeleni tindiwalo mweye mose womuhuwila Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PETILI Ulongozi

Usenga wekaidi wa Petili wolagusa kuwa wandikigwa na Mtumigwa Petili, mbali wasomi wamwenga wa sambu hawatogola kuwa ni kweli kuwa Petili kandika usenga uno. Yodahika kuwa kuna munhu imwenga yandike usenga uno kwa ichimu cha Petili. Mwandikaji kolonga kuwa kakala mkalangama wa kuwona ugima wa Yesu na lusita kuwoneka kwake kugaluka muna 1:17-18. One Petili kandika usenga uno yodahika kuwa kawandikila uko Loma yang'hali hanadanganika hagati ya mwaka 65-69 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Iviya Petili kautanga usenga uno ni usenga wake wekaidi hagati ya 3:1. Ivo mwaka wa kwandika usenga uwo ni viyakomeleze kwandika usenga wa mwanduso wa Petili. Kawandikila wahuwila wose wa Chilisito.

Petili kawandikila usenga uno muladi kuwaguma moyo wahuwila kukala vinogile na kuwazuma muladi sekewawakole wafundiza wa uvwizi muna isula yekaidi. Kawalongela sekewawategeleze wanhu waja wolonga kuwa Yesu kokalama kubwela. Ila kalonga kuwa Mulungu siyo wa ugaluga mbali kolonda chila munhu yakomboligwe muna 3:8-9. Chino icho ichimu cha kukala vinogile muna 3:14.

Yeliumo

Petili kuitambulisa yeye mwenyewe na kuwalamusa wasomaji wake muna 1:1-2.

Kaidi kowakumbusa kukala vinogile kwaviya Mulungu iyo kochidahiza kukala vinogile muna 1:3-21.

Maabaho kawazuma kusonhela wafundiza wa uvwizi na kulonga yaja yondayawalawile wafundiza wa uvwizi kuhelelo muna 2:1-22.

Iviya Petili kokomeleza kwa kuwagela moyo wahuwila kukala vinogile kwa kuisasala kwa ichimu cha kubwela kwa Yesu mwanza wekaidi muna 2 Petili 3:1-17.

¹ Niye Saimoni Petili, msang'hani na mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye muli kwa unovu wa Yesu Chilisito, yeli Mulungu na mulopozi wetu mwing'higwa uhuwilo uja uja woufaya fana uwetu.

² Nomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo vongezeke muna ukumanya Mulungu na Yesu Mndewa wetu.

Kutangigwa na kusaguligwa na Mulungu

³ Kwa ludabwa lwake lwa chimulungu, Mulungu kaching'ha mbuli zose zochizilonda muladi chikale na ugima wa kugenda muna zinzila za Mulungu, kwa kummanya yeye yachitangile cheye chiwe na utunhizo na unovu wake yeye mwenyewo. ⁴ Kwa kuyafosela yayo, kaching'hiliza chilagano chikulu na chochifaya ng'hani muladi kwa izo mudahe kuihanganya hali ya chimulungu na kuyepula na ubananzi wougaligwa na tamaa zihile za chiisi.

⁵ Kwa ichimu icho iyoheni ng'hani geleni ugenzi unogile kwa uhuwilo wenu, na kwa ugenzi unogile geleni umanyi, ⁶ kwa kuvimanya kumwenu mulondeka mongeze kulinganya, kwa kulinganya kwenu molondeka mongeze ufunya umoyo, kwa kufunya umoyo kwenu molondeka mongeze kumuhuwila Mulungu, ⁷ kumuhuwila Mulungu kokongeza undugu na undugu wokongeza ulondo. ⁸ Kwaviya muhawa na nhunya izo zose kwa wingi, zizamdahizani muwoneke mofaya na kupata kuinzana na umanyi wenu kusionhela Mndewa wetu Yesu Chilisito. ⁹ Mbali wose welibule nhunya zino hawadaha kuwona, ukweli watulika yameso, ivo na wazimiza viya viwasafyigwe uhasanyi wawo umwaka.

¹⁰ Ivo lelo ndugu zangu, iyoheni ng'hani kuutenda uwo umtango wenu na kusaguligwa kumwenu na Mulungu iwe mbuli ya kugendelela fana muhakala ivo hamwizakugwa ng'oo!. ¹¹ Mana mwizalekigwa kwingila bila begete muna ufalume wa siku zose wa Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito.

¹² Siku zose nizamkumbusani mbuli zino, hata fana muma kuzimanya na mokwima chigangamavu muna ikweli imuhokele. ¹³ Nogesa kuwa vinoga kuwalamusa kwa kuwakumbusa mbuli zino lusita lose lwa ugima wangu. ¹⁴ Novimanya kuwa sambu nizalwika hamgwazo lukuli luno loluwola, fana Mndewa wetu Yesu Chilisito viyanilaguse funhufunhu. ¹⁵ Nizatenda chochose chinidaha kulonga muladi hamwande vondanidanganike mudahe kukumbuka mbuli izo.

Wakalangama kusionhela utunhizo wa Chilisito

¹⁶ Hachiondelele simo muhala zozitungigwe chiubala lusita vichiawafunduze kusionhela ludabwa lwake na wizilo wake Mndewa wetu Yesu Chilisito, mbali chiuwona utunhizo wake wenyewo. ¹⁷ Kwaviya kahokela hishima na ukulu wa Mulungu Tata lusita dizi vidimwizile kulawa muna ukulu mkulu, kulonga, "Ino ni Mwanangu nyachende, yoninogeligwe nayo." ¹⁸ Cheye wenyewo chihulika dizi dino dodilawa kuulanga kwa Mulungu, lusita vichikalile nayo kuna ulugongo lwelile.

¹⁹ Na cheye china ukweli ng'hani kusionhela usenga wa walotezi wa Mulungu, one muhautegeleza, mwizatenda goya one muhaulola, chitasa chimelemeta hanhu ha ziza, mbaka vondakukunguzuke na tondong'andu yokwiza mwi-imizoyo yenu. ²⁰ Kufosa yayo yose, molondeka muvimanye kuwa habule munhu yodaha kufambula kwa nzeweze zake mwenyewo usenga wa ulotezi wa Mulungu wili muna Ya-maandiko Yelile. ²¹ Kwaviya habule ulotezi wowose wou-galigwe kwa malondo ya chiunhu, mbali wanhu walonga ulotezi wa Mulungu wahalongozigwa na Muhe Yelile.

2

Wafundiza wa uvwizi

¹ Walawilila walotezi wa uvwizi hagati ya wanhu, na ivo wafundiza wa uvwizi wezalawilila kumwenu. Wawo wezamfundizani mafundizo ya uvwizi yoyogala kunangigwa na kumulema Mndewa yoyawakombole, na kwa kutenda ivo wezaigalila kwa kusinhukiza madanganizi wawo wenyewo. ² Wanhu wengi wezazisondelela nzila zawo za ugoni, na kwa ichimu icho wanhu wezailiga nzila ya kweli. ³ Kwa uhika wawo wihile wa vinhu mvunyo, wafundiza wano wa uvwizi wezaipatila faida kulawa kumwenu kufosela mbuli za uvwizi. Mulungu kalamula kwandusila umwaka kuwa kezawatagusa na wala hanagona na kweli kezawananga.

⁴ Mulungu hawalekelele wasenga wa kuulanga wowa-tendile uhasanyi, kawasa hanhu ha hakutagusigwa, wawo wekigwa muja wafungigwa minyololo muna diziza to-tolo wogozela zuwa da nhaguso zawo. ⁵ Kaidi Mulungu haiyonele ubazi isi yose ya umwaka, mbali kamkaliza Nuhu yoyagong'onde wanhu watende yaja yoyolonda Mu-lungu, hamwe na wanhu wamwenga saba baho viyawagalile gombo muna iisi ija ya wihi. ⁶ Iviya Mulungu katagusa mabululu ya Sodoma na Gomola kwa kuyatakamiza tikitiki kwa moto, na yayo kayatenda masimwe ya chondachiwalaw-ilile wanhu womwihila Mulungu. ⁷ Iviya kamkombola Lutu, munhu yanogile haulongozi wa Mulungu, yakalile na usungu kwa ugenzi wa ugoni wa wanhu wabananzi. ⁸ Kwaviya munhu ino yanogile haulongozi wa Mulungu kakala hamwe na wanhu wehi, chila zuwa moyo wake wingila lugano na sang'hano zawo hazimtunhize Mulungu. ⁹ Ihawa ivo Mn-dewa kavimanya va kuwakombola wowomuhwila muna yamagezo. Mbali kavimanya kuweka wanhu hawamtunhiza Mulungu muna inhaguso mbaka isiku ija ya kuwalamulila nhaguso. ¹⁰ Izakuwa ivo haswa kwa waja wosondelela tamaa

zihile za lukuli, waja wosondelela tamaa zawo za vinhu vihile na kuulema udahi wa Mulungu.

Wafundiza wano wa uvwizi wana magoda na hawavidumba viumbe vili na utunhizo va kuulanga. ¹¹ Mbali hata wasenga wa kuulanga ingawa wana udahi na ludabwa kufosa wawo wafundiza wa uvwizi, hawawalongeleza kwa kuwaliga viumbe waja haulongozi ha Mndewa. ¹² Mbali wanhu wano woliga mbuli hawazimanyile bule, walinga fana wanyama welibule nzewe, welekigwa muladi wagwiligwe na kukomigwa. Iviya wezadanganizigwa fana viya viwodanganizigwa wanyama. ¹³ Wezalihigwa magayo kwa ichimu cha magayo yowayagalile. Wodeng'helela kufikiza funhu funhu madambwa ya lukuli chimisimisi. Kufika kwawo kuna yamadugila yenu, kogala chinyala na kulemigwa ng'hani wodeng'helela mbuli zihile. ¹⁴ Meso yawo yamema uzinzi, wawo hawaleka kutenda uhasanyi. Wowakwega wanhu nyondenyonde. Wanhu wawo waizoweza mizoyo kulonda kupata vinhu vingi. Wanhu wawo waduwiligwa! ¹⁵ Waileka nzila igoloke, waga kwa kusondelela nzila ija ya Balamu, mwana wa Beoli, yoyaisondelele ino kalonda kupata maliho kwa kutenda wihi, ¹⁶ na kabwakiligwa kwa ichimu cha uhasanyi wake. Chihongwe hadahile kalonga, kalonga kwa dizi da chiunhu na kamkimilila mulotezi wa Mulungu sekeyatende lukwale.

¹⁷ Wanhu wano walinga fana nzasa vilibule zinyalile. Fana viya mawingu yasoligwe na mbeho, ukazi wawo wowekilingwe na hanhu ha ziza totolo. ¹⁸ Walonga mbuli za magoda na zilibule mana na kusang'hanila tamaa za ugoni na kuwakwega wanhu wowanduse kuigola vino sambu na wanhu wowokala muna uvwizi. ¹⁹ Wowalongela wanhu wamwenga kuwa wezailegeha, hata ivo wawo wenyewo ni watumwa wa ubananzi. Kwaviya chila munhu ni mtumwa wa chinhu chochose chochimulanguliza. ²⁰ Kwaviya wanhu waja wowa-malile kuyakimbila yaja yehile ya isi yose, kwa kummanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito, one wanamata kaidi na kupotwa, unhu wawo wa uhelelo wizakuwa wiha kufosa uja wa ichanduso. ²¹ Yahawile vinoga kumwawo one hawaimanyile nzila ya kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu, kufosa kuimanya na maabaho kuleka lagilizo jelile dowadihokele. ²² Mbali niivo ilawilila kumwawo sawasawa na simwe diya da kweli dodilonga, "Imbwa kayabwelela madesi yake mwenyewo," na dimwenga dolonga "Nguluwe yogezigwe kabwela kuibimbilisa mwiinhope."

Siku ya kwiza kwa Mndewa

¹ Mbwiya zangu walondwa, usenga uno wekaidi wonimwandikileni. Muna zisenga mbili nigeza kuyenula magesa yanogile muna zinzewe zenu kwa kuwakumbusani mbuli zino. ² Nolonda kuwakumbusani mbuli ziya zilongigwe umwaka na walotezi welile na malagilizo yalawile kwa Mndewa yeli Mulopozi niiyo yoyaweng'hile kwa kufosela watumigwa wenu. ³ Kufosa yayo yose molondeka kuyamanyano yano kuwa kuna zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga wezalawilila waja ugima wawo wizatawaligwa na tamaa zawo zihile. Maabaho wezawazeha, ⁴ na kulonga, "Kalagana na mweye kuwa kezakwiza! Lelo kakulihi? Wasaho zetu wamala kudanganika, mbali chila chinhu chokala iviya iviya kusongela kulumbigwa kwa isi yose!" ⁵ Wanhu wano wazimiza giladi kuwa baho umwaka Mulungu kalonga ulanga na isi vilumbigwa. Isi yose ilumbigwa kulawa muna yamazi na kwa mazi. ⁶ Na isi ya umwaka idanganizigwa haja Mulungu viyayalongele mazi yameme isi yose. ⁷ Mbali ulanga wa sambi na isi vikigwa ngama kwa moto, kwa mbuli iyo iyo, vihakalizigwa mbaka zuwa da nhaguso na da kunangigwa kwa wanhu hawamuhwila Mulungu.

⁸ Mbali walondwa wangu, sekemuzimize chinhu chimwe, kwa Mndewa zuwa dimwe ni fana miyaka elufu imwe, na miaka elufu imwe ni fana na zuwa dimwe. ⁹ Mndewa hakalama kufikiza chiyalagane fana wanhu wamwenga viwogesa kukalama, mbali kufunya umoyo kwa ichimu chenu, kwaviya halonda munhu yoyose yanangigwe. Mbali kolonda wanhu wose wasamhe uhasanyi wawo.

¹⁰ Mbali Zuwa da Mndewa dizakwiza fana mbavi viyokwiza, muna dizuwa ijo ulanga wizasegela kwa msindo mkulu na vinhu vose vili kuulanga vizanangigwa kwa moto, na isi na vose viliumo vizanangigwa. ¹¹ Basi kwaviya vinhu vino vose vizadanganizigwa, molondeka mweye kuwa wanhu wa ugenzi ulihi, molondeka kumuhwila Mulungu na kuhishimu, ¹² lusita vomugozela zuwa diya da Mulungu na kuditenda dize himahima. Zuwa ijo ulanga wizalunguzigwa kwa moto, na vinhu vose va kuulanga vizalum-buzuligwa na moto. ¹³ Mbali kuinzana na chiya chayalongile Mulungu chogozela kuwa kwizakuwa na ulanga wa sambi na isi ya sambi, hanhu howakala wanhu wotenda yanogile haulongozi ha Mulungu.

¹⁴ Kwa ivo walondwa wangu, kwaviya mogozela vinhu ivo, iyoheni muladi muwoneke muna ditindiwalo kuwa mwabule ving'hwaso wala maolaola haulongozi wa Mulungu. ¹⁵ Na mweye muvimanye kuwa ufunya umoyo wa

Mndewa wetu ni lusita lunogile luyomwing'hani muladi mpate ulopozi, fana viya ndugu yetu Paulo viyamwandikileni kwa ubala woyeng'higwe na Mulungu. ¹⁶ Yano yayo yoyalongile muna zisenga zake zose lusita viyandikile. Kakala na mbuli zimwenga ndala kuzimanya muna zisenga zake, wanhu wabozi na wanhu woteyateya na wozifambula kwa uvwizi fana viwayalonga kwa uvwizi Yamaandiko Yelile. Ivo waigalila kunangigwa.

¹⁷ Mbali mweye walondwa wangu, kwaviya muzimanya mbuli zino mumala, muiteganye muladi sekemwize kwagizigwa na ubananzi wa mafundizo ya wanhu wabananzi na kuleka uhuwilo wenu ugangamale. ¹⁸ Mbali gendeleleni kukala muna unovu wa Mulungu na kumanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito. Utunhizo uwe wake sambu na siku zose. Ivo!

USENGA WA MWANDUSO WA YOHANA Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Yohana kwa wanhu wose wandikigwa na Mtumigwa Yohana hagati ya mwaka 85-90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana hailagusa mwenyewo kuwa niyo yandike, mbali kolagusa kuwa kakala msindila wa ugima na uzilibuko wa Yesu muna 1:1-3. Mwandikaji wa 1 Yohana woilinga na mwandikaji wa chitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa wahuwila wose na lusita ulo bumbila da wahuwila wa Chilisito dikala muna yamagayo kulawa muna dibumbila da wafundiza wa uvwizi. Wahuwila kuwa Yesu kakala Mulungu mbali hakalile munhu viyakalile muiisi. Kwa ichimu chino Yohana kandika kusonhela viya viyauonile ugima wa Yesu na viya viyamdalise kwa makono yake muna 1:1-3. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno dikala kuditenda deng'ho jake difikizigwe muna 1:4 na kuwagoma wahuwila kutenda uhasanyi muna 2:1 na kawakaliza wahuwila kulawa muna iwafundiza wa uvwizi muna 2:26 na kuwaguma moyo wahuwila kuwa wakomboligwa muna 5:13.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake na koweng'ha lungilo dimwe da kuwandikila muna 1:1-4.

Kaidi kofambula viya Mulungu viyeli bung'hulo na viya viwolondeka kukala fana Yesu viyakalile muna 1:5-3:10.

Maabaho kowakumbusa ndagilizi ya kuilonda wawo kwa wawo muna 3:11-5:12.

Kuuhelelo Yohana kogotola usenga wake muna 5:13-21.

Mbuli ya Ugima

¹ Chomwandikilani kusonhela Mbuli ya ugima yoyakalile uko kusongela mwanduso kulumbigwa kwa zisi zose. Ch-eye chimuhulika na chimuwona kwa meso yetu wenyewo, chimuwona na chimdalisa kwa makono yetu wenyewo.

² Ugima iyo viyalawilile cheye chimuwona na chomulavila ukalangama na kuwagong'ondelani mbuli ya ugima iyo wa siku zose yoyakalile kwa Tata na yoyalagusigwe kumwetu.

³ Chiwagong'ondelani yaja yochiyawone na kuyahulika, muladi na mweye mulumbe na cheye. Na kuilumba na Tata

na Yesu Chilisito mwanage. ⁴ Chomwandikilani yano muladi ndeng'helelo yetu idahe kufikizigwa.

Mulungu ni bung'hulo

⁵ Na uno uwo usenga uchiuhulike kulawa kwa Yesu na kuwagong'ondelani. Mulungu ni bung'hulo, na kumwake yeye kwabule ziza jojose. ⁶ Chihalonga kuwa chiilumba nayo na kuno chokala muna diziza, cholongu uvwizi na hachikala kwa kusondelela ukweli. ⁷ Mbali fana chokala muna dibung'hulo fana yeye viyeli muna dibung'hulo, choilumba cheye kwa cheye, na damu ya Yesu Chilisito yeli mwanage, yochisafya cheye uhasanyi wetu wose. ⁸ Chahalonga chabule uhasanyi, choivwizila wenyewo na ukweli wamwabule mgati yetu. ⁹ One chahamulongela Mulungu uhasanyi wetu, yeye kokwaminika na kanoga siku zose na kezachilekelela uhasanyi wetu na kuchisafya vinhu vose vichitenda viya havimnogeza Mulungu. ¹⁰ One chahalonga hachitendile uhasanyi, chomtenda yeye kuwa mvwizi na wala mbuli yake yamwabule mgati yetu.

2

Chilisito mgombezi wetu

¹ Wanangu walondwa, nomwandikilani mbuli zino muladi sekemutende uhasanyi, mbali one munhu yoyose yahatenda uhasanyi, chinayo yeye yoyochigombela kwa Tata, niiyo Yesu Chilisito yoyomnogeza Mulungu. ² Nayo iyo nhosa ilavigwe kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi wetu, siyo kwa uhasanyi wetu muhala, mbali iviya uhasanyi wa wanhu wose.

³ One chahategeleza ndagilizi za Mulungu, chodaha kuvimanya kweli chimanya. ⁴ Munhu yahalonga kuwa, "Nimanya Mulungu," mbali hategeleza ndagilizi zake, munhu iyo ni mvwizi na kabule ukweli mgati yake. ⁵ Mbali munhu yoyose yotegeleza mbuli ya Mulungu, ulondo wa Mulungu utoga mgati yake, mbuli ino yochitenda chiwe na ukweli kuwa chamgati yake. ⁶ Munhu yoyose yolongu kuwa kailumba na Mulungu, kolondeka kukala fana viyakalile Yesu.

Ndagilizi ya sambu

⁷ Wambwiya zangu, simwandikilani ndagilizi ya sambu, mbali ndagilizi ya umwaka yomukalile nayo kusongela mwanduso. Ndagilizi ya umwaka ni usenga uja womuhulike. ⁸ Iviya nomwandikilani ndagilizi ya sambu, ukweli wake wowoneka mgati mwa Chilisito na iviya wowoneka mgati yenu, kwaviya ziza dofosa na bung'hulo da kweli dibung'hula dimala.

⁹ Munhu yoyose yolonga kamuna dibung'hulo mbali komwihila ndugu yake, munhu iyo yang'hali muna diziza. ¹⁰ Munhu yoyomulonda ndugu yake kokala muna dibung'hulo na wala mgati yake mwabule chinhu cha kuwatenda wamwenga watende uhasanyi. ¹¹ Mbali munhu yoyose yomwihila ndugu yake kokala na kugenda muna diziza, na hakumanya kunhu kuyohita, kwaviya ziza dimtenda yatulike yameso.

¹² Nomwandikilani mweye wanangu, kwaviya uhasanyi wenu usegezigwa kwa ichimu cha zina da Yesu Chilisito.

¹³ Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mummanya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wabwanga, kwaviya mumuhuma mwihi ija.

¹⁴ Nomwandikilani mweye wana, kwaviya mummanya Tata. Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mummanya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wabwanga, kwaviya muna ludabwa, na mbuli ya Mulungu yokala mgati yenu, na mumuhuma mwihi ija.

¹⁵ Sekemuilonde zisi zose hebu vinhu vili muna isi. One munhu yahailonda zisi zose, ulondo wa Tata wamwabule mgati yake. ¹⁶ Mana vinhu vose vili muna zisi zose, tamaa za zihileza lukuli na tamaa za meso na magoda yoyogaligwa kwa kuwa na vinhu vingi, vinhu ivo vose havilawa kwa Tata bule mbali volawa muna isi. ¹⁷ Isi yose na tamaa zake zihile zose vofosa, mbali munhu yotenda viyolonda Mulungu kokala siku zose.

Munhu yomulema Chilisito

¹⁸ Wanangu, uno ni lusita lwa uhelelo! Muhulika kuwa munhu yeli na udugi kwa Chilisito kezakwiza, mbali hata sambu wanhu wengi weli na udugi kwa Chilisito walawilila, ivo chovimanya kuwa uno ni lusita lwa uhelelo. ¹⁹ Wanhu wawo wolawa kumwetu mbali hawawile wa kumwetu, kwaviya one wawile wa kumwetu, wahakalile hamwe na cheye, mbali viwachilekile ilagusa kuwa hawawile wa kumwetu.

²⁰ Mbali mweye wose mumuhokela Muhe Yelile kulawa kwa Chilisito, ivo mweye moumanya ukweli. ²¹ Lelo nomwandikilani, siyo kwaviya hamumanyile ukweli, mbali kwaviya mumanya ukweli, na iviya muvimanya kuwa uvwizi wowose haulawa muna ukweli.

²² Mvwizi iyo yelihi? Munhu yobela kuwa Yesu ni Chilisito, munhu yalingile ivo ni munhu mdugi wa Chilisito Mulopozi. Kombela Tata na Mwanage. ²³ Kwaviya munhu yoyose

yomulema Mwana iviya komulema Tata, na munhu yoyose yomtogola Mwana iviya komtogola Tata.

²⁴ Ivo usenga womuuhulike kulawa mwanduso ukale mgati yenu. One usenga uwo umuuhulike uhakala mgati yenu, na mweye iviya mwizakala mgati mwa Mwana hamwe na Tata. ²⁵ Na chino niicho Chilisito mwenyewo choyachilagane, ugima wa siku zose.

²⁶ Nimwandikilani mbuli zino kwa ichimu cha wanhu wogeza kumwagizani. ²⁷ Mbali muhokela Muhe Yelile kulawa kwa Chilisito, na Muhe ija yahakala mgati yenu, hamulonda munhu wa kuwafundiza, kwaviya Muhe wake komfundizani mbuli zose. Muhe ija kolonga ukweli wala halonga uvwizi. Basi fana viya Muhe viyomfundizani, kaleni kwa kuilumba na Chilisito.

²⁸ Lelo wanangu, gendeleleni kukala mgati yake, muladi vondayalawilile sekechidumbe na sekechimuwonele chinyala vondayeze. ²⁹ One muhavimanya kuwa Chilisito kotenda yoyomnogeza Mulungu, muvimanye kuwa chila munhu yotenda yoyomnogeza Mulungu kawa mwana wa Mulungu.

3

Wana wa Mulungu

¹ Loleni ni ulondo ulingile vilihi uyaching'hile Tata kuwa chitangigwe wana wa Mulungu na ivo vichili, kwa ichimu chino wanhu wa zisi zose hawachimanya, kwaviya hawammanyile Mulungu bule. ² Walondwa wangu, sambi cheye ni wana wa Mulungu, mbali hainakwikigwa hazelu viya vondachiwe, mbali chovimanya kuwa lusita Chilisito vondayalawilile chizakuwa fana yeye, kwaviya chizamuwona fana yeye viyeli. ³ Na chila munhu yeli na lolelo dino mgati mwa Chilisito koisafya yeye mwenyewo fana viya Chilisito viyasafyike.

⁴ Chila munhu yotenda uhasanyi kobena malagilizo ya Mulungu, kwaviya uhasanyi ni kubena malagilizo. ⁵ Na mweye muvimanya kuwa Chilisito kalawilila muladi yausegeze uhasanyi wetu. Na mgati yake mwabule uhasanyi. ⁶ Chila munhu yoilumba na Chilisito hagendelela kutenda uhasanyi bule, mbali yogendelela kutenda uhasanyi hamuwonile bule hebu hammanyile.

⁷ Lelo wanangu sekemutogole kwehuligwa na munhu yoyose. Munhu yoyose yoyomnogeza Mulungu, Mulungu iviya konogiligwa naye fana viya Chilisito viyomnogeza Mulungu. ⁸ Munhu yoyose yogendelela kutenda uhasanyi ni wa

Mwihi, kwaviya Mwihi katenda uhasanyi kusongela mwan-duso wa kulumbigwa kwa isi, mbali Mwana wa Mulungu keza mwiisi kwa ichimu cha kuzibananga sang'hano za Mwihi ija.

⁹ Chila munhu yawile mwana wa Mulungu hagendelela kutenda uhasanyi bule, kwaviya mbeyu ya Mulungu yokala mgati yake, hadaha kugendelela kutenda uhasanyi, kwaviya kawa mwana Mulungu. ¹⁰ Vino niivo vichivimanya, wana wa Mulungu viweli na wana wa Mwihi ija viweli. Wanhu wose hawatenda yoyomnogeza Mulungu hebu kuleka kuwalonda ndugu zawo siyo wana wa Mulungu.

Mwiilonde

¹¹ Uno niuwo usenga womuuhulike kulawa baho mwan-duso. Cholondeka chiilonde. ¹² Sekechiwe fana viya Kaini viyawile wa Mwihi ija kwa kumkoma chisede Habili mdodo wake mwenyewo. Habali Kaini kamkoma chisede Habili? Kwaviya kasang'hana yehile mbali ndugu yake kasang'hana yanogile. ¹³ Ndugu zangu one wanhu wa zisi zose wa-hamwihilani, sekemwazanywe. ¹⁴ Chovimanya kuwa chi-fosa mwiiifa na kwingila muna ugima, kwaviya chowalonda wahuwila wayetu, Munhu yoyose yelibule ulondo kokala muna iifa. ¹⁵ Chila munhu yomwihila muhuwilaa miyage ni mkomaji, na movimanya kuwa habule mkomaji yeli na ugima wa siku zose. ¹⁶ Cheye chiumanya ulondo kwa nzila ino, Yesu Chilisito kalava ugima wake kwa ichimu chetu. Na cheye iviya cholondeka kulava ugima wetu kwa ichimu cha wahuwila wayetu. ¹⁷ Lelo munhu yahawa na vinhu va zisi zose vino na yahamuwona ndugu yake kana uzidilwa na hamuwonela ubazi, kodahaze kulonga kana ulondo wa Mu-lungu muumoyo wake? ¹⁸ Wanangu, ulondo wetu sekeuwe wa mbuli na kulonga muhala, mbali cholondeka chiwe na ulondo wa kweli na wouwoneka kwa sang'hano.

Mizoyo yetu haizadumba haulongozi wa Mulungu

¹⁹ Kwa nzila ino chizavimanya kuwa cheye cha wak-weli, na mizoyo yetu haizadumba haulongozi ha Mulungu, ²⁰ ihawa mizoyo yetu yochilongela kuwa chibananga, chivi-manyanya kuwa Mulungu ni mkulu kufosa mizoyo yetu, na komanya vinhu vose. ²¹ Walondwa wangu, one mizoyo yetu hachilongeleza, cheye hachizadumba haulongozi ha Mulungu, ²² na chohokela kulawa kumwake chila chinhu chochipula, kwaviya chotegeleza malagilizo yake na kutenda yaja yomnogeza. ²³ Na ndagilizi yake iyo ino, chimuhuwile mwanage Yesu Chilisito, na chiilonde fana viyachilagilize. ²⁴ Wanhu waja wotegeleza malagilizo ya Mulungu wokala

mgati mwa Mulungu na Mulungu kokala mgati yawo. Ivo kwa Muhe Yelile yochimuhokele kulawa kwa Mulungu, chovimanya kuwa Mulungu kokala mgati yetu.

4

Muhe wa Kweli na Muhe wa Uvwizi

¹ Walondwa wangu, sekemumuhuwile chila munhu yoyolonga kolongozigwa na Muhe wa Mulungu, mbali mgezeni muladi muwone fana munhu iyo kolongozigwa na Muhe wa Mulungu, kwaviya walotezi wa uvwizi wengi wabaho mvunyo muna izisi zose. ² Ino iyo nzila ya kuvimanya fana munhu kolongozigwa na Muhe wa Mulungu. Chila munhu yolonga kuwa kweli Yesu Chilisito keza chiunhu kolongozigwa na Muhe wa Mulungu. ³ Munhu yoyose hamtoga Chilisito, kabule Muhe yolawa kwa Mulungu. Munhu iyo kana muhe wa mdugi kwa Chilisito. Na mweye muhulika mumala kuwa kokwiza, na sambu keza kamala muna zisi zose.

⁴ Mweye wana, mwa wanhu wa Mulungu na muwahuma walotezi wa uvwizi, kwaviya Muhe yokala mgati yenu kana ludabwa ng'hani kufosa muhe yokala mgati ya wanhu wa zisi zose. ⁵ Walotezi wa uvwizi wolonga mbuli za zisi zino, na wanhu wa zisi zose wowategeleza kwaviya walowa muna izisi zose, ⁶ Cheye cha wanhu wa Mulungu, na munhu yoyose yommanya Mulungu kochitegeleza, munhu heli wa Mulungu hachitegeleza. Ivo kwa nzila ino chodaha kumanya mbasakanyo ya Muhe wa kweli na muhe wa uvwizi.

Mulungu ni ulondo

⁷ Walondwa wangu, chiilonde, kwaviya ulondo wolawa kwa Mulungu, na chila munhu yeli na ulondo kawa mwana wa Mulungu na kammunya Mulungu. ⁸ Munhu yoyose yelibule ulondo hammanyile Mulungu, kwaviya Mulungu ni ulondo. ⁹ Na Mulungu kalagusa ulondo wake kumwetu kwa kumtuma Mwanage nyachende muna isi, muladi chiwe na ugima kufosela yeye. ¹⁰ Uno uwo ulondo, siyo cheye chimulonda Mulungu, mbali yeye kachilonda cheye, kamtuma Mwanage yawe nhosa ya kulekelela uhasanyi wetu.

¹¹ Walondwa wangu, ihawa Mulungu kachilonda cheye fana vino, cholondeka na cheye chiilonde. ¹² Habule munhu yamuwonile Mulungu, mbali one chihailonda Mulungu koilumba na cheye na ulondo wake utoga mgati yetu.

¹³ Chovimanya kuwa chokala kwa kuilumba na Mulungu, na Mulungu kokala kailumba na cheye, kwaviya yeye kaching'ha Muhe wake. ¹⁴ Cheye chiwona na kuwalavila ukalangama, Tata kamtuma Mwanage yawe Mulopozi wa

wanhu wose wa zisi zose. ¹⁵ Munhu yoyose yolonga kuwa kweli Yesu ni Mwana wa Mulungu, Mulungu kokala kwa kuilumba na munhu iyo na yeye kokala koilumba na Mulungu. ¹⁶ Cheye iviya chovimanya na kuhuwila ulondo uyalinawo Mulungu kumwetu. Mulungu ni ulondo na wanhu wose wokala muna ulondo, waja wokala kwa kuilumba na Mulungu na Mulungu kokala kwa kuilumba nawo. ¹⁷ Kwa nzila ino, ulondo utoga mgati yetu muladi sekechidumbe muna dizuwa diya da nhaguso, kwaviya fana viyeli ivo vichili cheye muna izisi zose zino. ¹⁸ Ulondo wabule ludumbo, mbali ulondo utogile wosegeza ludumbo jose. Munhu yeli na ludumbo hatoga muna ulondo, ludumbo dokwiza kwaviya wanhu wodumba nhaguso.

¹⁹ Cheye china ulondo, kwaviya Mulungu kachilonda cheye teng'hu. ²⁰ One munhu yahalonga "Nomulonda Mulungu," kuno komwihila ndugu yake, munhu iyo mvwizi. Kwaviya one yahamwihila ndugu yake yoyomuwna, hadaha kumulonda Mulungu ija hamuwna. ²¹ Na Chilisito kaching'ha ndagilizi ino, munhu ija yoyomulonda Mulungu kolondeka iviya yamulonde ndugu yake.

5

Kuhuma mbuli zihile za zisi zose

¹ Chila munhu yohuwila kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi, kawa mwana wa Mulungu, na chila munhu yomulonda Tata iviya komulonda mwanage. ² Vino ivo vichimanyile kuwa chowalonda wana wa Mulungu kwa kumulonda Mulungu na kutegeleza ndagilizi zake. ³ Vochitegeleza ndagilizi zake cholagusa kuwa chomulonda Mulungu. Na ndagilizi zake zihuha kumwetu, ⁴ kwaviya chila mwana wa Mulungu kodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose. Na chozihuma zisi zose kwa ichimu cha uhuwilo wetu. ⁵ Vino yelihi yodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose? Munhu ija yohuwila kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.

Ukalangama kusunhela Yesu Chilisito

⁶ Yesu Chilisito iyo yezile kwa mazi na damu. Hezile kwa mazi muhala, mbali keza kwa mazi na damu. Na Muhe Yelile kolonga kuwa mbuli ino ni kweli, kwaviya Muhe Yelile ni kweli. ⁷ Lelo Muhe niiyo yoyolonga kwaviya Muhe niiyo kweli. ⁸ Muhe Yelile na mazi na damu, wano wose watatu woitogolela. ⁹ Yahawa choutogola ukalangama wa wanhu, ukalangama wa Mulungu uzama ng'hani, na Mulungu kalava ukalangama vino kusunhela Mwanage. ¹⁰ Munhu yoyose yomuhuwila Mwana wa Mulungu kana ukalangama uwo muna umoyo wake. Mbali munhu yoyose hamuhuwila

Mulungu, iyo komtenda Mulungu yawe mvwizi, kwaviya hahuwila ukalangama uja Mulungu uyamulavile Mwanage. ¹¹ Na ukalangama wenyewo uwo uno, Mulungu kaching'ha ugima wa siku zose, na ugima uwo wopatika kwa nzila ya Mwanage. ¹² Munhu yoyose yeli na Mwana wa Mulungu kana ugima uwo, munhu yoyose yelibule Mwana wa Mulungu kabule ugima uwo.

Ugima wa siku zose

¹³ Nomwandikilani mbuli zino mweye womudihuwila zina da Mwana wa Mulungu muladi muvimanye kuwa muna ugima wa siku zose. ¹⁴ Kwa nzila ino, cheye hachidumba haulongozi wa Mulungu, kwaviya chovimanya kuwa chahapula chochose kwa malondo yake, kezachihulika. ¹⁵ One chovimanya kuwa kochihulika chochose chochimpula, iviya chovimanya kuwa koching'ha vinhu vose vochimpulile.

¹⁶ Munhu yahamuwona ndugu yake kotenda uhasanyi uja woumgala kuna ifa, kolondeka yampulile kwa Mulungu, Mulungu kezamwing'ha ugima munhu iyo yapuliligwe kwa Mulungu. Mbali ino yowasonhela wanhu waja wotenda uhasanyi haugala kuna ifa. Wabaho uhasanyi woumgala kuna ifa, silonga kuwa mupule kwa Mulungu kwa ichimu icho. ¹⁷ Chila sang'hano haimtunhiza Mulungu ni uhasanyi, mbali kuna uhasanyi haumgala munhu muna iifa.

¹⁸ Chovimanya kuwa weli wana wa Mulungu hawagen-delela kutenda uhasanyi, kwaviya Mwana wa Mulungu komulolesa goya, wala mwihi ija hadaha kuwatenda chochose! ¹⁹ Chovimanya kuwa cheye cha wana wa Mulungu, na zisi zose za wihi zolangulizigwa na Mwihi ija.

²⁰ Chovimanya kuwa Mwana wa Mulungu keza kamala, nayo kachitenda chimmanyeye Mulungu wa kweli. Cheye chokala kwa kuilumba na Mulungu wa kweli na choilumba na Mwanage Yesu Chilisito. Ino iyo Mulungu wa kweli na ugima wa siku zose.

²¹ Wanangu, muiteganye na milungu wa uvwizi.

USENGA WEKAIDI WA YOHANA Ulongozi

Usenga wekaidi wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana habehi na mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana haitambule mwenyewo kuwa yeye iyo mwandikaji, mbali kaitanga yeye mwenyewo mulala. Mbuli ziliumo muna usenga wekaidi wa Yohana zoilinga na mbuli zili muna ichtabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Ino yowoneka haswa kwa nzila kukanhamhiza ndagilizi ya Yesu ya kuilonda cheye kwa cheye na kwa kumulonda Yesu ni sawa na kusondelela ndagilizi zake yolagusigwa muna 2 Yohana 1:5-6, Yohana 15:9-10. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa mwananke yasaguligwe na wanage. Viyandike vino lungilo jake ni kujandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kandika usenga uno kwa ichimu cha wahuwila wose wa Chilisito. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno ni kudiguma moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake kwa kulagusa kuwa yelihi yoyohokela. Maabaho kuwalamsa wanhu wowohokela muna 1:1-3.

Kodigela moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwakumbusa ndagilizi yili ng'hulu muna 1:4-6.

Maabaho kowazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi muna 1:7-11.

Yohana kogotola usenga wake kwa kulaga muna 1:12-13.

¹ Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye mama usaguligwe na Mulungu, hamwe na wanago woniwalonda muna ikweli, siyo niye muhala mbali iviya wanhu wose wowoimanya kweli, ² kwaviya ukweli uwo wokala mgati yetu na uwo wizagendelela kukala mgati yetu siku zose.

³ Nompula Mulungu Tata na Yesu Chilisito, Mwana wa Tata yaching'hile unovu wa Mulungu na ubazi na tindiwalo, viwe na cheye muna ikweli na ulondo.

Ukweli na Ulondo

⁴ Nideng'helela ng'hani kuwona kuwa wanago wamwenga wokala muna ikweli, fana viya Tata viyachilagilize. ⁵ Lelo mama, ninajo pulo dimwe kumwako, chilonde. Pulo dino

siyo ndagilizi ya sambu, mbali ndagilizi ija ija yochikalile nayo kwandusila mwanduso. ⁶ Uno uwo ulondo, mukale kwa kutegeleza ndagilizi zake. Fana vimuhulike kulawa mwanduso, ndagilizi yake ni kuwa mose molondeka kukala kwa kulagusa ulondo.

⁷ Wavwizi wengi weza muna isi yose, waja hawatogola kuwa Yesu Chilisito keza na kuwa fana munhu. Munhu fana iyo ni mvwizi na mdugi kwa Chilisito. ⁸ Mwiiteganye muladi sekemwagize yaja yochitendile, mbali mwizagwekigwa ng'hani.

⁹ Munhu yoyose ija hakala muna yamafundizo yosonhela Chilisito mbali kokongeza mbuli zimwenga kusionhela mafundizo yayo, munhu iyo hailumbile na Mulungu. Na munhu yoyose yokala muna yamafundizo yayo, kailumba na Tata na Mwana iviya. ¹⁰ One munhu yoyose yaheza kumwenu na hawagalileni mafundizo ya Chilisito, sekemumuhokele muna zikaye zenu wala sekemumulamse. ¹¹ Munhu yoyose yomulamsa munhu iyo, kailumba nayo muna zisang'hano zake zihile.

Ndamsa za ukomelezelo

¹² Nina mbuli nyingi za kuwandikilani, silonda kuwandikilani talatasi na kalamu muhala, mbali nololela nizakwiza kulonga na mweye mulomo kwa mulomo, muladi chimemezigwe deng'ho.

¹³ Wana wa mwali wako yoyasaguligwe na Mulungu, wokulamusa.

USENGA WEKETATU WA YOHANA Ulongozi

Usenga wekatatu wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana muna umwaka 90 kusongela viyelekigwe Yesu muna isi. Yohana hailagusa mwenyewe kuwa mwandikaji wa chitabu, mbali badala yake koitanga yeye mwenyewe mulala muna usenga weketatu wa Yohana muna 1:1. Yolinga na usenga 2 Yohana muna 1:1. Yohuwiligwa kuwa Yohana iyo yandike Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uwo kwa muhuwila imwe zina jake Gayo. Kamwandikila Gayo fana mbwiya yake na kumulongela kuwahokela goya wahuwila wa Chilisito weli wofosela hanhu baho.

Yeliumo

Yohana koutambulisa usenga wake muna usenga wekatatu wa Yohana 1:1.

Maabaho komgela moyo Gayo na kumulongela yawe muhokelaji goya wa wahuwila muna usenga wa wekatatu wa Yohana 1:2-8.

Maabaho kaidi, komwandikila kusonhela wanhu wamwenga waidi, Diotulefe na Demetiliyo muna usenga wekatatu Yohana 1:9-12.

Kuuhelelo kokomelezela usenga wake wekatatu wa Yohana 1:13-14.

¹ Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye Gayo mulondwa wangu yonikulonda muna ikweli. ² Mulondwa wangu, nokulondela ukale goya na uwe na ugima unogile, fana muhe wako viugendelele vinogile. ³ Nideng'helela ng'hani ndugu wamwenga viwafikile hano, wanilongela kusonhela ukweli uwilinawo, kwaviya kogendelele kukala muna ikweli. ⁴ Habule chinhu cha kunitenda nideng'helele kufosa kuhulika kuwa wanangu wokala muna ikweli.

Uwaminika wa kuwasang'hanila wahuwila

⁵ Mbwiyangu, weye kokwaminika ng'hani muna zisang'hano zouwasang'hanila ndugu zako, hata wahawa wageni. ⁶ Walonga mbuli ya ulondo wako muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwizatenda goya uhawataza kwa nzila yoimnogeza Mulungu muladi wagendelele na mwanza wawo. ⁷ Kwaviya wano wandusa mwanza wawo muna usang'hano wa Chilisito bila kutazigwa na wanhu weli siyo Wayahudi. ⁸ Cheye cholondeka kuwataza wanhu walingile

vino, muladi chisang'hane hamwe nawo kwa ichimu cha ukweli.

Diotulefe na Demetiliyo

⁹ Nijandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali Diotulefe, yoyolonda kuwa mulangulizi wawo, kolema kuchitegeleza. ¹⁰ Ivo vondanize nizazipwililisa mbuli zose ziyatendile, mbuli zihile ziyachilongile na kuchivwizila! Mbali vino havimfaya bule. Wahuwila wayetu vondaweze hawahokela bule na kowalema wanhu waja wolonda kuwahokela na kogeza kuwawinga kunze ya bumbila da wahuwila wa Chilisito!

¹¹ Mbwiyangu, sekeuhige yehile, mbali higa yanogile. Munhu yoyose yotenda yanogile kolawa kwa Mulungu, na munhu yoyose yotenda yehile hanammanya Mulungu bule.

¹² Chila munhu kolonga vinogile mbuli za Demetiliyo, na kweli yolongi. Iviya cheye wose cholava ukalangama wetu kwa mbuli zake, weye kuvimanya kuwa ukalangama wetu ni kweli.

Ndamsa za ukomelezelo

¹³ Nikala na mbuli nyingi za kumwandikilani, mbali silonda kwandika kwa kalamu muhala. ¹⁴ Nololela kukuwona sambile na nizalonga na weye mulomo kwa mulomo.

¹⁵ Mukale kwa tindiwalo.

Mbwiya zenu womulamsani. Walamseni mbwiya zetu, chila munhu.

USENGA WA YUDA Ulongozi

Usenga woutangigwa Yuda wing'higwa zina haja mwandikaji wake viyakomeleze kuitambula mwenyewo kuwa yeye ni sekulu wa Yakobo, sekulu wa Yesu. Iviya kahuwila kuwa imwe wa masekulu wa Yesu Yuda 1. Hachivimanyile fana usenga uno ulinga kaye ya nhambiko malumu na kwa yaja mabwelelo ya Lagano na Umwaka, wasomaji malumu wa Yuda wakala Wayahudi. Kwa vovose, kousonha usenga wake kwa “wanhu wose wowatangigwe, wowalondigwe mwa Mulungu Tata yoyomwikile Yesu Chilisito” Yuda 1. Usenga wandikigwa mgati ya 60 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Lungilo jake da kwandika usenga uno kwa Wachilisito wose ni kuwazuma sekewagizigwe na wafundiza wa uvwizi Yuda 4. Kosang'hanila mabwelelo ya mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka napeta muladi kukwing'ha lud-abwa kuisonga kwake. Usenga uno woilinga mbuli nyingi na usenga wekaidi wa Petili kwa wanhu wose hamwe na mazumo kusunhela wafundiza wa uvwizi Yuda 4, 2 Petu 2:1 fana viibweleligwe kwa wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Yeliumo

Yuda teng'hu kowatambula wasomaji wake muna 1-2.

Kaidi kolonga chimu chake cha kwandika chili kuwazuma wawo kusunhela wafundiza wa uvwizi muna 3-4.

Maabaho kolagusa simwe kulawa kwa wanhu na mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka muna 5-16.

Iviya kowalongela wawo chowolondeka kutenda muna yamazumo muna 17-23.

Kuuhelelo Yuda kogotola usenga kwa kumtogoza Mulungu muna 24-25.

¹ Niye Yuda, msang'hani wa Yesu Chilisito, na mdodo wake Yakobo, nomwandikilani mweye womutangigwe na Mulungu Tata na womukala muna ulondo wake na kukalizigwa kwa ichimu cha Yesu Chilisito. ² Nowalondelani mon-gezeligwe ubazi wa Mulungu na tindiwalo na ulondo.

Nhaguso ya wafundiza wa uvwizi

³ Wandugu zangu woniwalonda, nikala nolonda ng'hani kumwandikilani mbuli ya ulopozi uchihangila chose, mbali niwona yolondeka nimwandikileni muladi niwageleni moyo mugendelele kuiyoha kuugombela uhuwilo uja Mulungu

uyaweng'hile wanhu wake lusita lumwe muhala kwa wanhu wose. ⁴ Kwaviya wanhu wamwenga hawamuhwila Mulungu wapata kuingiza mmwetu chinyele, wogalusa usenga wa unovu wa Mulungu wetu muladi watende ugoni na kumbela Yesu Chilisito, yeli yaidumwe mwenevale na Mndewa wetu. Mbali Maandiko Yelile yalonga kwandusila umwaka nhaguso yowagozela wanhu wawo.

⁵ Ingawa mumanya mumala mbuli zino zose nolonda kumkumbusani viya Mndewa viyawakombole Waizilaeli kulawa muna isi ya Misili, mbali maabaho kawananga waja walemile kuhuwila. ⁶ Na wasenga wa kuulanga wapotigwe kulola goya ukulu wawo, waleka ukazi wawo wa umwaka. Mulungu kaweka muna diziza na kawazingiliza minyololo ya siku zose muladi wagozele siku ya nhaguso. ⁷ Iviya kumbukeni Sodoma na Gomola na mabululu yoyakalile mungwazogwazo, wakaya wake watenda fana wasenga waja, watenda ugoni na mbuli za kuyangala walume kwa walume, weng'higwa nhaguso ya moto wa siku zose diwe lamulo kwa wanhu wose.

⁸ Iviya viya wanhu wano malaguso yawo yowalanguliza wazitende ng'huli zawo zifile, woulema udahi wa Mulungu na kuviliga viumbe vili na utunhizo va kuulanga. ⁹ Mbali Mikaeli, msenga mkulu wa kuulanga, voyaihumile na Mwihi ija na kuibishila kwa kusonhela mbuli ya lukuli lwa Musa, hagezile kumtagusa kwa maligo, mbali kalonga, "Mndewa yakubwakile!" ¹⁰ Mbali wanhu wano woziliga mbuli hawazimanyile. Kuna mbuli zowozimanya na wozitenda bila kuzigesha, fana viya wanyama welibule nzewe viwotenda, ni mbuli izo zoziwadanganiza wawo wenyewo. ¹¹ Wezagaya! Wanhu wawo wasondelela ugenzi uja uja wa Kaini. Kwa ichimu cha hela waingiza muna umwila uja uja wa Balamu. Waleka kumtegeleza Mulungu fana viya Kola viyalekile kumtegeleza Mulungu, wose wodanganizigwa fana yeye voyadanganizigwe. ¹² Wanhu wano wowokwiza kuja hamwe na mweye muna zindia zenu za ulondo bila chinyala. Wanhu wano ni fana miluwe ya kudumbiza yoidaha kudanganiza meli. Wawo ni fana wadimi wa wowoilisa wenyewo na ni fana mawingu yelibule mvula yoihembelusigwa na mbeho na ni fana mibiki ilibule matunda lusita lwa kwaha ing'oligwe na kunyala ng'hani.

¹³ Wanhu wao walinga fana mawimbi makulu ya bahali, sang'hano zawo za chinyala zolawa fana hovu. Wanhu wawo walinga fana nhondo zoziwegela zikigwe hanhu ha ziza tolo siku zose.

¹⁴ Henoko munhu wa welesi wa saba kwandusila Adamu kalotela, kalonga, "Mndewa kokwiza hamwe na wasenga

wake welile hawapeteka, ¹⁵ muladi yawalamulile nhaguso wose na kuwalongeleza wanhu wehile hawamuhuwila Mulungu, kwa ichimu cha sang'hano zawo zihile ziwatendile na kwa ichimu cha mbuli zose za mdukula zowamulongile wahasanyi wano.”

¹⁶ Wanhu wano walongelela na kuwalongeleza wanhu wamwenga wotenda yehile fana viwolonda. Waigoda na kuwatogoza wanhu wamwenga ng'hani kwa faida yawo wenyewo.

Malamulo na ndagilizi

¹⁷ Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, kumbukeni mbuli ziya zomulongiligwe umwaka na watumigwa wa Mndewa wetu Yesu Chilisito. ¹⁸ Wamulongelani, “Siku za uhelelo wezalawilila wanhu wondawawazehe mweye, wanhu wosondelela tamaa zawo hazimtunhiza Mulungu.”

¹⁹ Wano iwo wanhu wowagolani mweye, wanhu weli na magesa ya chiunhu, wabule Muhe wa Mulungu. ²⁰ Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, izengeleni wenyewo uhuwilo welile ng'hani. Puleni kwa Mulungu kwa udahi wa Muhe Yelile. ²¹ Kaleni muna ulondo wa Mulungu kuno momgozela Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa ubazi wake kezamwing'hani ugima wa siku zose.

²² Wawoneleni ubazi wanhu waja weli na chilugano. ²³ Wakomboleni wamwenga kwa kuwagandula muna umoto wa nhaguso, na muwawonele ubazi wamwenga kwa ludumbo, mbali muvihile hata viwalo vawo vovifilile na lukuli.

Nhosa ya kumtogoza Mulungu

²⁴ Kumwake yeye yodaha kumkalizani muladi sekemugwe, na kumgalani bila ubananzi na nheng'helelo ng'hani, mbaka haulongozi ha utunhizo wake, ²⁵ ija yeli Mulungu yaidumwe na Mulopozi wetu, yatogozigwe na yawe na utunhizo na ludabwa na udahi, kwa nzila ya Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwandusila umwaka ing'hali isi yose haina lumbigwa, sambili na siku zose! Ivo.

LUGUBULO LOYENG'HIGWE YOHANA Ulongozi

Chitabu cha Lugubulo ni chitabu cha uhelelo muna Di-lagano da Sambu. Iviya Lugubulo chandikigwa na Mtumigwa Yohana kuuhelelo wa miyaka ya 95 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Iviya Yohana kandika Mbili Inogile ya Yohana na senga nhatu nazo ni Usenga wa mwanduso wa Yohana na Usenga wekaidi na Usenga weketatu. Yohana iviya kakala yamanyike fana viya ija yoyalondigwe ng'hani na Yesu fana viya viilonga Mbili Inogile ya Yohana 13:23. Yohana kandika chitabu cha Lugubulo lusita viyakalile muna ichisiwa cha Patimosi kwaviya kakala kagaligwa uko kwa kupeta Mbili Inogile ya Yesu Chilisito muna 1:9.

Lungilo da Yohana kwandika chitabu cha Lugubulo ni kuwaguma moyo wasomaji kusigala waaminika kwa Yesu Chilisito na kuweng'ha lololelo kwaviya lusita lwa kubwela kwa Yesu lwahaguhi muna 1:3 na muna 22:7. Yohana kandika kwa Wachilisito wose kwa hamwe na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba maalumu muna isula ya 2-3. Yohana wandikaji wake mwenyewe fana viya ulotezi muna 1:3 na kusang'hanila picha nyingi muna ichitabu kusimulila vinhu viyawone. Chitabu chino chiliinga ng'hani na hanhu hamwenga ha Lagano da Umwaka haswa muna ichitabu cha Zakaliya 6:1-8. Mhalati saba na mahama saba zoilinga na mahulo yoyagalile Mulungu kuwatagusa Wamisili muna chitabu cha Kulawa 7-9. Lugubulo wolonga kusunhela lusita lwa uhelelo na kuwa Yesu kezahuma na wose wowom-uhiwila yeye wezakala siku zose hamwe nayo. Chitabu chino chochizuma na kuchingha lololelo kuwa Yesu kezabwela ivino sambu.

Yeliumo

Yohana kokwandusa kwa kulonga yeye yelihi na viya viya-hokele ulotezi uno wa chilaguso muna 1:1-20.

Kaidi kolava usenga wa dimwe kwa dimwe kulawa kwa Yesu kwa yaja mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito muna 1:1-3:22.

Maabaho Yohana kosimulila mihula saba muna 4:1-8:5 na mhalati saba muna 8:6-11:19.

Kaidi Yohana kosimulila nghondo ya mwana wa chilume na zoka dili na matwi saba muna 12:1-14:20.

Maabaho Yohana kokwandika kusunhela mahamha yayo saba ya ludoko muna 15:1-16:18.

Iviya Yohana kosimulila viya Mulungu vondayawahume wehi wake uko kuulanga muna 17:1-20:15.

Kuuheleo Yohana kogotola kusimulila ulanga wa sambu na isi ya sambu niyo yokwiza kuuhelelo muna 21:1-22:21.

¹ Lugubulo lwa Yesu Chilisito niuwo Yesu woyagoliligwe na Mulungu kuwalagusila wasang'hani wake yaja yolondeka kulawilila himahima. Chilisito kautenda umanyike kwa kumtuma msenga wake wa kuulanga kwa Yohana msang'hani wake, ² na Yohana kalonga chila chinhu choya-wonile kuwa ni icho, mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu Chilisito. ³ Kamweda munhu ija yosoma mbuli za ulotezi uno na wamweda wanhu waja wohulika na kutegeleza, kwaviya lusita lwa kufika kwa mbuli zino lwahabehi.

Ndamsa kwa mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito

⁴ Niye Yohana noyandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba yeli muna isi ya Asiya.

Nowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kumwake Mulungu yeli uko na yakalile uko na yokwiza na kulawa kwa mihe saba weli haulongozi wa chigoda cha chifalume chake, ⁵ na kulawa kwa Yesu Chilisito. Yeye yeli msindila mwaminika, yeli mwanduso wa uzilibulo nayo ni mkulu wa wafalume muna iisi. Kumwake yeye kochilonda na kachilekelela kulawa muna uhasanyi wetu kwa damu yake, ⁶ na kachitendeza cheye kuwa wakulu wa nham-biko muna ufalume wake muladi chimsang'hanile Mulungu yeli Tati yake, kumwake Yesu Chilisito uwe ukulu na lud-abwa siku zose. Ivo. ⁷ Lola kokwiza muna yamawingu, chila munhu kezamuwona na mbaka waja wamuhomile na mgoha. Wanhu wa makabila yose muna isi wezamalilila. Niivo vondaiwe. Ivo. ⁸ Mndewa Mulungu kolonga, “Niye niyo mwanduso na uhelelo wa vinhu vose.” Niyo yeli uko na yakalile uko na yondayeze yeli na udahi wose.

Malaguso ya Yohana kusunhela Chilisito

⁹ Niye Yohana ndugu yenu, niye kwa kuilumba na Chilisito nahamwe na mweye muna yamanhesa na ufalume wake na ufunya umoyo wa kweli. Niye nigaligwa muna ichisiwa hatangigwe Patimosi fana mfungwa kwa ichimu niipeta Mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu. ¹⁰ Muna isiku ya kum-tambikila Mndewa niziligwa na Muhe wa Mulungu, nihulika dizi kulu kuchisogo changu fana dizi da mhalati. ¹¹ Dizi ijo dilonga, “Yandike muna ichitabu mbuli zouziwona, na uya-tume kwa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba, Efeso na Simina na Peligamo na Siyatila na Salidi na Filadelifiya na Laodikiya.”

¹² Maabaho nihinduka kumulola munhu yakalile yolonga na niye, na niwona vinhu saba va kwikila vitasa voviten-genezigwe na zahabu, ¹³ na mgati mwa vinhu va kwikila vitasa ivo niwona chinhu chilingile fana mwana wa munhu, nayo kakala kayawala walo tali dofika mbaka kuna imigulu na kaifunga mkwiji wake wa zahabu muna imhambaga. ¹⁴ Mvili zake zikala nzelu fana viya pamba, iviya nzelu chwee, na meso yake fana viya milambi ya moto. ¹⁵ Migulu yake ilinga fana viya shaba isunhigwe ng'hani muna ditanuli, na dizi jake fana viya dizi da mazi mengi. ¹⁶ Muna umkono wake wa kulume kakala kamhilila nhondo saba. Muna umulomo wake mulawa zeze dikutwa kuno na kuno. Chihanga chake chikala fana viya zuwa dimweka kwa ukali ng'hani. ¹⁷ Baho vinimuwonile, niibwanha haulongozi haimigulu yake fana viya munhu yadanganike. Keka mkono wake wa kulume hachanyha yangu na kalonga, sekeudumbe. Niye ni mwan-duso na wa uhelelo. ¹⁸ Niye ni mwene ugima! Nikala nidanganike, mbali sambu namgima siku zose. Nina vivugulo va ifa na va kuzimu. ¹⁹ Baho yandika mbuli zouziwona mbuli za sambu na ziya zondazilawilile hamwande. ²⁰ Ino iyo sili ya nhondo ziya saba ziuziwonile muna umkono wangu wa kulume na sili ya vinhu va kwikila vitasa viya saba va zahabu ni zino, ziya nhondo saba ni wasenga wa kuulanga wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na viya vitasa saba va zahabu ni mabumbila ya wahuwila saba.

2

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso

¹ Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso,

usenga uno wolawa kwa munhu ija yokwamhilila nhondo saba muna umkono wake wa kulume na ija yogenda hagati ya vinhu va kwikila vitasa viya saba va zahabu. ² Nozimanya sang'hano zako na viya novimanya vuiyoha na ufunya umoyo wako, novimanya kuwa hudaha bule kuisondelela na wanhu wehile. Novimanya iviya kuwageza waja woi-tanga watumigwa na iviya wawo siwo, na kuwawona kuwa wavwizi. ³ Novimanya kuwa kugozela na kugazigwa kwa ichimu cha zina jangu, mbali hulegele bule. ⁴ Nina mbuli imwe ya kukulongela, weye kuleka ulondo wako wa mwan-duso. ⁵ Baho kumbuka viya viukalile, haja ung'hali hu-nakugwa bule. Usamhe uhasanyi wako na sang'hana yaja youtendile haichanduso. One husamhile bule uhasanyi wako, nizakwiza kumwako na kuchisegeza chinhu cha kwik-ila chitasa hanhu hake. ⁶ Mbali nokutogola kwa mbuli ino,

koyehila yaja yowosang'hana Wanikolayi, fana viya voniye-hila niye. ⁷ Munhu yeli na magutwi ya kuhulika, yahulike yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Waja woonda wahume nizaweng'ha na kumulekela kuja matunda kulawa muna umbiki wa ugima yeli muna Paladiso ya Mulungu.

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Simina

⁸ Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Simina.

“Uno ni uwo usenga wake yeye yeli wa mwanduso na wa uhelelo, yoyakalile kadanganika na kawa mgima kaidi.”

⁹ Niyamanya magayo yako, nivimanya ungayengaye wako mbali weye kuna vinhu vingi. Iviya novimanya viya viligigwa na waja wowoitenda kuwa wawo Wayahudi mbali siyo Wayahudi, wawo ni kaye ya kutosela ya Lufyende.

¹⁰ Sekeudumbe kwa chinhu chochose choonda chikupate kwa ichimu cha manhesa. Nokulongela, Mwihi kezawageza na wamwenga wenu kezaweka muna ichifungo. Uwe mwaminika hata ihawa mbaka kudanganika, na niye niza-kwing'ha kombelo da ugima.

¹¹ “Munhu yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

“Munhu yonda yahume hezadanganyizwa na ifa yekaidi ng'o.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Peligamo

¹² “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Peligamo,

“Uno niuwo usenga kulawa kwa ija yeli na zeze dikutwa kuno na kuno. ¹³ Nihamanya haja houkala ni hanhu Lufyende hoyotawala fana mfalume. Mbali kogendelela kuwa mwaminika kumwangu, na hulonda kuleka uhuwilo wako kumwangu hata lusita luja Amtipa msindila wangu mwaminika viyakomigwe vimwili, haja hoyokala Lufyende.

¹⁴ Mbali nina mbuli ndodo na weye, kunawo wanhu baho woyasondelela mafundizo ya Balamu, yoyamfundize Balaki ni vilihi va kuwalongoza Waisilaeli kuuhasanyi muladi waje ndiya za kutosela nyang'hiti za milungu na kutenda ugoni. ¹⁵ Ivo kumwenu vimwili kuna wanhu wosondelela mafundizo ya Wanikolayi. ¹⁶ Ivo samha uhasanyi wako. One husamhile bule, nokwiza kumwako himahima, na nizaitowa nawo kwa zeze dodilawa muna umulomo wangu.

¹⁷ “Munhu yeli na magutwi na yahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

“Munhu yondayahume, nizamwing'ha ndiya yoifisigwe yoitangigwa mana. Iviya nizamwing'ha dibwe zelu do-jandikigwe zina da sambu dili habule munhu yadimanyile ila munhu ija yodihokela.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Seatila

¹⁸ “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Siyatila,

“Zino ni mbuli za Mwana wa Mulungu, meso yake yalinga fana milambi ya moto na magulu yake yalinga fana shaba isunhigwe goya. ¹⁹ Mbali nizimanya sang'hano zako zou-tenda. Noumanya ulondo wako na uhuwila wako na us-ang'hani wako na ufunya umoyo wako. Novimanya kuwa sambu koiyoha ng'hani kufosa mwanduso. ²⁰ Mbali nina mbuli imwe muhala na weye, kuwa weye komulekela ija mwanamke Yezebeli, yoitanga yeye mwenyewo mulotezi wa chike. Kwa mafundizo yake kowagiza watumigwa wangu ku-tenda ugoni na kuja ndiya zitoseligwe nyang'hiti za milungu. ²¹ Nimwing'ha lusita lwa kusamha uhasanyi wake, mbali halondile kuleka ugoni wake. ²² Nizamtowa mwanamke ija kwa utamu hamwe na wanhu wose wotenda ugoni nayo. Na kugala magayo makulu one hawasamhile bule sang'hano zawo zihile zowatendile nayo. ²³ Kaidi nizawakoma waja wowomsondelela, na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yose wezavimanya kuwa niye niiyo nilolesa magesa na mi-zoyo ya wanhu. Na nizamwing'ha chila imwe wenu kwa kusondelela sang'hano yoyasang'hane.”

²⁴ “Mbali mweye wamwenga wa Siyatila uko kuwolema kusondelela mafundizo ya wihi, hawaifundize chiya wanhu wamwenga wochitanga ‘sili ya Lufyende,’ nowalongela kuwa sizawatwika mbahasha imwenga yoyose. ²⁵ Yamhilila ng'hani chiya chiulinacho mbaka vondanize. ²⁶ Munhu yonda yahume na kugendelela kutegeleza mbuli zoniku-fundize mbaka kulukomelezelo, nizamwing'ha udahi wa kuwatawala wanhu wa zisi zose. ²⁷ Kezawalanguliza kwa mhome ya zuma na kuwatulatula fana via va ulongo. ²⁸ Fana viya mwenyewo vinihokele udahi uwo kulawa kwa Tati yangu. Iviya nizamwing'ha tondong'andu.

²⁹ “Yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

3

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi

¹ “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi,

“Niye nili na mihe saba ya Mulungu na nhondo saba nolongwa. Nizimanya sang'hano zako, na komanyika kuwa kwa mgima humbe kudanganika. ² Lamuka uyagangamize yaja yasigale yeli habehi kudanganika kwaviya niwona kuwa sang'hano zako hazikomelezeke haulongozi wa Mulungu wangu. ³ Basi sekeuzimize yaja youyahokele na viya viuhulike, uyasondelele yayo na kusamha uhasanyi wako. One hulamke bule nizakwiza fana mbavi, na hwizavimanya ng'o lusita voondanize kumwako kukutagusa. ⁴ Mbali wabaho wadodo uko Salidi wowovika goya viwalo vawo kuwa vizelu. Wawo wezahita hamwe na niye na kuyawala viwalo vizelu kwaviya wolondeka wawe ivo. ⁵ Ija yohuma kezayazigwa mawalo mazelu fana yano, na niye sizadilava ng'o zina jake muna ichitabu cha ugima, kaidi nizamtogola kuwa wangu haulongozi wa Tati yangu na haulongozi wa wasenga wa kuulanga.

⁶ “One uhawa na magutwi na uhulike mbuli ziya Muhe ziyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya

⁷ “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya,

“Niye nyelile na wa kweli, niye nina uvugulo uja wa Daudi, yahavugula habule munhu yoyose yodaha kuhinda na yahahinda habule munhu yoyose yoyodaha kuvugula. ⁸ Nizimanya sang'hano zako, lola nikwing'ha lwivi loluvuguligwe haulongozi wako, luja habule munhu yodaha kuhinda. Novimanya kuwa weye kuna ludabwa chidogo, mbali kuisondelela mbuli yangu, wala hulemile kuwa konihuwila. ⁹ Tegelezeni, wanhu wa bumbila da Lufyende wowoitanga kuwa wawo ni Wayahudi humbe wawwizi, nizatenda weze na kutumbala mavindi haulongozi wako. Wezavimanya kuwa niye nokulonda. ¹⁰ Kwaviya weye kuyamha mbuli yangu ya kuwa na ufunya umoyo ng'hani, niye nizakukaliza vinogile lusita luja lwa magayo yoyokwiza muna isi yose kuwageza wanhu wose wowokala muna isi. ¹¹ Nokwiza sambi! Yamha chila chinhu chiulinacho, muladi munhu sekeyakuhoke gweko jako. ¹² Munhu yonda yahume nizamtenda kuwa mhanda muna ikaye ya Mulungu wangu. Hezalawa umo ng'o, na niye nizakwandika mgati yake zina da Mulungu wangu na zina da bululu da Mulungu wangu. Niiyo Yelusalemu ya sambi yoihumuluka kulawa kuulanga kwa Mulungu wangu. Iviya nizakwandika mgati yake zina jangu da sambi.

13 “Yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya

14 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya,

“Usenga uno wolawa kwa ija yotangigwa Ivo, msindila mwaminika yeli wa kweli na mwanduso wa vinhu vose vilumbigwe na Mulungu. 15 Niyamanya yaja youtendile, nivi-manya kuwa huli moto hebu huli uzizimi. Muhavu uhawile uzizimi muhala hebu moto muhala. 16 Mbali kwaviya weye kwa ufufunhende, huli moto wala huli uzizimi, nahabehi kukudeka. 17 Kwaviya koilonga weye kuna vinhu vingi ng'hani, iviya hulonda chochose. Mbali huvimanya kuwa weye kwa nyondenyonde yeli na lugano na ungayengaye na upofu na kuwa bila ya viwalo! 18 Nokulongela ni vinoga ugule kumwangu zahabu isunhigwe kwa moto muladi uwe na vinhu vingi ng'hani, kaidi muhavu ugule walo zelu uvale na kugubika chinyala cha mwazi wako, gula dawa ya meso ukagume mmeso yako udahe kulola. 19 Waja woniwalonda, nowakalikila na kuwatagusa. Iyohe kwa moyo wose usamhe uhasanyi wako. 20 Lola, nokwima hana ulwivi nohodiza. One munhu yahahulika dizi jangu na kuvugula lwivi, niza-kwingila mgati yake na kuja hamwe nayo, nayo kezakuja hamwe na niye.” 21 Yeye yonda yahume nizamuleka yakale hamwe na niye muna ichigoda cha chifalume changu fana niye vinihumile nikala hamwe na Tati yangu muna ichigoda chake cha chifalume.

22 Munhu yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

4

Nhambiko ya kuulanga

1 Viyamalile yayo nilola niwona lwivi luvuguligwa kuulanga. Na nihulika dizi diya donihulike mwanduso dodililile fana dizi da mhalati dinilongela, “Kwela mbaka kuno na niye nizalagusa mbuli zozilondeka kulawilila hamwande.”

2 Lusita lumwe niziligwa na Muhe Yelile. Humbe kuulanga kukala na chigoda cha chifalume na munhu kakala uchanyha yake. 3 Iyo yakalile muna ichigoda icho kabamila fana mabwe ya hela ng'hulu yotangigwa yasipi na akiki. Pindo da Mulungu dizunguluka chigoda cha chifalume banzi zose, diwoneka fana zumalidi. 4 Na vigoda va chifalume malongo maidi na vine vichizunguluka chigoda cha chifalume chiya na muna ivigoda viya niwawona walala malongo maidi

na wane wakala wavazigwa mawalo mazelu na wakala na makombelo ya zahabu muna yamatwi yawo. ⁵ Lumwemwe na mibumo na ng'huwa vikala muna ichigoda icho cha chifalume na mamuli saba ya moto yakala yokwaka haulongozi ha chigoda cha chifalume icho. Mamuli yaja ni mihe saba ya Mulungu. ⁶ Haulongozi ha ichigoda cha chifalume kukala na chinhu chilingile fana bahali ya chilole, fana dibwe dimelemeta ng'hani.

Chigoda cha chifalume chiya haja hagati chikala chizungu-lukigwa banzi zose na viumbe wagima wane, viumbe waja wakala wenela meso kuulongozi na kuchisogo. ⁷ Chiumbe chili na ugima cha mwanduso chikala fana simba, na chiumbe chili na ugima chekaidi chikala fana dang'ang'a, na chiumbe chili na ugima cheketatu chikala na chihanga fana chihanga cha munhu, na chiumbe chili na ugima chekane chikala fana mhungu yoguluka. ⁸ Chila imwe wa viumbe wano wane weli na ugima kakala na mabawa sita, wakala wenela meso lukuli lose. Walonga misi na chilo bila kuhumula,

Mndewa Mulungu yeli na udahi,
ni Yelile, Yelile, Yelile,
yakalile uko, yeli baha na yokwiza.

⁹ Lusita viumbe wane wawo weli na ugima viwomwing'ha ukulu na hishima na hewela, yeye yokala muna ichigoda cha chifalume, yeli mgima siku zose, ¹⁰ walala malongo maida na wane watumbala mavindi haulongozi wa iyo yakalile muna ichigoda cha chifalume, na wamtambikila yeye yokala siku zose na siku zose. Weka makombelo yawo haulongozi ha ichigoda cha chifalume na walonga,

¹¹ "Mndewa wetu na Mulungu wetu kolondeka kuhokela ukulu na hishima na ludabwa.
Kwaviya weye kuvilumba vinhu vose
na kwa malondo yako vilumbigwa na vabahano."

5

Chitabu na Mwanang'hondolo

¹ Maabaho niwona chitabu muna umkono wa kulume wa ija yakalile muna ichigoda cha chifalume, nacho chikala chandikigwa mgati na kunze na kusingigwa mihula saba.

² Nimuwona Msenga wa kuulanga yeli na ludabwa yoyopetela kwa dizi kulu, "Yelihi yolondeka kubandula mihula na kuchivugula chitabu icho?" ³ Mbali hapatike munhu yoyose kuulanga hebu muna isi, hebu muna dikombo ditali dilibule uhelelo yoyodaha kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola mgati. ⁴ Niye nilila kwa usungu kwaviya hawoneke munhu yalondeke kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola

mgati. ⁵ Na imwe wa walala waja kanilongela, “Sekeulile! Lola simba wa kabila da Yuda, lukolo lwa Daudi, kahuma. Yeye kodaha kubandula mihula saba na kuchivugula chitabu chiya.”

⁶ Maabaho niwona Mwanang'hondolo kema haja hagati ya chigoda cha chifalume, kazungulukiligwa na viumbe weli na ugima wane na walala. Kawoneka fana kachinjigwa. Kakala na mahembe saba na meso saba, niiyo Mihe saba ya Mulungu yoitumigwe muna isi yose. ⁷ Mwanang'hondolo kahita, kachisola chitabu icho kulawa kuna umkono wa kulume wa ija yokala muna ichigoda cha chifalume. ⁸ Na viyachisolile chitabu icho, viumbe weli na ugima wane na walala malongo maida na wane, watumbala mavindi haulongozi wa Mwanang'hondolo. Chila imwe kamha putikalanga na mahamha ya zahabu yamemile ubani, yano niiyo nhambiko za wanhu wa Mulungu. ⁹ Na wemba wila wa sambi, “Weye kolondeka kubandula mihula na kuchisola chitabu. Kwaviya kuchinjigwa, na kwa damu yako kumulopolela Mulungu wanhu,

wanhu kulawa chila kabila na ulonzi na welesi na isi.

¹⁰ Kuwatenda fana ufalume na wakulu wa nhambiko wamsang'hanila Mulungu wetu, na wezatawala muna isi yose.”

¹¹ Vinikalile nolola, nihulika madizi ya wasenga wa kuulanga mvunyo. Wema wachizunguluka chigoda cha chifalume, na viumbe weli na ugima wane na walala, ¹² na walonga kwa kulandula dizi, “Mwanang'hondolo yachinjigwe kolondeka, kuhokela ludabwa na kuwa na vinhu vingi na ubala na udahi, hishima na ukulu na nhogolwa.”

¹³ Iviya nihulika viumbe vili na ugima viya vose vili kuulanga na muna isi na hanhu howokala wanhu wadanganike na muna ibahali. Ona! Vinhu vose vili muna isi yose vomwimbila, “Ukulu na hishima na nhogolwa, na ludabwa viwe, kumwake yeye yokala muna ichigoda cha chifalume na kwa Mwanang'hondolo siku zose.”

¹⁴ Viumbe weli na ugima waja wane wedika, “Ivo.” Na waja walala watumbala mavindi na kutambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula uhula

¹ Maabaho nimuwona Mwanang'hondolo kobandula uhula umwe wa ija mihula saba. Maabaho nihulika imwe

wa viumbe waja wane weli na ugima yolonga fana viya dizi da kubuma, “Izo!” ² Niwona, na lola falasi mzeli na ija yakwelile uchanya yake kakala na upinde, keng'higwa kombelo. Nayo kalawa kuno muhumaji na yeli na udahi wa kugendelela kuhuma.

³ Maabaho Mwanang'hondolo kaubandula uhula wekaidi, nimuhulika chilumbe ija wekaidi yeli na ugima kolonga, “Izo!” ⁴ Na kalawilila falasi imwenga mdung'hu ng'hani na iyo yakwelile uchanya yake kagoliligwa kusegeza tindiwalo muna iisi yose muladi wanhu waikome wawo kwa wawo, nayo keng'higwa zeze kulu.

⁵ Viyaugubule uhula weketatu, nimuhulika chiumbe mwene ugima ija weketatu kalonga, “Izo!” Nilola na kuulongozi wangu kukala falasi mtitu. Na ija yakwelile ifalasi kakala kamhilila mizani muna umkono wake. ⁶ Nihulika chinhu fana dizi dodilawile haludonho ha viumbe weli na ugima wane dolonga, “Chibaba chimwe cha uhemba ni yombe da siku dimwe da sang'hano, vibaba vitatu va uhoni ni yombe da siku dimwe da sang'hano, mbali sekeudanganye mavuta hebu divai.”

⁷ Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wekane, nihulika dizi da chiumbe yeli na ugima wekane dolonga, “Izo!”

⁸ Nilola, baho hakala na falasi wa langi ya ivu. Zina da ija yoyakwelile falasi dikala Ifa, kuzimu nayo kawasondelela kuchisogo. Wawo weng'higwa udahi lobo ya isi muladi wawakome wanhu kwa mapanga na nzala na mitamu na ming'onzo mikali ya isi.

⁹ Maabaho Mwanang'hondolo kubandula uhula wa tano. Niwawona haja hasi ya chilingo cha kulavila nhosa, mihe ya waja wachinjigwe kwa ichimu cha kugong'onda Mbuli ya Mulungu na kwa ichimu cha usindila wowaulavile.

¹⁰ Maabaho walila kwa dizi kulu, “Weye Mndewa welile na mkweli, kwizakalama mbaka zuwaki kutagusa na kulihiliza kwa wanhu wowokala muna isi kwa ichimu cha kuchinjigwa kwetu?” ¹¹ Chila imwe wawo keng'higwa ng'hanzu nzeli, walongiligwa wahumule kwa lusita luguhi mbaka vondaifike peta ya wasang'hani wayawo na ndugu waja wonda wakomigwe fana viya wawo viwakomigwe.

¹² Maabaho niwona mbuli zino, Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa sita. Kulawilila gudemeko kulu da isi, na zuwa dikala titu fana viya guniya titu na mwezi wose ukala mdung'hu fana viya damu. ¹³ Na nhondo za kuulanga zigwa mwiisi fana viya ng'hoga za mtini vozilagala lusita mbiki wake viutingisigwa na beho kulu. ¹⁴ Ulanga udegeka vihande vidi fana viya chitabu, maabaho vizingilizigwa fana viya lili vidizingilizigwa na migongo yose na visiwa visegezigwa

hanhu hake. ¹⁵ Maabaho wafalume wa isi na wakulu wa wanhu na wakulu wa wakalizi na wanhu weli na vinhu vingi ng'hani na weli na ludabwa na chila mtumwa na chila munhu yakomboligwe waifisa muna zimhango haludonho lwa miluwe ya milugongo mikulu.

¹⁶ Wawo wailongela migongo na miluwe, “Chipolomokeni na muchifise muladi sekechiwoneke haulongozi ha meso ya ija yokala muna ichigoda cha chifalume na kutali na ludoko lwa Mwanang'hondolo. ¹⁷ Kwaviya siku ng'hulu ya ludoko lwawo ifika, yelihi yodaha kuhona?”

7

Wanhu wa Isilaeli 144,000 wosingigwa mihuli

¹ Viyakomelezeke yayo niwawona wasenga wa kuulanga wane wema muna zimbanzi nne za isi yose, wozikimilila mheho nne za mwiisi, muladi mbeho sekezidahe kubuma muna iisi na bahali hebu muna dibiki jojose.

² Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga viyokwela kuchanyha kulawa ulawilo wa zuwa kana muhuli wa Mulungu yeli mgima, kalandula dizi na kuwalongela wawo wasenga wa kuulanga wane weng'higwe udahi wa kuidanganyiza isi na bahali. ³ Msenga wa kuulanga ija kalonga, “Sekemwiidanganyize isi hebu bahali hebu mibiki, mbaka vondachikomeleze kuwasinga muhuli muna ivihanga wasang'hani wa Mulungu wetu.” ⁴ Maabaho, nihulika peta yawo wowasingigwe muhuli muna chila kabila da Waisilaeli, wanhu laki imwe na malongo mane na nne alufu.

⁵ Kulawa kabila da Yuda, wanhu longo na mbili alufu kulawa kabila da Lubeni, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Gadi, wanhu longo na mbili alufu,

⁶ Kulawa kabila da Asheli, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Nafutali, wanhu longo na mbili alufu, Kulawa kabila da Manase, wanhu longo na mbili alufu,

⁷ Kulawa kabila da Semiyoni, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Lawi, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Isakali, wanhu longo na mbili alufu,

⁸ kulawa kabila da Zabuloni, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Yosefu, wanhu longo na mbili alufu, kulawa kabila da Benjamini, wanhu longo na mbili alufu.

Lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu wa chila isi

⁹ Maabaho nilola na niwona lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu habule munhu yadahile kuwapeta. Wanhu wawo wakala wolawa chila isi na chila kabila na chila welesi na

chila ulonzi. Wakala wemile haulongozi ha ichigoda cha chifalume na haulongozi ha Mwanang'hondolo, wayawala viwalo vizelu na wamha matambi ya mitende muna yamakono yawo. ¹⁰ Walandula madizi, "Ulopozi wolawa kwa Mulungu wetu, yoyokala muna ichigoda cha chifalume na kulawa kwa Mwanang'hondolo." ¹¹ Wasenga wose wa kuulanga wema kuchizunguluka chigoda cha chifalume na walala na viumbe weli na ugima waja wane, watumbala mavindi haulongozi ha chigoda cha chifalume wamtambikila Mulungu. ¹² Walonga, "Ivo! Nhogolwa na ukulu na ubala na hewela na hishima na udahi na ludabwa, kanavo Mulungu wetu siku zose. Ivo!"

¹³ Imwe wa walala wawo kaniuza, "Wano wayawale ng'hanzu nzelu wawo welihi na walawahi?"

¹⁴ Niye nidika, "Mwenevale weye kuvimanya."

Nayo kalonga, "Wano ni wawo wowolawa muna yamagayo makulu, wasunha ng'hanzu zawo kwa damu ya Mwanang'hondolo na kuzitenda ziwe zeze. ¹⁵ Lekamana wema haulongozi wa chigoda cha chifalume na womsang'hanila Mulungu imisi na ichilo muna Ikaye yake ya kuulanga. Na ija yokala muna ichigoda cha chifalume keza-kuwa nawo na kuwakaliza. ¹⁶ Hawezawona nzala kaidi na hawezawona ng'hilu kaidi. Hawezagazigwa na zuwa hebu vuke kali. ¹⁷ Kwaviya Mwanang'hondolo iyo yeli habehi na chigoda cha chifalume chiya chili hagati kezakuwa mdimi wawo, nayo kezawalongoza kuna zinzasa za mazi ya ugima. Na Mulungu kezawahangusa masozi yawo yose."

8

Uhula wa saba

¹ Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa saba, kuulanga kukala zinziwa kwa lusita lwa nusu saa. ² Maabaho niwawona wasenga wa kuulanga waja saba wokwima haulongozi wa Mulungu, weng'higwa mhalati saba. ³ Msenga wa kuulanga imwenga kafika kasola chetezo cha zahabu kema haulongozi ha ichilingo cha kulavila nhosa, nayo keng'higwa ubani mwingi yaulave nhosa hamwe na nhambiko za wanhu wose wa Mulungu hachanyha ha ichilingo cha zahabu chili haulongozi ha chigoda cha chifalume. ⁴ Yosi da ubani hamwe na nhosa za wanhu wa Mulungu vikwela uchanyha haulongozi wa Mulungu kulawa muna yamakono ya msenga wa kuulanga ija. ⁵ Maabaho msenga wa kuulanga kachisola chetezo icho, kachimemeza makala ya moto kulawa kuna ichilingo na kuchasa muna isi. Na kukala na mbumo wa ng'huwa na nyangi na lumwemwe na gudemeko da isi.

Mhalati saba

⁶ Maabaho wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na mhalati saba wazisasala kuzitowa mhalati. ⁷ Msenga wa kuulanga wa mwanduso katowa mhalati. Kukala na mvula ya mabwe na moto, vihanganyike na damu, vasigwa muna isi. Selusi ya isi isomigwa na selusi ya mibiki isomigwa na savu bisi jose disomigwa. ⁸ Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kaitowa mhalati yake na chinhu fana mulima mkulu woukwaka moto chasigwa muibahali selusi ya bahali igaluka damu. ⁹ Selusi ya viumbe vovikala muibahali vifa, na selusi ya meli zinangigwa.

¹⁰ Maabaho msenga wa kuulanga weketatu kaitowa mhalati yake na nhondo ng'hulu yoikwaka, fana wenge da moto, igwa kulawa kuulanga na kuhumuluka hachanyha ya selusi ya zinyanda na nzasa za mazi. ¹¹ Nhondo iyo itangigwa Usungu, selusi ya mazi yawa masungu, wanhu wengi wang'wile mazi yayo wadanganika kwaviya yagaluka masungu. ¹² Maabaho msenga wa kuulanga wekane kaitowa mhalati yake na selusi ya zuwa na selusi ya mwezi na selusi ya nhondo vigumigwa ziza. Ivo kuwa na ziza kwa lusita lwa selusi ya zuwa imisi na selusi ya zuwa ichilo.

¹³ Maabaho vinikalile nolola nihulika mhungu koguluka hagati kuulanga kolonga kwa dizi kulu, "Wezagaya! Wezagaya! Wezagaya wanhu waja wokala muna isi, wasenga wa kuulanga watatu wang'hali hawanatowa mhalati zawo."

9

¹ Maabaho msenga wa kuulanga we tano kaitowa mhalati yake, niwona nhondo kulawa kuulanga ilagala muna isi. Nayo keng'higwa luvugulo lwa mwina wa dikombo ditali dilibule uhelelo. ² Kavugula mwina wa dikombo dilibule uhelelo, na yosi dilawa muna umwina uwo dilingile fana yosi dodilawa muna ditanuli kulu, zuwa na ulanga vigumigwa ziza kwa yosi dilawile mudikombo ditali dilibule uhelelo. ³ Nzige walawilila muna diyosi diya na kwenela muna isi, weng'higwa ludabwa fana ludabwa lwa inge weli muna isi. ⁴ Walongiligwa sekemudanganyize mayani ya isi wala mmea wowose wala mbiki wowose, mbali wawagaze wanhu welibule chilaguso cha muhuli wa Mulungu muna ivihanga vawo. ⁵ Nzige haweng'higwe ludabwa lwa kuwakoma wanhu, mbali weng'higwa ludabwa lwa kuwadununza kwa miyezi mitano. Usungu wawo ulinga fana viya usungu wa kulumigwa na inge. ⁶ Siku izo wanhu wezazahila ifa, mbali hawezaipata. Wezalonda kudanganika, mbali ifa izawakimbila.

⁷ Nzige wawo wawoneka fana falasi wasasaligwe kwa ng'hondo, muna yamatwi yawo wayawala chinhu chilingile fana kombelo da zahabu, na vihanganga vawo viwoneka fana vihanganga va wanhu. ⁸ Na mvili zawo zikala fana mvili za wanaake, na meno yawo yakala fana meno ya simba. ⁹ Mhambaga zawo zigubikigwa na chinhu chilingile fana valo da zuma, na dizi da mabawa yawo dikala fana dizi da mituka mingi yoibululigwa na falasi wengi wokimbilila kuna ing'hondo. ¹⁰ Wakala na mikila yili na miwa fana ya inge, na mikila iyo ikala na ludabwa lwa kuwafulila wanhu miyezi mitano. ¹¹ Wanayo mfulume wawo yowalongoza, nayo niiyo msenga wa Lufyende yeli mkulu wa kuna dikombo ditali dilibule uhelelo, kwa Chiyebulaniya kotangigwa Abadoni na kwa Chigiliki kotangigwa Apolioni, fambulo jake "Mbananzi."

¹² Viyamalile yayo gayo da mwanduso difosa, maabaho yang'hali magayo maidi nayo yokwiza sambu. ¹³ Msenga wa kuulanga we sita kaitowa mhalati yake. Nihulika dizi kulawa muna zimhembe nne za chilingo cha zahabu chikalile hau-longozi ha Mulungu.

¹⁴ Dizi ijo dimulongela msenga wa kuulanga wa sita yeli na mhalati, "Walekelele wasenga wa Lufyende wane wowafungigwe mumgwazo wa lwanda lukulu lwa Efulati." ¹⁵ Wasenga wa Lufyende waja wane walekeleligwa, na wasasaligwa kwa zuwa na siku na mwezi na mwaka kuwakoma wanhu fungu dimwe hagati ya mafungu matatu yoilinga. ¹⁶ Nihulika peta ya wakalizi wakwela falasi ikala miliyoni magana maidi.

¹⁷ Muna yamalaguso yangu niwona falasi na wakwelaji wake, wawala valo da zuma muna zimhambaga, dung'hu fana moto na yamwenga ya buluu fana ulanga na yamwenga ya ukole fana usage wa baluti. Matwi ya falasi wawo yakala yowoneka fana matwi ya simba, muna imilomo yawo mulawa moto na yosi na usage wa baluti. ¹⁸ Selusi ya wanhu wakomigwa kwa mahulo yayo matatu, kwa moto na yosi na usage wa baluti ulawile mwiimilomo ya falasi. ¹⁹ Kwaviya ludabwa lwa falasi lukala muna imilomo yawo na imikila. Mikila yawo ilinga fana mazoka na ikala na matwi, nawo woisang'hanila kuwalumiza wanhu. ²⁰ Wanhu wamwenga wasigale iwawo hawakomigwe na mahulo yayo, hawasamhile sang'hano zowazitendile kwa makono yawo wenyewo, na hawalekile kutambikila mbeho zihile na nyang'hiti za milungu za zahabu na hela na shaba na mabwe na mibiki na vinhu viya havidaha kulola hebu

kuhulika hebu kugenda. ²¹ Wala hawasamhile kukoma na uhawi wawo na ugoni wawo hebu ubavi wawo.

10

Msenga wa Kuulanga na chitabu chidodo

¹ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga yeli na udahi kohumuluka kulawa kuulanga. Kayawazigwa wingu na pinde da Mulungu muna iditwi jake, na chihanga chake chikala fana zuwa, na migulu yake ikala fana mhanda za moto. ² Mwiimikono yake kamha chitabu chidodo chivuguligwe. Kabojoga mgulu wake wa kulume muna ibahali na mgulu wake wa kumoso kabojoga muna isi. ³ Na katanga kwa dizi kulu fana mbumo wa simba. Viyalandule dizi, mibumo saba idikila kwa msindo. ⁴ Na mibumo iyo saba viibumile, vinilondile kwandika, nihulika dizi kulawa kuulanga, “Mbuli za mibumo iyo saba ni sili, sekeuzandike.”

⁵ Maabaho msenga wa kuulanga ija yonimuwone kema muna ibahali na muna isi kenula mkono wake wa kulume kuchanyha kuulanga. ⁶ Kailaha kwa zina da Mulungu yokala siku zose, Mulungu yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo. Msenga wa kuulanga kalonga, “Habule lusita lwa kugozela kaidi.” ⁷ Mbali lusita msenga wa kuulanga ija wa saba vondayalonde kutowa mhalati yake, baho sili ya Mulungu izafikizigwa, fana viyawalonge wasang'hani wake walotezi.

⁸ Maabaho dizi diya dinihulike kulawa kuulanga baho haichanduso dilonga kaidi na dinilongela, “Hita ukachisole chitabu chiya chivuguligwe chili muna umkono wa msenga wa kuulanga yemile muna ibahali na muna isi.”

⁹ Nimuhitila msenga wa kuulanga na nimpula yaning'he chiya chitabu chidodo. Kanilongela, “Sola chino uje, chizakuwa chamulile fana uki muna umulomo wako, mbali muna umunda chizakuwa chausungu.” ¹⁰ Nichisola chitabu chidodo kulawa muna umkono wa msenga wa kuulanga na nichija, na vinichilanzile chikala cha mulile fana viya uki muna umulomo wangu, mbali vinichimelile muna umunda wangu chikala chisungu. ¹¹ Maabaho nilongiligwa, “Kolondeka kugong'onda kaidi usenga wa Mulungu kusonhela nyelesi nyingi na makabila mengi na lonzi nyingi na wafalume wengi.”

11

Wasindila waidi

¹ Na ning'higwa nzela ilingile fana mhome ya kulingila, nilongeligwa, “Hita ukailinge kaye ya Mulungu na chilingo

na kuwapeta wanhu wotambika umo. ² Mbali sekeululinge luhelengo lwa kunze ya Kaye ya Mulungu, kwaviya weng'higwa wanhu weli siyo Wayahudi. Nawo wezaditavangila bululu jelile kwa miyezi malongo mane na midi. ³ Na niye nizaweng'ha ludabwa wasindila wangu waidi wowavalile magunia, muladi walotele kwa siku alufu imwe na magana maldi na malongo sita." ⁴ Wasindila wawo waidi ni mibiki midi ya mizaituni na vinhu vidi va kwikila vitasa vimile haulongozi wa Mndewa wa isi.

⁵ One munhu yahageza kuwalumiza, moto wolawa mwiimilomo yawo na kuwananga wehi wawo, na munhu yondageze kuwalumiza kezakomigwa kwa ifa iyo. ⁶ Kaidi wanawo udahi wa kuhinda ulanga muladi mvula sekeitonye lusita viwolotela. Wana udahi kugalusa nzasa zose za mazi kuwa damu na udahi wa kuitowa isi kwa mahulo mbasakanyo lusita viwolonda wenyewo. ⁷ Mbali wahakomeleza kulava usindila wawo, ding'onyo dikali dolawa muna dikombo ditali dilibule uhelelo dizaitowa nawo na kowahuma na kuwakoma.

⁸ Mitufi yawo izasigala igona muna dikulugumbi da bululu kulu muyawambiligwe Mndewa wawo. Kwa ulonzi wa chilotezi zina da bululu ijo ni Sodoma hebu Misili.

⁹ Wanhu wa chila zisi na chila kabila na chila ulonzi na chila welesi, wezailola mitufi iyo kwa lusita lwa siku nhatu na nusu na wezalema mitufi iyo sekeiwandigwe.

¹⁰ Wanhu wa mwiisi wezadeng'helela ifa ya wawo waidi, wezatenda dugila na kuigweka vitumetume, kwaviya walotezi wa Mulungu wano waidi wakalile wawagaza ng'hani wanhu wa isi. ¹¹ Mbali hamwande ha ziya siku nhatu na nusu, mhumuzi ya ugima kulawa kwa Mulungu iwengila, nawo wema. Na wanhu wose wawawonile wadumba ng'hani. ¹² Maabaho walotezi wawo waidi wahulika dizi kulu kulawa kuulanga diwalongela, "Kweleni mbaka kuno!" Wakwela kuulanga wazungulukigwa na wingu, kuno wehi wawo wakala wowalola. ¹³ Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, na hanhu ha longo ha bululu habanangika, wanhu alufu saba wadanganika muna digudemeko diya. Na wanhu wasigalile wadumba ng'hani, wamtunhiza Mulungu wa kuulanga.

¹⁴ Gayo dekaiddi difosa, mbali lola gayo dekatatu dokwiza hima hima.

Mhalati ya saba

¹⁵ Maabaho msenga wa kuulanga wa saba katowa mhalati yake, na madizi makulu yahulikika kuulanga yolonga, "Sambi ufalume wa isi uwa wa Mndewa wetu na wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Nayo kezatawala siku zose."

¹⁶ Na waja walala malongo maida na wane, wokala muna ivigoda va chifalume vawo haulongozi wa Mulungu, watum-bala mavindi na wadulisa matwi yawo na wantambikila Mulungu, ¹⁷wolonga,

“Chokwing’ha hewela weye Mndewa Mulungu wetu wili na udahi,

wili baha na ukalile uko,

kwaviya kulusola ludabwa lwako lukulu na kwandusa kutawala fana mfalume.

¹⁸ Wanhu wa zisi wehilwa ng’hani

mbali ludoko lwako lufika,

ulo lusita lwa kuwalamulila nhaguso wadanganike.

Lusita lwa kuwagweka wasang’hani wako walotezi

na wanhu welile na wanhu wose wowodidumba zina jako,

wanhu wohishimika na wanhu hawahishimika,

lusita lwa kudanganiza waja wowadanganiza wanhu wa isi.”

¹⁹ Maabaho Kaye ya Mulungu yili kuulanga ivuguligwa, na sanduku da lagano jake diwoneka umo. Kulawilila ng’huwa na mimwemwe na mibumo na gudemeko da isi na mvula ya mabwe ng’hulu ng’hani.

12

Mwanamke na Nhulanyika dung’hu

¹ Maabaho chilaguso cha kwazanya chiwoneka kuulanga, mwanamke yawayazigwe zuwa na mwezi ukala hasi ya migulu yake na kombelo da nhondo longo na mbili muna iditwi jake. ² Mwanamke ija kakala na wimo, kakala yolila kwa kulandula dizi kwa ichimu cha usungu na magayo ya kuibasula mwana.

³ Maabaho chilaguso chimwenga chilawilila kuulanga, nhulanyika dung’hu dili na matwi saba na mhembe longo, na chila ditwi dikala na kombelo. ⁴ Na mkila wake ukulula selusi ya nhondo za kuulanga na kuzasa mwiisi. Nhulanyika dung’hu diya dima haulongozi ha mwanamke yaibasule mwana, muladi yahaibasula yammele mwanage. ⁵ Nayo kaibasula mwana wa chilume, kasasaligwa kulanguliza zisi zose kwa mhome ya zuma. Na mwana iyo kezaganduligwa na kugaligwa kwa Mulungu kuna ichigoda chake cha chifalume. ⁶ Mwanamke ija kakimbilila kuchuwala kwili na hanhu hoyasasaliligwe na Mulungu muladi yaloleswe kwa lusita lwa siku alufu imwe na magana maida na malongo sita.

⁷ Na kukala na ng’hondo kuulanga. Mikaeli na wasenga wa kuulanga wayage waitowa na nhulanyika, nhulanyika ijo najo diitowa nawo hamwe na wasenga wake. ⁸ Mbali nhulanyika diya na wayage wahumigwa, na hanhu hawo ha

kukala hahawoneke kaidi kuulanga kwa Mulungu. ⁹ Na nhulanyika diya jasigwa mwiisi, nhulanyika diya da umwaka doditangigwa Mwihi hebu Lufyende, dodiwavwizile wanhu wa isi yose. Jasigwa hasi hana iisi hamwe na wasenga wake. ¹⁰ Maabaho nihulika dizi kulu kuulanga, dolonga, “Sambi, ulopozi na ludabwa na ufalume wa Mulungu wetu wiza na udahi wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Kwaviya ija yowalongelesa ndugu zetu misi na chilo kasigwa hasi. ¹¹ Ndugu zetu wamuhuma kwa ludabwa lwa damu ya Mwanang'hondolo na kwa usindila uwaulavile, kwaviya hawaugesile bule ugima wawo hata kudanganika. ¹² Ivo deng'helela weye ulanga na mweye wose womukala umo. Mbali mwizagaya mweye isi na bahali, kwaviya ija Mwihi kawahumulukilani nayo kamemwa na ludoko kwaviya kavimanya kuwa lusita lusigale ludodo.”

¹³ Lusita ulo nhulanyika vidiwonile kuwa jasigwa mwiisi, jandusa kumuwinga mwanamke ija yaibasule mwana wa chilume. ¹⁴ Mbali mwanamke ija keng'higwa mabawa maidi yoyalingile fana viya mabawa ya mhungu mkulu, muladi yapate kuguluka yahite kudibwilingu hanhu hake hoyasasaliligwe, kondayakale goya kwa lusita lwa miyaka mitatu na nusu, kutali na nhulanyika ijo. ¹⁵ Maabaho nhulanyika dideka mazi mengi fana lwanda, yamsondelela mwanamke ija kuchisogo muladi yamkulule. ¹⁶ Mbali isi imtaza mwanamke ija kwa kuigubula fana mulomo, na kuyamela mazi yayo yalawile muna umulomo wa nhulanyika. ¹⁷ Nhulanyika dimwihila mwanamke ija na dihita kwiitowa ng'hondo na welesi wa mwanamke ija, ni waja wose wotegeleza ndagilizi za Mulungu na kulava usindila wa Yesu. ¹⁸ Maabaho nhulanyika ijo dima mumgwazogwazo mwa bahali.

13

Mang'onyo makali maidi

¹ Na maabaho nidiwona ng'onyo kali dodilawa muna ibahali, dili na matwi saba na mhembe longo, chila mhembe ikala na kombelo na chila ditwi jake jandikigwa ligo kwa Mulungu. ² Ding'onyo dikali ijo donidiwone dikala fana dubu, migulu yake fana chizongo na mulomo wake fana wa simba. Nhulanyika dung'hu diya diding'ha ding'onyo dikali ijo ludabwa lwake na chigoda cha chifalume chake na udahi mkulu. ³ Ditwi dimwe da diya ding'honyo dikali diwoneka kuwa dilumizigwa ng'hani, mbali chilonda chikala chikulu ng'hani cha kudumbiza chochigala ifa mbali chilonda icho chihonile. Wanhu wose muna isi wazanywa na ding'onyo

dikali ijo na kudisondelela ding'onyo dikali ijo. ⁴ Wanhu wose waditumbalila mavindi nhulanyika diya muladi waditam-bikile kwaviya dilava udahi wake kwa ding'onyo ijo, iviya waditambikila diya ding'onyo na walonga, “Yelihi yalingile fana ding'honyo dino? Yelihi yodaha kutenda ng'hondo najo?”

⁵ Ng'onyo dikali diya dilekeliligwa kulonga mbuli za magoda na kumuliga Mulungu. Iviya dilekeleligwa kuwa na udahi wa kutenda usang'hano wake kwa lusita lwa miyezi malongo mane na midi. ⁶ Ivo ng'onyo dikali ijo jandusa kumuliga Mulungu na kudiliga zina jake na hanhu hoyokala na wose wowokala kuulanga. ⁷ Keng'higwa udahi wa kutenda ng'hondo na wanhu wa Mulungu na kuwahuma. Iviya keng'higwa udahi kwa wanhu wa chila kabila na chila isi na chila ulonzi na chila welesi. ⁸ Wanhu wose wowokala muna isi wezaditumbalila mavindi muladi waditambikile ding'onyo ijo, waja mazina yayo hayandikigwe muna ichitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo yachinjigwe ing'hali kulumbigwa isi yose. ⁹ One munhu yahawa na magutwi nayahulike. ¹⁰ Munhu yolondeka kusoligwa mateka, kezasoligwa. Munhu yolondeka kukomigwa kwa zeze, kezakomigwa. Ivo wanhu wa Mulungu wolondeka wafunye umoyo na wahuwile.

¹¹ Maabaho nidiwona ng'onyo dimwenga, kulawa muna isi, najo dikala na mhembe mbili fana mhembe za mwanang'hondolo, dilonga fana nhulanyika. ¹² Nayo kakala na udahi wose kulawa kwa ng'onyo dikali diya da mwanduso. Na kasang'hanila udahi wose wa ding'onyo dikali diya da mwanduso hanhu hake, kaiwangiliza isi na wanhu wose wokala umo waditumbalile mavindi ng'onyo dikali diya da mwanduso dodikalile na chilonda chikulu ng'hani chochigala ifa chochihonile. ¹³ Ivo ng'onyo diya dikali dekaidi ditenda mauzauza ya kwazanya na ditenda moto uhulumuke muiisi kulawa kuulanga haulongozi ha wanhu. ¹⁴ Kawavwizila wakalizi wa mwiisi kwa nzila ya mauzauza viyadahizigwe kulagusa hanhu ha ding'onyo dikali diya da mwanduso. Yoyawalongele wanhu wa isi watende nyang'hiti kwa hishima ya diya ding'honyo dilumizigwe kwa zeze, mbali kagendelela kuwa mgima. ¹⁵ Maabaho ng'onyo dikali diya dekaidi ding'higwa udahi wa kutenda nyang'hiti ya ding'onyo dikali diya da mwanduso dihumule muladi dilonge na kuwatenda wanhu wose walemile kuditumbalila mavindi wakomigwe. ¹⁶ Iviya kawawangiliza wanhu wose, wanhu wohishimigwa na wanhu hawahishimigwa, wene vinhu vingi na ngayengaye, wanhu wailegehe na watumwa, wekigwe chilaguso kuna

yamakono yawo ya kulume hebu muna ivihanga vawo, ¹⁷muladi munhu yoyose sekeyadahe kugula hebu kuchuza chinhu ila yawe na chilaguso chiya, zina da ng'onyo diya hebu peta ya zina jake.

¹⁸Hano holondeka ubala. Munhu yoyose yeli na nzewelevavimanye talakimu zozilinga na zina da ng'onyo dikali diya, kwaviya talakimu ija ni ya munhu. Nayo ni magana sita malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu wake

¹Maabaho nilola, kukala na Mwanang'hondolo yemile muna Ulugongo lwa Sayuni kakala na wanhu laki imwe na alufu malongo mane, wene zina jake na zina da Tati yake jandikigwa muna ivihanga vawo. ²Na nihulika dizi kulawa kuulanga, fana dizi da mazi mengi yokuluma, na fana dizi da ng'huwa ng'hulu. Na dizi ijo donidihulike dikala fana dizi da watowa maputikalanga wowotowa maputikalanga yawo. ³Wemba wila wa sambu haulongozi ha chigoda cha chifalume, na haulongozi ha viumbe waja wane weli na ugima na waja walala. Na habule munhu yadahile kuifunza wila uja, mbali waja laki imwe na alufu alubaini na nne, wowakomboligwe kulawa muna isi. ⁴Wanhu wano wawo waja hawanaibandama na wanaake ng'o, kwaviya waika goya. Wano wawo womsondelela Mwanang'hondolo chila hoyohita. Wano wawo wowakomboligwe hagati ya wanhu muladi wawe fana nhosa ya malimbulo kwa Mulungu na kwa Mwanang'hondolo. ⁵Na hawahulikike hata siku dimwe wolonga uvwizi. Kwaviya wabule ubananzi.

Wasenga wa kuulanga watatu

⁶Maabaho niwona msenga wa kuulanga imwenga kozumha kuulanga yahawa na Mbuli Inogile ya siku zose, yaipete kwa wanhu wose wokala muna isi, na zisi zose na makabila yose na welesi na ulonzi wose, ⁷kalonga kwa dizi kulu, "Muhulikeni Mulungu na mumtunhize yeye, kwaviya lusita lwake lwa kutagusa lufika. Mtoseleni yeye yalumbile ulanga na isi na bahali na nzasa za mazi."

⁸Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kamsondelela msenga wa kuulanga wa mwanduso na kalonga, "Kugwa! Kugwa Babeli bululu kulu! Kwaviya kuwang'wiza wanhu wa zisi zose divai ya kulonda ng'hani ugoni."

⁹Na msenga wa kuulanga wekatatu kawasondelela wasenga wa kuulanga waja waidi wowalongole na kalonga kwa dizi kulu, "Munhu yoyose yoditumbalila mavindi ng'onyo dikali diya na nyang'hiti yake na kutogola kwikigwa

chilaguso muna ichihanga chake hebu uchanyha ya mkono wake, ¹⁰ yeye mwenyewo kezakung'wa divai ya ludoko lwa Mulungu lolugidigwe muna inhungo ya ng'hasiliki yake bila kuhanganyigwa na mazi. Munhu iyo kezagazigwa na mabwe ya baluti yoyokwaka haulongozi wa wasenga wa kuulanga welile na haulongozi wa Mwanang'hondolo. ¹¹ Na yosi da moto wouwagaza wanhu wawo dokwela uchanyha siku zose, wanhu wawo wowoditumbalila mavindi ding'onyo dikali ijo na nyang'hiti yake na kwikigwa chilaguso cha zina jake, hawezahumula hata siku dimwe imisi na ichilo.” ¹² Ivo wanhu wa Mulungu wowokwamha malagilizo ya Mulungu na uhuwilo wa Yesu wolondeka wawe na ufunya umoyo.

¹³ Maabaho nihulika dizi kulawa kuulanga dolonga, “Yandika vino, wamweda wanhu waja kulawa sambi wodanganika wahawa wailumba na Mndewa.”

Muhe Yelile kolonga, “Ona, wezahumula kulawa muna yamagayo yawo, kwaviya mbuli za sang'hano zawo zizawa-sondelela.”

Mavuno ya isi

¹⁴ Nilola, niwona kukala na wingu zelu. Na uchanyha ya wingu ijo kukala na munhu yalingile fana Mwana wa Munhu, fana viya munhu mwene kombelo da zahabu uchanyha ya ditwi jake, na muna yamakono yake sengo ikutwa. ¹⁵ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa muna Ikaye ya Mulungu, kamulongela kwa dizi kulu ija yoyakalile hachanyha ya wingu, “Sola sengo yako ukagobole, kwaviya lusita lwa kugobola lufika, ndiya za isi zikangala.” ¹⁶ Ivo ija yakalile uchanyha kudiwingu kasa sengo yake mwiisi na mavuno yagoboligwa. ¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa kuna Ikaye ya Mulungu ija yili kuulanga, yeye nayo kakala na sengo ikutwa. ¹⁸ Ing'hali msenga wa kuulanga imwenga mulangulizi wa moto kalawa muna ichilingo, nayo kamulilila kwa dizi kulu ija mwene sengo ikutwa, kalonga, “Sola sengo yako ikutwa ukahe vipambo va mizabibu yoikula muna isi, kwaviya zabibu zake ziva.” ¹⁹ Msenga wa kuulanga ija kazungulusa sengo yake mwiisi, kaha mzabibu wa isi, kaguma hanhu hakulu ha kukamila zabibu, hanhu ha ludoko lwa Mulungu. ²⁰ Zabibu zibojogwa bojogwa hanhu ha kukamila zabibu heli kunze ya bululu na damu ilawa muna ihanhu ha kukamila zabibu na ikilima na imema meta imwe na nusu, utali wa chilometa magana matatu.

¹ Maabaho niwona chilaguso chikulu cha kwazanya chimwenga muna ulanga, baho hakala na wasenga wa kuulanga saba weli na mahulo yoyogaza ng'hani saba ya uhelelo, kwaviya kwa mahulo yayo saba yoyogaza ng'hani, ludoko lwa Mulungu lwizakomelezeka.

² Kaidi niwona chinhu fana bahali ya chilole yoihanganyike na moto. Iviya niwawona waja wadihumile diya ding'onzo dikali na nyang'hiti yake na helufi ya zina jake ditambuligwa kwa helufi ija. Wakala wemile mumgwazogwazo wa bahali iyo wamha vilimba voweng'higwe na Mulungu. ³ Nawo wakala wokwimba wila wa Musa, msang'hani wa Mulungu na wila wa Mwanang'hondolo, walonga,
“Weye Mndewa Mulungu wili na Udaho,
sang'hano zako zina ludabwa na za kwazanya!

Mfalume wa zisi zose
na nzila zako zigoloka na za kweli.

⁴ Weye Mndewa yelihi hakudumba na hakutogoza kwa ichimu cha ukulu wako,
kwaviya weye wiidumwe iyo welile.
Wanhu wa zisi zose wezakwiza na kutambika haulongozi wako,
kwaviya sang'hano zako zigoloke zigubuligwa.”

⁵ Viyamalile yano niwona Kaye ya Mulungu yili Zewe da Ukalangama, ivuguligwa kuulanga. ⁶ Na wasenga wa kuulanga saba wowakalile na mahulo saba walawa umo muna Ikaye ya Mulungu. Wayawala mawalo mazelu yanang'hane na yomelemeta na wazingilizigwa mikwiji ya zahabu muna zimhambaga zawo. ⁷ Maabaho imwe wa viumbe waja wene ugima wane kaweng'ha waja wasenga wa kuulanga saba mahamha saba ya zahabu, yamemile ludoko lwa Mulungu yokala siku zose. ⁸ Kaye ya Mulungu ikala imemezigwa yosi dodigaligwe na utunhizo na ludabwa lwa Mulungu, habule munhu yadahile kwingila muna Ikaye ya Mulungu mbaka uhelelo wa mahulo saba yoyamhililigwe na waja wasenga wa kuulanga saba.

16

Mahamha saba ya ludoko lwa Mulungu

¹ Maabaho nihulika dizi kulu dolawa mwiikaye ya Mulungu dowlongela waja wasenga wa kuulanga saba, “Hiteni mukagide mahamha yayo saba ya ludoko lwa Mulungu mwiisi.”

² Msenga wa kuulanga wa mwanduso kagida hamha jake mwiisi. Na kukala na maihu makulu yobwemwenda ng'hani,

yawapata wanhu weli na chilaguso cha ding'onyo dikali na waja woitambikila nyang'hiti yake.

³ Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kagida hamha jake muna ibahali. Na mazi yagaluka damu fana ya munhu yadanganike, na viumbe vose vikalile muna ibahali vidanganika.

⁴ Na msenga wa kuulanga weketatu kagida hamha jake muna zinyanda na muna zinzasa, vialuka damu. ⁵ Nihulika msenga wa kuulanga mwimilizi wa mazi kolonga, "Kuwata-gusa wanhu wa isi yose viilondeka, weye Kwela, wilibaha na ukalile uko. ⁶ Kwaviya wawakoma wanhu wa Mulungu na walotezi wa Mulungu, weye kuweng'ha damu waing'we walondeka kutendiligwa ivo." ⁷ Maabaho nihulika dizi dolawa kuna ichilingo dolonga, "Mndewa Mulungu uli na Udahe nhaguso zako zigoloka na za kweli."

⁸ Viyamalile yayo msenga wa kuulanga wekane kagida hamha jake muna dizuwa, najo ding'higwa udahi wa kuwalunguza wanhu kwa moto. ⁹ Wanhu walunguzigwa ng'hani kwa vuke jake kali, nawo wadiliga zina da Mulungu yeli na udahi muna yamahulo yayo, iviya wawo hawasamhile hebu kumtunhiza Mulungu.

¹⁰ Na msenga wa kuulanga we tano kagida hamha jake uchanyha ya chigoda cha chifalume cha ng'onyo dikali diya, ufalume wake ugumigwa lwiza, wanhu wagegeda ndimi zawo kwa ichimu cha mawine. ¹¹ Wamuliga Mulungu wa kuulanga kwa ichimu cha mawine yowapatile na kwa ichimu cha maihu yawo, wala hawasamhile.

¹² Na msenga wa kuulanga we sita kagida hamha jake uchanyha ya lwanda lukulu lwa Fulati, mazi yake yanyala muladi kusasala nzila ya wafalume kulawa ulawilo wa zuwa. ¹³ Maabaho niwona mihe mitatu ifilile ilingile fana mabula, imwe ilawa muna umulomo wa nhulanyika diya na muna umulomo wa ng'onyo dikali diya na imwe ilawa mumulomo wa mulotezi wa uvwizi ija. ¹⁴ Iyo ikala mihe ya vinyamkela yoitenda mauzauza. Mihe ino mitatu yohita kwa wafalume wa zisi zose kuwakunzanya kwa ng'hondo ya siku ija ng'hulu ya Mulungu yeli na Udahe.

¹⁵ "Tegeleza! Nokwiza fana mbavi. Kamweda munhu yokala meso kuno kayawala mawalo yake, muladi sekeyawone chinyala wanhu vondawamuwone kamwazi."

¹⁶ Maabaho mihe iyo iwakunzanya wafalume hanhu hamwe hohotangigwa kwa Chiyebulaniya Hamagedoni.

¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga ija we saba kagida hamha jake kuulanga. Dizi kulu dihulikika kulawa kuna Ikaye ya Mulungu, muna ichigoda cha chifalume chiya, dilonga,

“Imala kutendeka!” ¹⁸ Kulawilila mimwemwe na mibumo na ng’huwa na gudemeko kulu da isi, ijo hadinawahi kulawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi. ¹⁹ Na bululu diya kulu diigola vibumbila vitatu, na mabululu ya zisi zose yagwa, na Babeli bululu diya kulu hadizimizigwe bule haulongozi ha Mulungu, kading’wiza nhungo ya divai ya ludoko lwake. ²⁰ Chila chisiwa hachiwoneke kaidi na migongo idanganika. ²¹ Mvula ya mabwe makulu ng’hani yazamile chilo malongo mane chila dimwe, iwatonyela wanhu. Nawo wamuliga Mulungu kwa ichimu cha hulo da mvula iyo ya mabwe, kwaviya hulo jake dikala kulu ng’hani.

17

Mwanamke mgoni na ng’onyo dikali

¹ Imwe wa wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na mahamha saba keza kumwangu na kanilongela, “Izo, niza-kulagusa nhaguso ya mgoni mkulu ija yakalile muna dibululu dikulu dizengigwe mumgwazogwazo ya nyanda nyingi. ² Wafalume wa isi watenda ugoni hamwe nayo na wanhu wa isi wakoligwa divai ya ugoni wake.” ³ Msenga wa kuulanga kanigala kudibwilingu chimuhe. Uko niwona mwanamke yoyakalile mchanya ya ding’onyo dikali dung’hu, ding’onyo dikali ijo dikala jandikigwa mazina ya kumuliga Mulungu chila hanhu, na dikala na matwi saba na mhembe longo. ⁴ Mwanamke iyo kakala kaiyawala walo da langi ya zambalau na ndung’hu kakala kaihamba vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya bei ng’hulu na lulu. Muna umkono wake kamha nhungo ya zahabu yoimemile ubananzi na mbuli zihile zozilagusa ugoni wake. ⁵ Kandikigwa zina da fumbo muna ichihanga chake, “Niye bululu kulu da Babeli, mama wa wagoni wose na mbuli zose za wihi muna isi.” ⁶ Nimuwona muke ija kakolwa kwa damu ya wanhu wa Mulungu na damu ya wanhu wadanganike kwa ichimu cha kuipeta mbuli ya Yesu.

Vinimuwone nyazanywa ng’hani. ⁷ Baho msenga wa kuulanga kaniuza, “Vino habali kokwazanywa ng’hani? Nizakulongela fambulo da fumbo da mwanamke ino na ding’onyo dikali ijo dodimpapile mwanamke iyo dikala na matwi saba na mahembe longo. ⁸ Ding’onyo dikali diya doudiwone dikala gima baho haichanduso mbali sambu didanganika, hata ivo habehi ng’hani dizakwela kulawa kuna dikombo ditali dilibule uhelelo, mbali dizanangigwa. Wanhu wose wokala muna isi waja mazina yawo hayanakwandikigwa muna ichitabu cha ugima kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa isi yose, wezakwazanywa vondawadiwone ding’onyo dikali

ijo, kwaviya umwaka dikala gima maabaho didanganika na sambu dolawilila kaidi. ⁹ Hano holondeka nzewele na ubala, matwi yayo saba ni migongo saba, yaja mwanamke ija kokala uchanyha yake. Iviya matwi yayo ni wafalume saba. ¹⁰ Hagati ya wafalume wawo saba, watano wadanganizigwa wamala na imwe yang'hali kolanguliza, mbali imwenga yang'hali hanakwiza. Nayo vondayeze kolondeka yalangulize lusita ludodo. ¹¹ Na ding'onyo dikali dija dodikalile baho mwanduso na sambu dahabule, yeye mwenyewo ni mfalume wenane, nayo ni imwe wa waja saba, nayo kezanangigwa.

¹² “Na ziya mhembe longo zouziwone ni wafalume longo, waja wang'hali hawanahokela ufalume, mbali wezakwing'higwa udahi fana mfalume kwa lusita lwa saa dimwe hamwe na ding'onyo dikali. ¹³ Wano wose wakala na lungilo dimwe nawo woding'ha ding'onyo dikali diya ludabwa lwawo na udahi wawo. ¹⁴ Wano wezatenda ng'hondo na Mwanang'hondolo, mbali Mwanang'hondolo hamwe na wanhu waja woyawatangile na kuwasagula waja weli waminika, kezawahuma, kwaviya yeye ni Mndewa wa wandewa na Mfalume wa wafalume.”

¹⁵ Msenga wa kuulanga kanilongela kaidi, “Mazi yaja youyawone haja hoyakalile mgoni ija ni mabumbila ya wanhu wa chila isi na nyelesi na ulonzi. ¹⁶ Na ziya mhembe longo zouziwone hamwe na ding'onyo dikali diya, wezamwihila mgoni iyo, wezasola chila chinhu chiyeli nacho na kumuleka mwazi, wezakuja nyama yake na kumulunguza na moto. ¹⁷ Kwaviya Mulungu kagela muna imizoyo yawo gesa da kuvikiza lungilo jake, yani waitogolele wawo kwa wawo na kuding'ha ding'onyo dikali ijo udahi wawo wa kutawala mbaka mbuli ziyalongile Mulungu vondazifike.

¹⁸ “Mwanamke ija youmuwone ni bululu kulu dodilanguliza wafalume wa isi.”

18

Kugwa kwa bululu da Babeli

¹ Viyamalile yayo nimuwona msenga wa kuulanga imwenga kohulumuka kulawa kuulanga. Kakala na udahi mkulu na isi yose imwemwesigwa kwa utunhizo wake. ² Kalila kwa dizi kulu, kalonga, “Kugwa! Kugwa Babeli bululu kulu! Kuwa hanhu howokala chila vinyamkela na tuka da chila mbeho zihile, kuwa chisanza cha chila ndege wambule mwiko na wa kwihiza. ³ Kwaviya wanhu wa zisi zose wang'wa divai ikalika ya kulonda ng'hani ugoni, wafalume wa isi yose watenda ugoni nayo, wachuuzi wa

zisi zose wawa na vinhu vingi kwa ludabwa lwa madambwa yake.”

⁴ Maabaho nihulika dizi dimwenga kulawa kuulanga, dolonga,

“Laweni kumwake! Mweye wanhu wangu, muladi sekemuwe mvava muna uhasanyi wake, wala sekemuhokele mahulo yake.

⁵ Kwaviya uhasanyi wake uwa mvunyo, uimemekeza mbaka kuulanga,

Mulungu kakumbuka ubananzi wake.

⁶ Mtendeleni fana yeye viyamtendeleni, muliheni miyanza midi kwa yaja yoyamtendelani. Muna inhungo iyahanganye divai yake.

Muhanganyileni divai ikalika ng'hani kufosa iyaweng'hile.

⁷ Na kwaviyaitunhize na kutenda mbuli za magoda, mwing'heni magayo na usungu.

Kwaviya kolonga muumoyo wake, 'Nikala hano, niye ni nyang'ongwe

wala siwo mgane,

sizapata manyulunyulu ng'o.’

⁸ Kwa ichimu icho mahulo yezampata muna dizuwa dimwe, mahulo yayo ni ifa na luholoji na nzala.

Kezalunguzigwa na moto,

kwaviya Mndewa Mulungu yoyolamulila nhaguso kana ludabwa.”

⁹ Wafalume wa zisi wowatendile ugoni nayo na kukala nayo muna yamadambwa, wezalila kwa giyogiyo ng'wifi na kumulilila, vondadiwone yosi da bululu ijo dididanganizigwa. ¹⁰ Wokwima hatali kwa kudumba manhesa yake na kulonga, “Kwizagaya! Kwizagaya weye Babeli! Bululu dimanyike na dili na ludabwa. Kwa saa dimwe muhala nhaguso yako ikupata.”

¹¹ Na wachuuzi wa isi wezalila na kuwa na giyogiyo, kwaviya habule munhu yagulile vinhu vawo. ¹² Habule munhu yoyose yodayagule zahabu zawo na hela na mabwe ya hela nyingi na lulu na viwalo va chitani na viwalo va langi ya zambalau na viwalo va halili na viwalo vidung'hu na chila mibiki inung'hila goya na chila chinhu chochitendigwe kwa meno ya nhembo na mibiki yose ya hela nyingi na shaba na zuma na malumalu, ¹³ hamdalasini na hiliki na mavumba na mavuta yonung'hila goya na ubani na divai na mavuta ya mizaituni na usage unogile na uhemba na ng'ombe na ng'hondolo na falasi na mituka ya kubululigwa na falasi na watumwa wawo na hata ugima wa wanhu. ¹⁴ Wachuuzi womulongela, “Matunda yose yanogile muna umoyo wako uwe navo kufosa, vinhu vose va bei ng'hulu na va kuigodela

vipulusuka, hwizadaha kuvipata kaidi.” ¹⁵ Na wachuuzi wowapatile vinhu vingi kulawa kuna dibululu ijo, wezakwima kutali, kwa kudumba mawine yake, wolila na kuwa na giyogiyo, ¹⁶ walonga, “Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Dodi yawazigwa viwalo vovitendigwe kwa chitani inogile na viwalo va langi ya zambalau na ndung’hu na kuihamba kwa vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya hela nyingi na lulu. ¹⁷ Kwa saa dimwe muhala vinhu vako vingi visegela.”

“Maabaho walangulizi wose wa meli na wanhu wose weli muna umwanza muna zimeli na wasang’hani muna imeli na wachuuzi wochuza kwa nzila ya bahali wema kutali.” ¹⁸ Viwawonile yosi diya da moto dodidilunguze dibululu, walila kwa dizi kulu, “Hakunalawilila bululu kulu fana dino!” ¹⁹ Wabimbilika muna yamatimbwisi kulagusa usungu, waguta nyangi na walila na walila kwa giyogiyo, “Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Mgati yake wanhu wose weli na meli muna ibahali wapata vinhu vingi kwa vinhu vake, kwa lusita lwa saa dimwe muhala chila chinhu chiyakalile nacho chisegela.”

²⁰ “Deng’heleleni mweye womukala kuulanga kwa kunangigwa kwake! Deng’heleleni wanhu wa Mulungu na watumigwa na walotezi wa Mulungu! Mulungu kamtagusa kwa chiya chiyatendile kumwenu!”

²¹ Maabaho msenga wa kuulanga imwenga mwene ludabwa kenula dibwe, fana dibwe kulu da kudundila, kajasa mwiibahali na kalonga, “Babeli bululu kulu kwizadanganizigwa fana vino, wala hwizawoneka kaidi ng’o! ²² Na wala madizi ya watowa ving’weng’we na wembaji na watowa vilongelonge na ya watowa mhalati, hayezahulikika kaidi ng’o mgati yako, habule fundi wa usang’hano wowose yondayawoneke mgati yako, wala dizi da dibwe da kudundila hadizahulikika kaidi mgati yako. ²³ Bung’hulo da chitasa hadizawoneka kaidi ng’o mgati yako na chelekocheleko za ng’henze za sola hazizahulikika kaidi ng’o mgati yako, kwaviya wachuuzi wako wokuwa magogogo wa isi na kuwagiza wanhu wa zisi zose kwa usawi wako.”

²⁴ Bululu da Babeli ditagusigwa kwa ichimu cha ubananzi wa kuwakoma walotezi wa Mulungu na wanhu wa Mulungu na wanhu wose wowachinjigwe muna ziisi zose.

19

¹ Viyamalile yayo nihulika dizi fana dizi da lung’husesa lukulu lwa wanhu kuulanga, dilonga, “Mndewa yatogolwe! Ulopozi na utunhizo na ludabwa ni va Mulungu wetu.

² Kwaviya nhaguso zake za kweli na zigoloka, kwaviya kamulongeleza nhaguso ija mgoni mkulu yawagize wanhu wa

isi kwa ugoni wake. Mulungu kamtagusa kwa ichimu cha kuwakoma watumigwa wake.” ³ Walandula madizi yawo kaidi, walonga, “Mndewa yatogolwe! Yosi da moto woudilunguza bululu dokwela kuulanga siku zose.” ⁴ Na waja walala malongo maidi na wane na viumbe wane wene ugima, watumtambikila Mulungu yoyokala muna ichigoda cha chifalume, walonga “Ivo, Mndewa yatogolwe!”

Dugila da sola da Mwanang'hondolo

⁵ Maabaho dizi dilawa muna ichigoda cha chifalume, dilonga, “Mweye wasang'hani wose wa Mulungu, mweye womumtegeleza yeye, wohishimigwa na hawahishimigwa, mwing'heni nhogolwa.” ⁶ Maabaho nihulika dizi fana dizi da lung'husesa lukulu lwa wanhu na fana dizi da mazi mengi yokuluma na fana dizi da ng'huwa, dolonga, “Mndewa yatogolwe! Kwaviya Mndewa wetu Mulungu Yeli na Udaho kolanguliza! ⁷ Ivo chideng'helele na chimtunhize Mulungu viyeli mkulu, kwaviya sola ya Mwanang'hondolo iza, mke wake kaisasala kamala.” ⁸ Kalekeleligwa kuyawala mawalo ya chitani yonang'hana yomelemeta. Walo zelu dinang'hana dodimelemeta ni sang'hano zigoloke za wanhu wa Mulungu.

⁹ Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, “Yandika vino, wamweda waja wagonikigwe kuna didugila da sola ya Mwanang'hondolo.” Kanilongela kaidi, “Mbuli zino ni mbuli za kweli za Mulungu.”

¹⁰ Baho nitumbala mavindi hana yamagulu yake nilonda kumtambikila, mbali yeye kanilongela, “Leka sekeutende ivo! Niye ni msang'hani fana weye na ndugu zako, cheye wose chomulavila usindila Yesu. Kwaviya wanhu womulavila usindila Yesu wolangulizigwa na muhe wouwalanguliza walotezi wa Mulungu.”

Ija yakwelile falasi mzelu

¹¹ Maabaho niuwona ulanga ugubuka, kukala na falasi mzelu. Mkwela falasi iyo kotangigwa Mwaminika na Kweli, viyotagusa wanhu na kuitowa ng'hondo kotenda ivo fana viilondeka. ¹² Na meso yake yakala fana wenge da moto, kakala kayawala makombelo mengi muna iditwi na kakala yandikigwe zina diya habule munhu yoyose yadimanyile, mbali yeye mwenyewo. ¹³ Nayo kayawalazigwa walo dodivabikigwe damu, zina jake kotangigwa “Mbuli ya Mulungu”. ¹⁴ Watowa ng'hondo wa kuulanga wamsondelela wakala wayawala mawalo mazelu ya chitani yelile na wakwela falasi wazelu. ¹⁵ Na panga dikutwa dilawa muna umulomo wake na keza wahuma wanhu wa zisi zose kwa upanga uwo na keza walanguliza kwa mhomeda zuma. Iviya kezabojoga

bojoga hanhu ha kubojojela zabibu ya ludoko lukulu lwa Mulungu Yeli na Udaho. ¹⁶ Kana zina jandikigwa muna diwalo jake na muna diwambo jake, “Mfalume wa wafalume na Mndewa wa wandewa.” ¹⁷ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwe kema muna dizuwa, kalandula dizi jake kawalongela ndege wose woguluka kuulanga, “Izoni muiting'hane kwa dugila kulu da Mulungu. ¹⁸ Izoni muje nyama ya wafalume na nyama ya wakulu wa watowang'hondo na nyama ya magalu na nyama ya falasi na ya wakwela falasi na nyama za wanhu wose, wahawa walekelelwe hebu watumwa na nyama ya wohishimigwa na hawahishimigwa.”

¹⁹ Maabaho nidiwona ding'onyo dikali na wafalume wa isi hamwe na watowang'hondo wawo, waiting'hana kutenda ng'hondo na ija yakalile muna ifalasi mzelu hamwe na watowang'hondo wawo. ²⁰ Mbali ding'onyo dikali ijo digwiligwa hamwe na mulotezi wa uvwizi yakalile kotenda mauzauza hanhu hake. Kwa mauzauza yayo kakala kawagiza waja wowakalile na chilaguso cha ding'onyo dikali ijo, waja wakalile woitumbalila mavindi nyang'hiti yake. Ding'onyo dikali hamwe na mulotezi ija wa uvwizi wang'hali wagima wasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto. ²¹ Watowa ng'hondo wawo wasigalile wakomigwe na panga dilawile muna umulomo wa ija yakwelile falasi mzelu. Ndege wose weguta kwa nyama zawo.

20

Lufyende kofungigwa miyaka alufi imwe

¹ Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga kohulumuka kulawa kuulanga, muna yamakono yake kamha mhalalingwe ya lwivi lwa kombo tali dilibule uhelelo na nyololo kulu. ² Kadigwila nhulanyika diya, nhulanyika diya da umwaka, ijo dotangigwa Mwihi hebu Lufyende, kadifunga kwa nyololo lusita lwa miyaka alufu imwe. ³ Msenga wa kuulanga iyo kajasa kuna dikombo tali dilibule uhelelo maabaho kahinda lwivi lwa kwingilila uko, keka uhula muladi sekedi-dahe kuwavwizila wanhu wa zisi mbaka miyaka alufu imwe vondaifike. Miyaka iyo ihamala dolondeka difunguliligwe kaidi, mbali kwa lusita luguhi ng'hani.

⁴ Maabaho niwona vigoda va chifalume na wanhu wakalile mchanyha yake weng'higwa udahi wa kulamula nhaguso. Iviya niwona mihe ya wanhu wowakanhigwe matwi kwa ichimu cha kumulavila usindila Yesu na kwa ichimu cha Mbuli ya Mulungu. Wanhu wano hawaditambikile ding'onyo dikali diya wala nyang'hiti yake, wala hawekigwe chilaguso chake muna ivihanga vawo hebu muna yamakono yawo.

Wapata ugima kaidi na watawala hamwe na Chilisito fana wafalume kwa lusita lwa miyaka alufu imwe. ⁵ Wanhu wafile wasigalile hawapatile ugima mbaka miyaka alufu imwe ifike. Uno uwo uzilibuko wa mwanduso. ⁶ Wela na watemiligwa mate ng'hani wanhu waja wonda wawe muna uzilibuko wa mwanduso. Ifa yekaidi yabule ludabwa kumwawo, mbali wezakuwa wakulu wa nhambiko wa Mulungu na wa Chilisito Mulopozi, wezalanguliza hamwe nayo fana wafalume kwa miyaka alufu imwe.

Kudanganizigwa kwa Lufyende

⁷ Na iyo miyaka alufu imwe vondaimale, Lufyende keza-funguliligwa yalawe kuichifungo chake. ⁸ Nayo kezalawa kunze na kwandusa kuwavwizila wanhu wowaimwagile muna zisi zose, hanhu hotangigwa Gogu na Magogu. Lufyende kezawakunzagiza hamwe kwa ichimu cha ng'hondo, nawo wezakuwa wengi fana msanga wa mhwani. ⁹ Wafosa muna isi na wazunguluka lago da wanhu wa Mulungu na bululu da Mulungu doyodilonda. Mbali moto uhulumuka kulawa kuulanga, uwatakamiza. ¹⁰ Na Mwihi yoyakalile kowavwizila kasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto, mudili ding'onzo dikali diya na mulotezi wa uvwizi ija. Wawo wezagazigwa imisi na ichilo siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

¹¹ Maabaho niwona chigoda cha chifalume chikulu chizelu na iyo yokala mchanyha yake, isi na ulanga visegezigwa haulongozi wake, na haviwoneke kaidi. ¹² Maabaho niwawona wanhu wakalile wadanganike wohishimigwa na hawahishimigwa, wema haulongozi ha vigoda va chifalume na vitabu vigubuligwa. Maabaho chitabu chimwenga chigubuligwa na wadanganike watagusigwa iviya fana viwa-tendile sang'hano zawo, fana viyandikigwe muna ivitabu ivo. ¹³ Na bahali iwalava wanhu wadanganike weli mgati yake, ifa na kuzimu wawalava kunze wanhu wadanganike weli mgati yawo. Watagusigwa chila munhu kwaviyasang'hane. ¹⁴ Maabaho ifa na kuzimu wasigwa muna dilamba da moto. Lamba dino da moto iyo ifa yekaidi. ¹⁵ Munhu yoyose ija zina jake hajandikigwe muna ichitabu cha ugima, kasigwa muna dilamba da moto.

21

Ulanga wa sambu na Isi ya sambu

¹ Maabaho niwona ulanga wa sambu na isi ya sambu. Ulanga wa mwanduso na isi ya mwanduso vifosa, bahali haikalile baho kaidi. ² Niwona bululu da Mulungu,

Yerusalemu ya sambi, dohulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu dikigwa goya, dilinga fana mwali yahambigwe vinogile na kuiting'hana na mulumake. ³ Nihulika dizi kulu kulawa kuna ichigoda cha chifalume dolonga, "Lola, Kaye ya Mulungu ya mgati mwa wanhu, kezakala hamwe nawo, nawo wezakuwa wanhu wake. Kezakuwa nawo, nayo kezakuwa Mulungu wawo. ⁴ Nayo kezawahangusa masozi yawo yose kwaviya ifa haizalawilila kaidi, wala kulila kwa giyogiyo wala ndilo wala mawine, kwaviya isi ya umwaka ifosa."

⁵ Maabaho ija yoyakalile muna ichigoda cha chifalume kalonga, "Lola, notenda chila chinhu cha sambi." Na iviya kanilongela, "Yandika mbuli zino kwaviya ni za kwaminika na za kweli." ⁶ Na kanilongela, "Itendeka. Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na wa uhelelo. Munhu yoyose mwene ng'hilu nizamwing'ha mazi ya kung'wa bule fana chitumetume kulawa muna inzasa ya mazi ya ugima. ⁷ Munhu yoyose yondayahume kezahokela vinhu vino, niye nizakuwa Mulungu wake, nayo kezakuwa mwanangu. ⁸ Mbali wanhu wodumba na hawahuwila na wosovula wayawo na wako-maji na wagoni na wasawi na wanhu wotambikila nyang'hiti na wavwizi wose, hanhu hawo hezakuwa muna dilamba dodimemile mabwe yoyokwaka moto. Ino iyo ifa yekaidi."

Yerusalemu ya sambi

⁹ Imwe wa waja wasenga wa kuulanga saba, wowakalile na mahamha saba yamemile mahulo saba ya uhelelo, nayo kanilongela, "Izo kuno! Na niye nizakulagusa mwali yosoligwa, yeli muke wa Mwanang'hondolo." ¹⁰ Basi vinikalile nikumbigwa na Muhe, msenga wa kuulanga kani-gala kuna ulugongo lutali ng'hani. Kanilagusa Yerusalemu, Bululu Jelile, dodihulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu. ¹¹ Dimelemeta kwa utunhizo wa Mulungu, bung'hulo jake dikala fana da dibwe da hela ng'hulu doditangigwa yasipi, yoinang'hane fana dibwe dodibamila ng'hani. ¹² Bululu ijo dikala na mhongono nhali na ng'hulu, yili na nyivi ng'hulu longo na mbili, chila lwivi lumwe lukalizigwa na msenga wa kuulanga. Uchanya ya chila lwivi handikigwa zina dimwe ya mazina longo na maida ya makabila ya Waisilaeli. ¹³ Chila ubanzi ukala na nyivi ng'hulu nhatu, ulawilo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu na kasikazi nyivi ng'hulu nhatu na kusi nyivi ng'hulu nhatu na uswelo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu. ¹⁴ Na muna ivandusilo va mhongono za bululu ijo kukala na mabwe longo na maida, na hachanya ha chila dibwe handikigwa zina da mtumigwa mwa iwaja watumigwa longo na waidi wa Mwanang'hondolo. ¹⁵ Na msenga wa kuulanga ija yakalile yolonga na niye, kakala na nzela ya zahabu kwa

ichimu cha kulinga bululu ijo na nyivi zake na mhongono zake. ¹⁶ Bululu ijo dikala na banzi nne, ugalamu na utali wake vikala voilinga, basi msenga wa kuulanga kadilinga bululu ijo kwa nzela yake. Dikala na utali na ugalamu na utali kuhita kuchanyha fana chilometa alufu mbili na magana mane. ¹⁷ Maabaho msenga wa kuulanga kailinga ugalamu wake, na ukala na mita malongo sita na sita kwa ningo ya meso ya chiunhu iyang'hanile msenga wa kuulanga. ¹⁸ Mhongono iyo ikala izengigwa kwa mabwe ya hela nyingi yotangigwa yasipi, bululu denyewo dikala dizengigwa kwa zahabu inogile, yoibamila fana chilole. ¹⁹ Chandusilo cha bululu ijo chikala chihambigwa kwa mabwe mbasakanyo ya hela nyingi, dibwe da chandusilo da mwanduso ditangigwa yasipi na dekaidi safilo na deketatu kalikedoni na de kane zumalidi ²⁰ na detano sadoniki na desita hakiki na desaba chilisolite na denane belulo na dekenda topazi na longo chilisopaso na da longo na imwe yasito na da longo na mbili amesisito. ²¹ Na ziya nyivi ng'hulu longo na mbili zikala lulu longo na mbili, chila lwivi lukala lusang'hanigwa kwa lulu imwe, kulugumbi da bululu dikala disang'hanigwe kwa zahabu inogile yoibamila fana chilole.

²² Siwonile Kaye ya Mulungu muna dibululu ijo, kwaviya Mndewa Mulungu Yeli na Udaho na Mwanang'hondolo waumo hanhu hake. ²³ Bululu ijo hadilonda zuwa hebu mwezi kumwemwesela, kwaviya utunhizo wa Mulungu womwemwesa na chitasa chake ni Mwanang'hondolo. ²⁴ Wanhu wa zisi zose wezakala muna dibung'hulo jake na wafalume wa zisi wezagala vinhu vawo vingi. ²⁵ Na nyivi zake hazizahindigwa bule siku zose, kwaviya umo mwabule ichilo. ²⁶ Wafalume wa isi wezagala utunhizo na hishima za wanhu wa zisi zose muna dibululu ijo. ²⁷ Mbali habule chinhu chochose chambule mwiko chondachingile umo, wala munhu yoyose yosang'hana mbuli za ubananzi hebu uvwizi, hezakwingila ng'o. Ni waja muhala wandikigwe muna ichitabu cha ugima cha Mwanang'hondolo niwawo wondawengile.

22

Lwanda lwa ugima

¹ Maabaho msenga wa kuulanga kanilagusila lwanda lwa mazi ya ugima yeli langalanga fana chilole yoku-luma kulawa kuna ichigoda cha chifalume cha Mulungu na Mwanang'hondolo. ² Lwanda ulo lukilima kufosela hagati ya kulugumbi da bululu. Mumgwazo mwa lwanda ulo mukala na mbiki wa ugima ukwima matunda miyanza longo na midi

kwa mwaka, niiyo kulonga chila mwezi. Na mayani yake yowahonya wanhu wa zisi zose. ³ Hakwizakuwa chinhu chochose kaidi chonda chiduwiligwe na Mulungu.

Chigoda cha chifalume cha Mulungu na cha Mwanang'hondolo chizakuwa muna dibululu ijo, na wasang'hani wake wezamtambikila. ⁴ Wezachiwona chihanga chake, na zina jake dizakwandikigwa muna ivihanga vawo. ⁵ Hahezakuwa na ichilo kaidi wala hawezalonda bung'ulo da chitasa hebu zuwa, kwaviya Mndewa Mulungu kezawamwemwesela, nawo wezalanguliza fana wafalume siku zose.

Kwiza kwa Yesu

⁶ Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, “Mbuli zino ni za kweli na za kwaminika. Na Mndewa Mulungu yoyaweng'hile walotezi Muhe wake, kamtuma msenga wake yawalaguse wasang'hani wake mbuli ziya zozilondeka zilawilile sambi.”

⁷ Yesu kolonga, “Tegelezeni, nokwiza sambi! Kamweda munhu ija yotegeleza mbuli za ulotezi zili muna ichitabu chino!” ⁸ Niye Yohana, niwona na kuhulika mbuli zino. Na vinikomeleze kuwona na kuhulika, nitumbala mavindi hana yamagulu ya msenga wa kuulanga iyo yanilaguse mbuli zino zose, na nilonda kumtambikila. ⁹ Mbali kanilongela, “Sekeutende ivo! Niye msang'hani fana weye na ndugu zako walotezi wa Mulungu na wose wotegeleza na kwamha mbuli zozandikigwe muna ichitabu chino. Mtambikile Mulungu!”

¹⁰ Kaidi kanilongela, “Mbuli zino za ulotezi zili mwiichitabu sekeuzifise fana sili, kwaviya lusita lwa kulawilila yano yose lwahabehi. ¹¹ Munhu yoyose yotenda yehile yagendelele kutenda yehile, na munhu yoyose yambule mwiko yagendelele kwambula mwiko, na munhu yoyose yotenda yoyomnogeza Mulungu yagendelele kutenda yoyomnogeza Mulungu, na munhu yoyose yelile yagendelele kwela.”

¹² Yesu kolonga, “Tegelezeni, nokwiza sambi!” Vondanize, nizamgweka chila munhu kwa sang'hano yake iyatendile.

¹³ Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na wa uhelelo, yonikwandusa vinhu vose na yonivikomeleza vinhu vose.

¹⁴ Wamweda wanhu waja wosunha mawalo yawo muladi walekelelwe kwingila muna dibululu kwa kufosela nyivi zake na kuja tunda da mbiki wa ugima. ¹⁵ Mbali kunze ya bululu ijo kuna wanhu weli na sang'hano zihile ng'hani na wasawi na wagoni na wakomaji na wanhu wotambikila nyang'hiti na chila munhu yolonda kulonga uvwizi na kuu-tenda. ¹⁶ “Niye Yesu, nimtuma msenga wangu wa kuulanga yawalongele mbuli zino kusonhela mabumbila ya wahuwila

wa Chilisito. Niye mwelesi wa lukolo lwa Daudi. Niye ni tondong'andu.”

¹⁷ Muhe wa Mulungu na mwali yosoligwa wolonga, “Izo.”

Munhu yoyose yohulika mbuli zino kolondeka yalonge, “Izo.” Munhu yoyose mwene ng'hilu nayeze, munhu yoyose yolonda mazi ya ugima nayeze yasole bila maliho.

Ukomelezelo

¹⁸ Niye Yohana nomzuma chila munhu yohulika mbuli za ulotezi zili muna ichitabu chino. One munhu yoyose yahongeza chinhu chochose umo, Mulungu keza mtenda yagaye kwa mahulo yoyandikigwe muna ichitabu chino. ¹⁹ Na munhu yoyose yonda yahunguze chinhu chochose muna zimbuli zino za ulotezi muna ichitabu chino, Mulungu keza-muhoka fungu jake da matunda ya mbiki uja wa ugima na hanhu hake muna dibululu da Mulungu, viya vovilongigwe muna ichitabu chino.

²⁰ Ija yolava usindila kusionhela mbuli zino, kolonga, “Kweli, nokwiza samb!”

Ivo! Wize Mndewa Yesu!

²¹ Nowapulileni unovu wa Mndewa Yesu. Ivo!